

ానర్వస్వామ్యములు: సంస్కృతిసమితి, చీరాల.

్బతులు :~ 1000

్ఖచురణ (హోతాస్థాహకులు:

త్ క రా ఈ శ్వ ర రా వు. B. Com. (Hons.) B. L., మేనేజురు (Leaf Stock and Supply Dept.) ఐ. యల్. టి. డి. కంపెన్, చీరాల.

్శి రావుల దేవేంద్రనాధం. ఆధ్యతులు: సంస్కృతి సమితి, చీరాల.

్శి ధర్మవరపు నీతారామా౦జనేయులు, L. l. C., డూరంఖ్ముంటు ఆఫీసరు, చీరాలు.

్శీ ఆన్నంరాజు రాధాకృష్ణమ<u>ూర</u>ి, సంస్కృతిసమితి, ఉపాధ్యతులు.

ముడణ: పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తి.

అధిపతులు: భరద్వాజ ము దణాలయము, రాజమాహిండ్రి మరము – 1.

్రప్పాప్తిస్థానము :

సంస్కృతిసమితి, (ిజివ్టర్డు)

చ్రాల,

గు ంటూ రు (జిల్లా) ఆండ్ర్మ్ హేక్.

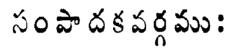
మూల్యము:– ఐమరూపాయు.

ఆం రక్త ము

గానకళా ప్రాహార్ణ, లయ్టవామై, స్వరశిల్ప్, పుంఖావ నరస్వతి, పారకథా పితామహా త్రీ మండజ్ఞా డాద్భట్ల, నారాయణదాను గారికి భ_క్తి ప్రవత్తులతో ఈ నంచికను అంకితము చేయుచున్నాము. సంస్కృతిసమితి – బీరాల

ZVY\$Y\$Y\$Y\$Y\$Y\$Y\$Y\$Y\$Y\$Y\$Y\$

- శ్రాఫుల బేపేంద్నాథం
- శ్రీకరా9 ఈశ్వరరావు

- 🕭 ప్రతాప వేంకట సుబ్రస్తాణ్యశాస్త్రి
- శ్రీఎ.ఏ. హనువుంతరావు
- శ్రీ ఊటుకూరి హృషీ కేశగుప్త

తొ లి ప లు కు

ఇది ప్లవంగ నవవసంత సమయము. ఈ శుభసమయమున చీరాల సంస్కృతిసమితి ాదేశములోని రసజ్ఞలోకమునకు అంజలి ఘటించుచున్నది. పాఠక మహాశయులారా :

తెలుగుతల్లి కన్న మహామేధావులలో, ప్రాచ్యులు, ప్రాక్ఫాత్యులు, పండితులు, పామంటలు ఒకరననేల? దేశములోని రసజ్ఞులందరు 'పుంభావ నరస్వతి' ఆని కొనిమాడిన హరికథా పితామహాలు త్రీ ఆజ్జ్ఞిడ ఆదిఖట్ల నారాయణదాసుగారు. నవరసభరితముగా కథాగానము చేయు టలో ఆండెపేసినచేయి ఆనిపించుకొనిన నారాయణదాసుగారు ఒక్క తెలుగుజాతికే కాక యావ ద్భారతదేశానికి చిరస్మరణీయులే. ఆట్లి దాసుగారి జీవితవిశేషాలు, రచనలు ఇంతకుపూర్వమే ముట్రతములై దేశమున బహాళ్రపచారమును పొందినవి. ఐనను దాసుగారి ప్రతిభావృత్పత్తులను ప్రకటించు వ్యాసములను పద్యములను గ్రంథవిమర్శలను జీవితానుభవములను సంకలనముచేసి ప్రవచిరియ భాగ్యము మా చీరాల సంస్కృతిసమితకి లభించుట నిక్కముగా హర్హింపధగినది.

ఇదియొక మహ త్రరమైన కార్యక్రమము. ఈ సంచికాము ద్రణమును నిర్వహింపవలె నను సంకల్పము కలిగిననాటినుండియు మా చీరాల పట్టణములోని ఐ. యర్. టి. డి. కంపెనీ లీఫ్స్టాక్స్ అండ్ స్ట్రై ఆఫీసడుగారును, ఆ దాసుగారికి సన్నిహితబంధువులును, సర్వహ్ళద యులు నగు ఆ కర్రా ఈశ్వరావు, B. Com (Hons) B. L., గారు మాకు సర్వవిధముల సహా యము చేసినారు. దేశములోని వివిధ వ్యాష్టారసంస్థలనుండి ప్రకటనద్వారా ముద్రణమునకగు ధన మును సమకూర్పుటయందును పండితులతో ఉత్తర ప్రత్యుత్రరములు జరిపి వారి రచనలు సేక రించుటయందును ఆహర్ని శములు కృషిచేసి మా ప్రయత్నానికి దోహనముచేసి చక్కని రూపము నిచ్చిన ఆ కర్రా ఈశ్వరరావుగారు ప్రత్యేకముగా అభివందనీయులు ఆ స్ట్రీ దాసుగారిపై గల భక్తి గౌరవములతో తమ వ్యాపారప్రకటనలను నిర్ణీతమగు ధనమునుపంపి మాకు తోడ్పడిన వివిధ వ్యాపారసంస్థల యజమానులకు మా కృతజ్ఞతాభి వందనముల సమర్పించుచున్నాము.

ఈ సొంచికను ముంటించు ఉద్దేశ్యమును తెలిపినంతనే దాసుగారి రచనలమై పరిశో ఛనా వ్యాసములను పంపిన విద్వాంసులకు, దాసుగారి స్వరూపస్వభావములను చి.తించి పద్యాలు

్రాసి పంపిన కపిం(దులకు, దానుగారితో తమకుగల పరిచయమును, ఆనుభములను దాసి పంపిన దానుగారి సన్నిహితబంధువులకు, శిమ్యలకు మా సంస్కృత్సమితి ఎంతయో ఋణవడి యున్నది. వారికెల్లరకు మా హృదయాపూర్వక చక్కవాడిములు.

సంస్కృత ఆంధ్ర ఆంగ్ల భాషలలో వచ్చిన వ్యాసాదులను పరిశీలించి ముద్రణకు సహాయపడిన మా సంపాదకపర్ల సభ్యాలు (శ్రీ క్రవతాప పేరకట సుబ్రహ్మణ్యశాష్ట్రి, (శ్రీ ఎ. ఎ. హనుమంతరావుగార్లకు, రేయింబవక్కు (శమించి సకాలములో సంచికను సర్వాంగనుందరముగా ముుదించియిచ్చిన రాజమహేంట్రదవరము భరద్వాజాక్రాపెస్ యజమానులు శ్రీ పురాణపండ రాధాకృష్ణ మూ_్రిగారికిని, ఈ కార్యక్షకమ నిర్వహణమలో ఆవరశమైన కృషిచేసిన సమీత సభ్యులకు ముఖ్యముగా కార్యాదర్శులగు త్రీ ఊటుకూరి హృషీకేశగుప్తు శ్రీ చీరాల రామానావుగారలకు హృదయపూర్వక వందనములు.

మా సంస్కృతికి ముఖ్యాఖిమానియై అడుగడునను మాకు (పోత్సాహము నొసఁగుచు చేదోడువాదోడుగా నున్న శ్రీకర్రా ఈశ్వరరావుగారికి కృతజ్ఞతారజులులు.

ర్థీ నారాయణదానుగారి క్రీ $\underline{\mathcal{O}}$ (పతిష్టలు దేశచరి(తలో సుస్టీరముకావలెనను సత్సంక ల్ప్రముతో ఈ సంచికాము దణ కార్యక్షమము నిర్వహింపబడినది. ఇందరి రచనలు దేశములోని రసజ్ఞలోకమును ఆలంకరింపగల్గిన మా యత్నము ఫలించినట్లు సంభావింపగలము.

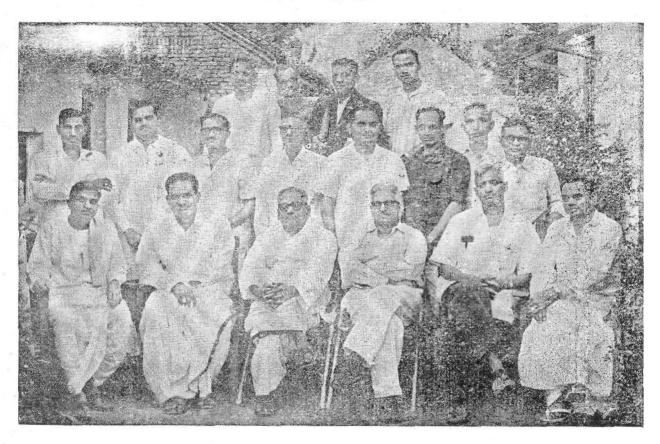
ఇంకను ఈ తొలివలుకునే పొడిగించుచున్న రసభంగమై తినబోవు వస్తువునకు రుచి చెప్పినట్లుండునేమో యని తలంచుచు ఈ పవిత్రసంచికను మీకు అందజేయుచున్నాయి.

లో కాస్పమస్తా స్పుఖనోభ వన్ను.

ఆ ధ్య డ్లు లు. చీరాల, ఆంద్రపడేశ్.

సంస్కృత్ సమ్త్య్ (ిజిక్టర్డు)

కూర: స్ప్రస్త్రవారు, (ఎడమనండి)

1. 👣 డి. యస్. ఆర్. ఆంజాన్యులు 2. 🐧 వి. నాగేశ్వరరావు

3. 🜓 ఆర్. దేవేంద్రవాథం (అధ్యక్షులు) 💈 🐧 కె. ఈశ్వరరావు (Chief Patron)

5. (శ్రీ) యస్. సుఖ్బారావు

6. 🐌 డి. గోపాలరావు

నిలబడినవారు, (మొదటి వరున)

1. (\reft) ఎ. రాధాకృష్ణమూ $\reft (\reft) (\reft) (\reft) 2 <math> \reft (\reft) (\reft)$

5. (శ్రీ ఎ. వి. హానుమంతరావు

6. 🐌 సి. హెచ్. రామారావు (సహాయు కార్యదర్శి

7. 👌 జె. రామచంద్రరావు

(ెండవ వరుస) 1. 🐧 కె. కృష్ణమూ 🐧 8. (శ్కీ టి. వి శివశా(స్త్రి) 8. 🔥 పి. సుబ్రహ్మణ్యము

2. 🜓 యన్. అప్పారావు

4. (శ్రీ) కె. సుబ్రహ్మణ్య శా స్త్రే

వీ ప యాను క్రమ జిక

......

(1) నారాయణదాన వశ్స్త్రి :	🔥 నల్లాన్ చ్యకవర్తుల కృష్ణమాచార్యం
(2) హారికథా పితామహాః:	రిహార (ప్రకాశానంభ జారతీమహోస్వామిన)
(3) (8) నారాయణదాన మహ్ దయానాం శతజయం	
(కి) కి నారాయణదాన మహోదయానాం శతజయం క్యుత్సవసమయే నమర్పి తాని క్లోకరత్నాని :	5 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8 8
(4) క్లోకరత్నాని:) జ. శ. గులేదీ
(5) హాగికథ : కి.శేణ అజ్వాడాని	နမ္က အာဗာလာကောည်းကျာဗီသီ သြားလာၿဖို့ နှင့်
(6) మా గురుదేవులు :	్లో 🔥 నేతి లక్ష్మీనారాయణ ఖాగవకులు
(7) 🔥 నారాయణదావు :	🕩 శివశంకరస్వామి వారు
(8) బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి నార్భాయణదాను :	(శ్రీవారి ఆది శేషువు
(9) కథాగాన వాచనృతి;	్ట్రీ బందా కనకల్ం గేశ్వరరావు
(10) ఆదిఖట్ల నారాయణదాసంభ జే:	ిశ్రీ సి. హెచ్. వి. నరసయ్య
(11) సంస్థరణము :	🐧 పిల్లుట్ల సుందరరామశా(ప్రి)
(12) పుంరూప నరస్వత్యా రాధనము.:	(శ్రీ ఖాడ్డుప్ల పురుషాత్తం
(13) నారాయణ స్కృతి :	్శ్రీ మతి బు(రా కమలాదేవి
(14) కథాగానము - కోయోనిధానము:	🔥 పాతూరి మధుసూదనరావు (శాట్ర్రే)
(15) မြောနည္း ဘာဘာလက္မေကာ္ ဆုံးမွာဝေႏွး	🔥 చల్లా పిచ్చయ్య 🕶 🚉
(16) హరిశథాపితామహండేకాదు మహీనటుడు	
(ತಿ) ಸ್ಥಾಯಣದಾಸುಗಾರು :	🎒 స్థానం నర సింహా రావు
(17) శంభో తవారాధనం :	🌏 🔥 జమ్ములమడక మాధవరాయళర్మ
(18) 🖟 మదజ్జాడ ఆదిళట్ల నారాయణదాసుగారిని గురి	
$\left(19\right)$ విరిదోయిల్ :	ీ మిన్నికంటి గురువాధశర్మ
(20) "హరికధక పితామహా" శ్రీ మడ్డిజ్ఞోడాదిళట్ట నారా	
(21) 🐧 మదజ్జాడాదిళట్ల నారాయణదాను :	్ రాంభట్ల లక్ట్రీనారాయణ
(22) జాతక ఖాగంలో, జాసుగారు :	🔥 యామిజాల పద్మ నాళస్వామి
(28) హారికథా పితామహుడు :	🔥 దివాకర్ల వేంకటావధాని
(24) వా సుగార్హిక్ట్రా ::	సంగీతరావు

```
(26) 🔥 మదజ్జాడాదిళట్ల నారాయణ 🕽
                                            () కాజ పేయయా అల వేంకటరమణయ్య
    దాసుగారి జీవిత సంగ్రగహము :
(26) ಕ್ರಿ ಆದಿಭಟ್ಲ ನಾರ್ಯಾದಾನ ಶ್ಯಾದಯನು :
                                                       🔥 ఓరుగంటి నీలకంఠశా 🚴
(27) అథరాంజర్ :
                                                    👣 బృందావనం రంగాచాగ్యులు
(28) ప్రశంసా క్లోకాంకి:
                                                     🕩 ఇటావల్లభుల పుర్వహ్హేము
(29) వరిచయస్కృతి :
                                                         🜓 ಗಂಟಿ ಹ್ಗೆಗಿನ್ಮಯಾಜಿ
(30) హరిక \Phiి చతున్నుఖః :
                                                      () మల్లాది చంద్రేఖ కాట్ర్మే
(81) 🖟 నారాయణ దారానామ్—శ_శృజ్హన 💆 శవమ్ :
                                                 । కి వాజపేయాజి వేంక లేశ్వర శాంగ్ర్ము
(32) కై మోడ్పు :
                                                     🕑 సామపేదం కానకిరామళర్మ
(కికి) స్కృతిపథంలో మాతామహుడు :
                                                               🕒 ခေါ် တက္ခတာစ
(34) ఆశ్మ\mathbf{e}్యాగము :
                                                                  🚺 దీఊతరాను
(35) సరస్వతీమూ ర్థి :
                                                               ్రీపి. గణపతిళా(స్త్రి)
(36) మా తాతయ్య మధురన్మృతులు :
                                                            👣 మతి కె. యస్. దేన
(37) 👣 నారాయణదానుగారు-(1) వారి
                                                  🔥 పంశుల లఓ్మనా రాయణ శాట్ర్మి
    హారిక థా యశగాన | వబంధములు :
(38) 👣 నారాయణదాను స్వరూపరేఖ:
                                                   🔥 దువ్మారి వేంకటరమణశాట్ర్మి
.(\mathbf{89}) అమూ\mathbf{e}_{\mathbf{3}}రత్నము గణనీయమూ_\mathbf{8} :
                                                       🚺 వడ్లమాసి నరసింహ దాసు
40) నర్వతోముఖ (పతిఖాశాలి "హారిక థా పితా
                                                            🌓 క[రా ఈశ్వరరావు
    మహా" 🜓 ఆదిళట్ల నారాయణరాసు :
(41) పుంభావవాణి :
                                                🔥 (వావ వేంకటసుబ్రవ్మాడ్యశా స్ర్మి)
(42) తారక స్థబంధము :
                                                     🕩 కొల్లూరి లక్ష్మణమూ ర్రికర్మ
(48) నారాయణదాన నవరత్న మాలిక :
                                                                        ಕರುಣ(ಕ್ರಿ
(44) హారికథా పీతానుహుడు :
                                               🔥 రర్మవరపు సీతారామాంజనేయులు
                                                🕩 🖁 ဆွဲာ အမရွှ ဘတယာ တခ နှစ်မှ ဝဝ
(45) హారికథ:
(46) కవిగా (శ్రీ నారాయణదాసుగారు :
                                                      🔥 చెఱకుపల్లి జమనగ్నిళర్మ
(47) సుమాంజర్ :
                                                         🕩 పోకల ధనుంజయరావు
(48) కీ కే ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు
                                           (డి. 18-1-1989 సంజర ఆంధ్రవాణ నుండి)
(49) చిరస్మరణీయుడు :
                                             ్ 🔥 పిల్లలు జ్ఞ్రీ రామదాను శాగవశార్
(50) မင်္ဂနာ :
                                           (20-1-1945 సంజర ఆంధ్ర దినప్రతిక నుండి)
(51) 👣 నారాయణదార (వళంసులు :
                                                      🌗 🕶 శీ కృష్ణాచార్యులుగారు
(52) (శ్రీ) నారాయణదాన న్మృతి :
                                                    🔥 యాఘజాల పద్మనాభస్వామి
(58) మేలుకొలువు పొగడిక :
                                                        🚺 నిడభవోలు వెరకడారావు)
```

్రీ) కార్యంపూడి కృష్ణమూ <u>ర</u>ి (54) అమరజీవి నారాయణరాసు : ్శీ) క[రావెంక[టా**వ**) (55) ఆదిళట్ల నారాయణదానుగారు : 🚺 ಕಲಗ ಆಂಜನೆಯ ೯ (ಸ್ತ್ರಿ) (56) | పశంసాస్త్రతి రత్నమాల : (57) నద్దురు సన్ని ధానము : 🔥 వేదనభట్ల వెంకటరమణయ్య దాసు 🐧 క్రా సూర్యనారాయణ (58) 🔥 నారాయణదానుగారి జీవిత విశేషాలు : ్రీ) దివాకర్ల రామమూ ర్తి (59) హారికథా పితామహుడు, 🔥 నారాయణదాను : ్రీ) మండలప**్రి ఉపేం**[డళర్మ (60) హరిక ధా పితామహునకు వినయాంజరి : (61) సగ్వకళాక్రపూర్డ్ల 🔥 మదజ్జాడాది ಕುಮಾರಿ ಕೃರ್ ರಾಜರ್ ಪೆಕ್ಟರಿ နမ္က ဘာတလက္မောက်ကလ : 🔥 గరిమెళ్ల వీరరాఘవులు (62) 🐧 నారాయణదానుగారు : $\dot{}$ 🔥 అప్పల సోమేళ్వరళర్మ (68) 👣 నారాయణదాసు త_త్త్వపరిశీలనం : 🔥 పిల్లలమఱ్ఱి వేంకట హామమంతరావు (64) మార్గదర్శీ మహార్షి:🔥 అమ్ముల విశ్వనాధ ఖాగవతార్ (65) మరపురాని మనిషి : (68) ఆధునికయుగంలో అచ్చ తెను**గు** కవితకు పి**తామహుడు** : **్రీ** నీడదవోలు **వె**ంకటరావు (67) హరిక థా పితామహుని శతజయంతి : (1964 ఆగమ్టు 80 ఆదివారం ఆంగ్ర్మక్రమండి) (68) ఆంధ్రసంగీత, సాహిత్య వియన్మండ 🕽 🔥 మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్య. లాన్ని ధగద్దగితంచేసిన ధృవతార :

గ్రంథనవిూ క్షలు

(69) జగకోళ్ళిం.

సంస్కృత శతకాలు.

జగజ్యోతి : రెండవ ఖాగము.

((70) ఆటపాటలమేటి ఆదర్శకాన్యం జాటసారి :

(71) కమనీయ కవితకు కాణాచి కాశ్శతకమ్ :

🔥 క్రొవ్వీడి రామం

🔥 వాసా సుబ్రహ్మణ్య శా 🚴

CONTENTS

(.1)	Adibhatla Narayana Das } An Integrater of fine arts:	By K. Srinivasa Rao
(2)	Narayana Das - The Savant:	S. N. Jayanti, Calcutta
(3)	Srimat Ajjada Adibhatla Narayana Das:	By Dr. T. Kanka Raju
(4)	A Brief Sketch of Cultural Association:	U. Hrushikesa Gupta
(5)	Three Born Poets & Nine Rasas:	R. M. Challa
(6)	Appreciations: The Hyb	erabad Bulletin, 16-1-1937
(7)	Sri A. Narayana Das - A Sketch:	By. M. Gowri Sankar
(8)	Harikatha and Sri Narayana Das:	By. E. Bharadwaja, M. A.
(9)	Body's Soul & Earth's Heaven:	R. M. Challa
(10)	A Silent Sketch:	By. N. V. Rama Rao
(11)	Sri Adibhatla Narayana Das - His personality:	
	By. Sri Vasanta Rao - Venkata Rao	
(12)	Narayana Das; A Versatile Genius:	By. V. Bhrahmaji Rao
(13)	Narayana Das: The man and the encyclopaedic range of His Interests:	By. R. Appalaswamy
(14)	Harikatha Pithamaha's "Jagajyoti": By	V. V. Subrahmanya Sastry
(15)	Lord Narayana Incarntes } as Sri Narayana Das: }	N. T. S. Yajulu; M. B. B. S,

က ဇာ တသ အ**ေထာ** သံ ပျိန်နည်∳

— శ్రీ నల్లాన్ చక్రవర్తుల కృష్ణమాచార్యం

లోకే బహావస్సంతి వారికథా కథన నివుణాః, కవయో, గాయకా, ఆంగ్రగీర్వాణ ఖాషాద్వయ పాండితీమండి తాః, కించ అంగ్లపారశీకాది ఖాషా 👫 విదాశ్చ, కొంతు నహ్యేక్రతావస్థానం దృశ్యతే పూర్మోక్తానాం గుణానాం. వరంతు యశ్శాన్న్న మధీతే న రసజ్జ్హోనళవతి. యః కవితాలాలన. నృశబ్దం వోవేత్తి. యోగాన మభ్యస్థతి తస్యనై వాపేజూ ళజ్ఞాదికస్య, యాస్త్ర ద్వయంపేత్తి సనృత్యం నాధిగ చ్ఛితి. యామేక్సుపియర్ మహాళయ మభినందతి నకాళాదానకవితారామణీయకం ⊼ైవజానీతే. యః కాళిదానం పేత్తి సనోషేక్సుపియరుం. యోరారాగజ్ఞ న్న తాలాది ష్యలనః. యస్తాలాళ్ళ్ల న్నరాగస్య వైదేశి ಕಃ. ಯಸ್ಸಿದ್ಧಾಂಕರ್ ಗೆ ವಿವಹಣನ್ಸಿ உತ್ಯಾಸರ್ ಗೆ೭ దడిణు. యోంతర్వాణి స్టాప్యవాణి అంతర్గుడాగుడా యేతన బహిర్ని స్పరతీ, యస్సభాసు వాగ్మీ తస్యనవి వేకళ్ళజ్జాదిషు. యోలిఖతి ననవదలి. యోవదలి ననలిఖతి. పతత్సర్వ మసిసాధారణ్యేన వర్తే. ప తద్వ ప్రత్తాన్నాన్నాన్ వాదో ఒ స్టీతి చేత్సనర్వజ్ఞ మూ ర్తి ర్నా కాయణదాన పకపవేతినాతున్నికి. బృహాత్యా కృతి $_{1}$, ఆకృతేస్పదృ $_{1}$ ల్పజ్ఞా, బ్రజ్ఞాయాసదృ $_{1}$ ఆగమ ಖಿತ್ತಾ, ಆಗಮಸದೃಳ ಆರಂಭಃ, ಆರಂಭಸದೃಳ ఉదಯ ఇత్యేత న్నా రాయణదాసస్యాఖిజ్ఞానం. "హరిచరితా మృత" రచనే నారాయణదానవర్యన్య భ_క్తిరసా ర్ధ్రం హృదయం సర్వత్ర ప్రతిఖలతి. "గద్యం కపి **వాం** నికషంవదంతి" ఖలు. ఆంగ్రాగీ ర్వాణఖాష యో రుభయోరపి నారాయణభాసేనవిరచితానిగద్యాని

తత్ప్పిజ్ఞాయాకి కేవలం నికెష్ట్ భూతాని. గద్యరచనే తచ్ఛ_క్తిరనన్యసదృశీ. హృద్యాసూపమాసు,క్లి ష్ట్ర్లిప్ట కల్పనేషు, యమకాది శబ్ధాలంకా రేషు ఇతరేష్య లంకా రేషుచ తత్ప్పతిఖా నన్యామాన్యాచ.

కథా[పవచనేషం రమ్య రమ్య ధర్మ నర్మగరై ర్మర్మన్వగ్ళిస్వచోళి ర్జనాన్ ఖాసయన్ హాసయన్ ్తానయం¥్ప దిఈకీ_ర్తిస్యాం సమవాకిరఈ్. నారా ಯಣ ದಾಸಃ ನಾಯಾಸಕ್ಯಾಂ ಘಟಿಸಿಯೆ ಕಾಡಾದೆ ఇతర శాస్త్రేష్మ్మ్ సంజాత కౌళలః. "కధం బహుము కొళల ముత్పద్యతే? ఆయుఃఖల్వల్పం 💉 క్రిరిపితా వతీతి నసంశయావసరఃతస్యా చే వ్యాঃఅను[గ**హీ** లేశోపి పతతిచేత్ "మూకంకరోతివాచాలం" ఇతిన్యాయేన తదన్కుగహపాత్రన్య కిందుష్కరం?. జాల్యప్రవ చుళు కీత సర్వళా(న్రైసాగరః నారాయణదాసస్సానా త్రుంభసంభవప్త వావతతారేతిమన్యే.పవమేవ నారా యణదానవర్యః స్ప్రవజ్ఞాపాటవేన, వచః ప్రియూ మేన, నృత్తగీతన్వరకల్పవాది[ప[కమెళ్ళ సర్వజనా నాహ్లోదయన్ ఆరా**దా**రాత్పూరుపాయువం జీవ యాతాం నీర్వర్ణ్లు బహూన్ నేతి లక్ష్మీ నారాయ ణాది శిమ్యాన్ [వకల్ప్య సమర్చిత శారదారవింద చరణశృబ్ధనాద బ్రహ్మాపాసనయా కోవలం స్వేచ్ఛ యొవ బ్రహ్మెక్యమవాచేతి ళం.

జయంతితే సుకృతినో రససిద్ధాం కవీశ్వరాం నా.స్త్రి యేషాం యశంకాయే జరామరణజంభయం,

్ హరికథా పీతా మకాం:

— శ్రీ పరిపూర్ణ ప్రకాశానందభారతీవుహాస్వామినః

్లో బహాతాం స్మరణం ధ్యానం మహాత్వా≥≥పాదకం యతః మహాత్వా≥≥కాండితాం తస్మాత్ స్మరామ సాౖ≘ పదేపదే.

శ్లో మహాతాం చరితం తావత్ పురాణేషు స్ట్రక్రితం శ్రమణాద్యస్య చిత్తేషు జాయతే సాధు తాఒధ్వనః.

శ్లో అతః పుఠాణ కథనే బీజం సచ్చరితం నృణాం దర్శితం చాప్య సన్మార్గ వ్యావర్హకతయా వ్యాసంత్.

భో!భో! మహింతః!

తదద్య స్మర్యతే తావత్ కస్యచి త్పుణ్య పురు మస్య చరితం సాధు పన్మానే మహాత్యాఓ உపాదకం పథం॥,

ఆ స్తే అజ్జాడ గ్రామజన్మా ఆదిళట్లో పనామక నారాయణదాన నామ్నా ప్రధితః హరికథా పితా మహా లాంచనః పుణ్యపురుషః విజయనగర పుర్యాం పురాషష్టివ రైళ్యః I సఏకడా విజయనగర మహి రాజా22 స్థాపిత నంస్కృత కళాశాలా మాగత్య స్వయంకృతహరికథా పబంధంకంచన శావయామాన బ్బ తాతా సుబ్బరాయశాడ్ర్లు " (రాయడు శాడ్ర్లు)" గుమ్ములూరి సంగమేశ్వరశాడ్ర్లు, పేరీ కాశీనాథశాడ్ర్లు, పేరీ లక్ష్మీనారాయణశాడ్ర్లు, మహిఖాష్యం శేషాద్రిశాడ్ర్లు, ఖాగవతుల పేరీ శాడ్ర్లు ప్రభృతి పండితసింహ సంఘసముడం : తదా తెరప్రు యోగత యోద్ధాటితాన్ కాంశ్వన ప్రయాగన్ మహికవి కాళిదాస భవభూత్యాది కృత గ్రంధస్థానితి స దర్శయిత్వా సమాదధె : తదాతే పండితా? పునరూచుస్తానవి దోషదూపి తా నిత్యిలు మణతి : తదా అసౌ హరికళా పితామహా స్పాట్రహిసం బ్రహ్మాదీనపి తృణికుర్వతాం భవతాం దృక్పథే కాళిదాసాద్యాం కియంత ఇతి విహాస్యం....

"ళంజూక స్పికతల భూతలాను కర్షీ సంవింతే చిర మురసా పదాని గచ్ఛన్ ద్వితాణి స్థగిత మహోర్డవ స్త్రీ మంద్రణ కూలే ద్వే చరతి మృషేతి లోక వార్తాం"

ఇత్యాది నయో క్రిఖిక తాన్ హేళయిత్వా కృత్వా చ నిరోజస్కాన్ నిర్భీక శృరభాయమాణో నిర్జ గామా 2 స్మ శృవుడం తాదృశోయం ధైర్యసాహా సాదిగుణ నికురంబ నికాయ్యా మహాపురుమ సా హిత్య చ్చకవ ర్తీ! తాదృశ మహాపురుమ స్మరణేన ధైర్యసాహాసాది నద్దుణా ఉపలభ్యేరన్ ఇతి నిరూప్య విరమా మహీ॥.

శ్రీ నారాయణదాస మహూదయానాం శతజయంత్యుత్సవ సమయే సమర్పి తా ని

శ్కర్తాృ న

విద్యావాచన్పతి రఖినవ స్తాండవే నందికేశః హాహాహాహా ర్మిజగళరవే గానవిద్యామరర్షి క పారాశర్య కృతతినమాలోడనే తత్తనూజు ఆఖ్యానేషు త్వమసిళగవ న్నాదిళట్టా న్వయేందో. పదానాం విన్యాసా త్ర్మచలతి ధరా నృత్యసమయే కథానా మాతాపాత్రృతినదతి రోదో నరమపి నినాద "శృంభో" ఇత్యభిమృళతి పై కామహాపదం | తెఖిః | కా నం సర్వం జగదప్ రమేశేవ **భవతా.** ఆంగైగ : పంచభి రేక దైవ భవతా మధ్యేసభం ధీమతాం నానాతాళగత్మిపదర్శనకథా సంచారితా యాద్భుతా ్రదమ్మం తామకృత్వతాని నయనా న్యస్కాదృ**ళాం**సాం[పతం ధన్యాని [శవణాని నోల్ససుక్త్రతా [చ్ఛేయః కుతోమేదురం. నిత్యం త్వద్వదనారవిందమకరందాస్వాదనే స్పవతాః ధన్యాణ కేసరిణో బభూవు రితియ చ్చితం నత తృత్యుత యేతు త్వ త్పదపద్మసౌరభ మన్నాఘాయాపి గంధాన్వితాం తేహ్యాళ్ళర్యకరా నరాణకథమపి త్వద్దౌరవం సూచ్యతే. అర్క్రాస్ట్రేజిసి చెంద్రమా రసజుపా మాహ్లాదనేంగారక్క 🞙 లే 🕶 📆 విలోడ సేనచ బుధ శ్నేముష్యుద స్టే గురు: కాప్యామేన కవి కృనైశ్చరతివై కాయాతిఖారా దృవాన్ ಸಂಜ K_{ij} ಸ್ತ್ರಾಯ ವಾಸರಾಧಿಸತಯ ಸ್ಪುರ್ವೈಸಸನ್ನಾ ತ್ಯಾನಃ. వామేపార్శ్వే కృతపరిచయే వాజిపేయాన్నవాయే పార్శ్వేన్యస్మం, స్త్రవ పరిగతే నేతివంశ్వహూతే ఇండో ర్ల ్మ్మీ మనుగతసురాచార్య కావ్యస్య బిశ్రత్ త్యం |దష్ట్స్టుగాణాం నయనకుముదో న్మేషకారీ తదాహి.

శ్రీ నల్లా 🗉 చక్రవ**్త** కృష్ణమా చార్యం

★ _{జో}కరతాృసి ★

— ಹಿಜ. ಕ. ಗು ಶೆ ರಿ

పారశీక గి రాబద్ధా ఖైయ్యామక విమాధురీ ఆంగ్ల ఖాషాసు యోగేన వరమాం ఖ్యాతి మాగతా.

సై వేదానీం కపేస్టీతి ద్దేవవాణ్యా విభూషితా రసాతి రేకమా పన్నా మాగుణాలంకారసంశ్రీతా.

వాగీశ్వరీ బ్రసాదేన హృదయాహ్లోద**దా**యినీ కొముదీవవిధో కస్య కృతి రేషాన నన్ధిసీ.

ಕಾವೃಗುಣ ರನಾನ್ಪುರಃ ಕೃತ್ ಡುನ**್ಯಾಸ್ತುತ್ತಮಃ** ಸಕ್ಷಭ್ವನಿಮರೃಷ್ಟ್ ದಾನ್ ನಾರಾಯಣಃ ಸುಧೀ.

మాధుర్యన్య పరాం కోటిం నితరాం ప్రాపయన్ బుధాకా లోకేస్మిన్ నతతం శుభాం పరమాం కీ_ర్తిమాప్పుయాత్.

హ రీ క థ

కీ॥ ৰি॥ అజ్ఞాడాదిభట్ల నారాయుణుదాసుగారిచే ్రవాయుబడినది.

(1911 విరోధికృత్ సంవత్సరాది సంచికనుండి)

ఆ స్టిక్యమును ధర్మాధర్మములను నర్వజన మనో రంజనముగ నృత్యగీత వాద్యములతో నుపన్యసిం చుట హారికథయనబరగు. అట్టి యొవన్యాసకుడు కథకుడనబడును. దై వథ క్రియు సత్యము భూత దయయు హారికథయందలి ముఖ్యాంశములు. దేవుని గొల్పి తరించిన ప్రహ్లాదాది పరమ ఖాగవతుల చరి తములును సావిణ్ణి ప్రముఖ పత్మివతా చారిత్రములును హారిశ్యంగ్రాదాది పీర చరితములును దెల్పినచో మంచి యభివృద్ధి యగునని వాల్మీకి వేదవ్యాసుడు మొదలగు మహార్షులు కావ్య పురాణేతిహోసంబుల బన్ని రి. నారదుడు దొట్టి పరమ మునులు భగవ న్నామ సంక్రీనము సేయుచు నాడుచు ఖాడుచు లోకులం దరింపోజీనిం.

్లో. వీడావాదన తత్వజ్ఞో | **శు**తిజాతి విశారదు

తాలజ్ఞ శ్భాషయాసేన మోతమార్గంనియచ్ఛతి. అను యాజ్నవల్క్య స్మృతి వచనానుసారముగ యోగముచేతను సంగీతముచేతను దక్క వేరు మార్గమున మోతము సాధింపరాదనియు యోగ ముకన్న నిరపాయమగు సంగీతావలంబనముచేత,

ళో. గాయం శృర్మితాణి రథాంగపాణే: నృత్యన్ని రస్తాఖల కర్మబంధః నిరంకుళ స్సర్వ సమో వితాగీ కైవల్య మభ్యేతి ముకుందభ క్రూణ

అను నారద స్మృత్మివకారము సర్వవస్తువులయందు వాసుదేవఖావనచే మనోవాక్కాయ కర్మములచే బేవుని భజించుచు సర్వజనులకు దైవభ క్రీనీ బోధింప దగు మోతసాధనము సంగీతముకన్న పేరులేదని రూఢిగ దెలిసిన పురందర విఠ్థలాది వాగ్గేయకారు లిక్కలియుగమున గీత బ్రవుంధములు విరచించి యాడుచు ఖాడుచుం బరుల దరింపచేసి తాము తరించిరి.

ళ్లో. తన్వగీతన్న మాహాత్మ్యం కే ప్రవరంసితు మీశ తే ధర్మార్థ కామమోతాడా మిదమే వైకసాధనమ్। అను $\mathbf{v}_{(\Delta)}$ మునుబట్టి వా \vec{n} యకార స $\underline{\mathbf{v}}$ ముడగు **వాల్మీకమహర్షి ట్రమ్మదామాయ**ణమను గీత | పబంధ మొనరించి కుళలవులచే జగదాహ్లోదకరం బుగ (దేతాయుగంబున ఖాడించెను. భరతముని ్రవముఖుల నాదికాలమున "శివస్తుతో (పయోజ్యాని మాజాయ విదధే విధిక" అని ్లుహ్మారచితములగు మన్ల కాది గీతములను శివసన్ని ధిం బాడి8. కల్ యుగమునందు[పాచీనులలో సు[పసిద్దులగు \overline{a} ాగ్గేయ కారులు జయదేవుడు గీతగోవిందమును, నారా యాణతీర్థులు 🔥 కృష్ణ లీలాతరంగములును, దీషి తులు కృతులును విరచించిరి. ఆంధ్రభాషయందు గూడ జే త్రియుడు, రామదాను, త్యాగరాజు, స్ముబ్హాణ్యకవి, గోగులపాటి కూర్మన్న మొద లగు మహానుభావు లుభయతారకముగ గీతబంధ ముల గావించి ప్రఖ్యాతి వడసిరి. కొద్ది కాలమునుండి మహారాష్ట్రము మొదలగు పెక్కుదేశంబులతో సంగీత సాహిత్య విశారదులు కొందరు జీవనార్థమై కథకవృత్తి నవలంబించి వారిళ క్రైమేమంబుల ధరించి దై వభ_క్తిని ధర్మాధర్మములను జనులకు బోధిం చుచు పౌరాణికులు కథకులు భాగవతులు దాసులు మొదలగు సంజ్ఞలం జరగుచున్నారు.

ళ్లో. విష్ణుభక్తా పవ విబ్రా నానా వేదవిదా అపి. అను స్మృతివాక్యము చొప్పున మాతాది కథ

కులం దలంచి జాహ్మణేశరులుగూడ కథకూర్లే యుచిత సత్కారములు వడయుచున్నారు. కథా క్రామణము వలన క్రోతలకు నిఖల క్రేయాభి వృద్ధియగును. కథకులకుగూడ ళ్రార్థ్యాక్ట్రామ్ మోడ్ కాలు లభించును. క్రామం స్కృతీ విజ్ఞానము, శ్ఞామం అఖ్ఞాన్మపవీణత, ఛన్ల**్ష**ఫౌభేద**ే**ది త్వము, అలంకార కౌళలము, రసభావపరీజ్ఞానము, దేశిస్థితిచాతురి, నానాఖాష వైళద్యము, సర్వ కాకు విశారదత్వము, కలాశా నృవైపుణి, తూర్య ్త్రితయాతుర్యము, **హృ**ద్యశారీరశాలిత, లయ కాల కలాజ్హానము, బ్రామం, బ్రతిభోద్భుత ఖా కృము, సుభగగీయత, దేశీయరాగాఖిజ్ఞ త్యము, వాకృటుత్వము, సఖావిజయ సామథ్యము, రాగ ద్వేష పరిళ్యాగము, ఉచితజ్ఞత, సార్ద్రత్వము, అనుచ్చిష్ట్రాక్తి నిర్బంధము, నూత్మ ధాతు వినిర్మాణ దశుత, పరచిత్త పగిజ్ఞానము, ్రపబంధ్ర పగల్బత, ్రమతగీత విరచనానై పుణి, పద్యాంతక విదగ్ధతే,

త్రిస్థానిగోపున్నపౌడి, వివిధాల పై నివుణత, విశేషావ ధానశ క్రి, రమ్యరూపము, స్వేచ్ఛానంచారము. నృతంత్ర జీవనమును, వాగ్గేయకారుడగు నుత్తమ కథకునీ లజుణములు.

సీ. ఘనళంఖమోయన గంఠంబు పూరించి మేలుగ శ్రుతిలోన మేళగించి నియమము తప్పక నయఘనంబుల జెక్కురాగ భేదంబుల రక్తిగొల్పి బంతులెగిర్చినపగిది కాలజ్ఞతన్ జాతిమూర్ఛనలొప్ప స్వరము పాడి చక్కని నృత్యము సర్వరసాను కూలంబుగాగ నభినయంబుచేసే న్వికృత మృదు యశగాన బ్రబంధనరణి వివిధ దేశంబులం బిన్న పెద్దలుగల బలునథల హరిభక్తి నువన్వసింప లేని సంగీత కవితాభిమానమేల.

With the Compliments

0

Best & Company Private Limited MADRAS & VIJAYAWADA.

\$

ఖాయుతకంఠమౌర! సరిగా వినౌన సౌక జ్యామీర నా

యాయతకీ_్తి సుందరు, ధరామరు,మర్గుకు నాణ్యంచెదన్.

నహజనంగీత సాహిత్య కోవిదులు, మహికవి సార్వభౌములు, బహుభాషావే త్తలు, ఇంద రాగ. తాళనర్వళబ్ద ప్రబంధ కల్పనా నమంచిత పంచ ముఖిశ్వరస్తో)త్ర నహ్మసావధాన ధురీణులు, న్వవిర చిత నానావిధానేక సంస్కృతాంద్ర కావ్యోత్తమ సంపాదిత సంపూర్ణ యళశ్చంద్రకాధవళిత దశదిశా వకాశులు హిరికథాగాన చాగనుశాననులు, భాగ వత శిభామణులు, హరికథాగాయకులకు భుక్తి

తింది జీదిని జిందిని జిందిని మా గు రు దే వు లు

- శ్రీ నేతి లక్ష్మీనారాయణ భాగవతులు ఆతారావాలు

శ్లో॥ 🜓 నారాయణపాదపద్మ మకరందాస్వాద నేందిందిరమ్।

్రీ రామామితనామనచ్చరిత సద్భోధాఒమృతా ధ్యాత్మిక**మ్**

ముక్తులను బ్రహిదించిన నిత్యానందమూర్తులు, కాత్యాయనీకటాడ విభవలబ్ధజ్ఞానధనులై మోడ పామాజ్య మలంకరించిన—

" హరిదాస జగద్గురు "

్రీమదజ్జుడాదిళట్ల నారాయణదాన సద్గురు పాదులుమాకుగురువర్యులు. బారుహరిదాన జగత్తుకే గురువులు. కాని వారు " నాశిష్యుడని " నన్ను చెప్పుకోవాలని నా ఆశయం. ఆ మహద్భాగ్యం కోసం చేసిన నా తపస్సు ఫరించింది. ఆ ఫలమే వా జీవిత కుసుమానికి పారిజాత సౌరభాన్ని స్థానింది

గురువుగారం టే సంగీతసాహి త్యాలు మూ ర్రీభ వించిన "ఘంఞావ సరస్వతి". వారు కథకు నిలబడి చెపుతూంేటే సర్వశాస్త్రా)లు, కళలు నవరస సమ్మే ళనం పొంది ఆకాళగంగా (పవాహిన్ని పోలిన గాన రసంతో పెల్లబుకుతూ సాణాత్తూ పరమాత్ముని విశ్వరూపాన్ని తలపుకు తెచ్చేది, వారికంటే వయ స్సుచేత షుమారుము $\overline{\psi}$ ్ప యేళ్లుచిన్న వాణ్ణి. § హారిక థాకథనం కాకినాడ సరస్వతీ గానసభలో మొట్ట మొదట విన్నాను. ఈక థాకథన వ్యాసంగం కూడ చేస్తూండడంచేత నాటినుండే 👣 వారి **శు**(శూపుకు కంకణం కట్టుకొన్నాసు, కాకినాడ లోనే వారి బగల్లో చేరి, ఒకటి రెండు మూడుసంన త్సరాలు దనరానభలకు వరుసగా వెళ్ళి మా గురువు గారికి నర్మోపచారాలు చేశాను. ఐతే పం, నాకు వారు గుర్తువులేకాని నేనింకా వారికి శిష్యుణ్ణి కాలేదు. 👣 వారి పరిచర్యకు 🐧 వారి సోదరులు 🜓 పేరన్న గారు నన్న మమతించారు. మూడుసంవ త్సరములలో 🚺 వారి కృపాకటాడం నాైపె 🛚 పస రించినది. నాటినుండే " క్రీ వారికి బ్రియళిష్యుణ్ణి '' అని నేను సగర్వంగా చెప్పకోవడమేగాక 🔥 వారికి సైతం నాైపే పుత్రవాత్సల్యం ఏర్పడింది.

ఇం కేముంది? కాకినాడనుంచి విజయదశమి దర్భా కుకు విజయనగరం ప్రయాణం. గురువుతో శిష్యుడు కా ! గురువుగారింటికే నరాసరి వెళ్ళాం. పం _క్తిని భోజనం పెట్టి లాలించి మన్నించారు. శ్రీవాజ పేయాజుల సుబ్బయ్యగారు అంతకు పూర్వమే శ్రీ వారికి శిష్యులుగా ఉన్నారు. మా ఉభయులకు విజయనగరం సంగీతకళాశాలలో కూర్చో బెట్టి ఆ విజయదళమి నాడే ఆనందమానందమాలించినన్ బాల: అవేకీ రైన ఆరంభించారు. ఇచట జాల! అంటే ఈ రామాయణం శ్రీమతి గురుపత్నికి అం కితం చెయ్య బడింది.

ఐతే గురుపం_క్తిని భోజనం అల్లుళుగా ఎన్నాళ్లు చెయ్యడం? ఇది నాకో పెద్ద సమస్యగా తేలింది. మహిరాజావారి పృతం పద్దులోగాని హోటల్లోగాని తినడానికి నాకిష్టం లేడు. నే నంతకు **పూర్వం** పేద విడ్యార్థినే గనుక " ఉపనయనం నాటి **మాట** ఉన్నదిగదా'' అని మాధుకరానికి బయలుదేరాను. దీనికి ముందు గురువనుజ్ఞతీసికో లేదు, మధ్యాహ్నాం పం[డెండు గంటలవేళ మాధుకరం లభించింది. ఆకస్మి కముగా సుబ్బయ్యగారు నన్ను బజారులో కలస్ కొని గురువుగారు "నిన్ను వున్నవాణ్ణి ఉన్నట్టు రమ్మన్నారు" అన్నారు పదో కొంప మునిగిం దని ఆ " 🕽 👞 క " రూపంలోనే 🛚 🗟 🕶 ఫైను. వారిని చూడటానికి భయపడ్డాను. వారు నన్ను చూచి ఒక చిరునవ్వు నవ్వి, "అయ్యకో నేటి గట్టున ఉన్న అన్నార్తులకు ఆ ఆహారము పంచి రమ్మని'' ఆజ్ఞ చేశారు. ఆలాగే చేసి వచ్చాను-ఆనాటి నుండి గురువుగారితోపాటు సహాపం క్త్రినే భోజనం: వారేది తింలే ఆది. అహోర్మాతాలు వారిసాహాచర్యమే. వారే నా ఉపాస్యదైవం. రెండో (వసంచంతో నాకు సంబంధం లేదు.

నిత్యం బ్రహ్మముహూ ర్రంలో లేచి అనుమైనం పూ ర్రిచేసికొని ఖాగవత పారాయణం చేసికొనే సమయంలో గురువుగారు "రారా" అనేవారు. ఉళ యులం గో మీరంతో " కాఫీ సేవించి కాలేజీకి బయలు దేరే వాళ్ళం. అప్పటికే సుబ్బయ్యగారు వచ్చిఉండే వారు. ఒకరు గొడుగు ఇంకొకరు పు్ర కం పట్టుకొని వెడుతూంటే గురువుగారు ముందు నడిచే వారు. వాల్మీకి వెంట కుళలవుల్లాగ రామా యణగానం, లేదా కథ్చావసక్తులతో ముచ్చటలు చెపుతూ మమ్మల్ని మా గురువులు మురిపింప చేసే వారు. అంతే కాదు. మొట్ట మొదటిరోజున తప్ప మాకెన్నడూ మాగురువుగారు కూర్చో బెట్టి పాఠం చెప్పలేదు. కాలేజీకి వెళ్ళివస్తూ దారిలో సాయం కాలం ఘంట సంభం దగ్గర నిలబెట్టే వారు. సమస్త తాళ గతుల్లోను నృత్యం చేయిన్తూ నిత్యం ఒజారు లోనే పాఠం చెప్పే వారు. రోజు జనం తండోప తండాలుగా విరగబడి చూస్తూ ఉండే వావు.

మధ్యాహ్మం పేళ కాలేజి నుండి అంటికి వచ్చి భోజనం చెయ్యబోతూ గురువుగారు "శంభో" అని రోదసి పిక్కటిల్లేట్టుగా పలికేవారు. ఆ వీధివారంద రికి అది దాసుగారి భోజనసమయం అని గుర్తు కొచ్చేది. వారి "శంభో" అన్న పదం విన్న వారి హృదయాల్లో నేటికి మతిధ్వనిస్తుంటుంది.

సంగీతకళాశాలలో వినాయక చతుర్థికి నవరా త్రులు జరిపి స్వామిని ఊరేగించే హాళ్ళం. ఆ ఉత్స వంలో విజయనగరం వీధుల్లో నృత్య సహితంగా గానం చేసేవారు. నేను సుబ్బయ్యగారు సహకార గానం చేస్తూంటే తీ ద్వారం వెంకటస్వామి నాయుడుగారు ఫిడేలు వాయించేవారు. చూచే వాళ్ళకు దేవలోకమైళవాన్ని గుర్తింపజేసేది. అది కన్న వారికి విన్న వారికి ఎప్పటికి మధురస్మృతిగా నిలచిపోయే నన్ని వేళం.

త్రి సుబ్బయ్యగారికి నాకు " రామాయణం " అరు కాండలు ఆరు కథలుగా పూ_ర్తిగాచెప్పి మా ఉభయులకూ "రామాయణ సోదరులు" అనే నామ కరణం చేశారు. నాటినుండి మాసోదరుల సహ కారగానం గురువుగారి కథకు తప్పకుండా వుం డేది.

మదరాను అఖలఖారత కాంగైను మహానభలు జరిగినప్పడు సంగీత శాఖకు 🔥 కొమ్మి రెడ్డిసూర్య నారాయణమూ_ర్తి నాయుడుగారు అధ్యతులు మాగురువుగారు సఖాబ్రారంభకులుగ వెళ్ళినారు. ప్రారంభనమయమందు అప్పటి కప్పుడే రచియిం చిన ఈకింది గేయమును మాగురువుగారు పాడుచు పాడుచు మాచేతగూడ పాడించిరి.

ఆమృత వాహిని — ఆదితాళము బాగ్దానీకృషయా నితాంతం ॥వా॥

- 1) నర్వాణారతీయా అపివరస్పర మై[త్యా మోదం తాం ఉర్వీమండల అఖలజనా ఉత్తమనృ పేణపాల్యం తాం ॥వాగ్దేవీః
- 2) దృజ్మతినత్సర మీసఖాగ్గాన ప్రత్తేనేషుజాయస్తాం నతత మాసేతు శీతనగం సత్సంగగుణాగీయం తాం ॥వాగ్గేఫీ॥

ఈ గేయమును మాగురువుగారు గంభీరమయిన కంఠనాదముతో శంభో! అని పై పడ్జమస్థా యిలో నాదమును పూరించునరికి త్రోతలందరు ఆశ్చర్య చకితులై బ్రహ్మానందమున నోలలాడిరి.

తరువాత త్రీ వేపా రామేళం వంతులుగా రింటికి ఉభయులం వెళ్ళాము. రామేళం గారునన్ను చూపించి "నీ శిష్యుడు భోజనాని కేనా?' అన్నారు. వెంటనే నాచేత అక్కడి కక్కడే నృత్యసహితంగా గానం చేయించి లోలోన మురిసి పొయ్యారు. రామేళం గారిని " పం '' అని హుంకరిస్తూ పెళ్ళిం చారు. మదరాసులోని బ్రముఖ సహకారసభల్లో గురువుగారితో సహకారగానం చేశాను.

శిష్యులం కేవలం సహకారగానం చెయ్యడం మాత్రంకాదు. కథకుముందు స్వచ్ఛంగా మంచి గంధం అరగదీసి త్రీవారి భుజాలకు వడస్థలానికి అల**దాలి.** వారు శిఖలో పువ్వుధరించి మెడలో మాలవేసికొని కథకు బయలుదేరేవారు. గురువుగారు పిఠాపురంలో ఒక్కమారుమాత్రం రామాయణం పూర్తిగా నెంటో అలు గానంచేశారు. సభలో నిత్యం శ్రీ పీణ సంగమేశ్వరశాట్ర్మిగారు, దెందుకూరు నరసింహాశాట్ర్మిగారు, శ్రీపాద లక్ష్మీనరసింహాశాట్ర్మిగారు మున్నగు ప్రముఖ మహా విద్వాంసులు కథాశ్రవణంచేస్తూ ప్రశంసలు పలు కుతూ మాగురువుగారిని అభినందిస్తూంలే వెనుక సహకారగానంచేసే నేను బ్రహ్మానందంతో ఉఱ్ఱూత లూ గేవాణ్ణి.

గురువుగారిదగ్గర అన్న గారు సుబ్బయ్యగారు నేను అన్నికథలు వర్లించాం. కానీ గురువుగారి 'జానకీశపథం' పేరుతో బాసిన ఉత్తరరామాయణం మాత్రం గురువుగారి ఆజ్ఞతోనే, పేరు రాగాల్లో వర్లించుకున్నాం. అది ఎవ్వరికి కొరుకుడు పడేది కాదు. ఆ కథంకా మేళకర్త రాగాల్లో స్వరపరువ బడినది. గురువుగారైనా ఆకథను వారిపట్టిపూర్తి ఉత్సవంలో విజయనగరంలో అయ్యకోనేరుగట్టున (ఆంజనేయస్వామి ఆలయంలో) ఒక్కమారే చెప్పారు.

గురువుగారు "ఆట పాట మాట మీటలమేటి" గా ప్రసిద్ధినందారు. సంగీతం అంటే నృత్యగానా లతో రూపొందాలని వారి అఖ్మిపాయం. వారికి ఒక్కవీణతప్ప యేవాద్యం నచ్చేదికాదు. నాకీ గాత్రర్మంలో ప్రమాదం రాకపూర్వం అంటే రైలుప్రయాణంలో నిప్పురవ్వపడి గాత్రం చెడక పూర్వం శాడ్రుబద్ధంగా స్వేచ్ఛగా నృత్యగానాలు చేసేవాణ్ణి. కాబట్టే గురువుగారిదృష్టిలో చిరకాలం నిలువగలిగాను.

మైసూరుమహోరాజావారు బహారాక రించినవీణను మాగురువుగా రెంతో ముచ్చటితో వాబుస్తూవుండే వారు. వీణా వాద్యంఅం లే వారి కెంతో ప్రీతి. గురువు గారికి కథల్లో బ్రక్కవాద్యాల్ని గూర్చి ఎక్కువగా అక్యం ఉండేదీకాడు. మైసూరు వీణవాయిస్తూ మైసూరుసథల్లో పుడుక్కోట ద&డామూ ర్హిప్ఫె గారు తమకథకు ప్రక్కవాద్యంగా వాయించిన మృదంగవాద్యాన్ని ప్రశంసిస్తూ రెండుమూడు మారులుచెప్పారు. రెండుచేతులతో రెండు తాళాలు, రెండుపాదాలతో రెండు తాళాలు వేదువేరుగావేస్తూ నోటితో మరొక తాళంతో పాడుతూ తుదకు ముక్తా యిలో ఐదు తాళాలను కలిపేవారు. దీనినేవారు పంచముఖేశ్వరతాళం అనేవారు. వారికి వీణా వాద్యంమీదఉండే ప్రతిచేతనే ప్రతికధలోను శ్రీ పేరి రామమూ ర్థిగారి వీణా వాద్యాన్ని మాత్రం తప్పక ప్రక్కవాద్యంగా ఉంచేవారు.

ఒకప్పుడు గురువుగారు తునిలో కథచెప్పినపుడు సహకారగానానికి నేను వెళ్ళాను. అప్పటికి వారి కథల్ని వారినన్ని ధిలో చెప్పుకోకుండా కొంత మంది అప్పథంశంగా గానం చెయ్యటం మొదలు పెట్టారు. అలాంటివాళ్ళకు రిజిష్టరునోటీసులిచ్చి కొన్ని కథల్ని నగంల్లోకూడ నిలిపివేయించారు. అలాంటిఘట్టంలో తునిలో నన్ను ఒక కాగితము తెమ్మని "అధికారంగా ఉల్లాకు"ను (అనగా నర్టి ఫికెట్) బ్రాసి సంతకముచేసి నాకు బ్రసాదించారు. అదేనావిద్యకు స్నాతకోత్సవం. అది 11-11-1988 వాతేదీ ప విశ్వవిద్యాలయ పట్టానికి లేని గౌరవం దీనికుందని నాకను గహించారు.

తుదకు గురువుగారి వ్యకోత్సవ కార్యక్రమానికి పర్పాట్లుచేస్తూ విజయనగరం పెళ్ళి ్శీవారిని దర్శిం చాను. సు స్టీగాఉండి నేను సమర్పించిన ఒక్క కమలాఫలంతొనస్వీకరించారు. తాము తెనిగిస్తున్న "లలితా నహ్మనవామావళి" లోని తుది రెండు నామాలకు నాచేత తెనుగుబ్రాయించి పూ ర్థి చేశారు. ఆ దివ్యతేజోమయమైన క్రీర్రమ్మాతం ఇక్కడ స్థిరపడింది. ్శీవారు కన్ను మూళారు. ఆ విచారమదొక సాగరం. నాటినుండి పుష్య బహుళ పంచమి గుర్వారాధన పర్వమైంది.

మధ్య్మ్మ్ కాళీకృష్ణాచార్యులుగారు చేసిన నామ ాకరణంతో "(🜓) నారాయణదాన హారిక థా 🛚 గాన కళాపరిషత్తు" స్థాపింపబడినది, (శ్రీ) వారి ఆరాధనో తృవాలు వైభవంగా జరుపబడడమే కాదు. విజయ వాడ సత్యనారాయణపురం శివాలయావరణంలో $(rac{1}{2})$ నారాయణదాస గురువర్యుల వి|గహం|పతి సుమ్మారె దడుగుల శిలావి!గహాం, ైవె దికమం|తో క్రంగా |పతిషించడమైనది. వా స్థవ్యలు స్థాగవతుల అన్న పూర్ణయ్య శాస్త్రి గారు అష్ట్రేత్తర శతనామావళితో గురుపూజాకల్పం ్రాసియిచ్చారు. గుంటూరుజిళ్లా చేమూరు వాన్డ వ్యాలు నాకు మంత్రోపదేశ మొసంగిన గురుమహో

దయులు (శ్రీకురుగంటి వేంకట రమణ శా(స్త్రిగారు ಯಂ| ಹೆದ್ದಾರಂ ಅನು|ಗರ್ಭಿಂಪಾರು. ಗುಂಟು ರುಶ್ $\mathfrak d$, శ్రీకల్యాణానందభారతీ మాంతాచార్య జగడ్డురు వులు విగ్రహ్మపతిన్ననాటి మహాసభను దిగ్విజ**య** ముగా నిర్వహించారు. మా గురుపూజయే మాకు ఇహాపర సాధనం.

మా గురువర్యులు ధరించిన మంచిగంధపు పాదు **ವೆಪಿ**ಕ|ರ కలు, వారి కాలగజ్జలు చిరుతాళములు నేటికి మాయింటిలో మా పూజాపీఠాన్ని అలంక రించి వున్నాయి. మా గురు పూజయో మాకు పడుగడ.

ఇ 8 శ మ్.

The Vizianagram Co-Operative Bank Ltd., No. 1358, VIZIANAGRAM.

Established in 1914.

Authorised Share Capital: Rs. 10.00.000 Paid up share capital: 7.33 lakhs Number of members 'A' class: 7455 1100 5358 21.1 lakhs Borrowings Reserves 2.8 lakks Advances 24.9 lakhs

Accepts all kinds of Deposits.

Encourage Thrift amongst its members.

Transacts all kinds of modern Banking Business.

Accepts Fixed Deposits at

For 6 months **5**% **5**}% l year 6% 2 years 7% 3 years 5 years

> [Sd] G. B. Narayanamurty, B. A., LL, B., Advocate, President.

<u>శ్రీనారాయణధానుగార్ధచనలు</u>

యక్షగాన హరికథలు (ముద్రిశములు)

- 1. (శ్రీ హారిక థాలమృతము (సంస్కృతము)
- 2. జూనకీ శ్వథము
- రి. రుక్మిణీ కల్యాణము
- 4. మార్కండేయ చర్మతము
- 5. **హ**రిశ్చం|దోపాఖ్యానము
- రి. సావ్మితీ చర్చితము
- 7. అంబరీపోపాఖ్యానము
- 8. ఖీష్మ చర్మితము
- 9. గజేంగ్రమోతము
- 10. |పన్లోద చర్చితము
- 11. యథార్థరామాయణము
- 12. ' ന് ്മ്യൂ മാറ്റ് (ന ഡ ജ്യ ്സ്)

ఆమ్ము దితములు

- 1, చాతుర్వర్గ్యసాధనము (సంస్కృత)
- 2. స్వీయచర్శితము (తెలుఁగు)
- 8. చాటు రచనలు
- 4. లబ్తాసహా సనామావళి ,,

మొదలగునవి.

హరికథేతర కృతులు (ముద్రిశములు)

- 1. తారకమ్
- 2, కాశీశతకమ్
- 8. రామచం|దళతక ము
- 1. జూటసారి
- 2. శివ, ముకుంద, సత్యవతి శతక|తయము 18. జగజ్జ్హ్యోతి (రెండుఖాగములు)
- 8. మృత్యుంజయ శతకము
- 4. సూర్యనారాయణ శతకము
- 5. "రెంట్ల తావుదు తిండి మెట్టంటు వేల్స్"
- , రి. వెన్నుని వేయిపేర్లవినకరి (విష్ణుస**హ**్మన నామావళికి అచ్చతెలుఁగు అనువాదము)
- 7. (మొక్కుబడి (ఋక్సం(గ**హము**)
- 8. వేల్పుమాట (భగవద్దీత)

- **్రి. నూ**ఱుగంటి (నూఱు చిన్నకౕథలు)
- 10. మేలుబంతి
- 11. సారంగధర నాటకము
- 12. నవరసతరంగిణి (విమర్పన్మగంథము)
- 14. సీమపల్కువహి (నాటుతెలుగునిభుంటువు)
- 15. మన్కిమిన్కు (వేదములోనున్న ఆయు ేర్వద స్పూతములకు నాటు తెలిగింపు)
- అను మకుటముగల "వేల్పువంద" $16. \, \mathbf{a}$ మర్ \mathbf{p} యామ్ (పారశీకాంగ్ల పద్యము లకు సంస్కృతమునను, నాటు తెలుగు నందును అనువాద**ము**)
 - 17. అచ్చతెలుఁగు పల్కు**ఐ**డి
 - 18. ల**య** కాడు

Adikhatla harayanedas Privija yarama Ganapatepala. Vizianagrame.

శ్రీ నారాతుణదాసు

— శ్రీ శివశంకరస్వామివారు

1

1905 సంవత్సరమున "శ్వార్థచంద్రికి" అను నిఘంటువులో అఖ్యపాయము లిచ్చిన పండితులలో అదిళ్లు నారాయణడాసుగారి పేరు ప్రథమ పర్యాయము చూచితిని. ఆ వత్సర్మే మాపాఠ్య గ్రంథములో "ఖాటసారి" అను ఖండకావ్యము చదివి శక్కర్త ఎవరని ప్రశ్నింవగా నారాయణడాసుగారని తెలిసినది. ఈవిధముగా వారి నామ ధేయము తెలియవచ్చినది.

1916 లో వారి నందర్శనము అభించినది. తెనాలిలో జాలికా పాఠశాలలో దాసుగారు "రుక్మిణీకల్యాణము" హరికథ చెప్పినారు. అది వరలో విన్న హరికథలకును దీనికిని ఎంతో భేద మున్నది. అన్యుల్మగంథముల నాధారము చేసికొని కథకులు కాలజేపములు చేసెడివారు. పీరో స్వర చీత మ్రగంథమునే చెప్పినారు. రుక్మిణీకల్యాణములో గద్య పద్య గేయములు మౌథముగా నున్నవి. దాసు గారు సంస్కృతాంత్రములలో విద్వాంసులని విన్నప్ష మైనది.

అం తే కాక వారు కథలో సందర్భోచితముగా మేక్స్పియర్ మొదలగువారి పంక్తులను, పార్శీ ఖాషలో గజల్ బ్రభృతులను మధురముగా పలు కుట మనోరంజనము కావించినది.

దాసుగారి గానవిద్యా ప్రాపీణ్యము గాఢమై నది. ప్రాచీన సంప్రదాయమునే కాక నవీన విధాన ములనుకూడ వారు సరసముగా ప్రదర్శించినారు. అన్ని గంటలనేపును ముగ్గుడనై తిని.

దాసుగారు ఉన్నత దేహులు; ఒడ్డుపొడవు సమ ముగా కలవారు, స్ఫుర్చబాపి, నేత్రములు నాసిక పెదవులు ప్రస్పుటములు. చిరునగవుతో నాట్యము. చేయునప్పడు, గంతు వేసినప్పడు, శంభో అని మహానాదము చేసినప్పడు ఎల్లరు తన్మయులుకాక తప్పరు. దాసుగారి నృత్యనాట్యగానములు అద్వి తీయములు.

అప్పు డప్పుడు రాజమ పేాం దవరము మొదలగు ప్రదేశములలో వారిని చూచుచుండెడి వాడను. 1981 లో గుంటూరు నగరమున జరిగిన మహా సభలో గానకళా సభాధ్యతులుగా దాసుగారిని ఆహ్వానించితిమి. వారు వచ్చినప్పుడు అన్ని నదు పాయములు నేను వారికి సమకూర్ప గలిగితిని. ఆరోజులలోనే వారితో సంభాషించుట సంభవించి నది. వాక్ చమత్కృతిపరిహాసము రంజనము మొదలగు సరసగుణములు వారియందు సంభృతములని గ్రాహించితిని, వారి యుపన్యాసము హరికథమలేనే ఆమోదజనకమై పాండిత్యముతో కూడ ప్రస్ఫుట మైయుండెను.

2

నారాయణ దాసుగారు సంస్కృతమున పాండి త్యము సంపాదించుటకు కారణము ఒకరిట్లు చెప్పి నారు. "సంస్కృత విద్వాంసులు సంఖాషించుచుండగా దాసుగారు సంస్కృతమున వారికి ప్రతివచన మిచ్చిరట. అందు వ్యాకరణదోవ ముండుటచే విద్వాంసులు మందవానము చేసి, సంగీత విద్వాంసులు నంస్కృతమున జొరబడుట సముచితము కాదు అని పాళన చేసరట. దాని పై దాసుగారు సంస్కృతము విశేష్మశద్ధతో అభ్యసించుచు "శద్దేందు శేఖర" గంథముకూడ స్వయముగా అన్వయించు

కొనుచు, పథించిరట. ఒక వాడు మార్గమ్ము వెంట చనుచున్న మహామహో పాధ్యాయ తాతా నుబ్బీ రాయ శాస్త్రుల వారిని మేడమైనుండి దాసుగారు సంబోధించి, ఈపం_క్షీతాత్పర్యము సరిగా నున్న దా అని అడిగిరట. శాస్త్రులి వారు సరిగానున్న దని సమ్మతించిరట. మహో పాధ్యాయ కల్లూరి వేంకట రామశాస్త్రుల తారు కూడ స్వయముగా "శ్వేందు. శేఖ" రాది వ్యాకరణ శాగ్రమ్మగంథములను అన్వ యించుకొని పండితు లై నారని [పతీతి."

దాసు గారు హరికథ లనేకము రచించి కాల ోజీ.పములు చేసినారు. వారి వైదుష్యమునకు నిదా నముగా కొన్ని _|గంధములు నేను చదువు**ట** సంభ **ఎ**ంచినది. ఋ గ్వేదము లోని కొన్ని కొన్ని సూ క్రములను వారు ఆంగ్రికరించినారు, దీని వలన వారికి <u>వె</u>ది క సంస్కృత మథ్య<u>స</u>్తమని చెప్ప వచ్చును. ఆంగ్ల ఖాషనుండి వివిధ కవుల రచనలు **ొన్ని కొన్నిటిని విశేషించి** పే.క్స్పి**యర్ నాట**క రంగములలోని ఘట్టములను హృద్యముగా మన ఖాషలోనికి అనువదించినారు. దీనిని బట్టి ఛారికి ఆంగ్ల సాహిత్యములో గాఢాభినివేశము కలదని స్పష్టము. ఈ నవరస తరంగిణి" విశేషవ్యాప్తి చెం డవలసిన గ్రంథము. ఉమర్ఖయ్యామ్ రుజాయీలు వారు రకరకములుగా అనువదించి రమణియ _|గంథ ముగ్గా ప్రచురించినారు. వారికి పారశీక ఖాషలో ాజాగుగా బ్రాపేశము కలదని చెప్పనాప్పును.

ఈ గ్రంథమును నేను విపులముగా సమీ డించి బ్యాసము ప్రకటించినాను. Fitz garald చేసిన ఆంగ్లాను వాదమును బట్టి అనేకులు ఖయ్యామ్ ఖావములను మనఖాషలోనికి అందించినారు. ఈ కవి 75 రుజాయీలు మ్మాతము అనువదించినారు. ఆవి యొగమ మూలమునకు కేవలము సరిపోవునవి కావు. అందొక పంక్తి, ఇంకొక చానియందొక

వం క్లి ఈ విదముగా సమకూర్చి ఒకా నెక రామణి తుకమును నమకూర్చివైడు. Whin field, Dr. F. Rosem, Dr. Bempis మొదలగు పాశ్చాత్య పారశీక ఖాషావేత్తలు రుఖాయీలు సేకరించి మంచి పాఠము నంతరించినారు. కాని స్వామి గోవింద తీర్హ మహాళయుల అఖండ కృషి మొత్తము 1820 రుఖాయీలు సమకూర్చి పరిష్కరించినారు ఆధియే ఉత్తమొత్తమ పాఠమని మునల్మాన్ విద్యాంసులు కూడ అంగీకరించినారు. ధానికి స్మకమమైన అను వాదము ఆంధ్రఖాషలో రావలసియున్న ధి.

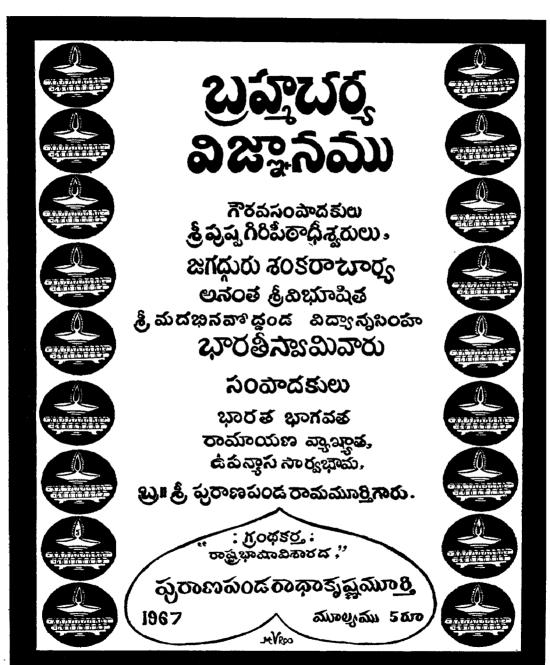
రుబాయీ అనగా చతుప్పాది అది మన భుజంగ ప్రయాతమునకు సరిపోవును. ఒక ప్పుడు నేను భుజంగ ప్రయాతములలో నమ్మగ్నగంభమును ఆంధ్రి కరించ నెంచితిని, అంతరాయముచే ఆమ్రయత్నము ఆగినది.

నేను తీ నారాయణ తీర్హుల వారి వంశ సంజా తుడ నైనను తీ నారాయణ దాసుగారి గాన విద్యా పాథవమును గూర్చి చెప్పటకు అర్హుడను కానుకాని వారి కవిత్యాదికమును గూర్చి ఆదరము కలవాడను. దాసుగారికి అచ్చ తెనుగుమీద హెచ్చు ప్రీతీ. అందుచే వారు గ్రంథములు కొన్ని కొన్ని అచ్చాంద్రములో రచించి నారు. అచ్చ తెలుగు తెలుగు వారికే ముచ్చట కూర్చుట కష్టము. మన అంద్రభాషలో అచ్చ తెనుగు మాటలు నూటికి ముప్పది మూడుపాళ్ళు మాత్రము కలవు. అయినను తెలుగు ఖాష అని వ్యవహరించుచున్నారు. ఆంద్ర భాష యనుటయే సమంజసము.

్మ్ సారాయణాదానుగారు ప్రతిశావంతులు. విశిష్ట పురుషులు. ఇన్ని శక్తి సామర్ధ్యములు కల వ్యక్తి మరల నుద్భవించుట దుర్పటము.

త్వరలో వెలువడనున్నది!

బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి - నారాయణదాసు

— ಹಿಕ್ಕು ಅಧಿತಿಕುತ್ತು

ఆంగ్రమాత నన్ను కొంత ఆశరించి యున్న యొడల ఇంత దూరదేశానికి పల వలస రావలయును ?

అంటూ తాత్కాలికంగా ఉత్తర హిందూస్థా నంలో ఉన్నప్పడు బసవరాజు అప్పారాయ కవి, స్వర్గముకంటే మానసీయమైన ఉన్నభూమినీ తలచు కొంటూ ఫులకీస్తూ, నైరాశ్యగీతాన్ని ఆలాపిస్తూ తిరిగి జన్నభూమికీ రావాలని కలలు కన్నాడు.

గాన సరస్పతి కూడా తెలుగు దేశంలో అలంబ నము లభించనందున త్యాగరాజ రూపంలో కావేరీ తీరంలో ఆవతరించి, కర్టాటక సంగీతాన్ని వేల యింపజేసీ రామనామామృతాన్ని పంచిపెట్టి, నాద బ్రహోజ్రపాసన ద్వారా మోజూనికి రాచ ఖాట నేర్పరచి, తనివి తీరక, మరొక్కసారి యత్ని ద్వామని, సాహిత్య సరస్పతిని తనలో కలుపుకొని 1864 రక్షాడి నామసంవత్సర క్షావణ కృష్ణచతుర్దశి నాడు అంద్రదేశంలో అజ్ఞాడనే గామంలో అవత రించిందా అన్నట్లు కన్పిస్తుంది, నారాయణ దాసు జీవితాన్ని కృషినీ పర్యా లోకనం చేస్తే.

"పుట్టి నేర్చుకొనెనా, పుట్టక నేర్చెనో యిట్టి బుద్ధు లిట్టి పొట్టివడుగు పొట్టి నున్న వెల్ల బూమెలు ?

అంటూ వామనుని సరసవృంగ్యోక్తుల వింటూ తన్మయులైన బలిచ్చకవర్తే అతని యజ్ఞ వాటికలో నున్న వారూ విన్మయ చేతస్కులై నారని పోతనా మాత్యుడు ఖాగవతంలో వివరించాడు. ఆ వామ నుని చర్మతేనే సుమారు ఐదారేండ్ల పీన్నవయసు లోనే పార్వతీపురంలో హృదయంగమమైన సంగీత ధోరణిలో పాడి, వినిపించి పిన్న పెద్దలైన క్రోతలను సమ్మాహితులను జేసి నారాయణదాను "స్వేషిదిరే పాక్షన జన్మవిద్యాణి అన్ననుడికి తార్కాణమై నాడు, ఆరవయోట కన్న వారు వైచిరి పోచనాకు 'నిన్న' ఆరయు వెరవు తెల్పివై చి నందున "ఆనాటి నుండి ఆడుచు పాడుచు "నీ పేరు" చాటుచుంటి నలుకొనల" అని (పన్లోదవరదుడై సింహాశ్చల వరాహా లమ్మీనరసింహా స్వరూపుడైన నారాయణుని దాసుడై పేబ్పవంద అనే శతకంలో కీర్తించి నారాయణ**దా**సైనాడు. మొదటసూర్యనారా**యణ** నామాంకి**తుైడె విలసిల్లిన జాలుడు జాల్యమాదిగా** భ క్రి భావము పాడు \mathbf{f} ొని \cdot నందునేనే భీమ్మచ \mathbf{d} త్ర ్రవహ్లోదచర్శత, అంజరీమ చర్శత, గాజేంద్రమాతము హారి కథాకథన కల్లోలినీ రూపమున తెలుగు దేశ ముల్లో నెన్మో అంతరంగములను పునీతము చేసినవి.

నారాయణదాసు ప్రఖ్యాత మై టికుడు, స్పర్ధయా వర్ధతే విద్యా అనీ, కూవస్థ మండూకంలో ఉండ కుండా దేశాటనం పండితమైతీ విద్యాఖివృద్ధికి ఆవ శ్యకములనీ, యువసహజమైన కీర్తి కాండతోటీ మైసూరు సంస్థానంలో దర్భాకులో తన వీడావాద్య కౌశ్యంచే మహారాజు మెప్పలంది సన్మానా అందుకొన్నాడు, తర్వాత విద్యలకు నిలయమైన విజయనగరంలో ఆనందగజపతి మహారాజుని విద్యా పరీశుణ వేళల్లో మెప్పించాడు, తన ఆస్థాన మై టీ కునికన్న నారాయణదాసే మిన్న అని ఆ మహా రాజు గుర్తించి విజయరామగజపతి గాన కళాశాల నేర్పాటుచేసి ప్రధానాచార్య పదవి పహించినట్లు. నియమించినాడు. నారాయణదాసు స్వాతంత్ర్య మున కీ పదవి బంధముకాలేదు, ఆయన నాదో పాసనచే తరించి అసంఖ్యాకులైన శిష్యులు తరించు నట్లు చేయుటకు అవకాశము కల్పించింది.

నారాయణడాను నాట్యశాడ్ప్రవేత్తంనృత్యంలో ప్రజ్ఞూ పారమ్యము నందినవాడు. ఆటా పాటా అంటే ఈయనకు గల ఆసక్తి వేళాపాళాచోటూ మరచునట్లు చేసేదని ఎన్నో కథలు, వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి. శిష్య వాత్సల్యంలో ఈయునకు సాటి ఎవరూ ఉండరని కూడా ప్రఖ్యాతి ఉంది.

నారాయణదాను పుంఖావనరస్వతి. సంస్కృ తం, ఆంగ్లము పారసీకం, ఆంగ్లము మొదలైన ఖాషలను ఆపోననముగా గ్రహించి పుక్కిటనుంచు కొన్న అగస్త్యుడు. విద్వత్కవి. తారకం హరికథా మృతం అనే సంస్కృత కావ్యాలను రచించి వీను మిగిలిన జర్మను పండితుల మేప్పు పొందినావారు, ఋ గ్వేచాన్ని స్వరసహితంగా అచ్చ తెనుగులోనికి అనువదించి పేదంలోని విజ్ఞానాన్నీ, మంత్ర మహి మనీ తెలుగు వారికి చూర లెచ్చిన చ్రజ్ఞా చాడి.ఇ్య శాలి. నారాయణదాసుగాగి ఇతర్మజ్ఞలన్నీ ఒ**క** ఎత్తు, హారికథా కథన కాలజే.ప సంవిధానం రూపొందించి |వచారం చేయడం ఒకఎత్తు,అత్యం తా కర్ణియమై, రమణియమై, కళాత్మకమైన ఈసాధ నము సంగీతాన్ని, సాహిత్యాన్నీ, నృత్యాన్నీ రంగ రించుకొని నారాయణదాసు కృషిఫలితంగారూపు దిద్ద కొన్నది. అందుచేతనే ఆయన హరిక థా పితామహుడై నాడు, కవిగా, పండితుడుగా, వైణి కుడుగా హిమాలయశృంగసదృశమైనప్పటికీ ఈయన "శంభో" ఆన్న నాదంతో హరిదాసుగా అందు కొన్న కీ రై కైలాస శిఖరిలా ఉత్తుంగ మొంది. భ క్తి ఖావాన్నీ, ధర్మాన్నీ పండిత పామర రంజకంగా |పలారం చేసే అవకాశం కర్పించిన ఈ సాధనం చారాయణదాసుగారికి అనన్య సామాన్య మైన కీర్తిని చేకూర్చింది. వారిని సువర్ణమంటా కంకణా లం కారాలతో, అలంకరించింది. అనంఖ్యాకులైన హరిచాసులకు మార్గదర్శియై వారి భుక్తికీ ముక్తికీ దారి చూపించిన ఉపదేష్టను చేసింది. అందుచేతనే తిరుపతి వేంకట కవులు.

తే. గీ. దాసునారాయణు కు నీతండు వీని దాసు లెల్లడల గల హరి దాసులెల్ల రొక్క పారదాసులేగాదు, నిక్కమితని యొడలనాదృతి లేనివాడెవడు బుడమికి

ఆనీ ప్రవనంగవశంగా, స్వఖావో క్రిగా ప్రకంసిం చారు.

ముసలమ్మ కథలాగా, కూనిరాగాల పురాణంగా సాగేకథాకథన విధానం బదులు నృత్యసంగీతసరస సాహిత్య ధోరణిలో సాగే వైతన్యవంతమైన **హ**రి కథ ఫక్క్ వీరితపః ఫలంగా రూపొంది వీరికీ ఆంధ్ర **చేశా**గికీ చిరకీ ర్తినీ ఈ కళలో ' ప్రథమ తాఁబూ లాన్ని సమకూర్చింది. కునికి పాట్లుపడే పెడ్రకు లకూ । శోతలకూ బదులు, ఉత్సాహంతో తొడికిస లాడే మనసులతో పారవళ్యంతో కథలో లీనమై విరామసూచనగా **దా**సుగారితో భగవన్నామ సం యారు. అడరాస్యతతో నిమి త్రం లేకుండా స్టాం[ప దాయిక మైనవిజ్ఞానాన్ని జనసామాన్యంలో _[పచారం చేయడానికి ఈవిధానమే అత్యంత ఉపయోగకారి. స్పతయాగాలు రూపుమాసిపోయినట్లున్న ఆధునిక యుగంలో విజ్ఞులకు విజ్ఞానాన్ని అందించే టందుకు వేదికగా కూడా వారికథ కొంతవరకు ఉపకరిస్తుంది.

ఆనందం కర్పిస్తూ పురుపార్థ సాధన కవసరమైన విజ్ఞా కాన్ని తెలుగు దేశం నాలుగు చెరగులా పండిత పామరులందరికీ అరమై సంవత్సరాలకుమైగా పంచి పెట్టి సహ్మాన చంద్ర దర్శనముచే చరితార్థుడై సిద్ధి నందిన నారాయణదాను మనకు చీర స్మరణీయుడు, సదాస్మరణీయుడు.

— శ్రీబందా కనకలింగేశ్వరరావు

వేను అ**ప్పుడే కా**లేజి చదువు**ల్లో** _|పవేశించిన రోజులు. లోకంపోకడ తెలిస్ తెలియని మిడిమిడి జ్ఞానం, ఉత్సాహాం, ఉబలాటం, ఎక్కువ ఊహ **పోవా**లు, కార్యదడత, కార్యసాను**కూ**ల సాధనో పాయం అంతకంటే ప కొంతో తక్కువ. ఉపాధ్యా యులం టేనే సింహాస్వచ్నంలా వుండే కాలాన్ని గడచి ఆచార్యులతో నన్నిహితత్వం నెఱపుకొనే కాలానికి ఆలోకానికి వచ్చాం. ఆ కాలంలో బందరు నోబుల్ కాలేజీ విద్యార్థులలో స్వేచ్ఛ, స్వతం[తాలో చనా శ క్త్రి, యిచ్ఛ [పబలంగా వుండేవి. కొన్ని గురుకుల పద్ధతులు కూడ కాలేజీలో అమలు జరుపబడుతూ వుండోవి. అడగడం తడవుగా అప్పటి అక్కడ ఆచార్యులు ఏచెట్టు కిందనైనా సరే నిలువబడి విద్యార్థుల సందేహిలను నివారిస్తూ వుండే వారు. ఆచార్యులు విద్యార్థులను మిక్రతులుగా ఖావిస్తూ కలసిమెలసి ఆటపాటలలో గూడా పాల్గొంటూ వుండటం కద్దు. కాలేజీ నాటక సమా జానికి నన్ను అధ్యమనిగా ఎన్నుకున్నారు తోటి **విద్యా**ర్థులు. చిన్నప్పటినుండి నాకు లల్లాయి పదాలన్నా, నాటకాలన్నా మహిసరదా. చ కించిత్తో అఖినివేశం కూడా వుండేది.

ఒక నాడు బుట్టయ్య పేట హిలులో "గొప్ప హరిక థా కాల జేపం" అని బ్రమరించారు. టిక్కెట్టు ఒక రూపాయి అన్నారు. "హరిక థను" కూడా టిక్కెట్టు పెట్టుకొని వినాలా' ఇది విడ్డూరమే అను కున్నాము. మా ఖావగా ైన కొడాలి సుఖ్బారావు గారి సోద్మలం మీద టిక్కెట్టు కొని వెళ్ళాం. రా[తి 9 గంగలకు కథాగానం |పారంభం. ఇరు ్రపక్కలా యిద్దరు వైణికులు. ముక్తేవి 🔥 రంగా చార్యులవారి మృదంగం. శృతికి రెండు తంబా ాలు. మధ్య కథకులు, ఆజానుబాహువు, అద్భుత మైన అంగయప్టి, అవయవపుష్టి, మెలితిరిగిన మీస కట్టు, తీర్చినట్లు నాసిక, విళాలమైన కన్నులు, మధ్య పాపట తీసిన నొక్కుల ౖకాపింగు. చేతికి బంగరు దండ కడియాలు. ముం జేతులకు సింహతలాటాలు. రెండు చేతుల (వేళ్ళకు .వాలుగేసి వుంగరాలు, మెడలో బంగారు గొలుసుతో పతకం. కాలికి గండెపెం జేరం. వంగపండుచాయ పట్టుబట్ట. నడు ముకు మంచి పట్టువస్త్రా)న్ని బిగించి మెడలో గు ప్పెటకు మించిన చామంతిపూలదండతో నిండైన, కన్నుల పం**డుపై**న విగ్ర**హ**ం. ఎవరో మహాదివ్య పురుషుని చూస్తూన్నా నేమో ననిపించింది. మార్థనా ళ్లోక పఠ**న మా**్రతాననే నన్ను ముగ్గత్య **మావహి**ం చింది. "మేఘ గంభీర నిన్వనం" అంేట అతిళ యోక్తి లేదు ఆ కంఠ ధ్వనికి. "శంభే" అని ಅಂದಿ $\overline{\underline{\lambda}}$ ನಾಟಕಳಾಲ ಅಂತಾ ಕ್ಲಿಪ್ರಾಶಲಾಗಿ ನಟ್ಲ యింది. చుట్టూరా వున్న నాటకళాలావరణానికి **జాహ్యాంత** రాలవున్న ్రపకృతి సర్వమూ నినదించింది. అప్పటికి మనకు అలవాటు లేదు. నిజ మాలోచి_స్తే యీనాడు మైకులు వచ్చి గ్యాత ్రపతిభను, పటిమను మంట గలెపేళాయి. నారాయణదాసుగారి గాత నిస్వనంలో మైకు, లౌడ్స్పీకర్లు సహజంగానే ఆమరి ఉన్నాయి. కంఠం ఎత్రిపాడితే ఆయిదువేల కోతల కైనప్పటికీ అవలీలగా అందే గాత్ర సౌలభ్యం వారిది.

''హానుమత్సందేళము'' కథ. కథకులు |శీమదజ్జా డాదిఖట్ల నారాయణ దాసుగారు. వ్రక్త్ర వైణికు లలో నౌకరి పేరు పేరయ్యగారు. ముక్తేవి 🖟 రంగా చార్యులు వయసులో అప్పటికి పిన్న లైనా మృదంగ వాదన ద్రిధమ అపారంగా కలవారు. కథా గమనం పంచకళ్యాణి అశ్వగతిని పోఠి యుండేది. దాసు గారు ఎక్కడికక్కడ తెలుగులో, గీర్వాణంలో. ఆంగ్లంలో, ఆరబ్బీలో, ఫార్ఫీలో, తమిళంలో ఉప మానోపమేయాలు, నానుడులు, ఆశుకవితలు విస రుతూ పుంేటే వారి బహుముఖ పాండిత్యం వెబ్లి విరిసింది. రాగం ధారాళంగా ఆలపిస్తూ, స్వరాన్ని √తికాలములలోను _[పస్తారిస్తూ బహు చక్కనైన గమనంతో వైణిక మార్గంగికులకు పర్మిళమ కల్పించే వారు. ఆ మహాపురుచుని సమడంలో ప్రక్రమన్న ైవై ణికులు. మార్గంగికులు, అతి సూడ్మురూపులుగా ళన్పించేవారు. దాసుగారు షుమారు 250 ప్రాన్ల బరువైనా వుండి వుంటారని నా అంచనా. ఇంతటి మనిషి కూడా చక్కని యౌవనవతియైన న ర్హకిలా మధ్యమధ్య తఱచుగా నృత్యం చేశారు. లాఘవం, వయ్యారం సమపాళ్ళుగా మిళితం చెందాయి. - ఈడాంలో లాస్యం, మరుశ్రధాన తాండవం. నాట్య శాన్న్ర సమ్మతములైన మ్మాదలతో గూడిన అఖ నయం. అంతటి నిండైన పురుషవ్మిగహము మా కన్నులకు ఆ కథణంలో చక్కని [పౌఢ్స్క్రీ వలె కన్పించేవారు. అంత సువిశాలమైన ముఖం మీద ఖావాంతర్భావాలు నేను నేనని ముందుకు తరిమి ్ కొని వచ్చి స్థ్రిమస్ఫ్టర్లు కన్పించేవి. వాల్మికి ాలామాయణంలోని సంస్కృత శ్లోకాలు అనర్గళంగా ్రవాహ వేగంతో ఉదహరించే వారు. వేదం, ఉపని చత్తులు, శా**్రప్రములు, పురాణాలు వీ**టి అన్నింటి -లోనూ వారికి |ప**వేశం** వుండేది. అన్నిటిలో నుండి సూక్తులు ఉదాహృత మౌతూ వుండేవి. చేస్స్పి యరులో నుండి యురువదికి పైగా ఉదాహరణ లిస్తూ వాటిని ఆశువుగా పద్యాలలోకి ఆంగ్రీకరించే వారు. కా θ దాసు, భవభూ θ , ఖాసుండు, శూద కుడు, హర్షుడు వీరి వీరి నాటకాలలోనుండి సంస్కృత క్లోకాల నుదహరించారు, ఆచ్చ తెలుఁ గులో వాటి ననుసరించారు. ఒమార్ ఖయ్యాయ్ రుజాయిలను పారశీక భాషలో చదువుతూ, తెలుగు సేతగూడా వినిపించారు. నారాయణ దాసుగారొక విజ్ఞాన నర్వస్వం అను**కొన్నా**ం. నవ్వించే <mark>వారు.</mark> కుణంలో కప్పించేవారు. ఒక పక్క అహంకారం, మరో(పక్క వినయాతి వినయం....ఇంతలో **హా**ను మంతుఁడు వారధిని దాేటే ఘట్టం వచ్చింది. ్రశోతలం అందరం స్వప్పజగతిలో వున్నాం. మా మనోదృష్టికి అపారమైన పారావారం కాన్పిస్తోంది. మేమంతా వానరులమై "ామకార్య నిర్వహణ మెలాగు" అని, యీ అపార వారధి సుత్తరించడ మెలాగు' అనే విచారంలో వున్నాం. దాసుగారు కీర్తన ఎత్తుకొన్నారు. భూచారమును వదల్లి వారి శరీరం గగనచరమైనట్లు తోచింది. కుణంలో అంతటి ఆజానుజా**హుపై**న శరీరం ఒక్క గెం**తుతో** లంక మీదకు దూకింది. చారధి **దా**టినా**డు హ**నుమం తుఁడు. ్రోతలమైన మేమంతా చారితో పాటే వారధి దాటాం. రస తన్మయులమై ఎక్కడివారి మక్కడే కుర్బీలలో నుండి ముందుకు ఊగి ఎదుటి కుర్చీకి తగిలిన తరువాతనే జ్మాగదవస్థకు రాగలిగాం. అద్భుతరసంలో మునిగి తేలాం.

దాసుగారి కథ నవరసభరితం. ప్రత్ క్రోతా ఆ రసాస్వాదనం కావించేవాడు. ఆదృశ్యం నాకంటికి నేటికీ కన్పిస్తోంది. "శంభో" అని వారు గావించే ఆలాపనలోని ఓంకార నినదం నేటికీ మా చెవులకు విన్పిస్తోంది. ఆయన హరికధా బ్రహ్మం. "హారికధ కుడు" అను మహా విరుదానికి ఆయన మకుటధారి. సంగీత సాహిత్యాలు, నృత్య నాట్యాలు, లాస్య కట్టడానికో, లేక విద్యావివాదానికో అన్నట్లు మూ ర్తీభవించి మానవవాకారం డాక్స్ నారాయణ సరస్వతి నభూతో నభవిష్యతి.

తాండ వాలు, విఖిన్న ఖాషా పే్ళత్వం, ట్రతిఖా సరీగా త్యాగరాజా స్తమ్మను తిథియైన పుష్య బు రాండికు. కవితాపాండితి - యివస్నీ ఆయనలో పంచమి నాడే స్వర్లోకగతులైనారు. ఇట్టి పుంఖావ

దాసుగా రూపొందాయి. త్యాగరాజుతో నేస్తం ఓం నారాయణదాస గురుభ్యో నమః

Phone No: 23-3765

Ø

Telegram: HINDBATENS

HIND TIMBER INDUSTRIES,

P-39 Mission Row Extension,

CALCUTTA - 13.

(H. O. and FACTORIES: YAMUNANAGAR, Ambala HARYANA)

Manufacturers of:

Planks, shooks, boxes, Tobacco Export Packing Gases, Crates, Cable Drums Ammunition Cases. Drawing Boards, 'T' Squares and Tea chest Battens.

KILN SEASONING & PRESSURE TREATMENT.

With best compliments from :

RAMAKRISHNA TRADERS,

Exporters & Leaf Tobacco Specilists P. B. No. 135 GUNTUR

ఆదిభట్ల నారాయణదోసం భజే

— శ్రీసి. హెంచ్. ఏ. నరసతుు

ఆశాలవృద్ధు లేయార్యుని విఖ్యాతి దీళలెల్లఁ బ్రీతీ నుతించువారొ ! తక్తితోం జాడంగం బ్రజలు మైమఅయి న ట్లామరగాన ధురీణుండగు నెవండొ ! నారద మౌనీ యనన్ నృత్యగానముల్ రాజీల్లు బహుముఖ బ్రజ్ఞుండెవండొ ! రుజ్ఞ తుల్యమ్ముగ నఖలకార్యాచర అముంజేయునట్టి ధన్యాత్ముండెవండొ ! దాపునకుం జేరు శిష్యబృందముల కెల్ల సం శృయం బెవ్వండా బుధజనుని నాది ట్లోట్లనాళాయణాఖ్యని, బరమ పూజ్యం జేతులను మోడ్పి బ్రస్తుతించెద సతమ్ము.

2662666666666666666666666666666₹

TELEGRAM

For all your requirements

TELEPHONE.

"Manju" OLLUR.

of

60. OLLUR.

Packing cases, Bale boards, crates, Mangoplanks, Junglewood Malabar Teakwood, Rosewood Sizes and planks, scantlings Cane and Bamboo Baskets, Bamboos, Bamboo matts, Firewood Charcoal etc., etc., etc.,

CONTACT

K. K. DEVASSY & COMPANY

Timber Merchants & Saw Mill Owners

Post Box: No. 22., OLLUR (Kerala).

6686866666886886666688**668866666**666

သံဝည္ခံတကဆိသ

— శ్రీ పిల్లుట్ల సుందరరావుశాస్త్రి

్రీ ఆదిభట్ట నారాయణ దాసుగారిని స్మరించి నపుడెల్ల, "సంగీతమపిసాహిత్యం సరస్వత్యాణ _స్తన ద్వయం" అనునది స్పురించును.

్రీ దాసుగారు వేదళా స్త్రు పురాణేతిహాసాదు లలోని నర్వసారజ్ఞుడు. సంగీత, సాహిత్య, కవితా నృత్య వాద్యములలో అసమాన [పజ్ఞాధురీణుడు. కళా[పపూర్ణుడు. ఇది యది యననేల ఆయన నర్వజ్ఞుడు, పరిపూర్ణుడు సర్వ స్వతం[కుడు.

రూపు రేఖలలోనో, సుందరమూ_ర్తి, శ్యామల గాత్రుడు, శృంగారరసభరితుడు. నళ స్వ తీ అంశ సంభవుడు, ఆంగ్రావనియం దవతరించిన గంధర్వుడు.

ఒక సందర్భమున 🜓 రామచంద్రుని ఆయన ఇట్లు ముద్దులొలుకునట్లు **వ**ర్ణించెను.

క్ రైన.

" వలుద మెడన్ ముత్యాల కంఠితో బంగరు దుప్పటి వల్లెవాటుతో ఎడమకారి గండెపిండెరముతో నేగుదెంచు ఫుల్లాంభోజాతుని, కన్న వారెంత ధన్యులో!"

తా_స్త్రముగా నీ వర్ణన దానుగార్కి కూడ వ_ర్తించినదే.

పోడళకళా పరిపూర్ణుడగు చంద్రునివలె, సర్వతో ముఖ పాండిత్యముగల దాసుగారు ఆడినది ఆట పాడినది పాట, ఆంద్రవిజ్ఞానవన వాటికలో ఆయన రచనలు సురఖి శోభితములగు పుష్పరాజములై విరాజిల్లు చున్నవి.

లోకిక విద్యలలో నెట్టి ప్రతిఖాళాలియో, పార లోకిక విద్యయగు వేదాంతశా(నృమందును దాసు గారు ఆరితోరిన వారు. షడ్దర్శనములను నమ్మగ ముగా నెరింగి జగజ్జోతి మున్నగు గ్రంధములలో వేదాంతశా(నృము చక్కగా వివరించిరి.

దానుగారు బాహ్యాడంబరములేని ఏ కాం త భక్తుడు, అనుభనజ్ఞాని. తన వేదాంత గ్రంధము అందు నొక్కి వక్కాణించిన లకుణములు ఆయన యొక్క నిత్యజీవితములో అనువర్హించినవి. నిత్య తృప్తి, నిర్మాళయము, నిర్భయము, నిరవధి కానం దము, స్వతంత్రత మున్న గుచిహ్మములతో చిహ్మాత మెనది వారి జీవితము. యావజ్జీనము నిశ్చింతగా తీలగా గడ్పెను.

హారిక థా కాల జే.పమును తీర్చిదిద్ది, యఈగానము నకు నూత్మ శోథను గౌరవమును స్థాపించి, దేళమం దంతట వ్యాప్తినొందించి, ఇహాపర సాధకముగా జేనెను. ఈ మహానుఖావుని కనిన ఆంద్ర మాత ధన్యురాలు. ఆంద్రులు ఖాగ్యశాలురు. ఆయన బహుకుటుంబి! వారి రచనలనెడి సుప్పుతులుయళో విశాలుతై వర్థిల్లి సంస్కృతి నుద్ధరించి. కృత కృత్యు లగుదురుగాక.

— శ్రీ బౌడ్బపల్లి **ఫ**రు షూత్**త**ం

"నృత్య సరస్వతీ కటక నిక్వణమున్ ప్రకటించు కొంచు సా హిత్య సరస్వతీ హృదయ మిచ్చుచు గాన సరస్వతిన్ వలెన్ సత్యవదార్థ కీర్తనము సల్పెడు మత్కవితాకుమారికా నిత్యత చాలు! స్వర్గమును నీరస మీ రససిద్దిముందటన్"

ఈరీతిగా ఒక ఆధునికకవి, సరస్వతిని (1) నృత్య నరస్వతి (2) సాహిత్య సరస్వతి (8) గానసరస్వతిగా వింగడించుకొని ఆయా . సరస్వతీ స్వరూప్రములను తనకవి తా సరస్వతియం దే సందర్శించి, రస సిద్ధడె నాడు. లోకమునందలి పరిణత విద్యామూ_ర్తిని మనము " పుంరూప సరస్వతి" అని సంఖావింతుము ఎజ్ఞూ పెగడ, తిక్కనసోవుయాజినీ "వాణి నత్తను ఈతండొకరుండు నాచాను'' అని (పళంసించెను.ఇట్టి చోట్ల సరస్వతి యనఁగా సాహిత్య సరస్వతి యని యే యర్థమగును. ఈ మువ్వురు సరస్వతులకు సమాన ్రపాతినిధ్యమువహించగల " పుం రూపసరస్వతి " ఎవరాయను సందేహము చాల కాలముగా సుండె డిది. కాని యాసందేహ మిప్పడు పటాపంచలై నది. 🔥 మదజ్జాడ ఆదిళట్ల నాగాయణ 🙃 సు మహోదయులలో సమ్మగమగు ఘంఖావ సరస్వతిని సందర్భించి ధన్యుడ నై తినని యంజలి ఘటించితిని.

ఒక వ్యక్తి సకల విద్యా స్థాపీణుడై పుంరూప నరస్వతియే యగును, అందులకు మన మాతని నారాధింతుము. కానీ యాతనీ మన్య స్త్రవృత్తులలో నై చ్యమున్న చో మనథ క్రి బ్రపత్తులు కొంత సన్న గిలుట తథ్యము. తీనారాయణదాసుగారి జీనిత చరిత్రను పరించినపుడు వారి సర్వతంత్ర స్వతంత్ర్మతి ప్రత్తి భక్తియుక్తులు పఠితల నెంతగనో ఆక ర్షించును. అందలికొన్ని మెఱఫులను ఈ కింది రీతినీ మానసి కాంజరమున నీలుప యత్నింతును.

1 👣 దానుగారు చిన్నతనము నుండి ళాగ వత పద్యముల కాకర్షితులైన థ**్ర్టీ** స్ట్రప్లు**హృద** యులు. ఐదేండ్ల పాయమున, శివరాత్రినాడు గుంప యాత్రకు పోయివచ్చుచు (పార్వతీపురమునకునాల్లు మైళ్ళ దూరమునందు జంఝూవరి-నాగావళి యను నదుల సంగమ చేశ్చతమది) పార్వతీపురము నందలి పు స్థక విక్రయశాలలోని కేగి ఖాగవత మున్న దా యని | పశ్నించెను. దుకాణదారుడు సాతనిరంగయ అది నీకెందుకు పొమ్మనెను. బండిలో నున్న తల్లి దానిని కుర్రవాడు చదువునని ఖరీదున కిమ్మని కోరి నది. అప్పుడాత డాశ్చర్యపడి, నాలు <u>గ</u>ెదు పద్య ముల నాతనిచే చదివించి, మంచి సంగీతఫణితిలో పద్యము నందముగా చదివి నందుల కానందించి, ఖాగవతమును బహూకరించెనట. ఈ ఖాగవత ₍గంథ మును 🜓 దాసుగారు తన మొదటి స్వార్టితముగా జెప్పుకొనెడి చారట. ఇప్పటికిని ఆ ప్రతి చారి యింట గలదట !!

నిజమునకు (శ్రీ దాసుగారు పోతనవంటి భ $\underline{\mathbf{s}}$ ప్రభుల్ల హృదయులు, పోతన తన థ $\underline{\mathbf{s}}$ పారవ \mathbf{f} న్న మును సంగీత స్థాయిలో తత్సమపద సమాసము

లతో. అంత్య ప్రాసంతో టకటించగా, వీరు అచ్చతెనుగులో, అనర్గళముగా వెలుజరించిరి.పోతన వెలె వీరును సహజపాండిత్య ధురీణులు, ఇట్లనేక పామ్యములు చూసనగును, ప్రమేనను త్ర్మీ చాసు గారికి కటితాగురువు పోతనామాత్యుండగుట ఉభయ తారికి మైనది.

2 న్యాహాక్కు: అండిగారితో వీరు వ్యవ పాయపు కమతములోని పాలేళ్లతో కలసీ తిరుగుట కద్దు. ఒక తడవ తండ్రగారు ఏటి ఖారువ భూమి దున్నించి, వంగనారు పాతించుచుండగా ప్రక్క మండి "అయ్యా! యిక్కడ నారు వేయిస్తున్నారు పరు వచ్చి కొట్టుకు పోతేనో!" అని అవళకునము అాడి తండ్రి కోపమునకు గుఱియైనాడు. కానీ ఆతడన్న ల్లే జరుగుటయు తండ్రి కించపడి, యింకె పృడట్లనవలదని కోరుటయు సత్యములైనవి.

రీ నిర్భయుడు: సాహిసి:— మానవుడు మహిమోపేతుండగుటకు కావలసిన ముఖ్య లథణ ములివి. స్వామిపేపేకానంచాదు లిట్టి లథణములోనే ఆశించిం.

్రవాహములో మోకాలు బంటినీటిలో చాకి బండ తలాడగా చేసికొని చిననాడే నిటించిన నీర్భ యుడీ మహనీయుడు. సంగ్రీతమునకని బొబ్బిలి చేరి ఒక వాడు వారము కుదరక, 12 గం. వేళ ఒక గృవాస్థునింటికేగి అన్న మడుగుటయు, వారు లేదనుటయు, యజమాని తులసికోటలో నీరు పోయుట కేగగా వడ్డించిన అన్నము తినుట అబ్బు రముకొల్పు సాహసముకా కేమి? ఇట్టివెన్నేని కోడి కరింప నగును.

పేక సంథ్యాగాహి : మహిమేధావి :- దైనందిన పాఠములు చదువక యే వీరు చిన్నతనమున బడికి వచ్చెడితారు. తనకు ముందున్న విద్యార్థులు అప్ప కించు పాఠమువిని తానును అప్పగించి గురువర్యు తను కృట్టి విత్తుచెడి పోరు. పే విషయమైనను ఒక సౌత విన్నను, కన్నను దానిని వారాజన్మము విన్మ రించెడి వారు కారు. అందువలననే వారు సాధించిన విద్యలన్ని యు స్వయంకృపితోడే నే సంపాదించి నవి కాని, గురు శుగ్రామ మూలమున కావని గ్రామంచిన అశ్చర్యము పడకమానము.

4 ఆశుక ఏతే :— కవి తాక న్య మీరిని స్వయముగా వరించినదిగాని, వీరుగా చానిని వరింపలేదు. వి చ్యార్థి దళలోనే, కళాళాల ప్రిన్సిపాల్ తీచంద శేఖర శాడ్ర్మిగారు స్వర్గస్థుడు కాగా, వారికి సంతావము తెల్పు సభలో వీరి రీతిగా వద్యము నాళువుగాం జెప్పినారు.

> " స్మితపూర్వాన్య సరోజమున్నత భుజాళ్లిష్ట్రంబు నాజానులం బితఖాహుద్వయ మబ్జ నీర్మల శిరో వేష్ట్రంబు సత్యామృతాం చితవాక్పూర మఖండ వత్త మరుణస్పీతంబు శిష్యాళ్ళిల్లో వుత మంచున్ గురుచంద్ర శేఖరమహామూ రైస్ట్ బళంసించెదన్"

ఆశు కవిత్వము సామాన్యముగా విశిష్ట ఖావ-సంయుతముగా నుండదు. పడి కట్టు మాటలతో యతి, ప్రాసలు దాట వేసుకుంటు ఉంటుంది. కాని వీరు చిన్నతనంలో చెప్పిన ఈ కద్యం ఆ గురు వర్యుని ఖావించి, ఖావించి, అనుఖూతి ఖావ విశి మంగా, రూవ చిత్రణముతో తీర్చి దిద్దబడి, శిల్ప సంపదతో చెలువొందుచూ త్రీ వారి వడ్యమాణ కవితా వైళవానికి సూచనగా మన్న దనుటలో విస్టరి ప_త్రిలేదు.

5 గణిత శాస్త్రీ) వజ్ఞ:- కళాశాలలో చదువు చున్న పుడు ఒకనాడు వీరు సంగీత నాటక వినోద |పదరృసములు రాత్రియంతయు చూచి, మఱునాడు గణిత శా(న్న్రము తరగతిలో నల్లబల్ల చాటున నిదుర మత్తుతో నొదిగియుండిరట "తచ్ఛాస్తా) ధ్యాపకుండు " ఈ క్వేషన్ " చాల ప్రక్రియా గౌరవముతో నిర్వ హించుట గు_రించి త్రివారు లేచి మూడేమూడు క్రియలతో దానిని నిర్వహించినారట! ధనము ఖ ర్చు పె ట్లు ట లో, వలె కవితలో పదము లుప యోగించు పట్లను, సంగీతమున స్వరము లుప యోగ మొనర్చుటలోను, వ్యాకరణాది శా(న్న్ల) అందును పొదుపు (ecenomy) మిక్కిలి ముఖ్యము. అది ఒకొక్కక్క బుద్ధి కల్లపడినట్లు తక్కినవారి కల పడదు. తెనుంగున తిక్కన కవితలో నిట్టి మాటల పొదుపు గాంచనగును. "అల్పాడురముల ననల్పార్థ రచన గావించుటయు కదా కవివివేకంబు" అని పాల్కురికి సోమనాధుడు వచించెనేకాని, నిర్వ హింపలేక ఫోయెను.

ర్ సర్వతంత్ర స్వతంత్ర్వవృత్తి:— మొదటి మండియు ఉండారిది స్వతంత్రవవృత్తి. ఒకరి కడ ఉద్యోగము చేయవలయునని వారాశించ లేదు. విజయనగర ప్రభుపు లాదరించియొనుగిన సంగీత కళాశాల ట్రిన్సిపాల్ పదవిని గూడ వారు తమ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తికి భంగము కల్లింపకుండగానే నిర్వ హించిరి. ఆ కాలములో అంతమాత్రపు చదువు లున్న వారే అరుదు. వారు ప్రభుత్వమునందుద్యోగమే ఆశించిన మంచి పదవినే ఆక్రమించి "ప రావు పాహెబ్, రావుబవాద్దూర్" వంటి బిరుదములో అందుకొనెడివా రేమో! కాని అట్లయినచో ఈరీతిగా ఆరాధనోత్సవములను" జరిపించుకొనెడివారుకాదు.

పీరి స్వతం[త[పతిప త్తి కొక నిదర్శనము. విశ్వకవి రఫీం[దనాథ ఠాగూర్ ఒక పర్యాయము విజయ నగర మేతొంచిరి. అప్పడు జరిగిన సభానంతరము వలువురా మహికవితో తమకుఁగల [పత్యడ పరోడ పరిచయములను బురస్కరించు వందించుచు పరిచయ మొనర్చు కొనుచుండిరి కాని త్రీవారు తమ ఆసనమునుండి లేవలేదు. వారికి ఆ మహిక వితో నలు పురు చూచుచుండగా మాటలాడక పోతిమే అను ఆరాట్ మే లేదు. కడకు విశ్వక వియే సభనంతయు పార చూడగా నీ మహివ్య్త్తి గోచరించెను. కల కత్తా నగరమున విశ్వక వి యీమహినీయుని గాన మాధుర్యమును ఆస్వాదించి, ఆనంద పరవళుడై నాడు. అది సంస్మరించుకొని, ఆయన యే యిళి ముఖుడై పోయి త్రీవారి యోగజే మముల వరసి రట! ఇంకొక లైనచో ఎంత హడావుడిచేయుడులో. మనము పెద్దవారి నెఱుఁగుటకాడు కావలసినది వారు మనల నెంతవఱ కెఱుగుదురన్న ది ముఖ్యము ఇట్టి ప్రవృత్తి కే లోక మువారి కంజరించుచున్న ది.

7 నారాయణదాసు: నరేందుడు వివేకానందు $\overline{\mathbf{Z}}$ నట్లుగా, గదాధరుడు రామకృష్ణండెనట్లుగా, "మార్యనారాయణ" అను వ్యక్తి యే "నారాయణ దానను అఖిదానముతో తోక విదితుడు పూజసీ యుడై నాడు. $\mathbf{F}.\mathbf{A}$. పరీశులో ఉత్తీర్ణుడైనను ఆ మహసీయుడీరీతిగా భగవంతుని రహస్యముగా పార్థించుచుండెడి వారు.

"పొందుగ నిమ్మం బాడుట కుందప్ప మారెట్టి నృత్తి గొల్పింపకు న న్నుం దయంతో నారాయణ! కందళితానంద! మూలకంద!! ముకుండా !! మందెట్టులనో వసితన మందే నీళక్తి పొడమె జాగుగునది ని లృందగురా! నారాయడా! పందళితానంద! మూలకంద!! ముకుంద. మందుల మారివి నీదెన డెంద మిటుల భమము జెందెడి న్విడువక బ్రోవందగురా!.... ఇందలి లాకిక దంభము అందున నామనను నిల్పక నవరతమునిన్ జెందించుము......... ఇట్లు నాటిన భ క్రిపీజములను శాగుగా టాడి చేసుకొనుచు తన సంగీత సాహిత్య కళామైదువ్య మును, కవనమును నీరంతరము భగవత్సర మొనర్ని గానము చేసిన కారణముగా బ్రజానీకము వీరిని "నారాయణదాన"ని బ్రభంసించినది. దేశమునాల్లు మూలలను వీరు తమ హారికథా గానామృతముచేం దనియంజేసి భ క్రి సన్యములనుబండించిరి. ఎందఅనో శిష్యులను తయారు చేసిరి. బ్రజ్యత్శిష్యులే కాక, వకలక్య శిష్యులు హరికథా విషయమున త్రిదాసు గారికి, కవనము విషయమున త్రిచెళ్ళపేళ్ళ మేంకట కాట్రిగారి కీరువురకే కలదు. అనాండితిహాస కాల మున దోణాచార్యున కొక్కడే పకలవ్య శిష్యుడు. ఈ నాడీ ఇరువురు కారణజన్ములకు వందలున్నాడు.

త్రీనారాయణడానుగారి భక్తిని శక్తిని, శ్రీచెళ్ల పేళ్ళ వేంకటశాట్ర్రిగారిట్లు ప్రశంసించిరి. "ప్రహ్లోది నారద పరాళర పుండథీక......అన్న పరమభక్తు అలో పరిగణింప తగ్గవాడు. ఈయన జాహ్యా ప్రవ రైన యేదో యొకమాదిరిగా కానవచ్చిననూ, అంతరంగము బహునిర్మలమైనది. భక్తుఁ డనగా నారాయణడానుగారు అని నేను జాహువు లెత్తి చెప్పగలను. గానము కవిత్వము మాతృగర్భము నందే సంపాదించుకొనెను. ప్రవేది రే ప్రాక్షనజన్మ విడ్యాణ ఆనుకాళిడానోక్తి యోతనియందు సమన్వ యించినట్లు మరియొకరియందు సమన్వయించడు " (ఆంద్రపతిక. 29-జనవరి' 45)

9 సూర్యోపానకుండు :- నకల విద్యలు, ఆరో గృము ఖాస్కరాధీనమందురు. అట్టి ప్రత్యత్త వము నత్యంత శ్రద్ధతో ఉపాసించినారు సూరాయణ దాసుగారు. ఆ ఉపా స న లో నుప్పొంగినదే తీసూర్యనారాయణ శతకము.

ఆంగ్రామాజ్మయమువ శతక వాజ్మయము విల ఈణ లఈణో పేతము. ప్రతిశతకము, ఆ కవి ఆత్మీయ తక్కువత్యకు దర్భణము. ఇందు కవి తన కించజ్ఞ తను, చౌర్మల్యమును, తన సాధనమును లోకు దుర్భర్ స్థితీని, దుష్ట శక్తులను, వానికి ప్రతిమట్లనను చక్కి గా వివరించును. ప్రతివ్య క్రియు నిట్టి యనుళవ మేదో రీతిని కలిగియుండును గాన, అట్టి శతకములు అత నిని పరవశ మొనర్భును. ఇట్టికోవకు చెందిన శ్రతకము ధూర్జటి మహాకవి "కాళమా స్త్రీశ్వర శతకము. ఈ శతకము మూలముననే ధూర్జటి అలసాని మెద్దనా దులకన్న మీన్నగా ప్రజానీకమున కత్యంతాప్పు డగుచున్నాడు. (శ్రీదానుగారి సూర్యనా రాయణ శతకమని నేను చెప్పనేల? ఈ క్రింది వద్యములందు శతకమని నేను చెప్పనేల? ఈ క్రింది వద్యములందు

> శిష్టాచారము నల్పలేను మటిదుశ్చేష్టల్ విడన్జాల బల్ నష్టంబందియు సీ పదాబ్జముల డెందంబున్ గడున్ని ల్ప లే నిష్టంబుండియు దెన్నె రింగియును దుర్వృత్తి న్వడిన్మాన నే కష్టాత్ముండను కాచెదేట్లు నమనింకన్ సూర్యనారాయణా!!

తనరంగాళువైక నుందరవధూ దంతచ్ఛదాస్వాదనం బునకైకాడు; త్రిలోక రాజ్య విళవంబుంబొందగాగాడు, శాడ్రు నీరూఢ ప్రతిళన్ విశేషముగ పర్పంగోరికాదక్కటా నీను సత్యంబుగ చూడ కేడ్చెదను దండ్రీ! సూర్యనారాయణా!

పాముంకావదు కట్ట్రయున్ విరుగదన్ వార్తాను సారంబుగా సామర్థ్యంబున వస్తుళోధన యొడన్ శంకానమాధానముల్ సీమంబొందవుగాన జ్ఞానమున తుష్టిం తెందరా దెందునన్ స్వామీ! నీవదళ_క్తి యోగమున తప్పన్సూర్యనారాయణా!

అరయంగా నకల్ముతి స్కృతి పురాణాద్యర్థ సారంజు, ప ల్మరు నాశక్తి కొలంది చూచి, ఉంది నిమ్మైరూఢిగై కొంటి, సం నరణాంబోధి తరింపు జే యుటకు యుష్మడ్పక్తిదక్కన్యమీ నరలోకంబునలే దుపాయమని యనాన్ని! సూర్యనారాయణా!

ఈ రీతిగా ళతకము మ్రతి జీవుని యాపేదనను ప్రతిధ్వనిందు జేయును. "మచ్చి త్ర మిదేలతానక దురూహ్యావై ్రశ త త్రంబు పూనికతోడం పలుమా రెరుంగుటకు యత్నించుబళీ " శ్రీతేమికీ శౌర్యంబు స్వభావసిద్ధమను అమ్మీ" అనియు " వెయ్యేలా ! యిహ భోగ వాంఛ్లపొడవున్ చేదాంతమూడున్ గదా! " అనియు మానవు తెల్వి వ్యర్థము సుమా యామూగ నాల్కట్టులన్' అనియు " అవురా వద్దన పెండ్లి యన్నటు విదేరా శుష్క్రవేదాంకె తత్వ విచారంబు |పతితుణంబు మదిలో |జాపించి పీడించెడిన్, భువితో నీప్సితవస్తువబ్బుటరుదబ్బో!! సూర్యనారాయణా!" అనియు మరి నీ చిత్రాను సారంబుగా నిల సృష్టిస్తితి నాళముల్ల**రుగు** దండ్డి సూర్యనారాయణా! " అను రీతిని గల పద్య పాదములు నావంటి మూడుని మిక్కిలిగా నాక ర్టించి, పదో త్రీవావేళానందములను గల్లించును. ఈ 🗸 కే మెన్ని మాఱులైన చదువవలయు నని పించును. అట్లు చవులూరింవగల ఈ శతక్రమును సంనాడ్ప్రతీకరించి, దేశకాలావధుల నతి 1క మి 0 ప ేజేయుట నారా**యణదాసు పా**ఙ్మయ సంఘము చే**యవ**లసిన వని**యని** నామనవి.)

10. అచ్చ తెనుఁగుబ్రీతీ:- అచ్చ తెనుఁగనఁగా సంస్కృత సమేతరమైన ఖాష.పొన్నగంటి తెలగన్న యను కవి "యయాతి చర్మతము" నిట్టి ఖాషలో రచించి, సులభముగా నర్ధమగునని కాబోంలు మర్కి భరామున కంకి మొసంగాను. ఆ పిమ్మట కూచి మంచి తిమ్మకవీళ్యాదులు, ఆధునిక కాలమున టీ కందుకూరి వీరేళలింగముగారు నీ యచ్చ తెనుంగు కబ్బములను రచించిరి.

ి దానుగారికి తొలుత లేకున్నను, పిమ్మటు నిట్టి ఖాషలోనే కవిత గావింవవలయునను పట్టుదల దట్టమై అచ్చతెనుగు రచన ఉచ్ఛాన్వన నిశ్వాన ములవలె వారికి స్వఖావనిద్ధమైనట్లుగా వళమైనది. సంస్కృత పదఖూయిష్ఠమగు రచనలో పోతనా మాత్యుడు, సాగసుగా మృదంగతాళములతో చౌక్క జేయునట్లుగా అంత్యపానలతో నలరించెను. కాని శ్రీ దానుగారు మిక్కిలి క్లిప్ట్రము. అప్రచుర మునగు అచ్చతెనుగులో నట్టి యంత్యపానలనే అక్లిప్లమనో హరముగా తన పాటలలో, పద్యములలో సాధించి, పండితపామర జనరంజక మొనర్భి కవితమ సంగీతస్థాయికి, సంగీతమును కవితాస్థితికిని దెచ్చి, పరస్పర సమ్మేళన మొనర్చి ధన్యులై నారు. ఆ కారణముగా శ్రీ దాసుగారిని "అచ్చతెనుగు సహీతన" అని యఖినుతింపవలయునని నాయుఖలావు.

గీ॥ మొలక లేతదనము, తవిరుఅనలకంబు మొగ్గ సోగదనము, పూవుతావి తేనె తీయదనము. తెన్గునకేగాక వరుష సంస్కృతాఖ్య ఖాషకేది ?''

యను బ్రక్న సముచితమైనదే కాని. ఖావ్రవవంచి మంతయు సుకుమార ఖావములతోనే యుండద క దా! నిజముగా సుకుమార ఖావ్రబకటనముపట్ల సంస్కృతమును సరిగా తత్కవులుప యోగింకి లేదేమో అనిపించును. పలన శకున్నలా సౌందర్యము నిఖివర్ణింపదలచిన మహీకవి కాళిదాసు మహీబార ముల నుపయోగించి, (—అనాభూతం పుష్పంఅనావిద్దం అనురీతిని) శకున్నలా సౌందర్యమున

గ్గొంత యొగురగ్సొట్టైనేమో! యను కాధ గల్గను. మా చిన్నతనమున, నోటినిండ పిండి పోసికొని, పిఠాపురమను మనెడి వారు. అమాయికముగా ననగనే నగము పిండి బయటికి వచ్చెడిది. ఈ పరుషా ఈరము లిజ్లే సుకుమారఖావములను భంజించునని వా శంక. ఈ సందర్భమున తెనుఁగు భారతి, సంస్కృతభారతికన్న నున్ని తమైనదనక తప్పదు.

"అనాయాతమ్" అను "కాళిదాస" గ్లోకము సీ "హరిచాసు" గారెట్లనువదించిరో చూడుడు:——
"(కోలని కొత్తేనె, మొన్గుచ్చని మానికె, గోరునాటులందాలచనట్టి లేఁజిపురు, తావిగొనంబడ నట్టి పూవునుం బోలిన దాని సోయగము, ముందటి కోముల మేటిపంట కాబోలును, దాని నేలుటకుఁ బట్టిన యాతని దెంత పున్నె మో."

ఇట్లు సుకుమారఖావ ప్రకటనకు, శృంగార కోస్య, కరుణారసాదుల పోషణమున కీయచ్చ తెనుఁగు మెచ్చదగినదైనను గంభీర ఖావ్మవకటన సకు, వీర, రౌడాది రసపరిపోషణముపట్ల పేలవము కాకతప్పదు. కాని (శ్రీ దాసుగారు అచ్చతెందుగు చనమునే జీవితాంతముగా నిర్వహించిన యసి కారావ్రతులు.

11. మహికవి:- "కవయతి"-"వర్ణయతి" యను ర్జము గల మహికవి బిరుదము ి దాసుగారి ట్లీనే సార్థకమగును. వారి హారికథా రచనము ఎదంతట అష్టాదళ వర్ణనలు నిండి నిబిడికృతమై, థారన పరిపోషకములగుచున్నవి. ి దాసుగారి ఎతాదృకృథము నిట్లు పేరొం,ననగును:—

కపూరితమగు మనసునందు ఉత్సాహా ప తోచు ఊహలుదార్చిన యుశ్వరమ్యమగు ంపి కవిత్వమందురు వారు. రసము చెడనీయక, మకపుష్టిగా చెప్పట; న్వతంత్ర కథాకల్పనము, దర్భోచిత పద్చవయోగ వైశారద్యము, అపూర్వ మగు మహాశ_క్తి, అతుకులేని పద్యముల యల్లిక, పండిత పామరరంజకత్వము కవితకు బ్రాహనములని యుద్దేశ్యము. ఈ లతుణమునకు లత్యము వారి రచనలు.

వారి "శాటసారి" తెనుఁగు నందొక గొప్ప, Allegory. వారి శతకములను గూర్చి పేర్కొంటిని. వారి హరికథలు కేవల పురాణకథలకు బ్రతిధ్వనులు కావు. కవిత్యాపతిళతో రసోచితముగాను, నాటకో చితముగాను నుండునట్ల నేక పరివర్తనములు గావించి వారి సూడ్ముఖావనాపటిమకు విదర్శనము లగు చున్నవి. 1200 కీర్తనలు పైగా రచించిన వాగ్గేయ కారులు. వీరి కిరువురే కవితాగురువులు:—

"పూర్వకవులందరున్నడు పూజ్యులందు ఖాగవతులయి గో స్త్రసీపాకముగను కృతులొనర్చిన వారి సంస్కృతమున జయ దేవు, తెనుగున పోతననైనికిని యెంతు."

దంభ పుర్మవాననము, సారంగధర వంటి రూపక్ర రచన గావించినారు వీరు. ఋక్సంగ్రమును "మొక్కుబడి" అను పేర 800 ఋక్కులను వారు తేటతెనుఁగులో మనోవారముగా అనువదించినారు. పాచీన మానవుని ఖావన పరీతిగా పరాకావ్య కెక్కినది, నేటి యధునాతన మానవుని మనస్సు పరీతిగా సంక్లిష్టమై, కేవల ఖాహ్యామై అధోగతి పాలగుచున్నది. అది చదివిన తెల్లమగును.

భగవద్దీతను "వేల్పుమాట" అను పేర మంజరీ ద్వి పదలో ననువదించి, శంకర భగవత్పాదుల కంకిత మొనంగిన అడ్వైతి 🔥 దానుగారు.

12. నృజనాత్మక వరిళోధకుండు : (Creative Researcher) పరిళోధనము కేవలము శుష్క్రముగా, వట్టి విషయ క్రోడీకరణముగా మాఱు చున్న రోజు లివి. కాని 🐧 దాసుగారు అట్టివారు కారు. న్వయముగా మహాకవులు వారు. కాని

పవి పద్యములల్లి కాన్యన్మమ్ గావించుటతోడనే సంతృ పై చెందక మొదటినుండియు మహాగ్రహ ముతో ఉద్ద పార్సి, అరబ్బీ, హిందీ మున్నగు జటిల ఖామలను కై వళ మొనర్చుకొనిన బహు ఖాషా కోవిదులు తీ దా ను గారు. "నేను చదవని సంనృత్మగంథ మున్న దా?" అనంగల ధీశాలి.

ఇట్టి బహుముఖ పాండితీపటిమలో నవరస తరంగిణి యను పేరు షేక్స్పియర్, కాళిదాన **మహాక ఫ్రాలలో నవర**సములకు జెందిన రచనలను తొనుఁగు గావించినారు. కాని యీ రచన చేయు టలో కాళిదాసు పట్లకన్న, షేక్స్పియరు పట్లనే 🔥 దాసుగారి కథిమానమధికముగానున్నట్లు తెలి యును. కానీ అరవిందాది మహాయోగుల రచనలు **వీ**రు చూచియున్నట్లు గోచరించదు. ఇరువురు మహేకవులను తులనాత్మకముగా సూడ్డు సకాడ్మ ముగా వరిశీలించిన యాయోగి కాళిచాసుని సూడ్మసుకుమారమగు స్త్ర్వాభావన నలవఱచు కొనటకు మేక్సియురు అనేక జన్మల తపస్సు చేయ వలయునను రీతి నాద్దాటించిరి. ఈ యఖ్రపాయ భేద మట్లుంచి, 👣 దాసుగారి "నవరస తరంగిణి" ఒక అమూల్యమగు [గంథరాజమని; బహుముఖ కార్యకలాప సంకుల వీరులగు వీరు ఇంతటి మహో న్నత్పరిళోధక గంథరచన గావించుట పరికైన అబ్బురము గొల్పకమానదు.

ఇ దే యిట్టిదనుకొందమన్న వీరి "ఉమర్ ఖయామ్" మటింత విశిష్టమైనది, ఖయాం రుజా య త్తులను మూలఖాషలో పఠించి, పరిశీలించి, ఆ గ్లాను వాదములోని లోపములను గు_ర్తించి, సంస్కృతమున దేవనాగరలిపిలో అనుష్టుప్పులలోను, అచ్చతెముగున కందపద్యములలోను దీనిని ఆనువ దించిన మహామనీషి ఈ దాసుగారు. కాని అచ్చ తెనుగును గాక సామాన్యమగు ఆంద్రమున దీనిని పీరు రచించినచో లోకమున నిది మంటింత టైసింద్రి వహించెడిది. తీ దువ్వూరి రామిరెడ్డికి ఆట్రశ్స్తి దక్కినను, తీ దాసుగారి వరిళోధక కృషి ఆధునికు లకు మార్గదర్శక మైనదనక తప్పదు.

పీరి " జ గ జ్జ్యో తీ '' వారి వైదిక పురాణ వాజ్మయ పరిళోధనా ర_క్షికొక మణిదర్పణము వార్ధక్యములో, హరికథలు మానినపిమ్మటబాసుగారు "జ్యోతిషను." నందు విశేషకృషి సల్పులేకాక, అయ్యకోనేటి గట్టున నవ్రగహాలయమును గూడ ప్రతిష్ఠించి లోకో పకార మొనర్సిన పరహీత రతుడు శ్రీ చాసుగారు.

18 "కళ్ళాపపూర్లుడు":— పదేని ఒక కళలో పరాకామ్ కెక్కిన కృషి నల్ఫిన వారికి ఆంద్ర నిళ్ళ కళాపరిమత్తు ఇట్టి బిగుదగు నొన్నగి నత్కరించుట పరి పాటి. కాని సరస్వతీడేవి యంకసీమనుండి, ఆమె సంగీత పాహిత్యములను మధుర స్తన్యమును నమ్మగ్ ముగా నారగించి సంగీతసాహిత్యానుల్లో పేరిత నృత్యవిన్యానముతో లోశము నఱ్లూత లూగించిన ఈ 'కళ్ళపహర్లుని ఆంద్రవిళ్ళకళాపరిమత్తు గౌర వించకపోవుటచే తన బిరుదమునే కళ్ళికిత మొనర్సు కొన్నది. కళ్ళుపుల్లు ఆ బిరుదమునకీ యవనిలో ఈకండాక్కడే సాటి.

సంగీత విషయమునను త్రిదాసుగారి దృక్స థనుు చాల విశాలమయినది.

సంకుచితమగు దేశ కాలావధుల నత్మికమించినది. సంగీత కళ అట్టి కళకు కర్ణాటమని, హిందూస్థానీ యను విభేదములు కూడ పనికి రావని వారితలంపు. పాణి యతఃకరణమునకు సుఖానందముల నొన గూర్చి, పర్యుత్సుకత కల్గించుచు, జన వాంతర సాహృదముల పేరేపింపవలయునని వారితలంపు. ''(శుతిరాత్మా, లయః పితా'' అని మాతాపితలను చక్కగా సేవించి, తనియించిన ధన్యజీవులు వీరు.

" ఒక సారి పావుర మొదిగి వచ్చిన యట్లు వానకోయిల పిట్ట పలినకిట్లు ఒక పరి మేల్పటానొడిసి త్రిప్పినయట్లు మంచుతో మబ్బు గర్జించునట్లు ఒకమారు వెన్నెల లొలికి గాచినయట్లు కొలనిలో జలకేళి సలుపునట్లు ఒక తూరి గవ్వ గిలకరించి నట్టులు చేడెతో పూల చెండ్లాడునట్లు చిన్ని నాయన నీమాట వెన్నముద్ద

లేసినట్టులు జువ్వల నెగచినట్లు

సన్న చెంబేబి జాజులు జల్లినట్లు

చిన్న పూడేనె పై పయి చిందునట్లు" గా

సంగీత ముండవలయునని ఒక సందర్భమున 🐧 దాసుగారు వచించిరి. ఇట్లు ప్రకృతిలోని సుఖాస్ప దములగు రమణియత యంతయు శ్రీజాసుగారు సంగీతకళలో నుండవలయునని వారి ఆళయము. వారి సంగీతమునం దిట్టి సమ్మగ శక్తులున్నవి. సంగీ తమునం దెంత ఉపశమనశక్రులున్నవో అంతటి ప్రబోధశక్తులున్నవి. ఈ రెండింటిని ఒకే మారు, ఒకే రాగాలాపనమునందు, ఒకే స్వరవిన్యానములో ననుభవించుట కొక్క సంగీత కళలో మన్నట్టి యవ కాశము తిదితర కళలలో లళ్ళము కాదు.

వవం విధముగా సంగీత సాహిత్య సమ్మగనమ్యక్ సమ్మేళిత స్మమాట్టు ్రీనారాయణదాసు, త్యాగి, భోగి; జ్ఞాని, కర్మిస్టీ, సకల కళా ప్రపూర్లుడు ఇంతటి పుంటాప సమ్మగ సరస్వతీ స్వరూపుండగు నీమహావ్య క్త్రిలోంగల మానవతాధర్మము లెంక మనోహారములో ఈ క్రింది పద్యములలో తీదాను గారు వ_క్తీకరించిరి.

" మహిగడు ైనెకమత్యమున మానవులందరు నొక్క తీరుగా సహనము సర్వభూతదయ సత్యము జానము కల్లి యొండొరుం రహిననుకూల దృష్టుల నవారతమున్గమగొంచు సౌఖ్యమీ యిహమున బొందు చుంటిమరి యేణ కి చెడు ఖాగ్య మెన్నడో!

స్ధావర భకుణచేసి వేడ్కలు ప్పొంగ పరస్పరంబు హితముం బచరింపుచు చావులేక, ని మైంగొని దైవభక్తులయి జ్ఞాన విభోగలన్సమానులై రంగుగ నున్న యప్పవళి

జంగమ జీవులెల్ల లెల్ల మరి

శ్రీ దానుగారి ఆళయముల ప్రకారము లోక ములో ఎవరు జీవించుచున్నారో! ఎవరు జీవించుడ లేదో ఎవరికి వారే పరీడించుకొనవలయును. ఆట్మ జీవించుట వారి నారాధించట.

రా సుఖయించెద నెమ్మనంబునన్,

With Best Compliments of:

JAGARLAMUDI CHANDRAMOUL1

PATNAMBAZAAR, GUNTUR-1.

Dealers in :- MANURE MIXTURES, FERTILISERS INSECTICIDES, SUGARS AND CO GAS

🛨 నెరాలుణన్ను తి 🛨

__ శ్రీమతి బుర్నాకమలాదేవి

| and a was కబ్లక్లునున, సర్వవ్యాప్త నాదంబుగా గుణ సంఖాన్యుఁ బరాత్సరున్ గదిసి, $\overline{\mathfrak{g}}$ \mathfrak{g} గుణ్యాంచిత్మబహ్మయం దణిమన్ జేరఁగ 🕶రదా | పళను, రాగాలాపశ క్రిన్ సుధీ |పణిప_త్తిన్ బరమేష్ట్రియందె, నిగమవ్యాహీర దివ్య |శుతిన్." రాగవిళావ సంజనిత రశ్మిని, పద్మజుడాత్మకోళమం దోగు నదల్పి, హాంసవిళ్ళోన్నిత సత్వమునంది, వాక్సతీ యోగ సమష్టిపుష్టపురుపో త్రముండె విలస్ట్రీ, స్వీయ స ద్యోగ విభూతి నాకృతిగ దోఁచె నతండిల నాది భట్టుడై. 2 ళబ్బబహ్మము లేకమౌట నజుఁడజ్జాడన్ స్వకీయా౫్మరూ పాట్లంబింద, సహ్మాసమాస మఖ నవ్యవ్యాహ్భతిన్, ధారుణిన్ ళ్నించెన్ హారిదివ్యత త్ర్వ వివయ జ్ఞానమ్ము సంగీత శా స్త్రామ్మింబంద నుధాఖి వర్షణ మభూతాదిప్పతాళధ్వనిన్ !! పోషించెన్ థువి నాట్యలాన్య జటిల బ్రోహార్డ్ల సంవేదమున్ ్లై **పాహార్య** విశిష్ట్రహాస్య కథనో త్యేకంబునన్ 📢 సతీ భూపాలాలనహాసమున్ వలచి, సంపూర్ణోక్తి శృంగారియై!! వరతత్వేంగిత ళంకర బ్రథితుండై, బ్రహ్మువసిద్ధాత్ముడై, స్వరరాగామృత సంబ్రామాన పరుడై వాగ్లేయకార్మపథన్ నరనారాయణ తత్త్వ సంభృతిని, ద్వంద్వాతీతుఁడై జూపడెన్ !! 5 యోగపితామహున్ రసిక యోగ్యవచోవిళ వాం చితుకా ధరి

్రతీగణితవ్య ఖాగవత దీతను గాంచే, సరస్వతీ సతీ

నైగమ ఖావ మాళ నొగి; న్యాయ నిధానము నందె భూస్ట్ల్ న్, ರಾಗ ವಳಂಬು ಗಾದ? ಮದಿ ರಂಗಿ ಉ ಬರ್ಲು ಡು ಪರ್ಣು ಶಯ್ಯದನ್ !!(3 ಕವಿ ವಿದ್ವಾಂಸುತ ಘಟ್ಲು ಶೌಟ. ಕತ ಸಂಖ್ಯಾಘಟ್ಟು ಆಕ್ಲ್ರದಿಕ. విఖావంబున రూ పు[<]ంది, హరిసల్లాపం**బు**లన్ య**శుగా** న విలాసంబున ధాత్రమై మెజంగి, ప్రజ్ఞావ్యాహృతిన్ నించి, దా. వ్యవధాన స్మృతినంది, బ్రహ్మయగుటన్ బ్రాపించి సత్యస్థితిన్ !! 7 భూగోళంబది, నాదతేజముల సంసూర్హావృతిన్ గాంచుటన్ యోగ పాథవ శ_క్తి సమ్మిళిత శబ్దో పాసనల్ శశ్వదా యోగంబంది బ్రవంచితంబగు, మనోవృష్టిన్ వినన్ సాధ్యమే ా గానం జెపు డవ్యయస్కృతిని, భక్త్యావేగసింధు కుతిన్!! 8 ৰ্পతৱৰ্ত্ত, শানুভা । **జాహ్మ**ణాయనునకు౯ శశ్వద్ర-థా**ఖ్యా**తకున్ [పతిఖాసిల్లగ లిస్తమాత్రమటు; నర్వవ్యా ప్రేక్తిస్త్రిస్తున్, ్రాట్ కారీర విముక్తు; జిన్మయతను స్ఫూర్హాత్మ తేజోమయున్, మితి మానంబుల కాలమందగలదే? మృత్యుంజ \overline{c} ార్భాసిగా \overline{c} !! 8

ఓం త త్స త్

CLAN LINE

INDIA, UNITED KINGDOM & CONTINENT

For full particulars apply to:

FAS:

Cordon Wood

Post Box 345,

VISAKHAPATNAM

Phone 2629 Gordon Woodroffe & Co. (Madras) Private Ltd.

VISAKHAPATNAM-1.

Post Box 29,

KAKINADA-1.

ტებტტტტტტტტტტტტტ<mark>ტტტტ</mark>ტტ

Phone 49.

Post Box 42,

MADRAS-1.

Phone 21075.

చీనాల

\$

CHARMINAR BREAKS CHARMINAR BREAKS THE BILLION BARRIER

Record sales never before **regis**tered in India

Just imagine: one billion. That's a million a thousand times over. That's how many Charminars are smoked every month.
Or, 33,333,333 every day.
Way ahead of the combined sales of any other two brands. No wonder.
For, no other cigarette can match Charminar's rich flavour...unique taste...nation-wide popularity.

There's nothing like Charminar— India's greatest cigarette!

THE VAZIR SULTAN TOBAGGO COMPANY LTD.

MAKERS OF INDIA'S GREATEST CIGARETTE

కథాగానము - శ్రేయో నిధానము

— శ్రీ పాతూరి మధుసూదనరావు (శాస్త్రి)

క ఖాగా న ము పవిత్రమైనకళగా విఖ్యాతి చెందింది. అది అమ్నాయ్మపచోదితం. అది సర్వజన హృదయా హ్లోదకరంగా అన్ని దేశాల్లో ధర్మనం దేశాల నిస్తున్న ది క ఖాగా నాలే ఖిన్న ఖిన్న రూపాలతో కళోపానకులు యాధేష్టంగా ఆరాధిస్తున్నారు. కొందఱు నేపధాగణముతో నంఖాపణములు కల్పించుకుని అభినయించుతూ క ఖాగా నమే చేస్తున్నారు. నృత్యనాటకములలో క ఖాగా నమే ముఖ్యంగా జరుగుతున్నది. గానసభలలో గాయ కుడు గానము చేయు గేయ ములలో క థ లేయున్నవి. కథలేని కళలు చేరుగా లేవనటం ఆతిళ యోని పి. కథలేని కళలు చేరుగా లేవనటం ఆతిళ యోకి కాదు.

అశ్వ మేధయాగమునందు మాత్ర మే ఉపయోగింపబడు కథలు "పారిస్థనము" లేనే చేరుతో నియమబద్ధములుగా ఉన్న నూ ఉపనిషత్తులలో వందల కొంది కథలు సర్వజన్మశావ్యములై మానవునకు మానవశ్వాన్ని బ్రపాదిస్తున్నై, అవి ఋషులచే గానము చేయబడినవి.

కథాగాన నిర్వహణమున అన్ని కార్ర్మముల తోనూ సంబంధమున్నది. నిర్వాహకుని సమర్ధతను బట్టి కథాగానమునందు ఫలము కలుగుతుంది. కథా గాయకుడు తపస్వికావలెననటం నిర్వివాదాంశం. ఆతడు దుష్పడగుచో కథాగానమహోద్యానము కంటకావృతమై భుజగ్మమారభూయిష్టమై అచట పూచే వాక్కునుమాలు శ్రవణాలంకారాలు కావు. దురాచారుడు కథాగానకళావంచకుడు మాత్రమే గాక లోకవంచకుడగును.

నార**దాదిమహా**ర్షులు చేసిన కథాగానములో లోక సంస్కృతి యున్నది. సర్వ ధగ్మమున్న ది. దేవతాస్తుతి మహార్షి లత్యం. ధర్మగ్లాని సంభవించి నభుడు మహార్షి కథాగానం దుష్ట్లశితణము, శిష్ట ర 🍇 ణ ము. ను 🖁 ఆవతారపురుషులచేత నంగ్కృతిని కాపాడింది. సంస్కారము మహార్షి గానములో మహాచాద్యములో ఉన్నై. మహార్షి వీణ నైగమతాత్పర్యములను కథాగానంగా ్రమా యించింది. తాల్మీకిమహర్షి మొదలు త్యాగయ్య వారి వగకు కథాగాయకజాతికి గురుత్వము వహించి నది నారదక థాగాన మే, "[కోతవ్యో మంతవ్యానిధి ధ్యాసితవృణి అనే ఉపని షత్స్క్షి ననుసరించి ఏన తగినట్లుగా ఆలోచింపదగినట్లుగా భోతమనసులో నిలిచిపోవునట్లుగా కథాగానం చేసి లోకాన్నే సంస్కరించారు కనుకనే నారదమహర్షి దేవర్షి యై నాడు.

"సంస్టారోనామ సంస్టార్యస్య గుణాధానేన వా స్యా ద్వోషాపనయనేన వా"

పదార్ధమునళు గుణము కల్గించటమో దోషము పోగొట్టడమో దేనివల్ల జరుగునో ఆ క్రియ సంస్టార మనిపించుకుంటుందని (సు ఖా 1-1-4) ళంకరభగవ త్పాదు లంటారు. కథాగానానికి లడ్యం లోకసంస్టా రమే. నారదమహార్షి ఆ పనిచేసి ఈకళకు ద్రష్టమై వంద్యుడైనాడు. ఆంధ్రప్రదేశ కథాగాన కళా వరిషత్తు నారదమహార్షిని చిహ్నాముగా ప్రకటించి కృతార్ధతచెందింది.

🚺 మదజ్ఞాడాదిళట్ట్ల నారాయణదాను గారు మరుగుపడిపోయిన కథాగానమునకు మఱల నృత్య గానక భనములతో మధనముచేసి సున్న తీసి మధుర తరాకృతి కల్పించి, ఆంధ్రప్రదేశమును పునీతం చేళారు. వారి శిష్యులలో ౖశ్రీ నేతి లక్ష్మీనారాయణ **ఖాగవతులు, వడ్లమాని** నరసిం**వాదా**సు మొద లగు వారిప్పటికిని మావంటివారి కాదర్శముగా మన్నారు. వాజి పేయాజుల సుబ్బయ్యగారు వారి ప్రాథమ శిమ్యులుగా చిరకాల మెండి పేరెన్నికగని క్<u>రిశేమలై</u> నారు. ఇప్పటికిని ఆంద్రదేశమలో \mathbf{f} \mathbf{p} ాగాయకులు నారాయణదాసుగారి శిష్యులమని చెక్పకొనుట ఎంతో గౌరవముగా ఖావించు చున్నారు. 📢 సారాయణదాసుగారి శతవర్ష జయంతి జగద్వైళవముగా చేయించిన A.P. సంగీత **నాటక ఎళాడమీ వినుతిప**్చకమైనది. కళాతపస్వులు చిరంజీవులు కథా!

ఇటీవల కథాగానమనే కు్రవ్వ్రమ్మపైన మసి **పూసే మహానీయులు కొ**ందఱు లేకపోలేదు. **కల్లలొల్లిమా**టలు **పది** కల్పించుకుని కాసేపు నవ్వించటం కాయసారాయము పు స్పళుని బ్లలై **కక్క**టం**వంటి నీచ**స్థితికి దిగళారిన క**ళా**కారుల $\mathbf{3}$ కారముఖనిర్గత $\mathbf{\overline{G}}$ ున క $\mathbf{\overline{\phi}}$ ాలలితనుందరి కక్కుల హాననతో మూర్చలోపడి యున్నదనటం వర్ణనం కాదు. పరమపవి_|తమైన కధాగానకళను ఓ భగ వంతుడా తప్పుదారి బడనీయకుమయ్యా! అని స్తుతించనంసిన సమయము వచ్చిందేమో. పాపము శమించుగాక! కళాసుందరి యధాపూర్వమర్యాద నందుగాక! కళావంచకులు కొందెరెవరో కొలది మంది యున్నమ $oldsymbol{arphi}$ ్రబలోధ ముఖ్యముగా $oldsymbol{arphi}$ ్రబ పీఠమలంకరించినది కథాగానకళ యనకతప్పదు. కళారాధకలోనము కళను భగింపలేదు. కళ స్థిర మైనది. కళోపాసకుడు నిబ్రించునుగాని కళ నిబ్ర పోదు. అగి మానవులను తగింపచేయుటకు ఎదురు వచ్చుచుండును. మూఢోపాసకులు కళను చూడ లేను.

"తస్మాడిదమేవ మ ఖ్యాద్వారం కలౌ నాన్యేషాం భవణి, తస్మాడిదం సాుగం సామ విజానీ మాత్ యో జానీ తే సోఒమృతత్వంచ గచ్ఛతి" (నృసింహాతాపిమ్యపనిషత్)

కల్లో తరించుటకు ఇదే మఖ్యద్వారము, మూధు లకు కాదు. కనుక ఈ గానమును సాంగముగా తెలియవలెను. ఎవరు సామను తెలియుడ రో వారు అమృతత్వమును పొందుడురు కథాగానము కథా పూర్వకముగా భగవంతుని స్త్రితము చేయటం లక్షణంగా ఉట్టుంది. స్తుతులన్ని యు గానమునకు సంబంధించినవి. గానము స్తుతిని అనగా ఋక్కును పొందినపుడు అది భగవత్ప్రయమవుతుంది. ప్రకథ యందు భగవత్స్తో (తము ఉండదో ఆది కథా గానము కాదు అది హారికథ యనిసించుకొనడు. స్ట్రీతమునందు సామ్మవయు క్రిని గూర్చి

"యద్వాచాస్తువాతే తదసురా అన్వవాయన్ యత్సామాస్త్ర స్త్రేవమన రాంతసులు చేరిరి. పామచే చేయు స్త్రోతమున రాంతసులు చేరిరి. సామచే చేయు స్త్రోతమున రాంతసులు చేరలేదు. అనునట్టి కల్పవచనమును బట్టి గానమునందు నాద విశేషము పాపములను చేరనీయదు. వచనమందు విశాంతి యున్నది అది గానమునందు లేదు.

సాము వేదమునందు అనేక వేల గీతులున్నవి. గీత మనగా అంతరంగమున జరుగు బ్రాయత్న ములో సంభవించు న్వరవి శేషమును సూచించుచు సామ యని పిలువబడునదే గీతి యునబడును. గానమన్నను అదే. ఋక ్రలక న్వానవి శేష మేర్పడ ట్ యో సామ యనబడును. అని శబరస్వామి యనెను. క్రియాత్మక్ మైనది యజస్సు. చమస (సోమరసమున్న పాత్ర) లతో సోమరసము గ్రహించునపుడు ఆయా దేవతల మద్దేశించి చేయబడు స్తుతులు సామయు క్రములై స్త్రోతము లనబడినవి. ఇది గానవిధము.

ఇక కథను గూర్చి భగవద్విమయకమహిమలను అఖివర్ణించునది ఇవి వేదములతో సంభవించినవి. ధర్మబోధకములైనవి. మానవుల యొక్క కర్తమ్యా కర్తమ్యములు కథలు బోధించును. కనుకనే అవి చిరాను[శుతములై వెన్నె కెక్కినవి.

"యుగాంతే2ంతర్హి తాన్ వేదాన్ సేతిహాసాన్ మహార్షయః

లేఖి రే తపసా పూర్వం అనుజ్ఞాతా స్వయం భువా"

బ్రహ్మదేవుని అనుమతినిపొందిన మహార్షులు తవస్సు చేసి యుగాంతమునందు అంతర్హితములైన వేదము అను కథలతో గూడ మఱల పొందిరి" అనునట్టి వేదవచనము కథల యొక్క ప్రాముఖ్యమును చెప్పుచున్నది.

మహాపురుషుల జీవితములలో కొన్ని ఘటనలు కథలొడై 1 రామకృష్ణాద్యవతారములలో అడుగడు గున మానవాదర్శములైన కథలునై, ఎ వ డు నదాచారుడై తన జీవితమును కథగా పరిణమించ చేసికొనునో అతడు చిరస్మరిణీయుడపుతాడు. కథ చెప్పేవాడే ఘనుడు కాగా కథయే యైనవాడు ఘనుడుకాడా? ఏకథలో సమాజ త్రాయామార్గము మాచింపబడునో, పకథలో ధర్మ బోధ యుండునో ఆ కథయును గానమును కలిస్తి కథాగాన మవు తుంది.

బుు గ్వేదములో యమయమీకథ, ఊర్వళీ, పురూరవకథ, సరమాపణికథలు సంవాద రూపముగా ఉన్నై. అవి కథాగానములే అ యి నా కాలాంతరమునందు నాటకరూపమున విశ్రీతములైనై. అవి వేదమూలములనటం అలంకార శాడ్ర్మ పేత్రల సమర్ధనం.

కథాగానములో యజుస్సులకు సంబంధించిన క్రియాతాత్పర్యమే నృత్యరూపముగా ఉన్న ది. ఋక్సుస్తోతరూపముగా ఉన్నై. సర్వవిశేష్ట్రయు క్తి గానమై సామయైనది. కథాగానము త్రయీ వేద రూపముగా పరిణమించి మానవ్షశ్యా నిధాన మైంది, అది సరస్వతి. కథాగాన సరస్వతి నుపా సించువారికి ఆచరించవలసిన ముఖ్య నియమములను గూర్చి.

" వేద వైష్ణన విబ్రపాణాం గురుగో వతినాంతథా స్త్రీ రాజమహాతాం నించాం వర్ణయేద్యః కథాబ్రావతీ

ఇది కథాగాన్మవతము. ఈ మతమును బట్టిన వారే ఖాగవతులు, అనగా భగవదృక్తులు. వీరు వేదములను విష్ణుళ క్తులను, విప్రులను, గురువులను, గోవులను మతము లాచరించుచు వారిని, స్ప్రీలను,పాలకులను, మహిపురుషులను నిందింపరాదు. ఇట్లు కథాగానము స్టారియానిధానము.

(నాచేరచింపబడిన కథాగాన బ్రహళికనుండి) ఓం తత్స్టర్

🕭 హరికథా కథక పితావుహ, అయ్మబహ్మ, కవ్మబహ్మ

🖈 ఆదిభట్ట్ నారాయణదాస ప్రశంస 🛧

__ శ్రీ చల్లా పిచ్చయ్య శాస్త్రిగారు

సరస సంగీత సాహిత్య సత్కవిత్వ నిలయ విద్యానగరిని జన్మించె గాని భట్టవంళ సుధాంబుధిఁ బర్వపూర్ణ చందుండయ్యాను కైళవ సమయమందె

నవనవో స్మేష మేథ ఘనత్వమంద సెల్లరకు నబ్రముం గూర్పు లేమీ వింత ప్రథిత విద్యత్కవుల నుతుల్ ప్రడెనిమివుల పిలువ ఓయను నట్లుదేనిన్ భజించె

సంస్కృతాంద్ర నిరగ్గళ సాహితిగని ఉళయ ఖాషా కివితయుం దానోలగించే ఆంగ్లఖాషయుం దనవార లబ్రమంద నున్నతపరమ్ముం గొనంజేరె సమ్మతులను

ప్రత్తితుండానందగజపతి ప్రభువు ప్రాణ పదముగాంజూచె నాస్థాన పండితులను సంస్కృతాంద్రంబులను కావ్యసరణి రచన హారికథా గేయరచన మహాద్బుతంబు

గొలిపె రామాయణాదుల నలుగడలను విజయముంగాంచె గాన్మపీపీణు లలర భరతనృత్యంబు నను "లయబ్రహ్మా" యనఁగ స్మతాళంబులను నేక సమయమంద

నడి పె సప్తావయవముల నీడుదవచన ములను వర్ణనలను కథాంబుధుల యందు పోతు పెంటి కరక్లుగా క్రొత యొదుట ఉన్న దున్నట్లు ప్రకృతుల గన్ను పండు పుగను జూపించె నళ విరాట్పురుషుండనుచు దూలంజల్లుచుం జూచెను బోదలున్ వి మర్శకులు యోగులున్ మెచ్చు మహిమ జూపె త్యాగరాజ, జయ న్ని పుష్యమ్మునందు తనయుపానన దేవితోం దలపు దెలిపి పాతు బ్రదికించం జూపఱబ్బురము జెంద ఆత్మయోగమ్ము నంతరాస్యమ్ము దెలుప నరవిజగమెన్న స్వచ్ఛంద మరణుండయ్యే తనియ నారాయణ బధుండు ధన్యతముడు.

(ఇది నాద్బహ్మానుక్రమణికానుబంధము నుండి)

IN THE SERVICE OF THE MATION

FOR

SHOOKS FOR INTERNAL TRADE

TOBACCO CASES & TEA CHEST BATTENS FOR EXPORT &

AMMUNITION BOXES FOR THE DEFENCE REQUIREMENTS
(CREO SOTING & PRESSURE TREATMENT OF TIMBER A SPECIALITY)

M/s. O. P. OBERO1 & Co.,

YAMUNA NAGAR & PATHANKOT.

A --- --

8

హరికథా పితావు హుడే **కాదు** మహానటుడు శ్రీనారాయణ**దా**సుగారు

శ్రీ స్థానం నరసింహారావు

ఆదిళట్ల నారాయణదాసుగారు హెరిక థా వాఙ్మయానికీ ఆదిళట్టు. కావ్యశీల్పానికి కవి న్మమాట్టు. కథాకల్పనకు ఆటపట్టు. కథావధానికి మూలవిరాట్లు.

భ_క్తిపారవళ్యానికి ఆయన పెన్నిధి. నవరసాలకు కళానిధి. యు_క్తిప్రయుక్తులకు మహాదధి. సంగీత సాహిత్యాలకు సరస్వతి. బహుఖాషా పాండి త్యానికి పట్టుకొమ్మ. లయబ్రహ్మ. ఈ విధంగా ఆయన్ను గురించి ఎంజైనా చెప్పవచ్చు.

హారాయణడానుగారిని హారికథా పితామహు డని హరిదాసులంతా ఆరాధిస్తారు. నేను మాత్రం ఆయన్ను మహానీయుడని స్మరిస్తూ వుంటాను.

ముందుగా ఆ మహానీయుని దర్శనం శాకు 1986 లో రాజమండ్రిలో లభించింది. ఆ రోజుల్లో కేషము మా నాటకం ప్రదర్శనాల ని మీ త్రం భాజమండ్రి క్యాంపు వచ్చాం. నాళంవారి స్మతంలో మా బన. ఉదయం సుమారు 9 గంటలవుతుంది.

మా వసతిగదిలో తలుపోరగా చేసికొని పాడు కొంటున్నాం. మాధవొచ్ది వెంక్కటామయ్య, కొక్కుడు హార్క్షోనియంలో రీడ్లమెట్లను వెకు స్మైంటూ వాయిస్తున్నాడు. నేను కింద కూర్పుండి శులా కొడుతున్నాను. మరొకరు పాడుతున్నారు.

ఇంశలోనే మా గది తలుపు దఢాలున తెరచు ాని, ఒక పొడుగాటి వ్యక్తి బ్రవేశించాడు. తఖుపు శఖానికి తెలెత్తి ఆయన వంక చూచాం. "ఎవరు మీరు ?" అన్నాను. ఆయన మాట్లాడను లేదు. సమాధానం కొరకు ఎదురు చూస్తూ అలాగే కూర్చన్నాం. ఇంతలోనే కొన్ని సౌకండ్లు గడి చాయి. మేము ఆయన్నే చూస్తున్నాం,

అ వ్యక్తి ఆజాను బాహువు. నిండైన విగ్రహాం. బుగ్గలకిందికి మెలితిరిగి తెల్లబడుచున్న మీసాలు, తలకు చెద్ద తలపాగా చుట్టాడు. దాని వెనుక పొడుగాడి పాగాకుచ్చు ఆయన వతస్ధలం పైనుంచి కిందికి దిగజారింది. మోకాళ్ళకిందికి దిగన గోధుమవన్నె సిల్కులాల్స్, కంఠం వద్ద గుండి పెట్టని లాల్బీలోంచి తొంగిచూచే బంగారుగొలును. ఒక మోకాల్మెకి దోపిన. కుచ్చెళ్ళ ధోవతి. ఆ మోకాలు మడిమలకిందికి తొడిగిన బంగాడు లోడా. పాదాలనుంచి గెడ్డం ఎత్తునకు నరిపొయ్యే పొడుగాటి చేతిక్రం. ఆ క్రమ మధ్య పెట్టుకొని దాని పైకొన్పై తన గడ్డాన్ని మోపు జేనికొని మూ ఎక్కు నిలుచున్నాడు.

"ఎవరీయన ?" పిలువకుండా లోనికి వచ్చా, డేమిటి ? అనుకుంటూ అయ్తన తల్లప్పాగానుంచి కారి లోడా వరకూ మా చ్యాప్కలు పరుగొత్తాయి. "ఎవరు మీరం టే పలుక రేం ?" అన్నాను ఒకింక్లో దట్టిగానే. ఇంతలోనే ఆయన వెనుక్స్ పక్కనే ఉన్న ఒక లావుపాటి వ్యక్తి, తొందరపడవద్దని నాకు పెగ్రేజిన్నా, వీరు ఆవిఖిట్ల నారాయణదాసుగారు. అమ్మాడ్లు.

ఆ మాట వీనంగానే మాకాక్చర్యం వేసింది. ఆయన్ను గురించి గొప్పగా విన్నామేగాని మే మైన్నడ్లూ చూడలేదు. ఇప్పడు ఆయనే ఈ దాసు గారని తెలిసిన వెంటనే చప్పన లేచి నిలబడ్డాం. మీరని తెలిసిన వెంటనే చప్పన లేచి నిలబడ్డాం. మీరని తెలిసిన అవారం చేశాం ఉమించండి. అలా దయచెయ్యండి అంటూ ఆహ్మానించాం. అయన ఆలాగే నిలబడి చిరునవ్వుత్లో తలూపి "మీ కంపెనీలో ఆకిరివల్లి ఘంటాలున్నాడట పడీ?" అన్నారు. "బయటికి వెళ్ళాడండి. ఒకింత కూర్పోండి కబురంపు తాను" అని మా వెంక్టూ మయ్య అన్నాడు.

"మీ రెవరు?" అన్నారు దాసుగారు. "నా. పేరు మాధవ పెద్ది వెంక్కటామయ్య, వాడి పేరు స్థానం నరసింహారావు" అన్నాడు వెంక్కటామయ్య.

"రోషనార వేషం కడతావట నువ్వేరా అబ్బీ! అన్నాడు దాసుగారు. చిరునవ్వున "అవునండి" అని తల వంచాను. "నీ పేరు విన్నాన్లే, అదేమి టోయ్ ఇలా వున్నావ్? ఆ పేరుకు చిక్కావా లేక ఆ పేరే నీకు చిక్కిందా?" అన్నారు దాసు గారు. ఆ మాట నాకర్థంగాక నమాధానం చెప్ప లేక పొయ్యాను.

ఇంతలోనే ప్రజైయేండ్లు పై బడిన ఘంటాలు వ్రచ్ఛాడ్లు. డ్రానుగార్ని చూచి, చప్పున తన భుజం మీదున్న తువాల్ను నడుంకు చుట్టుకుని, ఆయనకు ఫాష్టాంగపడి నమస్కరించాడు. లేచి, నిలబడి, మేతులు కట్టుకొని " పమిటిలా దయ చేశారు!" అన్నాడు ఘంటాలు వినయంగా.

"ఒరే ఘంటిగా! ఇవాళ మన కథరా ఇక్కడ్డ. ఖాకథకు నువ్వే మృదంగం గావాల మరి. వచ్చాను." అన్నారు దాసుగారు. "చిత్తం, చిత్రం" తమరు రావాలా? కబురు చేస్తే రెక్కులుకట్టుకొని పాలనా, తమ పాదాలచెంత కి," అంటూ డాసు గారి వెంట నడిచాడు మా ఘంటాలు. మేమూ వారితో కొంతదూరం నడిచి, సెలవు తీసికొని వచ్చేశాం.

మాకారోజున నాటకం లేదు. ఆ రోజు కథకు మేమంతా వెళ్ళాం. ఆ కథను రాజమండ్రిలో గున్నే శ్వరరావుగారు తమ నాటకళాలలో పర్బాటు చేశారు.

గున్నే శ్వరరావుగారం కే ఆ వూరిల్లో మకుటం లేని రాజు. ఆయన బజారున గుర్రబగ్గీల్లో పేళ్ళుతూ వుంకే, ఆయన చూచినా చూడకపోయినా దుకా డాల్లో ఆమ్మే వారం కా లేచి నిలబడుతూ వుంటారు. ఆయనం కే అశేమజనానికి భయభక్తులు మెండు. ఆయన చ్రతిభ ఆలాంటిది.

ఆరాత్రి హిలంతా ైపే జకులతో నిండిపోయింది. కథ సీతాకళ్యాణం. సాగిపోతూ వుంది. ఎండా కాలం అవటంవల్ల దాసుగారికి జాగా చెమట వట్టింది. ఆయన కథ మధ్యలో ఆపి, గున్నేళ్వర రావూ! అని పిలిచారు. రావుగారు శశ్రలో నుంచి లేచి ఇక్కడే వున్నాను జాబూ! అన్నాడు.

"పమయ్యా! పవో ఎల క్ర్మీక్ పంకాలు వేయిస్తానన్నావు. ఖాగా నన్నావు, మనిషిని జెట్టి విసిరిస్తానన్నావు. ఖాగా వృక్క జెల్ట్రేస్తూ వుంది. ప్లానీ ఓ విననకఱ్ట నా మీద పారేద్దూ విసరుకుంటాను. దగ్గరుంలే సీమీద విసురుతాన్లో అన్నారు దాసుగారు. ఈ ఛలో క్రికీ మేడకులంతా గోట్లన నవ్వేరు.

అప్పడ్డు గ్రీన్నేళ్వరరావుగారు, కాఖ్బాబా? నామీద మాక్షతం వినరకండి, ఇదుగో మనిపిని పంపిస్తున్నాను, విననక్రతో అన్నాడు. "ఆ. కాష్ట్ కాగ్ తగా వినరమను, నానాట్యానికి ఆడ్డం రాకుండా." అన్నారు చానుగారు. చానికి నఖ్యారు జనం. ఆ కథ సీతారాముల కల్యాణంతో ముగిసింది. నా దృష్టిలో ఆయన మహానటుడై నాడు. కారణ మేమం కేు,....

రంగస్థలాన నటించే మేమంతా, కవి వాసిన నాటకపాత్రముల సంఖాపణలను ఎన్నాళ్ళనుంచో వల్లించుకొంటూ, కంఠస్థం చేసుకుంటాం. వాటిని రంగస్థలాన వల్లిస్తాం. అందు కొరకుమూడునాలుగు గంటల కాలం వేషాలు వేసుకొంటాం. ఇంత జేసినా ఎంత కష్టపడినా, ఒక్కొక్కప్పడు మా పాత్రముల తత్వాల్లో జీవించలేక మావ్య క్తిత్యాలతో బయట వడుతూ వుంటాము.

దాసుగారి విషయంలో అల్లాకాదు. ఆయన చెప్పేకథలోని అన్ని పాత్రముల్లోనూ ఆయన జీవి ప్రాడు అంతేగాక ఆడి, పాడీ, మాటాడీ అఖిన యిస్తూ, తన పాత్రముల చెంట మన మనస్సును నడిపిస్తాడు. కాదు లాక్కొని పోతాడట. ఆయన హరిదాన వేషం మాత్రం మారదు. ఆ మీసాలూ ఆ బొజ్జా, మెళ్ళో పూలమాలికా, నడుంకు కట్టిన అసిల్లు ధోవతి, దానిపై చుట్టిన కుచ్చుగలకాశ్మీర్ జరీ కాలువా, కాళ్ళ గజ్జెలు, చేతిలో చి ర త లూ అస్మీ కనిపిస్తూనే పుంటాయి. మనం వాటినిచూస్తు న్న లైపుంటాం. కాని అంతగా గమనించం. అందు

తోంచి వెలికి వచ్చే ఆప్పాతములనూ వాటి ఖావాలనూ మ్మాతమే గమనిస్తూ వుంటాం.

ఆయన వాకృబ్ధంలోనూ, భావ బ్రకటనలోనూ అంగిక చలనంలోనూ వినిపించే "సీతాకల్యాణం"లో ఒక గంభీరుడైన రావణ్బహ్మ కనిపిస్తాడు. మహో దాత్తుడైన విళ్ళామిత్ర మహార్షి కనిపిస్తాడు. నవ నమన్మధుడైన రామచందుడు కనిపిస్తాడు. నవ కోమల కన్యారత్నం సీతా. ఆమె చిరునగవు, సిగ్గూ కనిపిస్తాయి. ఒక దాసి, ఒక భటుడు, ఒక మంత్రి— వారు వీరనానేమిటి కథలో వచ్చే పాత్రము లన్నీ మన స్థత్వాలతో వాటి రూపాలతో మనకు కళ్ళకు కట్టినట్లుగా కనిపిస్తాయి. తుదకొక్క మాట.

అన్ని వేషాలూ వేసి, మెప్పించడానికి మయ తిన్నంచేనటుల కంటే, అనలు వేషాలే ధరించ కుండా వాటి మన స్థత్యాలను, మనముందు స్వభావ సిద్ధ ముగా ప్రకటించడంలో ఆయన ప్రతిళ అనమానం అద్భుతం. ఆనంద్రపదం. ఆయన ఆత్మళ క్త్రి అచం చలం. పాండిత్యం, అపారం. అందలి అంతరార్థం పరమార్థం. ఖావ ప్రకటనలో అన్మ దాదు లకు ఆదర్శం. అందులకే ఆయన్ను మహానటుడని స్మరిస్తూ వుంటాను.

TEL. T. P 4378

Phone No. 4378

With the best complements from:

SHANTILAL & COMPANY

PHARMACEUTICAL DISTRIBUTORS,

10/75 Park Road,
VIJAYWAD-1. (Kistna Dt.) A. P.

"శ౦భోతవారాధన౦"

— శ్రీ జమ్ములమడక మాధవరాముశర్మ

్రమాన్ నారాయణదాసు కథాకథనంచేస్తూ సంకీ ర్హవాలాపంలో "శంభో!" అని సుదీర్వప్లుతంలో ఆనడం ఇప్పటికీ నాగుండెల్లో ధ్వనించుకూంటుంది. ఆవిధంగా అంటూ నారాయణదాసు"శంభో! తవా రాధనం"అని ఖావించి ఉండాలి. ఆమాటవిన్న వాళ్లు నర్వమూ శివారాధనంగా ఖావిస్తూ ఉన్నారు. **శంభి**! అన్న నారాయణదాసు ఆ నాదాంతంలో .పమున్నదో గు_ర్తించి ఉండాలి, లేకపోతే ఆ పట్ట: రాదు, మాగురువుగారు తాతా రాయడుశాఁప్త్రి నారాయణదాసు కంటే వయసులో చిన్న. మా రాయడు నారాయణదాసును ఎప్పుడుపలకరించినా "బాబూ!' అనడం నాకు బాగా గుర్తు. విజయ నగరం మా రాయడుళాడ్ప్రి షష్ఠిపూ_ర్తి ఉత్భవాలు మహావైభవంగా చేస్తున్నాను. నారాయణదాసు ఆటు వచ్చి ఇంతమంది పండితులున్న చోట నేనే కథా కథనం చేయాలి. రాయడూ! నేను ఇవ్వాళ్ళ హారి కథ చెప్పుతాను, విను! అని దాసు అనడము బాబూ! నీదయ ! ఆని మా రాయుడు అనడము మాకందరికీ గుర్తు. ఆ నాడు నారాయణదాసు రుక్మిణీ కళ్యాణం చెప్పాడు. తన జీవితంలో అ విధంగా ఎప్పుడూ చెప్పి ఉండడు. పదిహేశువందల మంది పండితులున్న ఆ సభలో ఆ ధ్య ఉప డు గా **వచ్చి**న **కుప్పస్వామి శా**్ర్మ్రీ ఇటువంటి సమన్వ యంతో ఇంతమంది పండితుల దగ్గర ఈ విధంగా చెప్పగల హారికధకుణ్ణి నేను ఎక్కడా చూడలే దన్నాడు. ఆంగ్రదేశంలో పండితులకు హరిక ధా -కథనం ఎట్లాఉండాలో తెలిసింది, ఆ నాటి ఉదా

త్తకను ఖావించినవారు మరోళథ మెచ్చలేక పోతు న్నారు. ఎవరయినా మెప్పదల పొందగలిగితో వాళ్ళు నారాయణదాసుదగ్గర శిష్యత్వం స్వీకరించిన వాళ్ళే అయిఉంటారు. అయినా ఆ బింకం వేరు.

వారింటిముందుగా పట్టుబట్టకట్టుకొని పట్లం పట్టు కొని స్పతభోజనానికి వెళుతున్నాను. ఆయన వళ్ళు పట్టించుకుంటున్నాడు. ఒరేఎవడురా నీవు. రాయడు శాస్త్ర్మ శిష్యుణ్ణి. అయితే మార్గదావిడ ఘటమేనా! కాదు మెలనాటి కలకం, నీవు పడపుటి వాడవా పమిరా? గుంటూరి వాణ్ణి, అయితే గోంగూర పచ్చడి ఉంచా? ఇదిగో!" ఈవిధంగా నేను నారా యణదాన పరిచయం సంపాదించాను. ఉమ 🕊 ఖయ్యాం | কাঠ কাতাయణ దాసు మাక్తూశాల |గంధాలయానికి రాగా ఉమరఖయ్యాం |వాసే మీరు అమరుకం **చూడాలి అన్నాను, ఆయనమెచ్చు** కొని వీపుమీద చరిచాడు. బాబూ! మీరు అచ్చ తెలుగులో వేదం అనువాదం చేస్తారు. కానీ వీణ మీద పలికిస్తారు. కానీ పేద గౌరవం స్వర గౌర**వం** రాదు అన్నాను. నీవు రౌడివి ఆన్నా డాయన్హ చేను విజ**య**నగరంలో ెలుంపుల్ స్ట్రీటుకు చేవు**్లి** చూడడానికి వెళ్ళాను. ఆయన దేవదాసీల యోగ కేషమాలు పరిశీరించడానికి అటు వచ్చాడు. ఒ**రే** నీవు ఈ వీధిలో తిరుగుతున్నావు జ్మాగ<u>త</u>అన్నా**డు.** ఆ **తరువా**త ఆ టెంపుల్ స్ట్రీటర్ టె పమి**టో కొంత** తెలిసింది. ఇక నేను అటు వెళ్ళలేదు. సిగ**ప**ాలు ధరించి నారాయణచాను శిష్యులను వెంట వేసికొని హారిక్షధ క్రీర్లనలు నేర్పుతూ ఆప్రీధిలో ఒ**క్కొక్కనిని**

చూచి లయ్మబహ్మ అయ్యెఫాడ్లు. శిష్యులందరూ అనుకరించాల్సిందే. అటు మాత్రం చూడరాదు. అప్పడా వీధి అటూ ఇటూ అందరూ ఆవీధి వారే. అప్పడది విజయనగరమూ కాదు. భూలోకమూ కాదు. ఆ దేవదానీలకు ఆ హరిదాను దేవుడు, మాద్రష్టికి అందరూ దేవతలు. ఇక విజయనగరంలో అటు వంటిదృశ్యం లేదు, రాదు నామనసులో పోదు.

ఒక సారి పలూరులో సారస్వత సభలో ఒకతను మృదంగం మాగించుతున్నాడు. నారాయణదాసు సభకు ఒక మూలగా నిలబడి గడ్డం కింద పొన్ను క్ర ఆనించుకొని ఉంగరాల (వేళ్ళతో వెండి పొన్ను పొడుంకాయ పట్టి కర్గ మీద తాల్కపయో గం చేస్తూ ఉన్నప్పుడు దగ్గరఉన్న సేను తన్మయ త్వం లేకుండా నారాయణదాసుని అర్ధం చేసికొన డానికి యత్నం చేస్తున్నాను. ఆయన చూచి _ వీ డెవడో తెలుసా? తెలియదు. జాగా వాయిస్తున్నాడు. మీకే తెలియాలి. అవును ఆ కథం తా నాకే తెలుసు - అన్నాడు. గోష్టీబంధంలో ఆయన అంత రసికుడు. మాంచి సంపమ్నలు జమీందార్ల వంటివారు హారికథ చెప్పమన్నారని హారాయణదాను ఉప్పకమిస్తూ, ఈనాడు హారికథ చెప్పబోతున్నాను. అన్నాడట. హరికధో గిరికధో **మదో** ఒకటి కానీ మన్నారుట. ఇక గిరికధ ఆరం $oldsymbol{x}$ കായ കാരു കാര്യാൻ കാര്യാർ കാ ఆ గద్యలతో కొన్ని సంక్రీనలతో సాగింది. అం దరూ ఆశ్చర్యం పొండారు. మశ్భీహరికథ చెప్పిం చుకున్నారు. ద్విగుణంగా సమ్మానించారు. ఈ వాడు వంగి చేతులుప్ట్లే వారికి ఇటువంటివి జ్ఞాపకం తాకపోవడం మంచిది.

ఆయన ఇంట్లో చాలా బాత గ్రాలుంటా మని నాకు నమ్మకం. ఆయనే బాసి ఉంటాడు. సంగీత రహస్యాలు చాలా వ్యక్తం చేసి ఉంటాడు.

అవన్నీ ఉండే ఉంటయ్యా! వారి కుటుంబ సంబం ధులు తెలిసి **కొంటా**రని లోకం ఉపేడిస్తుందా? |పభుత్వం ఏమి చే<mark>స్తుందో నాకేమి తెలుసు? హరి</mark> కథాగానం చేసేవారికి మొన్నటి నుంచీ ఒక విశిష్ట స్థానమున్న దని లోకం వార్తా వృతికలలో ఒక్కవకట నం చూచింది. నారాయణ**దా**సు పేరు**కో హరి** దాసులు చలామణి కావచ్చు. వారి వీలును ఇట్టి అశాౖిస్త్రీయంగా తశ్కాల రంజనంగా ఉపయోగించుకొని కాపాడే వాళ్ళూ కావచ్చు, ఎన్ని జరిగినా నారాయణదాను పేరిట హరికధక శివడాలయం ఒకటి ఏర్పడి తే ఆ ముద్రడన్న వాళ్లే కధలు చెప్పేవాళ్లయి, వాళ్లకే దేవోత్సవాలలో అవకాళము కలిగితే ఎంతో ఖాగుండును. సప్తాహా లలో కల్యాణ వేదికల దగ్గర ఆ విధంగా శిశ్చితులు కథాగానం చేసేవాళ్లయికే ఇంకా ఉదాత్తక వస్తుంది. వాళ్ళు లో కానికి ఆదర్భుపాయంగా ఉండేవాళ్ళు అవుతారు. తారకం అనే పేదుతో నారాయణాహ ఒక సంస్కృత కావ్యంౖవాసి ఈ విధంగా సూచించాడు. ఈ కలియుగంలో చాలా మంది త్రారహితులవుతారు. స్వర సంవదంధు లవుతారు. వారిని ఉచ్చి క్రమంతో ఉద్దరిస్తాను. వాళక్తుల నందరినీ ఆనంద పెట్టుతాను. సుజనైక వేద్యములయిన అనంత వేషాలతో నటిస్తాను.

> భక్తాయ మూఢాయ విచితణాయో నృత్తాయ ధీరాయ సక్తై తవాయ త త్రదసాన్దర్పణవద్య ధేచ్ఛం నివేదయి ష్యేజమామకామనోపి

భక్తులయిన వారికి ఆయారసాలను ఆద్దంలో మాదిరి చూపిస్తాను. కధకుడు ఏవిధంగా ఉండాలి.? ఈ విధంగా ఉండాలి.

> నవరసరుచిపేదీ సర్వభూతాను వాదీ లలిత చరణ చారీ సాధ్యలంకారధాది

పరవశసుఖ యోగాగ్భిత్రసంకల్పథోగ అతుల లలిత రూపు సర్వవేదు బ్రహింతు నకలజ్సమాను స్వతంత్రు స్వతంతు విజితమనయస్కి విద్యయా సద్యసశ్రం

ఈండడాలు హరిదాసుకు ఉండాలని నారా యణాబాను ఖావము. |పాచీన హారిదాసులలో **వవయినా** దోషాలుం**లే. వాటిని** విడనాడి హరి దాసుగా ఉండాలనే ఖావం కలుగౌజేయడానికి తగిన 👫 డాలయం అవసరం. ఇటు మీదట కథకులకు చాలా పని ఉంది. చాలాకాలంగా దేశం సాంస్కృ తికంగా పత్తమాయింది. ఈ సంగత్తి గు <u>రి</u>ంచిన కథ కలు ఇన్నాళ్ళూ సాంస్కృతిక [పచారం బాగా చేశారనే అ కుండాము. స్వాతంబ్ర్యం వచ్చిన తరువాం ఖారందే *ంలో ఖావదా స్యం మరీ అధిక మం. ంది. ఈ ఖావదాన్యం వళింపేజేయడానికి ఆన్ని వర్గాలలోనూ కధకులు విరివిగా రావాలి. కథా కథ నం చేయగం వనితలు ొందరున్నారు. పట్టణాలలో ఉన్న వహిళా మంకలివారు నియతంగా ఒక వనిత ನಯಿ ನಾ ಖ್ ಷಿಸ್ತ್ರೂ ಕಥಾಕಧನ | ಸರ್ವಾರಂ ವೆಯಿಂ చాలి విద్యాశాలలలో చదువుతునేవారికి ఖార **తీయ సంస్కృత్మివచారం చాలాఅవ**సరం. అందు కై కధక కార్యం సమర్థం కా వాలి సంస్కృతంలోకూడా ಕ್ರಕ್ಷ ಉತ್ತರ್ಧನಾನಿಕಿ ಆೀವಾಟು ಪ**ಿ**ಹೆ | ೯೬೩ ತ್ರಕ **మ**యిన ပျိုးဆာ**င္ေ သည္**ာငြဲ. ဘာဇာတာအထားသမ^{စ္စ}င္ခ దిస్తాడని నాకు విశ్వానం ఉంది. అస్తు-

నారాయణ పదాలాపే సోయం నారాయణః స్మృతః **మా**రి**దా**స కథాలా **పే** ్రీమాన్ **దా**సః**స్మృతోమయా క**థా కథన**శా**(నృ్హ్య ళాస్త్రాంతో ద్దాన**పవహా** യമ്പ്യാമ്പ് മാം ഉദ്ദേഹ ಸಕ್ಪೇತ್ ಕ ಕಾಂಗ ಕಾಣ ತಥ್ **ಮಾ**ಗಿತಧ್ ಭ್ ಗಿ **త**థాకథ**న** కోవిద**ః** తథారస<u>స్థ**థాదాని**ి</u> నదృష్టోనమయా**్డ్పత**ః ళంభో, తద్వీయ **నంబోధ** မ၀ု ధీభుపెని ర్ల**తః** ైక్ లాస**వాసి నాం**తే**షాం** బ్రమ థా నాం**్రశవో**రసః ನಂದಿನಾನಂದಿನಾ ಸುಕ್ಕಾ నాంద్యానందన **పాతునా** ళంకరళ్శంకరేస్సే**వ్యో** నారాయణ పరా**యణః** నారా**దా**న న**దాల**ంబ**ం క**థా కథన**కొశలం** దాసీభూతనరాలఁ**జ**ం కదా గౌరవమా**ప్నుయా**్

FROM:

BOMBAY

CALCUTTA

DELHI

MADRAS.

— శ్రీశంభర సూర్యనారాయణశాస్త్రి

🕯။ 🕏။ 🌓 నారాయణదానుగారు 1864 ఆగష్టు 81 తేదీని అజ్ఞాడ గామంలో జస్మించిరి. తల్లి నరనమ్మ, తండి వెంకటచైనులు. వారి కట్టకడపటి సంతానమే వీరు. ఆ పుణ్యదంపతుల ప్రథమ సంతా నము ఫుత్రిక అయ్యగారి లక్ష్మమ్మ (ఊకపుపాపమ్మ.) ఆమె దౌహ్మితుడను నేను కావున వారు నాకు ಕಾತmರು. ವಾರಿ ನಾಮಧೆಯಮು ಸುರ್ಗ್ಯನಾರಾಯಣ್ಣ. హారిని సూరన్న అని హారి పెద్దలు పిలుచుచుండెడి వారు పైని పేర్కొన్న సంబంధమే కాక దాసుగాగి అన్న గారి కుమారునకు మా అక్కగారి నిచ్చుటచే, మా యీరెండు కుటుంబ ములవారికి రాక పోకలు తఱుచుగా నుండెడివి. ఆ కారణముచే నాకు జ్ఞానము వచ్చినది మొదలు అనగా 1894 సంగరం మండి, నేను వారి నెఱుగుదును. అప్పడు వారు రమారమి ముప్పదిసంవశ్సరముల స్రాయము వారు వసినిమ్మ సండువంటి దేహచ్చారు, ఉంగరముల ఆత్తు, పెద్ద జుత్తుగుడి, కాటుక కండ్లు కరిగిన వారు. పుట్టగోచీ కట్టుకొని తొడమై జెట్టుకొనిన వీణెను మీటుచు, చక్కగ గానమొనరించు అ^ద్వ సుందర వ్యోగహాము, నేటికిని నా కన్నుల గట్టి నట్లున్నది.

మా అవ్ముమ్మగారమ్మ (దాసుగారి శబ్ది) ఇారి **చిన్న క**నపు చేష్టలను గుఱించి చెప్పిన విష**య**ములు వాకిప్పడామె చెప్పచున్న ల్లే జ్ఞాపకమున్నవి. **ె**ండేండ్ల ప్రాయమున పొరు**గు**న జరుగుచున్న **సీచుం** తోత్సవమున (స్ర్రీలు, ఆడపిల్లలు, గాజులు తొడిగించుకొనుట చూచి, మన జాలదాసు తన రెండు చేశులు చాచగా, ఆ యింటి యిల్లాలు వారి

ెరండుచేతులకు రెండేసిగాజుల చొప్పన **పే**యిం**చెను.** అది చూచి తల్లి నరసమ్మ వానికి గాజులెందుకు వేయించినారు? సఖా పిరికి ఆగును, అని యకగా ఆ యిల్లాలు "వాడు సఖాపూజ్యుడగును; సింహా తలాటము ు పేయించుకొంటాడు" నేను చూడను గాని, నీవు చూస్తావు అని యన్నదట, ఆ యిల్లాతి నోటిమాట వేద బాక్యమైనదని, నరసమ్మన్య అనేక సామలు చెప్పగా నేను విన్నాను.

చిన్న తనమున దాసుగారు మిక్కి లి చెంకితనము చేయు చుండెడి వాగు. వారు వీధిలోని కేగి తన తోడిపిల్లల కొట్టి జట్టీబు లెమ్చచుం**డెడివాడు. అరి** చూచి, తల్లి అయిదు సంవత్సరములు వచ్చినవి. వీని కతురాఖ్యాసముచేసి, బడిలో వేసిన వీని పెంకితన మడుగును. అనగ్రా తండి వెంకటచైనులుగారు అయిదుసంవశ్స్గ్రముల అయిదు నెలల ಅಯಿದವ రోజున అక కాఖ్యాసము చేయుదనని ఖీష్మించెను.

వెంకటచై నులుగారు నిత్యము తన యింటిలో పురాణము చదువుచు అర్థము చెప్పుచుండెడి వారు. ఇతగ స్థలములకు **వెళ్లి పురాణము** చెప్పట ఆ**యన** మతమునకు విరుద్దము. ఎంత ధనవంతున్నైన తన పురాణము వినవలయుననియున్న, అతడు చై నులు గారి యింటికి వచ్చి వినవలసినదే.

మన దాసుని వీధిలోనికి వెళ్లసీయక, రెండు చేతులకు కట్టుకట్టి తన **వ్యా**సపీటకు కట్టి**, కాను** పురాణము చదువుచుండెడివాడు. మన దానల్ల రేమియు చేయక, తండి చదువు పు<u></u>స్తకమునే చూచుచుండెడి జాడు. తన చదువునకు అడ్డుగా నున్న జూలుని శిరమును వెనుకకు తర్మడి తోసి చేసినను జాలుడు తన యుద్యమమును మానలేదు. చై నులుగా రెట్ల్లో తన శిరమునే (తిప్పకొని పురాణ మును చదువుచుండెడివారు. పలయన వీధిలోని కేగి జట్ట్రీలు **తెచ్చుటక**న్న **ఈ విధానమే ఖాగని** యతనికి తోచినది. ఈ విధముగా మూడు మాస ములు, గడుచునప్పటికి అయిదేండ్ల అయిదు మాన ములకు మన దానుగారు స్వతంత్రముగా పుఠా ణము చదువనారంఖించిరి. ఆది చూచి, తండి తన కుమారుడు కాఠణజన్ముడని, తలచి, ఆ సంగతి నెన్వరికిని తెలియజేయక నామకార్ధము అడరా ఖ్యాసము కావించెను. తన అడురా**ఖ్యాసమును** గుటించి, మా దాసు తాతగారు నాతో నిట్లు చెప్పనారు. ఒరే! తాత! మూడు మనువులు వెళ్లి నాలన మనుపుకు సిద్ధముగానున్న ఆడుచానికి ెండ్లి చేయునట్లు, సాక **శ**రా**ర్యాసము** నారురా! " వారింటనుండు ఖాగవతము శిధిల మగుటచే క్రొత్త ఖాగవత్రగంథమును కొనుటకు నరసమ్మగారు నిగ్లయమొనరించిరి. ఒక నాడుదయ మున స్నానముచేసి పొత్తివ్వ్రము ధరించి ముఖ మున కుంకుమబొట్టు పెట్టుకొని ఆమె బయలు దే రెను. ఏడుసంవత్సర**ము**ల ౖ<mark>రాయ</mark>ము**కల మన** బాలదాను ఆమెను వెంబడించెను. బశారులో సాతానయ్య పు స్థకములదొంతి పెట్టుకొని కూర్పుం డెను. నరసమ్మగారు అబ్బీ! ఖాగవతమున్న దా? తీని _[పళ్నించిరి. _[పత్యేక ముగాను**న్న** రె<mark>ండు పె</mark>ద్ద పు స్వకములను దీపీ, అమ్మా! ఇవిగో ఖాగవతములు. ఈ య చ్చుకన్న ఈయచ్చు జాగున్నది. అని యొక పుస్త్వకమును జూ పెను. సాతానయ్య చికాకుతో ్రేజులురకు ఖాగవత మెందులకు ? అని యవేను. യാര്ക്ക് പ്രാധ്യാത്ര ക്യൂ! ക്രാസ് ഒ താലക്

చదువుతాడు. నేనర్గము చెబుతాను, చూస్తావా? అన్నారు అదేదో చూస్తాను అని నాతానయ్య వారు ఖాగవతమును దీసి, మన జాలదాసునకిచ్చిరి. ఆ వచ్చినది నవమస్కంధములోని పరశురామ చర్మిత. ఖాలుడు _[పారంభించెను, తర్లి అర్థము చెప్పశారం ఖించెమ. నఌగురు బ్రహ్హలు, సాతానయ్య కొట్టునకు వచ్చి చేరిరి. పావుగంటకాలము పురాణకాల ఉేపము జరిగెను. తరువాత సాతానయ్యవారు ఆ పుస్తక మును దీసికొని నరసమ్మగారి కిచ్చి, నమస్కరించి, బాలుని చేతిలో ఒక విచ్చరూపాయి పెట్టి, అమ్మా! మీరు నరులుకారు, మీరు పార్వతీదేవివి. ఈజాలుడు గణపతి, అని స్తుతించెను. వారిల్లు చేరినతోడనే ఈ విషయమును విన్న వెంకటవై నులుగారు, **"అయితే సూరన్నా**! ఇంటి పురాణము వీధికెక్కి**ం** చావా?" అనిరి. "ఇటుపై రచ్చకు కూడా ఎక్కి స్తాడు నా చిన్నితండి" అని నరసమ్మనారనిరి ఇది జరిగిన కొద్ది దినములలో పిడిసీల గామను లో చాగంటి జనార్ధనసోమయాజులుగారి కచేరి చావ డిలో ఒక గొప్ప పౌరాణికుడు పురాణము చడువుట కువుకమించెను. ఆతడు, ప్రార్థనాళ్లోకము చెవుల బడినంతేనే అన్న పేరశ్వతో గొట్టికాయలాడు చున్న తాసు, ఒక్కపరుగున కచేరీ సావడిలోనికేగి హారాణికునకు దగ్గాగ కూార్బుండి, ్రపారంభింపనున్న గంధములోనికి జూచుచుండెను. ఆది చూచి హౌరాణికుడు కోపముతో "అఖ్బాయా! ఈ య్యగాతాంబూలము నీవే స్వీకరించు" అని పు స్థకము బాలుని చేతికిచ్చెను. అయితే తే ఆని తాలుడా ప్రైస్థక మునందుకొని చదువనారం ఖించెను. వాని రాగజ్ఞానమునకు, అర్థపొండికగా చదువుటకు, సావడిలోని వారెల్ల ఆశ్చర్యమ*్* నొంది. జనార్ధనసోమయాజులుగారు నాలుగురూపాయిలు మొలనుండి తీసి అక్బాయా! అని పిలిచి వాని చిన్ని చేతిలో నుంచిరి. జాలుడు ఇటునటు చూచి ఆ సావడిలోనున్న తనతండ్రిగారి చేతిలో ఆనాలుగు రూపాయిలుంచి వెంటనే గొట్టికాయలాటకు సిద్ధ మయ్యాను.

అన్న సీతారామయ్యగారు తమ్మని ఇంగ్లీషు బడిలో వేసెను. మన దాసు మెట్టుక్యులేషన్ పేసునకు వచ్చునప్పటికే, సంస్కృతాంద్రములలో కవిత్వము చెప్పనారంభించెను. ఎఫ్.ప. క్లాసు చడుపుకాలమున కది ముదిరి తన యింగ్లీషు చడు పున కంతరాయము కలిగించెను. ఎఫ్.ప. క్లాసు నందతడు ఉత్తీర్దుడు కాజాలకపోయెను. నబ్ రీజిప్టారు ఆఫీసులో క్లార్కు ఓని నీకు వచ్చు నేర్పాటు చేసితిని. రేవటినుండి నీవు ఆ పనిలో బ్రవేశింపుము. అని అన్న సీతారామయ్యగారనగా, నేను ఉద్యోగము చేయను చిన్నాన్నా! అని దానుగారనిరి. ఉద్యోగము చేయక మరి యేపూళ్లలుతావురా! అని అన్న గారాగ్రహముతో అనిరి, అంతె.

ఆ మరువాడుదయం సూరన్న పేరన్నగార్లీరు వురు సీతారామయ్యగారు జేబులో పెట్టుకొనిన పదిరూపాయలు, తొలినాడు చాకలివాడిచ్చిన మగ కట్టుపంచలు, చొక్కాలు తీసికొని బరంపురం వెళ్ళి పోయిరి. అచ్చట సుబ్రసిద్ధ న్యాయవాదులును, చానకర్ణులును, నగు జయంతి కామేళంపంతులు గారు వీరి నాదరించి, తన యింటిలో బెట్టుకొనిరి. పీరు హారికథల జెప్పుటకు పారంభించుట అక్కడే (అనగా ఆనగరముననే).

నారాయణదాసుగారి గ్రంథముల గురించియు, వారితరస్థలముల బొందిన సన్మానముల గుటించియు బ్రాసిన భారతమంతయగును, కావున నద్దానినివిడిచి నారాయణదాసుగారు తన్నుగుటించి బ్రాసి న ద్విపదను, నేను నా కళావిజయనాటకమున ప**లికిన** తొలి వలుకువలనను, వారిని గుటించి యొల్లరకు పూ_ర్తిగ తెల్లమగును గాన వాని నిందుపొందుపటు చు చున్నాను.

' నా మా ట '

అజ్ఞాడనాఫుట్టు - నట్టుకుప్పమ్ము నా తిలిదం[డులు - నరసమ్మచేన్లు ఆ**ది భట్లు**ంటి **పే - రయ**్ట్రహార్లేను <mark>పదువు</mark>నకాభర - ద్వాజుడె మొదలు నాలేండ్ల యీడున - నాకెల్ల చదువు లెబ్బెందమంతనే 🗕 నరసిన కొలఁది నేఁబుట్టులయకాడ - నేమాటకాఁడ ನಾಟ<mark>ಪಾಟಲ ಮೆಟಿ - ಸನಿ</mark>ಪಿಂచು೯ಂಟಿ నాకొదున్లోదిఁకే - నాడుల్నెన **పే వేల మందికి 👡 వినుచు**నాగొంతు ಗಜ್ಜಿ ವಿತ್ಪಾದ ಕೆಯ – ಕಡಮುಟ್ಟ ϵ ಸಾಡಿ యందగాండతలక - ట్రందురు నన్ను ఎకిమీం|డకానుక - లేఁ గొన్నవాఁడఁ దోడాలమైసూరు 🗕 దొరనాకువేసె నాకంకినీడుపెం – దేరమ్మ దొడఁగెఁ ైగె కొండునెలకు రొ - క్క్ మునూఱువిజ**య** నగ రేలుగొప్ప ఉ - ండ్ల నెనరువలన పారపి, వేలుపు - పలుకింగిలీసు ತಲು (ಗು (ವಾಸಿ ಎ ದುವು 💄 ತಿಶಿವಿ ನಾಯಾ ಸ್ತಿ నాయన్న పేరన్న – నా చిన్న నాటి నుండియున్గలిసినే - నున్బాడియాడి యింతదాకనుకట్న - మెలమింగొనెదము పదునాలు గేండ్లపై - బడియింగిలీసు మొదలిడినే ఎప్పే - ముగియించినాడ పదునెన్మి డేండ్ల 🗕 సర్వము మొదలాట పాటమాటలఁబట్టి – బ్రతుకుచున్నాఁడ క న్యాకుమారిక 🗕 ల్క_త్తాలవఱకు నఱవ, కన్నడి, మల 🗕 యాలి, బంగాలి,

తెలుఁగుసీమల మెప్పు 🗕 తెచ్చికొన్నాడ ఈవికాండ్రన్ను - నెవ్వరేని చీరికిన్గొనమంచి - చెప్పెడికట్ల నాయంతనేర్చితి 🗕 న్జదువులనెల్ల నాయడ్డులొత్తివం - దలుమనుచుంబరు ఇంచుమించిపుడెన్మ - దేండ్లు నాయీడు ಗಾನಿ ಯುಪ್ಪಟಿಕಿನೇ - ಗ್ರಾದ್ಧನ್ನ నలుమాటలల్లు వాం - 1డ న్సాటి మీఱ హార్కథామృతము $\overline{\xi}$ - యాము, తారకము ಕಲಗಲ್ಪು ತನುಗುಗ್ - ಕಾಳಿದ್ ಸ್ಸೆಕ್ಸ್ಸಿ యరుల యందములు ప్రవ్లోద మొదలుగ బదకొండు హరికతల్ - జాటసార్స్పార్య పత్వ్వవత, ముకుంద - సతక ముల్మూడు సారంగ నాటక. - చృతెలుఁగుతోడ నూర్గంటి నేలుపునుడి - పెరుమాళ్ళ పెయి పేర్ల వినక రి 💄 పెద్ద మొక్కు బడి విడిసీమ తెలుఁగున 🗕 వేలుపునంద గౌరుపెండిలియు మ ర్కయ్య చౌకట్లు తరుణముకొలఁదినా - డబ్బులె**న్నె** నోన్న కర్గి నెత్తురు 🗕 గంటి యోడాది తూపుచుక్క నెలయం - దున బూ దెరేయి పదిక \circ గులకుabla e = ప ట్రుతో <math>
ablaమున నేచదువుల<u>న</u>ై 🗕 నతె**న్ను హరి** కన్నుగాన్నాకు - లెక్కడనైన లేదు తనుతాఁ బొగడుకొంట 🗕 తన్నకున్న క్లై ఊపిరిపైదీసి - యున్నంతవఱకు నా తలవంపుల – న్జాటుకోలేను ന്ത്രായുന്നുക്ക് - മൗഡലാട്ടില്റ്റ మగయాడు పెండ్లిండ్లు - మానుకోవలయు వేలుపు నుడువుల - న్విడనాడవలయు పొత్తుగా నెల్లరి - మ్ముగమనవలయు నాయింప్రుతాతలు - వదలుకోవలయు

మై వంచి యందఱుం - జాట్పడ వలయు ముది, పిన్న, యవిటులఁ-బ్రోవఁగా వలయు నాయైపులన్గాచు - నాయిలువేల్ప మానక వెండ్లిండ్లు - మానుకోవలయు నంజడు, జాగుడు - న్యామకోవలయు. నా మాటలను విని - నేశ్మేలు కలుగు.

తొల్పలు కు

కళావిజయమను నాయీ సాంఘిక నాటకమం దల్ కథ నిజముగ జరిగినదేకాని, కథానాయకుఁడు రూపజితమారుడు, సంస్కృతాంద్రభాషాకోవిదుఁడు నాశుకవిత్వమున నసమానుఁడు, **తెుని**సాఓ పాటవ మున సాటిలేని మేటు**పోటుమానిసి,** నీటు కాఁడున నగు భమిడిపాటి భుజంగళర్మనా యూహి బ్రవసంచ ಮುಲ್ δ ವಾఁడనియు, నట్టి δ ಜ್ಞಾವಂತುఁ డ ట్టు లేఁ | బాయమున వా స్త్రవిక | పపంచములో నుండడను నసుమానము, దీనిని జదువు వాకకిఁ బదర్శనము చూచు వారికిఁ గలుగవచ్చునని నాకుఁ **దోచి**నది• అందుకొఱకై నాయైదవ సంవత్సరము నుండి నా కేఁబది సంవత్సరములు నిండువఱకు నన్ను ఁ| బేము డితో, వాత్సల్యముతో, బంధ్భు పేమతో, సౌహార్ధ ముతో గౌరవాదరణలతోఁ జూచుచు, నాతోఁ గలసి మెలసి సంచరించిన, దేవతా న్వరూపుఁడగు నాక జగదేక పండితుని, వారికిఁ బరిచయము చేయు చున్నాను.

అతను మాతాత: మా అమ్మమ్మకుఁ గడగొట్టు తమ్ముడు. కీ॥ శే॥ శ్రీమదజ్జాడ ఆదిళట్లనారాయణ దాసు-అతరాఖ్యానమైన యాఱునెలలకే ఖారత, ఖాగవత, రామాయణాది గ్రంథముల, మనోహర ముగాఁ జదువఁజాలిన ధీ శా లి. సంస్కృతాంధ్ర ఖాషావిశారదుడు ఆశుకవిత్వమున కీశుడు. ఆంగ్ల మున షేక్స్పియరియన్స్కాలర్. ఉరు దు, పార్శీ

గాన కళ్ళావపూర్లుడు, లయ ్లుహ్మ బరుదాంకి తుఁడు, హరికథా పితామహుఁడు, ఆసేతుహిమా చలము పేర్వడిన వాడు. ఇరువది సంవత్సరముల រូវ ស្លាស់ គ្រុស ស្លាស់ គ្រុស ស្រុស ម្រុស ម្រុស ម្រុស ស្រុស ម្រុស ស្រុស ម្រុស ស្រុស ម្រុស ស្រុស ម្រុស ស្រុស ស្រាស ស្រាស ស្រាស ស្រាស ស្រាស ស្រាស ស្រុស ស្រាស హారిక థా సుధారసములచేతను సభ్యుల నానందాబ్లి నోలలాడించిన నుందరమూ ర్తి. స్ముపసిద్ధన్యాయవా ದುಲವೆತನು, ಜಮಿಂದಾರುಲವೆತನು ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಮಶ್ రాజులచేతను, సన్మానములఁబొంది వారి మన్నన ాలను, ఖహుమతులను స్వీకరించిన జాఁడా మహనీయ

హిందీ ఖాషలుబండితుండు. నకల శా $(\underline{x_i})$ కోవిదుండు ిమూర $_{i}$. వేయేల, విలాసార్లము పురుషరూ పముతో నవతరించిన సరస్వతీదేవియే యాతఁడు, జగన్మాత పుతుడు, తన సర్జతోముఖసాండిత్య మును, ಜಗಮುನ ದೆಪಿಂಪ ಜಗಕ್ಷ್ಣ್ಯ್ ವಿಶಿಗಿಂವಿ ತನ యాత్మజ్యోతిని బరమాత్మలో లీనముచేసికొని 1945 జనవరి 2వ తేదీని, తన భౌతిక దేహమును విడనాడి నాడీ పరమఖాగవతో త్రముడు. అట్టి మహాపండి తుఁడు జగమునక వతరించుట కిది యే మొదటిసారి. బహుశా ఇదియేతుదిసారికూడ.

ఓమ్, శాంతి శ్నాంతి శ్నాంతిః

With Best Compliments 8666666666666666666666666 FROM Southern Shipping Corporation Private Limited YUGOSLAVE LINE, RIJEKA

···:: పిరిదో యి లే :::···

— శ్రీ మిన్ని కంటి గురునాథశర్మ.

పందొమ్మిదవ నూతేండ్ల పిండు జరగుచున్న పుడు తెలుగాణమున బత్తి బొత్తిగ నత్తమిల్లెను. ఆటలు మాంటుమణంగా. పాటలు వీటతాట మయ్యే. గాణలు రాణింపోరై రి. అద్దినుసుననాటాద్దుల విద్దియలుద్ద విడి బిద్దుట వేల్పుం బెద్దసూచి సయింపక ఆదిళట్ట వంశమున నారాయణచానును బుట్టించెను. ఆ నారనగారి తండి వెంకటచయనులు. తల్లి నరసమాంబ. పుట్టినది 1864 పార్వతీపురమునకు 8 మైళ్లలోని అజ్ఞాడ గామమున.

భాగవతము

ఆ బిడ్డఁ డంతవాఁడింతవాడై పల్లెకూటమునఁ జదువుకొనుచు గీమున నేమమునఁ గన్నమ్మ పాడు కొను పోతనపద్దెముల నారించి వానిఁ దాను నేర్చుకొన నాసించె. చిన్నతనముననే బ_త్తిచవి యెట్టులు వొడమెనో? పువ్వు పుట్టుటతోడనే **తా**వుల వెదచల్లుఁగాఁబోలు! దానవానియిరవు తల్లి వలన నిమ్ముగా నెఱిఁగి త మ చెంగట పోతన ఖాగవతము లే**మి**కిగరము నొచ్చుకొని (కచ్చఱ నంగడికరిగి జేరినడుగ నత్యమ పకప్రకనగి పదిఖార యేండుల యీడైనం గూడనివాండవు. నీకిట్టి పెద్ద పాత్ర మేలనయ్యా! అయిన నేదీ చూతము పద్దెము గడగడ చదువునుని యాప్పొత్త మొస్తగ నరుసమున దానినందుకొని వెస్వేస పొత్తము తొ**ఱచి గ**బగబ పద్దెములఁ **జ**దివెను. ఎచ**ట**ను దడఁ తడవు**కొ**నలేదు. ఆపవలసినతావుల నాపుచుఁజక్కుగాం జదివెను. అది చూచి యా

బేహారి మఱి రెండు మూఁడు కావులుదీసి చదివించు కొని యెచ్చెరు వొంది విచ్చుఁగనులన్టై చూచి యవురా! పదరు గాని గ్రామ్స్ట్ గాని లేకుండ సొచ్చె మ గాఁ జదివితివి. బొట్టియఁడవుబయకాని తనము సయితము బయలుపఱచితివి. అని తలయూఁచి బుడుతను మెచ్చుకొని అ ఖ్బాయా! పొత్తము గొని యింటికి విచ్చేయుము. నిచ్చలు నిచ్చవచ్చిన మచ్చును జదువుకొమ్ము. ఆవల నావెల కావలెం గైకొని రావలెననను. పొమ్ము నాయనా! యని యింటికంపెను. ఇట్టి గడుసరులపుడపుడు పుడమిని దొడముచుందురు. అయ్యంగడియన్న గొనమెన్నం దగియున్న ది గచా.

చదువు

వెన్ను నీవలకన్ను నీ త్రైముబ త్రైమెండ్ గొలుచు తన తండ్రికడ్ నెందటో పిల్లలు పేల్పు బాసంజదువుకొను చుండ మన నారనతానును బదియవయేట వారిం గూడి చదువుకొనెను విళాఖపట్టణము ఎ.వి.యన్, కాలేజీలో యఫ్. యే. వఱకు నాంగలము నాక ళించుకొనెను. మఱియు నాంధ్ర నామసంగ్రహము నోటికి రావల్లించెను. తెనుగునందలి గుట్ట మట్టుల మూలమెట్టెటుంగుటచే నందెనలేని కూరిమి కూరు కొనెను. పేల్పు బాసనున్న పలుచట్టములు దన తెలివితేటలవలన నెట్టననెట్టుగొని నేర్చెను. ఆచదువరి వావిరిగాణయొకయినరుడ్డే తలవాకిట్ మెలగు మెలుతుక చనుదోయిపాలు గడుపారు గ్రోలెను. నట్టువకాడడై తాళగిరియై వెన్ని కెక్కెను. వీణియం వాయించుటుయందు జాణయచ్చును.

కతలు చెప్పట

ఇన్నియున్నను జావికప్పయై యున్న నూరా? పేరా? యనియు, వెన్నునికతగాండైనం దనకడ నున్నవన్నియుం రాణించుననియు బుడమినిదిరిగి యొడమిని గడలేని యసమును గడనసలుపవచ్చున నియుం దలంచి యబ్బికుదుమగండుతోడుగాపైం దోడుదోడరా వెన్నుని కతలు నెప్ప బయలుదే అను. పల్లెలు దిరిగెను. బ్రోళ్లు మెట్టెను. రాచనగళ్లు దొక్కెను. దచ్చికడనిచ్చ మెయింగ్రుమ్మం రెను. గబ్బి కతగాం డన్ననుబ్బు బ్రబ్బికొనెను. అందఱుం బిలుచువారే. అందఱుం దెలుచువారే. అందఱు మెచ్చువారే, అందఱు నిచ్చవారే.

వెన్ను నిశ్తలు నొడువు వారికి నదను దెలివి నొడి కారితనము, వక్కణచదురు, క్రొత్తల్లుసత్తిముండ వలె. కంచువంటి గొంతుండవలె, ఆట. పాట. ైకెత చట్టము. నుండవలె. చూపరి కావలె. ఇట్టివి యొల్ల మన లెంకగారికి వెన్న తోం జెట్టినవే.

వారు కత వాక్రుచ్చుటకు వచ్చుచో మీ సరము గాంగై నేసికొందురు. మొల కళంది పట్టుపుట్టమం చులు దీఱం గట్టుకొందురు. ఔదలమై నడిపాపట తీసి యిరుచక్కి యలకురుల మెలి దీరుగ నిలుపు దురు. పెడతల వెడముడి యడ రెడునుఱండి. బుఱ్ఱ మీనలు బుగ్గల కొదుగం ద్రిప్పదురు. వెడందకన్ను లకుం గాటుక గీఱలం దీర్తురు. కాలికిగండ పెండార ముంతురు. మెడలో హురుమంజి నరిపెణమెఱయు చుండును. చెవులు పోగులుతళతళ లాడుచుండును. తమ్ములపు. గెంకాయమోనిమై మీలమిలలాడు చుండును. [వే ళ్ళ రవలయుంగరములు త ళు క్కు తళుక్కు మనుచుండును. సింగపు మోము కడియ ములు ముంగేలమురువు సూపుచుండును. మన లెంకగా రొడ్డుపొడుగు మనిసి. అక్క వెడందయై

యుండును. బొఱ్ఱవిఱ్ఱవిట్లవీఁగు చుండును, ము క్క్ కోటేరు వేసినట్లుండును. మొగము వెడల్పుగా నుండును. భుజములు కొట్టవచ్చినట్లుండును. మేని రంగెఱ్ఱగా నుండును.

విజయవాడ

ಆ ಯುಯ್ಯ ಪ್ರೆರು ವಿಪ್ಪಿನ ಜಾಲು ಚ್ ಲು ಗಟ್ಟಿ യ്യാഴു ത്യാഴുകാര്ക്ക് ക്കെ ക്കാര്യായ ക്രാര്യാത്രം ത്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക്രാര്യാത്രം ക జేరఁఖాఱుదురు. విళ్వదాత 🕩 నాగేశ్వారావు పంతులుగారి కూఁతు పెండ్లిలోఁ జూచితి. మానిసి సంద్రము దరులు తెంచుకొని యొగుబడియు. ఆది చుట్టపక్కములుసూచి పజం బట్ట్రలేము.చోటు పెట్ట లేము. గగ్గోలు పుట్టక మానదు. అని యెంచి యయ్యౌడరుగడవ నొక యెత్తుగడవన్ని ''అశ్వశ్ధామా హతఃకుంజరః" అని _ గొంతి పెద్దకొడుకుచే నాఁడు బందుగులనిపించినట్లు పంతులుగారిచే ఇవుడు హరి కథ లేదు. అని యనిపించిరి. బొంకును దప్పించు **ొనుటకు**ఁ బంతులుగారన్న యిపుడన్న మాట సెవరు పట్టించుకొనకయుఁ జోటులేకయు మూక వెనుదిరిగి వారికి వారు చెప్పుకొని పోసాఁగిరి పంతులుగారి (పక్కలవారునూ గతలేదు. పొండు పొండని యటునిటు తిరిగి చెప్పఁగా వెళ్ళిన వారు వె**ళ్ళిం.** ఉన్న వారుండింి. ఆవల నెంత **యో** (పొద్దు పోయిన పిమ్మట నారనగా రేతెంచి కత చెప్పిరి.

కత చెప్పతీరు

ఆయన యెచ్చట నైననిం తే. చెలి వెలుంగునకై నిప్పలు మింగు పులుఁగులవలె "ఎప్పుడు వత్తురా! అని రచ్చలోనివారెదురు సూచునట్లు తడసి గాని కతఁ జెప్పనరుగుపై కీఠారు. నాటకమునకునునళ్లేు చేయుదురు, ముందు కాలిగజ్జెల గల్లుమనిపింతురు ఆ సవ్వడికే వినువారి డెందములు అల్లు మనును. ఆవల నొకటి రెండుమూడు చాఁటులు వేసిచప్పన నాపుదురు. అప్పడందరు నింక కొంచెము సేపాడిన లెన్సగా నండు నేయని యువ్విళులూరుదుగు అట్టులు చదురువారి మదుల సంబరము గుదురు కొలిపికొంత వడిగడపి పిదప నడుగుల వరుసలు తుప్పిలాఁగులు ప్రక్రాడాంటులు వెనుక శ్రీరుపులు మడమకడల్పులు మెయిమొఱుపులు తీరుకులు మెఱయం గొంత సేపు నట్టువపుం గోపునూపి అంతులేని సంతనము గల్లిం తురు. ముదుసలి తనము వచ్చినపుడును నౌరుల చేయూండతో మెల్లిగాం దిన్నె పైకీ వచ్చి నిలువంబడి కత చెప్పుచు నడుము నడుమం గదను దొక్కుదురు. అది యుల్లననమో మైముఱపో యోపిక యోచిప్పలేము.

ఆ కతల కడరి చెన్న తనకున్న విన్నా జెక్రూ దిన్నై పై కిడ్మగన్న గడా జేరికూర్చున్న పిదప రాయుతోంగి యొక చట్టువచ్చి కాలికి గజ్జెల పట్టాకట్టి పోవును. ఆఠ్వి యట్టిది. అటువయి సుతీ కలుపు కొనటకు నాదుపట్టుగనే పజనద్ధ మణ్యగును. చిటి తాళములు వాయించుచుఁ బిళ్ళారి **జేజేకు** 🕏 జేలిడ ముక్కంటిసొమ్ము నెత్తికొని యాలపిం చು ಮ ನೌಕಟಿ ರಾಡು ಮಟ್ಲು ಹಾಡಿ ಮಕ್ಕು ವೆಟು నందెనో యప్పడోలగము గూడ ేేలనున్నా **మ**ను కొనలేదు. ఆ విన్నాణి తిన్నైపై నిల్చి కనుకని విన.కని కలిమిని శెలుగుచు నరుదెంచిన మానిసుల నైట్ యొక్కసారి తేజీ పోఱు జూచును. వారి వారి చదువు తెలివి**లేట్ల మదులు గూరిన** కోరికల ాలులనాలు పసివట్టును. పెద్దల**దారి నీటికొ**లు**ది** తామర తీరుగడా. ఇక నేమి? ఆచదురు నొకసారి -చేయును. ఒక పట్టున నట్టు**వగుట్టుల**ఁ ఖ్యాపును. ఒక తేపనుద్దవడి పద్దెములు గుమ్మరించును. ఒక మాట్క్రమ్టాటల తేటలు జూపును.

ఆ జిత్తుడు శ్రతలో రంశ్వారు సింగ్వారము పొంగా ర్వజ్రేమును. నవ్వుల మువ్వంపుఁబువ్వుల నువ్వున

రువ్యను. అచ్చెరువూ హెచ్చుగవిచ్చుకొన వాట్రు చ్చను. జాలి జాలు జాలుకొన జేయును. ఎ త్తటినే బత్తి ముత్తుల సౌత్తి చెప్పను. ఒక లేబిబటి? ము త్రిగ చవుల జవులనే మెయినేం బ్రాముకొన జేసి సోము గోముతో నామెతలిచ్చును. ఆ గద్దటి కొలువు వారలు బాడుచుం జేటచెవుల పేల్పులుగా, నాడుచు దుగబొట్టపితింది యైదు కనుంగవల సామి లుగాంగత విను చుచుంగంటి విన్కరులుగాం జేయును.

మైసూరు

మెసూరు దొరవారు ముందుగా బయనపు వెచ్చమునకు నొడమినంపి వారిం గారవమునఁ బిలి **పించుకొ**ని రెండుసారులు కతలు సెప్పించు**కొని** విని తనిపి దీఱక వీణియంగూడ వాయింపుమనెను. మన బయకాడు వల్లెయని యొకనాటి సంజత రాచ కొలువులో వీణయనందుకొని తంతులు దీటి బిర డలు బిగించి కరివెనిమిరిఠాయము చేసికొని జాఱు వాటుగనొక్కనారి మీటి యొకింత జాఱీన సారెలు చక్కనొత్తి మేళగింపు సరిగనున్నదని యొటింగి యావల మొరయింపునకు దొరఁకొని వావిరి శాలతి బెళుకులు సొరముల కులుకులు తందనపుఁ బలుకులు దరువుల పొలుపులుముక్తాయింపులు నౌకటి యేమిటి? ಆವಿದ್ದಿಯ ಮುದ್ದಿಯಯಂದು ದನಕುನ್ನ ಮುದ್ದಿಕ చెతురునెల్ల నాగద్దతికాఁడు చూపి పుడమితేని కెం తయో నంతనము కల్గించెను. అపుడాసామిమిగుల జిలుగుపని తనముగలపసిఁడి మురుగులను రెండు జతల సేలువలను ఒక వీణియను ఒక తంబురాను 1116-00 లుంచిన రొక్కపుసంచి నిచ్చి గారవించిరి, ఇడి రాచకొలువులోనిచ్చు మొట్ట మొదటి పనద నము.

ామైమారు కొలువు కూ**టమున** కంతంతవాఁడు పోయి నెగ్గిరాలేఁడు. అందు 🔥 బి. రాచప్ప మున్నగు కొమ్ములు దిరిగిన చేద్దగాణ లున్నారు. అనలుదక్కినపు విలాతీయే పాటకుఁ బెట్టిన పేరు. ఖారు వేద్దలకు వంకలు పెట్టి తీయుదురు, అట్టిగిట్టని తావున మనలెంకగా రుల్లనమునఁ దన విద్దెం జూపి యందలి గాణల నెల్ల నలరించివచ్చిరి. మన తెలుఁగు ఖారలలో నాటికి నేటికి నొక్క తీనాథ కవి మా శ్రమే యిట్టి పేరల మన్న నలనంది వచ్చినది.

చల్లపల్లి

చల్లపల్లి రాజావారు త్రిరాజా అంకిసీడు మల్లి కార్జున్మసాదరావు దొరవారు వీరిం విలిపించుకొని శత చెప్పించుకొని వినియు. వీడెపాటను వినియు మొక్కిలి యరునమందిరఁట. అందు మనలెంకగారు కుడిచేతితోను కదరువు, నెడమచేతితో మ అకొ క కడరువు నౌక్కయదనుననే వేయాగా దొరవారవి చూచి మిక్కిలి యబ్బురముంది యొవ్వరిచేతఁ గాని పనియని మెచ్చుకొని పలికి కాలికి బంగరు గండ వెండారము వేయించిరట.

ఎదురొత్తు

నారనకయి నరుండెంత సనువో యొదిరిన వారి కొంత జముడు, ఆయన కత సెఫ్బుచో నెల్లరు నద్దు లేకుండోనే వినుచుందురు. ఎప్పుడై న మోఱకుండేని వినుచుందురు. ఎప్పుడై న మోఱకుం డెవ్వండేని కిక్కురుమనెనో టక్కున వానికిం గతకు ముడి వెట్టి పక్కునం బ్రజల నవ్వించును. దాననా మానిసినానగలిగి రొదమాని మోము వాలు చు కొనును. ఆయన్న ప్రక్క మద్దెల ఫిడేలు వాయించటకును నేవ్వరు బీకు సెందుదురు. మటివాజ్జ గాండలో నెవరేని యడకువ సూపక లేసై నండల బిఱుసుందనము సూపినట్టు మొడక టైనో యింక పారింబట్టి మాచును. సయింపుడు కతముగించు లోపలతాని కతగముంగొనువు, ఎచిటనో బాబుఱుకు నండెట్టి జం పెంజంపితివి. పదియక్కురు లేవియని యో

సుత్రిక్ లియలేడు సామీయని చెట్టా మలవారి సావేరి వంటి రెండు దగ్గఱగానుండు రాగములల్లో నొక దాని నంతుపట్టకుండు నట్లాలపించి ఛాయింపుమని పరికి చెయికటి పాడిన మఱొక్కటి చాయించితిని రాగము నెఱుఁగనై తివని యేదో యొక నెర ను నూపి నిగమ పదగరమ మాదారి. పాపగానిపని నీ దారిగాంగానీ పనిసరిగా దప్పా. నీ దారి నీదారి మాదారి మాదారి. మరిమాపని నీదరినిందగదప్పా పన గద్దా. పనమాపగా నరిగాదప్పా. పనిసప్పగదా పదపది అని చేతురు సూపి గిక్కురు వెట్టును. మరియాద సూపువారి జోలికిం దోండు కరువలి తలవంచుపులు పోచలపరి తోనాడుకొనును.

ఆయన ముందు చూచునది మన్న ననుగానిరొక్క మును గాదు. 1924 లో నొక ఆమీంచారు గారి కూడు పెండ్లి పిలుపు కాగితమున " హ రి క థ " అనియే కలదు. పకతముననో పీరి పేరందుపడ లేదు. అందు తీద్వారము వేంకటస్వామినాయుడు తీ ప. సంజీవరావు తీ బి. రాచప్ప తీ తుం పంగమేశ్వరశాడ్పుగార్ల పేర్లున్నవి. ఆవల నెవరు వెళ్ళి యొంత బతిమాలినను గతను నుడువరాలేదు; అటకు 112 మంది కయినరులు వచ్చి దీవించిరి. పీరు దీవెన పద్దెమును గూడ నంపలేదు,

ేంక జేక్వర కవులు మున్నగు పైద్ద చదువరులు మైత మీయనైనె నొక్కకన్ను షెట్టిమెలు గెడివారుట.

చ్చేబోలు

ఒక తూరి చేబ్లులో "రుక్మిణీక ల్యాణము చెప్ప నరిగిరి. అందు సాలక రుగ్ముమండ్ర్ల దారిలో నెవరో హారిక థా గిరిక థా అని యొగ కాళిగ్సా ననుకొను చుండ పీరిచెపిఁబడినది. అదిపిని చెని చదురున నడు గౌక్కి ఇపుడు హారికథ చెప్పనా ? గిరికథ చెప్పనా? అని యడిగిరుట అమ్మాట విని యచటు గూర్పు న్న వారిలోం గొందటీయన యొండలు తెలిసిమాటాడు చున్నట్లులేదు. గి రి క థే చెప్పమందుము. పమీ చేయునో చూతమని యనుకొని గిరిక థేచెప్పుండని కట. అప్పడు సరేయని నవ్వుచు వెంటనే కొండ కత (గోనిద్ధనోద్ధారము) చె ప్పీ రంటు అ ప్పటి కప్పుడే డ జ్యాటుగా దరువులు పద్దెములు తొహ రాలు నల్లుచుం గత సెప్పట కెంత సత్తినేర్పు నుండ వలెనో చూడుండు. వడికై తలల్లు వారికిం గాక పెరల కిది తరమా ?

చట్టు లు

మన లెంకగారు తాము | వాసిన కతలనే చెప్పు చుందురు. అప్పటికి పెర లెవరును వాయలేదు. గూడ. ఆయన కతలఁజూచిన పిదప నెన్ని యో కతలు పుట్టినవి. ఆయన యొన్ని కతలో స్థాసి యొందఱకో నేర్పెను. వారు పెరిమ మమరసెనలు సలుపు సిసువులకు వలసిన యాట పాటల నేర్పుట యింట నే కాదు. సందేలయందు వయాళి కరుగుచు నౌక్కౌక్కప్ప డాయావానింగూర్చి మాటా డు చు చప్పన నడిఖాటలో నిలిచి తకిట తకిట యని దరువు వై చుచునట్టువ దొక్కుచు నేర్పుదురఁట. ఆయనకు బిడియములేదు. ఎవ8ని లెక్కు బెట్టుడు. ఎంత వాడు నాయన యొదుటనోరు విప్పలేఁడు. తెలుఁగుగడ్డ నిండ నాయన చట్టులు ముసురుకొనిరి. వింత యే మన, నెఱకు దౌరదొన్నె యొజ్జపజ్ఞంఖోలే నాయన కడఁ జదువనివారు <u>స</u>ైత మాయన చట్టులమనిచెప్ప కోసాఁగిరి. అటులైనఁ దమచేఁ గతలు సెప్పించు కొని విందురని చారియాన. ఎటులైననేమి వీరిం జూచి యాస్థార్లులలో వెన్ను కతలు సెప్పుదామారులు తెనుఁగుగడ్డమైఁ కొల్లలుగా వెలసిరి. నాఁడు ఖాలాజీ దాసునకును బె $_{C}$ కతగాఁడన్న పేరున్నది.

వెమ్మనికత ఫట్టుక

ఈ వెన్ను నికతలు మరాటానుండి మనకు దిగు మతియైనవని కొందఱితలంపు. ఎట్లన, మహారాష్ట్ర మున 16 ళతాబ్దిలో " మకనాథపంత్ " అను గొప్ప వెన్నుని బ**త్తుఁడు** వెలెసేను. ఆయన వెన్నుని **బొ**గ డుచుఁ జాల పాటలు | వాసెను, వానిసి " క్రీర్తన లందురు. ఆకీ ర్త్రనలు పాడుచు వినుచున్న వారికిబ**్రత్తి**ని. గఱపుచు నడుమ నడువు పిట్ట కతలు, నవ్వుల కతలు చెప్పుచు వినువారి నాపంతు సంతస**ెప్ట్సుచు**ం డును. ఒక్కౌక్కప్పడు తానేగాక విను వారిచేం గూడ "పుండరీక వరదేహరి విఠల్" అని విగ్గఱగా ననిపించుచుండును. ఇతని తరువాత వచ్చిన "తుకా రామ్'' కూడ నీ యేకనాధుని వలెనే చేయుచుం డెను. ఆది యొక "క్రీనైన సం(పదాయము'' ఐనది. పిమ్మట్జెంథ్ సంస్థానాధిసతి"**జాళీసాపా**లు పం**తు**" గూడ నీకీ ర్తన సంప్రదాయ మవలంబించి తానేగాక తనతోం దన బిడ్డలను **గూడ**ে గలు**పుకొని** కీర్తనలు పాడెడివాఁడట. ఇదే మన తెలుఁగునాఁట హరి కథయైనదని కొందఱందు**రు. కాని య**దినాకు సరీగా నుండలేదు. మనకు బ**త్తి**లేకపోలేదు. కీర్తనలు లేక పోలేదు. పాల్కురికి సోమన (12 శాతా ద్రి) బసవపురాణము 4వ. ఆశ్వాసమున "మేటియై చను భ క్షకూటువులందు - పాటలుగాఁగ టైపాడెడువారు. విన్సించువారు. అటుగాక సాంగఖాపాంగ్రకియాంగ పటు నాటకంబుల నటియించు వారు'' అని కలదు. కాన మన కాటలు పాటలు నానాటికే కలవు. 16వ ళతాబ్దిలో రామదాసు కీ_ర్తన అున్న విగదా. వానినే 1830 లో నాగండ్లవరదలామదాసు హారికథగా గూర్చెను. ఆవల మనలెంకగారందుకొని యీకతలు **చెప్పదారిం** జౌద్దది చేసిరి. ఆణెమున బ<u>త్తి</u>రాణించి

నది. వెన్నుని కతలు మిన్నుమన్ను నలముకొన్నవి. నారనగారు వచ్చిన పనియైనది. నాపనియు నైనది. ఇప్పటికే దోసిలినిండినది. ఇంక నొండు రెండుమా తము విరులు గిల్లెదను.

కబ్బము**లు**

నారనగారికి వేలుపు ఖాసయన్న నీసుగాని రోస ముగాని లేదు, గాని తేట తెనుంగన్న మాట చనం గనే యేటికో పొంగిపోవును. తెలుఁగు వారికిండల్లి ఖానమై మురిపె ముండదా? వింటిరా? వేల్పు ఖాన యొత్తిళ్ల చేనానాటికిం దెలుంగున రింగి వెలుంగుమాని కలంగిపోయెను. మాటాడు దానికింగూడం గొఱ గాని దయ్యెను. కాననే "అచ్చతెనుంగు పదైముక డైనను గబ్బములోన నుండినన్ - హెచ్చనియాడు చుందురు."

అని తెలఁగనార్యుడన్నంత మేరకు దిగెను, అం తేగాడు తెలుఁగు సొతంతరమైన ఖాసగాడన్న ఖారును బయలుదేటిరి. ఇది చూచికాఁబోలు మన నారన లెంకగాగు తెమఁగునాదుకొని యొన్ని యొక్టుములు బ్రాసిరి. ప్రామినుకులకొనలు గొన్నింటి నందుకొని దెనిఁగించిఠి. పెన్ను నిపాటం గూ డ (తగవద్దీత) పేల్పు ఖాస పలుకులేకుండ బ్రాసిరుటు. తెనుఁగుతేనెపోనలనానిన యామానిసి మానికము పూనిక నేమన, నొకసారి (శ్రీ) నిడదవోలు పేంకట రావుగారు చెప్పుగా కింటిని. పీరు తద్భవపదములం గూడ నంటక నేమముతోడి బతముగాు దెనుఁగుం బలుకులతోడనే కబ్బములల్లిరుట, ఇందుల కొంత చదువు, ఎంత చెదురు, ఎంతన త్రీ ఎంతబ్రి. ఎంత నేమము, ఎంత నేరుపు, ఎంత తెలివి, కావలయునో చూడుండు. ఇంక నొక్కమాట చెప్పి ముగించెద.

నేను ఖాగవతము 11-12 స్కంధములు దెలిం గించితి. దానికి "👣 సంవత్కుమార" గారు "జయంతి" లో నస్టుక బ్రాముచు "పబువ" వంటే క్లిప్లో తద్భవ రూపాలూ "అశసీసుమాతను" వంటే లక్షణ విరుద్ధప్రయో లూ అక్షడక్షడా కనుప్ నైపి" అని సెల్ఫ్ఫ్ఫ్ఫ్స్ "అను దానికి "అతసీసుమా తనుద్యుతి తతుక్ దశదీశా శాగంబులందును బ్రజ్బికొనఁగ" అని దెనింగించితి. అతసీసుమ — అతనుద్యుతి అని పదచ్చేదము. అతను ద్యుతి యనంగా నధిక కాంతీయని యర్థము. దానిని వారేఱుంగక సుమశబ్దమును స్ప్రీలింగము చేసితి ననుకొన్నారు. ఇంక రెండపది. నా రెండుస్కంధ ములలోంగల 8 పేల పద్దెములలోం బదియైన నచ్చ తెలుంగు పద్దెము లుండునో యుండపో అందొకటి యిది.

చు "ఒఱుగితిం గాంపురంపునుయి నుక్కిరి విక్కిరియైతి, నైతిగా దొఱకటముం దొఱంగం జెర యొక్కండు నేడడలేండ; నిన్నె నే నొరిమిక వేడెదం బలువ ! యొత్తిరి పట్టితి నంజదోయి నా యొరిగల చాలునందుకొని యొయ్యన నోమంగదయ్య వేలుపా!"

ఈ యచ్చతెనుఁగు పద్ధెమందరి "పబువు"పలుకు వారికిం క్లిప్టమైనది. ఖాగవతము మంచిచెడ్డలు జెప్ప బూనుకొన్న వారే యిట్లన్న నేమనుగలము."అచ్చ తెనుంగున బ్రాయుగల్గుటయు నరిది. వానింజదిని తెరిస్కొనగల్గుటము నంతకంలు నరిది. అయిన నేమి ? తెనుగుగడ్డ గొడ్డువోలేదు. నారన లెంక గారియందు బ్రత్తిగల సీసువులు వారి కబ్బముల నెల్ల నచ్చువేయించి వానిం దెలుఁగు మాగాణమున నలుముకొను జేసిన లెన్సగానుండునని మనవి.

FOR ALL YOUR REQUIREMENTS OF SOFTWOOD PLANKS, PACKING CASES, BATTENS, CRATES. BALEBDARDS ETC..

Please contact:

MOHAN TIMBERS AND SAW MILLS,

PERAMBAVOOR.

Approved suppliers to:

M/S. I. L. T. D. C. Ltd., Chirala,

序: 我所,我称我所,我所,我所,我就是我所我所就

M/S. Tata Oil Mills Co. Ltd.,

Leading Textile Mills,

Engineering Industries etc.

"హరికథకపీతావుహా" శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ట నారాయణుదాస వైశిష్ట్యము — శ్రీ దిక్షిత**దా** సు

్రీయుతుఁ డాదిభట్టకుల సింధు సుధాకరమూ_ర్డియైన నారాయణదానవర్యు ధిషణాధికతన్ సరితూఁగజాలు, వాణియులు పుట్టియుండ రవనిన్ గతమందున, వ $_{2}$ మానమం దేయెడ లేరు, జనియింపరు, మచ్చున కొక్కారేనియున్.

సీగి ఇరువా స్థములతోడ చెరియొక తాళంబు - చరణద్వయాన నేమరక రెండుం బచరించి పల్లవింబాడుచుం గోరిన - జాగాకు ముక్తాయి సినిగ నిడుట; నయమొప్ప వ్యస్తాడరియను, న్యస్తామని - ఆంగ్లంబులో నువన్యాన; మవల నల్వురకున్ దెన్గునన్, నల్వురకు సంస్కృ - తంబున వలయు వృత్తాలం \overline{n} త;

កំ॥ ಸಂಕರ್ಯಾಕಮ್ಮು ತಮುಷಿಕ್ತಿತ್ ಬ - ರಿಮ್ರರಿಂದುಟ, ಗಂಟಲ ಶರ್ಕ್ರುಗೌಂಟ ಮರಿಯು ರಂದಸ್ಸುತ್ ಡ ಸಂಘಾಷಣಕ್ಕಾ - ರ್ದರ ಬೌಸರಿಂದ ನಮ್ಷವಧಾನ ಮತೀಡು.

స్ట్ "అవావా! యీతండు జాణ్యపరావతారమే - వేయేటి?" కని నుతిసేయువారు; పలుజాసలందు నేర్పరి, ప్రీకిన్ సాటి - పుట్ట్యణో రొరు"లని పొగడువారు; "కంఠరావము ఘనాఘన గ్జనంబుల - కెదురొడ్డు" నని యుగ్గడించువారు; "గానసాహితు లసమానముల్ , సౌందర్య - మంతకొచ్చని కొనియాడువారు;

గీ॥ తెనుఁగు గడ్డకు వన్నియఁ దెచ్చినట్టి $_{-}$ యీ మహామహుఁగని తరియించినాము, ఖాపురే" యంచు సంతృ ప్రిఁ జూపువారు $_{-}$ వై రి సభలందు, ఖాపుకు లాతనిఁగని.

సీ॥ అప్టావధానంబు లవలీల సబ్పుచు - మైడికవిద్యం గేవలతంగనుచు, హరికథాగానవిఖ్యాళిం "బిశామహా" - బిరుదాన గండ పెండరముంగొనుచు, పల్లవి ర్థుతవిలంబమ్ములం జాడుచు, - నధ్యాత్మచింత నిత్యంబు మనుచు, భరతశాస్త్రము నృత్యపటిమ వొలార్చుచు, - ఋ క్షతి సుస్వరయు క్తి ననుచు,

గీ॥ అబ్రతిమమైన సర్వకళాబ్రపూర్ణ - మూర్తియె, దేశదేశాల మూగిన యశ మాశలన్ వెల్లగులాయ, నారాయణబుధు - డాంధులకు గర్వకారణుడై లసించె.

—: బేడు కోలు :—

సీజ్ సీగ్ జ్జ్ కదలింపు నేర్పున భరతళా - స్ప్రంబు విమాత్స్ తేజమున మించె; సీదివ్యసాహితీనిపుణతకున్ బృహ - స్పతియైన మెచ్చి అంజలి ఘటించె; సీమేఘగంభీరనిస్వనంబున దిళా - వలయింబు మార్చుహాతల ధ్వనించె సీయేక వాగ్గర్భిణీకాంత పేయి ఖా - వాల బిడ్డల నవలీలు గాంచె;

గీ॥ నాంద్రభారతి వీవయి యవతరించి – నావు, () యాదిళట్ట మాన్యకులజాత; హాసి కెక్కిన () హారిచానవర్య ! – నన్ను దీవింపరమ్ము, వందనముఁగొమ్ము.

TELEGRAM: "Manju" OLLUR.

TELEPHONE:

Messrs. FAKHRUDDIN & Co.,

General Hardware Machinery & Metal Merchants, 38, Nets ji Subhas Road, P. B. No. 2384,

CALCUTTA-1.

With Best Compliments from

Messrs. Sudershan Timber Trading Co.,

25-A, SWALLOW LANE, CALCUTTA-1

(MAKERS OF QUALITY PACKING CASES)

🛊 శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాసు ★

— 🐧 రాంభట్ల లక్ష్మి నారాయణ

పురాకృత ఖాగ ధేయమునఁ బుణ్య పురుషులను స్మారించు నవకాళము గొందటికి లభించును. నాకట్టి యదృష్ట మబ్బినందులకు నాజన్మము ధన్యము.

మున నుండరని నాయూహం. వారి చర్యతము అజ రామ్రై వారి నేల్లరకు స్మరింపఁజేయును. వారు హారిక థా పితామహులుగ, లయ బ్రహ్మలుగ పంగీత సరస్వతులుగ, యా వ దా ం ద్ర ము న o దేగాక దశ్శిణాపథమందంతటను బ్రక్స్తు నందినవారు. వాగ్గేయకారకులై యనంత యళము నార్జించిన వారు. బాలాతోద్యమన సిద్ధహాస్తులు. ఆ యా శక్తుల నుల్లేఖంచుట యా వ్యాసమునకు విషయము గాదు. ఆమహామహుడు హరిక థా పితామహుం దేగాక కవితా పితా మహుండనియు; గవిసార్వ భాముడనియు నిరూపించుట యిందలి విషయము.

్రి బాసుగారి రచనలు పెక్కులుగలవు. అందు కొన్ని మాత్రము ముద్రితములు. బాల్కగంథముల ముద్రితములు. బాల్కగంథముల ముద్రితములయి. మట్టికొన్ని యశ్రీ గాని సరణికి కొందినవి. ఇంకొకకొన్ని శతకములు. మటికొన్ని విమర్శన్మహధానములు. మిగిలినవి స్వతం తకావ్యములు. ఇందుఁగొన్ని సంస్కృత ఖామలోం గలవు. కొన్ని యాంద్రమున మన్నవి.

ఈ సువిశాల విశ్వమునం గొందఱు కర్మజన్ములు. కర్మభలము ననుభవింప నీజగతీయం దుద్భవింతురు. మఱికొందఱు కారణజనుశ్రీలు. వారి జన్మమునకుం బ్యేకమ్గు కారణముండును. తనూస్ట్రీలమున నా విర్భవించి తళ్ళాధనానంతరమును దిరోహీతులగు దురు. అట్టి మహానుశావులెప్పుడో యెచ్చటనో యవతరింతురు. సర్వతోముఖపాండిత్య బ్రతిఖా నంవన్ను డగు నీనారాయణదానుండా కోవకుం జెందినవాండు.

సరస్వతి సకలకళా పరిపూర్ణ. ఆదంశమున జనిం చినవారే విద్వాంనులును, కవి పు ం గవు లు**ను** గాయనగాయనీమణులును. ఇందు మొదటీవారిలో వేదళాస్త్రానిది విద్యావి శేషములకున్నట్లు కళలకుస్థాన ముండదు. రెండవవారు కవితల్లజులు. వారిలోం గొందఱికి **శా_{్న్ను}జ్జా**న మ*ండును.* కాని సంగీ**తాది** కళాసంపద మృగ్యము. గాంథర్వమున గణుతికెక్కిన గాయన గాయనీమణులలోం గవితా శ్రీత్తియు. శా<u>్న్రై</u>వెదుష్యమును మచ్చునైకైనఁ గానరావు. ముచ్చటగా నీమూఁడుశక్తుల మూర్తే శవించిన వ్యక్తులు కనుచూపు మేరంగానరారు, పాడశాలము నాఁటివాఁడుగదా కాళిదాసు. ఆదాసునకుఁగూడ సాహిత్యకవిత్య శక్తులు గలవు. గాని గాంధర్వాంశ యున్నట్లు గాన్పింపదు. అల్లేపు గాయకాగేనరు లలో పలువురు **శా<u>్న్ర</u>పైదుష్య**మ**్రట**ని **వా**రి**లే.** ్రీత్యాగరాజస్వామిమాత్ర మారామచం 1ద కరుణాకటాతమున నారదమహర్షి యుప్రదేశమహ మమున శక్రితయనము పేతుండయు శావించుచు న్నాడని తోచును. అట్టివాఁడే కళ్ళావవూర్హుడు. ఆత్యాగ[బ**హ్మా**మువలె 🕞 దాసుగారు నకలకళాపరి పూర్ణమగు సరస్వతి యవరావతారము.

కవిశ్వము పురాకృతకర్మనాము. అదిన్యులకు నమునలక్యముకారు. అనినిక్షకు నాకనిక యునయినము మఱి యు నినిమ. అనినిక్షకి తా శ్రాము నందినక్వత బహుమర్ల కము. అట్టికని తా శ్రాము పేశులే మహిశవి సనవామ్యలగుమను. "వాల్మీకి కాళిదాన స్వర్ణన్ మౌంద్ర్హేతాం! పంచ మావాకవయు!" అను నానుదవర్గనాదాన్యోక్తి పని ణత కవితా పరిణీకులకే చెందును. ఆ స్థానమునలం కరించుదగిన మహిశవి శ్రీ నానాయం దానుగావు.

ఆదినుండియు నీకవుఌ కొన్ని కొన్ని విరుద ములతో నొప్పచున్నట్లు గ్రంథరాజములను బట్టి యవగతమగుచున్నది. ఆనాటి ఖావుకులు వారి బ్రాపతీఖా విశేషములకు ముగ్దులయి **యామా వి**మద ముల వారి నాదరించుట యలంకరించుట చర్మిత үపసిద్దము. కవి జీవించి మున్న ప్పటికంటే యాతని యనంతరమున నట్టిని యెక్కువగ లఖించుటయు నందఱికిని విదితమే. నుస్కృతమున మొదటి కవి ాల్మీకి. ఆతని కెప్ప3డినో తెలియమగాని " కవి కోకిల-కవిసింహా '' విరుదములు రెండుగలవు. కాళి దాసునకు " మహాకవి " యసు బికుదమున్నది, ఇట్లు మహాకవి బికుదముకు ధ3ంచినవారు. కాళిదా సుని తరు వాతి కవులలోం గలరు. వారాతని యను యాయులేగాని య్రగయాయులు మాత్రముగారు ಇಕ್ಷೆ ಯಾಂಭಾಷಯಂದು ಗವಿತ ನುಗ್ಗರಿಂವಿನ ತಾದ್ದ లకును **విరుదము** లున్నవి నన్నయ భట్టారకుని మొదలు నాధునిక కవి వఆకు నందఱునేదో యొక ఖిరుదమును ధరించిన వారలే. **ొ**ంద**ఱు** కవి ్శబహ్మాలు. మఱికొందఱు కవిసార్వభాములు ఇం కొక కొందఱు కవితాపితామహులు. కొందఱు కవిస్సమాట్టులు. ఇట్లువారు విరుదములను ధరించు టకుఁ గలకారణములను గమనింతము.

పాచీనాలం కారికులు కవుల కవితా విశేషముల వాధారముగఁ గైకొని వలువిధముల పేళ్ళనిడినారు.

అర్థనుగ్రహానకు కుండా క్లైకేశని. గుణదో చనిళా గా జ్ఞుడు ఏఖాి. ప్రస్తునునాయత వరేసుడు రావికుడు. అక్కుపార్వమాన్డ్ పదబంధుడు **వాచి**కుఁడు. యుసుా్నిక కవి**తా** కల్పనుఁడు 🕬 సుణము. ఆరంకాగయుకరచరా పరిణతుడు భూషడా $\frac{1}{2}$. ర $\frac{1}{2}$ క తారకృష్టి మార్ధవి. వీనినిం ఖ9ీశాలింద నిచ్యుని బివుదము∘బగ **గోచరించవు. ైపై న**్ బేర**్క్** నఁబడినవన్ని యుఁ గవి **తాగుణములు,** ఈ మని యొక్కాటొక్కటిగ నాయాకవులయందు గోచించుచున్నని కాననిని కవి**త్వైకదేశ జ్ఞాన** మాతలబ్ద సంజ్ఞాని శేషములు రాజు శే, ఖరుఁడు మా $ig(oldsymbol{g} oldsymbol{\Delta} oldsymbol{\omega} oldsymbol{g} oldsymbol{g} oldsymbol{\omega} oldsy$ గుణముంచు బేర్కొనెచు. అందుఁగల గుణాధిక్య మును బట్టి వ్యాక్తిం బినుదముల నిర్ణ యించెను. **ళవిత్వ కాముఁడై** కావ్యవిద్యలను ను**పవిద్యలను** నం_[గహించుటకు గునుకులవానము గావించువాఁడు విద్యాస్నాతకుఁడు. తన మనస్సునం**దే ఖావముల** నల్లుకొనుచు, వాని నితరుల కె**ఱు**క పడనీయక కప్పిపుచ్చు కొనుచునున్న వాడు హృదయ కవి. తాను కావ్యమును రచించి మఱియొక రి **ేపరున** సభలో చదివి వినిపించువాడు అన్యాపదేశీయుడు. ఈకఁడు దోషముల నచ్చాటింతు రేమో యనుకరు ముననన్యాపదేశమునుగావించును. తనకుఁ **బూర్వ** మునఁ బళ స్విగాంచిన కవులలో దనకు నచ్చి**న** కవిచ్ఛాయల ననునరించి కవిత్వమును జెప్పువాడు సేవిత యనఁబడును. ని త్య ము పద్యములల్లు**చుం** డును. ఆపద్యములు మనోహాగముగేనే యుండును. కాని యేనాఁటికానాఁడే యవి యంతరించుచు**ం** డును. ¦గంథరూపముగు ధరింపవు. ఆట్టివాఁడు " ఘటమానుఁడు, '' పదేని యొక ్రపబంధ మును రచించినవాఁడు మహోకవి. ఇప్పు భాషా విశే షములతో రసవ_త్తరములగు _|బబంధములను ఈ**చిం** చుచు స్వతం[తుఁడై మైలంగునతఁడు కవిళాజు.

ఇట్టివారు లోకమునంగొలందిగ నుండురు. ఇంక మంగ్రాశ్్త్రిమహిమమున సిద్ధండై ఆవేళమునం గవి త్వమును జెప్పువాం డావేళికకవి. ఎప్పుడు కోరిననప్పడే కవిత్వము చెప్పువాం డవిచ్ఛేది కవి. సిద్ధమంతుండై కవనము నల్లువాండు నంగ్రాకా మయిత యనంబడు. ఈమువ్వురును మంగ్రతశ్ర్తిచే మహిమల గొన్న వారు. వారి నటుండనిండు. నానా ఖాషా సమీణుండు, నానావిధ ప్రబంధనిర్మాత. రసఖావ నీరంతరముగం గవిత్వ మందలు మెచ్చం జెప్పంగలవాండు కవిరాజు. ఆతని దృష్టిలోమహో కవికంటే కవిరాజేయధికుండు. అట్టి కవిరాజులకు రాజుకవిసార్మ భౌముడు. ఇది పాచీనులనిర్ణ యము.

<u>వె ద్యము - వేదాంతము-కవిత్వము-</u>సంగీతము ೯೯೮ ದಿಗನ್ ಗೌಪ್ಪಗನ್ ಯಂದಱಿ\$ಿನಿಂದ ಕಿನಿಯುಂడును. అంతమాత్రమున నాతని నావిద్యలో సిద్ధ హస్తుడని యనఁగలమా ? ఆర్లైకవిత్వమును జెప్పు |పతివానిని కవిరాజని పిలువఁగలమా? పిలిచినసాహా సమగును, పరిశీలింపఁగాఁ బరిపాక మునందిన కవిత యున్న వారినట్లు పిలుచుట సముచితము. కవిత యందరి పాకము గాంభీర్యము, " అర్థగంభీరిమా పాక: " అని ఒకుణము. అదియే కవిత్వమునకుం ్రఖాణము. పాకము దప్పినకవిత యంతగారుచిం వదు. ఇంతకుఁ గవిత్వమునకు బంచావస్థలు గలవు. అయిదంతరువులనినఁ జాగుండును. రచన -వస్తువు-భావము-రసము-ధ్వని అనునియ్యవి యు_త్తరో త్తర ్రహధానములు. ఉత్త్రోత్రక్స్ములును. ఒక్కొ క్కకవి \overline{a} ్క్రాక్క యంశరువు నా[*a]యంచను. దానినిఁ బట్టి వాని కివితాశ్వియునుండును. ఇందు రస్మవధానములు ధ్యన్మిపధానములునగు రచనలు త్ర ళసజుప్షములు ధ్వన్మిపథానములునగు కావ్యములను రచించినవారలే మహాకవులు-లేక-కవిరాజులు లేక

క విసార్వ శాములు. ఆ భేదమును బకిశీలించని నాండు పర్వతే పరమాణౌ చ పదార్థత్యం[పతీష్ఠితం " అను సూక్త్తి సార్థకమగును. కాళిదాసుమహాకవి. ఆతని రచనగంభీరము. ఆతని పలుకు ధ్వని బ్రహానము. రనగుళిక లాతనిమాటలు. ఆంద్రమున వెన్నై కె క్సిన వారు నన్నయాధులు, వారియం దు<u>త</u>్తమ కవి ల**డుణములు గోచరించును.** సంఘటనాత్మ్మ**క** ములు <mark>వా_న్</mark>థవికములున**గు కావ్యము**లు ముంద**డు** గిడఁ జాలవు, ఖావ (పథాన కావ్యములకుఁ గొంత స్థానమున్నది. రసాత్మకముల్మగస్థానమలంకరిం చును. ధ్వని ప్రధానములు త్రమస్థాయినిఁ \overline{a} రును. సంఘటనా సమాదైకబుడ్డి జాలకవి. వ_స్వేక **తాన** మతికవి. భావావిష్కరణ బ్రవణుడు కవీంబ్రుడు. రసోల్ల నదనన్య వాక్చమత్కృతి మత్కృతి కల్పనా నల్పమతి మ**హిక**వి. ధ్వనిబంధుర[్]నిబంధనాను సం ధాన విధాయి కవిరాజు, లేక కవిసార్వభౌముఁ**డు.** ్రీ నారాయణ **దా**నుగారీ తుది రెండు–ల**డణ** ముల నార్జించిన (పతిఖాళాలులు. ఆతని కవిత**యం** ా సాఖ్యం మాట్లు పతిఫలించుచున్న దో మున్ముందు

అనువాదము ద్వివిధము. యథామూలము. స్వేచ్ఛానువాదము. ఈ రెండింటికిని మూలాధార మెద్ది యో యొకింత యుండును. కాన ననువాడ రచనలందు కవి చ్రతిళ యొక్కువగ గోచరింపడు. ప్రతిళావంతుఁడగుకవి యా యనువాదమునను దన ప్రతిళను జూప యత్నించినను దా నినిమూ ల కర్త కే యంటఁగట్టుదురుగాని యనువాదయితకన్న యింపదు. కావున కవి స్వతంత్ర రచనలయండే ప్రత్యతముగును. కవియొక్క ఖావనాపటిమయుండి గల్పనాచాతుర్యమును స్వతంత్ర్య కావ్యములందే చూడనగును. "బాటసారి"కావ్యము త్ర్మిదాను గారి ప్రతిళకుండార్కుంటు.

ఖావుకులు బర్మిగ**హింపగ**లరు.

్రపాచీన మహాకవులు చతుర్విధ కవితా చిశార దులని [పశ _ స్త్రీకలదు జారిదృష్టిలో కవిత్వము "అశు _ စာစင္းက \mathbf{v}_0 - သို့ေနာ်ငည္သာလ မေမာပ္သိုင္ရသား ျဖစ္ပါတာလ గారియందీ నాలుగుళ క్షులుగాక మఱినాలుగుళక్తులు గూడు గలవు అందు మొదటి దనువాద కవిత పారశీక ఖాషలోనున్న రుజాయత్త్వల ననువదించి యీతుడు దానిని సాధించెను అనువదించుటలో నీతనికొక బ్రహ్యేకతగలదు పారశీక ఖాషను గూలంకపముగ నాకళించి దాని యందరి సార మును గ్రహించి యా "యుమరుఖయాం" అను కావ్యమును నాల.గు భాషలలోనికి మార్చి రచిం చ్చట యనన్యసాధ్యము ఇయ్యాది మానవ శ్రీ ಕಶಿಕಮು ಇದಿ ಯುಕ್ಕಟಿಯ ಯಾಕನಿ ಘಂಡಿಕ್ಡಮು నకు గ్రామాతుర్యమునకు నీదర్శనము ఆత్య డన. వదించి మార్చన నవరనతరంగిణియు నట్టిదియ ఆంగ్రమున నన్న యతిక్కన యెట్ట్రనసోమన్మశీనాథా దు లనవాద కవితావిశారదులు కాని వారియను ావాదములు స్వేచ్ఛాను వాదములనియు నయ్యవి స్వతం తములనియు, భారు మహాకవు లనియు **జర్వులు** నంగీకరించిన విప**య**ేమే అనువాదమున నీతండా మహాకవుల కేమాత్రము తీసిపోడని నా ఖావన ఇఁక రెండవది గేయకవిశాశ**్త్** ఇయ్య **పీతనిలో యక్షగాన బ్రబంభ రూపమున వె**ల్లి విరిసి నది ఈమహా కవి పెక్కుయడగానములను రచిం చెను ఋ గ్వేదమందలి కొన్ని ఋ క్కు ల ను గ్రామాంచి వీణా వాదనానుకూలముగ " మొక్కుబడి యను పేర నొక్కగంథమును రచించెను గేయాత్మ ទសារក ្បុងស្ទឹកការ ស្គ្រាស់ ស van സ്ഥാന പ്രക്യാന് പ്രക് దోచును కాని వానిలోని వస్తువు మ్మాతము పురాణశావ్య పురాణేతిహాసములనుండి గృహీతమే కాని వానిని వివేచించి యందించిన పద్ధతియునందలి రచనయు ననుపమానములు మూఁడవది శతక

రచన. ళతకము మమారు మారుపద్యముల సంపుటి. అందు చ్రవిపద్యము స్వతం తమై యొక్తున్న సంస్కృ తమునను నాల్చిపటినేను నొండు రేండు దక్క్లో మిగిలిన శతకములన్నోయు సంపోధసాత్మ్మక చేడ్నా సమన్విళములు పద్యాంశమున నేదో యొకపదము గాని పదజాతముగాని మకుటాయమానమై యుం డును. సంస్కృతమున నమటక సూర్య శతకము అును సాంద్రమున కాళహ స్టిత్ర్మహేర ఖాస్క్ ర 🕯 နှန် သာစော်လ ကျော့ အာမျို့နီ သာစလာ 👣 အ စဝှင်ပုံဝိသာ ల్య స్వతంత్ర్మ కావ్యములనం దగియున్నవి 💩 🆫 రున శతకములను రచీంచినవారు 🚺 దాసుగారు వీరు సంస్కృతఖాషలో గల్పనాత్మకములుగ శత కములనురచించిరి అందు 🚺 రామచ్చద శశక మాధ్యాత్మిక విశేషముల నలరారుచున్నది ၂శీకా🖣 ళతకము కల్పనమునందు విమర్శనము నందును నుత్కృక్షమయినది మచ్చున**కొక్కాక్కముక**్క

"తరంగో స్త్రీవార్ధౌన వార్డి స్తరంగే తథా విశ్వమ స్త్రీ త్వయి త్వం న విశ్వే, త్వమేవ బ్రమాణ బ్రామేయ న్వరూపు కథం విద్యహాత్వాం బ్రభోరామచంద్ర "

వ_్తాదమునఁ జగద స్త్రేత్వమును జక్క ని దృష్టాంతమునఁ జూపిన యాబ్రజ్ఞాళాలి బ్రవిళయు యాత్మవిజ్ఞానమున నుపమానములుగదా!

"యారాంధా గజం ఇజ్ఞి రే శాట్ర్రిణస్వాం తథై హా విదన్ పౌరు మేయ బ్రమాడైం, అవాజ్మానసం సత్య మాతై కైక వేద్యం భవద్దివృత త్ర్యం బ్రహీ రామచంద్ర"

ఇందు "ఆత్మత త్ర్వ మా తె ్మైక వేద్య మను మాట నెంత చిత్రముగ లో కానుభవమునకు ముడి వెట్టి చూ పెనో గమనించునది "శ్యామలశ్వం శీతలత్వం సాధుత్వ సామ విందతి, కృష్ణాచ్చంద్ర ధరాజ్జహోనికి క్రమద్దంగా భగీరథాత్."

ఈ క్లోకము కాశ్శతకము లోనిది. ఇందెంతఖావ మున్నదో వరికింపుడు."కాశీయందరి గంగ, శ్యామల వర్ణ కృష్ణపాదోద్భవ గావున శ్యామలాంగి యంయి నది, చంద్రేశర శిరో(భష్టయగుట శీతలజల యయి ನದಿ, ಜಪ್ಪು ಮುನಿ ಪಿತಪರಿತ್ಯ $\underline{\xi}$ ಯಗುಟಂ ಹೆಸಿ ಸಾಧ್ವಿ యుయనది. భగీరథ రథానుయాయినిగాన భాగీరిథి యను నామము ధరించినది."

"బిగు 🗟 రేవ సంసాగ చక్రం భ్రమతి త_త్వతు, బువన్ని తీవాన డుద్బి ಕೃತಟ್ ಗವುತಿ ಡಿರ್ಥಿ."

"సంసారచక్రము సత్త్వ రజ స్త్రమస్సులను గుణ్తయమున్బరివ్రత మగుచున్నది. ఇందణు మాత్రము సందియము లేదు, అని లోకమునకుం జెప్పచున్న డా యనునట్లు ఈ శకట్ ము మూడెద్దు లతో నడచుచున్న ది." కాశ్మీపాంతమున ఎద్దుబండ్లకు ముందొక యొద్దుకూడ నుండును. కాన నచ్చటి బండికి మూడెద్దులను గట్టువురు. దాని నెట్లూ హించి చమత్కరించెనో (గహింపుఁడు. ళతక కవిత యా తీరున ఖావబంధుకమై యొప్పచున్నది.

నాల్గవది స్వతంత్ర కవిత. ఇందులకు నిదర్శనము "ఖాటసారి" యను చిన్ని కావ్యము. ఇందితిన్న త్త మతిస్వల్పము, "ఖార్యాప్పుతులకో సమ్మదమునం బయనించు నొక బాటసారి, పడవ పగుల సమ్ముద మున మునిఁగి, యెట్ట్ కేలకు గట్టుచేరి, ఖార్యాడు లకై పలవించి, విలపించి వారి నన్వేషించుచుఁ బయ నించి, తుట్టతుదకు వారినిఁ గలిసి యానందించుట యిందలి వస్తువు." దీనినిఁ గడు మ ధు ర ము గు జిత్రించి కావ్యదృష్టిని గంభీరముగు నొనర్చి, వగ్ల నాత్మకము గానించి, యాధ్యాత్మికముగ జీవున కుపాధి సంబంధమునఁ గల్లు వింతలను ధ్వనింపఁ జేసిన యా మేధావి భావనాశ్ క్త్రీ నిరుపమానము. ఈ కావ్య మొక్కటియ యాతని కవిసార్వభామత **కుదాహ**శణము గాఁజాలును. భాషలో భావము**లో** సన్ని వేళములలో సాదృళ్యములలో నాతని <mark>[పత్యే</mark> కత యడుగడుగునకు గోచరించుచునే యుండును. స్ట్ ఒంటిపాటునఁ బొక్కి యురువయి కింెపెక్కి **వి**న్ను తూర్పుగు దూ ఉ వేంగుఁజుక్క_ ఱెక్కలు జాడించి ముక్కును గో**డించి ొక్కా**రొకోయని కూ సెఁ**గోడి** ినీటితావులు దాంటి తోఁటల గడితేటి యొడలు చెల్లనసే**యుచుండె గాలి యొదుజాము**ల పద్దుగాఁ దోచునిఁకఁ **్టబొద్ద** ಭಾಡಮಡುನನಿ ಪಾಟುದೌಡು ನಗುಳು ಪಟ್ಟು ವರ್ಷಶಾಸಿ ಪಿಟ್ಟಲು ಬಯಟೀಶಾ ಹೇ దలలు టిక్రించి మొక్కలు చెలవుమీజె

బలిమితోడుత నిద్దుర బరువుజా ఉ దెబ్బున న్యేసవ్వినేయి తెల్లవా 🗟.

ఈ పద్యము వేసవి కాలమందలి వేకువను వర్ణించు చುన్నది. ಇಂದಾಕನಿ ಘಾವನ ಹುಟ್ಲುನ್ನ**ದ್ ಪೆಲುಗ** వచింపనక్కఱ యుండదు. ఆ పదములకూర్పు, ఆ యంత్యాన్ను పాసము. ఆ సహజస్థిశికి మఱికొంత మేఱుగుదెచ్చుచున్నవి.

"మొద**ట పావు** లెఱింగిన ముద్దు**చూపు**ఁ బిదపఁ గురులుంచు దాపున బెదరుచూపు దగిలి యొడఁ ఖాయఁజాలని దిగులు చూపుఁ గనుల దూజూచి చూపు నా కన్నెచూపు." నాయికా నాయకుల | పథమసమా **పేశమునఁ** ನಾಯಿಕ ಮಾಡಿಟ್ಲುನ್ನ ದ್ ಯಂದಭಿವರ್ಡ್ಡಿ ಕಮು. ಅಷ್ಟಾದಿ భావములను చేష్టలద్వారా తెలియఁ కేయు నాతని ధ్వని దృష్టి యనిర్వాచ్యము.

సీ॥ "నిను తెప్పపాటైన గనుకున్న నోర్వని కన్నులు కాయలు కాయవలసె నీమాటల గ్గసింతే న్విననేరని ములుచ చెవులు చెట్లు మొటువ వలసె నీదు పేర్చవిఁగొంట నిమున మేనియు మాన నట్టినాలుక గడ్డి కట్టవలసె గడియ సేపయిన నిశ్నా డసి నీరగుచుండు గుండె బల్బండయై యుండవలసె"

ఈ వద్యము జాతీయములకుప్ప. తెలుఁగునుడి కార మెంతరమ్యముగు జిబ్రించెనో తిలకింపుండు.

ఇట్లడుగడుగునకు నచ్చ తెలుఁగు పదములతో నత్తి మధురములయిక ఖావములను గ్రుమ్మరించిన యీ మనీషి మనీష యతిమనోహరము. సాదృశ్యముల నిడుటలో, గాళీచాసునలె ననుభూతములయిన వాని నెన్ను కొనుట యీతని ఖావుకతకు నిదర్శనము.

"ఆ။ పాలుపొంగుచూపి పైమూ.తలువీకించి పడెడుపోల్కి" ఆ కాటసారి కనులనీరుల్న పైకిం బడుచున్న డట !

"గ్ జడిసి పిల్లకు అక్కలు చాటుచేసి పట్టునకుం బర్విడెడు కోడి పెట్టవలెను" ఎవ్వతో వొక్క-తె యొక్క చిఱుత నక్కున గదించి వంగి చూచు చున్నదట!

"గీ॥ శీరాగలబిగించి యాఱవ వడి వీణావాయించు నోఱజాణ గాణమాడ్కి." మింటికి న్మంటికి న్లాటమ మీఱ. వానదారలను నందములగుప్పి గాలిపాడం దొడరానట !

ఇట్లు బహుముఖ ప్రతిళ్ళో నూహించి రచించుట యత్యద్భుతముగ గోచరించును. ఇంత మంచి అచ్చ తెనుఁగున నా పద్దెములను పోనిచ్చిన యాతని మతి యతి సునిళితము. ఎన్నియయిన యుచాహరణ ముల నొసంగవచ్చును. మచ్చన కీ పద్యముల నిచ్చి యుంటిని. ఇంక వాతని సంస్కృతరచవాపాటవ మున కొక్కయుచాహరణమునుంబాపి యీ విష యమును ముగింతును.

"అనుచతఁ డంతఁగాంచేఁ జటులానిల చంచల దూర్మిమాలికా ఘని వికటధ్వని బ్రాబలకన్ది నముత్ల్పవమాన రమ్య నూ తన రవిబింబ మొక్కచెనం దక్కిన చక్కులఁ విక్కటిల్లి యు క్కున నడుమిన్ను దన్ను నౌక కొండను దండనుగాంచి వెండియున్."

ఇందు సంస్కృతమేగారు. అచ్చ తెలుఁగుకూడు గానవచ్చును. రెండు ఖాషలను మేళగించి తన యుళయఖాపా పాండిత్యము నిందు చూపించేనా యనవచ్చను. అన్ముల్లాన బద్ధమగు నారచన శ్రత్తుతి రమణియముగ నున్నది. దీగ్ఘ సమాసముత్లోంగూడిన పద్యపూర్వార్ధమున నర్థాలం కారమును తదు త్రహర్థ మున శజ్ధాలం కారమను నువయాగించి యీ పద్యమును దనపాండిత్యమును కవితాసామర్థ్యమను పెల్లడించెను.

ఇంత యేల. ఈ మహాళయుడు అయ్యజ్ఞహ్మాయే కాడు. నన్నయభట్టారకునివలె గవిబ్రహ్మాయును సంస్కృతాంద్రముల రచనలును గావించి తిక్క యజ్వవలె మథయకవి మిత్రుడే కాడు అచ్చ తెలుగునను వాటుతెలుంగునను సూటిగ మాటల పాటల నల్లువాడికవివతంనుడు. నవీనగుణననాథుడ డగు వాచన సోమవాధునివలె నలికనుున నడిని డాచిన సర్వజ్ఞ సోమనాథునివలె ననితరసాధ్య రచనా విలాన పరిశోభితుండి నారాయణదాసు పౌఢ కవితానిర్మితిని, నచ్చతెలుంగున నందముగం బద్దెగుులను గూగ్భుట యందును త్రినాథతిమ్మనా ర్యులకే మాత్రము తీసిపోడు-ఈకవిసార్వభాముండు.

నినితరసాధ్య ఈహరికథా పితామహుఁ డాండ్డ కవితాపుతా కాయణదాసు మహునివలె నాండ్రకవితా పితామహుఁడు. పేయి నందముగు పడగలతో విజృంభించిన విశ్వవాథులవలె నీకవిసార్వ నాథతిమ్మనా భౌముఁడు జగజ్జ్యోతిని వెలిగించి బ్రహాశించిన కవి ర్వభౌముఁడు. స్మమాట్ట్మ.

WE EXTEND FELICITATIONS ON THE EVE OF THE

CENTENARY CELEBRATIONS,

K. RAMAIAH K. RAMAKRISHNAMURTY Co.

LEAF TOBACCO MERCHANTS, IMPORTERS & EXPORTERS

P. B. 72 GUNTUR (S. INDIA)

AVAILABLE MOST UP-TO DATE

COTTON& SILK

^ֈϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘϘ

SELECT FROM

SRINIVASA STORES

AUTHORISED DEALERS IN BINNY & METTUR

Nadimpally's Building
MAIN ROAD, ARUNDELPET — GUNTUR-2

Aik - Onkar

 $\mathcal{P} - \mathcal{P}$ lurality

S — S uperority

G — G emmiparity

'PSG'

An eggmark in Fir Tobacco Cases

M/s. PARSHOTAM SINGH GAMBHIR

YAMUNANAGAR (Dist. AMBALA)

(B, O 25, Bonomali Sircar Street, CALCUTTA-5)

Suppliers of:

Packing Cases, Shooks, Tea Chest

Battens, Planks, All kinds of

Wooden Materials.

Kiln Seasoned & Pressure Treated

2929365055552222326522222000cccccccc

Gram : 'CAMBHIR'

Phones: 128 & 168

"వై ద్యానికి, జాతక ఖాగానికి రగ్గరచట్టకిం. ఇది ఆయు ర్వేరంలో ప్రాపీణ్యం ప్రస్న వారికి తెలు నును. జాతక ఖాగంలో జాగా ప్రవేశంపున్న వారికి తెల నునని వేరేచెప్పనక్కరలేదు. కనక ఒక మనిషి జాగోగులు వైద్యంవల్ల, జ్యోతిళ్ళాన్నుంవల్లా నిర్భ యుంచవచ్చు. కాని యీ ఆయు ర్వేదాన్ని ఎందుకు శా(న్న్రమట్టంలో మన పూర్వులు చేర్చలేదో -' అని అనేవారు బ్రహ్మాంక్ మదజ్జుడాదిళట్ట వారాయణ డాసుగారు. నాకీ మాట లానాడు వింతగాతో చేవిం ఈయన ప్రతిశాస్త్రాన్ని తనసొంతముగా మాటాడు శాడేమిటా? అని ఆశ్చర్యపడేవాణ్ణి కూడా.

ఒక నాడు మావూరికి పడ్రపుటగా రెండున్నర మెళ్ళ లోవున్న సాలూరు వెళ్ళాను. మా నాయనగారికి ఆప్పులైన బ్రహ్మాణ్ కాంభట్లలడ్మీనారాయణశాట్ర్మ గారు సాలూరు వా్షవ్యులు. ఆయుర్వేదానికి **తా**రు అవరధన్యంతరి. ఆశారం, స్వర**ం**– చూ సి **రో**గికివున్న రోగాన్ని యిజ్టేచెప్పేళ క్తి శాస్త్రులు గారికి పుట్టుకతో వచ్చిందనే చెప్పాలి. రోగినిచూడ డానికి ఆవకాశాలు తక్కువయిన ప్రశంలో ఏపో కొన్నిలడడాలు చెప్తే రోగాన్ని పోల్పుకుని ఆయన ఔషధం యివ్వడం నేను కాగా యెరుగుదును. ಆಂತರ್ ರೆ'ಗವಿಮು_§ಿ ಅಯಿಂದನಡು ಸ್ಪರ್ಫನ್ \S . ఇక చేయిపట్టుకుని నాడీపరీకుచేసి 6 గం ప్లో డములో నాకు తెలిసినంతవరకూ వారికి వారే సాటి "సాగరస్సాగరోసమః అన్నట్టు మేము శివ తామవురంనుంచి (మావూరు పేరది)సాలూరువెళ్ళా మంేటే శాస్త్రులుగారిని దర్శించి ఒక అరగంైటేనా

వారి సన్ని ధానంలో మ్రాపంగించి కాకుండా వుండే రోజులు లేవం ేట నమ్మ్యాడి. ఆ నాడు శాస్త్రులు గారి దర్శనానికి వెళ్ళాను మామూలుగా. అప్పటికి ఆయన చాలావినువుగా కనిపించారు. ఎందుకా అని అనకున్నాను. (పొద్దపోతూంది. యీజాతకం కా నై వరిశీలించవలస్పుంది. ఆని ఒక కాగితం నా చేతికిచ్చురు వార. ఫలానావారిది అని దాని మీద పేరులేద్కు నేమచూసి వెంటనే అడిగాను. ఇది ట్ర్మీజాతకమా? ఫురుషతాతకమా? అని. ఆయన ెపెదవిచిరున**వ్వుతో** మెరిసింది. మంద్రమ్మతో అన్నాడు. పరిళోధన చేస్తే తెలుస్తుందని అనుకుం టాను.'-అని " చి త్రం! కెలుస్తుందిళాస్తు)లుగారూ కాని కొంత సమయం ఖర్చు పెట్టాలి. పెంటనేమీకు పమి కావాలో చెప్పాలం టే దీని పరిశోధనకి నేను తంటాలు పడనక్కరలేదు-"అని మెల్లగా జంకుతూ అన్నాను. ఔమ, మిమ్మర్ని దానికోసం ఖాధ ెపెట్టడం ₍ ప్రస్తుతం అనావళ్యకం **కూడాను.** చానిని తీసుకుని యింటికి వెళ్ళండి. వీలైకే రేవుచూచి రెండు మూడు రోజుల్లో ఫరితంచెప్పండి. ఆ జాతక చ్రకం నాఖార్యది. ఆమె ఆరోగ్యం సరిగాలేచు సౌరేక దా! మన వైద్యానికి ఆ రోగం లొంగకుండా వుంది. అని గద్గద<mark>ో క్</mark>రిగా అన్నారు. ఆ**మా**టలు వినగానే నాకు విచారమూ, అశ్చర్యమూ ఒక్క మారుగా కలిగాయి. శాస్త్రులిలుగారు తనవైద్యా నికి రోగం లొంగకుండా వుంది-అని అంేటే వైద్య శాన్న్రం అంతదిగజారిపోయించా? ఆమె జాతకం చూడవలని వచ్చిండా? నా ఖావాలు ఆయనముఖం చూసి గ్రహించివుంటారు. వెంట నే అన్నారు. "ఉంటారా? మన యింట ఉండండి యా రాణి. లేదంటారా మరిలెండి ఎర్రలు కుంకుతున్నాయి. చీకటి-నాటుదారి పురుగూ-పుటావుంటుంది. అని- "సరే నేనీ జాతకంచూని రేవుసాయంకాలం వచ్చి ఫలితం చెప్పాను. సెలవు తీసుకొని వస్తాను — అని లేచాను, 'మంచిద'-అని వీధిగుమ్మందాకా అంబ కంపెట్టి కాగ్ర్తులుగారు లోపరికి వెళ్ళిపోయారు. నేను బజారు లోనికి వచ్చి మావూరురైకు లెవరో కనుపించగా వాళ్ళకో కరిసి మావూరు చేరు కున్నాను.

జాతకం అర్మాతే చూచాను. అమె ఆరోగ్యం ఓమమ స్థితితో వుందని గట్టినా నిర్ణయించుకోవంసి వచ్చింది. ఆ సాయం కాలం సాలూరు వెళ్ళాను. " చూచారా జాబూ! ఎలావుంది? నందేహించ కుండా చెప్పండి-' అని గంభీరంగా అ న్నా రు శాస్త్రులిబగారు. నేను పమీ చెప్పలేక పోయాను. ఆరోగ్యం విషమస్థితిలో వుందని మాతం నీళ్ళు నములుతూ చెప్పాను. జాను! మీరామాట అంటా రని నాకు తెలునును. అయినా "జాలజ్యోతిమం! వృద్ధ వైద్యం అంటాను పెద్దలు. అందుకూ జాతకం మీరు చూడాలన్నారు. నేను నిళ్ళయించుకున్నాను. ఆమె నమ్మ విడిచిపోతుందని-శాస్త్రులు గంభీరం గావే అన్నారు, ఆయినా

" తచ్చాంతి రెషరైర్థానే:-జనహోమార్థనాదిఖి:-'

అనికరా శాడ్ర్యం. అప్పీ చెయ్యడమయింది ముందు చెప్పినది బౌషధం. నా బౌషధం పనిచెయ్య లేదు - హరే- మరేమిటి విశేషాలు-అని విషయాంత రంలోకి దింపారు, మరికొద్దిరోజులలో (నాలుగైదు రోజులని జ్ఞాహ్యం) ఆమెట్టె దివంగళఅయింది. ఇది నా అమభవములో చెప్పాను. ఆప్పడు శెలిసింది తానుగారి మాటలకి అగ్దం.

గ్రహకారక త్వాలనుబట్టి రోగాలు చెప్పవచ్చు. ఆ రోగాన్ని బట్టి వైద్య ం చేయించవచ్చు. ఇది యొవ్వరూ కాద? లేరు. ఏమంటావు అనేవారు తాను గార. తరువాత జాతక ఖాగానికి సంబంధించిన పుస్తకాలు చదివాక ఖాగా తెలుసుకువ్వాను.

నా కెప్పడూ ఒక సందేహం-అది యిప్పడూ పుంది. బాసుగారు అయా కాస్త్రా)లు ఎప్పడు ఎవేరి దగ్గర చాదివారు ? అని అడిగితే అమ్మ నెప్పిందిలా నేను చదవడమేమిటి! అని తేలికగా చిన్న నవ్వుతో అనేవారు. ఇటీవల ఆయనజాతకం పరిశీలించి ఈయన తిపురసుందర దేవతోపానకుడు - అని నిర్ణ యించు కున్నాను.

"సావ్మితిలో ఆయన సూచించినది నా నిర్ణ యా నికి మోదృలకం అయింది.

"ఇంత భక్త వాత్సల్యము నీ కే

ఎంతయు తగునమ్మా! త్రిపురనుందరి.అని చెప్పి పున్నారు రాసుగారు.

🖪 మిని స్మూతాల ననుసరించి చూస్తే

"స్పైమే—గురుణా ఫర్వవిత్-బ్రాంధికళ్ళ- అనేది దాసుగారికి దృధంగా సమన్విశిమయింది.

" నర్వవిత్—ఆస్నీ తెలుసుక్తునేవాడు-

గాంధికళ్ళ-గ్రంథక ర్రయున్నా అవుతాడు. ఇంకేమీ! స్వ్రవిశ్ ఖాబలంవల్ల ఆయనకి అన్నీ కరతణా మలకవతుగా అవుతాం.. అమ్మచెప్పడం కూడా వుండవచ్చు దానికి తోడు..... తానేదాలా చోట్ల చెప్పుకున్నాడు. "స్వళావ పొండిత్యబల ముకో యీ రచన చేస్తున్నాను." అని. ఆలానే ఆజన్మసిద్ధమైన చితిళా వ్యత్సన్న జ్ఞానజలముతో నర్వవిషయాలూ స్వయంగా నంగ్రహించుకొని శా(న్ర్ముబద్ధముగా రచించేవాడు, వచించేవాడున్నూ ఆయ్యాడు.

ఆయన క్యోతిళా మైంలో ఒక ఖాగమయిన జాతక ఖాగాన్ని సోపప_త్తికంగా సమస్యయంచి చెప్పడం ఇటీవల నా అనుభవములో సహజంగా ఖాసిస్తూంది: ఆ నాడు అంటే నేను ఆయన దగ్గర క్యోతిళ్ళాన్ను విషయాలు జాతక ఖాగానికి సంబంధించినంతవరకూ తెలుసుకుంటూన్న పుడు జ్ఞాపకం పున్న ఉదాహరణ జాతకాలుగా రెండు. చెప్ప న్నాము.

ఒక గృహస్టు తన జాతకంతీసుకొనివచ్చి చాసు గారి చేతికిచ్చి తనకుపుత్రసంతతివుందా అనిపాధేయ పడుతూ అడిగాడు. ఆయన చిరునవ్వునవ్వి నేను పోదె చెప్పానమకున్నా వటరా! అని అడిగారు కాకి తం తీసుకుంటూ.

"చిత్రం! ఎంతమాట! అలా అంటానా! కాజయ్యా! పెద్దలు ఒకరిద్దరుచూచి నీకు కొడు కులు ఓరసులు ఉండరు. ద్రత్తప్రతం యోగం వుంది. అని చెప్పారు. అందుకు తమ దగ్గరకు తీసుకు వచ్చాను జాతక చక్రం—అన్నా డావ్య క్తి. అప్పటి కాయన వయస్సు నలభె ఆయిడు. దాసుగారు జాతక చక్రం అయిదు విమిషాలు చూచి నాచేతి కిస్తూ పమిళా! కాశా! మవ్వేషుంటావ్ - అనిఅంటూ చుట్టి వెబిగించారు. నేను చూశాను. వా కున్న పాండిత్యముతో ఆయనని కదపాలి. హనుమంతుడి దగ్గర కుప్పిగంతులు. అయినా నాకు ఆ య వ ఎక్కువ చనువిచ్చేవాడు. కనక అన్ని రశాల ఆటలూ ఆడేవాట్లి

" కొడుకుల్లు పుట్టే ఆ స్కారం కవిపించలేదు తాతా! అన్నాను. తరువ్యాత సంఖామణ్ణ యిల్మా జరిగిందిమాను. " సరిగా **చూ**డరా !

"ఇం కెలా చూడడం...స్పష్టంగా తెలుస్తూంటే... "ఏమిటి తెలుస్తూందిరా! కోప్పడకుళా ...

"కోపంకాదు. మామూలుగానే చెప్తున్నాను.

ఔనాను. నువ్వు సింహాలగ్న జాతకుడవు. అంచేత సిమాట అంత బింకంగా రాజనంగా వుంటుంది. వరే-నీకు తోచిందేమిటో చెప్పరా.

" కారణ భావనాళాయం-"అని శాడ్ర్మం పృత కారకుడైన గురుడు పృతస్థానములో వున్నాడు. అంటే పంచమభావములో అన్నమాట. ఇంక కొడు కులు పుట్టడానికి ఆస్కార ఘేదీ-అన్నాను నేను. నా వాదం శాడ్ర్మ బద్దం కనక-గట్టిగానే అన్నాను.

భామగారు పెద్ద నవ్వునచ్వారు. " ఖాతనా శాయ-ఖావనాశాయ-అని రెండుమార్లు గట్టిగా ఆశ్నారు స్వరం మార్కి

" ఒరే నేనూ కాట్ర ప్రకారమే చెమ్మన్నా నురా! లేదా! వరమిస్తున్నా నమకో. పవనపళ్ళల్లాంటి కొడుకులు ఇద్దరు పుడతారు. అంటే వడాది లోపల ఒకడు. మరిరెండేళ్ళకి యింకొకడున్ను. వెళ్ళుం పంకాళివృద్ధిరస్తు......... అని ఆ కాకీతానికి నాచేత "కాపీ"రాయించి అతని కాగితం ఆతనికి ఇచ్చే కారు. ఆగృహస్థు ఆప్పుడే కొడుకును కవ్వ తండ్రి లాగా ఆనందించి దానుగారి దగ్గర సెలవు తీనుకోని వెళ్ళపోయాడు. తరువాత మాకు చర్చ, యుకా జరిగింది.

పంచమ స్థానంలో గురుడుంటే పంచమఖావం చెడిపోతుందని అర్థం చెప్పకూడదురా! ఈ కాత్ కంలో పంచ్రమమందు గురుడున్నంటు వల్ల ఖావం ఉత్తర జీవితంలో ఫలిస్తుందని చెప్పారి. కారణం ఇదీ — వినరా తాతా! మేషాది పంచాకంతో ఒక

ైటన మిధునం పంచమమయింది. ఆది ఊర్ద్వరాశి. అక్కడ గురుడున్నాడు. ఆ స్థానాధిపతి బుధుడు రవి కుజలతో కలెసి మేచంలో వున్నాడు. లగ్నాధిపతి ళని శుక్రుడితో వృషభరాశిలో వున్నాడు. నిజంగా యితగాడి జాతకం బాగా యోగిస్తున్నచే. ఉచ్చ రవితోకలెసి కుజుడికిస్వ ఉ్కతం. ఆ రవికుజులలో పంచ మాధిపతి కలిసిఉన్నాడు. ఇద్దరు కొడుకులు కలగడా నికి యింకో ఈవా. మిథునం ద్విస్వఖావరాశి. ఇలా **పూహించా**లిరా శా<u>స్</u>త్రాన్ని. "కారకో ఖావనా శాయ" అన్నంతమా తాన కొడుకులు పుట్టరంేట వమిటనాల్రా ఆ చెప్పినవాణ్ణి. ధనకాఠకుడైన గురడు ధనస్ధానమలో పున్నాడనుకో - ఆ జాత కుడు దర్మిదగొట్టు దామోదర వెద్దమ్మ అయిపో తాడని చెప్పాలా? అలా ఎప్పడూ చెప్పకూడదు. -ధనస్థానములోగురుడుండి ఆ జాతకులు లజాధికా రులుగా ఫుంటూన్న వాళ్లని వందలకొద్ది చూశాను. పమంటావు — ఇంకో రహాస్యం చెప్తున్నాను విను.

జన్మలగ్నం చాలా జాతకాలలో సందిగ్ధంగా పుంటుంది. శీర్యోదతుమా? భూ పతనమా? శిశురో దనమా? నాఖిచ్చేదమా? మంత్రసానివచ్చి చెప్పిన సమయమా? పదినిర్ణయించుకోవాలి లగ్నానికి? యిన్ని వికల్పాలున్నాయి. మైగా పిడప్రేకారు ఇచ్చే లగ్న్ ప్రమాణాలు వేరు. యింకొక పంచాంగ క్రై యిచ్చేవి వేరు. యిందులో సాయన ని్ణయ కాలని రెండున్నాయి. స్ట్రారం. వై ప్లవము అన్నట్టు. యింత తంతగం వుంది అన్మలగ్నాన్ని కట్టడానికి. ఆలాటి లగ్నాన్ని పట్టి జాతకఫలాలు చెప్పడానికి. ఆలాటి లగ్నాన్ని పట్టి జాతకఫలాలు చెప్పడానికి. ఆరంభిస్తే తీర్యానికి తీర్థం — ప్రసాదానికి ప్రసాదం అన్నట్టు చెప్పేదొకటి-జరిగేదొకటి అయి చెప్పించు కొన్న వాడు చెప్పినవాణ్ణి తీట్టడం, తిమ్మడందాకా వస్తుంది. జ్యోతిళ్ళాస్తాన్నానికి అపమాణకతదోపాన్ని ఆంటకట్టడమూ అవుతుంది. దీనికి విరుగుడుగా

ఒక ఉపాయం చెప్తాను విను. చందుడున్న రాశిని పట్టి ఫలితాలు చెప్పడానికి కృషిచెయ్యి. ఎంత న్నిద మొగం మం!తసాని అయినా రెండున్నరరోజు లయాక వచ్చి బిడ్డ పుట్టినట్టు చెప్పదుగాడా. ఎందు చేతనంటావా? చందుడు వాడి ధర్మమా అని ఒకొక్క రాళిలో సామాన్యంగా రెండున్నరరోజులు తిష్ట వేసుకుని కూర్పుంటాడు. అందువల్ల **చం**ద్ర లగ్నం మారడానికి ఆస్కారం లేదు. ఇంకో విశేషం:- సూర్యుడు పీత, చెందుడు ఖగోళకుటుంబానికి. తండ్రి కెంత బాధ్యతవుందో యిల్లు దిద్దుకోడములో తల్లికీ అంత జాధ్యత వుంది. అంతేకాక జాతకంలో మనుకారకుడైన చందుడికి బలం ఖాగా పట్టిందంేట ఆ జాతకంలో చందుడ్లో వట్టి చెప్పే ఫలాలు తారా పోకుండా జరుగు తాయి. మరో విశేషం:-- చం[దుడు వుండడ మే | వధానం అని ఖావించుకో. మనస్సు |వసన్నంగా వుంేటే కదరా అవయవాలు సరిగా పని చేస్తాయి. అలాగే మశుకారకుడైన చెందుడికి బలం పట్టితే ఆ జాతకుడు బలే మగాడవు కాడనుకో

చూడు: — నీ జాతకం వుంది. లగ్నం సింహాలగ్నం అది సందేహంలేదు. నేనూ స్ఫుటంచేసి చూశాను. నీ జాతకంలో జవ్మలగ్నాన్ని బట్టి నీళు విద్య పది రావాతీ అని తేల్పుకోవాలి అనుకో. చతుర్థం బిడ్యాస్థానం సామాన్యంగా చెప్పారు! విద్యాస్థానాధిపతి కుజుడయాడు. స్విజేత్రములో మేమరాశీలో వున్నాడు. వర్తమానం రాహుమహేదళ. ళనికేష్తంలో ఆరింట వున్నాడు రాహువు. నీకు విదేశీ విద్య రావాతి. అతి రాలేధే సంస్కృ. శమూ, తెలుగూ వచ్చాయి.

"రాకేమీ నాకు అంగ్లీషు—హిందీ వచ్చునే."

"సుతరామూ నీకవి రావనీ చెప్పానా? సంస్కృ తాం[ధాలలో వున్న జ్ఞానం నీకు ఇంగ్లీషులోనూ.. హిందీలోనూ పుందా? "లేదు ఒప్పకున్నాను. ఆయితే సంస్కృ తాంటాలు ఎలా వచ్చాయంటారు?

అది చందు క్రిప్లేట్ట్ చెప్తున్నాను. నీ జన్మనక్కతం రోహిణి. చందుడు ఉచ్చరాళిలో పున్నాడు. అక్కడే పున్నాడు. ఆ స్థానాధిపతి శుకు క్రిడు. లగ్నాధిపతి శని మండడంవల్ల విత్యాస్థానాన్ని చూస్తున్నా పేశేషించి రాజకీయఖాషలో బ్రవేశం యివ్వలేక పోయాడు. శుక్రచందులు బలిస్టులై విద్యాస్థానాన్ని చూస్తున్నా మన్న చూస్తున్నారు. చందలగ్నంలో విద్యాస్థానాధిపతి అయిన రవి శుక్ర కేట్రములో పున్నాడు. వాడింట పున్న నాడు వాడిమాట ఆడాలిక దరా - పమంటావు ?

"నిజమే"

"నిజమే - అని నీళ్లునములుతూ అనకు. నిస్సంశ తుంగా అను. అలాగే చందుడ్డి ప్రాట్ చెప్పాని. ఫీకు కవిత్వంరావడం అంతో యింతో కూనిరాగం తియ్యడం - యీరెండూ చందుడ్డిబట్టి ద్వితీయ ములో పున్న శని బధులసమ్మేశనం వల్ల వచ్చాయి. కని పున్నందువల్ల ఆరంథములో ఆలక్యం బుధుని వల్ల కమాభివృద్ధిన్నీ ముందు ముందు చూడరా మవ్వు బళ్లతో రాస్తావుతా, ఇంకోవిశేషం చంది అగ్నామ్తూ శని నీజాతకానికి, ఖాగ్యరాజ్యాధిపతి. ఆ మష్టమభావుడు కుళ్లుడయి మిత్రుడితో అంటే ఖాక్ బుద్ధిస్థానాలకు అధిపతి ఆయిన బుధుడితో ఖాక్ స్థానంలో కలిసివుండడం. పారంథంలో అండుమూడు పేజీలు నట్టుతూ నిచానంగా నడు ఫ్లాయి. ఆ తరువాత నీ రచన పురివిప్పిన నేమలిలాగు ఆడుతుందిరా....

ఇంకొకటి చెప్పాను విన్ను,

నీ జాతకములో ఇన్మలగ్నం సింహాం. తదధిపత్తి డవి. రవి రాచ్యగహం ఆయనగారు రాజ్యస్థాన

ములో వున్నారు. రాజ్యాధిపత్తోకల్సి అంకేం కావాలి. ఎవడుచూసినా చివరకు నిన్ను ఒక ఎమ్. ఏల్. ఏ అయినా అయివుండాలి అని చెప్పాడు లేదా బ్రహుత్వ సంబంధమైన ఉద్యోగం గొప్పది వస్తుంది, అనేనా చెప్పాడు.

"ఆవును అలాగే చెప్పారు చాలామంది.

"అవును నేనూ ఆ దారినే నడుస్తున్న వాడ నై కే అలాగే చెప్పాను. నాది కొత్తదారి కనక మార్చి చెప్పన్నాను. నీకు ఉపాధ్యాయవృత్తి మ్రై ఆధి పత్యంవున్న సంస్థలో వస్తుంది. చూడువేను చెప్పాను యిక్కడ యీనంస్కృత కాలేజీలేక యింగ్లీషు కాలేజీ తెలుగు మేష్టరీకి ఎదురుచూస్తూ చుక్కాను తెక్కెపెట్టుతూ కూర్పోకు. నీకు రాదు. రాదం లే రాదు, ఏదో గరల్పుహైస్కూలలో ఉపాధ్యా యుడవవుతావు. అక్కడ నీమాట్ మాగా చలా మడి అవుతుంది నీఖామరాణిస్తుంది. పేరు బ్రఖ్యా తులు తెచ్చుకుంటావు. ఆ వృత్తి ఇరమై నంవత్సరాలు ధోకాలేకుండా దీనదినాభివృద్ధిన నడుస్తుంది.

''దీనిని ఎలా నిర్ణయించడము?

"వెట్టివాడ! యింకా అడగఢ మెండుకురా? లగ్నాన్నిపట్టి లగ్నా ధిపతి రాజ్యస్థానములో పున్నా అది శుక్రుడియిల్లు. రాజ్యాధిపతి అయిన శుక్రకుడు అక్కడే వున్నాడు, శుక్రకుడు స్ప్రీగహాం. వాడో శ్కడే చాలక చెందుడూ అక్కడే వున్నాడు. చెందుడు ఖగోళ మాతృస్థానీయుడు, యా యిద్దరు ఆడవాళ్ల మధ్యజిడిన ఆ ఒక్క రవి పమి చెయ్యగలకురా!

"ఇక మీచం[దలగ్నా త్తూ ఎలా చెప్తారు ? "అడిగా ఛా! అదే చెప్తు వ్యామ విశరా! చం[డి లగ్నా త్తు రాజ్యస్థానం కుంళం. జావికి [వళువు ళని... ఆ శని మహారాజు ఖధునిత్తోకలిసి బృధునియింట: పున్నాడు. ఇటు అంటే వెనక శుక్రచందులు అటు అంటే ముందు వ్యయంతో కేతువు అంటే ఎటుచూచినా ఆడమళయాళమే. ఇక ఖారిచ్చేది అక్కడే అన్న మాట వృత్తి. ఇటు గురు మహిదశలో శుక్రభుక్తి ఆరంభించి, అటు శని మహిదళలో శుక్ర, గవి, చంద్ర భుక్తాలు అయేవరకూ స్త్రీ పిద్యాపంస్థలో ఉపాధ్యాయ వృత్తి వస్తుంది. ఖాగా రాణిస్తుంది. మళ్లీ చెప్పన్నాను.

ఇది మీ వరం - అన్నాడు చేతులు జోడించి

"వెట్టి వాడా! నావర మేమి్రటా! అమ్మ అను గ్రామం,

"కాదు అమ్మ**మాట'' - అన్నా**ను.

"పోసీ అలాగే అనుకో....ఇంతకీ నేను చెప్పే దేమం టే చందుడున్న రాశిని తీసుకుని ఫరికాలు చెప్పే జన్మలగ్నాన్ని లెక్కకట్టి చెప్పేదానికంటే ఎక్కువ అనందిగ్గంగ జరుగు తాయని. ఇది నేను పనిగా పెట్టుకుని చాలా జాత కాలు చూసి చెప్పు న్నాను. అవి రైటవుతున్నాయి, నవ్వూ అలాగే చేస్తూవుండు. అయితే ప్రతిజాతక చక్రంలోనూ లగ్నం తప్పగా పుంటుందని అనుకోను, అనను. అదీ చూడాలి చందలగ్నం అనుమానానికి తావివ్య దని నా ఉదేశం.

తరువాత నేను చాలాజాత కాలు చూడనయింది. చూస్తున్నాను. దాసుగారు చెప్పినది నూటికి కొంటై అయిదు పాళ్లు సమర్ధనీయంగావుంది. మాటికినూరుపాళ్లూ యొందుకు కాదంటారా? ఆది శావదగ్గమని జ్యోతిళ్ళాస్త్రానికొక దెబ్బవుంది. అంతే కాదు. జ్యోతిష్కుడికి వాక్ శుద్ధికూడ అవసరం. దాసుగారు అన్ని విధాలా ఉత్తమాసనంపై వున్న మహిపురుషుడు. కనక ఆయన పమి చెప్పినా ఆయ నకు చెల్లింది.

దాసుగారు పనిర్ణయాన్ని తీసుకుని చెప్పారన్నా సరే పుత్రవంతతీ వుంటుండా ? అని ఆత్రంగా అడిగిన ఆ గృహస్థుకి పనసపళ్లలాంటి కొడుకులు ఒకడితరువాత ఒకడు కలిగారు, హాయిగావున్నా రని వినికిడి.

యా విద్య ఆ విద్య అనికాదు. ఆ టోజ్జ చదు ఫాలబోజ్జ. పుట్టినేర్చుకొనెనొ పుట్టక నేర్చుకొనెనో అని పోతనామాత్యులవారు నెలవిచ్చినట్టు చాను గారు ఆలాగ రాణించిన పురుషో తముడు.

నా వుధ్యోగంకూడా ఆ మహినుఖావుడు చెప్పి నట్టు అఈరాలా ఆలాటిచోటనే వచ్చింది. ఆలాగే ఆరుగుతూంది.

Telephone: 499

LAKSHMI MOTOR STORES

PERKINS, FORD, DODGE, CHEVROLET, JEEP. LEYLAND, BENZ, DODGE KEW, SPARE PARTS

&

ACCESSORIES Etc.,

Stockists: ALL KINDS OF BATTARIES & SUPPLIERS OF TYRES & TUBES.

LALAPET, (Near Old Bus Stand) GUNTUR-1. (A. P.)

హరికథాపితామహుడు

— శ్రీదివాకర్ల పో≎కటావధానం

ದಹಿಡಾಂಕ್ಷರಯುಗಮುನ್ತ ನಾಂಕ್ಷರ ವಾಜ್ಡರಯಮಂದು యశాగానములు తండోపతండములుగా రచింపబడి నవి. అవి సంగీతాఖినయు ప⁹ధాన<u>మె</u>న దేశిరూపక ములు. అప్పటి రచయితలు కొందరు తమ యడ గానములను ' నాటకములని కూడఁ బేర్కొని యున్నారు. కాని సంస్కృత నాటకములకును వానికిని సామ్యముకంటె వైషమ్యమే యొక్కు వగా గోచరించును. ఇప్పుడాంద్రమున మనము చూచునాటకములకు యనగానములుకాక సంస్థృత నాటకములో ఆంగ్లనాటకములో ఆదర్శములని చెప్పవలయును. **య**డగానము లాం|ధమున నాటక రచనమునకుఁ గొంత బోత్సాహమిచ్చినను వాని విజమైన పరిణామము **హరికథలలో**ఁ గనవచ్చునని విమర్శకులు చెప్పదురు. ఆంగ్రమున **హ**రికథలు ్జ్ శజ 19 వ శతాబ్ది ఉత్తార్ధమునందే. ఆరంభ మైనవి. **య**తగానము లంతకు పూర్వమునుండియు కనిపించును. అవి బ్రానముగా దృశ్య కాన్యములు, అందునే పద్యధారణములోపాటు ప్రాత్యవవేళసూచ నలు, ఎడ నెడ సంవాదములు, స్కూతధారో క్ష సంధి వచనములు**కూడ గో**చరించును. **హరిక**థలందు సైతము నంగీ తాభినయాదులున్నను అవి **హ**రి కధకుఁ డొక్కడే గానోపన్యాన వ్యాఖ్యాన పూర్వ కముగా చెప్పదగినట్టివి. వాని నభినయ పూర్వక ముగా నుపన్వసింపవచ్చు నేకాని స్థాపదర్శించుటకు వీలు లేదు. యశగానముల నించుక మార్పుతో హరి కవలవలె గానాభినయ పూర్వకముగా ను ప న్య సించుటకుఁకూడ నవకాళమున్నది. యడగానము లందును హారికథలందును వచనములుండును గాని

హరికథలందలి వచనములు వర్ణనాత్మకములై సుదీ ర్హములుగా నుండును. ఈ విధముగా హారిక థా యడగానములకుఁ గొంత తారతమ్యమున్నను ఆ ె**ండింట**ను **చేళిమార్గము**నకుఁ శెందిన **గేయములు,** వదములు హెచ్చుగా నుండుటచేతను, ఆ రెండింటను గానాభినయములకు |పాధాన్యముండుటచేతను పండి తులు కొందఱు హారికథలను య**డగానము**లని యే ేపిర్కొనియుండిరి. 19 వళతాబ్ది ఉ<u>త్తరాద్ధమున</u> అనంతపుర మండలమంద**లి హిందూపు**రమున**కుఁ** కెందిన 🔥 జాగేపల్లి అనంతరామాచార్యులవారు హారికథోవన్యాసకులుగా బ్రసిద్ధికెక్కుటయోగాక పది పండు హరికథణమగూడ రచించియుండిరి. వానిలోఁ గొన్నిటిని వారు యుడగానమ్లుల**ని** ేపేర్కొనియుండిరి. యశుగానములందు నాటక హర్తి క థారీతులు రెండును కనిపించును. బ్రాపదర్శన యోగ్యతనుబట్టి అవి నాటకములుగాను, లయాన్వితములైన దేశికవి జారీతుల బాచుర్యమును బట్టి హారికథలుగాను పరిణమించినవని చెప్పవచ్చును,

అంద్రమున హరిక థ్యాప్రకియక పార్మాచుర్యము కలిగించిన అపూర్య ప్రతిఖాపాండిత్య పాధ్ ధులు కి. శే. అజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాను గారు. వారికి తల్లిదండులు పెట్టినపేరు సూర్య నారాయణ. కాని వారు హరిదాసులుగాం బ్రఖ్యాతు లైన పిమ్మట్ నారాయణదానను నామమే అధిక పాచుర్యము పొందినది. వారు జాల్యముననే జీవ త్పితృక తాఖాగ్యమును గోల్పోయిరి. శల్లీ లక్ష్మీనర సమాంబగారు కనిష్ఠ పుత్రులైన వారిని బుజ్జిగించి

ఞాగవతమందలి కొన్ని ఘట్టములతోపాటు. ఖాగ వత త_త్వముమగూడ వారికిఁ జక్కగా బోధించిరి. **షడ్వర్ల దేశీయ మై**న | పాయమున**నే వా**రు పోతన భాగవతమందలి వామనచర్శతము నంతను శావ్య ఘాగా పాడి పార్వతీపురమునందలి పెద్దల ను ము గ్లులనొనరించి యుండిరఁట! ఒకప్పుడు వారు శల్లిగారితో శివరాత్రిసందర్భమున గుంప గ్రామ **మున** జరు**గు తీ**ర్ణమునకు బండిలో న**డుగుచు నొక** ప్రైస్థకముల అంగడిలో నాంద్రభాగవతమునుగాంచి **్లా**నందతుందిల హృదయులై బండినుండిదిగి, **య**్రాగంథము తమకిమ్మని యచ్చట వ_ర్తకుని వేఁడి రఁట్ల. రంగయ్య యను పేరుగల యా వర్తకుడు క్రయస్సునుబట్టి, వారు శాగవత మేమి చదువఁగల రని ఖావించి "నీవెక్కడ—ఖాగవతెమెక్కడ" ఆసి వేళాకోళము చేసెనఁట. నారాయణదాసుగారు ఖన్నులగుటచూచి బండిలోనున్న తల్లిగారు వారు **నిజ**ముగా ఁ జడ్డువుకొందమను నాస**్త్రితోనే యా** గాంథము నర్దించిరని చెప్ప రంగయ్య యాశ్చర్యవడి హారిని భాగవతమునందలి కొన్ని భాగములను ఉడువుమనెఁనట. అంత డాసుగా రాఖాగములన్ని టిని స్పష్టముగను త్రావ్యముగను జదువ నతఁడు సంతోషించి ఖాగవత (గంధముతోపా టైదు రూప్య ములనుగూడ వారికిచ్చి సంతోషవఱచెనఁట. దీనిని ఖట్టి దాసుగారికి జాల్యమునందే భక్తియు నాంధ ఖాపాస్త్రియు నలపడెనని తెలియుచున్నది. తరు వాత నారు పాఠశాలలో జేరి యుత్సాహమున విద్యాళ్యానముళావించుచు పదునాఱవయేట మొట్టి **క్యులే**షను ప**రీశులో** ను <u>తీర్ణులై</u> రి. **విమ్మ**ట ఎఫ్. ప. కూడా చదివి కళాశాలా విద్యాఖ్యానముముగించి సంస్కృతము, ఉర్దూ, పార \P కము, అరబ్బిమున్నగు ఖాష లెన్నో నేర్చుకొని వానియం దుత్రమమైన పాండిత్యము గడించుట యే కాక కవిత్వముకూడ

ಪುತೃ ಸೆಕ್ಟ್ನಿ ಬಿಡ್ನಾಂ ಭೂಲ ಮನ್ನು ಸಲಾದಿರಿ. ಈ ವಿಭಮುಗಾ ಪಾರು ಗುರುಮುಖಮುನ ನಕ್ಕುನಿಂವಿನ ವಿ ದ್ಯ ಕ ಂ ಪು ಸ್ವಯಂಕೃಷಿವೆ ನಲವಱು ಮ \mathbf{F} ನ್ನು ವಿದ್ಯ ಹು ಪುಕ್ತುತು

ఆంధ్రగీర్వాణములందు మహికవి యగుటకుండిగన మండిత్యములు కలవారయున్ను, ఖాల్యమునందే ఆ యుభయ ఖాషలందును కవితారచన కావించుట కారంభించిన వారయున్నను దాను గారు హారిక ధక్కాగగణ్యులు కావలెనని భగవంతుండు నిద్దేశించి యుండుటే వారు సంగీతమును, వీడా వాదనమును, అభినయమును ఖాగుగా నేర్చుకొని క్రింగభరితముగా హరిక థలు చెప్పట కారంభించిన. మొట్ట మొదట దాపుగారిచే హరిక ధాకాలతే. పము చేయించి యుదారముగా నత్కరించిన గౌర వము బరంపుర నివాసులైన జయంతి కామేళము గారికి దక్కినది. అప్పటినుండి దాసుగారాంధ్రదేశ మునందేకాక మదరాను, మైసూరు మున్న గు పర్మాంతములందుంగూడ హరిక థలుచేప్పి ఆచ్చటి చెద్దలే అఖండనత్కారము లందంకాలిరి.

సాహిత్యము, సంగీతము, నాట్యము, కవిత్వము మున్నగు కళలయందారితేరి యుండుటయే కాక ఉత్తముడైన శ్రీ హ రిక థ కుఁడు బహుపురాణ విజ్ఞాన నిధియు, వాగ్మియు, హాస్యచమత్కార నిపుణుడును ధారణాశ్రీ సంక్షన్నుడునుగూడనై యుండవలయును. అప్పడుకాని యతడు పండిత పామరజనరంజకుడు కాజాలడు. అదృష్ట్రవళ మున దాసుగారి యండు హరికథకుని కుండవలసిన పైలతుణములన్నియు పుంజీకృతములై యున్నవి, నంగీతమున జంతిగాతిములందు వారికున్నబ్రజ్ఞ అబ్రతిమానమైనది. ఒకప్పడు వారన్నగారితో గూడ జెంగుళూరు మైసూరు నగరములకరిగి యచ్చటి మహావిద్యాంసులను తమ సంగీతకళా కౌళలముచే నాశ్చర్యచకీతులను గావించి, మైసూరు మహిరాజుగారినికూడ నాకర్షించి వారిచే నపూర్వ సత్కారములంది వచ్చిరి. వారికి గల లయజ్ఞాన మనన్య దుర్లభమని పెద్దలు చెప్పుదురు. ఒక సంద రృమున వారు పణ్ముఖీరాగ ప్రదర్శనమున నప్పటి చెల్లపల్లి జమీందారుగారిని మెప్పించి వారిచే గళా రోహణోత్సవమును గండపెండేరమును బొంది యపార్మపఖ్యాతీ నార్జించిరి. ఆనంద గణపతీ మహా రాజులుంగారు వారి బహుముఖ వైదుష్యము నాక ర్ణించి వారిని తమ యాస్థానమున నిద్వాంసులుగా నియమించి గౌరవించిరి. విజయనగరమందలి సంగీత కళాళాలలో సుమారు పదునేడు వత్సరములు వార ధ్యతులుగా నుండి తమ సంగీతపాండితీ విధానమును వలువురు శిష్యులకు పంచిపెట్టిరి.

దాసుగారు సంస్కృతాం ధములందే కాక పెక్కి తరఖాషలయందును కవిత్వము చెప్పఁజాలియుండింి. తెలుఁగున జానకీళపథముఁ రుక్మిణీకల్యాణము, గౌకేంద్రమోకుము, ప్రహ్లోదచ**ి**త ధువోపాఖ్యా నము, మార్చండే యోసాఖ్యానము, ఖీష్మచరిత్రము, సావిత్రీచరిత్రము, భగవద్దీత (పేల్పుమాట) యథా ర్థరామాయణము, మున్నగునవి వారు రచించిన హారికథలు. సాధారణముగా హారిణాసులు పలువురు బాసుగారి కథలనే వర్లించి హారికథాకాలేజే.పము చేయుచుందురు. అవి యొక వంక గంభీర ఖావసంప దకును, ఇంకొకవంక మృధుమథుర పద ప్రయోగ ము $^{\vee}$ కును, పేటొకవంక రసభరితమైన కవితా సంప దకును, పేఱొకవంక నవగసభరితములైన కవితా సంపదకును ఆలవాలములై యలరారుటయే యం దుకుఁ గారణము. దాసుగారి వలె సంగీత సాహి త్యములందును కవితా కొళలమునందును సమాన ్మవజ్ఞ గల హారిక థా రచయిత తెందఱో యుండరు. ారి వర్ణనలు సహజములును ఖావ గంభీరముల్లనే దృశ్యమును పఠితలకు సాజాత్కరింప జేయు జాలి యుండును. హరిశథంలో వారెడనెడ్డ్ రచించు **చుండు దీర్పవచనము లర్థాలంకార ఖంధు**రములై అను |పాసాది శజ్దాలంకారముల కాలవాలములై విను వారికి వీమలవిందుచేకూర్పుచుండును. ఇన్ని గుణవిశేషము అండుటయే హరిదానులు పలువుడు ారి రచనలను వల్లించుటకుఁ గారణ ఓ. అవి హారిదాసులకు జీవనోపాధిని, యళస్సంపదను జేకూ ర్బుటకు యే కాక సాహిత్య వైతవమును గూడ కల్గింపు జాలిన కావ్య ఖండములు. ఈ హారికథలను రచించుపట్ల దాసుగారాయానందర్శములం దౌచిత్యా పరిశీలన దృష్టీతో కొన్ని మార్పులను గూడఁ గావించి యుండింి. వాలివధ, అవాల్యా సంక్రం దన వృత్తాంతము మున్నగు వానిని తమ యథా ర్థామాయణము నుండి వారుతొలగించుట యిఖ దుకు నిదర్శనము. హరికథలుకాక దాసుగారు ౌపెక్కు-¥తకములను, కావ్యములను, విమర్శనలను గూడ వెలయించి యుండిరి. ామళతకము, శివళ తకము, ముకుందళతకము, మృత్యుంజయ ళతకము సూర్యనారాయణశతకము, సత్య్మవతళతకము, వేల్పు వంద, **నూ**రుగంటి అనునవి వారు గచించిన ళతక ములు. జాటసారి యను పేర వారు రచించిన కా వ్యము తా_త్త్వికార్థ సంభరితము, రసవత్కవితాకము నీయములై పెక్కుసార్లు కళార్థులకు పాఠ్యముగా నియమింపఁబడి బ్రసిద్ధి నందినది. చాను గారు కాళిదాను, చేస్స్పియరు కవుల కవిత్వములందలిసొగ నులు బ్రవర్శించుచు నవరసతరంగిణియను ఏమర్శక ్రగంథమును పెలయించిరి. ఇది వారికిసంస్థృతాంత్ర ములం దేకాక ఆంగ్లమునందుఁ గూడఁగల యహార్వ పాండిత్యమునకుం దార్కాణము. ఋక్సంగహా మను పేర వారు ఋ గ్వేదమునందలి కొన్ని ఋ క్కులను గేయములుగా ననువదించిరి. విష్ణుసహ _|ననామములను వెన్ను నివేయి పేరుల వెనుకరియను

ేపేర నచ్చ తెలుగున కనువదించిం. దానుగాం బహు ఖాషాపాండిత్యమునకును కవితా కోళల మున కును నీదర్శనమని చెప్పుడగిన మరొక గొప్పుగం థము "ఉమర్ ఖయామ్" రుజాయతుల అమవా దము. వారు పారశీకమునందరి యా మథురవృత్త ముల తెనుగు నంప్రృతములలోనికి రసవంతముగాం బరివ్రగము చేసియుండిరి, ఇనిగాక వారు పురు మాగ్గ బోధిని మున్నగు నీతర గ్రంథములను గూడం చెనుంగున వెలయించి యుండిరి.

దాసుగారికి తెనుఁగు ఖాషయందర్కి తియ్యఁదన ము పై మక్కువ యొక్కువ. "మొలక లేంకందనము తవిరుల నవకంటు, మొగ్గసోగందనము, పూవుతాని, తేనేతీయందనము తెన్లున కేశాక వరుష సంస్కృతాఖ్యఖాష కేది" యను చారు బ్రాసిన పద్యమిందుకుండా ర్యాడ్డాటు. అందుచేతనే వారు తమరచనలు పెక్కచ్చ తెనుంగుననే రచించియుండిరి. అచ్చ తెనుంగునంత అతమముగా నతి ధారాళముగా రచించు నేర్పు చాసుగారి కలవడినట్లు మటి యొందటికో యలవడి యుండలేదని చెప్పటలో నతిళతాములైనను మారు క్రొత్తపదములు, పధబంధములు సృజించి యులవోకగాం జెప్పిపై తురు. వారి రుఖాయతులు, మారుగంటి, పేల్పువందమున్న గునవి పరిశీలించిన నీవిషయము తేట తెల్లము శాంతాలును.

దానుగారు సంస్కృతమున కాశీశతకనుు, రామ చెంద్రకతకము అనుశతకములను, హారి కథామృ తమను హరిగాథను, తారకమను కావ్యమును రచించిరి. ఆంద్రమందువలెనే సంస్కృత మందుం గూడ వారి రచన ఖావగంభీరమును ధారాశుద్ధి శ్రోభితమున్ను యలరావుచుండును. వారి తారక కావ్యమును బఠించి మార్భగ్గనందలి శిల్లద్ను అను ఆచార్యవర్యుడు పంపిన యా కింది శ్లోకము వారి

స్తుంస్కృత కవితాకొళ్లమునకుం గర్పూర నీరాజ వమ్రు కెత్తుచున్నది.

> "జానాతేయన్న చర్మార్కా, జానాతేయన్న యోగీనికి జానీతేయన్న భర్గి ఓపీ తజ్ఞానాతి కవిస్వయమ్. వచస్సు ఛామయం కావ్యం పీత్వాహం తృ ప్రమానసకి కృతజ్ఞో ఒఖి బాకింసామి, భవంతంక విశేఖరమ్."

దానుగారిట్లాయాఖాషలలో నేకాక వాలుగైదు ఖాషలలో నొక్కొక్క ఖాషయం దొక్కొక్క పాదముచొప్పన చెప్పినపద్యములుకూడు గొన్ని గలవు.

🚺 దాసుగారు బహుముఖ (పతిఖావంతులై నను **హరిక** థాృపవచనమున వారికిగల యనస్యసాధారణ్త మైన కౌళలమితర [పజ్ఞలనన్నిటి నతిక[మించి వారి కఖండమైన యశస్సు నార్జించినది. వారువారి కథచెప్పుచుండఁగా విను ఖాగ్యమునకు నేను వోచు కొని యుండలేదు. కాని వారు మధుర గంభీర మూ_ర్డితో నిలఁబడి పాటలు పద్యములు పాడుచు విశేషాగ్ద్రములను వెల్లడించుచు, నెడనెడనాట్యము హారిక థో పన్యాసము కావించుచుండ సాహితీ సంగీత నృత్య సరస్వతు లేకమూ ర్రిధరించి సాజాత్కరించి నట్లుండెడిదని చూచినవారు చెప్పుదురు. హరిక థా కథనమున వారి (పజ్ఞాశ్లాఘాలంఘనజాంఘికమైన ట్టిది వారిశిష్యులనిపించు కొనుట ఆంధ్ర్మ చేశ మున హరిదాసులకొక యఫూర్వ గౌరవము. ఈ ವಿಷಯಮುನ ಹಾಸುಗಾಠಿನಿ ಸುಗೃರ್ಶಿಕ ನಾಮಧೆಯು లైన తిరుబ**తి** పేంకట కవులతో బోల్చవచ్చను, ఆధునిక యుగమునందలి కవులకు తిరుపతి పేంకట కవులు కవితాగురువులని చెప్పుకొనుట **చెప్పిం**తప**రి** పాటియో అంత సత్యము, దాసుగారి హరికథా ప్రవచనమునందతి మరొకచి శేషము జాత్రు హైర్షికథల్ల నాళువుగాం జెప్పజాలుట. ఇతర్మలకలె వారు హార్షి కథలన్ను కృనుపడి వ్రబ్లింభవలసిన ఆక్క అ లేకుండె డిది. ఒప్పడువారు హారికథ చెప్పట కారంఖిం చుచు "ఫారికథకావలెనా గిరికథకావలెనా, అని సామాజికుల నడిగిరనియు నప్పడు సామాజికులు వారిని పరీడించుట్లైక గిరికథయే కావలెనవి పలుక వారాశువుగా గిరిజా కళ్యాణమును జెప్పివారి నల రించిరనియుం జెప్పుదురు. వారి పాండితీ కవితా పార్తిగల్మి మట్టిది!

దాసుగారు నుందర గంభీర విగ్రహులు, ఐహిక భోగములందువలెనే ఆముష్మిక సౌఖ్యము లందును ఆస్తే గలవారు, వారుజీవించినంత కాలము ప లోపమును లేక సర్వభోగముల ననుభవించిరి. వారంత భోగానురక్తు లో అంత భక్తాగేసరులు. వారి యుందని అపారమైన,భ క్తిసంపదయే వారిచే నవ్ని

భే క్లి పూరితములైన హరికథలు కావ్య ములు వ్రా)యించినది. వారు (శీచ్మకము నారాధించెడి వారనియుఁ పరమేశ్వరీ కృపాప్చాకు ై యుండి రనియుఁ జెప్పుదురు. ఒక ప్పుడు వారి మనుమఁడు మళూచివ్యాధి కగ్గయె యపాయదళయం దుండ వారు పరమేశ్వరుని స్టార్లించి శత్కృపచే మనుమని ్రపాణములు దక్కించుకొనీరనీ చెప్పుదురు. క్రీనారా యణదాసుగా రాధునికాం|ధదేశమునఁ బలుతావు లందుఁ బలువురిచే పలువిధములైన సత్కారము లంది ఆచం|ద**తా**రార్క్మమైన **యుఖండ యుళప్పు** నార్జించిన అబ్దుతిమాన బ్రవతిఖాశాలులు. ఆయన ్రసతిభవలెనే వ్య క్తిత్వమును అఫూర్వమైనది. ఆం ్రధుల బ్రజిఖా పాండితీ శౌండిర్యముల కాదర్మ ముగాం జెప్పకొనందగిన అపూర్వమేధానీధి 📢 దాసుగారు. ఆంగ్రదేశము కీర్తి నఖలాశల నలముం జేసిన యామహానీయమూర్తి యాంద్రల కెల్లరికి ననవరత స్మరణీయుఁడు.

Telegram: PAGKING

Telephone: 264

With Compliments from:

Northern Saw Millers,

Office:

MISSION ROAD,

PATHANKOT.

Post Box No. 63

PATHĄNKOT,

(PUNJAB)

FACTORY & DEPOT

GURDASPUR ROAD,

PATHANKOT.

దాసుగారఫక్క

— శ్రీసరగీశరావు

కొంతకాలంగా ఆంద్రదేశంలో పలుతావుల్లో త్యాగరాజ నారాయణదాన ఉత్పవాణ జరుగు తున్నాయి. కర్ణాటక సంగీత యుగకర్తగా త్రీ త్యాగరాజస్వామికిగల ప్రాముఖ్యత హరికథా నంప్రదాయ నిర్మాతగా త్రీ నారాయణదాను గారికి కలిగి ఉండడంచేత్త ఈ త్యాగరాజ నారా యణదాన ఉత్సవాలు సార్థకమైనవనేది నికృయం.

త్యాగరాజస్వామి, అనంతరం పలువురు మహిమహులైన హాగ్లేయకారులు ద్రభవించినా ఆంధ్రద్రజాహ్మాదయంలో తీ నారాయణదాసు గారు కలిగించినంత ద్రభావం యితరులు కలిగించ లేదనేది నిర్వివాదమైన విషయం.

శాట్ర్మీయ సంగీతం యాడల ఆంద్రదేశంలో గణించ దగిన పూజ్యఖావం ఉన్నా హారిక ధాగానం ఆఖాలవృద్ధలకూ, సండిత పామరులకూ తీనుభవ యోగ్యమైన కళగా రూపొంది అత్యధిక జనాదరణ పొందుతూ ఉంది. ఈ నారాయణదాన త్యాగరాజ ఉత్సవములు కలిపి చేయడంలో మరో ఉద్దేశం కూడా ఉన్నదని విన్నాను. ఈ మహిపురుషులు యిద్దరూ దివంగతులైన తిధి పుష్య బహుళ పంచమి కావడం నిజంగా దైవికమైన విశేషంగా కని పిస్తుంది.

ఈ సందర్భంలో హరిదాస మిత్రులొకరు అన్న మాట జ్ఞ్ఞ ప్రికి వస్తూఉంది. హరికథా సంబ్ర దాయ నిర్మాతగా 🔥 నారాయణదాసు గారికి ఉన్నంతస్థానం ట్రీ ఖాలాజీదానుగారికీ, ట్రీ చేవూరు ఎరకయ్యదానుగారికీ కూడా ఉన్నదనీ. ఆ పరిస్థితు లలో ట్రీ నారాయణదాను గారికి మాత్రం ఉద్దే శించి జరపబడుతున్న ఈ ఉత్సవాల్లో మహామహాలైన యితర హరికాధా సంబ్రవాయ నిర్మాతల యడల ఉపేతుచేయబడుతున్నదనే అపోహ నేటి హరిచాస సంఘంలో ఉన్నదనీ చెప్పేరు.

నిజానికి యిలాంటి అపోహ అర్థంలేని దన వచ్చును. కర్ణాటక పంగీత మూ_ర్మితయంలో తీ త్యాగరాజస్వామితో తుల్యమైన స్థానమే తీ ముద్దుస్వామి దీడితులు శామశాడ్ప్రిగారలకు కూడ ఉంది. తీ త్యాగరాజస్వామి పేరుగా జరకు బడుతున్న ఉత్సవాలలో ఆ మహసీయుల ఆరాధన కూడా జరుగుతున్న దానే ఖావమే సంగీత ఉపాస్తుల హృదయాలలోఉంది.

అదేవిధంగా నారాయణ దాసుగారి పేరున జరపబడుతున్న ఈ ఉత్సవంలో ఇతర బ్రముఖ-వారిక ధా సంబ్రవదాయ నిర్మాతల పూజకూడా-జరపబడుతున్న జ్లో ఖావించవలసిఉంది. ఇం తే కాకుండా ఈ ఉత్సవాలు త్యాగరాజ నారాయణ దాసుల పేరున జరపబడడం ఆ మహిపురుషుల వ్యక్తిత్వ. విశేమంగాని అన్యం కాదు.

ఇది ప్ పేరున జరిగినా ఈ ఉత్సవం క ర్ణాటక్ సంగీత ఉత్సవంగానే ఖావించడం ఉచితం.

ఈనాడు క ర్ణాటక సంగీతం బహురూపాలుగా గానం చేయబడుతూఉంది. శాట్ర్మీయ సంగీత సభలలోనే కాకుండా దడిణదేశమందలి భరత నాట్యము, కథాకళి, ఆంద్రదేశంలోని కూచిపూడి మొదలైన నాట్యనంద్రపదాయకార్యక్రమాలలోనూ, పారికధలలోనూ, పీథిఖాగవతములలోనూ, పౌరాణిక నాటకాలలో పద్యపథన రూపంగాను కర్ణాటక సంద్రపదాయ సంగీతమే గానం చేయబడుతూఉంది. అయితే ఆయా కళారూపాల ద్రపయోజనాన్ని అనుసరించి మాత్రమే సంగీతకళలను సంధింపచేయబడుతూఉంది.

శాట్ర్మీయ సంగీతంలో క్రీనరచన ప్రధా నంగా రాగరస్టోపణకి మాత్రమే ఉద్దేశింపబడిందన వచ్చును. సాహిత్యం ఉన్నా సంగీత విద్వాంసుల మమశారం క్రీన యందరి రాగతాళములమైనే ఉంది.

నాట్య సంప్రదాయంలో నాట్యకళను పోషించేటంత వరకే సంగీత సాహిత్యములు ప్రయోగింవబడుతున్నాయి. ప్రధానంగా నాట్యకళలో సంగీతంలోని గమనసౌందర్యాన్ని మాత్రమే ప్రము ఖంగా స్వీకరింవ బడుతూఉంది.

పిధిఖాగవతములు, తోలుబొమ్మలాటలలోని సంగీతం విళేషంగాఉన్నా రాగతాళ్లపయోగంలో తగినంత ప్రామాణికత ఉన్నట్టు కనపడడు. పోతే నాటక సంగీతంలో పద్యపఠనానికి ప్రత్యేక్శర్ధ ఉంటూ సంప్రచాయ రాగాలను గానంచేస్తున్నా పాటకులుగా గు్రింవబడుతున్న ఆ నటుల సంగీ తంలో నిగ్రహంగాని హరిరాగ పరిజ్ఞానంలో స్వచ్ఛతగాని ఉన్నట్టు కనపడడు.

త్రీత్యాగరాజస్వామి అవతరణతో కర్ణా టక సంగీతసం[పదాయంలో విశేషమైన అఖివృద్ధి వచ్చింది. త్రీత్యాగరాజస్వామికి పూర్వమే శృతి లయ మర్మములను తెలియబర్చే సంగీతశాన్న్రం అపారంగా ఉన్నా రాగతాళ బ్రామాగంలో లక్కురూపమైన స్వరరచన క్రీన విధానంగా బ్రాథ శైలితో తీల్ల్యాగరాజస్వామినుండే పారంఖం అయినదని చెప్పవచ్చును. అంతే కాకుండా జీముద్దు స్వామి దీడితులు, (శ్రీశ్యామశాడ్రి) మొదలగు పలువురు వాగ్గేయ కారుల బ్రతి ఖావంతమైన రచన లతో ఒకమాతనమైన సంగీత సంబ్రామాయం యేర్పడి ఈ నాటి సంగీతక చేరీవిధానంగా పరిణమించింది.

నిర్దమ్మై వివిధరాగతాళములతో గమక స్ఫ్రూర్డిప్లు పండితపామరులలో ఆఖాల వృద్ధ పర్యంతము బ్రహారం పొంది మిక్కిలి ఆదరణ పొందడం అరిగింది. అంతేశాకుండా శాట్ర్రీయ సంగీతం అంటే త్యాగరాజక్రీనలే అనే అఖిబ్రాయం వర్నడింది. ఈ క్రీనలకి ఖిన్నమైన యిత్ర సంగీప రచనల యడల చిన్న చూపు బారంభం అయింది.

ఈ పరి స్త్రితులలో తీ నారాయణదానుగారి అవతరణ జరిగింది, తీ దానుగారిది అపూర్వమైన వ్య క్తిత్వం. నంగీత సాహిత్యములలోనేళాక, బహు ఖాషాపాండిత్యం మధురవచోనై పుణ్యమూ, విశిష్ట మైన కవితాశ క్తి విశేషమైన లోకజ్ఞత నిరంతర ఖావస్వాంత్యముగల దానుగారి ప్రతిభ సంగీత సంప్రదాయశై లీ పరిధిలో యిమడలేక పోయింది.

త్రీ దాసుగారి ప్రతిఖావ్యుత్పత్తులకు ఆనుగుణ్య మైన కళాస్వరూపం అవసరం అయింది.

సంగీత సాహిత్య నృత్యకళలను సమన్వయ వరుస్తూ భగవద్గుణగానానికి అనుకూలమైన కళా రూపంగా "హెగికథ" గా అవతరించింది.

"గీతవాద్మిత నృత్యనాంత్రి ఖిస్సం గీతముచ్యతే'' అనే నిర్వచనాన్ని బట్టి 'హారికథ' అనే కళారూపం పకముఖమైన కళాన్వరూపాలన్నింటిలోకి సంపూర్ణ మైనదని గ్రామాంచ వచ్చును.

తీ నారాయణదాసుగారినుండి సర్వాంగసుంద రంగా అఖివ్య క్రమైన "హరికథ" కి పూర్వరూప మేదైనా ఉందాలేదా అనే జిజ్ఞాన కలుగుతుంది.

ఈ హిరిక ధా విధానం దడిణ దేశంలోనూ మహి రాష్ట్ర్ఫ్ దేశంలోనూ కూడా ఉంది. దేశంలో ఇతర రాష్ట్ర్ఫ్లో కూడా ఉండవచ్చును.

దండి అదేశంలో పారిక థాకాల జే.పాలలో వివిధ వాగ్గేయకారుల, వివిధ భామలలో భక్తుల భక్తిక్ రై నలు గానం చేయబడుతూ, రామాయణాది పద్యాల లోని శ్లో కములు కధా సందర్భాన్ని బట్టి ఉటంకించ బడుతూ ఉంటాయి. అంతేకాని ప్రత్యేకించి పారి కధా విధానాన్ని అనుసరించి రచింపబడిన కావ్యము లేపీ ఉన్నట్టు కనపడడు. ప్రమైనా దడింది దేశంలోని ఈ పారిక థా కాల జే.పాలు డాసుగారికి పూర్వం నుంచి ఉన్న దీ లేసిదీ. ఒక వేళ ప్రాచినంగాఉన్న పడంలో (శీ) దాసుగారి యడల వాటి ప్రభావం ఎంతవరకు ఉన్న దీ విజ్ఞులు తెలియజేయు వలసిఉంది.

ఒర్స్సాలో ప్రారామైన ఒకవిధమైన యడగాన ప్రభావంతో 🐧 దాసుగారి "హరికథ" వ్యక్త మయిందని పెద్దలు చెప్పగా విన్నాను.

అంతేకాకుండా మనకు అనుత్రతంగా పురాణ ప్రవచనంచేసే సంప్రదాయం ఉంది, నాట్యసంప్ర దాయం ఉంది. అనేకమంది భక్తుల భజన క్రీనలు ప్రచారంలో ఉండనే ఉన్నాయి. విఖిన్నరూపము లుగా ఉన్న ఈ కళాస్వరూపాలన్నీ శ్రీ దాసుగారి పారికథా గానం యొక్క ప్రాతిపదికలుగా కూడా ఊహించవచ్చును. ఈ విధమైన జిజ్ఞాస, శ్రీ నారా యణదాసుగారు హరికథా పితామహులుగా గ్రిహించడంలో బాధకంగా ఉంటుందని అనుకోను. అసాధారణ ప్రతిఖావ్యుత్పత్తులుగల దాసుగారు నృత్య గీత వాద్యములు హరికథకు సమన్వయ పరచడంతో "హరికథి" సర్వాంగసుందరమైన కళారూపంగా పరిణమించి స్థామాణికత సంత రించుకొంది.

కేవల సంగీతాన్ని అనందించడానికి కొంత పారిశాషిక జ్ఞానం, రసజ్ఞత, అఖ్యానం అవసరం. అదేవిధంగా నాట్యకళ విషయంలో కూడా. అయితే కథా సంవిధానాన్ని అనుసరించి సంగీత సాహిత్యములు నృత్యము సమన్వయ వరచడంతో హరికథ పండితులలోనే కాకుండా, పామరుల్లో కూడా సుబోధకమై రాగతాళములు, నృత్యము సార్ధకంగా ఆనందించడానికి అవకాళం కెలిగింది.

దడిందేశంలో కేవల సంగీతకచేరీలు, నాట్య ప్రదర్శనలు బహుకాలంగా ప్రచారం అవడంతో అక్కడ జనసామాన్యంలోకూడా ఆ యా కళలను ఆనందించే రసజ్ఞత పెంపొందింది. కాని తెలుగు దేశంలో జనసామాన్యంలో హరికధ ఆకర్షించినంత విరివిగా సంగీత సభలు గాని నాట్యబ్రదర్శనలుగాని ఆకర్షించ లేదని చెప్పవచ్చును.

బ్రహూ కాహుళ్యంలో యింతటి బ్రహూ కాన్ని కలిగించినా సంబ్రహూయ ఆగ్రహం కలిగిన సంగీత విద్యాంసులు హారికథాగానం విషయంలో తగినంత బ్రహమాణికతను గు ర్వించక పోవడమే కాకుండా ప్రామాణికతను గు ర్వించక పోవడమే కాకుండా మహంయణదాసుగారివంటి వాగ్గేయకారుల విషయంలోకూడా ఔదాసీన్యత వహించడం జరి గింది. ఈ వరి స్త్రీతిని ట్రహిమాగారు ఆతినిర్ల ఉ్యంగా ఎదుర్కొన్నారు. సరిగమలు పారాయణచేసే ప్రతిధాందనుడు. పండిత వేషంవేసుకొని బ్రవర్శించే వేషం దానుగారికి పేడుక కలిగించేది. రనదృష్టిగాని నవ్యతగానిలేని సంబ్రహాయ సంగీత విద్యాంసులను అవహాస్యఖాజనులుగాచేసి రెచ్చగొట్టేవారాయన.

ఇది ఎంతవరకు మెళ్లిందం టే సమకాతిక సంగీతజ్ఞుల నేకాకుండా సంగీతకళలో యుగక ర్లాగా ఖావించ అడుతున్న త్యాగరాజస్వామి విషయంలో కూడా తీదాసుగారు వేళాకోళపు ధోరణినే అవలంబించే వారని ఈ కింది ముచ్చటవలన తెలుస్తుంది. ఈ విషయం ఒక జనళృతిగా మాత్రం ఉంది. ఎంత వరకు యధాగ్థమో తెలియదు.

శ్రీ దాసుగారి యడల ఎంతో మెప్పుదల కలిగిన పండితకవులు ఒకరు శ్రీ దాసుగారిని ప్రశంశిస్తూ కొన్ని పద్యాలురాసి వినిపించారట. అందులో ఒక సీసపద్యంలో దాసుగారిని ఖాషాపాండిత్యంలో ఆనంతుడనీ, నాట్యశా స్పంలో భరతుడనీ. సంగీ తంలో త్యాగరాజంత వాడనీ శ్లాఘించేరట. ఆ పద్య పాదం వినగానే దాసుగారు ఆగమని నవ్వుతు అన్నారట.

"అవురా ఆరుమాసాలు సాముచేసి ఆడదాని మీదికి యుద్ధానికి పోయోడట. అలా ఉంది. యింత వాణ్ణి నన్ను పట్టుకొని రానురాను త్యాగరాజుతో పోల్చేవేమిరా నాఖర్మం" అన్నారట.

పై మాటల్ని బట్టి 🜓 దాసుగారి ఆత్మవిశ్వానం ఎంతటిది? అన్న విషయం మాత్ర మే మనం గ్రహించ వలసి ఉంటుంది.

సంప్రాయం సంగీతంలో కీర్తనరచనా విధా నాన్ని బట్టి పరిశీల్ స్ట్రే దాసుగారు హారికథలో బ్రోవేశ పెట్టిన 'మట్టు' ఒక విశిష్ట్రమైన సంగీతరచనగా ఆర్ధం ఆవుతుంది.

సంప్రాయ సంగీత క్లిక్ రైనలో రాగపోషణ ప్రధానంగా ఉంటుంది. మీవివిధ సంచారములతో, -గమన స్ఫూర్తితో కీర్తన రచన చేయబడి, లయ అంతర్వాహినిగా ఉంటుంది. సాహిత్యం రాగ ఖావాన్ని అనుసరించి ఒదిగి ఒదిగి ఉంటుంది. కీర్తనలో మాటమాటగా తెలియకుండా రాగంతో సాగిపోతు ఉంటుంది. ఆ కారణంచేత కీర్తనలో రసనిష్పత్తి రాగాన్ని ఆశ్రయించి ఉంటుంది.

హారిక ధమట్టులో సంగీత సాహిత్యములు సమాన స్థాయిలో నడుస్తాయి. అంతే కాదు పరస్పర పోష కంగాఉంటాయి. గమనస్థాందర్యంతో సంగీత సాహిత్యములు తూగుతూ నడుస్తాయి.

రసనిష్ప్రత్తికి రాగతాళములు, సాహిత్యమే కాకుండా నృత్యంయొక్క ప్రాముఖ్యతని స్థీ దాసు గారు గుర్తించడం వలన [పతి 'మట్టు' కూడా నృత్యానుగుణ్యంగా రూపొందించ బడింది.

్రీ జాసుగారి 'మట్టు' గానం చేసేవారు ఈ విషయాలన్నీ గ్రహించడం అవసరం, కాని పతంలో వారి సంగీతానికి న్యాయం చేయడం జరగదు.

ముఖ్యంగా మట్టులో వారు ఉద్దేశించిన విరుపులు అర్ధంచేసుకొని మృదంగము మొదలగు తాళ వాద్యములు అనుసరణ క్రమాన్నిముందుగానే నిర్ణ యించుకోవడంఅవసరం. 'మట్టు' లో ముఖ్యంగా నృత్యాన్ని మనస్సులో పెట్టుకొని అనేక నడకలు సమకూర్చబడి ఉన్నాయి. ఆయా కారణాలచేత గాయకులు బానుగారి మట్టుని గానం చేయడంలో ఎంతో రసదృష్టిని పెంపొందించు కొనవలసి ఉంది.

నవరనములను పోషించడంలో రాగముల పాముఖ్యత కార్రమ్మజ్ఞులచేత గుర్తింపబడినదే. అయితే త్యాగరాయుడి వాగ్గేయకారుల కీర్తనలు కేవల భక్తిరసోద్దీపిత్తములు మాత్రమే. శ్రీ దానుగారు కథా సంవిధానా న్ననుపరించి వివిధరాగములను సమర్ధంగా వివిధరనములను పోషిస్తూ కీర్తనలను రచించేరు. దగ్గరగా ఒక శతాబ్దికాలంనుండి రసజ్ఞుల హృదయాలలో () దాసుగారు గానంచేసిన "మట్లు" చెరగని ముద్రవేశాయి.

పోతనగారి ఖాగవత పద్యములు (శ్రీ జయదేవ కవి ఆష్టపదులు (శ్రీ నారాయణతీర్ధుల తరంగాలు రామదాను కీర్తనలు (పజలలో ఎంత్రపచారాన్ని పొందాయో (శ్రీ) దాసుగారి మట్లుకూ శా అంతటి [పచారాన్ని పొందేయి.

రుక్మిణీక ల్యాణంలోని "లేజవ్వనంపువసందు '' " సామిళావదేమరా యోసర్వాంతర్యామిరా '' సీతాకల్వాణంలో ''తపసిమిన్న నీరాకచే ధన్యుడ **నె తి" "నాకులసతి** జెరుప*్*నేగినాడ**వా** భడవా" "వెదకి రావె వేవేగపోవె" "సీతారాముల కున్న పరస్పర (పీతిదెల్పతరమా'' "పెండ్లికొడుకు లును పెండ్డికూతులును వెలుయుసభ భళిరా'' "కన్న వార లెంతధన్యులో" సుందర కాండలో **''అమ్మనీ పే** సీతవా'' మార్కం జేయలో బాలచం_! ద యేలే పాదంబులిడవా'' **హ**రిశృంగ్రలో "జాతి చెరచెగాని నానీతిచెరువగలదావిధి" సావి|తిలో అవును "నీవే నానాధుడవు" జానకీ ళపథంలోని ''ప్ర<mark>యూరు ఎచ్</mark>వారు తనయులు'' వినుమందు **''మాయూకు''** మొదలైన మట్టు పనాటికీ రసిక లో కానికి తన్మయ క్వాన్ని కలిగించే సంగీతరచనలు. ఆ యా మట్లు గానంచేసే కథకులు 📢 దాసుగారి కళాహృదయాన్ని అర్ధంచేసుకొని గానం చేయడం అవసరం.

అయితే ఈ దాసుగారి శిష్యపరంపరలో వారి వ్యక్తిత్యాన్ని అనుకరించినంతగా వారి కళాసంబ్ దాయాన్ని సాధన చేస్తున్న వారలు ఆరుదు అయి పోయే రనిపిస్తుంది. నేడు పలువురు హాగికధకులు తమ హారికధాకాల ఉపాలలో రక్తి కలిగించక పోలేదు. అయితే ఈ దాసుగారు సృష్టించిన నృత్యగీత వాద్య సమ్మేళనతో కూడిన ఉత్తమ సంబ్రదాయాన్ని నిలజెజ్జ్ ఆర్హత ఛాలావరకూ లోపించిందని చేప్పవచ్చును.

కొందరు కేవలం పాటమీదే ఆధారపడు తున్నారు. మరికొందరు కేవలం కాలకే పం కబర్లలోనే కథ కంచికి పట్టిస్తున్నారు. నేడు హరితాధా కాల కే పాలు శుష్కరాజకీయ ఉపన్యాసాల లాగ బోలో న్వతంత్ర ఖారత్ కీ మై, గాంధీమహిల అనందించడానికి పమి మిగలకుండా ఉంది. కొన్ని కాల కే పాలు చవకరకం సాహిత్య ప్రసంగాలలా పరిణమించేయి.

్రజలను పదోవిధంగా ఆకర్పించడమేశాదు ఆ ఆకర్షణ ఉత్తమ కళాసంప్రాయాన్ని ఆనుస రించినప్పుడే ఉత్తమకళారూపంగా "హరీకధ" శాశ్వితంగా నిలుస్తుంది.

With Best Compliments

SRILEELA MAHAL

VIJAYAWADA ★ GUNTUR ★ VISAKHAPATNAM

K. P. V. Shaik Mohamed Rowther & Company, Shipping, Glearing & Forwarding Agents, and Stevedores.

·

41, LINGHI CHETTY STREET, MADRAS-1

Post Box No. 1264.

PHONE 22761 (5 Lines.)

Branches at:

Nagapattinam, Kakinada, Masulipatam, Guntur and Karaikal.

Agents For:

The Scindia Steam Navigation Co, Ltd., Bombay.

The Shipping Corporation of India Ltd. Bombay-

The Jayanti Shipping Company Limited, Bombay.

The United States Navigation Co., Ltd., New Yark.

The United Arab Maritime Co., Alexandria.

Esso Standard Eastern Inc.

Coastal and Overseas Service.

Regulr cargo service to Coastal Ports of India/Burama.

India - U. K/Continent

India - Black Sea

India - U. S. A

India - Far East

India — Australia

Passenger and Cargo Service.

3555555555555555555555

Madras/Singapore

Madras/Andamons

జీవిత సంగ్రహము

__ 👃 వాజపేయయాజుల వేంకటరమణయ్య

కింగ తీ నారాయణ దానుని గానవిశారదుని యుకుగానాఖ్య కళా జ్ఞాననిధి విమల చరితము తీ నారాయణుఁ డొకండె చెప్పఁగ నేర్చున్.

ఆజవేజ ఆతఁడెన్ని విద్య ల**ఫ్యా**స్ మొనరించె నన్ని విద్యలందు నారితేరి నట్టివారె కాని యమ్మహేమహుగాధం జెప్పంజాల రొరులం జెప్పనేల?

చంపక మాలిక.

ಅತನಿ ಕತಂಡ ನಾಟಿಯಗು నాం ధుల ఖాగ్యప్రు బంటయై బృహ న్పతి నమబుద్ధిశాలియయి వాగ్దిత పర్స్త కులాధి నాధుడ్ പക്ഷാർ ഡക്സ് നട്ടൂർ సంచయమున్ రచియించి శివ్యసం తతికవి నేర్పి సర్యజనతా ఘನ**್ ಬಣರಿಶೀ ದರ್ಶೃತಿ** |పత**తిని జాడి యా**డఁదగు ప్రవర్తం **దా** నొనరించి చూపి గ ర్వితమతులైన పండిత కవీళ్వర <u> শ্</u>ৰুপ্ত প্ৰত্যু ర్వతపన్నియై విదేశ కవి పండిత నమ్మ తిఁ గూడఁ గాంచి సం ಹಹ ಭಗವತ್ಪು ವಾಜ್ಜ ಯುಗದ್ರತ್ತ మనస్కుడుగా కేలంగి సం

స్కృత ముఖనైకళావల విశేవముగాం గృషిండేసి యన్ని టన్ గృతమతియొ కృతార్ధండయి క్రీ లతాంగి మనోవారుండునై యశుల విరాగియై యశుల కందని బ్రహ్మపదార్ధమందు శా శ్వతముగనుండు నా ఘనుని చారు చర్మతముం జెప్పళక్యమే?

అయినను నారాయణచాసు వంటి పుణ్యళ్లోకుల చరితంబు రచించుట పాపత్రయ కారణం బగును. కాన నందులకు గడంగితిని.

్రానాయణదానుగారు ఖారద్వాజన గోతులు. అన్నగోతులందుగూడ శాదిభట్లగృహా నామము గలవారు దివిల దావిడులందు గలరు. అందుచేతనే తీవాసుగారు "తీమదజ్జడాదిభట్ల" యని దాసికొను నావళ్యకత యేర్పడియె. తీవేంకట చయనిగారు దాసుగారి జనక పాదులు. పీరు పండితులు, పౌరాణికులు, ఖాన్కరారాధ కులునై విరాజిల్లుటయేకాక దేవఖాషయందు "ధనంజయ విజయ" మను మహాకావ్య కర్ణమై రాణించినారు. కాని యాకృతి ఖలమగుటు బ్రాచార రమునలేదు. పేంకట చయనిగారు "బొడ్డమడి" యను తమ పొలమున నొకమాయి డ్రవ్యించునెడ నెప్పటికిని జలదర్శనము గాకపోవుటచే నువర్ణ ముఖ యందు సుస్నా తులై. వార్చి కేల గంటమూని యెకుక

తాళప్రతమ్మ గైంగనుగ్రూర్చి నుతించుచు నొక యష్ట్రకింబు వరించునప్పటికి జలావిర్భావ మయ్యేనట. తీనింబట్టి యాఘనుండమోమ వచస్కుండని తెల్ల మయ్యెడిని.

వేంకట చయనిగారి కొకప్పడు ఉయవ్యాధి పట్టుకొనఁగా ఖాస్ట్ర రారాధనమున దానిఁబోగొట్టు కొనింి. ఆ సమయమున వీరి ధర్మపత్ని నరసమాంబ గర్భవతియేయుండి త్రీ దాసుగారిని ప్రస్తవించెనట, ఆది కారణముగా వేంకట చయనిగారు కుమారునకు సూర్య నాగాయణయని పేరు బెట్టిరట. ఇంటనంద ఱును త్రిదాసుగారిని సూరన్న యనియు, సూని యనియు బిల్పుచుండెడివారఁట. కాల్మకమంబున జెరిగి పెద్దయై యాసూరియే సర్య జగన్మనో హరులై త్రీ నారాయణదాసుగారై విరాజిల్లి రి.

ఒకప్పు డజ్జడకొక యతీశ్వరుండు రాగా నాస్వామినీ దర్శించుట కనేకులు పోవుచుండుట చూచి జీడాసుగారుకూడ రెండు పువ్వుటాగై కొని స్వామియొద్ద కేగి వానిని సమర్పించి నమస్కరించి రంట. ఆస్వామి ఉదాసుగారిని చూచినతోడనే, యీతండు మహావిడ్యాంనుండును, మహాళగవ దృక్తుండును కాగలడని పలికి రెండనంటి పండ్లను కోర్కె ఓక కాటిని ప్రసాదించిరట. తరువాతం గొంత కాలమునకు ఆ సన్యాసి యూహించినట్లు దాసుగారు మహావిడ్యాంనులుగను మహాళ క్తులు గను విరాజిల్లి యనేక యడగాన ప్రబంధములను రచించి, వానిని మహానథలలో ఖాడీ యాడి యనేక లడుల జనులకు త్రోతాడిపర్వం బొనర్భి వారలు బవిత్తులనొనర్బి ప్రహ్లాద నారద పరాశరాదులకుం దులయైన భగవద్భక్తు లనిపించు కొనిరి.

ఒక నాడు వేంక ట చయనిగారు సువర్ణ ముఖి నదీతీరంబున తమకుగల యొక భూఖండమును దున్ని ఇచ్చి వంగనారు జాతించు చుండగా త్రీదాను గారు ఖాలుండయ్యు "నాయనగారూ! మీరు కడు క్రమపడి వంగనారు నాటించుచున్నారు. కానీ వరదలు వచ్చినచో నీ నారంతయుఁ గొట్టుకొని పోవు నేమో" యన నాయశుభ వాక్యంబులకుఁ దండిగారు కుపితులై తీరామగారిందిట్టి జుట్టు పట్టుకొని వంచి పీపుపై నాలుగడచి యేటిలోబడ ద్రోసిరట. తీరామగారంతట నేడ్పుచు నొడలు గడిగికొని తల్లి యొద్దకు బోగా నామె యోదార్పె నట. అమ్మరునాడేటికి వరదలువచ్చి యానా రంతయు గొట్టుకొని పోయెనట. వేంకట చయని గారావార్త నాళించి కుమారుని వాక్సుద్ధి కాళ్ళర్య పడి "నాయనా నీవెప్పుడిట్టి యపశకునపు" మాట లాడ వద్దని బోధించి యాతని మీగుల లాలించిరట.

శ్రీ దాసుగారు సుందర దృధగాత్రులు. శీత వాతాతప వర్ష్ణలులకు జంకనివారు. దబ్బపండు వంటి మైచాయ గలవారు. సమవిళక్తాంగులు. మహిష్మతం బల నవలీల నెక్కుటకుగాని వాపీకూప తటా కాదుల వెరపింతయులేక యాదుటకుగాని వెను దీయని ధైర్యము గలవారు. గొప్పబుడ్ధిబలంబును, నసాధారణశ క్రియు. నమిత పరిశోధనా స్త్రియు గలవారు. భూతదయ కలిగిన కాంత స్వఖావము గలవారు. భూతదయ కలిగిన కాంత స్వఖావము గలవారు. సహజ సంగీత సాహిశ్య పారంగతులు. ఉళయఖాషలలో నసమా వాశుకవిత్వ రచనా ధురంధరులు. పేయేల, పీరాదర్శ పురుషులనందగును.

అప్పటి విజయనగరము కేవల విడ్యానగరముగా నుండెననుట యతిళ యోక్తికాదు. పురంబన నెచ్చటు జూచినను పండితనళలే. ఎందుజూచినను పీనుల విందగు పాటకచ్చేరీలే. మనోరంజకములగు శాన్హ్ర వాదముల తోడను. నేత్రోత్సవంబులగు నాటకముల తోడను భజనల తోడను వివిధదేవోత్స ములతోడను నగరము మార్క్స్తోగు చుండెను. ట్రిదాసుగారు బడిలో నేర్చుకొను విద్యకంటే నగ రంబునం జూచియు వినియు నధిక విద్యను నేర్చు కొనిరి. బడి పరీశులలో ఫస్టుమార్కులకై ప్రయ త్నింపక దాసుగారు పండిత నదస్సులకు గానసభ లకును హాజరై పండిత గాయకులను అనుకరించుచుం బాడి పారికంటే నెక్కుడు చాకచక్యమును కావ్య తను బకటింపం జొచ్చిరి. కాలేజీలో నెపుడైన నుపాధ్యాయులు రాకుండిన విద్యాద్ధులెల్ల రు ట్రిదాసుగారి చుట్టునుమూగి వారి పద్యములను పాటలనువిని మిక్కిలి యానందించు చుండుట పరిపాటి యయ్యాను.

మొత్తమునకు శ్రీదాసుగారెంత నిర్ల శ్యముగా జదివినను 1883 లో మెటిక్యులేషన్ పరీశులో నుత్తీర్లులై రి. ఈ విద్యార్థిదళయందే శ్రీదాసుగారికి శ్రీగురశాడ అప్పారావుగారును, శ్రీగిడుగు రామమూ_ర్తి పంతులుగారును మిత్రులై రి. ఆ కాల ముననే కాలేజి ప్రిన్సిపాలు శ్రీచంద్రేఖరళాడ్ను గారు స్వర్గమ్లుకాగా శ్రీదాసుగారు. ఆశువుగా చక్కని పదబంధమును, ఖావమును గల పద్యము. లను జెప్పి తను గురుళ్కిని పెల్లడించుకొనిరటు.

అంగ్ల విద్యకు స్వ్రైస్ చెప్పిన తరువాత శ్రీదాను గారు పవలే కాక రాశ్రులందుగూడ తమ స్వ్రగామమగు నజ్జాడలో స్వగృహంబున నాముదపు దీపము నొద్దఁ గూర్పుండి నిబాదూరులై యెన్ని గ్రంధముల బఠించిరో చెప్పకాలనుు. వారి విద్యా స్త్రీ యట్టిది. తగిన మేధాశ్త్రి సంపదయు వారి కబ్బియుండుటచే సంస్కృతాంద్రములందే కాక ఉద్దా, ఫారసీ, అరబ్బీ మున్నగు నితర ఖాషల యుందుగూడ వారు తగినంత పాండిత్యమును సంపా దించి యా యా ఖాషలయందలి సారస్వతంబునం గల రసంబును **గూడ వాకంకంబు**గ్ **గోలి ఎమం** విజ్ఞానంబునకొక నూత్నమగు వెన్నె పమకూర్చు. కొనఁ జాలిగి.

కథ జెప్పనారంభించిరి. ఛ్రత్తపురమున దాసుగారు. పండిత పామర రేంజకముగా కథాగానము చేసిన యనంతరము బరంపుర నివాసియు, పేరెన్సికగన్న న్యాయవాదియునగు అజయంతి కామిళం. పంతులుగారు తీదాసుగారిచే ద్రువచరిత్రమును జాడించుకొని విని యేదు రూప్యములనిచ్చిరట, దానికే దాసుగారు పరమానంద భరితులుకాగా పిమ్మట దాసుగారు అంబరీప చరిత్రమును బాసిత్తక్షును రాజకముగా ఖాడిరి. అంతట పంతులుగారు దాసుగారికి సింహతలాటములను వేయించి శాలువుల నొనగి ఆరువందల రూప్యముల నిచ్చిరట. నాటినుండియు పంతులుగారును, దాసుగారును సోదర ప్రేమతో నుండిరట

జూటికా ప్రశంస

విజయనగరమహింగాజుగారి దీవానగు తీవ్ నత్స్ జగన్మాధ రాజుగారు పీఠకా పురాధీశ్వరులగు గంగాధర రామాగావుగారికి మిక్కిలి ప్రియ మిత్రులు, జగన్మాధరాజుగా రొకనాడు తమవీధి యరుగుపై గూర్భుండి దారినేగు తీ దాసుగారి నీడించి పిలచి "జుట్టుఖాగుగ దువ్వినాడవు. పిఠా పురరాజుగారి కొక పరిచయలేఖ నిచ్చెదను. అచ్చటి కేగి నీకథ రాజుగారికి విన్పించేదవా" యన "చిత్రమల్లో" యని తీవానుగారు విలానముగా నుత్తరముసంగీరి. అంతట దివానుగారు శిఫారసుత్త రము వాయించి దానిపై దమ ముద్రవేయించి దాసుగారి చేతనిడుచు "వెడలెదవుగాని యచ్చట నీ జుట్టు జాగత్తగ జూచుకొన వలయుంజువూ"

For

<u></u> ტტტტტტტტტტტტტტტტტტტტტტტტტ

STEEL STRUCTURES. FERROUS AND NON-FERROUS CASTINGS AND MACHINING WORKS

Manufacturers of:

BARBED WIRE

CONTACT:

KOWTHA BUSINESS SYNDICATE (K. B. S.) PRIVATE LIMITED.

@&&&&&

95, BROADWAY, MADRAS-1

PHONE: 21817

FACTORY:

INDUSTRIAL ESTATE, A-1 UNIT, PADAMATTA (KRISHNA DT.)

PHONE: 6327

Registered Office:

KOWTHA BUILDINGS, GOVERNORPET, VIJAYAWADA

PHONE: 6315

యని మందస్మితముతో హెచ్చరించిరి. జాక్కాణు లైపై కోపము వచ్చినప్పుడు వారి జుట్లు కోయించి పంపుట గంగాధరరావుగారి కలవాటు. "మాజుట్టున కొంత మాత్రము భయములేదని త్రిందాసుగారు హేలగా నుడిపి యుత్తరము గైకొని పీఠికాపుర మునకేగి యచ్చటి కుక్కు చేశ్వరాలయమున నౌక హరికథను చెప్పి యచటి దివానును మెప్పించి కోటలోని కాహ్మానించబడి రెండు హరికథల గానము: జేనెను.

అంతట రాజుగారు 🐧 దాసుగారి 🛛 వతిళా విశేషములను గొనియాడి పేరన్నగారి (పక్కసాట అడ్డ్మైపై పన్నీరు చెల్లి నట్లున్న దని బ్రహంసించిం. తరువాత నొకనాడు రాజుగారు పేరన్నగారిని 🐧 దాసుగారిని ఆస్థానమునకు బిలిపించి సగౌర వంబు గూర్చుండ నానతి నొసంగి సేవకునింబిలిచి కైజానుం దెమ్మనీరి. అదివినీ 🐧 దాసుగారు జగ న్నాధరాజుగారి "జూటికా ప్రశంస" నొకమారు స్మరించి మందస్మితవదనార విందులై కూర్చుండిరి. అంతట 🐧 రాజుగారు బ్రహింసా పూర్వకంబుగ -నెక్రైజారు మీదుగా మూఁడువందల రూపాయలు ్రి దాసుగారి దోగిటబోసి "మీకు సంతుష్టియా ? - అనంతుష్ట్లో ద్విజో నష్ట్లో అనిరి. అందుకు శ్రీ దాను .గారు "సంతుష్ట ఇవపార్దివః'' అనిరి. ఆందులకు రాజుగారు హెచ్చుగవచ్చు నవ్వుఁ బట్టణాలరైరి. మఱియు నొక యమూల్యమగు శాలువను [శ్రీ దాసు గారిపై గప్పుచు "దీని నేను కలకత్తా నగరమున కేగి నప్పుడు కొంటిని. నేఁడు ప్రాతులగు మిమ్ము వల కరించితిని. సంతుష్ట్రియా?'' యనిరి. అందులకు దాసుగారు మందస్మితముతో " మహ్మాపథూ ! నాకెప్పుడును సంతుష్ట్రియే. ఒకరన్న మాటైపె నౌకమాట యనుట నా స్వభావము. అది నేను శప్పించు కొనఁజాల నై తిని. ఉమింపవలయు ననిరి.

హానికి ఠాజుగారు మిక్కిలి సంతోషించి "ఇట్టిల్లహం మానమును మీకు వార్షి కముగా నిచ్చెద" మని8.

ఒక నాటి కాకీనాడ గానసభలో దాడిణాత్య గాయకుఁ శాకడు పల్లవి బాడుచు చారుణంబగు నసహ్యాంబగు రణగుణధ్వనిఁ జేయుచుండ 📳 దాసు గారచ్చటికి వచ్చి కొంతతడ వాగానమును విని తమ |పియుశిష్యుడైన క్రీవాజ**ేపయయా**జుల సుబ్బయ్యతో ''ఓరీ! సుజ్బా! ఆ మువ్వురచ్చట నేమి చేయుచున్నారురా" యని పల్లవిఁ**కాడు** గాయకుని జూపుచు నడిగిరి. అందుకు 🛊 సుబ్బయ్య గారు "స్వామీ వారు సంగీతముఁ జాడుచున్నా" రని సవినయంబుగ విన్నవించెను. ఆదివిని 🙌 దాసు గారు "ఆ! ప్రమంటివి! వారు సంగీతము బాడు చున్నా రా? తిన్నగా బరికించితివా? అది సంగీతమా? గ్రాద్ధులాట**యా?'' య**నిరి. అది యాలకించి సమీ పస్టు లెల్లరును కడుపుబ్బ నవ్వ నారంభించిరి. గాయకునకు సఖారంజనమే క ర్జ్యముగాని పెద్ద గడబిడ యొనర్చుచు వాతరోగమున నేలబడి తన్ను కొను గొడ్డువలె గింజుకొని సకలాంగ వైకల్యముఁ paకటించుట పాడిగాదని (శ్రీదాసుగారి యఖి ్రపాయము.

ఒకప్పుడు రాజమవేంద్ర నివాసియగు నొక సంవన్న గృహస్థుండు ఈ ఖాకార్య సందర్భమున ట్రీ బాసుగారిని, బెంగుళూరు నాగరత్నము నాహ్వాని నించిరి. నాగరత్నము కూడ తన పాటకు రమ్మని నగౌరవముగ వర్తమానము చేసియుంటచే టీదాను గారేగి నాగరత్నముపాట కొంత సేపువిని "ఖాలా మణి! తరించితి" వని యఖనందించి తిరిగి వచ్చుచు తమ టియశిష్యుడగు త్రీవాజ పేయ యాఖల మత్బయ్యతో" చూచితివా ఆడుది జావళీ కాని కృతిగాని పాడునప్పుడెంత సొగసుగా నున్నదోం వల్లని పాడునప్ప డట్లున్న దా" యనిరి. స్ట్రామ్ మండులోని పండులుగారి మేడ మీద నొకయప్రావథాన మొనర్చిరి. టిక్కెట్లు పెట్టగా నానాడు ఖక్కులుపోగా దానుగారికి నూట యెనుబది రూప్యములు మిగిలినవట. ఆ నాడు టీ దాసుగారు రెండు చేతులతో రెండు తాళము అను వైచుచు బల్ల విజాడి నఖాస్తారుల నెక్కుడుగ రంజించిరట

ఒకమారు 🜓 దాపుగారును బేరన్న గారును, బక్క వాద్యముల వారిని వెంట జెట్టుకొని మహా రాజుగారి భవనమున కేగిరి. దాసుగారు చందన దవ **చిగ్గాంగు**∰ కన్నులకంజనంబు` వె**ట్టు**కొని నుడట తిలకంబుదిద్ది జుట్టుముడికిఁ బూలదండఁజుట్టి మైడ నొక పుష్పమాల ్రవేలుచుండ బట్టుపంచె ధరించి నడుమున నొక బనారసు కొండువా జుట్టి కాళ్ళ గజ్జెలతో జేతనౌక (శ్రీరామపట్టాభిషేక చిశత పటంబు దార్చి సఖారంగమున కేగిరి. అంత చాసు గారు చేతనున్న చ్చితపటంబు నౌక కుర్చీపై నుంచి దాని నౌక పుష్పమాలచే నలంకరించిరి. వెంటసే మహిరాజు గారొక పుష్పమాఠికను గైకొని స్వతుముగ 🜓 దానుగారి మెడలో 🖫 చిరి. ెవెంటనే దానుగారు ₍పార్ధన **్లో కము**ను కమాచి రాగమున జాడగా రాజుగాఠలరి "యువర్ ్రమ్యూజిక్ ఈజ్ వెరీ స్వీట్ '' అని పొగడిరి.

ఒక ప్పడు దాసుగారానందగజపతి యొద్దనుల్లా సంబన పల్లని కాడుచు నౌక సంగతి వేయంగా రాజుగారు మితిమీరిన సంతసంబున పదీ యింకొక సారి యా సంగతిరానిండనిరి. శ్రీ దానుగారు కొంచె మాగి మంద మలయానిలుం డొకసారి హాయిగ వీచుట గమనించి మలయా నిలు నుద్దేశించి పదీ చురొక్కసాధి" యనిరి. ప్రభువు వారు సంగీత సారస్యము నెతింగినవారును, నిశేషించి శ్రీ దాసు గార్లి ప్లాట వర్లించి నేర్చిన సాధ్యాథణ గానముశాక్ నహజగానమగుటచే వేసిన సంగతి మఠల చేయు టకు శక్త్యము గాదన్న సంగతి నెటింగిన వారగు టచే సంతసించి యూరకుండిరి.

1904 లో జెంగుళూరు నందొక గొప్ప గాయక నక యాయ్యాను. దానికి భరతఖండము నలుమూ అలనుండి గాయకవతంసు లాహ్యానింపబడిరి. 🕞 🤊 దాసుగారును ఆహ్యానితులై పేరన్న గారితో నచట ేకిగిగి. అందు దినమున **కొక** గా**యకు**ని పాట కచ్చేరి జరుగుచుండెను. ఒకనాడు 🜓 దాసుగా యకాగాన కథాకాల ఉపము నిర్మయింపబడెను• దాసుగారి లయజ్ఞాన పాటవము ఔంగుళూరి వారికి పరిచితమగుటచే ద&ణ దేళమున్నబసిద్ధి 📆 🕏 🕏 🕏 ద&ణామూర్తి పిళ్ళాగారిని మృదంగ పాద్యమున ేకేర్పాటుగావించిరి. **్రిచాసుగారానాఁడు** రుక్మిణి కల్యాణముఁ జెప్పు చుండిరి. కథా స్థారంఖమైన ొలఁది సేపటికే మార్దంగికుఁడు తన్నపాగల్భ్యమును జూపుచు లయలో దాసుగారిని మీంచునట్టు వాయింప దొడ**ెగను. వా**ని యౌద్దత్యమును గు రించి 🜓 దానుగారు 🐞 పెళాళమున నొక క్రైన నె**.త్రి**గాని యొక గతిలో బాడుచు మరి యొక గతిలో దాళము వైచుచుండిరి. అపుడు విళ్ళాగారికి మృదంగముపై జేయి. పడకుండెను. ్రీ దాసుగారు నాలుగైదు నిముసము లట్లుపాడి స**భాధిపతుల<u>వై</u>పు చూచి తి**రిగి మాగ్దంగి**కునితో** "పమి ద**ఓచామూ ర్త్తీ అనిరి.** "సామీ! జాగాదొర కుట లేదని యాత డుత్రరముసంగెను. అంత దాసుగారు '' నరే, నాసంగతి నీకును, నీసంగతి నా కును అవగతములయ్యో ఇక నైన ఔద్ధత్యము దక్కి నరిగా వాయింపు"మని జాగా వెల్లడిగావించికి. అంత మండియా తఁడు వినయ్హంబున జాగరూకుడై ఫాయించెను. 🜓 దాసుగారామీదనొక గ తిలో ఖాడుచు మరియొక గతిలో దాళము వేయుచు మూడవగతిలో నృశ్యము చేయసాగిరి. సళవారు మిక్కిలి యాళ్ళర్యపడి దాసుగారిని వేనోళ్ళ నుతిం చిరి. (శ్రీదాసుగారికి నాటి నుండి 'లయ [బహ్మా' **విరుదము నలుమూలల వ్యాపించె**ను

1922 లో (శీదాసుగారి కేకలవ్య శిష్యుండును ఖరంపురము క**్ళికోట కాలేజీ**లలో తెలుఁ**గు** పండి తుఁడునునగు [శీపసుమ_ర్తి కృష్ణమూ_ర్తి యను సం గీత సాహిత్య విశారదుడు పార్వతీ పరిణయమును ಯಹಗಾನ | ಏಬಂಧಮುಗಾ ರವಿ೧ವಿ \$ 9 ದಾಸುಗಾರಿ ಕಂ ్కిత మొన ర్చెమ. ఆ సందర్భమున (శీదాసుగారు సభ డేయించి కృతి స్వీకృతిగావించి యా కవికి బహు మతు లొసంగి యాగ్రంథము నచ్చొత్తించిరి. కృతి సమర్పణ సమయమున కవి చెప్పిన పద్యము.

> " ಏಹುಡ್ಡಾ ನ ನನ್ನು ೧ ನೆ ಮೆ నఖినందన మాచరింప గృ ష్టాయని పల్కరించి హృదయం బలరించెడు నట్టి యాగురు ్రపాయున కాత్మశుద్దిగ దీరం బగు గౌరవ మాచరించు కు ట్లాయని చింత సేతు ననయం బనుర_క్తిని భ క్తియు క్తులన్. అనుప**మమున్ స్టిరంబును** దిగంతపరీతము నిర్మలంబు నై తనరు భవద్యశంబునకు ದದ್ದಯು ಗೌರವಬುದ್ಧಿಕ್ ಡಜಂ ్రదువకటు **నూ**లు**పో**గటు లిదోయని తెచ్చితి గావ్యకన్యకన్ వినుతిగ నాడు భ క్రి మెయి వ్మవకులర్హ భ ు స్వీకరింపుమా!

మును, శిష్యునకు గల గురుభ క్తిని దెల్పుచున్నవి \cdot ్రిక్కిరిసి కూర్పుండి యాలకించు చుండ నౌక జమీం

పూర్వ మొకప్పడు "ముబ్రమ్హాణ్యఅయ్యాస్" అను దా & ణాత్య విద్యాంసుడు రెండు చేతులలో చాళము. వేయుచు పల్లవిఁ జాడి యా¦పజ్ఞకునై చేతికొక సువర్ణ ఘంటా కంకణము బహుమతిగా నంది యది వేసికొని విద్వదవలేపంటున ఆం(ధదేశ సంచార మొనర్చుచు విజయనగరమునకు వచ్చెను, అపుడు (శ్రీదాసుగారొక సభ జేయించి త్రత్య విద్యత్సన్ని ధానమున వాతని బ్రజ్జూవి శేషంబు బస్తుతించి "మీరు మూడు నాలు గైదు తాళములతో బల్లవిఁ ఖాడఁ గలరా? యని యా విద్వాంను నడుగ నా పండి తుఁడు నావలె రెండు తాళములతో బల్లవి జాడిన వారిని నేనెందును జూ**చియుండలేదు. ఎక్కడ** నైన నంన్న యొడల నా ఘంటా కంకణంబు దీసిపై చౌదనని " పల్కొను. అంతట 👣 దాాసుగా రచంచల ధారణా బలంబున నైదు తాళములతో నల్లనబల్లవిం బాడి వినిపింప నాళ్ళర్యచకితుఁడై తన వీర ఘంటా కంకణంలును విసర్జించి 📢 దాసుగారికి నమస్క రించెను, అప్పటినుండియు చాసుగారికి "పంచ ముఖిళ్వర" అను బిరుదము సార్థక మయ్యాను.

విజయనగరమున నే**లేట జ**రుగు రథ**యా**త్రో త్సనంబుల కేగునప్పడు 🜓 దాసుగారు పదిరూపా యలు కానులుగ మార్చి మార్గమున కిరువంకల సక రుణంబుగ యాచించు చుండు విచ్చగాం/డకు దాన మొనర్చి మిగిలిన కొలఁది కానులతో నొక ౌటం కాయ గొని **య**ది దేవుని కర్పించివచ్చుచుండె డి వారు. జంతుహింసను బ్రోత్సహించుట యగునని తోలుజోళ్ళ వాడ నొల్లకుండెడివారు. అట్టి యఖి ్రపాయముతోడనే కొమ్ముదు వ్యైనల నెన్నడు వాడె డువారు గారు:

ఈపద్య ములు దాసుగారికి గల శివ్యవాత్సల్య కాకీనాడ గానసభలో నౌకప్పుడు జనులు మిక్కిలి

దారుడు కూర్పున్న పెద్దలనందఅను బ్రోసికొనుచు పచ్చి మున్ముందు కూర్పుండి కొలదినేపటికే లేచిపో యొను. తీదాసుగారదిచూచి యా జమీందారు గారీ యౌద్ధత్యమును సహింపజాలక యాతుడు సళ పీడి యానలికి వెళ్ళిన పెంటనే "పుట్టగనే చచ్చుఓడ్డ యూలోకమన కేలవచ్చెనో యే మనుభ వించెనో యా యీళ్ళునికే యొరుక" యని వితర్కింప సభ వారందరు తీ దాసుగారి ఖావమెటింగి కడుపుబ్బ నక్సి యానందించిరి.

ఒక స్పుడు రాజమ హేంద్రవరమున ి దాసు గారి హారికథ విని డాక్టరు పాలకోడేటిగురుమూర్తి గారు బ్రహ్మాండమైన ి దాసుగారూ! తమరీ వయ స్పున నీంతటి యుచ్చై స్వరంబున ఖాడుట్ బ్రమ్మాద కరము. చెప్పన గుండెయాగిన నాగిపోవచ్చు "నన కీ దాసుగారు "నాకంతటి యుదృష్టమా? హౌకధా కథన సందర్భమున నాబ్రాణంబులా హారిలో లీన మగుట్ కంటె గావలసిన దేమున్న" దనిరి. మరి యొక సమయమున మరి యొకర్లు "మీరు పెద్దలై నారు. ఈపాటికి హారికథ జెప్ప మానుకొనుటమంచి దన" నాది యైసాకమైన లౌక్యవృత్తిగాదు పరమే శ్వర గుణగానము. దీనికి విరమణమన నెట్టిది: యావట్టివ మిట్ల జరుగవలసినదే. మరణముననే దీనికి విరమణ

లోకమున నందర కుండు నాట్లే కిండానుగారి కిని గొన్ని యలవాట్లుగలపు ఎచ్చటికైన నేగు నప్పడు సుళకునమున కెదురు చూడ కున్నను దుళ్ళకున మౌనెడల లోని కేగి తులసీ ప్రదమిణముల నొనర్చి వచ్చెడి వారు. పేరన్న గారు స్వయముగా గూర్చిన పుష్పమాలను కి దాసుగారు హరికథా రంభమున తామే స్వయముగు దమ మెడలో వైచు కొను చుండె పివారు హరికథకు చెప్పటకు బట్టు వ్రస్తము వెనుక దమ్మైవ్వరు దాకరాదు. కథా కాలకే పముడే మునపుడు నడుమ నడుమ దాసు గారు గోతీరముల బాగు చుండెడి వారు,

"మవాడు హో బధ్యాయ" బిరుద మెట్టి వారికిదగు నని తీ అనంత పడతుల రామలింగస్వామి వార డుగ "నీళ్యరునకు దక్క నన్యుల కాబిరుదము చెల్ల దనిరి. ఉదే కి పూరిత చిత్తమున నుత్సాహవళమున దోచు రమ్య ఖావనులకుచిత శబ్దముల గూర్పుట రచనయనం దగును. కాని తక్కిన దంతయు దుక్కును దూగరము ననదగునని తీ దానుగారి ఖావము. అట్టి రచనకు నెవ్వడు సమర్థుండో యట్టి దానుగారి మేల్లరు బిరుదంబుల నందదగరని తీ దానుగారి నిశ్చికాభిపాయము. కాదేని కమ్మని ముక్కుపాడి జేయుగల వానికై నను "మహామహోపాధ్యాయ" బిరుద మొసంగ వచ్చునని తీ దానుగారెక్కనక్కెముగం బల్కిం.

విశాఖ పట్టణము జిల్లాలో లక్క వరపు కోట గామస్తులొక నాడు శ్రీ దాసుగారి నాహ్వానించిరి దాసుగారి హరికథ యనువార్తవిని యా చుట్టుపట్టు వారనేకులు వేలకొలఁదిగ వచ్చిరి. జనకోలా హల మెక్కుడగుటచే శ్రీ దాసుగారు హరికథఁ జెప్పు టకు వీలులేక పోయెను. అంతట వచ్చియుండిన జనులందరు నొక్క-సాగి శ్రీ దాసుగారి దర్శనమైన జేసికొని పోయెదమనిరట. అంత నాసభ నేర్పాటు గావించినవారు దాసుగారి దర్శనమున కర్ణణా టిక్కట్టు నిర్మయించిరట. అట్టులైన ఆనాడు శ్రీ దాసుగారి దర్శన మహోత్సవమునకు నూరురూపా యలు వసూలయ్యేనట.

1943 ప్రాంతమున జయపురము నుండియాహ్యా నము రాగా శరీర చౌర్బల్యమునం జేసి త్రిదాసు గారు రాజాలనని నిరాకరించిరి పేగన్నగారు పేయి రూపాయలు నిష్కారణముగ నదలుకొను చున్నామని విచారింపగా (శ్రీ) దాసుగారు " మన మిదివరకు గడించిన పేలుండిపోయినవా? ఈ పేయి మనల రడించునా?" అని పేరన్నగారి నూరడించిరి.

్రాసుగారు తమ యాంద్ర లల్లా సహ్మాస్ట్రంతమును స్వీయధనంబులో నచ్చొత్తించు. దలం చిన సమయమున విజయనగర వాస్త్రవ్యులు,నుద్యో గులును కలసి శ్రీ) దాసుగారికి ఎనుబదియున జన్మ దినోత్సవము జరిపి సన్మానించు. దలంచి వారికి దెల్పిరి. అంతట దాసుగారు " నాకనేక సన్మాన ములు జరిగినవి. కావున నాకు సన్మానముడ్మ్ బొంద పలెనను ఆపేడ లేదు. నేను నాయిరువదవయేట పారికథా కథన మారంభించితిని. కావున నా హరి కథకు షష్టిపూర్తి మహోత్సవము గావింపుడు నేను కూడ మీతో బాల్గొనియొద" ననిరి. కాని సన్మాన సంఘమువారు ద్రవ్యసేకరణకు బర్యటించు చుండ గోనే బ్రహ్మీభూతులై రని విని హాతాశులై రి.

్రీ బాసుగారిని సేవించి పాఠకథలను సేవ్సుకొనిన పాఠ సేకులు గలరు. వారిలో నలుగురు మాత్రము కొంచెన్ను కొంచెన్ను కొంచెన్ను కొంచెన్ను క్రాంట్స్ నలుగురు మాత్రము కొంచ్పు కగ్గుగా గురువు నన కఠింపం జాలిరి. శ్రీ) వాజ పేయయాజుల నుబ్బయ్య గారును, శ్రీ చిట్టిమళ్ళరంగయ్య గారును, శ్రీ నేతి లక్ష్మీ నాళాయణగారును, శ్రీ వాజ పేయయాజుల సుబ్బయ్యగారు నిరంతరము శ్రీ వాజ పేయయాజుల సుబ్బయ్యగారు నిరంతరము శ్రీ వాజ పేయయాజుల సుబ్బయ్యగారు నిరంతరము శ్రీ వాసు గారి నంటి పెట్టుకొని యుండి యెన్ని యోగా మారులు వారి కథలకు వంతం బాడి పాంగొనర్పుచు వారి న_ర్లన విలాసమును లెస్సగా గనిపెట్టి చూచి యక్యాసించిరి. పీరు బాసుగారి పెక్కువిధముల నను కఠింపం జాలిరి. కాని శ్రీ బాసుగారి కంఠ మాధుర్య మును మాత్రము నంగగహింపలేక పోయిరి,

సంగీత సాహిళ్యనుల కవినాఖావ సంబాధము గలదని శ్రీ దాసుగారి ఖావము. కేవల సంగీతమునోకి పాధాన్యత నొనఁగి పాడుగాయకులున్నను, హారి కధకు అన్నను శ్రీ చాసుగారి కేవగింపు. అట్టి వారిని శ్రీ దాసుగారు మిక్కిలి గర్హిం మచుండెడి వారు. గాన విద్వాంసులయ్య, సభలలో నోనకులు "మఘాధేవ సంబో, ఓలాగవా పంతన్యూలరా, బృంహకైన తెలుసునో, మొదలగు అవశబ్దములను బల్కుచు శ్రీతలకు క్రీర్తనను రవంతయేని తెలియు జేయక పిళాచ్గన్తులవలె బాడుచున్నారని (శ్రీ దాసుగాలెంతయో బాధపడెడివారు."

తమ గ్రంథముల నీతరులకుఁ జూపి వానిపై వారివారి తొలిపల్కులను ప్రకంఠలను బ్రాయించు కొను నిఖ్యపాయము త్రీ దాసుగారికి లేనేలేదు. "నిరంకుళ్ళాక కవయకి" అను భావముగల శ్రీ దాను గారి కట్టిపమలు వెంగళివనులని తలంపు. కాని తీ దాసుగారి "ఉమరు, ఖయ్యాము" విజయనగర మహారాజ్ఞ్లి ప్రోత్సాహామున బ్రాయబడుటచే రాణి గారా గ్రంథము నచ్చొత్తించి డాక్టరు యస్. రాధాకృష్ణగారికి బంపి వారిచే తొలిపల్కు. వాయించిరి. ఆ పలుకుళ్వి.

"I was greatly struck by his varied talents, remarkable linguistic equipment and technical Power of versification...... I am tempted to congratulate him on Performance which taking all things in to account is certainly astounding."

అంత్యసమయమున (శ్రీ దాసుగారు జ్వర్మగన్ను లయ్యు హరిస్మరణ మొనర్స్ కాని తన వ్యాధిని గూర్చి యేరకిం జెప్పరైది. ఒకసారి తమ కుమార్తె పచ్చి తమ మంచముకడ నిలచి కంటుదడి పెట్టుటు జూచి "అమ్మా! విళారింపకుము. నేను కోరుకొన్న గాని నాకు చావు దు. నీకేల విచారంలో అని

దైర్యముడ జెప్పిగి. ఆ నాటి రాత్రియే తీ దాసు గారు భగవంతుని జింతించుచు శాంత చిత్రముతో నెట్టి యాయానము నెఱుంగక నానందమున బ్రహ్మీభూతులై రి,

"(కుతినతి ననపునరావ గ్రాతే" యనుచుఁ బలుకు పలుకు తధ్యమయేనిన్ హితుఁడల నారాయణ దా

సు తరించెను మరల నతనిఁ జూచుట యొట్టుల్.

అను కీజాళే. చెళ్ళపిళ్ళ వేంకట శాష్్రాగారి పద్యమిట స్మరణీయము. మహార్షివంటి శ్రీ దాసు

గారి బోలు సంగీత సాహిత్యరస స్వరూపులు "నభూతో నభవివ్యతి" యనుట సాహసో క్త్రీకాదు. ్ళి దాసుగారు కథాశాల కేషపా నంతరము వరించు మంగళ మిచట బ్రాయుట యొంతేని నముచితము.

సర్వభారతీయా అపి మైత్యా మొదంతామ్ ఉర్వీమండల మనవరతం కృతయుగ భర్తావ $_{\overline{C}}$ ం తామ్ వా \overline{C} పీ కృపయా నితాంతమ్ $_{\overline{C}}$ సివయా నితాంతమ్ $_{\overline{C}}$ సివయా నితాంతమ్.

పతివత్సర మీదృగ్గానసభా ప్రశ్లవేషు జాయం తామ్ సతత మాసేతు శీతనగం సత్సంగ గుడౌ గీయంతామ్ చాగ్దేవీ కృషయా నితాంతమ్॥ వాగ్గేవీ కృషయా నితాంతమ్.

With Best Compliments

FROM

SREE KALANIKETHAN

1586 TOBACCO BAZAR

SECUNDERABD (A.P.)

WITH BEST COMPLIMENTS FROM

EastIndiaIndustries(Madras) Private Ltd.,

498, MINT STREET, MADRAS-3.

MANUFACTURERS OF:

POLYTHENE & PAPER LINED HESSIAN BAGS
OCEAN KRAFT WATERPROOF PAPER
THREADLINED WATERPROOF PAPER
POLYTHENE SHEETS & BAGS
ALLUMINIUM FOILED PAPER
WATERPROOF FLAT FILES
BITUMINIZED MESSIAN
HESSIANLINED PAPER
WAXED PAPER
AGASTHOID
ETC.

Telegrams: TIYENKEY

Phones: 20091

51263

Ä

🛨 శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస హృదయము 🛨

— శ్రీ ఓరుగంటి నీఅకంఠ**ా**స్త్రి

బిందొ మైదవ శతాబ్ది తుదిపాదము మొదలు యితు ప్రదేశ మానందు త్రతాపి అండ్రాలో మున పేద పిద్యకుగాని త్యాకరణ తర్క మీమాంసాది శాడ్ర్స్ ములకుగాని సంగీతాది లలితకళలకుగాని శిల్పాదు అకుగాని యెట్టిలో పమును గానరాడు కానీ అ వాడు విదేశీయపాలన మహిమచే జనసామాన్యము నకు శాతీయవిజ్ఞానమున కొంత యనాదరము పొడ చూపనారభించి విజాతీయాచార ఖాషావృహారాను కథణము ఆరంభము కాతొచ్చెను బ్రహ్మనమాజాది ఘతములు చెలరేగు చుండెను ఈ స్థికికలోడు అగ్గ వర్ణ ములలో సత్ పరిపాలకులు లేక పోవుటచే దారిద్యము పొడచూప నారంభించెను కొలది కొలదిగా విద్యత్తీణించి అలసత బలిసెను

ఇట్టి సంకీర్ణ నమయమునందే తీనారాయణ దాసావతరణము కుటుంబస్సు వేదవిద్వత్కుటుం బము కండి పేరొందిన నరససాహిత్య పారంగ తుడు తల్లి వివేక సంపన్నయగు విదుష్టమణి నహో తకులు వైదికలోకిక విద్యాపరులు తల్లిదండ్రుల ఫక్ప్రవృత్తి మహాళాగ్య విశేషముచేతనే ఈ మహా కాగుడు నిజముగా కారణజన్ను డైనాడు జనకుని కడనే తన విశ్యాపదేశము అవియైనను కావ్యపతన క్రాంణికా దీతర గాథాకుతి

"ఉపదేశమ పేడ_న్డే విద్యా సత్పాత్రసంగోతాం" ఆగెడ్డి న్యాయముచే నామమాత్రమగు అనకుని యుపడేశమే ఈతని సకలవిద్యలకు నిజానమైనది " ప్రహేది లేపా క్రవజన్మవిద్యాం ్రీ తాసుగారి స్వరూప స్వఖావములు నెఱింగిన వారెప్పకును ఈ ఘహినుఖావుడు గురువులక డనెట్లు కుబ్రకూప చేయం గడగునను వచ్చెరువునందక పోరు

బాల్యమును గడపి కెమారమున బ్రజేశించు సరికి విజయనగరాజానము వీరికి లభించెను అది క్రి విజయరామగజపతి - ఆనందగజపతుల సమయము పాక 🕶 📆 ముదలు పర్మహ్మ 🔻 న్రైము వఱ కునుగల పకల శాచ్ర్రములయందేగాక గాంధర్వ **కళలయందును కొమ్ములు**దిరిగిన దిగ్దగతులు ఆఆస్టా నమునగలరు అసమావ్య విదుషీమణుఅగు గణికలు నాటక సమాఖములుగూడ అందువెలయుచుండెను ్రవభువులు గూడ సర్వవిద్యలయందు నారితే**రి**న నరనసావాత్యచ్రకవర్తులు అట్టిచోట సీదాన ప్రతిఖా వల్లరికి సునిరూ ఢ విశాల వలంఖనముగ బహు శాఖోపశాఖావిభాజమానమగు మహి పాదపము దొరకినది ఇక అది స్వేచ్ఛగా |పాకుట కేమి కొదువ? నరసులగు విద్వత్ప్ప్రభుత్త్రుల ఫళ్ళారముల నందుటకు నానా దేశములనుండి వివిధ విద్యల యందు పారంగళులగు మహావిధ్యన్మణులు వచ్చు చుండిరి సుమేధనులగు 🕑 దాసుగారు పళ్యాస్త్రం ములో ఏ పండ్రిత్తుని _| పసంగము ఆయినను చానికి హిజరే! స్వచ్ఛమగు పదార్థమే వర్ణములో సంబత్త ధించిన ఆ వర్ణమునంది ఆ వస్తురూఎము నంద.ఈ నహిఖము గడా⁾ ఇందువిశోష మేషునగా తాను గనిత విద్యమ దనలో జీర్ణింప ఉ్యేకొని స్థరముగా నొన రించు కొనుటయే

ఈ కారణముచే టీ దాసుగారు తార్కికులలో తార్కికుడు వైయా కరణులలో వైయాకర ణుడు మీమాంసకులలో మీమాంసకుడు కవు ్లో కవి గాయకులలో గాయకుడు వైణికులలో వైణికుడు నటకులలో నటకుడు హరిభ క్తులలో హరిభ క్తుడుగానయి తన విశ్వరూపత్వమును బ్రక్ట టించు కొనుచుండెను కావునేనే టీ దాసుగారు దన గురువుగాం బరమేశ్వరునే స్తుతించెను

ీఎవఁడు బ్రాభువనదగిన వాండెవని యిచ్చ కడ్డు లేకుండు నెవఁడు సత్యస్వరూపుం డాది కారణ మెవ్వండీ యఖలమునకు నట్టి సర్వేశు మద్దురు న్యాశయింతు (మార్చండేయ)

రములు మిగుల్మళమచేస్తే పౌన ప్రన్యముగ చింత నము చేసనగాని యవఖోధముగాని వైయాకరణ λ ద్దాంత కొమువీ |గంథమువంటి శా $(\underline{\kappa}_{j})|$ గంథము లను దాను స్వయముగ స్వాళేమ.పీ విశేషము చేతనే యవగతము చేనకొని జీర్ణింప ఉనకొనిన ారాని మా గురుపాదులు మహామహో పాధ్యాయ (\red) తాతా సుఖ్బారాయు hoమ్బ్రిలవారు చెప్పు చుండగా మాకు అత్యంతాళ్ళర్యము గల్గుచుండెను ఇది యెట్లు సాధ్యమా! అని ఇట్టి మహామేధావి దన్ను నర్వతం[త స్వతం[శుడగు ఒక మహి పండి **తు**నిగా |బకటించుకొనక ఒకథ్కి |పబోధకునిగా మాత్ర పే క్రక్టర్లు కారణమేమని పలువురకు సంశయము గల్గును కానీ 🔥 దాస హృదయమును వార్మిగంథములనుబట్టి గమనించి నచో దానాక మహాథ్త్త రూపమున నుండుటయే తనకు సర్వవిధముల అభీష్టమను విషయము గోచ రింపక మానదు

> అరయంగా నకల క్రుతిన్మృతి పురాణాద్యర్థ సారంబుగా ప ల్మరు నా శ_కికొలంది చూచి తతుదకిమైన రూఢి గైకొంటి సం

With Best Compliments

M/s MEHABOOB KHAN AND SULEMAN KHAN

TOBACCO EXPORTERS,
GUNTUR

నరణాంభోధిఁ దరింపఁ జేయుటకు యుష్మదృ_క్తి దక్కన్య మీ నరలోకంబన లేదుపాయము యాన్నా సూర్యనారాయణా''

(సూర్యళతకము)

అని వా రే కంఠర వేణ దెల్పుకొనిరి. తన విజయ నగర వాస సమయమున సవంచముతో దనకు నన్ని హిత సంబంధమును గలుగ జేసికొని జనుల యాళ్యంతర ఖాహ్యాచి త్రముల నన్ని ంటను గ్రహింప గల్గెను. దానినిబట్టి అత్యంత పవిత్రమగు ఖారత దేశము ఎంత్మక్షమాయెనో దెలిసికొని మిక్కిలి ఖేదపడెను. చూడుడు...

> "వర్ణా సంకల్లా క్రియోవిచల్లా పేదా పర్ఖావితా: గావు క్రూరవిళ్ళుతా: ఋష్మతం భామ్యాం వినితేపితమ్ కన్యాళుల్ల మాపేడితం ద్విజగడై!, నీతాళ్వ వృత్తి: నదా, ధిక్ధిక్ ఖారత వర్ష యోగ మధునా కిం వర్డ నీయం మయా"

(క్రీ హారిక థా మృతము) తనకు భగవాను డనుగ్రహించిన ఈ విద్యా వై భవమును దాను జీర్ణి ంపజేసికొని లోకమున భ_క్తి ప్రబోధమును గావించియే తాను హరమేశ్వ రారాధనమును ధర్మవబోధమును తద్ద్వారా భార తోద్దరణమును చేసి కృతకృశ్యుడను కాగలనని తాము సంపూర్ణముగ విశ్వసించిరి. కావుననే—

"జపహోమ వ్రామైనే: తపసానహిళకృతే : జామం త్వదీయ మాహిత్మ్యం భక్త్యైవ పరమేశ్వర" (ఆమారికథా మృత)

ఆని నిర్ణయించుకొనిరి. కాని ఆ వాడు **థ_క్తి** ఖవబోధమనఁగా మేళ తాళాలతో ఏదో భజనము

చేయుట క్రీర్హనములను జాడుట తదనుకూలమగు నేదో నాట్యముచేయుట దక్క ▼్రిప్త్రియమగు పద్ధతితో జరుగుటలేదు. విద్వాంసులగు వారట్టిసమా వేళములలో ఖాల్గొనుట అరుదు. కావున అద్దానిని సంస్కరించి చతుర్విధాభినయములతో సంగీత సాహిత్యాది శా(నృసమ్మేళనమున పండిత పామర జనరంజకముగ ఉత్తమపారమేశ్వర లీలలను కథా రూపమున గానము చేయుట యుత్తమ పద్ధతితో ကာဇီဂ န ္ခ်ီ ျခဴဆုိိ ထုသာ စီ ောလ်က လ ဂိုင္က လာဝ చుకొనిరి. కావున నూతన ఫక్కితో సోవజ్ఞముగ నౌక **హ**రికథను సంతరింపవలసిన యవసరము వారికి కల్గెను. అందులకు దన లో కానుభవము 🔻 🔏 పాండిత్యము కవి 🕶 🐧 మున్న గు వలయుసామ్మగి నంతను ఘటింప జేసి "హరికథ'ను నిర్మించిరి. ఖారతీ య \mathbf{v} ్న్ర సంబ్రాయమున ఏ \mathbf{v} ్న్రమునం \mathbf{c} నను సందర్భము ననుపరించి ఆన్య శా<u>(న</u>్న విషయములు గూడ చ**క్పి**ంపబ**డును. కాని యా శా**(నృగ్రంథ మునకు $\lfloor z \sigma$ ానవ్యపదేశముగా σ తగ్గ్రమని యో యలంకారమని యో నామము పర గుచుండును. ఉదాహరణముగా వ్యాక్ ర ణ గ్రాంథమునందు కాణాబ్యాదితరళాన్ను చర్చయు. $\varphi \sigma_{\chi} = \chi_{\chi} = \chi$ విషయ చర్చయు పరగుచున్నను బ్రానముగ నా గ్రాంథ మెద్దానిని చర్చించుచుండునో ఆ శాన్న్ర నామమే ఆ గంథమునకు గల్లుచుండును. ఇ**త్ర** ళాన్న్రములా 🕶 న్ర్మమునకు అంగములగును. అ 🕏 👣 దాసుగారి [గంథములలో బహుశా(న్ర్మచర్స ప్రవరగాను ప్రస్తేమా పరగుచున్నను **భ**్త్రిపధ్యాన మగుటోరే హరిక థానానుముతోనే వ్యవహరింప బడ్జు చున్న ది.

నకలకా మై విజ్ఞాతలు లోక వృత్తాన్నాను సంత్రి తలు, జనరంజక్షములగు మధురో క్రులతో గ్రంథరచ వమును గావించి లోకమునకు మహానందము సమ కూర్పు మహోకవులుండ వచ్చును. కానీ మాను గారి యందలి విశిష్ట్రత్త యేమనగా పై లక్షణము లన్ని ంటితోపాటు సర్వలకడ్డా సంస్థన్న మగు తమ గ్రంథమును దామే రంగముపై తమదివ్య శారీర ముతో క_క్తికాండవించ నవరసములొలుక ఎట్టి విషయము నై నను క్రోతలకు సాజాత్కరించజేసి తన్నయులనుగావించుట. ఇయ్యది భ_క్షిపలోధకు నకు ఆత్యంతావశ్యకమగు లక్షణము. కావుననే

ివారిర్యలైక పురుపోత్తము స్మృతం మహేళ్యర మృంలక ప్రవాసరం, ద్యితీయగామీ నహిళబ్ద పష్లు (కాళిచాను) అనువట్లు "చానుగారు" అనుళబ్దము వాఠా యణచానుగారియందే యోగరూఢమైనది. థ క్రి బ్రహిత్తకుడెట్టివాడు కావలయునని వి చా రి ం చి లకుణము నిట్లు నిర్వచించిరి.

" కేవల సాత్ర్వికాహిరనిరతుడు. సూ నృ త వాక్కు, అహింపాబ్రతుడు, సకలభూతదయాపరుడు

[వశస్త్రీపట్టా 2008] మడు, [పతిఖాశాలి, నృత్యగీత విద్యానిపుణుడు, ముందర మధురఘనస్ని గ్ల గంఖీర కంఠుడు, తిస్టాయి గమకాలావు చతురకర్ణ పేయ విలంబిత మధ్యుడుత ఖయ విశేషాపూర్వుత్యద్భుత స్వరకల్స్ ఛాల నుపమ కోవిదుడు, సర్వతం త స్వతం తుడు, సౌర్వలౌకీకుడు, సహజ పాండ్రిత్యము గ్రజ్ఞాడు, సక్షలజగన్నోహానా కాళుడు, దినదిన ప్రవర్ణమాన సంపూర్ణయళశృంద్రికా ధనళి తాఖ్యదళ దిశావకాశుడు, శతాయువు, స్వచ్ఛంద సద్యశ్శత (గంథక గ్ర., సంస్కృత్రపాకృతానేక దేశ ఖాషావిచితడుడు, సకలవిద్యారహస్య కోవిదుడు, చతుర్మి భాఖినయ పరవశీకృత నానామహేరాజు సఖా స్తారుడు, ప్రతిధ్యానవిరాజితదివృశారీర్తుడు, సజ్జన విధేయుడు, నర్వపృధ్వీపతి జహారాకృతానే కాపూ ర్వానుపమితాభరణాలంకృతుడు, పతతసంతుష్టుడు సహ్మాసాధిక్రపియశిష్య సంసేవ్యమాన పదకమలుడు, మహికవి-గాయక \mathbf{z} ಡಿ. నటసార్వ \mathbf{z} ముడు, సంగీత సాహిత్యాభయ |పతిఖావిశేషములచే జగ

TEL: GOLDLEAF

PHONE: 117

Quality Jobacco Suppliers

Cupalli Seetha Rama Rao & Co.,

TOBACCONISTS

POWERPET - ELUBU.

ఇందలి లకుణములలో పెక్కులకుణములు ఖాగ వతుని కత్యావళ్యకములైనను సహజపాండిత్యుడు శతాయువు వేశకృత నానామహోరాజ సఖాస్తారుడు మున్నగు కొన్ని మాత్రము స్వాతిశయ సంపాదనము నకు మాత్రమే పేర్కొనబడినట్లు చెప్పవలయును. పది ఎట్లయినను జైని పేర్కొనబడిన అకుణము లన్నియు అన్యూనముగ తీరాసుగారి యందాప్ప చున్న వనుటకు ఎట్టి సందేహము గూడలేదు.

వీకు తమ బ్రవత్మిగంథమునందును ఎచ్చటనో యొకచోట తమ్ముగూర్చి—

"— \bullet భరద్వాజగోత, భవుల మాదిళట్టస్మార్హ వైదికులము

ధరణి నన్ను నారాయణదాసుడం[a.]" (రుక్మిణీకల్యాణము)

ఖారద్వాజనగో తుడు, పేరూరి దావిడ స్కార్త పై దిక బ్రాహ్మణుడు" (వేల్పవంద) అని నగర్వ ముగ దెల్పుకొందురు. తమ్ము పై దికధర్మాభి మానియగు పై దిక్రూహ్మణునిగా ప్రత్ని గంథము నందును దెల్పుకొను వీరు శిష్టాచార విరుద్ధము లుగా బేర్కొ నబడు కుళ్లవ (నృత్య) గాయనాదులు ప్రధానముగాగల యీ హరిదానత్వము వెట్లు చేశాలనే సందేహము కలుగక మానదు, కానీ పారి విశాల ద్వానమన గాయనత్వము పేదవిహిత ధర్మమే, కావున వారు హరికథామృత గ్రంథాది యందు "బ్రాహ్మణా పీణా గాథినౌ గాయతో బ్రాహ్మణో ఒన్యో గాయేత్ స్తామృత గ్రంథాది యందు "బ్రాహ్మణా పీణా గాథినౌ గాయతో బ్రాహ్మణో ఒన్యో గాయేత్ స్వామాలనై ప్రభావ్య బ్రాహ్మణ్ ఎన్మ త్యేత్ దానకామాలనై ప్రభావ్య బ్రహ్మం యీర్మీ జా శ్రయావా పత్రదూపమ్ ఫీడాఒ నై మాన్యతే" అను శ్రతివాక్యమును "వీడా వాదన త_శ్వ: [శుతిజాతి విశారద: తాలజ్ఞశా] బ్రామా సేన మోకమార్గం నిగచ్ఛతి"

అను స్మృతి వాక్యమును బేర్కొని యిట్టి [శుతి స్మృతి ప్రామాణ్యమున బట్టి గాన నృత్యములు రెండును [ఖాహ్మణ ధగ్మమునకు విరుద్ధములుగావని నిరూపించిరి, ధర్మము నష్టపాయమగుచు ఖార తీయు లందఱు కేవల భౌతిక వాదులే యగుదు రేమో యను నందేవామును గర్గించు నిట్టి క రాళ మగు కాలమున సకలజనములను వశుల గావించు కొని భ్రేషకులనుగాను ధర్మపరులనుగాను గావించుకొని భ్రేషకులనుగాను ధర్మపరులనుగాను గావించుకోందికు ఈ హరిక థా ప్రబోధమే తన యవళ్యక్తున్న ధర్మాచరణమని తీరాసుగారు ఖావించిరి.

"శిశు ర్వే త్తి పశు ర్వే త్తి పే త్తిగానరసం ఫణిం। కోపే త్తి కవి తాతత్త క్షం శివో జానాతి వానవా."

అను వచనమును ఇట్టి సర్వజనైక హృద్య గాన రస్థపధానమగు హరిక థాకథనమును ధర్మాపతోధ సాధనముగా (గహించుట యు_క్తమే యుగును కావుననే (క్రిదాసుగారు—

"పొందుగ నిన్నుం బాడుట, కుందప్ప ముత్రెట్టి పృత్తిం గొల్పింపకు న

న్నం దయతో నారాయణ, కందళి తానంద మూలకంద ముకుండా.''

"ఇందలి లౌకిక దంభము, లందున నామననునిల్పక ననవరతము నిన్ జెందింపుము నారాయణ, కందళి తానంద మూలకంద ముకుంచా."

"మచ్చికన్నను నీముచ్చటల్ పాడసీ, లేనిచో మనికి చాలించనిమ్ము."

అని తన యిష్ట్ర వమును వేడుకొనిరి. "సతాం కేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం మత''మ్మను తలంపుగల వీరు తమవలన లోకమున కుపకృతి గలుగవలయుననియు తన బ్రవృత్తి ధర్మబద్ధమే కావలయుననియు పరమేశ్వర కీర్తనమే సదా చేయ వలయుననియు తమ జీవితకాండగా దలచెడివారు: దానికై హారెల్లప్పడు—

"కన్నత్స్లీ ఆదిశ్రీ కాల్చాతిపురసుందరీ....... ভিটিస **ভెలియని** నరపశువను నేను సర్వజగదుపళా రము**గా హాయిగా నూ జేండ్లు నన్ను బె**ంచుము, ధగ్మమార్గమునుండి నమ్మ జారిపోనీకు మో జగ ವ್ಯಾ ತ್' (ಜKಟ್ಟ್ ್ರ್ θ) ಅನಿ ವರದೆವಕ ನನವರಕಮು వేడుకొను చుండెడివారు. తమ జీవితము సర్వజగ దుప కారకము కావలయునను ത്യംഭ ಯು ಡ್ರ್ಯಾತ್ತ್ರಮಯನದಿ! ్రబాహ్మణాభిమానముగల తాను నారాయణరూపమగు జగమునకు ఎల్లప్పడు ఉಪಕೃತಿ ನೌನರ್ಬು ಮ ಸೆವಿಂ ಮ ಮಂಡುಟ ಬೆತ ಜಗರ್ಧಾ సుడనను నాళయము తోడనే 'నారాయణదాసు' అయ్యే**ను. వారాకాం**డించు విశ్వస్వరూప మెట్టిదో గ్రమనించినచో వారి నిష్కలంక హృదయము తేట పడగలదు.

"మహీఁ గడునై కమశ్యమువ మానవులందఱు నొక్కరీతిగా సహానము సర్వభూతద**య** సత్యము జ్ఞానము గల్లి యొండొరున్ రహి ననుకూలదృష్టుల ననారతమున్ గనుఁగొంచు సౌఖ్య మీ యిహామునఁ బొందుచుంట నిఁక నేఁబరికించెడి ఖాగ్య మెన్మఁడో" (ఆంబరీష) "జంగమజీవులెల్ల మఱి స్థావర భతడాచేసి వేడ్క లు ప్పొంగు బరస్పరంబు హితముం బచ<్రపుచుఁ జావులేక షంగొని దైవభక్తులయి జ్ఞానవిభోగములన్ స**మాన్ము** లై ళంగున నున్నయపు ళళీరా సుఖయించెద నెమ్మనంబునన్."

దాసుగారి _[పకృతి చాల చి_[తమైనది. వారు చిన్న తనమునుండి తమ తం_[డిగారికడ నుపదేశము

With Best Compliments from:-

UNITED ENTERPRISES

5, MISSION ROW CALCUTT-1.

Gram: "GROWELL"

CALCUTTA

Phones: Off. 23-7800

Resi. 68-2639

\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$

నందినది సంస్కృతఖాష. ఆ కాలమున నందఱచే ఇందినది సంస్కృతఖాష. ఆ కాలమున గాంచినది గూడ నదియే. తమ సహిధ్యాయులు న్యాయ తీర్దులు తర్కవేదాం తాచార్య సార్వహెములు, తాముగూడ సర్వవిధముల గీర్వాణఖాషా మహో దధిని తఱచి లోతు గనుగొన్న మందరము. అయి నను తమకేలకో తెలుగునందింతాన క్తి! అందునను ఆచ్చతెలుగునందు హెచ్చిన మెచ్చుదల!

"తెలుఁగు వారలకున్ చేట తెల్లముగను దెలుఁగులో నెల్ల విద్దెలఁ దెలువనెంతు అన్ని విధముల ననుగాంచు నాంద్రదేశ

మునకు నాయచ్చియున్న యప్పనముదీర్తు."

(జగజ్ఞోంతి)

అని వీరి బ్రహతిజ్ఞ -

"మొలక లేకుుడనము తెలిరుల నవకంబు మొగ్గసోగుదనము పూవుందావి

తేనె తీంపుఁదనము తెన్సనెకేగ్గాక పరుష సంస్కృతాఖ్య ఖాషకేది."

ఆని బ్రహ్మించినారు. ఈయభిమానమింతటితో ఆగినా ? తమ సంస్కృత కావ్యములయండు అంద్రజాతి పద్యములగు సీసము, ఆట వెలఁడి, తేఁట గీతలనుగూడ సంస్కృతమూపానిష్క్రముల నొన

పండితమ్మ న్యేషు వంచి తేషు చతుర, సంసృతిగణికయా సత్స్వ పీహ

భాగవతాన్సువిళ్ళాసహతాఖల, సంశయాస్త్రావక చరణ కమల భజనామృతాస్వాద పరవశా నిత్యర, మార్లేషణేన సుఖ్య స్త్రి హంత।

తేంగింత తవదయాం న వినా శ్రీధాతి కోఒపీ భవతి న[శద్ధయా వినా భ_క్తిమాంస్తు భ_క్తిమ[తాంతరోణ నము_క్రిదస్తి పా జగనానై భ నంశ్రీత హృద్విహోధ."

ఇట్టి యాదరముతోడెనే బహుకావృములను ఆచ్చ తెలుఁగులో నే సంతరించి ఆంధ్రప<mark>జానీకమున</mark> కందించిరి. తుదకు దన గ్రంథక రృత్వమునుగూడ

"విజయనగర మేలు తేని పాటల బడిపెద్ద చదు వరి మాటకారి పేరూరి యఱవఖాపని లయకాండ్ర మిన్న -అజ్జాడాదిబట్ల నారాయణదాసుడుపన్నెమ" 23059 (వేల్పువంద)

అని దెలుపజొచ్చను. అచ్చ కెలుగు కావ్యములు సర్వజనావబోధను లు కాకపోయినను వారిదృష్టిలో తమ యాదరమునకే ప్రాధాన్యము. నడిమి మై ష్ణ వముగకు నామాలు మెండు గాబోలు!

ఈ మహిమహుల దృష్టిలో స్వవర భేదములేదు. దోసితియందరి కుసుమములు వామ దడిగా పడ పాఠము లేక యే ఉళయనా స్థికలను లను వాసింప జేయునట్లు తమ్మా క్రామంచు శిష్యుల నందఱకును సద్విద్యాసుమగంధమును వాసింప జేయవలసినదే! దోషములున్నపుడు వాగలు ధన, అధి కార, విద్యా ధికులై నను లెక్క సేయక దోష జూళనము చేయవల సినదే! రాసుగారు సహజముగనే సునిశికలోక

దానిని ప్రకటింపగల వాజ్నై ప్రణ్యము, ప్రకటించు వాక్కులను చందోబద్ధ మొనరించు కవితాచతురత,

పరిశీలన శ ౖక్తిగల వ్య**్త్త. దానికితోడు పరిశీ**లిం**చిన**

ఛందోబద్ధములను సుమనోహర గాత్రములో కృత్త దనుకూల రాగాలావముల మేక్రపంచి రెస్ట్రేస్తు

బంధముగ ప్రకటించు మోహన్నట్ నా సామర్థ్యము, అన్ని టిని మించిన నిర్మొగమోటము నిర్భయత లతో రంగముపై ప్రకటించుట్ అను సుగుణములు గలవారట. వేనియంమను వీరికి స్వపరభేదములేనే లేదు. దేశమును శుద్ధిచేయుటకు ఇంతకంటే కావల సిన దిర్వేమున్నది? వాస్తవమును చెప్పవలసి వచ్చి నచ్ పైగుణముల సమష్టిరూపమే ఈ నారాయణ దాసు.

చిత్రకారుడు చిత్రఫలకము పై లేఖన ప్రతిబంధ కములుగానున్న అస్పి గ్రతాది దోషముల నవన యంపక చిత్రణమునకు బూనుకొననియట్లు పీరు తాము ప్రబోధించు పారమేశ్వరభ క్రిని జనుల హృదయ ఫలకములపై స్థిరముగా చిత్రించుటకు అందలి తుబ్రములగు హృదయ దౌర్బ్యములను తొలుత జూళనము గావింతురు. కావున 🐧 దాను గారి పారికథలన్ని యు పెక్కుఠకు దుణ్ణాడి సుఖాంతములుగ నుండును. తమ జీవితమును లోక మున భ క్రిపబోధము కొఱకే యంకితము గావింప సెంచిన యీ మహానమావుడు తమ గ్రంథముల యందంతటను కాన్హా సమ్మితములుగ నీ ప్రబోధము అను పెబ్లి విటియబోసెను. స్థాలీఫులా క న్యాయమున దెలువబడిన దిగువ విషయములను గమనించినచో

పాఠకులకు క్రి దామగారి సునిశిత నరిశీలనాక క్రి. దేశమును గూర్చిన హృదయవేదనము, హరి యాశయములను లోక మునకు బోధించిన జెఆగు సుస్పష్టమనును. అందు తొలుత లోక పరిశీలనమును గాంచుడు.....

సీ॥ "నిరుపేదలకుఁ గుక్క మురికి సంతానంబు, కోటీశునాలికి గొడ్డు టికము చేఁతనైన కురూపిఁ జేరసీయదు చెల్వ, అందగానికి లోనియంగు సున్న, మృష్టాన్న మారోగ్య హీనులకుండును, దినఁ గలవారికిఁ దిండిలేదు, దాతను ముంగాళ్లఁ దన్ని యేఁగును గల్మి కడులోఖి వానినిఁ గౌఁగిలించు ఉన్న వారున్న దని యేడ్బ నుర్విలోన లేదనుచుఁ గుంచెదరు సిరిలేని వారు చూడ నీలోకమంతయు కోకవాతము

సత్యముం దయయుఁ గల్లిన జనముదక్కి"

ఉ. "ఎన్నఁగఁ గోరనబ్దలఖియించును నంపద అాతిబొమ్మకున్ నమ్మ తపూజమాడ్కి, పెలుచన్ దనుగోరిన రాదు లచ్చి బల్

GAS& GENERAL TRADERS

SAVE TIME: AND LABOUR

SAVE YOURSELF FROM SOOT AND SMOKE USE CALGAS.

Ideal for

Dealers: PRESTIZE ANE HOWKINS PRESSURE COOKERS ETG.
4 th Line Brodepet, GUNTUR.

(సావ్మితీ చర్మితము)

చన్నులు మాచకమ్మకటు, చావక తీరని గూనివంపు లా ్గున్నది స్వేచ్ఛలేని |బతుకో జనులార యి. కేటి సాఖ్యముల్ . '' (సావిత్రీ చెక్కిత) "లోకం శోకహతంచ సమ_స్థం" అను 🚺 ళంకర భగవత్పాద సూ_క్తి కిది వివరణము. ಅಕ್ಲು ស្រី ಹೋಜನಮು ಶೆನಿ ವಾರಲ**ತು ಶ್ರ ಮಾಜನಮು** లేని సమయమున ఆ యా సాధనములు సమకూరుట గూడ శోకపాతుపే! ఈ విష**ుము అందఱ**

ಕಾರಕದೆ ಕಾಠಿಕಯಮು ಕಾ**ಪ್ಟಾಣಾಡಿ** ಪಾತು ర్వర్డ్యములవారి స్వస్య ధర్మములపై వాధారపడి యున్నదనియు అట్టి స్వధర్మముల మాపే ఉంచి తావ్యా వేషములనుమాత్ర మవలంబించి నిర్వీర్యు లగుటచేతనే భారతదేశము వినాళోన్ముఖమైనదని 🜓 రాసుగారి యాళయము....

హైరవి మిక్గగతి "పరమార్థ మెటుచిక్కు దంభము నీయ" రంగుపాగాజుట్టి, దొంగలంచముపట్టి, పొంగుచు మీసలు చెనవెట్టి ఎంగిలైన కాకి కిడుబోక తిన్నిక్షాన్ని, చెంగల్ సంపదలం గొనువారికి.

సీ॥ "సర్వ్యకుతి స్కృతి శాయ్ర్రంబులకు మూలకందమై విఖ్యాతిఁ కొందెనెద్ది, నంతత జనతన స్వాహ్యయ నత్య[వతావనీ సురులచే నలరె నెద్ది స్వచ్ఛంద రాజ్యసంపదగళ్లి పావన, చరితులొన్నపతుల వరలె నెద్ది గణియించుటకు నశక్యం జైవ

కాలంబునుండి నాగరకత నిండె నెద్ది

మొదట దేవునియున్కి నీ భూజనముల నందఱకు నెద్ది దెల్పెన⁴ యట్టిళరత ఖండమునఁ చెట్టు చచ్చెడి కాలమునకు ముఱుగు పిందెలవలె నిభ్దపు క్పై జనము'' (హరిశ్చంద్ర)

"జనము భి**శ్ర**యు తపస్స్యాధ్యాయ**ములమా ని** ాబానినగాఁగ్లోరు ₍బా**హ్మణుండు របស់ ខ**្មី ေသည္သို႔ နဲ့ စုံစုံသော့ စီ ျပီးဝ**ုံး ယ** ౌర్యముల్ దొరఁగిన జాధిపుండు ్శకాందికిందోడుగా భక్తించు | జావాణ '¦పొపెనర్ల' చే బీఫుముక్కడాచి **మునలిముద్దకుఁగడు ప**సిపాపకర్థపు**ం** ేజీరాసలోఁ జేయు పెండ్లిసూచి ಹುಟ್ಟು ನೀಡುವುನ್ನಾ ವಿ ಯಂಕಟ್ ಶಿ మాలి పాపాట వీదవకీలి యోగి **ಫಾವಿತ ಗುಣಾ**ವಿತ್ತ್ರ್ರಿಲ್ ಕೃದೆವಹ್₹ యా[శిఞావన కేళి యయ్య! వనమాలి"

ఆని సృష్టిక ర్వాయగు పర మేళ్ళరునే యిట్టి దుస్టితి నెట్లు సైచుచున్నావని యడిగెను, ఔను: ఆశఁడు థర్మసంస్థావనమునకు జన్మించువాడు గాడా!

జగత్ప్రవృత్తి యంతయు సూనృత **వాక్యము** యను జయశీలమగు సత్యముగూడ మ్లానమగుచున్న చేయని వీరివాపోక.

> ధనముల నాళించి తగని బేరము చెప్పు **ವ**್ರಕ್ಷುನ್ಟ್ ವಡ್ಡ್ ವಡ್ಡ್ దీనుల కొంపలు దీసెడు ప్లీడరు కూటసాಹ్యంబులఁ గుందికుంది మగులలంచము మేసి నెగడెడు నుద్యోగి కలమునం గన్నీరు కార్చి కార్చి

సోమరి పోతులై సోదెలు వెక్కెడు మతగురువుల చెంత మాడిమాడి

ఎట్టులుంటివి చెప్పమా యెల్లవేద నరసులం ఖొల్చురాయంచ సాధుమైతి

స్కువతమ్ములముఖ్యంఐ సూనృతంబ '' (హరిశ్చం[దోపాఖ్యాన.)

మఱియు సేవావృత్తి శ్వవృత్తిగావున పొట్ట కక్కు క్రితో నెట్లో ఆద్దాని నవలంబించిన వాడును, న్యాయముతో ప్రవర్తించుచు దనానేరు సార్థకపఱచు కొనదగు న్యాయవాదియు ఇతరులకు చేశనైనంత యువకృతిచేసి సత్యప్రవృత్తి గల్లి ఉన్నంత వఱకు మంచిమార్గంలున చరింపవలయును గానీ యది యేదో గొప్ప యుద్యోగమనీ దురఖ్యానములకు లోనయి పేదకునోరు గొట్టి ధనమార్జించుట తీ దాన దృష్టిలో మహిపరాధము. వారు అన్ని చోటులందు అట్టి పనులను తీవముగ విమర్శించెడి వారు.

> " పాలకులు దమ పెట్టు జీవనముకన్న రెండు రెట్టులు గుఱ్ఱంపుబండికోఱకు

సాని పావకు వ టి యు సీసాల కొఱకు నిచ్చునుద్యోగికి కెప్పెచ్చు వచ్చు బెట్లు'' (మార్కం డేయ చర్మిక)

శా॥ " మర్మం బెద్దియు లేని మానవులకున్' బల్వాదు పుట్టించుచున్ ధర్మస్థానములోన వారి దర్శనమున్ వ్యర్థంబు గావించుచు≡ దుర్మార్గంబున న్యాయవాది మిమ నెంతో కూట సాత్యంబులన్ నిర్మాణించెడి వారినాలుకల ఖండింపింతు ఖాపోజులన్ '

(సావిత్రీ చరితము-యమవచనము)

ఇట్లుబహుళంగుల జనులలోని మాళ్ళిమును గడిగి కడిగి ఇక భ క్రిచ్ఛితమును వారల హృదయ కుడ్యములయందు మనోహరముగు జిల్లింప గడం గెడివారు. ఆ వాటి స్థితిని గాంచినచో జనుల హృదయములయందు భ క్రిదక్క వేత్యొండుమార్గము బ్రసరించు నట్లుగానళాదు, అందువలన తీ దాసు గారు "నహినించా" న్యాయముచే భ క్రిసే పర్వ విధయలు బ్రజ్హోధింపనెంచిరి అందులకై కాడ్రు

Tel: CHATRAPATI.

PHONE: 230 & 230-A

SHIVAJI POWER PRINTERS, (Regd.)

Central & Provincial Government Contractors and High Class Colour Printers.

SHIVAJI BINDING WORKS, (Regd.)

Account Books & Central Excise Books Manufacturers.

SHIVAJI & Co., (Regd.)

Wedding Cards, Files and Covers Manufacturers.

PROPRIETOR:

P. Ch. SUBBAIAH,

Paper & Stationery Merchant shivaji buildings, main ROAD, GUNTUR-1. (Andhra Pradesh) విరోధ మెందైన నగపడినచో అద్దానిని తాముశా<u>చ్రు</u> జ్ఞులుగావున శాట్ర్మీయముగ పరిహరించుచు నొక శాట్ర్మీయ ∣పణాళికను నిరూపించిరి,

ళ_క్తి పరామేళ్ళారుగ్రామా సంపాదనమునకు స్థానసాధనమనియు అద్దాని నమనరించిన జారలు తవ్రపియతము లనియు త్రీథగ వానుడు తన గీత మున నిట్ల స్టాపలోధించెను.....

"మయ్యర్పిత మనోబుద్ధిః యామదృక_ఃసమేబ్రపియః" $(\phi, \hbar, 12-14)$

సకల సంసారో త్రారకమగు మహి మంత్రముగా పేర్కొనబడు చరమమంత్రము గూడ బ్రహనముగ పీ థ క్రి నేగాలా బోధించుచున్నది.

"సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యమా మేకం శరణం[వజ: అహంత్వాసర్వపా పేభ్యో మోడయిప్యామిమాశుచ $(\phi. \hbar. 18-66)$

ఇట్టి భ్రక్తుతి ళయమును గ్రహించి యేట్రీ చాను గారు పరమపురుపార్థ సాధనములలో ను త్రమసాధ్ర నము భక్తి యే యని తన్మగంథముల యందన్నింటి యందను నిరూపించిరి.—

" జపహోమ్మవైతై ర్హానెజతపసా నహిళక్యతే! జ్ఞాతుంత్వధీయమాహిత్మ్యంభైక్త్యవపరమేశ్వర" (హరిక థామృత)

జపహోమ ప్రతాన తపాదులచే దెలియాని పరమేశ్వర మాహాత్మ్యము భ_క్తిచేమాత్ర మెట్లు దెలియబడునను పందేహము సహజముగాం గల్గుమ గావున అద్దానికి సమాధానముగూడ 🐧 దాను గారే యివ్విధమున చెప్పినారు... "హావ్యం కవ్యం గవ్యం సవ్యం ప్రావయసి భక్త సంఘేళ్యం దేవా: పితర స్పవ్య స్త్రీ అహార్నిళ మనుగ్రమేణ తవ కృష్ణ" (హరిక ఖామృతము) శ్రీ కృష్ణానుగ్రహము చేతనే భక్త సంఘములకు హావ్యక వ్యాదులు పిద్ధించుచుండం దదధీనులగు దేవ పితృతృ ప్రిగాడ సిద్ధపాయమే. కావుననే దేవతా పితృ తృ ప్రికొఱకుం బృథకయత్మ మనవనరమణి ఖావము. ఇట్టి యాళయముతోడనే లీలాళుకులు తమ కృష్ణ కర్ణామృతమున—

"సంధ్యావందన భ్రమమ్త భవతే భోస్నాన శుభ్యం నము, భోదేవా: పితరళ్ళ తర్పణవిధా వాహం తము తమ్యతాం, య్రత్వాపి నిమద్య యాదవ కులో త్రంసస్య కంసద్విము, స్మారం స్మారమఘం హారామి తదలంమన్యే కిమన్యేన మే'' (కృష్ణకర్ణామృత) అని వాక్రుచ్చికి. మటీయు జీవన్ము క్తుండనగా హారిభక్తుడే యనియు నట్టివానికిం గర్మాచరణ ముతో సంబంధము లేదనియు ఆక్రి చాసుశారి సిద్ధానము.

"హరిరామై తద్ద్యానం భ_క్తి రిత్యఖి ధీయతే జీవన్ముక్తో హరేర్ళక్తు కర్మణా న విలిప్యతే" (హరిక థామృతం).

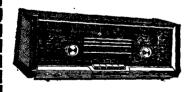
"హరి రేవ జగజ్జగదేవ హరిర్హరితో జగతోనహి భిన్న తనుః ఇతియస్యమతిః పరమార్థగతిః న నరో భవసాగర ము_త్తరతి"(హరిశ థామృతం) కావున హరిని జగచాత్మ స్వరూపునిగా ఖావించిన భక్తునికి సర్వము హరిరూపమే గాపుత దింతీయవ సువు లేకపోవుటరేం గర్భా చరణమే సంఖవింపదని ఖావము. దీనినే (8) దాసుగారు తమ _|గంథమునందు భంగ్యంతరమున

"ఈ లేవిమ్లు: స్థలేవిమ్లు: រಿಷ್ಣು: ಸ್ಥಾಪರಜಂಗಮಾಃ అ నర్విష్ణు: బహిర్విష్ణు: నర్వం విష్ణుమయం జగత్'' (హారిక థామృతం)

అని సార్వాశ్గ్య ఖావమును నిరూపించిరి. ఇట్టి యభ్మిపాయమును వారు బహువిధములు దమ ∤గంథములలో పెక్కుచోటల నిరూపించిరి. ఒకచో జీవుఁడ**విద్యయను న్నిదాపరవశుడె** సంసారమనెక్కి స్వప్న మునుగాంచి యందు సుఖదుఃఖములతో దాను నానాయాతనల ననుభవించి తుదకు నవవిధ భ క్రులలో నొక్కటియగు హరినావు | శవణము చేతనే మేల్కాంచి చా్స్తవికస్థితి నందగలడని మనోవారమగు రూపకాలం కారముతో సుగమముగ lacktriangle దాసుగారు సంసార తరణోపాయము lacktriangle lacktriangleచిన్న క్లోకముతోనే అధ్యాత్మ తెత్త్వమును దెల్పిరి.

"అవిద్యా న్నిదయా జంతుః భవస్వాన్నం | పవశ్వతి erK ೈ (ಕಿ)ಏಕ್ ರಾ<u>ನ</u>್ನು ಮ | **ಕವಣೆನ ನ**ಸಂಕಯ: " (హరిక థామృతం) ఇందు విశేష మేమనంగా న్నిద స్వస్వరూపమును మఱుగు వఱచి అవా స్వమగు నొక స్వప్నరూప మిథ్యాలోకమును గర్పించి జనునిం చుండుట అందు ఆ జనుడు అనేకవిధముల భయ కాన్పడై కలవరించుట సర్వృపాణ్యనుత్వ సిద్ధము. అట్టి స్థితిలో హితుడు నామధేయాదులతో బిలిచి వానిని మేల్కొల్పై స్వస్థపఱచుట గూడ **మనము** గాంచుచునే యున్నారము. సర్వాను**భవ** ఇట్టి సంసారమును బోల్స్ సంసారమిథ్యాత్వ మును 📢 హరినామ |పబోధకత్వమును చాల సులభముగా సామాన్య జనులకుఁగూడ వేదాన్న త_త్త్వ మవగత మొనర్చుట. ఇట్టి సంసారస్థితిని దెల్పి ನಿರ್ಯಾಪಿಂವಿನ ಘಾಠಿಕ್ಷ ಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾರುಕಟಿ ಹುಗಾನಿ ಯತರಮು

 π 66666666666666666666666666666666666

LOOKING

FOR

QUALITY?

GET IT IN

PHILIPS RADIO

DEALERS

VIJAYA & CO.,

MIAN ROAD, GUNTUR.

లగు కర్మాడు లెంతమాత్రము గావని మన[ే]వార ముగ నిట్లుచెప్పిర్.....

"హరిళ్హక్తి నౌక యైవ ౖవకటితసంసార జారిధింతరేతి । ఇత రేణక ర్మై ఒ జ్యే నేవనర: ౖపజ్యలయతిళవనిహిఎం" (హరిక థా)

కావున హరిళ్రక్తియనిడి నావయే సంసారసము ్డమును దరింప జేయును. కర్మయనునది ఆజ్యము వంటిది, అట్టియాజ్యము సంపాఠమను నగ్నిని పెం పొందింప జేయునుగాని చక్లార్పదు. అనగా కర్మచేసి తత్పలానుభవముకొఱకు మఱల జన్మించుట. జన్మిం చిన వెనుక మఱల కర్మచేయుటయను నీ విధమున సంసారమును గర్మమఖివృద్ధి పఱచునేగాని యొంత మాత్రమును ఇల్లార్పదనిఖావము, ఇట్టిళ్ళ్లే ఖావము సేవ్య సేవక సేవారూపమగు భేదముతో నొప్పుచుం డుటచేతను భేదఖానము సంసారహేతువని త్రుతులు వెల్పుచుండుటచేతను **ఈ్మ్** క్ర్తి మోడ రూపమగు వరమార్జము వెట్లు పొందించును? [శుతి సర్యక్రత "జ్ఞానా బేవతు కై వల్యం" "జ్ఞా త్యా చేవంముచ్య తే పథ్యపాడై: " తరతిశోశమాత్యవిత్ " ముబ్నగు డాక్యళతనహ్మాసములచే ఆతృత్హానముశేతనే ఈ పంసాళ తరణ దూవమగు కౌకాడ్లపా స్ట్రింతుగునవి జెలుపుచున్న ధే.యను (పథావనుగు సందేఖాధు గలుగును. దీనికి 🌖 తాసుగారు 🕶 🐧 యమగు సమాధానము నిట్లు తెల్పిరి.

"జ్ఞానేనమోడమార్మిత్, భ్ర్మిణ్హానాయ కల్పలే కృష్ణువసాణాశ్ శ్రీతిస్యాత్, ఎస్మాత్ సేహ్యో హారిస్సబా " (త్రీమారికథామృత) అతితో ధించినట్లు జ్ఞానమే మోడ సాధీనము. ఆరటు పండేహాములిదు. ఆట్టిజ్ఞానమును గలుగ కేయునది భ్రిక్రామి. హావున భక్తిగలవాడు జ్ఞాని యయి మోతము నందును. కావున భ ్రి జ్ఞాన— సంపోదనముద్వారా మోతమును పొందించును. అనగా మోతమునకు భ ్రి పరంపరాసాధన మగును, అట్టి మోతమును తప్పక సమకూర్పు భ ్రి కృష్ణానుగ్రహము వలన గలుగును గావున స్రిపారీపాదకముల సేవయే జనునీక జశ్యక ర్ర వ్యము. ఇట్టి సేవచే సర్వాదా ఖక్కడు జగ త్రత్వమును విచా రించి విచారించి తుదకట్టు తెలిసికొనెను.....

"మృదుకుంభోయథాఒఖిన్నుత్తైన హరితో జగత్! ఇతిమత్వావీతరాగద్వేషోళవతిళ క్రిమాన్ (హరికథామృతం)

మట్టికంటే కుండపేటుకానట్లు ఈ వ్రవంచము హరికంటే పేటుకాడు. అనగా కుండ మట్టిరూభమే యయినట్లు జగత్తు హరిరూబమే యని ఖానము. దీనినే కాస్త్రీయముగా జెప్పినచో ఘటమునకు మృత్తు ఉపాడాన కారణమైనట్లు జగమునకు ప్రేహరి యుపాదాన కారణమనుచున్నాడు. అంతయేగాడు మట్టికంటే వేతాకడు ప్రవంచ మును చేయునట్లు హరికంటే వేతాకడు ప్రవంచ మును చేయునట్లు హరికంటే వేతాకడు ప్రవంచ మును చేయునట్లు హరికంటే వేతాకడు ప్రవంచ మును నీట్టిక్కర హాత్రాయ్ సృష్టించుట్లోనే హరియే ప్రపంచముత్తకు నిమ్మిత్త కారణమేస్తుంది అగు చున్నాడు. కావుత ఈ విక్వమునకు ట్రైవారి నిమ్మిత్త ఉపాదాన కారణమేస్తుందే ఈ జగత్ స్థితి యుంతయు ట్రీమారిపై నాధారపడి యున్నదని మైట్లోకములోని నిగూధార్యము.

ఇట్లు ఉగత్తున్నారును పరిమేశ్వరునకునుగల కాలంధమునుజెల్పి నుడ్పడ విచారణపలనను ట్రుతి విచారణము వలనను హారిఖిక్తుడు దెలిసికానీవ వరమార్థతత్త్వము నీట్లు త్ర్మేతాముగారు పేత్యాప్తి నారు. "హరిరాతైడు. తద్ద్యానం భ క్ష్మీ రిత్యఖి ధీయతే జీవన్ముక్తో హైరేర్మ్మక్షు... కర్మణ్హా నవిలిప్యతే." (హరిక థామృతం)

్రైవారి రూపమే జగమన్లి తెలిస్టిన భ్రక్షుడు విచార్హించి జగదంతుపాతియగ్స్తు (జగ్రస్తుల్లో, ఒకట్టి యగు) ఆశ్వన్వరూపముగూడ 🕒 హర్షీ రూపమ్లే యగును గావున తనకుడు త్రిహర్హికినిగూడ అభేద మును దెలిసికొన గల్గారు. ఇట్లు ్విస్వరూపము ಯುಕ್ಕ. ಪ್ರಾಸ್ತಪಸ್ಥಿತಿನಿ ವಿ ಧ್ಯಾನಮುವೇ ಗನುಗೌನ್ಯ గ్గాని యట్టి ధ్యానమే ప్రాప్రవమగు భక్తి యనియు అట్టి భ_క్తిగలవాడు(భక్తుడు) ఏంద ధారణరూపమగు క్యాపారమును జేయుచున్నను (జీవించియున్న ను) స్వస్వరూపమును దెలిసికొన గల్లుటచే:ము క్రుడ య్యైననియు, అట్టి: వానిని పుణ్య పావరావమగు కర్మమంతమ్మాతము స్పృశింప చేరదనియు ఉపనిష్ణుదహస్యమును మ్రబోదముగ్ 🔥 దాసుగారు నిర్జ్వచించికి. ధ్యానవిశేషమ్మచే స్యక్ష్మరూపమును 👣 హరిరూపముగాం. దెలిసికొన్న థ్యక్షుడు తీసారితాను యుగుభావయను సంశేవా మును జిజ్జాపుర్యాడ్లు శ్ర కులు స్టాప్ట్ ఇడవక్కడ్లు -లేడ ব্ৰিক্তানিক ব্ৰিক্তানিক বুলিক কৰিছে প্ৰক্ৰিয়াৰ কৰেছে প্ৰেম্ব কৰেছে কৰ క్ష్మోహించు _{దా}మత్పుడ్ల ప్రేయం ప్రోట్లు వ్యాకుత్పిరి. నే రాయిణం ఏడానీహ సప్పవత్వమేగి దుషమ్ ి

్ భ్యాణ్ కి మీ క్రామ్ఫీ కల్పిని మీ కు కుడా ! చి క్రామ్ఫీ కల్పిని సిన్ని కల్పిని సిన్ని కల్పిని సిన్ని కల్పిని స్టాని కల్పిని స్టాని సిన్ని కల్పిని స్టాని సిన్ని కల్పిని స్టాని స్టాన్ ప్రామ్ స్టాన్స్ ప్రామ్ స్టాన్స్ ప్రామ్స్ ప్స

ఇట్లు ట్రిదాసుగారు "కర్మడానవిలిష్యతే" అను వచనముచే " అనన్యా గతంపుడ్యేన, గతం పాపేష తీర్లో హితదాసర్వాన్ కో కాన్ హృదయస్య భవతి (బృహదారణ్యక 4-3-22) " అనుత్సర్యముల్ను, "న ఏప్ త్వమసి భువమ్" అనువచనముచే "న యోహ వై తత్ పరమం బ్రహ్మ వేద బ్రహ్మెమభవతి" (ముండక 3-2-9) "ఐతదాత్మమిదంనర్వం" తత్సక్యం త్వ 3 మస్ శ్వేత కేలో" (ఛాందోగ్య 6-18-3) " నతన్య పాడాక్మమిదంనర్వం" తత్సక్యం త్వ 3 మస్ శ్వేత కేలో" (ఛాందోగ్య 6-18-3) " నతన్య పాడాక్మమిదంనర్వం" తత్సక్యం త్వ 3 మస్ శ్వేత కేలో" (ఛాందోగ్య 6-18-3) " నతన్య పాడాక్మనమేవావేత్—అహంబహ్మాస్ట్రీతి" (బృహదార్యణక 4-4-6) "అను భుత్యపదేశ ముమ "తదాత్మనమేవావేత్—అహంబహ్మాస్ట్రీతి" (బృహదారణ్య 1-4-10) అనువిద్య వనుభవమును గూడ కోండికరించి తోధించిగి.

"స్వచ్ఛాయాం దర్పణే పర్యయుధ్యతేచటకోయధా మాయాయాంస్వంచితమాణం తథామూఢోనీమువ్యాతికో (ఫారిక భామ్మోతం) శ్ర శ్రీ మిచ్చుకో వేటో కవీచ్చుకొతక బౌయంనీను త్రుతాన రూపో అన్నదన్నా సమార్థమ్మగుడు ఆద్దమునందగవడు వ్యవసివింబమునే త్రేఖ్యక్రిక పిచ్చుక్రయ్లని ప్రత్యామ్మన్లు బారించినమ్మ మానక - త్యేమముతో - ఎల్లఫుడుక్లు ధానితో ఫోట్లాడుమండుట సాధారణముగ అంద మనము వినోదింతుము. అడ్లే అఖానరూపోత్పా దననమర్ధమైతికోణదర్పణకుల్యంబగు తిగుణాత్మక మాయంలుందు ప్రతిబింబించి అనేక చిదాఖానరూప ములతో నొన్పాన్వరూపమువే గాంచి ఇతరులను భాంతితో మూఢజీవుడు గాగద్వేషాడు నందు చున్నాడు. ఇయ్యన్ ఆనివేకిపొందనట్టి సంసారస్థితి, ఇక వివేకియన్ననో—

"నాత్మనో ఒన్యత్ కించిదపి వ<u>స్వ స్తి</u>పరమార్ధతః బుద్ధ్యాబుద్వేళి సతతం పండితో నాన: శోచ**తి** " (హరిక థామృతం)

ద్వితీయవస్తువును గనుట్టభాంతికల్పితముగావున బాస్తువముగా ఆత్మకం టెఖిన్న మగు వస్తువే లేదని ఎల్లప్పడు తలచి తలచి విద్వాంసుడు ఎన్నడును కోక మోహముల నందడు,

ఇట్లు "యస్మీస్ సర్వాణి భూతానిఆ పై వాభూ ద్విజానతః తృతకో మోహు కళ్లేకు ప్రత్వమను ప్రకృతః" శ్రీ (ఈశావాస్య-1) ్లను మంగ్రతార్థమును ట్రాచానుగారు అతిమంట అముగ బోధించినారు.

కాఁగా, ప్రకృతము తేలిన సాహీం సీమీమనే అవిద్వాంసుడు స్వస్వరూపమునందే అజ్ఞానముచే స్వప్ప తుల్యమగు నీ విళ్వమును గాంచుచు, అందలి సత్యత్వ దృష్టిచే శోక మోహముల నందుచుండగా విళ్ళాంసుడు తన జ్ఞానముచే అంతటనుదనయాత్మనే గాంచుచు స్వస్వరూపానంద జలధి నిమగ్నుడగు చున్నాడు" అని. దీనివే

"ఆత్మన్యే వావిద్యయాస్వప్ప వస్తు ప్రామం విశ్వంపిక్యమున్యా త్యవిద్వాన్ పశ్యన్ జ్ఞాన్మీపజ్ఞయా ఒ బ్యాన మే వానం దత్యన్యత్ జ్ఞాపనీయంకి మాస్త్రాహి (హరిక థామృతం)

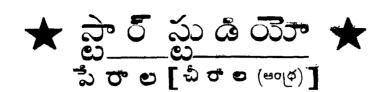
్త్రణమునకు న్నాస్త్రహ్హ్ నిరూపించి, ధనసాగర్స్ ్త్రణమునకు న్నాస్త్రహ్హ్ ముక్కటియే ప్రధాన సాధనమని ఓబోధించి తుదకు - ఓజమడా, నీ శుచ్ర వేదా కంటని కట్టినెట్టి క్వనాన్మ స్వగూగమే యని నాగన సేయును శాంతచిక్తుడమై త్రీకృష్ణ కథాలమృతామను గ్రోలుము. అద్దానియందలి శ్రదే నీకు విరూడమగు భక్తియు, ఆ భక్తిచే మోతము గల్గును, కానును దొలుగ ఆద్య సాధనే మగు [శుగి స్మృతిపురాణాదుల [శవణమునందా సక్కుడవు కన్స్ము" అని యిట్టునబేశించిరి—

"ఆత్రైవేదం సర్వమితి శాంతచిత్తో భవానిశమ్ ఉక్వాం కుమ్మవేదా నైం, పిబకృష్ణ కథాం మృతం! క్రార్డాయా లభసే భక్తిం, భక్తాన్ని మోంతుంచే విందని ! కుతి స్మృతి పురాణేము క్రద్ధీథా: తతో ఒనిశమ్ " (మారికథామృతం)

పీర్తియుపడేక ము నొక్కమాటలో చెప్పవలయు కన్నచే ''జ్ఞానహ్హీమలో వారికి భవసంకటంబులు మదినిండున్, త్రీ నారాయణదాసులకే సుస్థిరానంతో ముండున్'' (అంబరీమ) అని.

్ల పతిశా న్ర్మమునకును దొలుత ఆ శా న్ర్మమును [గహింప నర్హు లెవరో గ్రంథక కైర్డ్ల నిరూపించును. దీనినే "అధి కారినిరూపణమ" ని యందురు. అయ్యత్ శా న్ర్మహం[పదాయమ్మ. క్రీడాసుగారు కూడ స్వోపజ్ఞమగు నీ హారిళ_క్రినిగ్రహింప నర్హు డగం వాని నిట్లు నిరూపించిరి.

"స్పాత్ర్వికాహిర నీరతః సర్వభూత దయాపరశిశే ఇసంసార విముఖో యోగి హరిదాస ఇతిస్మృతశిశే (హరిక ఖామృతం)

లైఫ్సైజు ఎన్లార్జిమెంట్సు గ్యూప్ ఫొటోస్ ఫ్లాష్ ఫొటోస్ డ్యాక్యు మెంటరీ ఫొటోస్ స్టిల్ ఫొటోస్ ట్రిక్ ఫొటోస్ న్యూస్ సర్వీస్

ကြားညာမြ^{ေး} နေဝသာဝ **စ**ီးဒီနေဇ္ဝီ

Contact

★ STAR STUDIO ★ PERALA-[CHIRALA-(A. P.)]

Prop: SANKHAM LOKESWAR FOR

LIFE SIZE ENLARGEMENTS
GROUP SITTINGS
FLASH WORK
DOCUMENTARIES
STILL PHOTO GRAPHY
TRICK PHOTO GRAPHY
NEWS SERVICE

ఇందు "సాత్ర్యకాహింద నియేతం" అను పద మును తొలుతనే చేర్కొమటటే హరిదానత్వసిద్ధికీ అహింద్రుడ్న యత్యావర్యక సాధనమని గ్రాహించ వలయును. అయ్యది యెంతయో యుక్తము. పలయునగా ప్రాణ్యగహించు నన్మ పానీ మముల ననుసరించియే యాతని ప్రవృత్తులుండునని "అన్న మయంహి సోమ్య మనక అపోమయక ప్రాణం తేజోమయీ హెక్" (ఛాం. రీ-రీ-ర్) "ఆహింద కుద్దా సత్వ శుద్ధికి సత్త్యశుద్ధే ద్రుహాస్మృతికి, స్మృతిలంభే సర్వ్యగంధీ కాం విమమాడక"(ఛాండోగ్య 7-26-2) అనునుపనిషద్యాక్యములు తెల్పుచున్నవి. కావున హరిదానత్వ సిద్ధికి చెప్పబడిన తక్కిన రెండు అడడములును తొలిలడడముమైనే యాధారపడి యున్నవని చెప్పవలయును.

ఇట్లు క్రీ దాసుగారు తమమిగిలిన గ్రంథము లందు బోధింప బడిన హరిళ క్రికి ఫలితముగా గల్లు జ్ఞానము వలననే యీ యమృత త్ర్వసిద్ధి (మోడ సిద్ధి) గల్లునని యీ హరికథామృత గ్రంథమునం జెప్పటిచే వారి గ్రంథములలో కెల్ల ఈ హరికథా మృతము ప్రధాన గ్రంథముగా నగపడుచున్నది.

ఇంతవఱకుఁ దెల్పిన ట్రీదానుగారి భ_క్షిబ్రహోధ క తారీతినిఖట్టి గాంచినచో ధర్మబోధసేయు వానికి వలసినపుడు ఆరోపిత హృదయ కాఠిన్యన్ను, సర్వ పీ నానుతాపము వాక్డై శిత్యన్ను నిర్మొగ మోటమి అనునవి యుండవలసిన ధర్మములని తెలియును. యధార్థముగా అదియే సజ్జనలకడాను, సజ్జనులు నారికేళములనియు నితరులు ఇదరీఫలములనియు పెద్దల నిర్వచనము.— "నిండుమనంబు నవ్యనవసీత సమానము, పల్లు తారుణాఖండల శ్వమ్మతుల్యమ''ని గదా వారలు పేర్కొందురు! ఇట్టి సజ్జనతా విజ్ఞానము విశేషదృష్టి గలవారలకేగాని సామాన్య

బుస్టులకు అందదు. జాహీరముగా నగపడునది మాటయేగాని మదికాదుగదా! దీనికితోడు నిర్వాగ మోటమి, నిర్భయత, దోషానహనము గూడ నున్నచో అకారణ వైరములకు కొఱత గలుగడు. శ్రీ దాసుగారు ఈకోవకు జెందినవారు. వీరివారి కథలలో ఒకప్పడు యజమానియే పీరుచేయు దోవ జూళనమునకు గుటియయ్యాడు వాడు. అందుచే దాసుగారిచే హరికథను జెప్పించుటకు సామాన్య జనులు అంకుచుండెడి హాను కాని మధుకరములు బాధించునని మధుపటలమును దూరీకరించు వెంగళు లెవ్వరుందురు?

"ఖీమకా మైర్గుటై రధృష్య శ్రాఖి గమ్యకృ యా దోర క్రైరి వార్ల వు" (రఘువంక) అను మహాకవి సూ క్రికి ప్రథమో దాహారణ ముగా నుండెడి వారు (శ్రీ దాసుగారు. అమూల్య ర త్నాకరమున భయంకర జలజంతువులు గలవని యొవ్య డద్దానిని సేవింపకుండును? అదిత్త హృద

యుల కొంతటి చల్లదనము నిచ్చును?

్రీ దాసుగారిని దలచినపుడు నాకు ఛాండో గ్యామున కీర్రింపబడిన మహాజ్ఞాని రైక్వుడు స్ఫురించును. రైక్వుడు సంవర్గ్ పానకుడు. ఎవ్వరను గూడ లెక్క్ పెట్టువాడు కాడు. ఒక నాడు క్రాడ్ చేయుడు బహుచాలు బహుపాక్యుడునగు జాన్మకుతియను భూపాలుడు తనయొద్దకు వచ్చి దడిడను సవినయముగ సమర్పించి సంవర్గ విద్య మపదేశింప గోరగా శిథిలళకటముక్తింద గూర్పుండి దురదలను గోకికొనుచు రైక్వుడు "హారేత్యాక్యాక్లు తమైన సహగోఖరస్తు" (ఛాం. 4-2-8) (ఈమణిహారము రథము గోవులు నీపేతీసికొని పొమ్ము) అని రాజును లెక్క సేయక కఠినముగ

మహా రాజున గూడ నిరాకరించెను. సిద్ధపూరుషుంకు తాని తానిత్వ యో పాస్యాని,(పై త్రిరీయ శీజూ) అను సామాన్యులకువలె మొగమోటములతో పనిలేదు."

ఇత్వాకు వంశమునకు వస్త్రీష్మహార్ష్ పౌరోహిత్య ಮುವ $\overline{\mathcal{B}}$ ನೆ ($\overline{\mathcal{B}}$) $\overline{\mathbf{G}}$ ಸುಗ್ $\overline{\mathcal{B}}$ ವಿಜಯನಗರ ಸಂಸ್ಥಾನ ರಾಜ್ ಕ್ಷ್ ಮುಪ್ಪಿನದಿ ಗ್ರಾನ್ ಪ್ರಸ್ಥೆ ಜಿನನಮು మును ఈ మహాళాగుడెఱుగడు. సంసాన మహి రాణి తన రుక్మిణీ కల్యాణ కథను విని ఆమితానం దము నంది గొప్పగా సత్కరింపవలయునని తలంచి ಯೆಮಿಕಾವಲಯುನನಿ ಯಡುಗ ಈಕ್ವರ ಕಟಾಹಮು ದರ್ಜ್ಲ ಕ್ ರದಗಿನ ದೆಮಿ ಯುನ್ನು ದನಿ **ಾಶ್ರ**ನ కృప్పడు మానుషనహజములగు కొన్ని లోప ములు తన యందున్న పుడు అవ్యానిని ^{పఱు}వక **లాహ్యముగా** అయ్యవి తనదోషము లని చెప్పనట్టి దంభవిహీనుడగు ధీరుడు స్వాత్మపరీతు కుడును. "యాన్యనవద్యాని కర్మాణి తానిత్వయా ేసివిత వ్యాని, నో ఇతరాణి; యాన్యప్మాకం సుచరి

నుపదేష్ట్ర,

"శిష్టాచాందు, సల్పలేను మటి దుశ్చేష్టన్ విడన్జాల బల్ నష్టంబందియు నీపదాబ్జముల డెందంబన్ గడున్ నిల్ఫ్ కే నిష్టంబండియుఁ దెన్నె ఱింగి**యును** దుర్వ్స్ట్ర త్రివ్ వడిమానలేం గఫ్టాత్ముండను గాచెదెట్లొనను నింకన్ సూర్యనారాయణా"

ఆని పర మేళ్యరుని |పార్టించినారు.

తన వంశమునండలి పూర్వపుర హలు తన బంధు వులందఱును |శుతివిహితములగు సోమాది యాగ ముల గొనరించిన వారలే యొనను దాము క్రుత్సిపా మాణ్యవిదులైనను (శ్రీదానుగారికి శార్శితభర్మము లలో ఆయాయజూకత్వము ఎంతమ్మాతము రు-నింప

WITH BEST COMPLIMENTS OF

TIMBER INDUSTRI

(ON APPROVED OF GOVT. CONTRACTORS WITH D. G. S. & NEW DELHI)

Manufacturers of

PLANKS, SHOOKS, BOXES, CRATES; CABLE DRUMS, DRAWING BOARDS & TEA CHEST BATTENS KILN SEASONING OUR SPECIALITY.

H. O. & FACTORY:

YAMUNANAGAR.

(Rly. Stn Jagadhri. N. Rly.)

Telegrams: HINDBATENS

Telephones: FACTORY 30

Godown-13/6, Harachandra Mullick St., Calcutta-5

Telegrams: Hindbatens Calcutta,

relephones: Office 23-3765

Godown 55-2848

RESI: 25-5132

Mission Row Extension, P-39.

CALCUTTA-13.

లేదు. అందలి ప్రస్తున్నానను వారు నహింప లేకపో యిరి. తుదకు వారి యహింస తోలుచెప్పలనుగూడ ధరింపనోర్వ లేనంతటి పరమావధి నందినది. అహింస సత్యము, పరదారానభిగమనము. భ_క్షేఅనునచి యే సంసారో త్రారకములనియు ఈ యాగములు వంసా రాంబుధిం దరింప జేయుటకు అసమర్ధములనియు వారి ఖావము. ఇట్టి ఖావమును తమ నిశితములగు వాక్కులతో - "మాకార్టీ స్త్వం క్రతుముఖ దారుణ క ర్వాణి దనుజకృత్యాని 1 భయకోక వర్ధనానిస్మర కై వ ల్యాయ హరిమహో రాత్రం" (జీవారిక థామృతము)

గయ్ కో వగ్గకములు దారుణములు నగు నీ క్రాన్ఫిదిదనజకృశ్యముల నొనరింపక \overline{g} వల్యము నకు హరినహోర్మాతములు సేవింపుమని .యువ దేశించిరి. ఉత్తమ చిత్త సంస్కారులను గూర్చి \overline{g} సందంతిమూడా జరామృశ్యు \overline{g} పత్రచ్చే చూయే \overline{g} సందంతిమూడా జరామృశ్యు \overline{g} ప్రస్తున రేవాపియ \underline{g} " (ముండకో పనిషత్ 1-2-7) అనుత్రతి వచనమునను సరించి తాము \overline{g} యఖ్యపాయమును దెబ్పినను అనం స్కృత చిత్తులగు \overline{g} దిక ధగ్యపరులు ఈ క్రతువుల నాచరింప వలసి యేయున్నట్లు శాగ్రమ్మములు చెప్పు చునేయున్నవి, కానీ \overline{g} దాసుగారికి మాత్రము కొత్తుగా రుచింపలేదు.

వారు ముక్తి మార్గముగా

"శ్రీకొలంది నుపకారమ. - సల్పు చిదీనులం బెంచుచు ముక్తిమార్గములగు సశ్య - ముం భూతదయయుం గల్గిన సలలితస్వీయ వర్ణాచారంబుల వదలంబోక కల మైనం బరఖామల కలియరాక" అని చెప్పి " అర యంగా సకల్మశుతిన్మృతి పురాణాద్యర్థ సారంబు పల్మరు నాశ్రీకొలంది చూచి తుదకిమై రూఢిం గౌంటి సంసరణాంబోధిందరించం జేయుటకు యుష్మద $_{ij}$ ్తి దక్కన్య మీనగలోకంబన లేదాపాయ ముర యన్నా సూర్యనారాయణా " అని దెల్పిరి.

👣 దాసుగారు తమ యమూల్యాళయ రత్న ములను మనోహర్మగంథమంజూషల**యందు థ్మద** పఱచి తమ జనుల కొప్పగించిగి: వారు అరవము కన్నడము హిందీ బెంగాలీ ఫార్ఫీ మున్నగు పలు ఖాషలయందు పాండిశ్యము గలవారలే యైనను తమ్మగంథములను సంస్కృతాంద్రాంగ్లముల యంచే తమ వారల కొఱకు సంతరించిరి**. మ**న **దేళమున** ఆంగ్రమున రచించిన వారి హాక్కథలు మ్మాతమే జగద్వితమ**గు** |పచారమునుగన్నను మిగిలినవాని కంతటి (పారాము గలుగలేదు, అందు సంస్కృత ఖావయందు "తారకను, 🕑 హరి కథామృతము" అనునవి స్వతంత్ర గంథములు. "ఉమరుఖయ్యాము (రుఖాయతు) అనునది పరివ_ర్తన రూపము. కాశీశత ళము 👣 రామచం దళతకము అనునవి ళతక్కగంథ ములు, ఇంకను వానా బ్రహ్హనములకు చెందిన కొన్ని సంస్కృత్మగంథములను రచిం**చిరి గాని** సోకునంతటి స్థితి గనలేదు. వీరి గ్రంథములలో ఆంద్ర үగంథములలోని వి**షయమును** గొం**తవఱకు మన** మర్థము చేసికొనవచ్చును, కానీ సంస్కృత గ్రంథ ముల లోని విషయమును అందఱు నర్దము చేసికొ నఁదగునంతటి యదృష్టమింకను మనచేశమునకుగలు గక పోవుటకు మనము సిగ్గుపడవలసినదే! ఈ గ్రాంథ ములయందు వారు తమ పవ్మి కాళయములను తోమ సిద్ధాంత్రపబో**ళములను తమపాండిత్య (పకర్ష మును** ని మేపించి ఖారతమున కంటెచ్చిరి. ఇందు "(👣 హరి కథామృత" విషయమునాధారముగా జేసికొని కొంతముందు చర్చించి యే యుంటిమి. _[గంథనుుల స్వరూళముమాతం తెలిసికొన లేదుగావున నిక నది

ದರಿಯವಲಸಿಯುನ್ನು ದಿ. ಅದ್ದಾನಿ ನಿಟ ಸಂಗ್ರಸಮಗ |పదర్భింప యత్నించెదను,

| శీదానుగారు రచియించిన సంస్కృత | గంథము లలో తారకము తొల్పిగంథముగా నగపడుచున్నది. ెండవది 🕩 హారిక థామృతము. హరిక భామృతము కావ్య**ము. హ**రికథయను వామాంతగముగల యతగానము. 👣 దాసుగారు ఆ వాడు తమ హృదయమునగల యాళయములను వ్యక్తపఱచుటకును, తాము స్వయముగా నన్న యించుకొని చదివిన వ్యాకరణ విజ్ఞానమునగపఱచు టకును ఈ తారకనుును వారు భాసినట్లు ఊహింప వచ్చను. స్థికూరిక థామృత మన్న నో తామాచార్య రూ ప్రమున భ_క్రిపబోధకులై లోక విమర్శనపూర్వ కముగ దనభ్తి సిద్ధాన్తము చిత్రమునకు పాత్రు నటుల రచించిరి. అందు తారకము.

రెండువందల తొంబది యెనిమిది 🐔 కములతో గూడి అదు నర్గములతో నొళ్ళు చిన్న కావ్యము.

దీనిరచన 1909_1910 . వత్సరమున జ h గిన h . చేళ ಕ್ರ <u>ತ್ರ</u>ಲಗು ಜಾತಿಯನಾಯಕುಲು ದೆಳದಾನ್ಯ ವಿಮಾವ నమునకై "వందేమాతరం" | పచారమునకు గడగిన రోజులవి. ఆంగ్ల్లప్రభుత్వమును త్రీవమ్ గా బ్రవతి ఘటించి దేశ స్వాతం త్యమును సంపాదింపవలయు నని కొందఱు దేశనాయకులు కోరుచుండగా, ోవేఱొక కొందఱు _| పభుశ్వమును సామముచే వళము గావించుకొని స్వాతం_[త్యము సంపాదింప ವಾಯುನನಿ ಆ**ಕಾಂಹಿಂಮ** ಮಂಡಿಗಿ (ಕ್ರಿದಾನುಗಾರಿ Toడవకోవకు కొందినవారు. ఇట్టి తమ **యాళ** యమునే దీనియందు వారు ప్రధానముగ నిరూపించ үగంథాదియంను `"సాదేవళాపాఒఖలలోకమాన్యా |పసాధయామ్యద్య తయావదూ**హిం'' అని** |పతి<u>జ</u> చేసిగి, | వకరణ వళమున ఆనాడు ఖారతదేళము నందలి అధర్మ పాబల్యము, స్వాఫీష్ట భారతస్వరూ వము ధూమ నౌకాయానము, యుద్దము, అధ్యాన్మ త త్ర్వము మొదలగునవి వర్ణింపబడినవి కథాసంగ్ర

With the Best Compliments of:

USE ALWAYS

TAJMAHAL BEEDIES

Mfrs. M/s. SYED N. RAMULU

No. 8 East Muthiah Chetty Lane, Washeraman Pet. MADRAS-21.

హాము:-వింధ్య దేశమున సంక్షితకల్పమను గ్రామము నందలి మా పాశ్వరుడను విబ్రవరుని కనిష్ఠతనూఱడు తారకుడు. దేవాంశసంభూతుడు. ఉపనీతుడై నకల విద్యల నేర్పి సమీపమునందలి విబుధనగర ముచేఠి జనుల అధార్మిక్ బ్రవృత్తులనుగని బాధనందును. తనమనో వేదనము నొకయుద్యానమున మంఱల గ్రాతముతో గానముచేయగా అచఓకు విహీరము నక్షై వచ్చిన రాజపుత్రు డదివిని ఆతని రప్పించి గౌరవముతో దన తండికి పరిచంసము చేసెను. మిత్రులగు తారక రాజపుతులు తమ మాతృదేశ స్థితి నేకాగ్రతతో నాలోచించి అద్దాని స్వాతంత్ర్య మును సంపాదింప దేశాంతర గతుడగు చెక్కవైం కడేకగ నిళ్ళయించి ధూమనౌక నెక్కిం.

వారిరువురు చంద్రద్వీవముచేరి చంద్రమతియను చక్రవ_ర్డి పురమును బ్రావేశించి దేశ ఖాషతో మనో తారముగ గానముచేయుచు జనుల మనములను క్రమముగా చక్రవ_ర్డి హృదయమును ఆకర్షించిరి. చక్రవ_ర్డి వారల విలిపించి వారి వృత్త్యాన్త మడుగగా.

"మీచేపాలింవబడు కర్మభూమియగు భారతము మా జన్మభూమి. మేమిరువురముబ్రాహ్మణ ఉత్త్రి యులము. మీ యుత్తమ పాలనమ్ముచే చేము సుఖ వంతులమని సవినయముగ దెల్పిరి. వారల సౌజన్య సామర్ధ్యంజులను జక్రవ్ర దెలిసికొని వారిరువురను సేనాధిపతులను తేనెను. అంత నొకప్పుడు శ్రతువు లచే బద్ధుడైన చక్రవ్ర యనుజుని వారిరువురు శ్రమవుల నోడించి విడిపించిరి. చక్రవ్ర సంతోపించి తనపుతికగా భావింపబడుచు దనచే చెంపబడుచున్న భారతత్రియకన్యను రాజపుడునికిచ్చి విహాహము గావించి తారకుని మీగుల గౌరవించెను. విహాహా నంతరము తన యనుజుని సాహాయ్యమంన మారిరలన్ను మువ్వురను భారత్రదేశమునకుంబంపి భారతదేశము

నకు రాజప్పుతుని సర్వస్వతం తునిగాం బట్టాళి షి క్షునిగావించి నకలమైన్యముల, నాతని వళము గావించెను. తారకుడును తన ఇల్లు చేరి యోగ్య మగు కన్యను వివాహమాడి సంతానమునుగవెను. కర్మభూమి స్వతం తమాయెను, ఇది కథ.

ఇశివృత్తములోని సౌందర్యము అంతగా కాన రాకపోయినను గంథక రైయొక్క ' ఆశయము స్పష్ట్రముగా దెలియుచున్నది. మఱియు గ్రంథమును విళేమించి పరిశీలించినచో తారకుని తల్లిదం డులను పారాణిక ధర్మ్మపబోధకులుగాను తారకుని వారల కనిష్ఠ సుతునిగాను, వర్ణించుట, తారకుడు తనగాన మాధురిచే జనులను రాజులను వళముగావించు కొనియొనని చెప్పట ఇత్యాదే**కము**ను గాంచినచో ఈ తారకుడు గ్రంథక ర్హ రూపుడే యనియు తార కుని **యాళయ**ములు _[గ్రథక ర్త**ే** యని**యు** సుస్పష్టము. విదేళ యానమున కేగాక లంకమున్న గు సమీపదేశములకు గూడ పొగయోడ నెక్కిపోవు**ట** మహాధర్మభంగముగా దలంచ్చున క్యాలమున విప్రఫ డగు తారకుని రాజప్పుతునితోపాటు ప్యాగయోడపై **దేశాం**తరమున కంపుట, ఆతనిచే యుద్దముచేయిం చుట, మున్నగునవి [గంథక_గ్ల సాంఘిక ధర్మ సంస్కార బ్రియత్వమును దెలుపును. "శిశు ర్వే_ పశుర్వే తై వే త్రి గానరసం ఫణి కోవే త్రి కవితా త_త్వం శివోజానాతి జానవా'' అని తెలుపబడిన సంగీత సాహిత్యముల యతిళయము చ్రకవర్తులకు గూడ వళముగావించుకొని స్మామాజర్జీమును సంపా దింప్ చ్రతమస్వానములైనవని గ్రంథిక్ 💆 వర్ణించు టచే వీనియందు గ్రంథక ర్హకుగల యఖమానము డ్యోతితమగుచున్నది. స్వాతంత్ర్య సంపాదకులనుగా [బాహ్మణ: **జ**్రీయులను **మాత్రమ్మ** వర్ణించుట సాఖ్మిప్తాయ్రమా యనిప్పించున్ను, శ్రమ్ యాశయ చకటనమ తోపాటు వ్యాకరణ విజ్ఞానమునుగూడ ప్రకటించుట త్రీదాసుగారి యళిమకము. అందుచే వీరు ధాతుసమాస—కారక — తద్దిత — సంధ్యాదుల యందరి వ్యాకరణ విశేషములు గోచరించునట్లు ఇద్దానిని రచించిరి. అందు మొదటి సర్గమున విశిష్టములగు అుజ న ధాతుప్రయోగములను, ద్వితీయ సర్గమున లజ న ధాతుప్రయోగములను, తృతీయ సర్గమున లిజ న ధాతుప్రయోగములను, బౌధముగా గనపఱచిరి. వ్యాకరణ పరిజ్ఞానము నకు భట్టికావ్యాదులెట్టివో ఇదియు ఆట్టిదేయని చెప్పనగును.

ఉదాహరణమునకు - అవాత్సీత్, అశిషత్,న్యవీ పృతత్, అన్వసార్షీత్, అజీజనకి అప్రప్తత్, న్యభా స్ట్రీత్ ఆపీపతత్, ఆశిశత్, అన్వబోభూయి, అహో షుపిష్ట, అమ్మమదత్, అను మ న్నగునవి గణపఠిత ధాతు రూపములు, అపూర్ణ చెంద్రత్, ఉదమ నాయన్న, వైద్యమాస, మున్నగునవి నామధాతు పులు; "వరిష్కరోతి జనో ఒను త్రమ భూష యైవ" " నదోష మప్పుడ్ల పతే కవిత్వం," వదావదె;" " ఆజయ్యః", మన్న గునవి విశేష్ట్ర యోగములు; "కిమ్ము క్లం" "గవ్ప్యూతి"ద్వయ పరిమితం. మున్న గు అపూర్వనంధి బ్రామాగమలు "గురోరధ్యయానేన" "అధ్యా స్టే ధర్మపీఠం, " " తెస్పైస్పృవాయతి కుమారీ" "మత్పితో)ఆరుచత్" "నరుదతి బ్రాణా జీక్" మున్న గునవి విశిష కారకప్పయోగములు.

" దేవసభం, ప్రత్యర్థిసేనం, గోపాళూరు, చంబా నైరీపం, అశ్మీ తపిబతాయాం సమత్సుకై కి, ముష్టీ ముష్టీ, పశ్యతోవారు, తిష్టరు, సుబ్రజను, దివస్పృ థివ్యో, సమయాకృత్య, పాడ్రౌకృత్య అన్యాజే కృత్య, మున్నగు విశేమ సమాస బ్రాయోగములు,

"కంకదఘ్మం, హా_స్త్రివకః, కావచికాః, శా_క్త్రీ కాః, దవిష్ఠం, అహాంయుః, మున్మగు నపూర్వతద్దిత బ్రామాగములు అగవఱచి వైయాకరణులకు మహా నందము కల్గనట్లు తమవైదుష్యము, బ్రామాగకుశల

Homage to

PANDIT SRI NARAYANADAS

THE VERSATILE GENIUS OF ANDHRA

M. S. PRAKASAM, B. A. MATURI CHINA SANYASI LINGAM SURYA PRAKASAM

VIZIANAGARAM

తను ప్రకోటిరచిరి. ఈ కావ్యమున నిట్టి స్థానాగ ములు మిక్కుటముగ నున్నను సంగ్రహముగి మార్థితేమే యుడాహారోగోమున్నకై చూపి యువ్యాని వివరణమునుండి గ్రంథవి స్థర ఖీతిచే విరమించు చున్నాను.

ఇట్లే దీనియందు తారకావతరణమున దైవాంళ సంభూతుడగు నాతని దేవతలు స్తుతించుచున్నా రని తమ యాధ్యాత్మికత త్ర్వ జ్ఞాన (పదర్శనమునకు గూడ అవకాళమును గల్పించుకొనిరి. గంభీరమగు ఔపనిషద విజ్ఞానమునేట్లు సుగమముగ బోధించిరో గనుడు -

"భేదోయథా కాండతరంగ యోర్న, స్యాత్తే ఒస్యలోకస్యత థై మదేవ సర్యక్ష్మపంచుత్వయికల్పి శోవా, స్థాణాథవేద్దస్యురిమ్మథమేణ" (తారక 1–13)

"జలతరంగములకు వలెనే దేవా! నీకును జగత్తు నకును భేదములేదు. స్థాణువునందు దొంగ యను ఖావము బ్రాంతిచే కనుచీకటియందు కలుగునట్లు నీయందీ జగచ్బాింతి గల్లుచున్నది."

చీకటి స్టాణువునందు చోర క్రాంతిని కల్గింప వచ్చును, ఈనీ అత్వితీయుడ్ నగు నీయందు నానా కృతులతోగూడిన జగద్భా)ంతి దేనివలన కలుగు చున్నదను సందేహము నిట్లు దీర్చుచున్నారు -

" దృశ్యాప్యదృశ్య సదసత్సురూపా. త్వదీయమాయాత్రమకారణం సా : దిగంతరేఖావదతీంద్రియంతే: త_త్వం జగన్నాటక సూత్రధార " (తారశ్-1-15)

"ট্রিম মু উট্টির তা (భাশ্বর্রা দ্বিশ্বর্তি স্কর্টার কর্মার ক্রিক্তির ক্রিক্

ఇట్ట్రి భాంతిని ఆగత్తునకూ గల్గించుచున్న ది. కావున నీ త_త్వమింద్రయ వేద్యమొంతమ్మాతముగాదు.

ធម្លឺ ៤១៥ឧការការសេ ស មន្ទ្ធ និម្ហា ឧបិయ កកសេ? అయ్య ది తెలియని చో జనునకు ప్రధానపురు పార్థము లేదుగదా యన చో సకలస్వరూ పములను దనకు అగవఱచు తన నేత్రమును తాను చూచుటకు ఎట్లుదర్పణము అవసర మో అల్లే సకల ప్రవృత్తు లకు మూలమగు పరమాత్మ చైతన్యమును మనము గనుటకు భ క్తి దక్క... వేటొండుపాయము లేదని యిట్టు చెప్పిన్.

" భక్తై్యవతేందిళ్ళిరదేవతాండి, ళక్నో తివేత్తుందరమార్థ తత్వం! దృష్టి, స్వరూపం ముకుర్మియైవ, విలోకితుం శక్యత ఆదిదేవ (తారక. 1—17)

చూచునది చూడబడునదియు నఖిన్న మైనపుడు తద్భన్నసాధన మొకటి ఆవశ్యకమగును గ్రాహ ?

లోకముతో రూపముగల వస్తువు కార్యసాథనమై యొప్పట యన భవ సిద్ధము. ఈశ్వకమాయ నద నత్స్వరూకము, అనిర్వచనీయమై యొప్పుచున్నది. అట్టి మాయ అద్వితీయుడగు పర మేశ్వరుని అనంత రూపిప్) కాళ్తమగు జగత్తుగా నెట్లు ప్రకాళింప జేయునను సందేహమును దీర్బుటకై క్రితాసు గారు—ప్రత్యేకస్థితిగాని విలువగాని లేనట్టి బిందువు ఏకాంతముతో గూడి పెరుగుచు నా యేకాంతము నకు గూడ ఎంతెంత పరిమితీని సమకూర్చనోయాలే. అనిర్వచనీయుముగు మాయ పనిమేశ్వరునిగూడి అనరత సృష్టిని గలుగజేలయుచున్నదని మనోహార ముగా నిట్లుబోధించిరి —

టకత్వసంఖాత్మప్రతిపాదకో உంకః, సిరతతరంబోధయ తేబహుత్వం బింద్యన్వితః సుష్టుయథాస్మళావ, యుతఃత్వ మేకోపితథాఒసిదేవా''

(తారక. 1-20)

ఇట్లు శాట్ర్మీయవిషయములనేగాని ధూమనౌళా యానము మున్నగు వాని యనుభవములను గూడ ్రీడాసుగారు చాల యింపుగా అలం కారములతో వర్ణించిరి. గురుకుల క్లేళము నందకపోయినను తాము ఎంతళష్టపడి యెట్టి పాండిత్యమును సంపాదించిరో యా విషయమును మనోహరమగు నుపమాన ముతో నిట్లు వాట్రప్పిరి,

" స్వఖావసాండిత్య బలేన కుర్వే కావ్యం పత్రత్తీ సహాసేవ నీడమ్ " (తారక 1-2) జౌను ! గిజిగాడు మహాతపవాతవృష్టులకుగూడ చెలింపని తన నీడమును నిర్మించుట ఎందుండి సేర్చెను ?

ఖారత దేళము పూర్వఔన్న త్యమునుండి నేడు ఎట్లు దిగజారిపోయినదో ఆ విషయమున దనమనో వేదనమును ద్వితీయసర్గమున కన్ను లకు కట్టినట్లు వర్ణించిఖారతీయుల నందఱను వీరుమహిఖాధ పెట్టిరి.

త్రీ హారిక్షాల ఎప్పత ఎస్ క్రి దా సు గారికి క్రి హరిక థాలమృతము అత్యం తాభిమాన గ్రంథమని నా తలంపు. తారు

అందు తమ యఖీష్ట సిద్ధా_న్లములను బ్రాథపాండిత్య. 'బలమును, తమలో కానుభవమును లోకమునకు పెల్లడించిరని పూర్వమే సోదాహరణముగ పేర్హొంటిని. ఇద్దానిని గీర్వాణళాషలో బ్రాయుటకుగూడ వారి యాళయము. ఇయ్యది విశ్వవ్యాప్తముకావలయునని యే.

ఈ గ్రంథము ్ర్మికృష్ణచరితమును వర్ణించు బిందుత్రయరూపము. అందు ప్రభమబిందువు శ్రీకృష్ణ జననము ద్వితీయ బిందువు పిత్బబంధ బిమోచ నము తృతీయ బిందువు ధర్మసంస్థాపనము.

్రంథక ర్రంథారంతముననే "మందః కవి యాశఃబ్రార్థీగమిష్యామ్యపహాస్యతాం" అను కాళి దాసుని ఎలెనే తన విధేయత నిట్లు కనబఱచెను —

"యథాకురూ పేతి విదన్న పి స్వయం వినోదయత్యల్పమతిః సదర్పణే తథాఒహమజ్ఞో ఒపి భవత్సమడ మాత్మాను మోదార్థ మిదం బ్రవీమి"

(శానుకురూపినని తెలిసినవాడు గూడ అద్ద మును జూచుకొని వినోదించువట్లు అజ్ఞడనని తెలిసి కొన్నను నేను ఆశ్మానందము కొఱశే దీనిని మీ ముందు పలుకుచున్నాను.)

With The Best Compliments of

K. C. CHANDY,

NAGAMPADAM, KOTTAYAM, S. India.

Saw Miller, Timber Merchant, Comission Agent, Exporter & Importer.

Manufacturer of Packing cases, Furniture, Electrical Accessaries.

డేహాకుల క్రమగుశాత్మ చైతన్యము గలదనియు డేహకుులు మార్పుచెందుచున్నను అది మాత్రము మార్పుచెందక స్థిరముగానుండుననియు అధ్యాత్మ జ్ఞానమునం దధికాగి తొలుత విశ్వసింప వలయునని గీతాచార్యుడిట్లు తెలిపెను-

"దేహినో ఒస్మిన్ యాఖా దే హే కొమారంయా వనంజరా : తఖా దేహి నైర్రపా ప్రిక్ - " (భ. గీ. 2-13) "అ నైవంతఇ మే దేహినిత్యస్కో క్లాం: శరీరిణం! అనాళినో ఒప్రమేయస్య - " (భగీ. 2-18) "బహూని మేవ్యతీ తాని జన్మానితవచార్జున : తాన్యహం వేద నర్వాణి నత్వం వేత్తపరంతప" (భ. గీ. 4-5)

ఇట్టి విళ్ళానమునే హారిళ_క్తియం దధికారి తొలుత కల్లి యుండవలయునని 🔥 దాసుగారు చెప్పిరి...

"దేహ్మాపకృతిమాటిత్యవ్యక్తావ్య క్రవి భేదతః । చేతనాఽ స్టీతి యోవే త్తితస్యమృత్యుత్ర మోనహి"

ఇట్టి దృష్టికల్లిన మోజు కామికీం గర్త వృమునిట్లుప దేశించెను —

> " దీనాయవి త్రంసం దేహి గానలోలళ క్రమ వేహిం ధ్యాన—అకర్ణన-కథనోల్లాసు త్వరయాభవనారాయణదాసు "

(ధనాళాలతను దెగగోసి వరమేశ్వరగానలోలు పుని దెలిసికొని నీవుగూడ నాతనీవలె తద్ద్ర్యాన ళాఖాకర్ణన కథనములందుల్లాసివియై యున్న చో శ్రమముగా నారాయణచానుడ వెగుదువు) ఇట్ట్ తారాయణచాన స్థితిఫలము పారమేశ్వరరూప తానేమే యని ——

"యద్వస్తు తత్వం నుథియో ఒన్య వేద్యం, యుత్తంతు ఖావు జగతుపటన్మ యద్భంగవత్ కారయణే స్వమాయాం, తత్నః బ్రసన్నం భవతీశరూపం"

(జగత్పటమునకు తంతుఖావమునంది విద్వాంసు అకుగూడ అందరాని తత్వము భగవధ్మకులకు పనన్నమగును) చెప్పెను. ఇట్లీళ్ళవన్న తోపాయ మును జగమునకు త్రిదాసుగారుపదేశించిరి. ఇందు త్రీదాసుగారి పేదాంత విజ్ఞాన చతురత నిరూపిత పూర్వ మేయగుటచే ఇటమఱల చర్విత చర్వణ ముగా దెలుపుట యనవశరము.

కావ్యశరీరికి ధ్వని యాత్మయనియు శబ్దార్థ్య ములు స్వరూపమనియు (శరీరము) ఉపమాద్యలం రములు కాపోరాదులనియు ఆలం కారిక సిద్ధాన్లము. ఆలం కారము రసభంజకముకాక రసపోషకముగా నుండవలయునని వారల యనుశాసనము. కాళి దాసుని యుపమోత్పేకులు శ్రీ శంకర భగవత్పా దుల రూపకము మున్నగునవి యిట్టిపే. శ్రీ దాసు గారుగూడ తమ కావ్యములయందు ఆలం కారము లను రసపోషకములుగానే మనోహరముగా ఉపని బంధింతురు. వీరలకు ఉపమా రూపకములనిన అత్యం కాదరము. కాంబవంతుని మహోబలముగూడ శ్రీకృష్ణని విషయమున వ్యర్థమాయెనట ఎట్లు?

"లీలామానుషరూ పే పరమాత్మని కే ళవే వృథై వాభూత్ !! జాంబవతం సామర్థ్యం, జీవన్ము కే యథా ళవౌద్ధత్యమ్"

లీలామానుష రావుడ్యా క్రికృష్ణనియందు కాంబవంతుని మహోశ క్రి జీవన్ముక్తుని నంసారెడ్డ త్యామం పమియమ శోయాలేనట్లు వ్యర్థమాయెనట్! ఇందు "భట్రొద్దళ్ళు" శబ్దమ్ము సంసారమునకు గల కాధక కామహోశ క్రిని సూచించుచు జీవన్ముకుని విషయమున కుంఠీఖావము నందుటకు యు క్రముగా బ్ యోగింపబడినది. ఆ ల్లే పై బ్రకరణమున నే "ఆ కాళళరీరం[బహ్ము" అను క్రులిని స్పురింపజేసి ఉదాత్తార్థమును దెల్పు నీ పద్యమును చూడుడు...

> " దరితుంపాతయితుంసంచల యితుమయతిష్టబహువిధోపాయెకి ! కృష్ణం భల్లూకపతికి,కింత్వాకాళ ఇవహరిరభూదచంకి"

త్నముఆకాళమున జేసిన[పయత్న మువలె వ్యర్థమైన దట! ఇందు అకృష్ణునికి ఆకాళోపమానము ఎంతయో యుక్తము. మఱియు కాట్ర్మీయాప మానముల నెట్లు చూపునో గమనింపుడు- సీతతో అడవి కేగుచున్న రాముడిట్లనుకొనెను. " తన కార్యన్ వెంటనిడుకొనివిదేశంబున కరుగు వాడు—దుతకాలంటున నుఱుకుజాఱులచూపు నంగీతజ్ఞుని పొలపున, కారకార్థవాదమొనరించు శాబ్దికునిచంద మున, అధ్యారోపావవాదంటుల నిరూపించు నదై పైతి చేలువున, అనుమానంబు సాధించు నెయాయుకుని తీవిన్, విధిలిఖతంబును బతియుంచుమొహానా

ైకులవడువున, లంచగొండిన్ గొలుచు నత్యశీలుని గమనికన్,మ్లేచ్ఛాధీనుండగు నార్యుని విధమున, లుబ్ధురాలితోం గాపురముసేయు దాతలాగున, సం సారమునంజిక్కు ముముతువు తెఱంగున ఇయ్యవి అనుభవైక వేద్యములు. సంసారగతుడగు జీవుని నిట్లు రూపకాలంకారముతో వర్ణించినారు.

సీ॥ " సంవర్ధ్యమానతృష్ణారు**జా**్కాంత, వయసిగలి తేమి థ్యావి వేక

తస్క రేణాపహృత నిజవిళ్యాసవి,

గవణహ తావకథ<u>్</u>తి**పాతి** —

మహాహనముద్దర్తుమప్యళ $\int_{-\infty}^{\infty}$ భవన్,

దుఖ్యన్పరి: భమన్ దు స్తర భవ-

విపినే2రిస_త్వవిభీమణ ఈమణ కంటకో విభాంతి కష్టమార్గ

తే.గీ. పవతాప్మతయా ఫీలదావపావ, కావృతేమ కృత్యగమృత్యజగరేణ కబలితో నశ్యతితరాంబ్రకంపమావ్య మాజగన్నా థసంశ్రీతహృద్విబోధ"

(గొప్పగొప్ప తృష్ణారుజాది సాధనముల**కో** మిథ్యావివేక తస్కరుడు తన ఆశ్మవిశ్వాస ధనమును

The Universal Engineering Co.,

MANUFACTURERS OF OIL ENGINES

APPROVED BY THE ANDHRA, MYSORE & MADRAS GOVERNMENTS
Ask For

UNIVERSAL OIL ENGINES FOR GROW MORE FOOD

Tel: Address: UNIVERSAL

Telephone: 6074

^^^^

అంతను హరింపగా ఆతనివధించుటకు తనకుగల హిరిళ క్రి ఖడ్డమునుగూడ చేతబట్టుటకు అశ్ క్రుడై జీవుడను ఖాటసారి లోలోకుంగుచు ఈపణ్మతయ కంట కాకీర్ణము అరిమడ్వర్గ క్రూరమృగ భీపణము తాప్పతయాభీల దావపావక పరివేష్టితము అగు సంసార విపినమున పర్మితమించుచు మిత్తి కొండ చిలువను గాంచి వణకుచు తుదకు దానిచే భడింప ఖడుచున్నాడు) ఈ గీర్వాణ వాణీ చేవికిగూడ ఈ సీసాలంకరణము ఈ మహామఖావున కత్యంత ప్రేవికరము కాబోలు!

ఇట్లే ఉణ్పేక విరోధాళాసము మున్నగు నిలంకృతులను గూడ మనోహరముగ జూపును —— "దయా సముద్రం సర్వేశం ఆ రైఖన్ను హృదిస్థితం ఆక్రందనచ్ఛలేనై వ సమాహ్వాయతి ధార్తి కాన్" ఇందు ఆర్త జంతుపుల యాక్రండన ధ్వనిని వారల హృదయగతుడగు పరమేశ్వరుడు ధాన్మికు లను తిలుచు పిలుపుగా మాహించెను. అల్లే విరోధాళాసము.

"నగుణోజపి నిర్గణ స్వం సుళ్యామల విగ్రహోజళిందోపి కార్యమపి కారణమభూ: కృష్ణ త్వాం పేత్రిక: శివేనవినా"

ఇక్లే శృంగారాది రనవర్ణ నములందు గూడ కుల రసానుభవమ కొఱకు వారి యాంద్ర గంథ ముల నుండి యే మచ్చున కుదాహరింతును-శివుడు మోహినితో నెంతముద్దగా పలికెనో!

"నీఆడఁజూచిన్ జిలువతేండుస్పురించె రంగడుత్తుంగసారంగగమన, సీ నెమ్న దుర్వు గన్న నెలవంక తలుపయ్యే, రాజితిఖీత సాగంగనయన, నీవళులరయగంగా వీచికలు **దోఁచె,** రమ్యవిలోలసారంగచికుర. నీకొనుఁగాంచినన్ విన్నుజ్ఞ_ప్రికివచ్చె రమణియఖాలసారంగపాణి

చెలువమునఁ గొంతపోలిక గలదుమనకు గానియిసుమంతయైన నామాననంబు మాడ్కినీమనసున్నమన్మథునిపీడ, నన్ను సోకుటయెట్టులోనన్ను తాంగి " రూపసామ్యమున్నను ఖావసామ్యములేదే యని స్థాణునికి గూడ ఆవేదనము! దీనితోనరికా లేదు! శివ్రడిటులు వల్కుచుండ—

" కొ వ్యాడి వాల్పూపు గాలంబునం దగులు కొన్న నామనోమీనంబున్ జప్పనం జై కిలాగి తన మిటారంపు గబ్బిగుబ్బ జక్కవలకుం విండానర్సి జారిపోనీయనట్లు ఒయారంబుగు బయ్యాదన్నద్ది" (ఆంబరీమ చరిత)

ఇందు "మనోమీన గుబ్బజక్కవల"నెడి రూప కము "జారిపోనీయనట్లు" అను ఉ్రేశ్వమ్యగూడి స్వభావో_క్తికంగములై శృంగారమునకెంత పోష కము లయ్యెనో ఊహింపుడు.

పీరి స్వఖావో క్రిచతురత, పకృతిపరిశీలనము రస సునకెంతో సహకారములు- ఒక సరసిని వర్డించుచు-"వినిర్మలజలాళ యోత్ల్పుత శఫరీక బలనోత్సు కాకాళ విలోలత్కవి ప్రతిబిం కాం..అని చేపలకై సీటిపై కెగరు లకుముకి పిట్టలను మనోవారముగా వర్డించెను. ఒక కురంగము నిర్భయదేశమును వడిగాచేరి యట నుండి తన కుటుంబమును పిల్పుచున్న దట.....

"చండప్లు జైక భీతివశాత్ చలంతం. పశ్చాత్ మృగీశాలకుటుంబమేమః : ధీర్వు నేనాభయమ ్రబన్ నః పశ్యత్యహోవలైన కృష్ణపారః'' ఎంతపుఖకరమగు సాయంతనమా గమఁడు.—

" జపాత్రమృశ్భాయాంఅయమఖలవస్తుము కిరన్ ప్రస్టీచీదిగ్భాగే విగలతి రవిర్మందకిరణు । అహ్లోసంధ్యా వాతు ప్రసమమధుగంధ ప్రసవితా తమాతాపం హెన్డి ప్రకటిత భుజంగోత్సవకరు?"

ద్వితీయ తేందువునందు అతూ) రుని ఘోష $[\, x \,]$ రుని ఘోమ $[\, x \,]$ సుంత మనోహ $[\, x \,]$ అంత సహజము.

తాసుగారి ఆదర్శమూ క్రి త్రికృష్ణభగ్రహా మడు. ఆ మహానుఖావుడు దుష్టుల సంహరించి శిష్టులుగాపాడి ధర్మసంస్థాపనము గావించినాడు. ఆట్టి భగవాసునికిం గూడ జార చోర బ్రవృత్తులు దెలియటడుచుండ నీతడు భగవాను డెట్లగునని తాము ("విష్ణు కథం బూహిమునే పరనారీరతో ఒ భవత్") శంకించుకొని ఇట్లు సమాధానమిచ్చిరి

"నీఖల పదార్థములను భడించు సర్వభకకుడగు నగ్ని వెన్నడో మముచేం దాను దో మమునందనట్లు తేజ్ మూర్తులు వెన్నుగతదో మముచే లి ప్రత్రాంతమా త్రముగారు, పఠనారీ సంగమాఖలాషి విజయముం గాంచునా? కావున విజయశీలుడగు శ్రీహారీ అట్టి వాండు కాజాలండు. ఎవ్వాని పాదపంక జహాగభ్యాన సంపా ప్రయోగులై సకలక ర్మబంధములనుండి ముత్తు అగుచున్నారో అట్టి నిత్యకో భముడగు విభువునకు ఎటున్న నేమి? గోపగోపాంగనా సకల జగన్మయుండు మామనే కుమ్మాను పిర్ణమానుడు విగమాండు గావున అతనికిందలాగన లెవ్వరు? అందులు స్వన్వ కూపులేగదా!"

(🔥 పారిక థామృతమునకు తెలుగు)

సమాధానము తృష్టికర మేగడా? కానీచో ఆలోచింపుడు. దాసుగారు అన్న విషయములందును స్వతం తులు. పండితరాయలవలె అన్యక రృకములగు వానిని దాము స్వీకరించకునియు స్వక రృకముల నే ప్రదర్శింతుమనియు వీరి ప్రతిజ్ఞ. స్వపాండిత్య ప్రదర్శ నమునకు అన్యక రృకములందు అవకాశము చాలక పోవుటయే యండులకు పాతువు, ఖావములందు గూడ అపూర్వకల్పనములందే వారిదృష్టి అట్లయ్యు ఇతర గంథములందు హృదయంగమములగు ఖావము లున్న చో అవ్వానికి తాము వశులై వానిని"మక్కికి మక్కి" గానే గ్రహింతురు. వానిని స్వకపోల కల్పి, తము లనునట్లు మార్పు ఖావ భాషాచౌర్యములు పిరికడ లేవు.

ినీఫాద కమలసేవయు, సీ పాదార్చకులతోడి నెయ్యమును నితాం తాపాఠ భూతదయయును, దావసమంతార నాకుం దయసేయగదే'' (పోతన ఖాగవతము):

అనుపద్యమును —

"త్వత్పాదకమలేసేవాం తవభకైస్పడాఒపి దృధసఖ్యమ్ : భూతదయా మత్యంతం, తావసమంచార చేహిమే సతతమ్" అనిచెప్పిరి.

(హరిక థామృతము)

జాతీయపదములను, ఖావములను, పొడుగుటలో పీరందెవేసిన చేయి. పీరి గ్రంథములలో ఆయ్యదిత్తుడుగ నగపడును.

తన గుహను బ్రాపేశించిన త్రికృష్ణుని జూచి. ఆతనితో జాంబవంతుడు —

"రేరే గర్జని బాలక కిమరే సాహాసంతేఒధునా _! ైపేరితు శశ ఇవ మహాననం అచిరేణ మత్సకాశం విధినా" అనును. (హరిక థామృతము)

' వంటింటి కుందేలు ' అనునది తెలుగుసామెత. గణవాథుని ఇట్లు బ్రార్థించును —

"సహజపాండిత్యమునఁ గావ్య సరణిఁ కేసీ ఎల్లరి హితంబుఁ గోరెద సేకదంత : నేను నిన్నే దియడుగను గాని నీదు నంబికొండయ్య సాయమే నాకుఁజాలు"

(అంబరీమ)

గణనాథుని సాయము మనము చేయుదానికి అడ్డుతగులక పోవుటయేగదా! జాతీయ వద్మపయో గమునఁ గూడ ——

మోహినీరూపమును జూ**చి మోహపడిన శివుడు ...**

" తొయ్యలినెమ్మైము పున్నమచందురు త్రోసీరాజనిపించురా : వయ్యారికొప్పచపతీమృగవాలము-ైపెకోఁతకోయించురా "

(అంబరీమ)

ఇందరి త్రోనీ రాజు –ైకోత కోయించు అను నివి చతురంగబలమునను చీట్ల పేకయందును స్మువ పిద్ధములగు సాంకేతికములు. డానిపైది వేఱొకటి లేదనునర్థమున నీ పదము లుపయోగింపబడినవి. పీనిళావసౌందగ్యము తద్విదులకు. సువిదితముగా వివరింపబనిలేదు,

పామాన్యముగ వీరికవీత మృదుమధుర జాతీయ పద భూయిప్లముగ నొప్పచున్నను వలసిన యొడల మహిట్రాధముగం గూడ జాలువాఱును. కృత్య శక్తి వర్ణనా ప్రసంగమున-

ఆని భయానకరసాను గుణముగ వర్ణించికి.

రసానుగుణ కైల్, ఉత్తమఖావస్ఫోరక జాతీయ పద సంఘటననుు, వర్ణ్యస్వరూప సాజాత్కారిత మున్నగు మహాకవికివలయు సాధనసంపద శ్రీ దాసు గారి కవిత యందుకొల్ల లుకొల్ల లుగా అగపడునుం ఇక వారి గానమాధురి కథన నైపుణ్యముత్రోతృజ్ఞనె క చేర్యము.

ఖాధాకరమగు విషయము. భూతభవిష్యత్తులను గూడ వ_ర్తమాన స్థితికి గొనివచ్చి సకలజన బ్రత్య జము చేయగల శాగ్ర్మ సంపద ఆనాడే మనకున్న సు "ఈ రేడి యోలు " — 'గాష ఫోనులు' "ఫోటో గాఫీ'లు అన్ని మహాత్ముల గానామృతమును నృశ్య దృశ్యములను శాశ్వతీకరింపలేక పోవుట ఖారతదేళ మున కెంత యోతలవంపు అనుట కెట్టి సందేహము లేదు. ఆ నాటియధికారిబృంద మట్టిది. వారలు విశ్వమునకు తత్రాపి ఖారతీయులకు మహాద్రోహము చేసినట్లు తలంపవలసియున్నది. బ్రకృత మేమను కొనిన నేమి లాళము!

" ముకు బేరోపితః కాచఃచరణాభరణేమణిః। నహిదోబోసుణేర స్త్రికింతు సాధోరవిజ్ఞతా "

ಕೆರಿಟಮುವ ಗಾಜಮುಕ್ಕ, ಅಂದಕು ಮಣಿಭಾಡಮು పొదిగినచో అది వాని యజ్ఞ శ \overline{m} గానిమణిదోషము గాడు. " శాస్త్రే పస్కృతశబ్ధనుందరగింటి శిష్యబ్రవేయాగమాల విఖ్యాతాలకవయోవన స్త్రివిషయే యస్య[వభోలనిగ్గ నాల | తజ్ఞాడ్యం వనుధాధిపన్యనుధియ స్త్వార్థంవివాపీళ్యాలు కత్స్యాలనులకుపరీశుకైల నమణయో యొరగ్స్ తలపాతితాలు"

(శాట్ర్మునంస్కృత వాక్కులు, ఉపదేశ యోగ్య మగు శాట్రములు గన్గిన మహాకవులు పఠాళా రాజ్యమున నిర్ధనులుగా నుండుకో ఆ దార్కిడ్యము పార్థివునిదే గాని ఆ మహాకవి చెంతమాత్రము గాడు. మహాకవులు ధనములేకపోయినను ఐశ్వర్య వంతులే. కుపరీశుకులు విలువకట్ట లేనంతమాత్రముచే రత్మ ములు విలువలేనివగునా?) అను శర్తృహారి వచన మెంతయో నత్యము. విశ్వవిద్యాలయములు గకాడ వీరివైదగ్గ్యము నెటింగి యుండియు ఒక బీరుదముమ నమర్పించుకొని తమ్ముతాము సార్థక ఓటచు కొనలేకపోయినవి!!

ాసుగారు తమహారికథో పదేళ మూలమున సకల హృదయ ఉత్తములందును భ్రికి జములను వాటికి. ఆయ్యని క్రమముగా లక్షాస్తానములయి పుష్పించి ఫలించి తమ సువాసనలను నలుగడల వ్యాపింప జేసినని. గురుమూ ర్హులై తాము తరించి పరులను తరింపజేసిరి. పితృమూ ర్హులై సహజ కరుణాతరంగితాంత రంగముతో తమ య సే వాసి గణముల కష్టముఖముల గని పెట్టి చారల మర్దరించిరి. దేవతామూర్పులై చారల హృద్ద స్థ

ఇట్లు వారు తమ శిష్య సందో పామునకు ఋషి పిత్మ దేవతా మూర్తులుగా నొప్పిరి. కావున ఛాత్రగణ మంతయు వారలకు తమఋణ తయమును దీర్చి కొని ఋణ్రతయ విముక్తులు గావలసి యున్నది. వేదమాత ఫుట్టినవెంటనే పుడుపుడు మూడుఋణ ములతో ఫుట్టునని (జాయమానోహమై పురుషుత్తిలికి ఋణవాన్ జాయతే) చెప్పుచుండ [శుతి ప్రమాజైక గోచరుడగు మనువు ఋణ్రతయమును జనుడు అవశ్యముగా దీర్పవలసినచే యని

"ఋణాని త్రిణ్య పాకృత్య మనోమోడే నివేళయేత్ ఆనపాకృత్య మోడంతు పేవమాను సతతంగం"

సేవమానః పఠత్యధః" (మనుస్కృతి) అని కాసించినాడు కామన శ్రీ దామగారి

అని శాసించినాడు. కావున 🔥 దానుగారి య ైన్ట్ వాసి సంతి యంతయు వారి యుపదేశ ములనంది తాము ఎట్టిమహాథ క్రులు హారికథకులు ారివలన సై రో య స్ట్రేస్ తమ శిష్యులమగూడ తాము అట్టివారలనుగా శిశించి శిష్య్మవణాతంతు విచ్చేదమును గావింపక పిశ్వాణమును దీర్చుకొన వలయును. అల్లేలు తమ గురుపాదులు రచించిన యపూర్వములగు గంథములను దాము తొలుక సంపూర్ణ ముగఁ బఠించి అ**వ్వానిని సర్వ్రత్న**ా రము గావించి తద్ద్వారా వారి యాళయ వైదుష్య-కలా-విజ్ఞానములను జనశా చ్రభుశా సాహాయ్య మున వ్యాపింపజేసీ తమ ఋషి ఋణమును దీర్చికో వలయువు. అ $\overline{\mathbb{R}}$ \mathbf{v} \mathbf{v} \mathbf{v} ములవంటి \mathbf{v} \mathbf{v} \mathbf{v} \mathbf{v} జయ్మన్తి వర్గంతులను ఎల్ల కడల జరుపుచు దేవఋణ మును గూడ దీర్చికోవలయును, ఇట్టి ఋణ్మతయా పాక రణమువలన శిష్యుడు తనక రైవ్యమును నేర వేగ్పి కృతకృత్యుడై ఆదర్శపురుముండగును.

(iii "అక్షరా౦జలి" — శ్రీ బృందావనం రంగాచార్యులు కుంభన్నోపాన యడగాన విఖవాస్త్రీక బ్రహనమ్ము నం రంభమ్మాచు రసజ్ఞలోకమల కాహ్లోదమ్ము సంధింపగా "శంఖో" యన్న భవన్నుత్మిపతతి విశ్వమ్మందు మార్ష్ట్రోగులే అంబోధ్మతిమాన గర్జనలతో - ఆ నాటోకీనాటికిన్. చిటికెల్ కేల మనోజ్ఞ నాద సుమవృష్టిన్ సృష్టి సల్పంగ ది క్రటులన్ దిగ్భ్రమలోన ముంచినది నీ గాంధర్వమే; భవ్య సం ఘటనమ్మాంగ్ర చర్చితలో భవదమోఘ[వజ్ఞ - యుప్మశ్కళా చటుల ప్రోజ్ఞ్వలరీతి ఖారతికి శశ్వద్భూష విద్యన్మణి! తెలుగుంబోకడ లొక్క పజ్జ మమతన్ చీండింప గీర్యాణ సూ క్తుల లీలా మహిమమ్ము లింకొక యొడన్ గూర్మిన్ రగుల్కొల్ప మం జుల ళయ్యాసుకుమార సంపదలతో శోఖిల్లు కావ్యాంబుజ మ్ముఖ వాణిచరణమ్ములన్గొలుచు నీ పుణ్యమ్ము నగ్గించెదన్. సిరియును జ్ఞానబలమ్మును తగుణకళా సంపదయును ధార్మికగుణ త ക്പർ**ക്**ഷ് നമ്മാപ്പുക്ഷ്

హారికథకుల నీకెయజెబ్బ నధికాధికమై.

యకగానమునకే దక్షకం గూర్చె నీ

మోహన ువచనామూల్య శక్త్రి;

సంగీతవిధులకే సఫలతన్ దచ్చె నీ

మధురగళ్చనవన్మహితరీతి:

భరతభంగిములకే పరువును నీల్బై నీ

నవనవోజ్జ్వల నటనా ప్రశ్నే;

కావ్యవాహినులకే ఘనతను ఔంచే

సత్యసంఖద్ద సాహిత్యసృష్టి.

తెలుగు జగమునకే కొత్త వెలుగు నిచ్చే తావకమనోజ్ఞ**రూప త**త్త్వివదీ ప్రే ఖారతీయతకే నవ్వతిభ జెంచె యుష్ణ దద్భుత మేధా మహోన్నతదళ.

మాయని కీర్తి గాంచితిని మానవ మానసపీఠమీద సం స్థూయముగా రహించు జలధుల్ రవిచ్చుడులు వెల్లుడాక నీ తీయని గానగాథ - ఘనదేశిక గౌరవ ఖావఖాన! వా రాయణదాన! పూర్ణదరహానవిశేషవిలాన! తే నమో!

నటనము గానమున్ కవనమైపుడి ైపేతకలోక ఖావనా పటిమపయిన్ ఘటించెనఓ బంధురభ క్రిమయ బ్రహ్మత్తి - ము చృటవడి నీ కథాకథన చాతురిగాంచిన ధన్యజీవు లి పృటికిని పారవళ్యమున వాకొనుచుండెద రీయధార్థమున్.

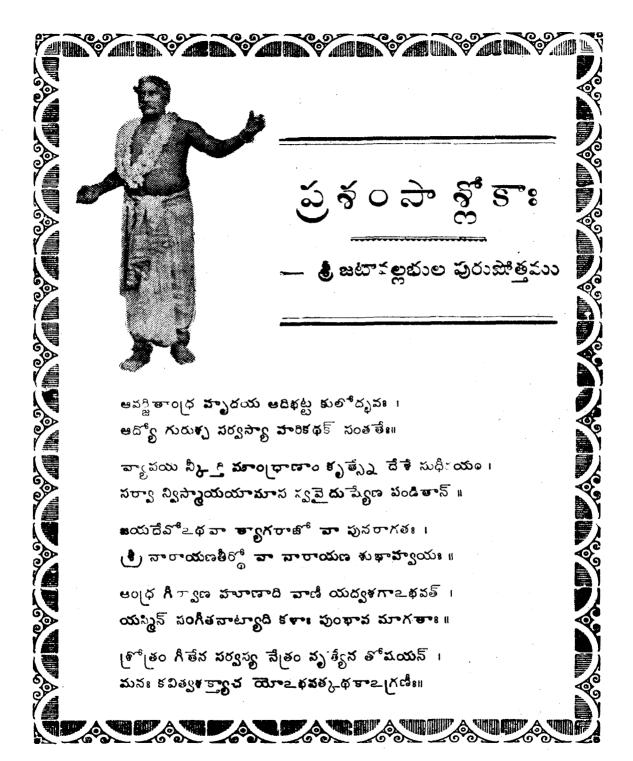
వలపుంజూ పె మహోంద్ర మవ్యయముగా జాత్సల్యతన్ జీరి భూ తల మెజ్లన్ ఘనసత్కృతుల్ సలిపె నౌదార్యమ్ము నిండార సీ మలు కొండాడిన శేముపీనిభవ సంపన్ను ండవౌ నీ కళా ఖలమున్ సంస్మరియించి బ్రామక్కులిడు యావద్దేళ మీవేళలన్.

కళలు నొర్వేళ్ళరుని పాదకమలసేవ కర్పితముంగుతే లత్యమని వచించి వలచి వచ్చిన విద్యల బలముతోడ హారికథల జాడి యాడినా వవఘము .నీవు

వీ వంకల్పమె నిల్బె నుద్యమముగా నేడీ మహింద్రమ్ము నం దో సంగీతకళానిధీ! పారికథా యోగ ప్రవీణా! మహో ల్లాన బ్రోజ్జ్వల సాహితీవిభవ లీలాలోల! వేదాంత వి ద్యా సంవన్న ! దయామయా! భరతనాట్యాచార్య! విద్వత్పర్లూ!

మదికింపున్ ఘటియించు గానకళతో మాన్యుండమై జ్ఞానసం పదలన్ బంచి హర్స్ స్తుతించి కవితా పాండిత్యసంపుల్లమో హృదయమ్మున్ వివరించి మించితివహో! పాలాగతిన్ త్వాదృళుం తుదయమ్ముందిన జాలు నొక్కటడు జాత్యుద్దారకుం డుక్విమై.

ఎనలేని గౌరవమ్మును ధనకనకమ్ములన నన్య దర్భముతోడన్ గొనజాలిన ఘనుడా వందన శతమో హారికథా పితామహా! మావ్యా!

🛨 ప్రచయనృతి 🛨

— శ్రీ గంటి జో గె సా మ**ు** యాం జి

త్రివర్గ ఫలదమయిన కావ్యము రస్మవధానమయి బహిరంతర్మనో హరముగ నుండును. నంగీత మానంద ప్రవాహరూపమున వ్యక్తికి శ్రావణ మాత్రమున తన్మ యత్వమును గల్లించు చుప్పది. నృత్యము ్పేతక లోక మును ఈ జూమాత్రమున రసమయ మొనర్పును. ఈ మూడిటిని తనయందు పక్కిత మొనర్పుకొని, ముఖ్యముగా ఆంద్రమున ఆశాలగో పాలమును అఖలఖారతమున విద్యల్లో కమును, త్రివేణీ ప్రసంగ సంగతి వలెనే సుమారొక యర్ధళ తాబ్దము ఆనంచాబ్ది నోలలాడించిననారు 🔥 మదజ్జుడాదిళట్ల నారాయణ చానుగారు.

ప్యాత్పత్తి, బ్రత్తిళ, అఖ్యాసము, ఆమనవి మూడును తీ దానుగారి బ్రహంగములందు సమ ముగా పరాకామై నందినవి. సముద్రమధన విష్ణ్యవ తారమైన మోహినీ స్వరూపమెట్లు మన్మధమధనుని గూడ మధించి సాధింపగ్గౌనో, ఎట్లు వివిధరూప ముల వివిధన్య క్తుల కేక కాలమున గోచరింపగలిగౌనో అట్లే రంగస్థలమున తానొక్కడేయయ్య వివిధ వ్యక్తులకు ఖిన్న బ్రకారమున పక కాలమున గోచ రింప జేసికొని, ఆశ్మశ్తిని సహ్మసముఖముల బ్రసారించిన అనంత స్వరూపుడు, కళ్ళాలహ్మం. సాగ్ధశ వాముడయిన తీ నారాయణదాసు గారు.

వారి పాండిక్యము, సంస్కృతాంద్రములయందు మాత్రమే గాక ఆంగ్లము, ఉర్దా, పరిషయన్ ఖాషా కేశ్వములు జరించి యందరి సారమయమయిన

మృ_త్తికను, ఆంగ్రమున బ్రవహింప జేసిన నీరుప మానవ్య క్రి డాసుగారు వీరు తుదివరకు ఆంగ్ల పాఠశాలలలోనే పకదీశుగా ర్థమించి న్యాయ 🕶 స్ట్రాధికమున |బవేశించినచో (శ్రీ) ముత్తుస్వామి ಅಯ್ಯರು ಮು ೭ ಉ ಯ ನ ಸ್ಯಾಯಾಧಿವತುಲವ ಶ విరాజమానులయి యుండెడి వారని పల్కుచుందురు. ఆది-నత్యమే-కావచ్చును-కాని, ఆంధ్రమున సకల క**ౡ స్వరూపమయిన వాఙ్మయమ**ను సృజించి అనేక శిష్యపరంపరను శిడితులం జేసి, ఆ బాలగోపాల మును, ఆ|ధదేశమున ముదావిష్టులం జేసిన మహా వ్య క్తి మఱియొకడా కాలమున నుండియుండ డనుట నత్యము. ఈయన మహానటరాజువలె దాండ వము సల్ప నీతని యనుచరులును, లాస్యతాండ వములనాడి యాటపాటల మేటులనిపించు కొనిరి. "శివృడుం దాండవమాడ నాడపె పిళాచీ భూత బే**తాళము**ల్" అని కవి వాక్కు.

కేవల మానంద జనకమయిన కళాస్వరూపము మాత్రమేగాదు వారి మేధానిధానము. తర్క కర్కళమై, శాగ్ర్మనిశీత ధారారూపమై ప్రతివాది మక్రేవగండ ఖండన పటిష్ఠనుయినది కూడననుట నత్యదూరముకాదు. ఆ నాడు వాద జయము నందినవాడే పండికుడు, అధికుడు అను సిద్ధాంతము ఆంధ్రమున నుండినది. ఆ మార్గమునను ఈయన సిద్ధవాస్తుడై అనేక నథలయం దనేకులను గెలుచు కాని వాదమున విజయమందిన శాగ్రమ్మ విజయుడు సారాయణ దాసు. ట్టిళావంతులైన జనులు తమ శ_క్తిచే రాజు లను, విద్వాంపులనుమాత్ర మారాధించుచుండిన కాలమన, దన యసామాన్యేశమపీ విశేషమున, నిరతరులయిన, ట్ర్మీ జాల వయోవృద్ధులను సయి తము ఆనందపరుక గలిగిన హారిక థామార్గమును స్వోపజ్ఞముగ సంతరించి తెలుగు దేశమున ఆనంద మను వెల్లి విరియం జేయుట పండిత బ్రహిండు డమున తీ దాసుగారి వైశిష్ట్యము.

పీరి చర్మతమును మృధుమధురమయిన తేట తెలుగున సుగమ మార్గమున కూలంకషముగా రచియించి ఆంద్రులను సేవించిన త్రీ దాసుగారి మేనల్లుడు త్రీ మరువాడ వేంకట చయనులు మి. యే. వకీలుగారు రాజమండి వా్డవ్యులు ముఖ్యముగా ప్రకంసార్హ్హులు

ఇట్టి పుణ్యమూ_ర్తి 🔥 దాసుగారి స్మృతి చిహ్మముగా ఈ సంచికను ప్రచురించి ఆంధ్రులు తమ ఋణమును దీర్చికొనుట చాల యు_క్తము.

' శ్లో క మా లా '

సాహిత్య మార్గ్ రస పూర్ణ రూపు ఆలోచనా నిత్య పటిష్ఠదీపు జ్ఞానామృతు పూర్ణబుడైకగమ్యు తత ప్రసన్న సృకలాభిరమ్యు!!

గానం (శవో మాత్ర సుఖాతి రౌకం నృత్యం సమాలోక ర**సావ్య**ళీకం |తీణ్వేకరూ పేణ న**మా విశేత్కঃ** ಯಧ್ಯಾತಿ ಪೆಣಿಕೃತದಿ ವ್ಯಗಂಗಾಂ ။ ্ ভি ভাগ লা সংগ্ৰহ ్రీ) వారదో గానసుధాభిగణ్యః (శ్రీశంకరోన్న త్రవీధెక్ష సిద్ధం వా<u>స</u>్యత లోకే |తివిధే**ఽపి సిద్ధ:** ॥ కవి తామధురో నటోద్ద**ో** మృదుసంగీతక లావిళో ఖితో సురవాగ్ జనవాగ్విశిష్ట్రవాక్, ଞ୍**ଡି**ନ ଫେଠାନଘଂଧ **ఉచ**ୁ ତିଃ సఖాముఖే వాదజయ్మవశ<u>్ర</u>ిమ్ ເ మత్తో ఒద్య హర్తుం పటుర్మతో ఒ స్తికి ఇత్మిబువన్నేన వివాద ధీరః సఖాను నారాయణ**దాన ఆసీత్** 🛚 వండిత పామరతోషణ వీరః నత్యవచః పటుఖాషణ ధీరః မင္ဂန္ချင္ပံနဲ႔ မင္ဂန္ခုန္ကိုန္ကေန ఆ స్థ, న, కీ రైన విత్ **హరిదానః ః**

WITH THE BEST COMPLIMENTS

FROM

A WELL-WISHER

#_essssssscscssssssssssssss

★ పారికథా చతురుఖుణ ★

— శ్రీ మల్లాది చం**ద్ర**ేఖ**రశా**స్త్రీ

కలె కాలే ప్యింగ్రైస్ విపుల భవ పాధోధి తరణ కి)యాయాం దుెబ్బేబ్యాం స్కృతి శృతి పుఠాణాది పటలాం ప్యాదీ త్థం కారుణ్యా ద్విరచిత మభూ బామచరితం యధార్ధాభిఖ్యేన బ్రణుత! భవతా తారకమయం.

పట్రంత బ్రతిఖావి శేష మహిత స్త్రత్య బ్రహ్యీ ధాదర సృంగీతార్థ వపారగో హారిక థాగానాజ్జ జన్మా నదా ఛాతాణాం వరదః బ్రసన్న హృదయో నానానఖా పూజితు సారాయణదాన దేశిక వర్శేయా దదత్వవృయం.

శ్రీ నారాయణదాసానామ్ తత్వజ్ఞాన వైభవమ్

— శ్రీ వాజపేయాజి వేంకటేశ్వరశాస్త్రి

అమతి ఖారతేవర్లే సముత్పన్న మేవ జ్ఞానజ్యోతి స్పోర్వేసాం లో కానా మువకరోతీతి భగవాన్ బాద రాయణ స్ప్వరచితేషు, బ్రహ్మాసూలేషు బ్రోవాచ. "తదుపర్యపీచ ఖాద తాయణ,"ఇతి. పరంతు నవీనా జనా చేదార్థమవగన్ను మళక్తా స్పంవృత్తాం. తత్ప ర్యాలో వ్య శ్రీకృష్ణన్య జ్ఞానావతారో వేదవ్యానం చేదాన్విళజ్య అప్పాదళపురాణానిచ రచయామాన. సకలపేదసారం సంగృహ్య మహిఖారత సంహీతాంచ గీతానమలంకృతాం లో కేభ్యాదదౌ. పతస్యాపి మూలం తీముదామాయణ మేతే త్యవగమ్యతే. తీముదామాయణస్య సాజాద్వేదన్వరూపత్వాత్. తదేవో కం భగవతా వాల్మీకిమహార్షి డా "పరం కవీనా మాధారమ్" ఇతి.

వర్తమానే కలియుగే జనానాం నంస్కృత భాషాయా మాదర్శకృశ్భాతః. తథాపి సర్వలోకో వశారాయ మహర్షి భిః నేదార్థోప బృంహణార్థ మితిహాసపురాణాదికమ్ బ్రవర్తిత మాసీత్. పవమపి తత్వ జిజ్జాసా నార్వేషాం జనానాం నాడ్లమాత్ . తడర్థ మేవమహర్షి భిశ్చతుష్టప్రికలాఃబ్రదర్శి తాః. తాసు కాశ్చన అలితకళా ఇతివ్యపదిశ్యంతే. తత్వానీపి గాన కలాయాః. కవితా కలాయాళ్ళ ప్రాశ్మ్యం నిళ్ళ ప్రచమ్. బ్రత్యేశ మేవ మనోహరయో స్థయా స్స మన్య యేకిము వక్రవ్యం మాధుర్య మిత్యభిపాయేణ హరిక భాత్మక వాజ్మయఖాగః. బ్రసిద్ధిం నీతః.

ప్రాచినకాలా దారజ్ధాయా స్థాన్యాణ కలాయాణ పరిపూర్తి క్రిమదజ్జాడాదిళట్ట నారాయణదాన మహిళ యై రేవ సంపాది తే తృస్మి న్విష యే నకో ఒపి సందేవా:.

ఆత్మైరేవోక్త "ఆట పాటనాట మీటల గొన్నే గాంచిన చదువరి మిన్న " ఇశి. తచ్చిమ్యేరపి సంక్రీనకాలే స్మగ్యంతే "వేయి యికేలమాటలు కవిత్వము గానము నాదిఖట్ట నారాయణతాను సామ్ము." ఇశి.

సాహిత్యరేసన, గానకలామై భవేన, నృత్యబ్రత్ రృసేన జనానాంమనాంసి రంజయి క్వాక్త్ర కర్ణము ముపదేశం హృదయ కేట్రేషు నిడిపతి హారీదాను. హరిదాన బిడుదాంకి పై ఉద్దవ్రప్లో దాది మహిళ కై రిదమేవ కృతమ్. నర్వకలా మిక్షణయాపే హరికళా పవచనే ప్రవీడానామపి కాస్త్రేషు, సంగీత కలాయామ్నృత్యే చాళినయే పరిపూర్ణ పాండిత్యం నాస్త్రీలో కే కళ్ళ నాపవాదో స్త్రీ. తదవవాదాయైవ తీమకాం నారాయణదాసానా మావిర్భావ ఇతి కథనే నకిమపిసాహాసమ్,

"శ్లిప్పైకియా కస్యచి దాత్మనంస్థా సంకా) నై రన్యస్య విశేషయుక్తా యస్కోళయం సాధుసశిశ్శకాణామ్ ధుర్మిపతిష్ఠాప యితవ్య పవ!!"

ఇతిన్యాయేన శ్రీమన్నా రాయణదాను న్యంతుం పారికథా ప్రవచనమకరోత్. ఆకారయచ్చ — న్య శ్రీమైం: తేపాం కథా ప్రవచనసౌందర్యం దృష్టన తాం నర్వేషాం మనసి గానమాధుగ్య నృత్యకోళ లంచ స్థిరీభూత మేవ.

కి ను తేపామ్ తత్వజ్ఞానవై భవం కీదృశమితి జిక్షాసూనాం దిజ్మాత్స్త్రి మత్ర పదర్శ్యాతే. 🔥 మర్భి ర్ధానవై క్రార్బాల్యప్రవ "జాటసారి" వామ్నా ప్రసి ద్ధం కళ్ళనగ్రహ్హిన్ నీరమాయి. అస్మింళ్ళ గ్రామ్లో అన్యా పదేశేన పఠమాశ్మనో విభ క్రాస్థ జీవస్యపునః పర బహ్మా పా ప్రి స్సవ్య జ్నీ రూపి**తా** తెర్విరచితో "జగజ్జ్యోగి" ఇత్స్ గన్ల తత్తుజ్ఞాన పై భవస్య నిద ర్భనమ్. జైర్విరచితాన్ హరికథాగ్రంథాన్ సర్వే పఠ ని. తచ్చిమైక్కై శ్రీ వాజ పేయయాజుల సుబ్బయ్య ఖాగవశ, 🔥 నేతి ఆమ్మీనారాయణ ఖాగవశ ఎ)్మికృ తిఖి: ప్రదర్శతం వారికథా ప్రవచన కౌశల మన్వ థవన్ ఆనుభవ న్రిచ. తథాపి త_తత్వజ్ఞాన వైభవం కీదృశమితి ఫరీండాం నకుర్వ ని

సక్రువేదస్థారం ద్విధావిభజ్య జానంతి పండి తాక ధర్మం బ్రహ్మచేతి. ఉభయవిధస్యాపి వేదాగ్ధస్యా వగము హెంకథయా, భవశీతి జైర్నిర్మితాను హరి కథాను నిరూపితమ్ జీమధ్భాగవతకథాణ భారత కథాం అంబరీమ, బ్రహ్హాద, గజేంద్రమోతణం, సావిత్రి చ**ితాదిన్యా** చౌ**హ**రికథాత్వేశ రచితాని. అన న్రరం జానకీళపథనామ్నా బ్రసిద్దేనో త్రర కాండేన సహ (క్రిమదా)మాయణమపి హరిక థా రూపేణ తెలా విష్కృతమ్.

తత్తి "రామో విగ్నహావాన్ ధర్మం" ఇత్యేతా వానర్థు. అవాల్యా శావమోడణ్మప్తావే వివృతు. 🖖 రామః విశ్వామిత్రం పృచ్ఛతి. "అహమ్ మాన వ్యఖలు ఏతో మహార్ష్ట్రి దంపతీ మాం భగవానితిస్తు వతః. కథమిదం సంగచృత" ఇతి. తత°) విశా౩్త మ్మిత్రస్య సమాధానం. "యస్తువేదనిహిత మర్యా, కార్యోత్ప త్తిర్భవతి. అతం వృద్ధయోరపి సంతానే

దాం వా త్రికామతి. సప్ర మూ_్తిమాన్ ధర్ము. తాదృశలకుణం తృతభవతి భవతి దృశ్యతే. తస్మా ్ర్వైమేవ ధర్మ స్వరూప." ఇతి వేదార్థక్స్ సంగృ హీత: "నిగమ మహిదుచే.య మితి పద్యే దాసవ

అపిచ శాైస్తేషు బ్రవసిబ్దూర్చ త్వాదాన్సంతి. సంఘాత వాదః ఆరంభ వాదః పరిణామ వాదఃవివ ర్హ వాద ఇతి. త్రత సంఘాత వాదినో ఔద్దాঃ. అన ಯವೆಭ್ಯೌ೭ಕಿರಿ ಕ್ಷ್ಯ ಅವಯವಿ ನ್ರಾಸ್ತಿತಿಕೆಮಾಂಸಿದ್ದಾನ್ಯ, నై యాయి కాన్ము అవయవినం ్రపసాధ**య**్లి అంగ్ కుర్వ స్త్రీ చారంభ వాదమ్, అవయవా వయినో రత్యంతం భేదఇ**లితేషా మాళయః. సాంఖ్యా**ద యస్తు పరిణామ తాద మథ్యువగచ్చన్ని. ఆగతన్నత్య త్వవాదినాం గర్వేషామపీదమేవ గమ్మతమ్. ఫ్రత్నా న్వాదాన్ నిరస్య శ్రీమచ్చంకర కగవత్పూజ్యప్డాడే. ವಿವ್ರಕ್ಷವಾದ್ ನಿರ್ಯಾಪಿತಃ ಆರ್ಯಾಫೆ ವಿಕ್ಷಕ್ತ ವಾದೆ ಸಾದ రాయణో క్రైదేశా వాశిష్ట్ల మహారామాయ్లేనిరూ. పితాం దృష్ట్యాన్నప్టి శిశి, దృష్టి రేపి సృష్టిరితి, సృష్టి ರೆವ ಸ್ಪಾಸ್ತಿ $oldsymbol{a}$ ವರ್ಣ ಸುಗ್ರಮಣಕ್ಕನ್ನು ಸರಿಡ್ಡಾಮ వాదే ఉపాదాన సమసత్తాకమ్ కార్యమ్, దథిరూ ేపిణ పరిణతస్య ఓరస్య, దధ్నశ్చ సత్తానమానా.. వివర్తవాదేచ కార్యం ఉపాదాన విషమ సత్తాక**ం** భవతి. యథారజ్జ్వావారోపితే సర్పే నివృత్తేపి రజ్జురనువ $\underline{\sigma}$ త ఏవ. అత ఏవ జగతఃమి $\underline{\boldsymbol{\varphi}}$ ్యాత్వమ్ సిద్ద్యతి. మిధ్యాత్వే నిశ్చితే చ జీవస్య జీవత్వే ఆప గతే బ్రహ్మాభావ స్పిధ్యతీతి.

అయమేన సిద్ధాన ఉపనిమత్సమ్మతః. ఇమ మె వార్థం 🜓 నారాయణ**దా**న స్ప్వీయరా**మాయ**ణే నిరూపయామాన. స్వప్ప దృష్టాంతేన ఏచ్చిక కృత్తి బ్రామ్మగహాదృవతీత్యువిదిళ్ళ దళర భేనవసిష్ఠం పుత్రామేష్ట్యాయాజయామాన. తప్పలత్వేన శ్రీ రామోలవతీర్లం.

వవమ్ తీరామో బ్రాహ్మతి నిరూపయామాన. కాష్కగస్తా మహల్యా ముద్దర్తుమ్ భగవత పవాధి కారం న దాళరథి మాత్రన్య. అతం తీరామం నారాయణత్యే నాహల్యా ముద్దృత్య తస్యామ్ మునిపత్నిరూవతాం గతాయాం దాళరథిర్భూత్వా ప్రదామం. పవమ్ జటాయు మోడడాదాస్వీయాం భగవుదూపతాం ప్రదర్భయామాన.

ఇమ మేవసిద్ధానం బహువార ముద్బోధయా మాన. అవస్థాత్రయానుగతమ్ జీవస్వరూప విశ్వ తెజస్మపాజ్ఞరూ పేణ నీరుచ్య అవస్థాత్రయాతీతన్య తమై్యన బహ్మస్వరూపం పిద్ద్యతీతి

సీతావహారణ ఘైట్ క్రావాబ్మీకి "బుధ్యతే రోహిణీమిన" ఇతిన గ్రామాణ రావణన్మసీతాయామ్ ప్రదర్శతా మాతృబుద్ధిం నారాయణదానేన నీరూ పితైన.

నిబ్రాయాం కుంభకర్ణం బ్రహోధ్యరావణ పవం పదతి. "తమ్మా! మనము తరింపగ తరుణ మిదియో సుమ్మా! లెమ్మా పరమాత్మలోన లీనమింకగమ్మా సమాధి యుత్తమము, రణముసల్పుట మధ్యమము $[కమముగ థ_{2}^{3}]$ యుధమము" ఇతి.

అతః త్రీమన్నా రాయణదానః హరిక ధానక్తాన్ నర్వానాం(ధజాతీయాన్ సంసారసాగ రాత్రారయితాని న్వయంచతీర్హ్యాధన్య స్సంవృత్తః. అశ్వేసాం తత్వ జ్ఞాన వైశవ మనితరసాధారణమితి విశ్యసిమో వయమ్.

TEL. 254.

With The Best Compliments of:

SRI VENKATESWARA AGENCIES,

DISTRIBUTORS: THE VAZIR SULTAN TOBACCO Co. Ltd.,

RAVI ANJAIAH STREET, Door No. 19,

TENALI

వాడు ప్రాల్లు ప్రాలు ప్రాల్లు ప్రాల్లు ప్రాల్లు ప్రాల్లు ప్రాల్లు ప్రాలు ప్రాల్లు ప

 \wedge

మాతావుహుడు మాతావుహుడు మాశాధ్యములు..

ారుగారిది ఒక అపూర్య, వినూత్న మహిద్భుత వ్య_క్తిత్వం! - సంస్కృతాంధా లలో మహికవి, హారికళకు సృష్టికర్త, అచ్చతెలు గుకు అశ్వత్థవృతం, లయబ్రహ్మ, మహినటుడు, గంధర్వగాయకుడు, సకలశా(న్నై పారంగతుడు కాంత దర్శకుడైన మహితాత్వికుడు, వీణావాదన విశారదుడు, బహుఖాషావేత్త.

మన న్రత్య పరిఖాషలో చెప్పాలం టే టీ నారా యణ దానుగారిది "తిరుగు ఖాటు తత్వం" ఒక విధంగా ఆయన మహా విద్దవవాది. సామాజిక పరంగా గాని, సాహిత్యపరంగా గాని, సంగీత పరంగా గాని ఈ నాడు సాధారణంగా మనమంతా "సాం[పదాయం," "శాట్రిమ్మయం" అనుకొనేవన్నీ ఆయన దృష్టిలో అతిచులకనగా హాస్యాస్పరంగా పరమ ఛాందనంగా ఒత్థి "రియాఉన్" లాగా కన్పించేవి.

మార్గి సంగీతం అంటే శాట్ర్రీయ సంగీతం అనీ, దేశి సంగీతం అంటే జావపద సంగీతం అనీ-వర్హ మానంలో సంగీత త్రిమూర్తులుగా పరిగణింపబడు తూన్న క్యాగరాజప్వామి, ముత్తుస్వామి దీడితులు, శ్యామశాస్త్రి, చేసిన సంగీతం శాట్ర్రీయ సంగీతం అనీ సాధారణంగా యా నాటి సంగీతజ్ఞుల అభి పాయం అనే సంగతి మనందరికీ తెలుసు. దాను గారి దృష్టిలో ఈ సిద్ధాం తానికి స్థానం లేదు, ైగా ఆయన దీన్ని ఖాహాటంగా మేళన చేసే వారు. ఈ ఆఖితాయం కలవారికి అసలు 'మార్గ, దేశి

అనే మాటలకు అర్థం కూడా తెలియదని ఆయాన డంకా ఖజాయించి మరీ చెప్పేవారు. తమ 'జగ జ్జ్యోతి' అనే గ్రంథంలో దాసుగారు ఆ 'మార్గి, దేశి' పదాలను స్టప్రమాణం గా చర్చించి ఒక ఆఫూర్వ సిద్ధాంతం బ్రతిపాదించారు.

్శ్ దాసుగారి దృష్టిలో వాగ్గేయ కారుుడు గాని మానికి సంగీతజ్ఞునిగా స్థానంలేదు.—"ఎందుకురా!! ఆ త్యాగయ్య మూట విప్పుతావు? నీ స్వంతం ఏమేనా వుంటేచెప్పు" అని నిలతీసే వారు కొమ్మలు త్రికిగిన సంగీతజ్ఞుత్ని కూడా. కాగా చాసుగారికి సంగీతంలో స్థానం గురించి మహాపండితుండూ. స్టాప్రాద్ధ విమ్యాకుడూ అయిన త్రిత్సిన్హెస శిరోమణి 1941 నవంబరు "ఆంధ్రప్రతిక" లో రాసిన ఒక్క వాక్యం ఉటంకి స్టే చాలు.

"త్రీ దాసుగారు హరికథలు ఎంపుకు మొద ఇట్టానో తెలియదు. తెలియజెప్పే వారూలేదు. కాని రడినాపథంలో నంగీతంలో అంతవాడు ఇంత వరకూ పుట్టలేదు. త్యాగయ్య సంగీతంలో పాథమి కంగా తేలికగా చేసిన వనులు శ్రీ నారాయణదాను అతినమ్మగంగా స్మమాణంగా పౌడంగా ప్రదర్శించి చూపాడు. మైసూరు సంగీత దుస్తంమీద దాడిచేసి చిగ్నా ఖన్నంగా దాన్ని బగులగొట్టి ఆ మెసూరులో కాటు దడిణాపధం అంతటా వినుపీథలో తన జయపతాకం ఎదురులేని రీతిలో ఎగురువేసిన జెగ జెట్టి శ్రీ నారాయణదాను."

ఒళప్పుడు సుబ్రవసిద్ధ సాహిత్య విమర్శకులు తీ కాశీశట్ట సుబ్బయ్య కాట్రిగారు మా తాతగార్ని దర్శించటానికి మాయింటికి వచ్చారు. ఆయన్ని చూడగానే తీవాసుగారు ఆ ప్యాయం గా " పంరోయ్! రా! రా!" అని పలకరిస్తూ కూర్పో మన్నారు. తీ శాట్రిగారు"చి త్రం చి త్రం"అంటూ కూర్పుని చేతి నంచిలోంచి "సాహిత్యకల" అనే ఆచ్చు పుస్త కాన్ని తీసి తీవాసుగారి కందించి " దీనిపై తమఅఖిపాయం కావాలి" అన్నారు. సుమారు పాతిక సంవత్సరాల క్రితం జరిగిన సంఘ టన యిది - అప్పటిచాకా వచ్చిన ఆధునిక కవి క్యానిస్తి, ఆటు తీరేవులపల్లి కృష్ణశాట్రి, ఇటు తీరి తీరి తో సహా ఆధునిక కవు లందర్శీ ఆతి కఱకుగా దుయ్యబడుతూ సోచావారణంగా ప్రచు రించిన గ్రంథం అడి-

్రామగారు ఆ ప్రస్తకాన్ని అతిత్వరగా పుటలు తిరగావేస్తూ "సాహిత్యక ల !?" అని వ్యంగ్యంగా పలికి "కళపదో విద్యపదో భేదం తెలి యని విమర్శకులున్న దేశంలో పాపం, వీళ్ళకవిత్వం చాలింది కాదేం ?" అని ఒకసారి హుంకరించారు.

అప్పటికే (కా స్త్రీగాగు చాలవరకు నీరుగారి పోయి దానిపై తమ అఖ్ఖపాయం '' అంటూ జంకుగావే ఆడిగారు. "ఓ! దానికేం? అందరికీ తెలిసేలాగే చెప్పానులే'' అనేసి ఆరోజుపోస్టులోనే "పిచ్చికల సాహిత్యకల" అనే శీర్షికతో ఈ క్రింది రెండు పద్యాలూ కృష్ణాపతికకు పంపారు.

" పక్లెటూరి మాట అల్లువాడొక్కడు వాని నెటై దిట్టువాడొకండు సిద్ధె కొఱుక నొకడు చెప్పుడొఱుకునొండు [వాత కూడత రిట్లు పచ్చిబాతు. " తక్సమమా? తద్భవమా? మశ్సరృశు లొకెవ్వరనుచు మత్సరమతులై యుత్సాహంబుచెటిచి విచి కిత్సన్గుత్సితము బ్రాయంగేలెటు వచ్చెన్"

త్రిబాసుగార్ని తనలాగే ఒక సవాతన వాదిగా త్రమసిన త్రీ సుబ్బయ్యశాడ్ర్మిగారు ఆ పడ్యాలు చూచాక నిరాశ చెంది వుంటారు.

తెలు సదేశంలో ఒకవర్గానికి కొంతశాలం చిన్న నిషాలా పనిచేసిన ఖావకవిత్వం ముమ్మరంగాబ్రాబా రంలో పున్న రోజులవి. దానికి మార్గదర్శకులు త్రి దేవులపల్లి కృష్ణశాడ్ప్రిగారు. పీరి " కృష్ణపడం" అందటికీ తెలిసినదే గదా! ఈ ఖావకవిశ్యాన్ని ఆతో నిశితంగా ఆతి సున్ని తంగా వ్యాగ్యధోరణిలో విమ స్పిస్తూ "కుక్ల వజాన్ని" రచించిన వారు త్రీ అనంతో పంతుల రామలింగస్వామిగారు. మానవుడిని ఉన్న త పథానికి తీసుకుపోయి ఆతడిలో వైతిక స్థాయి నచ్చీ లం ఉద్దీపనం శావించులే ఉత్తమ కవితకు లడ్యం — అదే వినంలో కవిత్యాడ్యలడడాలు నిర్వచిస్తూ ఆంగ్లంలో ఈ "శుక్ల పజా" నికి ఒక నమ్మగమైన ఉపోద్ఘాతం కూడా సమకూ స్పబింది.

ఒక స్పడు తీ దాసుగారు భోంచేస్తున్న సమ యంలో పోష్టుజ వాను "శుక్లపడం" అనే గ్రంథాన్ని తెచ్చియిచ్చాడు. దాన్ని మా తండిగారయిన తీ అవృతినరనయ్యగారు చూస్తుంటే " పమిట్రా ఆది?" అన్నారు తీదాసుగారు భోంచేస్తూ

" శుక్లపడం " అని మావాయనగారు చెప్పారు. " ఎండ వేళ వెన్నెలొచ్చిందిరా!; ఊఁ కానీ " అని నవ్వుతూ " ఎవ్రడావాడు?" అన్నాడు. కృశీక ర్హ పేరు చెబుతూ మానాయనగారు ఆ గ్రాంథంలోని " ఖావనాగుత్రం" "ఖావకవి" మొదలైనకొన్ని శీర్షి కల్లోని పద్యాలు చదితారు. తాటిని విని క్రీ రాసుగారు పగలబడినప్పుతూ "అమ్మా! చంపే శాడురా!" అని మెచ్చుకొన్నారు హృదయపూర్వ కంగా.

చార్యాకుని పేరు వింటే మయలపడిపోయినల్లే సాధారణంగా సనాతన వండితులు భాధపడుతూ ఫంటారు. కాని అద్వైతపిద్ధి నందిన ఆ చాను గారికి చార్యాకుడు ప్రబోధించిన మానవతా వాదం అంటే ఎంతో అస్త్రీ, మక్కు-హా ఫండేవి. ఒకసారి ఆ ద్రీ అంగం నారాయణ తాలు యింగొక రిద్దరు ఆధునిక రచయితల్ని వెంటబెట్టు కొని మాయింటికి వచ్చాడు. వచ్చిన తారంతా నమస్కరించి ఎదురుగా కూర్చున్నాక "పంరా? హెళ్ళవ్రరా?" అన్నారు ఆ చానుగారు నారా యణ తాలుని ఉద్దేశించి. "వీళ్ళూ రచయితలు తాతా" అన్నాడు నారాయణతాలు చనువుగా. "రచయితలు! అమ్మా! చంపేసేవురా! కొండ ముదిరితే ఊపరివెబ్లిలా ఈ రచయిత ముదిరితే కవి అవుతాడేమిట్లా?" అన్నారు.

అంతా ఓసారి నవ్వుకున్నాక "తాతా! చార్వా కుడంలే మీదగ్గర తెలుసుకోవాలని వచ్చాం." అన్నాడు నారాయణకాటు. "పం? ఎందుకు?" అన్నారు లీ డాసుగారు. "సంస్కృతంరాని మాకేలా చార్వాకత్వు తెలుస్తుంది?" అన్నాడు కాబు. "మరెవర్నీ అడగలేదూ?" అన్నారు దాసు గారు. 'నిజంచెప్పు' అన్నంత ధీమాగా. "మహో మహోపాధ్యామ లీ రాయడి శాడ్ర్మిగార్ని అడిగాం. అయన చీదరించుకున్నారు. సరిగా చెప్ప లేదు." అన్నాడుకాబు. "పంతెగులా? మొదట వాడి దగ్గర కెందుకెళ్ళాస్? అని చివాల్లోని "చార్వకుడు పేరు చదినితేనే మయలపడిపోతాం అనే టిజుడిస్డ్ ఆిండ్ జాండిస్డ్ నోషన్సు వున్న ఛాందనులకు చార్వాకుని యధార్థతత్వం ఆనలు అర్థమై చస్తుందిరా?" అంటూ పదినిముపాల్లో చార్వాక తత్వాన్ని వివరంగా చెప్పారు.

్ ఒక సారి (శ్రీ సెట్టి ఈశ్వరరావు మొదలైన అభ్యుదయ వాదలు వచ్చి" మీ అభ్యిసాయంలో అదర్శనమాజం ఎట్లా వుండాలి?" అని అడగ్గా తీరామగారు "ఆశ్మవివేచనా, అంతర్దృష్టీ, సహనం సమతాఖావం ఎవరికివాడు సాధించాలి. అప్పడే ఆదర్శనమాజం నిర్మాణం చేయబడుతుందని నచ్చచెప్పేశారు.

్రీ దానుగారికీ శివ్యవాత్సల్యం అపారం. ్రహాగా చేరే శిష్యులకు అన్నిరకాల నదు పాయాలూ 🔥 దానుగారే సమ్మకూర్చేవారు. సాయంత్రం సమయాల్లో రోడ్డుమీదే శిష్యులకు పాఠంచెబుతూ తాళ్ళచేత వాట్యంచేయిస్తూ ్వాయంగా ఆడిపాడి చూపుతూ ఆరుగంటలకు ఇంటి దగ్గర బయలుదేరితే అధమం రెండుగంటలు పట్టేవి ఆయన సిటిక్లబ్బక్ ి. 👌 కమ్మ వెంక జేశం దొర గారి యింటికో చేడకొనేనరికి. చార్లో ఒక చెప్పుల మాపు దగ్గర ఆగి దానీ యజమానియైన సాయిబు గార్ని పిలిచి ఉద్దూళామలో ఆయనతో అనర్గళంగా మాట్లానుతూ ఓ శిష్యుణ్ణిచూపి..."వీను హారికథ చెప్పుకోటానికి మనవూరొచ్చాడు. ఎండలో చాలా దూరం నడుస్తున్నాడు. వీడికో జోడుయియ్యి." అనేవారు. "జీ! సండిత్జీ!" అంటూ ఆ పాపుయజ మాని జోడు ఇచ్చేళేవాడు. అట్లాగే ఆకాశపు ఆప్పలస్వామి బట్టలదు కాణానికి వెళ్ళి యింకో **ళిష్యుడి**కి బట్టలు ఇప్పించే <mark>వారు.</mark>

ప ్రేమంతుని యెంటికో ఒక శిష్యుణ్ణి తీసుకు పోయి "వదిరా, నృత్యంచేస్తూ ఒక కిర్ణన పాడరా!" అని అడించి పాడించి అదానుగారు ఆ శ్రీమంతునికేనీ తిరిగి "విన్నావయ్యా సంగీతవిద్య అంటే ఎంత కష్టమా! తండ్రో, తాతో గడిస్తే తేరగా తినడం అనుళున్నా వేమిటి! వాడికి ఆ స్వతం మెతుకుల బలం చాలక నీరనిస్తున్నాడు. వాడు నాదగ్గర నేర్పుకున్నంత వరకూ నెలకొక పది రూపాయ లియ్యి. నీపేరుచెప్పి రోజుకో అర్ధనేరు పాలు తాగుతాడు" అని ఒక ఆర్థరు వేశేవారు, దాని కొంతవాడైనా సరేనవాల్సిందే.

ఒక సారి ఒక శిష్యుడు జవంచే మైండటం శ్రీ దాసు గారి కంట బడింది. "ఒరే!" అని అతడ్ని పిలిచారు. నాడు లేవలేక లేవక ండా పుండలేక ఫ్రక్కి-రిబిక్కి రవుతూ ఎలాగయితేనేం కొంత సేపటికి "చి త్రం" అన్నాడు. "పంరా! దేవుడు కన్పించాడా?" అన్నాడు. "పంరా! దేవుడు కన్పించాడా?" అన్నారు తీ దాసుగారు తీవంగానే. దానికి గాళరావడ్డ శిష్యుడు దె....దెదె అన్నాడు గాని మాట జాగా పెకిలి రాలేదు "పమ్మిటా? దేవుడా? దేవుడా?" అంటూ ప్రహాంతంగానే "ఒరేమ్! ఎనమై యేళ్ళు దాటాయి నాకు. ఆ దేవుడు నల్లగా పుంటాడో పుల్లగావుంటాడో యంకా తెలియక కిందామీదా పడుతున్నాను. గుంటగాడిదవు నీ కెందుకురా వాడిగోల, నీవు చదినే విద్యలో సంపూర్ణంగా మనస్సును లగ్మంచేయ్యి." అని హితోపదేశం చేశారు.

్రామగారి దృష్టిలో బొత్తుగా డబ్బుకి విలువలేదు. భోగం క్యాగం ఆయన నిత్యజీవితంలో కన్పడేవి, ప్రక్రొత్తవీటివాడు వచ్చి గుమ్మం ముందు డప్పుకొట్టి "ధర్మబ్రభువులు మావిడ్య చూడాని మాకడుపు నిండాలి ఆంజే త్రీ దానుగా రేపని చేస్తున్నా తేచిపోయి సీథి బజారు ఫిట్టగోడమీద ఒక కాలు పెట్టి నిలువబడి వాడివిద్యచూచి "ఆర్ఫా!

పవూరా మీది?" అని మెచ్చుకొని లోనికిపోస్తు ఐమరూపాయల నోటు తెచ్చి పడేశేవారు. ఆ నాటికి ఐదురూపాయలం టే ఆధమం అరబస్తా వియ్యం.

ఒకప్పుడు తీ పేరీ లక్ష్మీనారాయణశాట్రి గారిని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము నన్మానించు నక్లో నామిత్రులు తీ హానుగారు ఆ కచ్చేరి నిని మెక్కితి సంతోషించి ఒకగంట కావటం తోటే పేదికమీదికి పెళ్ళి "ఈ గుంటడు చౌక పల్లనిని మాంచి పొంకంగా బింకంగా, సొగసుగా వాయిం చాడు..." అని చెప్పి తీ కృష్ణమూ ర్థిని ఆశీర్వ దించారు, తన శిమ్యడ్ వీణలో అంతటి పాండిత్యం సంపాదించిన. ఆశీరయ్యకు తీ జానుగాడు "కళ్యాణణాను" అను విరుదము నిచ్చారు. తీ ఆశీర్యమ్య గారిచే మణ్ముతి కాళనహిత నాట్య షదర్శన చేయించి. గౌరపించుట ప్రశంస నీయముక 1988 లో తీ చానుగారు అందిదినపతికలో

"సంగీత సాహిత్యకుయ విద్వచాహ్వానము" అనే శీర్షికతో వ్యాసరూపంలో ఒక ప్రకటన చేశారు. "గాయకులు, వైదికులు, నర్హకులు" అనే త్రివిధ విభాగాల్లో కొన్ని వీద్యలు నిర్ధారించ బడినవి. ఒక సంవత్సరం గడావులో ఏ విద్యలో ఉత్తీర్హుతైనా 11రే రూపాయల బహుమానము. ఒకే వృత్తికి మూడు విద్యలయందు ప్రతిభయున్నచో 11రే రూపాయలూ. సువర్ణమంటాకంకణము, కాక దిగ్యాణమ చిహ్నాంగా ఎడమకాలికి బంగారు గండ పెంతెరం ఇవ్వబడుకుందని ఆ ప్రకటనకు పారాంశం.

్రీ దాసుగారు వినిరిన ఈ "విద్వదావ్వాన మును" త్రీవముగా విమర్శించుచు బందరు నుండి ్రీవారి సాగభావణముగ్గారు కృష్ణాప్రతికలో ఓక వ్యాపానిక్ష శ్రమమరించారు. దాంతో తెలుగు దేశంలోని సంగీతలోకంలో డ్రాళయం భీకరమైన సుడిగాలి రేగింది. త్రీనాగభూషణంగారు తమ విమ్సాలో డొంకతిరుగుడు సమాధానాలలో వ్యక్తి దూషణకు దిగతారి ఆ విద్యలన్నీ ఆయనొక్కడే డ్రవర్యించగలడనే అహాంకారంతో ఈ ఆహ్వానం డ్రవర్యించగలడనే అహాంకారంతో ఈ ఆహ్వానం డ్రవర్యించగలడనే అహాంకారంతో ఈ ఆహ్వానం కాదు-సవాల్. ఆంద్రనంగీతలోకం అంతా దీనికి తల ఒగ్గాల్సిందేనా? "ఉలిపిక మై" ఆనే ధో డిలో సాగింది విమర్శ.

దానిమీద బందరునుంచే బ్రముఖన్యాయ వాది 👣 దాను గోవిందరావుగారు 🜗 నాగళూషణం గారి విమర్శనుఖండిస్తూ "ఒఠిజినల్ జీనియస్" అనే ాన్ని వెలికితీసి బ్రోశ్సహదామని ఆ ప్రకటనచేశా రనీ, " చేతనై తే పందెం గొలుచుకోవాలి కాని 📢 దాసుగారిని తూలనాడటం తుంటరి తనం " ఆని కృష్ణాప్మతికలో ఒక వ్యాసాన్ని బ్రహకటించారు. ానిపై "కె. యస్. ఆర్. అడ్వకేట్" అనే పొడి అండరాల సంతకంతో ఒక వ్యాసం వెల వడి ది. సంగీ తజ్ఞుల వాదాల్లో న్యాయవాదుల కేమి సంబంధం అంని దాని సారాంశం. దానికి ఇంకొక న్యాయవాది 🐧 కట్రా సూర్యనారాయణగారు సమాధానం రాస్తూ (శ్రీ) దాసుగారి (పకటనమై (శ్రీ) నాగభూషణం గారు చేసిన విమర్శ నీచమగు వ్యక్తిదూషణతో నిండిన దనియు వారు. వెంటనే 📢 దాసుగారిని **జమాభిక**ైవేడుకోటు మంచిదని సృష్టీకరించారు. ಕರುವಾಕ [ಪಸಿದ್ಧವ್ರಾಗೆ ಯ ಕಾರಕುಡು (ಕ್ರಿ ಪಸುಮ_ರಿ కృష్ణమూ_ర్జిగారు 👣 నాగభూషణం గారి విమర్శ అసూయా పూరితమనియు 🐧 దాసుగారి (పతిభకు జనం లేదని నిరూపిస్తూ "జనహణి" యను పృతి కలో తమవ్యాసాన్ని (పచురించారు.

ఈ దుమారంలో ' భాజీ ' చేద్దామనియత్ని ంచే ళ తావథాని త్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటళా స్త్రిగారి ఆభిసాయాన్ని సంగీత సాహిత్యవిద్వాన్ 🔥 నోది నరసింహాశాస్త్రిగారు తీవంగా నిరసిస్తూ " ఏను గుతో ఎలుకకు రాజీతగద"ని జనవాణిలో సమా ధానం బ్రచురించారు.

ఇంత రభన ఆరుగుచున్న ట్రీ దానుగారు తమకు తాముగా కలం నట్టి ఒక్క ముక్కకూడా వాయలేదు సరికదా నోరెత్తి పల్లెత్తుమాటకూడా అనలేదు. "జనవాణి" సంపాదకులు ట్రీ ధర్మా రావు నాయుడుగారు ఒక ప్రత్యేక విలేఖరిని టీదాను గారికడకు పంపి పమంటారో తెలిసికొని రమ్మని పంపారు. ట్రీ దాసుగారు " ఎవడో గుంటడుపదో వాగు తే దానికి నా సమాధాన మేమింటా కి బుద్ధిలేని పని - ఈసంగతే మీ ఎడిటర్ కి చెప్పు." అని ఆ విలేఖర్నికనరి పంపించారు.

అంతట తెలుఁగు దేశంలోని సంగీత సాహిత్య విద్వాంసులు గుంటూరునందు 'అఖలాంద్ర గాయక మహిశళకు హిజరై గాయకసార్వభాషు శ్రీపారుపల్లి రామకృష్ణయ్యగారి అన్యకుతన శ్రీ నాగభూషణం గారి బాతలనుఖండిస్తూ పక్రివంగా తీర్తానించారు. మటియు శ్రీ దాసుగారి ప్రకటనకు జో హిద్దు అర్పించారు.

దీనితో త్రీ నాగభూషణంగారి ఆట కట్టింది. ఇక మాగ్లాంతరంలేక "తాహి తాహి" అంటూ కాళ్ళ జేరానికి దీగి " ఉపసంహారం " అంటూ సంస్కృ తంలో ఉమాఖిడపేడుకొన్నారు. ఉమాపణతెలుగు లోనే వుండాలని కొందరు నిలపే స్టే త్రీనాగభూణం గారు తనకుమారుణ్ణి తీదాసుగారికడకు " నానమ స్కారాలు తెల్పమంటూ " పంపించారు. ఆ కథ కేంగాని తీదాసుగారు కారణ జన్ములు. వారిని మించిన సంగత సాహిత్యకోవిదులు తెలుగునేలపై లేనేలేరని చెప్పటం సావాసికి కాదు.

PACKING CASES, TIMBER SIZES AND WOODEN
SCANTLINGS UP TO ANY QUANTITY
HLEASE CONTACT:

P. K. D. NAMBIAR

MANUFACTURER AND SUPPLIER OF PACKING CASES AND TIMBER MATERIALS

ASRAMAM QUILON-2.

Suppliers to:

The Indian Leaf Tobacco Development Co. Ltd.,

The Imperial Tobacco Co of India Ltd.,

The Vazir Sultan Tobacco Co Ltd.,

& other firms of repute.

((1

(1)

«

eta

ఆత్తత్యాగము

__ శ్రీ "దిక్షిశదాను"

శ్రీ నారాయణదాన మహాళయుల దౌహిత్రునకు మమారి తవిలినది. అతనిస్థితి జీవన్మరణ సంధ్యగాం బరిణమించినది. అతడే యురువంగడములకు వంశాకురము. దేవికిం దన్ను బలిదాన మొనర్పు కొని, మనుమని బ్రతికించుకొనుటకు, నీరాహారముల వర్జించి, తీ దా ను గా రు నిశ్చల భక్తితో నిరువమానత్యాగ దీమతో, తీ కాత్యాయినీదేవి నిట్లు పార్టించినారు.

సీఖ నిన్ను పాసించి, యోనే గృతుల్ రచియించి పేరోలగంబుల నోరు గలిగి; ప్రతివకులకును వాగృంధన మొనరించి 'అవామేవ' యంచు జయంబు గంటి; బహుఖాషలన్ సార్వభామత్వ మందితి, గండమెండెరము డౌకాలు గొంటి; ఖండాంతరఖ్యాతి గడను జేసీతి; శిష్య

, గణములకున్ జీకగఱ్హ **నెతి,**

గీ కడచె నెన్బది రెండేండ్ల కాల, మేను కాటికిం గాలుసాచి, తికేటియాన, ? నాదు చౌహిత్రుమననిమ్ము, నన్ను గొమ్ము కల్పితాణిశశకుభవర్గ ! కనకదుగ్గ !

శా॥ ఊహాగానము నల్పు మూర్థుఁడనుగానోయమ్మ్!ఋగ్వాడియే ఖాహాటంబుగఁ జాటు జీవులఁదరింపం జేయఁగాఁ జాలుటన్ "దెహ్మితఃకుతప్రిలాః'' య నెడి స్మూతం; ఖాత్మధర్మంబు వ్యా మోహంబంచు నిరాకరింప నెటు లొప్పున్? జెప్పవే శ్యామలా!

2.

1.

ము మును నా జీవిత గాథ నెన్నఁడును మోమున్ సైతమున్ జూవఁబో	
ని నిరాకారఫుదైన్య, మెక్లైడఁద శాంతిన్ రూపఱన్ జేసి హు	
మ్మని నన్ను న్ ళయదాకృతిన్ బొదవెనమ్మా ! మేరువున్గాలఁద	
న్ని నాడైర్యము కాందిశీక దశ్యలొందన్; బ్రోవవే శ్యామలా!	:
🕶 జానాకష్టములన్ సహించుచుఁ, బ్రాయాణంబం దసౌకర్యముల్	
గానీ, భోజన ఖాజనాదివిధులన్ గన్పట్టు లోపంబులున్	
గానీ, సైచుచు, దేశముం దిరిగి, రక్రహోడ్చియాగ్జించు పై	
సా, నాయొక్కనిపొట్టకేన? యడియానం గొల్పకే శ్యామలా!	,
কা। ఎన్నా 🔻 ృనదా రాలిపోయినది నెన్నే కాకిగాఁ జేసి నా	
పున్నెంపున్ మగనా; లెవండొ తెలుపన్ మున్ముందె, "దౌహిత్రుడా	
వన్ను o డెయ్యా." నటంచు, నామె పరితాపంబందుఁ; సేఁబోయి, "హాఁ	

శాశ నామేనన్ నటియించు రక్షకణముల్, శానాట యుష్మత్ప్రభా వామోదామృత మాధురీగరిమ కావాసంబలై, యాస్తిక ప్రామాణ్యంబన, నీకు తృస్తినిడ, సంఖావించు, రారమ్మ, త ప్లీ! మారాడక అన్మదీప్పితముం జెల్లింపన్ దగున్; శ్యామలా!

డున్నా డాకదు దప్పి, దుఃఖకడ" కం చోదా ర్తునే; క్యామలా !

ము కల దీరీతిఁ బ్రతీతి, "దాసునకు ﴿ కాత్యాయసీదేవి క మ్మల నర్హించుచుఁ దోడుబల్కు-" నగి, యెన్నోమార్లు నేవింటి, నెం దులకై పుటైనా యంతమాట జగమందున్! నీవు మర్వాంచితం జెలమిన్ దీగ్ప సమర్థనీయమగుఁ గాదే యద్ది? కామేశ్వరీ!

ఉం కోరినయట్ల దాసుని యకుంఠిత భ క్రికి మెచ్చి మృత్యువున్ జేరఁగనీక మన్మని విచ్చితగతిన్ బ్రదికించెం: దాతకా దారుణజాడ్య మచ్చువడ, దశ్రణ మెహికబంధవ. ల్ తెగన్ స్ఫారదుదారమూ_ర్తి యయి, స్వర్గనుఖంబు ఘటించె నంబయున్.

7

8

What does one associate with a Bank?

— Safety & Security —

Add to this SPEED and SURETY and you now have

Southern Shipping Corporation Private Limited

SHIPPING, CLEARING AND FORWARDING AGENTS
Post Box No. 32, KAKINDA

AGENTS:

Telegrams: "SOUTHSHIP"

YUGOSLAV LINE

Telephone: 218

We are here to see to your exports to the Far East. Our name Spells Safety, Security, Speed & Surety.

Agents for:

JUGOSLAVENSKA LINIJSKA PLOVIDBA

(YUGOSLAV LINE)

RIJEKA YUGOSLAVIA.

Maintaining regular monthly service to Penang, Singapore, Hongkong and Main Japanese Ports, With modern fast vessels.

36388888888888888888888888**88**888

ఇది చిరకాలం కితం ఇరిగిన సంఘటన. అక్పడు సేను " విజయనగర మహిలాజా సంస్కృత కళా శాలలో చదువుకుంటున్నాను.

ఒక నాటి ఉదయం నడిరోడ్డుమీద బలిస్త వ్యక్తి ఒకరు నడుస్తూ నడుస్తూ తటాలున అగి చేతులతో తాళంవేసి అలాగేనిలుచుండి పోయారు. ఆయన వెనక అయిదారుగురు శిష్యులు ఆ తాళం గమ నించి అనుసరించి చుట్టూరా ఎంతో భయభక్తులతో నిలబడ్డారు. వారాయన నోటినుండి వెలువడుతున్న బహ్మకడ్డగా ఆలకిస్తున్నారు.

", ఎవరాయన ? "

నేను కొంచెం దగ్గ: కి వెళ్ళి నాపక్కనే నిలు చున్న ఒక పెద్దమనిషిని అడిగాను.

"ఆయనే నారాయణదానుగారు! మీరాయన నెప్పడు ఇంతకును నుపు చూడలేదా?"

ఆయన ఎంతో ఆశ్చ్ర్యపడి అడిగారు.

ఇది జరిగి దరిదరిగా నలమై సంవత్సరాలు కావస్తూంది. అంతకు మునుపు నారాయణదాను గారి క్రీ హారికధలడ్వారా ఆంధ్రదేశంలోనే కాక యావద్భారత దేశంలోను వ్యాపించింది. ఆనాటికే ఆ మహనీయుని శిష్య ప్రశిష్యు లెందరో నారాయణ దాన శిష్యులమని గ్విస్తూ మన వల్లె పట్టులలో పట్టణాలలో స్మాపసిద్దలయినారు.

ఆ రోజులలో విజయనగరంలో ఒక సంపన్నుల ఇంటనాకు నారాయణదానుగారి "రుక్మిణీకల్యాణం హారికథ'' వినే మహేదృష్టం కలిగింది. నారాయణ దానుగాగి ముఖతః అనగ్గళంగా స్రవహించిన హారికథా తరంగిణిలో ఓలలాడిన వారికి దానిని గూర్చి ఎంతగా అభివర్ణించినా అది న్యూనో క్తి మాత్రమే అనిపిస్తుంది.

అజ్జాడాది భట్ట నృత్యసంగీతాది.కళులోనేకాదు సంస్కృతాంధాంగ్లాలలో, ఇంకా పర్షియన్, ఉర్దూ మొదలయిన ఇతర ఖాషలలో మహావిద్వాంసులు.

తర్క వ్యాకరణాలలో, ధర్మ శాన్ప్రంలో, మీమాంసాశా స్పంలో, పేదాంతంలో వీమ మిగిలన మహామనీపి. ఆనేక విషయాలలో ఆయన _\వాసిన అసంఖ్యాక [గంధాలు పరిశీబించిన వారికి ఇగ్ని శా స్థాలలో ఈ**యన** ఇంతటి ఘనమైదుష్యం ఎస్ప**డు** గడించుకున్నా రా? అని ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. వారాయణదానుగారు తెలుగునాట హరికథా పితా మహులుగానే, సంగీత విద్వాంసులు గానే గాయకళిఖాణులు గానే స్ముపసిద్ధులు. కానీ తర్క వ్యాకరణాది శాస్త్రాలిలో ఆయున అఖండ విద్వాంసులని గు ్రించిన వారెంతో ముంది లేరు. అసంఖ్యాకంగా ఉన్న ఆయన (గంథాలలో కొన్ని నేటికీ అమ్ముదితాలుగానే ఉండిపోయాయి! నారా యణదాన కృతులన్నీ సంపుటాలుగానంపూర్ణంగా వెలువడే ఖాగ్యం మవ కెన్నటికీ కలుగుతుందో తెలియదు !

నా విజయనగర విద్యాఖ్యాస్తు కాలంలో నారా యణ దాసుగారు మహారాజా సంగీత కళాశాలలో పథానాచార్యులు. ఒక నాటి సాయం ాలం ఆయన ఆ కళాశాలలో ఒక గొప్పసభ పర్పాటు చేశారు. చానికి దివాన్ మొదలయిన స్రముఖులెందరో విచ్చేశారు. ఆ నా డాయన తమ శిష్యులచేత పీడలమీద సామవేదం వినిపించి సభ్యుల నందరిని ఆనంద తన్మయంలో ఓలలాడించారు.

"అలనాటీ రావణాసురుడు నామవేద గానంతో శంకరుణ్ణి మొప్పించాడు. నేనీనాడు సామవేదం న్వరవరిచి మీకందరికి వినిపిస్తున్నాను." అన్నారు తమగంఖీరమైన గొంశెత్తి.

నారాయణ దాసుగారు వారికథకులే కాక కండగలిగిన కైతలు, కావ్యాలు విశేషఁగా విర చించిన కవీశ్వరులు. వారి "ఒమరు ఖయ్యాం" బహు ఖాషానువాద సంపుటి పరిశీలించిన వారికి వారిబహుభాషావైదుప్యం మహాశ్చర్యంకలిగిస్తుంది.

హారిక ళా పితామహానిది ఎరుపువెన్నె మీరిన చామనచాయ. కండలు తేగిన బలిష్ఠమంటన గంఖీ రాకృతి. ఆయనహారిక ధలలో "శంభా" అని గొంతె త్తి నపుడు గళలో సంఖాలు ఓమ్మని మారు పరికేవి!

నారాయణదాను లయ్బహ్మ బిరుదాంకితులై మైసూరు మొదలయిన సంస్థానాలలో మహోరాజుల మన్న నలందుకున్నారు. కొమ్ములు తిరిగిన మదకు జేనుగులవంటి సంగీతాది విద్వాంసుల చేత ఔసౌ నగిపించుకున్నారు. ఆయన మహోత్యాగి, దేవేంద్ర భోగి. నేటికీ వింత వింత కథలలో వెలుగొందు తున్న విఖ్యాత విశదక్రీ. ఆంధ్రజాతి నిండుగుండెలో అజరామరంగా నిలిచిన అవరసరస్వతీమూ ర్తి.

సదా హస్తం బీడిలనే వాడండి!

మా తాతయ్యు మధురస్తృతులు

— శ్రీవుతి కె. యస్. దే వి

మాతాతయ్యకి నామీద అమితమైన ్పేమ అసలాయన రోజూలేస్తూనే క్రిందకి చూస్తూ మేడ ైమెట్లుదిగి చివరి మెట్ట్మై పెనుండి నన్ను "శ్యామల దేవీ" అంటూ సిలిచేవారు. నేవెళ్ళి చూడగానే "నాయమ్మ, నాయమ్మ" అంటూ నాతోదిగివచ్చే వారు. నెలపొడుపునాటి సాయంతం మైనువెళ్ళ బోయేముందు నన్నుపిల్చుకుని డాజాపైకి తీసి కెళ్ళి యింక చంద్ర రేఖకోనం నిరీడిస్తూ "అల్లటు **പൗദ്ധ രൗ**ഡ്ര**റ**. ഡലാ**പൗദ്ചും** ഴാലൌർ చూపించగానే" ఆ, అంటూ చంగ్రదేఖను చూసిన **పెంట నే నాముఖం చూసి పద, నాయన్నాయన,** అంటూదిగి మైరువెళ్ళి పోయేవారు. ఇంకతను బయలు దేరుతున్నా బయలు దే రే ముందుగా నన్ను చేరబిలిచి నాకేసిచ్చాసి "ఓసి, నాత బ్లీ " అని బయలు దేరటం ఆయన ముఖ్యమైన అలాబాటు. యోస్పడు తలంటుకున్నా స్నానంముగి వెంటనే ముందు సూర్యుణ్ణిచూసి నన్ను చూడాలి.

నాశాల్యంలో నేను ఒకసారి డాశాపైన మీ మీద అభోగివర్ణం సాధకం చేస్తూవుండగా ఆయన షి కారు బయలు దేరటానికి మేడదిగుతూ నాదగ్గర కొచ్చి "యేది వీణతో కలిపిపాడు నాయనా" అన్నారు. వెంటనే నేను మెల్లగా పాడాను. విని మరేమీ నాతో అనకుండా వెగ్మిపోయేరు. వెంటనే అమ్మా! అంటూ కూతుర్ని పెద్దకేకతో పిలిచి ఆమెతో "శ్యామలమ్మ దేవతా అంశ నాయనా, కాకపోతే ఆ రాగంలో ఆగ్నాతం అంతస్వరస్ధానం**లో** వడదు అన్నారట. నాపాటవిన్న వెంటనేవెళ్ళి అమ్మని పెద్దకేకేసి పిల్చిన కారణం యేమై వుంటుం**దా** అని ఆమెని నేను తరు**వా**త <mark>మ్రినించగా</mark> యిల్లాఅన్నా రంటూ చెప్పింది. చివరిదళ**లో ఆయన** తెనిగించిన "లబితా నహ్మానం" నాకు నేర్పాలని సంకర్పించి ఆళ్లో కాలన్నీ నాచేత్రవాయించి వర్ణించ మని రోజూ మధ్యాహ్నం తాను నిద్రభియే **ముందు అప్పచెప్పించుకుం**టూ అర్దం చె**ప్పేవారు.** " నువ్వు యీ "లబితానహ్మాసం" చదువునాయనా నీకు సమ్మ సాభాగ్యాలు కలుగుతాడు,'' అంటూ యెప్పడూ ఆశీర్వదిస్తూ ఫుండే వారు. నే చదువుతూ వుండగా చూసినప్పుడు "నాయనా! ట్ర్మ్రీకి గృహ నిర్వహణ బిడ్డలపోషణ ముఖ్యం '' అనేవారు. వారి ఆళయసిద్ది వల్లనే అన్నట్లు నేను ముఖ్యంగా అదే తీసికోటంవల్ల నాకు కళల యందు యెంత ఆసక్తి వున్నా తగినకృషిలేక రాణింపలేదు. ఆయన**కి** నాయందుండే అపార్మెపేనుని తల్చు**కున్నప్పుడు** కళ్లు చెమర్చకుండా వుండవు. ఆయన భువిశేతాం**చిన వా**ణి అపరావ**తారం.** క్రీంచ మనమొంతవారం ? ఆయన యొల్లప్పుడు ಮನ **ಸ್ಕ್ರಾದಯಾ**ಲ್ಲ್ ಮರಿಸ್ಕೆ ಭುವ**ತಾರ.**

శ్రీ నారాయణదాసుగారు, శ్రీవారి హరికథా యక్షగాన ప్రబంధములు

— శ్రీపంతుల లక్ష్మీనారాయుణశాస్త్రి

"హరికథ" అనే పేరువింటే, 🐌 నారాయణ దాసుగారూ," [శ్ "నారాయణ దాసుగారు" అనే పేరువింటే, "హరిక థా" ఆంధ్ర్ష్ష్ష్ జేళంలో వెంటనే మృరిస్తాయి. హరిక థా రచనవల్లనూ, హరిక థా ప్రయోగమువల్లనూ, 🐧 దాసుగారి వలె అఖ డ ప్రహ్యాతిని పొందినవారు-వేరొకరు కనిపించరు.

కనుక నే "దాసుగారు" అనేసరికి, ఆర్ధలో కి మదజ్జాడ ఆదిళట్ట నారాయణదానుగా రే కని పిస్తారు. కి మారిదాన, ఖాగవతారులలో. క్రీ దాసు గారి కంటె ముందున్న వారు గాని, నెనుకవచ్చిన వారుగాని ఆ మహ్మాపతిఖాళాలిని అందుకో లేదనడం అతిళ యో కి కాదు.

"హరికథ" అనే కావ్య ప్రభేదము-దేనిపరిణామం? ఇది యొప్పడు వ్యాప్తిపొందినది? అనే విషయాన్ని చెప్పుటకు-దానిమూల పరిణామమును సంగ్రహంగా చెప్పి, తరువాత ఉదాను ప్రహాఖను గుటించీ, ఉన్నారి ఉక్కతులను గుటి చీ యా వ్యాసంలో ముచ్చటిస్తాను.

పల్లెసీమలలో యీనానాటికీ "జక్కులో ళ్లవడాలు" "జక్కులో ళ్ల పాట." అనే వ్యవహారమూ, వాటిని పాడే వారూ, నిలిచి ఉన్నారు అయితే యిప్పుడు యీ జక్కులపాటలు పాడే వారు-జక్కుల జాతికీ సంబంధించిన వాళ్లుగా తో చరు. ఈ నాటికీ మిగిలి ఉన్న యీజక్కులపాటలు-పనాటిపో సరిగాచెప్పడం సాధ్యపడే విషయం కాదు.

చాలా ప్రాచీనకాలంలో దేవయోని విశేషు లయిన యతుల వేషములు ధరించి, "ఆ యశులే వీరు'' అని తో చేలాగున, తారస్థాయిలో మనో జ్ఞంగా, ఆడుతూ, పాడుతూ, ప్రజాసామాన్యమును రంజింపచేసే "జాతి'' యేదో ఉండేది. యతుల వేపాలను ధరించే యీ జాతీ వారిని ప్రజలు-యడ శబ్ద భవమైన జక్కుల పదంతో "జక్కులతాళు" అని చేర్కొనడం పరిపాటి అయింది. "జక్కుల" అనే శబ్దం-యడుశబ్దభవ మనడంలో సందేహము లేదు. శివుడు "జక్కులజేని చెలికాడు'' అని చేర్కొన బడ్డాడు గదా! ఈ జక్కులపాటకు సంస్కృతీ కరణమే యతగానము.

ఆ సాచీనకాలంలో, ఈ యశగానాలు. స్రామక్క వాద్యాల నహాయంతో ఒకే వ్య క్రిదేత పాడబడేవని విమర్శకు లూహిస్తున్నారు. ఇవి కథా విధానంతో కూడిన సంగీత నృత్య నాట్యాఖినందు రూపకృతులు. ఇవి యేవీ-యిస్పడు మనకు గంథరూపంలో లభించడంలేదు. వీటిని, ఒకేవ్య 💃 వంతపాటకుల సహాయంతో కూడాపాడి ఉండవచ్చును. జంగాలు అనే జాతివారు చెప్పే జంగం కథలుకూడా యిటు **వంటివే,** ఆ కాలంలో ఉన్నట్లు తెలుస్తూన్న**ి.** "ఈనాడుఖాగా (పచాాంలోఉన్న బుఱ్ఱకథలు... ఆ జంగంకథల పరిణామాలే అయిఉండు" నని విమర్శకు లూహిస్తున్నారు. జంగంకథలు, జక్కుల పాటలు, అనేవాటిలో పవిమొదటి**నో నిర్హ** ಯಿಂ ಎಡಂ ಕಷ್ಟೆಂ. 🜓 ನ್ ಥಮ**ಚ್**ಕವಿ ರ ವನಲವಲ್ಲ ನ್ಯಾ (👣 పాల్కురికి సోమనాథాదుల రచనలవల్లనూ, 18 వళాలాబ్దమునోకే ఈజక్కుల పాటలోనే **య**డ గానాలు_నాగరక |పజా**మాదాన్ని పొందినట్లు** నృష్టపడుతున్నది.

్రి. శ 14వ శతాబ్దంలోనూ, 15వ శతాబ్ధం లోనూ, ఉన్న ఆంధ్రమహికవులుగాని, తరువాత 16.17,18 శతాబ్దాలలో ఉన్న మహికవులుగాని భర తముని ప్రభృతులచేత చెప్పఁబడినవీ, శ్రీ ఖానకాళి దాసాదులచేత రచింపబడినవీ, అయిన సంప్రృత రూపకములలో, మార్గ రూపకములను గాని, దేశ రూపకములనుగాని, తెనిగించక పోవ శానికి-ఈజక్తుల కథల యొక్కయూ వాటి పరిణామ రూపాలయిన నాగరక యశంగానములయొక్కయూ ప్రాబల్యమే కారణమని తోస్తూంది.

్రీ. శ. 15 వ శాతాబ్దము ముగి సేసరికి, పకవ్య క్తి [వదర్శితమైన యక్షగానం-బహువ్య క్త్రి [పదర్శిక మైన యక్షగానముగామారి, రాజాదరణాన్ని కూడా పొంది, ఉత్తమనాట్యస్థాయినీ, సాహిత్య స్థాయినీ సమీపిస్తూఉన్నట్లు విమర్శకు లూహిస్తు న్నారు. ఈకాలంలోనే "[పోలుగంటి చెన్న శారి' అనే మహాక్షవి "జక్కులకథ" (యతగానము) చెప్పి, సాళ్య నరసింగరాయలచేత, అగ్రహారములు ఎహాకృతిగా పొంగినట్లు తెలుస్తూ చైది. క్రీ. **శ**. 16 వ శాణాబ్దలోనే రూపూకలకుడాంలను సంతరంచు \mathbf{F} న్న యీ యాయకగానము 17 వళతాబ్దములో ్ర్యో క్రైమేఱుగులను దిద్దుకొని, శ్రవ్య, దృశ్య కావ్య లకుణాలను సంఘటించుకొని, దేశినాటక రూపవైన యక్షగానవై కట్లు సృష్టపడుతూన్నది తంజావూరు రాజ్యమును (కీ శ. 1814 నుంచీ వరిపాఠించిన రఘునాధ నాయకుని కాలంలోను 1633 నుంచి 1673 వఱకు దానినే పరిపాలించిన రాఘవనాయకుని కాలంలోను. ఉద్దాత్త సంగీత నాట్య నృత్య బ్రవదర్శనముకు వీరిచ్చేవీ, నాగరక జనరంజకములైనపీ అయిన నాటకరూప యుక్ గానములు రచించబడి | పదర్శించబడినవి.

ఆనాడు తంజావూరు కొలువుకూటము శారదా నాట్య మందిరమైనది. వాగ్గేయకారులయిన యొం దఱో మహికవులు వాగ్గేయకారిణులైన ఎందరో కవయిత్రులూ, గాయకీ గాయకులూ, న_ర్తకీ న_ర్త కులూ, నటీనటులూ, తంజావూరునంస్థానంలోనూ, మధుర సంస్థానంలోనూ, మైసూరు విజయనగర సంస్థానాలలోనూ, సంగీత, నృత్య నాట్యభారతిని, ఆరాధించేరు.

నాటకరూపమైన ఈయుడ గానమునకు మృత్యుం జయవిలాసకర్త అయిన గోగులపాటి కూ్నినాధ మహికవీ, పంతుల బ్రహ్మ దేవకవీ, మొదలయిన వారు, కొంతవఱకు [శవ్య కావ్య లడడాలను చేర్చి, దీనిని, ఆధునికమైన హరికథ వంటి దానినిగా చేసిరి. "స్వాతితీరునాళ్" అనే తీరువాన్ కూరు మహిరాజు సుహిరా ష్ట్ర సంబ్రవదాయములో ఉన్న హరికథను, సంస్కృతములో- మొట్ట మొదట రచించెను.

ఆంధ్ర దేశములో పుట్టిన హరికథలు—మహారాడ్లు హరికథలను అనుసరించినని కావు. "ఆంధ్ర దేశ ములో పుట్టిన యమగానముల రూపాంతర ములే యూ హరికధలు" అనేది నిర్వివాదమైన విషయం. మునిపల్లి సుబ్రహ్మణ్యకని రచించిన అధ్యాత్మరామాయణము ఒకవిధంగా హరికథ అని చెప్పవచ్చును. శ్రీనారాయణదానుగారుకూడా అండే రించి ఉన్నారు. కాని హరికథారూప యమగాన ప్రబంధలమణములు - దానిలో సమ్మగముగా కని పించవు. తరువాత వచ్చిన హరికథలలో తాళూరి నారాయణకని రచించిన మోమగుండ రామాయణము హరికథగా పేర్కొన బడ్డది. కానీ ఆది—నర్వాంగలమణ లడితమైన హరికథా యమగాన స్వంధముకాదు. 19వశ తాబ్దము చి వ ర మ

సర్యాంగ లక్షణ లక్షిత్రమైన హరికథారూప యడ్డు గాన్మపుంధము- ట్రీ దాసుగారిచేతనే రూపొందించి బడి ప్రదర్శించబడింది, వ్యాప్తిలోనికి వచ్చింది. ప్రాంతుణడాన నిర్వచనాన్ని బట్టి, హరికథా, యడగానమూ అనేవి వేరుకావు. తాను రచించి, ప్రదర్శిస్తూ వున్న హరికథలస్నీ—"యతగాన ప్రబంధ ములే" అని ట్రీ దాసుగారు—అబరీమ యతగాన ప్రబంధరూపహరికథా పీరికలోనూ, ప్రవ్లోదచరిత్ర హరికథాపీరికలోనూ, మఱీకొన్నిటిలోనూ, నృష్ట్ల ముగా చెప్పిఉన్నారు. అంతేగాదు యడగాన ప్రబంధ లడడాన్నికూడ వివరించి చెప్పినారు. హరికథలనేవి—"పకవ్యక్తి ప్రదర్శితములయిన సంగీత నృత్య నాట్యాథినయ రూప ప్రబంధాలు " అని పేరొంన్న వారు— క్రీ నారాయణడాసుగా కే కాని పేరొకరుకారు,

" హారికథ " అనేకృతి - కేవల పద్యకావ్యము కాదు. కేవలగద్య కావ్యమూ కాదు. ఉ తయ్యపదాల వంటి కేవలకృంగారపద యుక్త్రకావ్యమూ కాదు. త్యాగరాజు, ముత్తుస్వామి దీడిత, శ్యామశాస్త్రుల క<u>్రీర</u>వలవంటి కేవల థ_క్తి గేయములు గల కృతి • **కూడా కాదు. అధ్యా** చైరామాయణం వంటి పక క ఖాస్కుత నిబద్ధ క్రిస్తనలు గల $\overrightarrow{\pi}$ య కావ్యమూ కాదు. ేకేవలమనుచర్చితాడులవంటి ్రశవ్యకాన్యమూ కాదు. కేవల దృశ్య కావ్యమైన నాటకమూ కాదు. జయదే **పుని గీ**త గోవిందమువంటి, సంగీతనృత్య[పబంధము కూడాకాదు. తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుల సంకీ ర్గనములవంటి ోగయ క్రబంధమూ కాదు. అయితే "హారికథ" అనేది యేది? వీటి అన్నిటి యొక్క నమ్మేళనమూ. ్రీనారాయణతాసుగా రే గేజేంద్రమాశుణ హారికథోపోద్ధాకంలో ఈలా గున చెప్పి ఉన్నారు.

" (జీవ్య కావ్య సదృశ్య) రూపక సామాన్య లడణయు క్రమై, వద, పద్య, గద్యా స్థకమగుయడు గాన బ్రబంధము—ఉత్తమకవితావధి" యని వేరే నాక్కివక్కా ణించనేల ?"

" యుశగాన్న్రబంధములు" అనబడే హాక్కథలు ్రశవ్య కావ్య లతుణములైన పద్యములు, గద్య ములు, గలిగియుండవలెను. ఫాటిలో ఉండే, నగ రార్డ్ల వళై లాది వర్ణ నలవంటి వర్ణ నములుకూడ కలిగి ఉండవలెను. అఖిజ్ఞానళాకుంతలము మొదలైనమార్గ, రూపకాలలో ఉండే, చశుర్విధాభినయరూప నా ట్యమూ, దేశి సంగీత రూపకాలలో ఉండే, పదార్థా ఖనయ రూప నృత్యమూ, ప్రధానమైన ఒక కథా, ఉండవలెను. 🗕 గీత్రముంధములలో ఉండే కీర్తనల వంటి కీర్తనలు ఉండవలెను. ్రవధానక థాపోషకము లయినవీ, నీతి ధర్మ్మపబోధక ములయినవీ: మనోరంజ నము కలిగించేవీ, అయిన చిన్నకథలుకూడా ఉండ వలెను. వీటి ఆర్థములు చెపుతూ, వీటియందు హార్ భక్తిని ఉపన్యసించవలెను. భగవత్కథలే వీటియండు బ్రానముగా ఉండవలెను. లేదా, భగవదృక్తులైన ధర్మాత్ముల చర్మితము లుండవలెను. ఇవి - డృశ్య కావ్యశ్రహవ్యలకుణములు రెండింటిని కలిగి ఉన్న యుశుగాన బ్రాబంధముతో, అయినప్పటికీ వీటి ಯಂದು **హ**రిభ $\underline{\S}$ ఉపన్యసింపబడడం వల్ల, ఏటి \S "హారికథలు" అనేపేరు వాడుకలో వచ్చినది.

రూపకలకుణమూ, ఆంధ్ర్మబంధ లకుణమూ కలిగి ఉండడంవల వీటికి "యకుగాన ప్రబంధములు' అనేపేరు వచ్చింది. "యకుగాన ప్రబంధము" అనే ఈ పేరు - ట్రీదాసుగారికి ముందున్న వాగ్గేయ కారులు-ఎవరూ వాడినట్లు కనిపించడు.

"యడగాన బ్రహింధాన్ని బ్రహదర్శించే వ్యక్తి శంఖారావమువంటి కంఠధ్వనిని కలిగి ఉండపలెను. రానిని బాగా పూరించనలేను. (ధ్వని–నాఫీస్థానము ఉణము (10) స్థప్లోద చరిత్రము 11 🕸 థా ర్గ నుంచికూడా రావలెమ) గళధ్వని – ము తి లో లీనం కావలెను. స్వదర్శించే వాడు-లయనీ తాళాస్ని కూడా తెలిసి, తాళం తప్పకుండా పాడవలెను. మేళ కర్తలయిన రాగాలను, జన్య రాగాలనూ, ళాస్త్రీయం గానూ, ప్రయోగ యోగ్యంగానూ, పాడాలి. కాలము జెలిసి, జాతిమూర్పనలతో బంతులను ఎగరవేసినట్లు స్వరాలనుపాడారి. అనేక దేశాలలో హారికథలు బ్రదర్శించవలెనంటే. ఆయా ఖానలుకూడా వచ్చిఉండారి. అర్ధం చెప్పారి. వీటిలో, హరిళ క్త్రిని ఉపన్యసిస్తూ ఉండాలి. పండితు లనూ, పామరులనూకూడా రంజించ జేయారి." ఇది_్రీ దాసుగారు చెప్పిన - యకగాన ప్రబంధ హాంరిక థా బ్రాపదర్శనవిధానము.

నాకు తెలిసినమట్టుకు దీనితో (అంబరీమచర్మిత మ తో) యజగానముల కుదాహరణములుగా పది విరచించి నాఁడను! ఆనీ, అంబరీష చర్మితములోని ఉపోద్ధాతములో 🔥 దానుగారు చెప్పడంవల్ల, 🔥 వారు రచించిన హారికథలన్నీ 🚅 "యశ్రగాన ్ర్ముంధములే'' అని తెలుసుకోవలసి ఉంటుంది. ఇందులో సంళయములేదు 👌 నారాయణదాన విరచితములయిన **య**శంగాన హరిశ్*థుు* అచ్చు పడినవి పెన్నెండు. అందులో ఒకటి సంస్కృత యతగాన | పబంధము.

ఇవి - వాటి పేర్లు,

1 🐧 హరిక థామృతము. (సంస్కృతము) (2)జానకీళపథము, (3) రుక్మిణిక ల్యాణము, (4)మార్కండేయ చర్మతము (5) హరిశ్చంద్రోపాఖ్యా నము (6) సావ్మితీ చర్మితము (7) అంజరీభోపా ಶ್ಯಾನಮು (8) ಭಿಮ್ನ 48 ಕ್ರಮ (9) ಗ ಕೆಂಡ್ ಮಾ

ామాయణము (12) గౌరమ్మ పె $_{c}$ డ్డి (かいるめいな)

్రీ విజయనగర సంస్థానాధిశ్వరులూ, కవి పండిత 🗋 పోషకులూ, మహావిద్వాంసులూ, ఆంగ్రభోజులూ, అయిన 📢 ಮದಾನಂದ ಗಟಪತಿ ಮಶ್ ರಾಜ್ ತಾರು... జీవించి ఉన్నప్పటికే, 🔥 కృష్ణజననము అనే సంస్కృత యజగాన ప్రబంధ హరికథనూ, హరి ళ్ళంద్రో పాఖ్యానమునూ, బ్రష్ట్ర్లోదచరిత్రమునూ, రుక్మిణీకల్యాణమునూ గౌకేంద్రమోడణమునూ కూడా రచించినట్లు, గౌజేంద్రమోకుణము యొక్క తొలిముద్రణ ప్రతివల్ల తెలుస్తూఉన్నది దీనియందే 👣 మదానంద గజపతీం|దుల |పళంసతోకూడిన విజయనగర వర్ణన యీలాగున్నది.

సీ။ తరచుగనల్లి తామరతంపరగఁ జివురించెడు విద్దెల మించునెద్ది ? నమదగ జేందాళ్ళ సంపదనలరారి, విజయరామ విభూతి పెంచునెద్ది ? సంతత రత్న కాంచనముల విలసిల్లి సౌరినలకారేఖ నించునెద్ది? "ఆనంద" పరవశం బైజగన్నాథ వీడణమున నభివృద్ధిం గాంచునెద్ది? గ్మీ కోటపేటలకును, బూవుఁ దోటలకును నీటుబోటుల కతిచ్చిత నాటకముల, ్ కాటపా**ట**ల కు**ద్యోగి కూ**టములకు నాటపటైద్ది? అవ్విజ మనగరమిది កំព తొ**ల్లి గజపశి** ျబ**ేచుట** తెల్లమనుచు রিভুল্লనములు నెఱుఁగంగ నీచట వెలసి।

్ కరుణతోడుత నానంద గజపత్పీదుఁ

ా బాలనము సేయు చేణుగోపాలమూ ర్హి.

Phone: Trichur 936.

When you are again in the market of
Wooden packing cases
PLEASE CONTACT

M. T. RAPPAI,

TIMBER MERCHANT,

Packing cases manufacture-A Speciality,

Post Box No. 19,

OLLUR

(Kerala State.)

作我所我所我所我所我所我所我所我所

దాసుగారు మైనూరాలో సంగీత ప్రదర్శ నమూ, పారిక థ్యాపదర్శనమూ, అనమానంగాజరిపి ఆఖండ సమ్మానము పొంది, విజయనగరము వచ్చిన పిమ్మట మీమానందగజపతిమహారాజు సమ్మానమును పొంది ఆస్థానపండితులై నట్లుతెలుస్తూన్న ది. తీరాసుగారు రచించిన, హరిక థారూప యత గాన ప్రబంధములు తీరాలాజీదాన, పరిమిసుబ హ్మాణ్య దాన ప్రకృతుల హరిక థాయతుగాన్మబంధ ములకు మార్గదర్శకము లయినవి. ఆంద్రదేశములో ప్రఖ్యాతి పొందిన హరిదాసులు (ఖాగవతారులు) తీరాసుగారికి శిష్యులో, ప్రశిష్యులో ఆయి ఉన్నారు. హరిక థా పాజ్మయ సాచుర్యానికి, మాలపురుషులు తీరాలు ఉన్నారు.

కనుక నే-వీరు

".హారికథా పితామహా " విరుడానికి సర్వవిథ ములచేతా పాట్రలయేరు. వీరి శిష్యులు — ఆంగ్ర ప్రదేశమంతటా వ్యాపించి యున్నారు, కి. శే. వాయ పేయాజుల—సుబ్బయ్యడాసాదులు కొండటు కీర్తి శేషులయేరు. ట్రీనారాయణడాన ప్రవిభ – అనన్యసాధారణమూ, అప్రవి హంశమూ అ పూర్వమూ, అశ్యదృతమూ. అనడంలో ఆతిళ యోక్తి లేదు.

"వీరు మహాకవి గాయక నటనర్తక శిరోమణులు" అనే విషయం - సామాన్య జనానికి నరిగా తెలీదు. ఇన్ని స్టాబ్లుగలవారు - ఆంగ్రదేశంలో వేరొకరు లేరనడం సాహాసంకాదు.

వజార్థాళినయరూపమైన నృత్యములోనూ, వాక్యార్థాళినయరూపమైన నాట్యములోనూ, సాటి లేని మేటి నేర్పుగల యీ మహావాగ్గేయకారుడు. తిస్థాయి గమకములతో, రాగాలావన నై పుడితో, కొండలను మాఱుబ్రమోగించే, సుస్పి గ్రదేవద త్ర కంఖారావ రమ్యక ϵ లస్వరముతో, నవనవరసమూ ర్ణి అయి, నమనిళ్ళమూ, సుద్భథమూ, అరుణమూ, సుందరమూ అయిన సమున్న తాకారముతో, దిన దిన బ్రవర్థమాన యశస్సంపూర్ణ దశదిగంతరుడూడి, తృణికృతపురందరుడూ, దీర్ఘాయురారోగ్యభోగ తాగ్యబాళవయట క్షుడూ ఆయి, యమగాన బ్రబంధ హరిక థా బ్రవర్మాగము చేస్తూ ఉన్న సృడు చూచిన వారు-ధన్యాత్ములనడంలో సందేహంలేదు.

ఈ మహిళ క్షుడు, త్రిపోతన్నగారి వెలె తన హారికథా యుడగాన ప్రబంధరూపములూ సంస్కృ తాంద్రకావ్యళతకరూపములూ ఆయిన కృతులలో దేనినీ హడ న ంకిత చేయని మహిధీనండు దేశ్యఖామయందు (నాటుతెలుంగునందు) గాధాళి మా నము గ ల యీ మహిళయుడు - ఉమరు ఖయ్యామును, సంస్కృశఖాషలో నేశాక నాటు తెలుంగున అనువదించి, ప్రఖ్యాతి పొండెను. సీమ వల్కువహి, అనే నాటుతెలుంగు నిఘంటువు కూడా రచించి, తన నాటు తెలుంగు నిఘంటువు కూడా రచించి, తన నాటు తెలుంగు నిఘంటువు కూడా రచించి, తన నాటు తెలుంగు పాండిత్యమును వెల్లడి చేసెను. త్రీనాలాయణదానుగారు నాటకీయ యడ గానములను, మార్పు చేర్పు కూర్పులతో నూతన రూపముల గాచేసి. ఖాటికి యడగాన ప్రబంధము లను మేరుకొట్టి, హారిశక్తిని ఉపన్యసించుతూ ఉండ డం కల్ల - పీటికి హరికథలను పేరు సాగ్ధక ముటుంది.

్రీ దాసుగారు - గేయ్రపబంధము లలోని, కీర్తన పద్ధతినీ, రూపకములలోని నాట్యమునూ, దేశి రూపకములలోని, నృత్యవిన్యాసమునూ, స్రబంధము లలోని, వర్ణ నాంళములను, వృత్తములను, జాతీయ ములూ, ఉపజాతీయములూ, అయిన తెలుగు పద్య ములనూ, స్వకల్పితములయిన కొన్ని పద్యములనూ, మాల్లా ఛందములోని \overline{n} యములనూ \overline{n} ల్లి, యత nన్మబంధములకు నూతనరూపము కూర్పిఉన్నారు.

అంద్ర్ములధములలో ఉన్న, ఉ కృ అ మా ల చంపకమాల, శాద్దాలము, మ తేరము, అనే వృత్తా లను కఱచుగా వాడి ఉన్నారు. మ క్రోకీల, కరళ, లయ్డాహి, స్గ్విణి, తోటకము, మంగళవ హిట్టి, మాలిని, పంచచామరము, మున్నగు వృత్తాలను అరుదుగా ప్రబంధాలలో వలెనే వాడి ఉన్నారు.

కందము, సీసము తేటగీత, ఆట వెలది, ద్విపధ, మంజరి, తరువోజ, రగడ, మొదలయిన జాతీయోప జాతీయ పద్యమ లను వాడి ఉన్నారు, "తొహ రాలు" మహిరాష్ట్ర హరికథలనుంచి తీసికొనబడి ఉంటాయని కొందలు విమర్శకులు ఊహిస్తున్నారు. ్రిదానుగారు - ఈతొహరాలనే - మంజరులనే పేరుతో వాడియున్నారు.

నాటకీయ యడగానములలో లేని విశేషము లలో ఈమంజరులు - ముఖ్యమైనవి. ఇవి - హరి కథలలో విశేషించి, సంఖాషణలకు నడుమనున్న "భాంళములను చెప్పే సందర్భాలలోనూ కథను తొందఱగా నడిపించ వలసిన సందర్భాలలోనూ ఉంటాయి,

తొవారాలను, మంజరులనే పేరుతో ఈ దాసు గారే పారంభించి ఉంటారని తోస్తూన్నది. "న_ర్తకి" అనే మాతాచ్ఛందజన్యమైన గేయాన్ని ఈ దాసు గారే కల్పించినట్లున్నది ఇది శ్రీవారి మార్కండేయ చరిత్రమంలోనూ, సావిత్రీ చరిత్రములోనూ ఉన్నది. సావిత్రీచరిత్రములో ఉన్న "న_ర్తకీకి" ఒక ఖాగములో 29 మాత్రలున్నవి. కనుక దీనిని పాడేటప్పడు చివ రను మూడుమాత్రల కాలము అకారముతోపాడితే, ఆదితాళమునకు సరిపోవును. మార్కండేయ చరిత[ు]ములోని "న రైకి" ఒక ఖాగమునకు 16 మాత్రీలు కలిగి ఉన్నది. కనుక అది చతుర్మగతికి సర్పోవును. రగకలకే యీ నామములు-ఉంచబడిన వని ఊహించవచ్చును.

మంజరులలోనూ, ఈ న_ర్థకులలోనూ, పల్లప్పి, అనుపల్లప్పి ఉండవు. అన్నీ చరణాలే ఉంటాయి. రెండేసి ఖాగాలుగల చరణాలు—నెండుగాని, మూడు గాని, నాలుగుగాని, పీటిలో ఉంటాయి. రెండేసి ఖాగాలకు-[పాన ఒక \overline{v} ఉంటుంది. \overline{v} పతిభాగము నకు పేర్యేరుగా యతి ఉంటుంది.

ఇవిగాక, కంచార్థమూ, సీసార్థమూ, గీతా ర్థమూ, యశగానాలలోవలె హరికథలలోనూ ఉంటాయి. చివరను మంగళారతి ఉంటుంది.

ఇవి- (శ్రీ దాసుగారు చెప్పినట్లు గాన్మవబంధ ములు కనుక, ఇందులో ఉన్న గద్యములూ, పద్య ములూ, చూర్డికలూ, వచనములూ, మొదలయి నవి అన్నీకూడా గానముచేయవలసిన వేగాని, కేవల పాఠ్యములు కావు.

బెచిత్యాన్ని అనుసరించి, రసఖావములకు తగిన రీతిలో, శబ్దములు, చిట్ట్ర క్వరములూ, ముక్తాంటాలూ, కూర్పే విధానంలో ఉన్నారాయణ దాసుగారిది అందె వేసినచేయి. ఆయనను "లయ బ్రహ్మం" అని అంటారు. దీనికి ఉడాహరణంగా చెప్పడానికి అసంఖ్యాక గేయాలున్నాయి. మచ్చకు ఉన్నామ సుగీవ మైతిలోని తీంద కీరైన సమీమించ వలసి ఉంటుంది.

రాగము-వసంత. తాళము.....చతుర్మజాతీ ఆట తాళము.

నాలుగవ **కాలాడరములు** నాలుగు ఆశీతముగా ఎత్తుబడి. జల్లవి : (రెండవ కాలంలో) రామా ! నవనవమేఘశ్యామా ! రఘుకులాబ్ధి సోమా ! అనుపల్లవి :- భూమిజా మానసాభిరామ సం

పూర్ణ సర్వకామ ॥రా॥

చరణము :- పత్వజ్ఞానానంత స్వరూప-సజ్జన **హృ**ద్ ద్వీప

మృత్యగుణ కలాప, ధృతహారచాప! సురవినుత బ్రహుప!

- (8) నినగరి-ననీదని-నరిగమ-దమనీద-మదమగ-నీదనిన-రినిదగ రినీదమ-ధారిత-హజ్స్టణు
- (4) రిహా-తజ్ఞణు (4) కాకీట తక ధర్వికీటళక తోం-కీటతక తరి-కీటళక తోం-సమగరిగ-డమగ-మనిదమదననిద-రినిడమతద్దితోం-దరికీటతక ఝణు తధిహాతకిణతకు-దరితకేటదధిగి-ణతదధిగిణత-దధిగిణత ॥రా॥

(రెండావృత్తములు)

త్రీ దాసుగారి నేయరచన విశిష్టంగా ఉంటుంది సావిట్ట్ చర్యంలో ఉన్న బ్రవతి నేయం చివరను, క థార్థములకు భంగము తేకుండా రాగము యొక్క పేరు చెప్పబడి ఉన్న ది.

ಕುಂತಲವರ್ಳಾ. చತುಗ್ರನಗಡಿ.

పు పిలచిన పలుకవదే మలుకా.

చ॥ భక్తాళి మానస మరాళి! కుంతలవరాళి!

(ಕ್ರಿರ್ಗಮು-ವತುರ್(ಸರ್ಚಾಡಿ.

పు కాంతా కనుఁగొనవేయాకాంతాగ**ముసాగసూ**ం

చు నీరతన్ని శ్రామన శ్రీరాగము

ఈ సావ్మితీ చర్యాన్ని శనకు కలలో కనిపిం చిన సావ్మితీ దేవత అయిన దుర్గకు అంకితం చేస్తూ, సావ్మితీ కటాడుడబ్ల పుట్టిన "కథానాయికనూ," దేనిని రచిస్తూ ఉన్నప్పుడు తనకు జనించిన తన పైకెక పుత్తి కారత్నమైన "సావ్మితీసీ" సూచించి ఉన్నారు.

శ్రీ దాసుగారు - హరిశ్చంద్రో పాఖ్యానమును తల్లి దండ్రులకూ, యథార్థరామాయణమును తన ఖార్యకూ. అంకితముచేసి, తదితర కృతులన్ని టిసీ భగవదర్శితములుచేసినారు. క్రీ. శ. 1408 నుంచి 1507 వఱకు జీవించిన 🔥 తాళ్ళపాక అన్నమా చాక్యుల వారికంటే ముందున్న తెలుగు గేయ ములు మనకు దొరక లేదు.

అన్నమాచార్యులవారు తాను రచించిన సంకీ _ర్థనలలో, తెలుఁగుకావ్యాలలో ఉన్న యతి |పాన నియమాలను పాటించేరు

శంకరా **భరణము —** ఆది**తాళము** పుం " అలరులు కురియగ ఆడెనదే "

ఈ కీ రైనలలో పల్ల పీ అనుపల్లపీ, చరణమూ అనే విఖాగము సామా్యముగా కని పించదు. (శీ) శివనారాయణ తీర్ఘలవారి కృష్ణతీలా తరంగిణి లోనూ, సిద్దేంద్రయోగి రచించిన ఖామాకలాప యతగానములోనూ, పల్లపీ, ఆనుపల్ల పీ, చర ణాలూ ఉంటాయి. ఖామాకలాపంలోని ఉదా హరణ చూడండి.

పు ఖామనే సత్యభామనే

ఆనుజ, ఖామరో! శృంగార జగదభిరామనే ముఖ విజితపేందు ధామనే ద్వారశాపురాడ్యు - రామనే వయ్యారి సత్య జభాజ చ. మదన జనకుని వద్దలకాను నా యొదను అదుముకు సుదతిరో మరు కదన మరుదుగ సలిపి నెమ్మది ముదము గదియగనున్న సత్య॥ ఖా॥

కేట్రయ్యపదాలలో రాగసంచారం సంపూర్ణంగా ఉంటుంది. పల్లపి, అనుపల్లపి, చరణాలూ ఉంటాయి. స్వరసంచారము - ఖావానికీ, రాగానికీ, జీవం యిస్తూవుంటాయి. క్రీత్యాగరాజ కృశులలో -సంగీతసాహిత్యములు (ధాతుమాతువులు) సముపా ధాన్యంలో ఉండి, సంగతులకు ఆనుకూల్యము కలి గిస్తూ వుంటాయి.

మాతాకాలము. చాలాచోట్ల - తాకానికిసరిగా ఉండక, అకారాదులతో సరిపెట్టవలసి ఉంటుంది.

శ్రీ దానుగారు _ ఈ వాగ్గేయ కారులందటినీ ఖాగా సమీకించి, మాత్రాకాలము తాళకాలానికి నరిపోయేటట్లూ, సాహిత్యానికి పాధాన్యం కలిగే టట్లూ, కీర్తనలు రచించి ఉన్నారు. యతిపాసా దిఛందో నిబంధనలన్నీ పాటించడమేకాక, ఔచి త్యాన్ని బట్టి అను[పానములూ, అంత్య[పానములూ, స్వేచ్ఛగా ప్రయోగించి, పండితపామరజనరంజక ములయిన కీర్తనలు రచించి ఉన్నారు.

అంత్య్మపాసమునకు ఉదాహారణం చూడండి.

ప. విడువిడు ననుముట్టకు నీ- ్రాపేమ తెలి సెచాలు —— అ. కడకు నవ్వుల పాలయ్యోగా-

న్మాబశుకిటుల మేలు

చ. కౌసల్యకు వలె నాకున్ - గట్టపె పు $\overline{\mathfrak{Z}}$ నాసవతి కేలుబడి $\overline{\mathfrak{Q}}$ మన - నాపనిప $\overline{\mathfrak{Z}}$ (పాదు కాపట్టాఖి మేక ము)

్రీ బాసుగారి క్రీ రైనలలో స్వరమునకు పాధా న్యమిచ్చే కీ గ్రనలు కూడా లేకపోలేదు. ప. ఎందుగలైనే - జన్మను లిట్టివి

() దాసుగారు జా్కీళపథములో ఉన్న గేయ ములలో, పెక్కింటిని స్వరపఱచి | పకటించి ఉన్నారు. ఈ గేయములకు ఏర్పరచబడ్డ్ రాగా లలో, నాలుగో, అయిదో తప్ప, తక్కిన రాగము లన్నీ వాడుకలో లేనిపి, శాన్ర్మముచేతనే సిద్ధించేపి, అయి ఉండడం వల్ల, సంమ్థాయనిద్దంగా నేక్పు ్నా, శిష్యులకే గాని, పీటిని పాడుటకు వేరొకరికి సాధ్యపడదని తోస్తుంది. కలగడ, మంఱల, నాధనాళి, కనాకాంగి, ఘంటారవము, సామవరాళి, వనన్పతి మొదలైన రాగాలలో రచించబడి ఉన్న యీకీ ర్త నలను, సంగీత విద్వాంసులూ, సాహిత్యవే త్రాలు. అయినవారు మాత్రిమే- స్వయంకృషిచేసి సాధించ వలిసి ఉంటుంది. కలగడ - గాయక్షపీయజన్యం. మంజుల - చలనాటజన్యం, నాధనాళి, హానుమత్తోడి జన్యం, అని, యీ జన్యరాగాల మేళక్రలనూ, వీటి మూగ్భనలనూ, గుర్తించడమే - మొడట కష్టము. తరువాత ధాతుమాతు సమ్మేళనం చేయ లోను, | పయోగంలోను, ఉండే అఖండపాండి క్రాన్హా నికి చిహ్నాలుగా యివి నిలిచి ఉంటాయి, ఇందులో ్రపసిద్ధరాగాల**ో ఉ**ండే క్రీస్తనలను మాత్రమే 🜓 దాసుగారు స్వరపరచి ఉండలేదు. వాటిని సుల భంగా పాడుకోవచ్చును.

' గేయమునకు పర్పరచబడ్డ రాగంలోనే, దాని కింద ఉండే పద్యం కూడా పఠించాలనే నియమం' ప్రామాగారు పర్పరచి ఉన్నారు. దీని వల్ల రాగం మార్చడం వల్ల కలిగే రసకంగం ఉండదు. కానకీ శవథంలో ఉన్న కీర్తనల కి)ందఉన్న పద్యాలు పఠించేటప్పుడు మాత్రం ఈ నియమాన్ని 👣 దాసు గారే నడలించి, వీలయిన రాగాలలో వాటిని పాడు కోవచ్చునని శిష్యులకు ఆదేశించేరు.

తీమాదానంద గజపతి మహారాజావారి ఆస్థాన పండితులందఱూ దిగ్దంతులవంటివారు. యువకులైన తీనారాయణదాసుగారికి సంస్కృతఖాషాజ్ఞానం లేదనీ, ఏ శాగ్ర్మంలోనూ పాండిత్యం లేదనీ, ఆ పండి తులలో ఎవరో అన్నారట.

సూర్య లేజస్సుతోను యావనో త్సాహంతోనూ, విద్యావిశేవంతోనూ, ఖాసిస్తూ ఉన్న త్రీదాసు గారికి ఒక మహావేళం కలిగింది. ఆ మహోవేళంలోనే "త్రీకృష్ణజననం" అనే సంస్కృత యశ్రగాన ప్రబం దాన్ని రచించి, ప్రదర్శించి, "వీఁడు సంస్కృతం లోకూడా నిరామాటమైన పాండిత్యం గలవాడే" అని ఆ పండితులచేతనే ప్రశంసించ బడ్డారట. తీరానూ, "తీకృస్ణ జననమ్" "పితృబన్ధవి మోదు నమ్" "ధర్మసంస్థాపనమ్" అనే పేర్లతో మూడు విందువులుగానూ. సంస్కృతంలోనే రచించి "తీవారిక థామృతమ్" అనే పేరుతో ప్రకటించి ఉన్నారు. సంస్కృత గేయమంలోని ఛందోలకుణ వికానము.

త్రీశివనారాయణతీర్ధులవారి మందు-త్రీదాను తీర్ధులనా గారికి మిక్కిలి భక్తి ప్రవత్తులు ఉన్నవి, కనకనే వులలోనూ త్రీశీర్ధులవారి కృష్ణతీలా తరంగిణిని అనుపరించి, కృష్ణతీ త్రీసిదానుగారు-త్రీహరిక థామృతమను రచించి ఉంటుంది. నారు. ఆంధ్రపడ్య, గేయములలో పాంటించవలసిన "ఆయ యతిపానములను సంస్కృత (పద్య) గేయములలో వస్తూంది) పాటించ నక్కరతేదు. సంస్కృత పద్య గేయములలో పా త్ర్మిక పాటించవలసిన యతి ప్రశాయతి రూపమేకాని ఉంటుంది.

వ్ల సాజాన్యము గలది కాదు. అయినప్పటికీ, త్రీశివనారాయణ తీర్ధులవారు - ఆంధ్రులవడంచేత ఆంధ్రానేయ నియతములైన యతిపాసములను భాగవతక థారూపములయిన తన తరంగక్ష్మీనలలో పాటించి ఉన్నారు. అంతేగాక, సంస్కృత గేయ నియతములైన అంత్యపాసములను కూడా పాటించి ఉన్నారు.

శ్రీ నారాయణతీర్హానుసారులైన శ్రీ నారాయణదాసుగారు కూడా తన బిందుకీ రైనలలో ఈ నియమాలను అన్నింటినీ సంపూర్ణంగా పాటించి. ఉన్నారు. శ్రీ నారాయణతీర్దులవారు :----

ఖగయాన సంచార! - ఖండితానురనికర! సకలగుణ సంపన్న! - సత్యపరిపూర్ణ!

అనే క్రీనలోనూ, మఱికొన్ని క్రీనలలోనూ, ఆంగ్రములోని స్రాసనియమాన్నీ, సంస్కృతము లోని అంత్యసాన నియమాన్నీ విడిచి ఉన్నారు.

్రీ నాగ యణదానుగారు - ఈ నియమాలను వేటినీకూడా ఈ సంస్కృతి గేయాలలో విడిచి ఉండలేదు. చూడండి —

కళ్యాణీ - రూపకమ్

ఉం పాహినాం గోపాం! - ఖాగవతజనానుకూల! ద్రాకాంత్ విజితినీల - దివ్యానందాలవాల!

తీస్థలవారి తరంగాలలోనూ, దాసుగారి బిందు వులలోనూ ్రిఖాగవతకథే వర్ణించబడి ఉంది.

కృష్ణ లాతరంగిణిలో కథాకథనం స్వల్పంగా ఉఁటుంది. అందులో —

"ఆయాతి దేవకీ దివ్యసున్దరీ" (దివ్యసుందరి, దేవకి వస్తూంది) అని, నాటకీయ యశగాన పద్ధతిలో పా త్ర్మవ వేశ స్వరూప వర్ణనము సంగ్రహంగా ఉంటుంది.

పద్ధతి ననుసరించి కథాకథనం వి.స్ట్రాంచి ఉంటు ది. హాగిక థామృతంలో ----

க்။ సాదేవకీ సుగుణా । హరిజనన పూరణా |ధు။భూదేవతా, సహానయుతా, – పూతచరితా.

ఇత్యాదిగా దేవకీ స్వరూప స్వభావ వర్ణనము విపులీకరించ బడింది.

కొన్ని ఘట్టాలలో కృష్ణతీలాతరంగిణిలోని రస ఖావాలనూ, హ్యాహృతములోని రసభావా లనూ సమీడించితే, హరికథామృతములోని రస ఖావాలే అతిళయించినట్లు స్పష్టపడుతుంది.

కంసుఁడు దేవకిని చంపబోయే ఘట్టంలో, తరం గాలలోని వసుదేవుడు - కంసునితో యీ లాగున అంటాడు.

(శ్రీ) దాసుగారి హరికథామృతంలో |పబంధ మాజరీ: హేకంస, రాజసుత-(హే) భో గర్మే క్లేష్ల్లి! హే సత్వసంధకల - ి ఆధిభవరత్న ! ముఞ్చభగినీమద్య ముహురధికహృద్యాం! సత్యం వదామి తవ - సత్యసంధో ఒస్మి. దాస్వామి తజ్జాన్య పత్యాని.

> "ఓనర్గేషుడ్ వైన కంసా! రాజసు తా! సత్కుల ్రామాత రత్నమా! మిక్కిల్ అందక తెత్త అయిన నీ చెలైలెని విడువు. ఈ మెకు పుట్టిన సంతతిని నేను నీ కిస్తాను. సత్యం చెప్పుతున్నాను." అవి సామా న్యంగానే వేడ కోవడం యిందులో కనిపిస్తుంది.

> ఇదే ఘట్టంలోని హరికథామృతవిందువులో వసుదేవుడు - కంసునితో అనేది చూండండి:

యదుకులాంభోజి - రూపక తాళం ఉ : మా జహిస్వసారమ్ - మజ్జీ వాధారమ్ |ధు: భోజకులావతంస! - భూతద యూ తంస!

Best Compliments of :-

Telegrams: "CIGARETTES"

Post Box No. 96

Telephone No. 103.

Messrs. TADIKONDA RAMULU

Sole Proprietor: T. S S. PRAKASA RAO

Head Office: GUNTUR

Branches:

Distributors & Stockists for:

VIJAYAWADA

THE IMPERIAL TOBACCO Co OF INDIA Ltd.

TENALI

THE WESTERN INDIA MATCH Co. Ltd., THE TAJMAHAL BEEDI Co.

CHIRALA ONGOLE

PARRY & Co. Ltd.,

NELLORE

THE BRITANNIA BISCUIT Co. Ltd,

౧ పా: కిం విశ్వనీయం ళూన్యమ్ - కింతవ్రభమజన్యమ్ త్వం వృథానఖిభిహి! మే - దారాన్ విజహీహి!

ా పా: తెజగదీశ్వర స్వమసి- ట్ర్రీ హాన్తుం నార్హసి. తృజ దయాలో! కోవ - మఖలబన్ను తావమ్॥

్లో త వాప్యే కానుజాం జాలాం త్వామ్యపి ్ పేమవిహ్వాలామ్ 1 త్వదధీనాం కరిష్యామి, విముజ్భ తవ సోదరీమ్.

.....భయువిలోల ళాతోదరీమ్॥

ఈ నీ చెలియలిని చంపకు. ఈ మె నా జీవనా ధారము. నీపు భోజకుగావతంనుఁడవు. భూతదయ కలవారిలో శిరోరత్నం వంటివాడవు.

మాయా బాంతినల్ల పుట్టిన యీ బ్రహంచము-ళూన్యం. ఇది విశ్వసించ దగినదా? నీవు వ్యద్ధంగా ళయపడకు. నా ఖార్యను విడిచి పెట్టు.

త్రోకాధిశ్వరుడమైన నీవు-ఒ< ట్రిమీసి చంపడం తగని పని.

ఓ దయాళూ! సమ్మబంధువుల**కూ కాపం** కలిగించే యీ కోపాన్ని విడువు.

నీకు ఒక్కాగా ఒకే చెల్లె లీదేవకి. నీయందు ఎంతో [ేమగలది.

ఈ వేడికోలు - ఎంత కఠినహృదయులకైనా జాలీ కలిగించేదిగా చిటించబడింది. శివనారాయణ తీర్ధులవారు రచించిన మీడి మంజరీలో - యతి పాసములూ, అంత్యానుపాసమూలేవు. తీనారా యణదాన కీర్తనలో, శృంగార కరుణరన స్పోరక మైన రాగంలో, శృంగార కరుణ రసాలు మూ_ర్తీళ వించి ఉండడమే గాక, యతిపాసములూ, అంత్య పాసమూ కూడా ప్రజారంజకముగా నెలయించ బడి వున్నవి.

ఈ హారికథామృతంలో తెలుఁగుజాతీయమైన సీసంకూరా ప్రయోగించబడి ఉంది. చూడండి ! అంత్యానుబ్రాసలతో కూడిన యీ సీసం—

్రపతినిత్యము అహ్లాదకరముగా నండుటకు :

నాడార్సు బ్రాండ్ కాఫీపౌడరునే **వా**డండి

— మా నుక్రాక్ట్రంట్స్ —

నాడార్సు కాఫీ అండ్ జనరల్ స్టోర్పు

బిసెంటురోడ్, గవర్నరుపేట

ವಿಜಯವ್ -2 (ಭ್ ಸು ನಂ. 8146)

సీ॥ ''పాహ్మావసన్న రూప! దయాకలాచ! న త్యాలావ! నర్వలో కైక దీప!''

రామగారికి నృత్యములోనూ, నాట్యాభి నయములలోనూ, ఉండే స్రాపీణ్యమును తెలియ జేసే కీర్లనలూ, పద్యమ లూ, కొల్లలుగా ఉన్నవి. మచ్చుకు కింది కీర్లనలోని యీ భాగం చూడండి! కాఫీ - చతుర్మనగితి.

సు పెండ్లికూతులును పెండ్లికొడుకులును పెలయు సాగసు భళిరా!

అగా పెండ్లివంటి ముచ్చట యీ బ్రాబతుకున వెదకిన మరి కలడా !

పా బిసబిసమను నూనూగు వయసుతో మేలమాడువగతో ఒకరికొకరు పూసిన గందముతో, ఒయ్యారపు నడతో.

"బయ్యారపునడతో" ఇత్యాది స్థలములను అభినయించే టఫ్పుడు ఆ మహావ్యక్తి మదర్శించే, "ఆ" భంగిమలు-చూచి తీరవలసినవే గాని బ్రాయ డానికి పిలుపడేవి కావు.

్రీ దాసుగారు నటన ర్రక శిరో రత్న ము గదా! నృష్టమైన పాఠ్యమూ, నిరాఘాటమూ, నీతి ప్రబోధకమూ, అయిన, ఉప్పూస్ ప్రవచనమూ, గంభీరమైన మధురగాన ప్రపారమూ, క్రోసు దూరము వినిపించే "శంభో" నాదమూ సమున్నత, సుందరాకారమూ, శ్రీ నారాయణదాను గారికి సహజసీద్దములైన అలంకారములు.

ప హరిచాసుల (ఖాగవతారుల) [పదర్శనల లోనూ, ఈ నిశేషములు మనకు నేడు కనిపించవు.

విఖావమూ, అనుఖావమూ, అనేబాటిని చక్కగా ప్రదర్శించి, బాటిచేత, సంచారిఖావము లనూ, స్థాయిఖావమునూ, స్ఫురింవఁ జేసి, వాటి చేంకవల్ల, కృంగార హాస్యాది రసములను సభ్యు అకు కలిగించే కవిశ్వచాతుర్యమ నకు హేతువు లయిన ప్రతిఖావున్నత్పత్తులు- టైనారాయణదాసుకు పెట్టని సొమ్ములై ఉన్నవి.

అచ్చతెనుఁగు పదములూ, నాటుతెనుఁగు పదాలూ ఎక్కువగా ఉండి, సంస్కృశవదాలు చాలా తక్కువగా ఉంటాయి. ఉదాహరణం చూడండి,

న రైకి :- " చెలఁగి నెల**యేటి యిసుక తిన్నె పై** చెరలాడు **శా**ర్దూలముల"

ఆయినప్పటికీ రౌద్రభయానకాది రసములను స్పుగింప జేసేటప్పడు కఠిన సంస్కృత పద్రవయో గం ఉండి తీరుతుంది,

స్ట్రా ;- "కఠినజ్యాఘోష,**మాళా ఘనకరటి ఘటా** కర్ణముల్ **(వక్కలింపన్."** —

అవినీతినీ, అధర్మాన్నీ **సూటిగా నిరసించడంలో** చాసుగారి వాక్కు—వృకాయు**ధం.**

సీ ఒకచోట రాజులయొద్ద **నిచ్చకముల పల్కుచు** వెగడు వివ్వ**త్కులంబు.**

ఒక చోట అంచంబులొడిస్<mark>కిమింగుచు</mark> దంభ మొయ్యన**చూపునుద్యోగిగణము** (మార్కం డేయ)

మంచిజీతములనుభవించియు లంచములఁదిననేటికో. (హరిశ్చంద్రద చరిత్ర) "పరమార్థ మెటుచిక్కు ను దంభముచేయు." " అనే హరిశృందచరిత్రలోని కీర్తనలో..... రంగుపాగాజుట్టి-దొంగలంచము బట్టి, పొంగుచు మీనలు సౌన జెట్టి యొంగిలైన కాకికిడబోక తిని |కొప్పి పెంగల్ నంపద్లంగను వారికి ॥పర॥అంటారు.

| **శీజానుగారి లో కానుభవము కూడా** సమ్మగమె ,న్నది.

సావి్త్రీ చర్మతమునకు ముందుంచిన, ఉపన్యా ంలో చేశ్రవసద్ధమైన యీ వర్యర త్నాన్ని వినండి! ॥ నిరు పేదలకు కుక్కమురికి సంతానమ్ము కోటీశునారికి గొడ్డుటికము చేతనై వ కురూప్లో జేరనీయదు చెల్ప. అందగానికి లోని అంగుసున్న మృష్టాన్న హారోగ్య హీశులకుండును, తినగతావారికి తిండి లేదు.

చాలా పిన్నవయస్సులోనే 🔥 వారికి ఉండే క్వతం[త్యాభిలావ చూడండి!

ఎన్నగఁ గోరనప్రోలఖ యించును సంపథ రాతి**ప**ొమ్మకున్........

చావక తీరని గూనినంపులా గున్నది స్వేచ్ఛలేని (బతుకో ఆనులార! ಯೀಕೆಟಿ ಸ್ಕ್ಯಾಮುಲ್ಲ್!" (ನಾವಿಡಿವರಿ ರಂಶ್) 🕩 ರಾಜುಗಾರಿ, ಫ್ರೀಕ್ ವಿಕ್ ಫ್ ಮ್ರಾಪಯಾಗಂ ాడా సమీజాన్హ్మమై ఉంటుంది. శంతనునితో ్గవతి అంట్రూంది.

ಶ್ರ್ಯಾವ್ಯಾತ್ರ್ಯ ಕತುರ್(ನಗತಿ

అ: తబ్దిదం(డుల చాటుదాన-త త్తుపడ నేలా యిది వీలా?

చ: వినుచుంటిని నీగొప్ప నిన్గనుక వలెస్ గంగప్ప

పాదుకాపట్టాఖెషేకంలో మంధర కైకతో అంటూంది ___

సీరాముడా తేడు - సీత పట్టపురాణి.

ఇందులోనే, కౌస్ల్లె, కవుసెల్ల, దనరదుడు, ఖాగెము, తబిసి, రాగవుడు, అనే ప్రాతోచితము లైన తర్భవాలు వాడబడినవి. వచనముకంెట **పేరుగా,** గద్యబిరుబాది వర్ణన ప్రానమైఉంటుంది.

గద్బ: "ఆఖంభువన నిర్మాణర్జుణ నిబస్హాణ, ధురీణ, (శ్రీమన్నా రాయణ దివ్యచరణారవింద మరాద తుంది లేందింది రాయమాణ మానసయు సర్వభూ తానురక్తులై జీవ నృక్తులైన కృత్తె, భ కాలు `.....

వచనరచనలో 🔥 దాసుగారి 🛮 పతిభ కల్పన లతో కూడి అపూగ్వమై ఉంటుంది. 📢 జానకీశప థములోని కుళలపుల త్ర్మీరామచర్మిత గానవర్ణన మును వినండి !

ವಕ್ಷಾಯನಿ ಅಖ್ಬಾಲಕುಲು ಕುಪ್ಮಾದ ರೌದಲಮಾರ್ಡ್ಕೀ దం తీనాదంబులు మనంబుల హెచ్చరింప, కోయి లలు బ్రామాగునట్ల, నెమక్కు గూయు కంగి, నౌట్లు పేయిగరణి, తారాజువ్య లెగయులాగున, డింకీపావురంపు మొగ్గలతీరున, మేల్పటాసామున ర్చినగతి, చ్రకంబులు తిరుగుచాడ్పున........సన్న **కాజులు జ**ల్లు తెఱంగునఁ, గపురుపుటనటిపండ్లో లచు భంగి, మలయమారుతము వీచు సొబగున........ వల్లికన్నియమ్నేతోన్ను హామ్మై నీకీ మనసేమీ! ెసెలయేటీ కౌరటంబుల విధంబున, పూలచెండ్లాడు పాలపున, గవ్వలు గిలకరించురీతి, తేనియలూరు తెన్నున, చిత్తజల్లులాగున, పన్నీ రాలుకుపోల్కి, పండు వెన్నెల గాయుపోడిమి, నన్భతసారంబుగరిమ నిరుపమానంబుగుబల్కు రాగభేదంబు న్ డ్ స్థాయి గా ఏమమూర్చనలొప్ప పెక్కు తాళంబుల, దళ ప్రాణంబు లేర్పడన్ బ్రస్పుట చుందో వ్యాకరణా ర్థంబుల, నవరనంబు లుట్టిపడ, వాడవాడల శ్రీరామ చరితంబు కాడుచుండు, గొంతవడి నిశ్చేమ్మలగు తారును, తత్త్వాళానుసారంబుగా నానందపరవ శులై గంతులిడువారును......అని వాసిని.

"అంద్రేకంలో, ఎక్కువగా ప్రదర్శించబడేవీ," పండిత పామర ప్రజాసామాన్యంచేత జాగుగా ఆదరించబడేవీ, సొంపునింపు పెంపులుకలవీ, అయిన, యశగాన ప్రబంధరూప హరికథలు-(శ్రీ) నారాయణ బాస విరచితము లే?" ఆనడం-నిర్వి పాదాంశం.

తీ దాసుగారి కీ రైనలకు బ్రహసామాన్యములో ఉన్న ంత బ్రహదారము - ఇతర హారిక థా కీ రైనలకు లేదు.

డ్రజూసామాన్య ప్రచారంలో ఉన్న యీ ప్రసిద్ధ క్రీ రైవలు ఆంధ్రదేశమ లో అంతటా వినిపించేవే.

్ "రామచ్చద్ర, సీతామనోవారా!'' "ఓరోరీ గణపతిరా'' "రణధీరాకపివీరా!'' "లేజవ్వనంపు పసందు'' "పష్టి సేయుదు తపస్థిరాయా'' "చాటు చున్న దద్దో భేరి," "వరీవహ్యారీ" " నమగన్న శబ్ది రాంకా కనుండి" "కాంతా కనుండి" బ్రేతి హరికథలోను ముందు, ధర్మమును థ_క్తిని, నీతిని, జ్ఞానమును గట్టిగా బ్రహ్షాధించి, బ్రస్తుత కథా నాయకులకు ఆధర్మాదులను అన్వయించి, తరు వాతనే కథావిమయమును ప్రారంభించడము— తీ నారాయణదాన యతగాన బ్రబంధములోని ముఖ్యవిశేషము. వీరి తరువాతనే రచయితలందరూ, ఈ మార్గాన్ని అనునరించేరు.

్రామాస్త్రారు 82 సంవత్సరములు ప్రహారాధ నమూ, భగవచారాధనమూ చేసి 1945 లో జగన్మాతలో ఐక్యముపొందిన ధన్యాత్ములు

గీత, ఖాద్య, నృశ్య (నాట్య) త్రయ నమ్మేళ్ నమే-సంగీత బ్రవర్శనము అనే సంగీత బడుదును బ్రమాణికరించి, తీ శివనారాయణతీర్ధాడుల వలే, సత్యమైన సంగీతము నారాధించినవారు తీ జాసు గారు. తీ నారాయణడాన శతవార్షిక జయంతీ మహోత్సవ సందర్భమున తీ వారి యడగాన బ్రవంధ హరికథలను, బ్రవర్శింప జేయడంతో పాటు. వారు బ్రవర్శించిన, ధర్మమునూ. భ_క్తినీ. నీతిసీ, జ్ఞానమునూ, ఆనుసరించడమూ, తీ వారి హరికథ లను సర్వాంగ సుందరముగా బ్రవర్శించిగల విద్యార్ధతలను విద్యార్థులకు కలిగించడమూ, బ్రవక్శాతలను విద్యార్థులకు కలిగించడమూ, బ్రవక్శాములని మనవి చేస్తున్నాను.

పెనుకొండం దల్టిందఁ బెట్టుకొని యుర్విస్ జూల $\frac{1}{2}$ దేవులా డు నటుల్ మామక చిత్రపద్మమున సైస్ట్రేస్ బాదుకొన్నట్టి ని న్ను నజసా)టిత వత్సలుస్ భువవజంధుస్ మాని యారోగ్య మి మ్మనీ నే మ $_{2}$ ్యభివక్కులస్ దలపనేలా? సూర్యనారాయణా!

🐧 దాసుగారి "సూర్యనారాయణ శతకము" నుండి.

With the Best Compliments of:

INDERJIT SINGH RAVINDER SING & Co.,

MANUFACTURERS OF PLANKS & CASES

We manufacture special P. F. cases for Export of Tobacco

Head Office:

8 & 9, BENTINCK STREET,

CALCUTTA-1

Phone - 23-8081/82

Telegram: "PINEPACKER"

Branch Office:

P. O YAMUNA NAGAR

Dist, Ambala.

Phone - 43

Telegram: "PINEPACKER"

శ్రీ నారాయణదాసు: స్వరూప రేఖ

🗕 శ్రీదుప్పూరి పేంకటరమణశాస్త్రి

ఆంధ్రదేశమున పారికథాకథన ప్రక్రియ ఆరం ఖించిన చాదిగా నేబటిచాడక త్రిమదజ్జాడాదిఖట్ట నారాయణచాసువంటి కథకుడు పేఱొక డవత రించి నాల్లులుంగము.

నారాయణదాను బహుఖాషాభిజ్ఞుడు. సంస్కృతము, అంద్రము, అంద్రము, ఉడుదూ ఖాషలలో సాధారణ బ్రవేళమాత్రమగాక, ఆ ఖాషలలో కూలంకషముగ వైదుష్యము సంపాదించి, అందు స్వతంత్రముగా పాలగా కవితానిర్మాణ మొనరించి, కమనీయములగు కావ్యము లనేకములు సంతరించిన బ్రతిఖావంతుడు. ఈయన రచించిన స్వతంత్రములగు "తారకము" మున్నగు సంస్కృత గ్రంథములను, "తాటసారి" మున్నగు సంస్కృత గ్రంథములను, "ఉమర్ఖయ్యాం" మున్నగు ననువాద గంథములను చదువరులకు సుపరిచితములు. పీరి అర్భతేనుగు రచనమున కృతకత్వము లేళమును గోచరింపక ఆ కూర్పు మిక్కిలి సుబోధకమయు, రమ్యమయు చదువరుల నాకర్వించును.

ఈయన న్యాయ, పేదాంత, వ్యాకరణ $\mathbf{v}(\underline{\chi})$ ముల సంబ్రామాయములను సమ్మనముగా నాకళించు

కొన్న అనుభవశాలి. గానశా(స్త్ర మర్మములను సాకల్యమతో నెటింగిన |పవీణుఁడు. శా<u>్స్ర</u>విజ్ఞాన మా|తమగాక | శుతిేపియముగా, సకల జనరంజ కముగా, మహాసథలలో గానవిద్యను వెలయించిన ఉత్తమగాయకుడు. అఖలానంద దాయకములగు **హ**రిక థా సంక్షీర్తనములను ఎన్ని టినో పండిత లోక మునకును, పామరజనానీకమునకును ఆకర్వక మగు లలిత మార్గమున వ్వయముగా సంతరించి, ఆ మార్గమున ఎంద జెందఱో శిష్యులను తీర్పిదిద్ది చేళమున కొసంగిన ధన్యజీవి. హారిక థాకథన [ప్రక్ యను ఒక కళగా తీర్చి లలితకళా విఖాగములలో ాదానికొక సుస్టిరమగు మన్నతస్థాన**ము** కల్పించిన సుథీశిరోమణి. ఋ గ్యేదమును శాష్ట్రీయ సంప్ర **తాయా**ను రూపముగ, తాళలయాను బద్దముగ గాన మొనరించుటకు అనువుపులుప సంకల్పించి, అట్టి సరణి నేర్పఱుప చిరకాలము తన కల్పనా నై పుణిని వినియోగించి, దీకుతో కృషి యొనరించి, ఋ గ్వేద సూ క్రములను జ్రూతి రమణియమ**గు** సంగీత సరణిలో తాను పాడుచు, ఇతరులచే పాడించుచు, ఇట్టి యొన్నో విద్యావినోదములతో కాలము గడపిన ఖాగ్యశాలి.

ఖాషాపాండిత్యము, రచనా వైదుష్యము, గాన ప్రావీణ్యము, కథననైపుణ్యము మున్నగు నిన్ని శక్తులు తనకుం గలవను గర్వమాతనిలో ఆవంతయుం గానవచ్చెడిదికాదు. పెద్దలతో పిన్నలతో అతిగార ముతో ఆమితపాత్సల్యముతో నిరంతరము మెలంగు టకు ముచ్చటపడు విశాల హృదయుఁడు. ఎల్ల బారిని తానును, ఎల్లవారు తన్నును ఓరీ, ఓరే యని చనవుతో ఆప్యాయముతో సంబోధించు టకును, సంబోధించు జేసికొనుటకును ఎక్కువ మక్కువ పడుచుండు సుహృద్భావ సంపన్నుఁడు. రండీ, కూర్బోండీ, పాడండీ, వినండీ అని యా అండీలు మనకెందుకురా యని ఆయన తఱుచు అనుచుండుమాట. ఆ సువిశాల కోమల హృదయ పరిమళమునకు ఎందజూదఱో పిన్నలు, పెద్దలు, పౌరులు నిత్యము కోరి చేరుచుండు వారు. ఆయన దినచర్య నియమబద్ధముగా నుండెడిది.

|పితిదినము ఉదయము స్నానాదికము ముగించు కొని, ఒక కౌపీనము (కాసెకోక) ధరించి. మేడ మీఁడి తనగదిలో ఇర్చుక్కల గ్రంథము లమర్చఁ బడియున్న ఒక మెత్తని పాన్పువయిని గూరు చుండి చదువుచునో, ౖవాయుచునో, పాడుచునో వరమూల్లాసముతో కాలము గడపుచుండెడివారు. ఆయన వసించు వీధికి కానుకు రైవారి వీధియని వ్యేవహారము. ఆ కానుకు_్తి వారు 'సంపన్ను లు, పహ్బాదయులు, ఈయనకు మి[తులు. తన [గంథావ **లో**కనములో, పర్మిళమలో, పరిశోధనములో చ సమయమున ఎట్టి మాతన విశేషము స్పురించి నను వెంటనే దిగ్గునలేచి ఆకౌపీనముతోనే వారి మేడకోగి ఆ విశేషము తెలిపి ఆనందించుచుండు వారు. వారండఱును అది యొక మహాళాగ్యముగ భావించుకొనుచు ఈయనను గౌరవించుచుండు ವ್ಯಾರು.

10 గంటల ప్రాంతమున మహారాజా సంస్కృత కళాశాలా పండితులు పెక్కుమంది ఆ వీధినే కళా శాల కోగుచుండెడివారు. వారలో పెద్దలు, ైవైయాకరణ సార్వభాములునగు మహామహోపా

గమనించి, మేడదిగి, వారినాపి "సమాయ్, కౌముదిలో ఈ పంక్తిని ఇట్లు అన్వయించినాను. ముక్తావళిలో ఈ పంక్తికి ఇట్లు అర్ధముచేసి 🖺 న్నాను, ధ్వన్యాలోకమున ఈ పం_క్తికి ఇది ఆంత రార్థమని ఊహించినాను, తేడాలేదుగ**డా" అని** పవేవ[ా] తఱుచు అడుగుచు సం|ప**తించుచుండెడి** వారు. ఆయన ఆమకొన్న దెల్ల, సాం₍పతాయిక మయిన చక్కని సమన్వయముతో నిరాజే.ప మయిన సొధుమాగ్గము కావలసినడేగాని తబ్బి బ్బుగా నుండదనియు, ఆ ప్రతిభ అసామాన్య మనియు ఆ పండిత చ్చక్రవ్రాలు అచ్చేరు పాటుతో మెచ్చుకొనుచుండువారు. అట్టిపండిత సార్వభౌము లతో | పసంగించునపుడు గూడ వారి పర**స్పర** సంఖాషణమున పకవచన _|పయోగములెగాని "అం**డి, కొండి" అను మన్న** నలు వినవచ్చెడివి కావు.

మధ్యాహ్నము 8 గంటలదా క ఇల్ల కదలు నళ్యానముగాని ఆవసరముగాని ఎప్పుడును ఉండెడిది కాదు. 8 గాటలకు బజారువీధికి షి కారుగా తఱుచు బయలుదేఱు చుండెడి వారు. ఆ బయలు దేఱునపుడు ఆ కౌపీనము విడిచి ధరించువేషము మహారాజవేషమును మించి యుండెడిది. ఆ దుస్తుల శుగ్రశక వాటివిలువ ఆశ్చర్యకరముగా నుండెడిది. ఆ కొండజాతి కౌపీనమో ఈ నాగరీక రాజవేష మౌతప్ప, మధ్యరీతి వేషమునకు తగిన దుస్తులు ఆయన కుండెడివే కావు. చేతికిని కాలికిని ప సంస్థానముల లోనో మహారాజులు బహారాకరించిన బంగరు కడి యములును, మెడలో నొక సున్ని తమయున ఖంగరు గొలుసును, [వేళ్లకు రశావైంగుళీయకములును,

ఇుచు మించు ఎల్లవేళలను నుండెడిపి ఆవిలాన వేషముతో, పొడవయిన బంగరుకట్టు చేతికఱ్లతో ఒయ్యారపు తలపాగతో ఒఁటరిగా ఇల్లువెడరి వీధి లోనికి వచ్చినది మొదలు త్రోవలో ఒకరొక్కరుగా వెంబడించుచు బజానునడువు గంట స్థంభము చేరు గప్పటికి ముప్పది నలువది మంది అనుచరుల య్యేడి వారు ఆయన వేషమునకు అబ్బురపడుచు కొందఱు. మాటలకు ముఱియుచు కొందఱు, ఆ చేతిక ట్లాకే ొత్లుపోవుచు **ొ**ందఱు, ఆ లపాగసే తింకించుచు 👣 దఱు ఇటులనేకరీతుల ఆయనను షి కారులో కలిసిన వారు తిరిగి ఆఱుగఁటల కిలుసేరువఱకు విడిచెడి వారు కారు ఆ ఆకగ్రకత ఆట్టిది. దాసు గారి సానుచర సంచారమును రాజకీధిలో ్రవత్యక్ష ముగ పలుమాఱు తిలకిం-నిన వాండనగుటేచే గుఱుతులోనున్న కొన్సి వివరములు ౖవాయఁ గలుగు చున్నాను.

ఆ బ**జారు** గంట<u>న</u>ంభమువద్ద నిత్యము ఎవలెవరో ఖిడుకులు కూర్చుండి పాటలు పాడుచుండువారు.

ఒక్కొక్కరోజున ఒక కంఠస్వరము వినఁబడి న్ఫడు మనదాసుగారు అ్లై ఆఁగి చేతికట్ట గడ్డ మున కానించి, ఇంచుక వాగి నిలిచి ఆపాట విను చుండువారు. దాసుగారు ఆఁగి వినుచున్నారను గనే ఆదారిని రాకపోకలు గావించు వారెల్లరును అదొక వింతగా అచ్చటనే ఆగోడివారు. క్రమ ముగా కొలఁదెనేపటికి ఆశ్రీతల సంఖ్య రెండు ముగా కొలఁదెనేపటికి ఆశ్రీతల సంఖ్య రెండు ముగుడు వందలకు పైఁబడి బజారుదారి కట్టువడె డిది. ఆ సెంటరులో పోలీసువారున్నను వారుగూడ దాసుగారి ప్రక్క కేచేరి త్రోతలలోనే కలియుటచే మటి ఆదారి తెఱవి అయ్యెడిదేకాదు. వచ్చిన బండ్లు ఆకొనను ఈకొనను నిలిచి. పోవలసినదే బండ్లుతోలువారు, బండ్లలోని నారు గూడ దిగి ఆసమ్మర్దములో జనమను తప్పించుకొని దాసుగారి దగ్గఱకే పోవుచండెడి వారు. ఈ జనమంతయు పాటగానిని జూచుటకుంగాదు. పాటవినుటకును గాదు. పాటవినుచున్న దాసుగారిని చూచుటకు. కొంతసేపువిని దాసుగారు "అచ్ఛా" యని ఆగౌళకంఠముతో గట్టిగా పలికి తలయూపుచు జేబులో చేయిపెట్టి తోంచినదితేని ఆ ఖితుకుని ఒడిలో పడపేసెడివారు. అయ్యా ఇంక చూచు కొండి. ఆ బిచ్చగానికి ప్రతివ్య క్తియు పకొంతో నేను నేనని ఉత్సాహముతో ఇచ్చెడివారు. ఒక్క తణములో ఆ ఖితుకుని ఒడినిండిపోయెడిది. ఎప్పు డైనను బతారులో ఎచటనయిన ఒకగుంపు కాన వచ్చినచో అచట దాసుగారున్నారు కాంబోలు ననియే జనులు ఖావించెడివారు.

ర్మాతివేళలందు తఱుచు దాసుగారి యింట గానసళలు జరుగుచుండెడివి. అటు ఉత్తర దేశము నుండి హిందుస్థానీగాయకులో, ఇటు దడిడిదేళము నుండి కర్ణాటకగాయకులో విజయనగరము వచ్చి నచో దాసుగారి యొద్దకే వచ్చెడి వారు. విజయ నగరమున నుండెడి సంస్థానోద్యోగులు, ప్రభుత్వో ద్యోగులు, తక్కిన పౌరముఖ్యులు అందఱును దాసుగారికి ఆ ప్రమిశ్చ్రత్తు. గానసభ చేయింపు దలంచి దాసుగారు కలురంపుగనే వారెల్లరును దాసుగారి యింటిలోనే జరుగు ఆ గానసళలకు తప్పక పతెంచు చుండెడి వారు. అయాచితముగా ఆ క్రోతలవల్ల ఆ గాయకులకు తృ ప్రేకరమగు సన్మా నములు జరుగుచుండెడివి.

దాసుగారు జీవితమున ప్రయంశములందును ఎట్టి లోటును లేకుండ, తృప్పితో, ఉత్సాహముతో, ఉల్లానముతో, విలానములతో, భోగములతో, గౌరవముతో హోయిగా కాలము గడపిన ధన్య జీవి భ_్తిపాగవళ్యమి తోడి హరికథా సంక్రీర్త నములచే పవిత్రహ్మాదయుఁడయిన పుణ్యమూ_ర్తి.

ఆయన హారికథా కాలజేవము సేయుచుండ; అది క_క్తిరస్తుపూరితమగు హారికథా కథనమా? మైమఱపు గావించు గానసభయా? కమసీయమగు కవితాగోష్ఠియా? నరసమగు శాగ్రా నిచారమా? లబితమగు నువన్యాసమా? అనిపించెడిది. ఇన్నింటి రుచులును అందు మిళితములయి యుండెడివి. కథా మధ్యమున తన్మయుడయు నృత్యము సేయుచు పద్యములో పాటలో అప్పటి కపుడు ఆశువుగా కల్పించుకాడ గూడ గానవచ్చెడిది.

సంతపట్టులలో సందుగొందులలో సంచారము గావించిన హరికథా బ్రక్షికియకు, చ్యకవర్హుల

దర్భారు అందును, ప్రఖ్యాత నగరములలో పెక్కింట పురమందిర మహిసభలయందును విశిష్ట స్థానమును గల్పించిన జూసుగారి వైదువ్య ప్రాపీ జ్యాములను ఎవ్వరెంత వర్ణించినను అయ్యవి సౌకేష ములై యుండును.

అసామాన్య బ్రతిఖ, అనేక ఖాషల పాండిత్యము, అనేక శా(న్రై) పరిచయము, కవి తారచనా చాశు ర్యము, లభితగాన ప్రాపీణ్యము, సముచీత వక్షృత్వ కౌళలము, అసాధారణ కల్పనా నైపుణ్యము, అఖల జనాకర్షణ సామధ్యము మున్నగు అనేక విశిష్ట శక్తుల సంమేళన సామరస్యముగల యిట్టి హరిచాను మనదేళముననే కాదు - ఏ దేళమునను నఖూతో నభవిష్యతి.

Codes used :

Bentley's A. B. C. 6th Edn,

Tel: "NICOTINE"

Phones :

Factory: 1558
Godineni: 824

Mittapalli: 846

196

Gogineni & Mittapalli Co.,

(Lesses of Guntur Tobaccos Ltd., Tobacco Redrying Factory)

TOBACCO MERCHANTS & EXPORTERS

POST BOX No. 77,

GUNTUR-1.

ఆ మూల్య రత్న ము 🗕 గ.ణ నీ య మూర్తి

— శ్రీ వడ్లవూని నరసింహదాసు

మద్దురువర్యులు ఎమదజ్జుడాదిళట్ట నారాయణ దాస వర్యులను గూర్చి నాకొలది చిన్ని మాటలతో మడువుచున్నాడను.

పార్వతీపురమునకు ఆగ్నేయదిక్కుగానున్న నువర్ణముఖినదీతీరమున నున్న అజ్ఞాడయును గామమందున అదిభట్టకులమందు ఖారద్వాజస గో తమున వేంకటచయన లశ్మీనరసమాంబల గగ్భ మున నావిర్భవించిన పుణ్యమూౖర్రి. రక్తాడి నామ సంవత్సర శ్రావణ బహుళ చతుర్దళి దివసమున జనన మందిరి. వీరి ఐదవ వత్సరమున తల్లిగారితో కలిసి గుంపడును బలరామ ఉ తములో లాంగుల్యజంఝా వతి నదులసాగరసంగమమునగల సోమేళ్ళరాయము నకు పెళ్ళిరి. అ చృట శివరాత్రి దివసమున శివుని దర్శించి తల్లిగారితోకలసి తిరిగి ఇంటికివచ్చుచూ మార్పతీపురపట్టణమున రంగయ్యగారి పు స్త్రక్షకు మాలకొట్టువన్లకు వచ్చి భాగవత మున్న దా అని యీ ఐదువండ్ల ఖాలుడు అడుగగా యజమాని వికట ముగా నీకు ఖాగవత మేల ఎల్లుఎల్లు మన తల్లిగారు ఆశ్చర్యమ గా 'యేదీ చదువువుని' ఖాగవతము చేతి కిచ్చి చదువమన అందు స్రాప్తమస్కంధమున ప్రవ్యాత్త చర్మిత 4 పద్దెములు చదివి ఆర్థము చెప్పగానే అశ్చర్యమున ఆ ఖాగవశప్ప్రస్థకము, ఒక్కరూపాయి తాంబూలముననుంచి యా తనికిచ్చెనని వింటిని. తండిగారు వేదాధ్యయన పంపన్నులు. తల్లిగారు ఖారత, ఖాగవత రామాయణములు ఆమూల్బాగ

ముగా చదివి అగ్ధముచెప్పగల్లే సమర్ధత కల**వారు** సౌక పారాయణచేసి ఆరుణము నిత్యమూ వరించేవారట తెండిగారు. అట్టితపళ్ళాలున**గు** మ్రోతి యులకు యెట్టి పవ్మితనం తానము కల్గుట వింత కాడు. ఆట్టి ఖాలుని సూర్యనారాయణ అను చేరుతో పిలచుచుం డెడి వారు. మాగురు దేవులు దినదిన _|వవ ర్థమానులై కావ్యములు పఠించి తరువాత బ్రోబ్బిలి వాసావారివద్ద సంగీతము న భ్య సి o చి కొలది మాసము లచ్చటనుండి విజ**య**న**గరము చేరిరట.** అచ్చట మహారాజావారి ఇంగ్లీషు, కాలేజిలో ఎఫ్. ఓ. చ దు వు తూ పరీతలయందు మైసూతు మంచి అనంతరామ ఖాగవతర్ గారు కథాగానము 🚺 వేణుగో పాలస్వామి వారి ఆలయములో గ జేంద్ర మోజము కథాగానముచేసిరట. త్ర్మభృతి హరి కథలలో [పావీణ్యముకలిగి ప్రభ్యాతి గణించిరి. మహిఉపాసకులై హార్కథలను రచించి సంపూర్ణ <mark>రామాయ</mark>ణమును యతగానముగా రచించిరి, వీరి అపార్మజ్ఞ బహుమఖములుగా ఆ కళానరస్వతి విజృంభించినది. వీరు శకపురుషులుగా గణించబడిరి, యేమన, వీరు పోతన, త్యాగరాజు, జయదేవులను సరిపోల్చదగు వారే. త్యాగరాజు ఒక్క కీర్తనములు మాత్రమే రచించెను. పోతనామాత్యుడు గద్య పద్యరూపములలోనే గచించెను. (శ్రీకృస్టుడు π ាត្រឹទ្ធាស្ត្រក្នុង ស្លាប់ π ាល្ងាល់ ស្ត្រាស្ត្រក្នុង ស្ត្រាស្ត្រាស្ត្រាស្ត្រក្នុង ស្ត្រាស្ត្រក្នុង ស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រ ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ត្រាស្ត្រាស ស្ត្រាស ស្ పడి మృగాదులను రంజింపచేనేను గాని, మా గురు

స్వయముగా వీణావాద్యముచేసి పాడి కీర్తనలు దురవగావాము. ఆది చదివి స్వయంగా ఊహించు రచించిన జాగ్లేయకారులు. నవరసతరంగిణి అను కొనుట తప్ప వచింపనలవికానిది. ్గగంథము ననరసములు పుట్టిపడినాల్లు యున్నది. ఇట్టి గ్రవనీయమూ_ర్తిని యావడ్భారత వర్షమున సాహాత్యమున మహాకవి కాళిదాసు, భవభూతుల కవితతో నరిగా తూగుతున్నారు. హిందీ, ఆంగ్లము, పారసీ, అచ్చతెనుగు, ఆంగ్రము వీరి రచనలకు చేకూరును. పాత్యము. యిన్ని టీని మించినది అమూ ల్య

వర్యులు। జాన్మా డౌఫీణా గాధి నౌగాయతం అన్నట్లు |గంధము జగజ్ల్యోతి. అది యిప్పటి పండితులకు

గల మజలు నిత్యము స్మతిస్తూ పూజిస్తూ వారి రచనలు పఠిస్తూ ఉన్న సకలసన్మంగళములు

LO TOBTOBE

With the Best Compliments of:

M/s. K. S. SUBBAIAH PILLAI,

TOBACCO EXPORTERS.

GUNTUR.

WITH THE BEST COMPLIMENTS FROM

BROOKE BOND INDIA DRIVATE LIMITED

Blenders of Fine Teas & Coffees.

 $oldsymbol{a}$

FOR QUICK AND SAFE TRANSPORT OF YOUR GOODS ALWAYS REMEMBER

•**◊◊◊◊◊◊◊◊◊◊** • **◊◊◊◊◊◊◊◊◊◊**

TRANSPORT CORPORATION OF INDIA (P) Ltd.,

Regd. Office: Unsohsum Road, SHILLONG.

Head Office: 25/27 Kalikrishna Tagore Street, CALCUTTA - 7

Hyderabad Office: IV-C-6-788 "Rath Khana" Near Mehboob Ki-Mehendi HYDERABAD - 2

PHONES: $\begin{cases} 47231 \text{ (P. M. B. x)} \\ 46355 \end{cases}$

Secunderabad Office: No. 92 Pan Bazar, SECUNDERABAD

(PHONE: 72468)

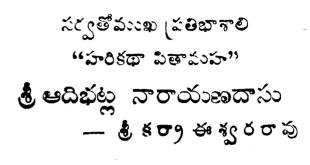
Sanatnagar Office: Plot Lo. 2 Jawahar Colony, Opp HYLAM

Sanatnagar HYDERABAD - 18 PHONE: 39240

Chirala Branch: High School Road, CHIRALA

RELIABLE AND REGULAR TRANSPORT IN INDIA WITH LARGE NET WORK OF

131 BRANCHES.

"ఆరవయేట నిన్నరయు వెరవు దెరిపి <u>వె చిరి కన్న వార్పోచ నాకు</u> ఆ నాటి నుండి నే నాడుచుం జాడుచు నీ పేరు చాటుచుంటి నలు కొసల" (పేల్సువంద)

ఆకవయేట ఉపనయనం అరిగింకట 🐴 నారా యణాసుగారికి. ముక్కువచ్చలారని ఆ పసిశనం నుంచీ పర్మబహ్మ తత్వజిజ్ఞాన ధ్యేయంగా, జీనిత పరమావధిగా, జన్మాంతర సుకృతముతో లక్క్రమైన సహజ నంగీత సాహిత్య (పతిళ వెలబోసి నిండు తనివితో ఆజన్మాంకం తెలుగు జాతికి ళ_క్తి, జ్ఞాన బ్రహిళములను బ్రసాదించిన ధృవతార 🕩 నారా యణదానుగారు. వీగింటి పేరు ఆధిళట్ల జారు. పూజ్యు 👣 వేంకట చైనులు, నరసమాంబ 🛊 దాసు గారి జననీ జనకులు.

66666666666666666666

పడేండ్లు నిండకుండా **కొమ్ము**లు .తిరిగిన సంగీతజ్ఞు అకు వెఱపు కల్గే విధంగా రాగం, తానం పల్లవి పాడగలిగారు. మామాగు మీసాల మాత్న యవ్వ నంలో గీర్వాణాం| ధాలలో మహాకావ్యాలు, యడ గాన బ్రహుంధాలు రచించ గలిగారు. స్వయం ಕೃಷಿ δ^{-1} ಅರಶ್ಬಿ, పార δ ಕ್ಷಮ. ఉర్దూ, ఆంగ్లము మున్నగు ఖాషలలో కూలంకష పాండిత్యాన్ని అతిస్వల్ప కాలంలో స్వంతం చేసుకొన గరిగారు. ಇವನ್ನು ಒಕ ಮಾಹ್ತತೆ 🐧 ಸಾರಾಯಣದಾಸುಗಾರಿ హారిక థా సృష్టి ఒక్కటీ ఒక యెత్తు. నృత్యం, బాలుగవ యేటనే ఆంగ్ర మహాళాగవరం గానం, అభినయం, బ్రహ్హాధం, విమర్శ, వినోద అనర్గళంగా చదువ నేశ్చారు 🌓 రామగారు. ప్రపంగం మొదలగు బహుముఖ ప్రజ్ఞలను ఏక

కాలంలో సమ్మేళనం గావించే ఒక విమాత్న ఓశిష్ట కళారూపాన్ని సృష్టించి వేలాది వేదికలమీద కోట సంఖ్యలో అంద్ర, ఆంధ్రేతర ప్రజానీకాన్ని రంజింప జేసిన కళాతపస్వ త్రీ దానుగారు. అంటే చారువా కుని దగ్గర్నుంచి కారల్ మార్క్స్ దాకా ప్రపంచ చరిత్రలో మనం విన్న నాస్త్రిక వాదుల సిద్ధాంతా లన్నీ యేక మొత్తంగా దొంతి పెట్టినా, త్రీ దాను గారికి ఒకేఒక్క జన్మలో లభించిన ఈ అప్పూర్వ, అని తరసాథ్య దివ్య ప్రతిభకి భాతిక పరంగా నిర్వచనం దొరకటం అనంభవం, అసాధ్యం, అనూప్యాం అనే నంగతి నిర్విఛాదం.

్ చానుగారు రచించినే న్వతంత సంస్కృతే కావ్యం "తారకమ్" అనే గ్రంథానికే అంతర్జాతీయ మార్యాతి లఖించింది. మార్బర్లో విశ్వవిచ్యాలయంలో పాచ్య ఖాపల గురించి పరిశాధన చేసిన మేధావి కోవి, అయిన బ్లాఫెసర్ కె. గిల్డనర్ క్రీ దానుగారి "తారకమ్" చెదివి ఆనందపారవశ్వతతో—

జూనాతేయన్న చంబార్హా జానతేయన్న యోగిను జూనీతేయన్న భర్లోపి తజ్జానతి కవి స్వయం॥ వచ స్పుధామయం కావ్యంపీత్వాహం,తృ ప్రమానస్తు కృతజ్హ్యాలఖ బ్రహంసామి భవంతం కవిళేఖరం॥

అని జోహార చేస్తూ రెండు శ్లో కాలను రచించి త్రిచాస్తుగారికి పంపాడు.

1910 లో కలక జైలో ట్రీ దా ను గారు న్యయంగా రచించిన నంస్కృత యక్షగానం "హారి కథామృతమ్' నుంచి సంస్కృత గేయాలు చేస్తున్న సంధీలో ధారాపాతంగా కథా నిర్వచనం వినిపిన్నూ సృత్యం, అఖి నియం ట్రిడ్స్మూ పుంచేలో పార్ దివ్య నుందర్ విగ్రి హార్ని తిలకించి, ఆయున అపూర్య, పానూత్నకోళా

స్మెప్టిని ప్రకించి, ని ప్వేరపాటుతో మూడున్న రగంట లక్ష్మాగా తన ప్రమరచి పారవర్యం చెందిన విశ్వక్షిపై రహిందులు తీ దానుగారిని ఆలి గనం చేసుకొని, "మీరు యంతటి గొప్ప సంగీతం ఎకరివద్ద అశ్యసం చారు?" అని ప్రశ్ని స్త్రీ దానుగారు కొంటెగా నవ్వుతూ చూపుడుపేలుతో ఆకాళంకేసి అభినయిస్తూ "దేవుడిదగ్గర" అని అన్నారట.

ైతెలుగుదేశంలో యిటు భొబ్జిలి ఖాగవశ్ర, అటు కూచిపూడ్తి ఖాగవతం ఈ రెండింటిక న్నా ముందునుంచి "గొల్ల సుద్దులు", చెక్కళజనలు, పురాణపఠనం, తోలుబొమ్మలాట, అనాదిగా వస్తూన్న వినోద కాల ఉప్పాలు. అయితే వీటిలో యే ఒక్కడానికి, సామాన్య స్థాబలకి పకళాలంలో వినోదం, విజ్ఞానం, భక్తి, ప్రపంచజ్ఞానం ఆందిమ్హా ఋజువ్రవ, సత్నీలం ఉద్దీపింపజేసే శ_క్తి తేదనే చెప్పాల్సివుంటుంది. అయి కే 🔥 నా రాయణదాను గారు సృష్టించిన హార్తిక థా కళారూపానికి మాత్రం ఈ అన్ని ్రవయోజనాలు పక కాలంలో సాధించే ళ క్రి. స్థాన సంపత్త్రి దైవద తంగా పట్టువడ్డాయి అంటే - అది ఆ మహాపురుష్టుని తపఃఫలం. పోతే. 🖢 దాసుగారికి ముందు ఈ హరికథ ఉంచా్ల? లేదా? అనే ప్రశ్నకి తావేలేదు. ఎందు**చేశం ఓ** తెలుగు దేశంలో లేదు -మహారాష్ట్ర దేశంలో ఒక 🔈 ఆడుతూ పాడుతూ పుంటే ఆమె కిర్ముక్కుళా యిద్దరు పురుషులు నిలుచుని వంతులు హారిగా చౌప్పేకథ ఒకట్ వుండేది. అట్లా గే దడిణ చేశర్తా ముఖ్యంగా తమీళ్లపాతంలో ఒక పురుషుడు నిలు చుని కథ మాటలలో చెపుతూ వుండగా వంతగా వేరొక పురుమడు మధ్య మధ్య భ క్త్రీ క్రనలు ఆల పించే కథా కాల ఉప్ప (హరికథ) ఒకటి వుండేది.

తమిళ సాం[వదాయంలోవున్న ఈ కథాకాల చేశుపం యివ్పటికి సుమారు 85 గంశత్సరాల క్రితం విజయనగరంలో "కానుకు_్త్రివారు" అనే ఒక సంపన్న గృహాస్థుల యింట, "సూర్యనారాయణ" అనే పదహ్ రేండ్ల విద్యాంగ్లి వినటం తటస్టించింది. ఆ కుణంలోనే యీ నాడు తెలుగు దేశంలో వేలసం ఖ్యలో కళారాధకులకు జీవనాధారంగా పరిణామం చెందిన "హరిశథ" కు అంకురార్పణ ఉరిగింది. ఆప్పటికే సంగీతంలోనూ, సాహిత్యంలోనూ మంచి అఖిరుచీ, బ్రాపేళమూ అలవడిన చిరంజీవి సూర్య నారాయణకి ఆరుపదులు నమీపానగల ఆతమిళ హారికధకుని "కథాకా ఉపం" వినిన కుణంలో -"నేనూ, పాడగలను. స్వంతంగా పద్యాలతో, పాటలతో, కథలు రచించగలను. పొంకంగా, చమత్కారంగా మాటలు చెప్పగలను. అందంగా ఆఖినయించగలను ఈ కుప్పస్వామి "కథా కాల ేజే.వం'' నాముందు దిగతుడుపుకి **కూ**డ పనికిరా కుండా పోతుందేమోం" అని యేవేవో ఖావాలు, ఆ**శలూ,** ఆశ**యా**లూ తలలో విద్యుల్లతలా తకుక్కు మన్నాయ్! ఆమరుకుణంలో ఆ సూగ్యనా గాయణ "నారాయణదాసు" గా మారటం, థగీరధుకు గంగని ತಾವ್ಪಿನಟ್ಲ 🐧 ಹಾಸುಗಾರು ಅಂದ್ರಕ್ಷಕಾನಿತಿ హరికధా గ్రామంతిని ట్రామహింప జేయటం ఒక్క సారిగా జరిగిపోయాయ్!!

తెలుగు దేశంలో యీ నాడు మనం వింటున్న బాణిలో మొట్ట మొదటి హరికథ విజయనగరంలో అయ్యకోనేటి పడమటి గట్టునవున్న ్రీ వేణు గోపాలన్యామి మరంలో చెప్పబడింది. ఆ దివ్యస్థల మ.లో ్రీ నారాయణ దాసుగారికి వారి అగ్రజులు ్రీసీ తారామయ్యగారు కాళ్ళకు గజ్జెలుకట్టి నిండు హృదయంతో ఆశీర్వదించి – "పదిరా సూరన్నా! మవ్వు [వాసిన హారికథని యిక వినిపించా! " అన్నారు. ఆ శుభనమయాన ఆ ర ం భ మై న ీ దానుగారి గజ్జెల రవళి ఆకున్నర సుధీర్ప దళా జ్రాలు దడిణావథం అంతా జయభేం మాగించింది!! ీ దానుగారి యొదుటపడి తల విరుసుగా తప్పిం చుకుపోయిన సంగీతజ్ఞుడు గాని సాహిత్య వేత్తగాని మచ్చుకు కూడా కన్పించలేదు అప్పటినుంచి!!

* * *

ాజమహేంద్వరంలో కొమ్ముఌ తిరిగిశ సాహిత్యవే త్తలతో జాహి జాహీ పోరాడి, బంద రులో కాకలు తీరిన సంగీతజ్ఞులతో కాటా కుస్త్రీలు పట్టి అటు **వారి**చేత యిటు వీరిచేత బేషరతుగా జోహారు చేయించుకున్న 🜓 దాసుగారు కన్ను మైసూరు దర్భారుమీద పడింది. అన్నగారు పేరన్న గార్ని వెంట తీసుకునిపోయి వీసా తంబురా సహి తంగా (శ్రీదాసుగారు ఉన్నపాటుగా మైసూరు సంగీతన గ్గం మీద దాడి చేశారు. మహారాజావారు వచ్చిన [వతి గా**యకు**నికి [వత్య**కుం**గా దగ్శనం యియ్యాటం సాంబ్రామం కాదు. బయట కూర్చుని వారి ఆస్థానని ద్వాంసులనమడంలో మాందు తన విద్యుపదర్శిం ాలి ఆడమయంలో స్థాపు ాను అంతఃఫురంలో జనానా స్ర్మీల సహితంగా ఆసీనులై ఆ సంగీతజ్ఞుని బ్రతిక చిత్రగించాలి. రెండుమూడు తరగతుఖకు చెందిన వి<mark>ద్వాం</mark>సులకు ఆ ద*ా*ృరులో స్థానంలేదు, పై రాష్ట్రాలిలనుంచి వచ్చిన సంగీతజ్ఞులకు కూడా1_2తరగతులలోనే వారివారి అ_హతలను బట్టి పారితోషి కాలు లభిస్తూవుండేవి. మూడవ తర గతి గాయకులకు క్రవ్రభువువారి దర్శనం కూడాలభిం చేదికాదు. శ్రమపడి వచ్చినందున 7ైలు ఖర్చులు మాత్రం ముట్ట్ చెప్పి పంపించే శారు.

అలవాటు (పకారం శ్రీదాసుగారిని పాడమ నాలి. కానీ, ఆయన చేతిలో వీణ వుంది, వారి అన్నగారి చేతిలో తంబురావుంది. మైసూరుఆస్ధాన ವಿಹ್ವಾಂಸುಲನು ಯಿದಿ೯೦ ಕೆ ಶಿಕ್ಷಮಕಲು ವೆಸಿ (lacket) ಪೆ5న్నగారే ప్రధాన గాయకడని పొరబడి "పదీ మీరు కొంచెం పాడండి" ఆన్నారు. (శ్రీ పేరన్న గారిది సన్న కాయి ట్ర్మీ కంరాం. ఆయన పాడారు, తేలికగా పెదవులు విరిచి "ఆది సరే మీరు వీణ వాయించండి" ఆన్నారు 🔥 దాసుగారికేసితిరిగి. విషయం $\lfloor x$ హించిన $\lfloor rac{1}{2} oldsymbol{a}$ ాసుగారు. ఆతి నిర్లత్యంగా కుణకాలం వీణ మీటి "ఇదికాదు నేపాడతా వినండి" అని కొంటా అంటూ 📢 కృష్ణునిపాంచ జన్యంచంటి కంశాన్ని పూరించి దళదిళలూ మారు ్రామా గేలా హిందూస్థానీ ఇైరవి ఆలాపించనారం ఖించారు ఆ రాజుబసాదం సర్వం (పతిధ్వనితోనిండి పోయింది. అజ్జాతంగా వున్న మహారాజాచారూ, |పత్యడంగావున్న దర్భారులో విద్వాంసులూ ఆనంద పారవశ్యంలో ఛైతన్యం కోల్పోయి ఒక గుట కాలం విన్నారు కెంకితనంతో 🔥 దాసు ಗಾರು ಎಂತ ಆಕಸ್ಟ್ರಿಕ*ು*ಗ್ ಪಾಟ ಮಾರಂಭಿಂಪಾರ್ అంత ఆకస్మికంగానూ తన గానం ఆపి పరీజూధికా రుల హో దాలో కూర్చన్న సంగీతజ్ఞులకేసి " ఏం పారం అర్గమైందా ? " అన్నంత తేలిక ఖావంతో చూస్తూ ''విన్నారయ్యా 2 '' అని అడిగారు! పాపం పం చెప్పా**లో**, ఆసుడిగుండంచుంచి ఎట్లా బయట ಏಡ್ \mathscr{N} ಕಾರಿಯಕ ಬ್ರಿಕ್ಷಕಭೆ ಯುನ ಆವಿ**ಕ್ಸ್ಪಾ**ಸುಲು దిక**్క** పరికిస్తూన్న సవ యంలో 🔥 బడీ (ఆంతరం గిక కార్యద్భా) బయటకొచ్చి క్రీ దాసుగాంకి నమ న్కరించి "మహారాజుగారికి మీ పాట ఖా గా నచ్చింది. ঈస్ట్ హౌస్లో మీకు బస వహ్పాటు చేసి మీకు సర్వ సదుపాయాలూ జరిపించ మన్నారు, కొన్నాళ్ళపాటు మీరు యిక్కడ మా ఆతిథ్యం

స్వీకరించి మరొక సర్యాయం మీపాటను వినిపించ వల్సిందిగా మహారాజా వారు తెలియ కేయమ న్నారు" అన్నారు

సరే, తరువాత సహి జావారికి అండు గారికి అత్యంత సాన్ని హిత్యం ప్రస్థడటం, జీడాను గారి గానం మహారాజావారు ఎన్ని సార్లు వినినా తనివి తీరక "ఫోనో గాఫ్"లో రికార్డు చేసుకోవ టం కూడా జరిగాయి

తమ ఆస్థానంలో కొమ్ములు తిరిగిన సంగీత విద్వాంసుల్ని మైసూరు మహారాజావారు, శ్రీశారా యణ దాసుగారి వద్దకు పోయి "హిందుస్థానీ లై రవి అభ్యసించి రండి" అని ఆదేశించిన ఘట్టం శ్రీడాసు గారి జీవితచరిట్రలో చదువుతే సగర్వంతో మేమ పులకరించని తెలుగు వాడు ఉంటారా అనిపిస్తుంది.

అనందగజపతి ప్రభునికి గురుపాడులైన "విద్యప్రా ఏ" తీమాన్ ముడుంజై నరిసింహాస్వామి తీ దాసుగారిక న్నా మయసులో ఖాగా పెద్ద వారు. తీ దాసుగారిది స్వతహేగా పెంకి తత్వం. మైగా అప్పటికి మాంచి కోడెవయస్సులోపు న్నారు. తీ ఆనందగజపతి ఆస్థానంలో (తీ దాసుగారిమాట ల్లో "వృద్ధ జంబుకాల్లా కాచుకు కూర్చుని కొత్త వారు ఎంతటి ప్రతిఖావంతులై నా ప్రభుదర్శనంకానీ యకుండా నిరోధించే"——) ఉన్న సాహ్యాత్య పేత్రల మీద, సంగీతజ్ఞులమీద నిర్భయంగా దాడిచేపి చిట్ట చివరకి ఆచార్య స్వామితోకూడా తీ దాసుగారు తలపడ్డారు. అయితే ఆ చార్య స్వామి మం చే "స్పోర్టిప్" గా తీసుకుని "విజయవిలాస కారుని కవిత్వంలా వుందయ్యా నీ కవితాధార" అని మెచ్చు కున్నారు. " అయితే యూసంగతి ప్రభువువారి

దగ్గర ఎందుకు మనవి చెయ్యరు స్వామీ" అని 🖢 దానుగారు నిలదీస్తే - "పం చెయ్యనునాయనా! మా "కుడ్డీ'' దార్లని మెప్పించటానికి నిజం చెప్ప లేకుండా వున్నాను సుమా[?]''అన్నారు, ఈ ఉదంత**ం** ట్రీ పాసుగారు తమ స్వీయచర్మితలో శే రొ్కైని"కలి మహిమ గాబోలు! ఇంత వయోవృద్ధు, పండితుడు, య్రార్థం పలకక పోవటానికి యింకే కారణం చెప్పగలనజ్బా!'' అని నొచ్చుకున్నారు ఆచార్య స్వామితో కలిసి ఒకసారి 🌗 రాసుగారు అష్టావ రానం చేసారు. ఆచార్యులవారు అత్మికమతో అవ ధానం ముగించి "కోడెవయస్సులో పున్న ఆంబో **తుతో ము**నలిబక్కనుపూన్చినట్లుంది, దానుగారూ!" ఆన్నారుటపాపం. అయినా అంతటితోటి 🐌 దాసు గోరు విడేస్తేనా? " ఇంకా అవధానం పూర్తికా రోడు. స్వామీ! యిద్దరం ఎవరు చెప్పిన శ్లోకాలూ, పద్యాలూ మారు వరుసగా ఒకసారి చదివేయాలి" అన్నారు "కొంప తీసేశావయ్యా!" ఆంటూ పాపం వృద్ధాహ్యంలో వున్న ఆచార్యలవారు అతికష్టంగా నెమరు వేసుకొని చదివేసారనుకోండి" కాగా. 👣 ౖరాసుగారు నజాల్ మన్హతా,ినికి ఎదొక చిన్న ఉదావారణగా మాత్రం ఉపక్రస్తుంది

* * *

కే దాసుగారు మాంచి కోడె వయస్సులో డ్డ్లీకొన్న మహావ హుల్లో శ్రీకందుకూరి వీరేళలింగం గ్రామం కేంద్రం లే దాసుగారిక న్నా వయస్సులో ట్రిఫీ రేళలింగంగారు ఖాగా పెద్ద. వీరేళలింగంగారు అభిమానించిన బ్రహ్మనమాజ మతాన్ని నారాయణ మానుగారు మయ్యపట్టుకునే వారు. [శీవీ రేళలింగం గ్రామంగారు తున్ను హాతులైన [శీన్యావతి సుఖ్యా ఆయుగారు ఆసానాడు చాలా బ్రముఖన్యాయస్థానికి. "ఆంధ్ర ఖీష్మ" బిరుదాంకితులు. ఆనాటి జాతీయ కాంగాను బ్రమ్ములు. ట్రీపీ రేశలింగంగారి దృష్టిలో దానుగారు "పోకిరి" గా నిలిచితే న్యా పత్తి నుఖ్బాలావు పంతులుగారికి "పరమ ఖాగవతో త్ర్మ ముడుగా" కనుపించారు. ట్రీ దా ను గా రి నీ సుఖ్బాలావు పంతులుగారు ఎంతో గౌరచంతో అభిమానంతో ఆదరించేవారు. అదిచూచి పీరేళ లింగంగారు "పమయ్యా! ఆ పోకిరి గాడ్లి అంతగా అభిమానిస్తావ్?" అన్మిపళ్ళిస్తే "కాదయ్యా ఆయన కారణ జన్ముడు. మహా తపళ్ళాలి" అని చీరు నవ్వుతో నమాధానం చెప్పేవారు ఆంధ్రభీష్ములు.

ఒకానొక సందర్భములో వీరేళ రింగంగారు కాళిదాసు రచించిన ఒక ౯్లో కాన్ని రెండు పర్యాల్లో అనువరించారు, "హిందూనమాజ \circ ిలో ఆయన ఆ వచ్చాలను చదివిన సమయంలో శీచాను గారు 📢 సుఖ్బారావుగారితో కూడా అక్కడ వుండడం తటస్టించింది. అనదలుచుకున్న మాట చాచుకోవడం దాసుగారికి పుట్టినప్పట్నుంచి[.]ఆల వాటు కానిసని. అందుచేత వీరేణరింగంగారితో ఒక్క్లక్ట్ కంలోన్ ఖావం అనువదించడానికి రెండు పద్యాలెందకు స్వామీ!" అని కొంటెగా అడి గారు. ఆ మాటకూ పంతులుగారి ఒళ్లుమండి "పది చేశనై తే ఆళ్లో కాన్ని ఒక్కపద్యంలో చెన్పుచూ**చాం**ి అని సవాలు చేశారు. దాసుగారు సవాలును అంగీకరిస్తూ, అతిస్తునాయానంగా ఆశ్లో కాన్ని ఒకే ఒక పదంలో ఆశువుగా అనువదించారు చాసుగారి ్రపతిళ వీరేశలింగంగాకతో ప్రాటు అక్కడ చేరిన ్లోత లండర్గినీ విస్మర్థామంలో ముంచె త్తింది

కాలం గడిచింది. తానుగారు పెద్ద వార యాయ్టారు. వయస్సుతోపాటు కీర్తి బ్రహమ్మలూ, పెద్ద వారయాస్త్రర్తు.

ఒ**కరోజు రాజమ పా**ం¦దవరంనుంచి దాసుగారికి ఒక కవరు వచ్చింది. సుఖ్బారావు పంతులు గారితో సహా, వలువురు మ్మీతులు శిష్యులు ఆఫూరినుంచి తరచు తాసుగారికీ ఉత్తరాలురాస్తూ ఉండేవారు. ఆ అలవాటు బ్రహకారం, దాసుగారు ఆకవరునుచించి చూశారు కాని, ఆఉ క్రరం దాసుగారు వూహించ నడి. [శీపీ రేశలింగం పంతులుగారు ఎంతో ఆదరాఖ మానాలతో దాసుగారిపేర అంగ్లంలో బాసిన ఉత్తరం ఆది. ఉరోజుల్లో ఆయన పాథ్య పు నక నిర్ణాయక నరభూవికీ అధ్యమలు. ్రీ చాసుగారు రచీంచిన ప్రత్యత్తలుగు కావ్యం "బాటసారి" తన కెంతో నచ్చేందనీ, ఆ కావ్యాన్ని ఇంటర్మీడి యోట్ విచ్యార్థులకు పార్యప్పుకంగా పెట్టడానికి అనుమతించి పల్సిందనీ ఆ ఉత్తరం సారాంశం. ఆధునికో తేతుగు సాహిత్యంలో దాసుగారి "ఖాట సారికి మెలురాయి వంటిదని శ్రీనీ రేశలింగం గారు గు్రించారు.

ఆ ఉత్తరాన్ని చదువుకున్న దాసుగారు పంతు లుగారి ''స్క్రాఫ్ట్ క్ స్ట్రీఫ్ట్ కి ఎంతో ఆనందిస్తూ "హీదయగలజాబు అందింది. సాధారణంగా డబ్బు ವಸ್ತುಂದನ್, ಠೆಕ ಪೆರುವಸ್ತುಂದನ್ ಎಂದರಾದರ್ ಹಾರಿ పు స్థకాలను పాఠ్య్మగంథాలుగా పెట్టించ మని మిమ్మల్ని కోత్మశయంచే వుంటారు. అయినా, మీ అంతట మీరే వొతుకుకుని నాగ్రంథం ఎన్ని కచేశారు. సంతోషం,"అని కాబ్బవాశారు. అందు కే ఆ యిరు వురూ మహాపురుషు లయ్యారు.

తెలుగు దేశానికి "నారాయణదాసు" అనే బహుముఖ బ్రజ్ఞూళాలెనీ మహాకవిసీ, గంధర్వగాయ

శివ్యకోటి చెరిగాయి. వీరేశ్రింగంగారు కూడా కునీ, అయ్యబ్రహ్మనీ – ఒక్కమాటలో చెప్పాలం కే దానుగార నే ఒక మహానంస్థని ఎరుక **వరచిన ఘన** క్తీర్తిని, బరంపురం వాస్తవ్యులు 👣 జయంతి కామే శంగాగిది ! ్రీ కా సే. భంగారు : మహా పండిశుడు; గీర్వాణాం[ధాల్లో గొప్పకవి నంగీత్రప్పిముడు. ఆ రోజుల్లో న్యాయవాదిగా లక్షలారించిన మహా మేధావి.

> ఇరువదేండ్లయినా నిండకముందే, ఒక సారి దాసుగారు బరంపురం వెళ్ళారు జయంతి కామేళం గారనే ఒక (పముఖ వ్యక్తిని కల్సుకోవాలన్న ఉద్దే **ళంతో.** కవిత్వం సంగీతం వలెనే అతిచార**వకూడా** ానుగారికి సహజంగా అమరిన గుణం, సావిట్లో కోర్టుకాయితాలు చూస్తున్న గుమస్తా దాసుగా రిని చూస్తూనే "ప్లీడరుగారు మేడమీద పున్నారు. ఎవరొచ్చారని చెప్పాలి?'' అని మామూలు పద్ధతి బ్రహారం అడిగారు, "నారే! తమారేమీ చెప్పనక్క ర్లేదు. దయచేసి యిక్కడే కూర్చొండి" అంటూ దూకుడుగా మేడ మీదకు వెళ్ళారు <mark>చాసుగారు.</mark> అక్కడ ఒక జారీ మంచంమీద కూర్చుని "స్కాంద పురాణం" పారాయణం చేస్తున్న కామేళంగా**రు** మనిషి వచ్చిన సవ్వడి వినిపించి. తలె**త్తి చూశారు.** చ్యారం ముందర ఒక దివ్యసుందరమూ_ర్తి నీల్చుండ డంచూసి ఈణ కాలం ని ప్వెరపడి ''ఎవరయ్యానువ్వు'? అని సౌమ్యంగానే అడిగారు. అందుకు నమాధా నంగా "మానవాకృతిలో వచ్చిన గంధర్వుడను '' అంటూ దాసుగారు అతి ధీమాగాలన్నారు. దాసు గారి [పత్యు త్రారానికి తృళ్ళిపడ్డ కామేశంగారు ఒక్కసారి మంచందిగి "ఔను! ఆది య థార్థ మే నువ్వు కంటవడగానే ఈ గదిలో ప**చో దివ్యశాంతి** బ్రాపనరించి నట్లనిపించింది. రా ఇలా వచ్చి కూర్చో" అని ఆఫ్యాయంగా ఆహ్వానించారు. అంతే కాదు.

ఆ వచ్చిన వ్యక్తిఎవరో, ఎటువంటివాడో, ఎందుకు వచ్చాడో. తెలుసుకోకుండా '' ఈ రోజు నుంచీ మనిద్దరం సోదరులం" అని బంధుత్వాన్ని కరిపి వేశాను. ఆతరుత కామేశంగారి అండదండలతో దాసుగారు గంజాం జిల్లా అంతటా కొన్ని వందల హారిక ధా బ్రాపదర్శనలు యిచ్చారు. ఒక సారి కామే శంగా**రు చా**సుగారికి వీడ్కోలు చెబు**తూ కొ**ంత దూరం దాసుగారి బండి వెంట నడిచి వెళుతూ కంట తడి పెట్టుకున్నారు. బ్రాముత్నని వియోగ ఖారంతో పరధ్యానంలో ఉన్న దాసుగారు అక స్మాత్తుగా కామేళంగారు కంటనీరు పెట్టుకోవడం చూచి "అదేమిటన్నా?!"అన్నారు కలవరపడుతూ. "సూఠన్నా! నిన్ను ఈలోకం సరిగా తెలుసుకో లేదేమోనని విచారంగావుంది సుమా!" అన్నారు ఎంతో దిగులుగా కామేశంగారు.

ఔమ 🗕 🐧 దాసుగారి అనితరసాధ్య బవాు దాసుగారిని కేవలం "హరిదాసుగా" మాత్రమే

ఆంగ్రభజ గు రైంచింది. గీర్వాణాంగ్లాంగ్లాది ఖాషా సాహిత్యాలలో, సంగీతనాట్య జ్యోతిషాది శాస్త్రా ల్లో దాసుగారికిగల బ్రజ్జాపాట్ వాలను ఆవగాహన చేసుకో గలిగే స్థితిని ఆం**ద్ర్మజలు ఆందుకో** లేదేమో! కాక పోతే ఆ మహానీయుని నిరంతర ్రశమ ఫలితంగా ఆవతరించిన అ**మూల్య సాహిత్య** సంపద అంతా వచాడో వెలు**గుచూస్తి, ఆయన వి**ష్ణ వాత్మక దృక్పథం ప్రచారం**లోనికి వచ్చి కెలుగు** సంగీత సాహిత్య, సాంఘిక రంగాలలో ఝంఝా మారుతం వీచి వుండేది! **శతకోటి తరంగాల** ్రెమోతవంటి ఆ మహానీయుని అపూర్వ సంగీత సాంక్షాయం ఆంగ్రావనీలో వాడ వాడలా ట్రతిభ్వనించేది! ఆలస్యమైతే నేం? ఇప్పుడై నా సమ యం మించిపోలేదు. 👂 నారాయణ తాసుగారి అపూర్వ వ్యక్తిత్వం, సర్వళోము 🛊 బ్రహిత్త, చిస్లవా త్మక తా_త్ర్వికరృక్పథం అర్థంచేసుకోవడానికి కెలుగు. జాతి సయత్ని సుందవి, ఆమహనీయుని ఆమూల్య మ.ఖ బ్రజ్జను అర్థచేసుకోవడం, ఆనందించడం సాహాతృ సంపదను ఆంగ్రభుజ అమళాంచడానికి అంత తేలైకైన పన్ మాత్రాడు. నారాయణ పూనుకొంటారని. అందు**కు ప్రతి** ఆంధ్రు**డూ దీజా** కంకణుడై కృషి నల్పు తాడని ఆశించుడాం.

READ "MATRUSRI"

(TELUGU & ENGLISH)

MONTHLY JOURNAL

Subscription - Annual Rs. 107-

ఆధ్యాత్మిక మాసప్పతిక చదవండి జి ల్లే ళ్ల మూడి ఆ మ్మ్మగా రు

ಸಂಪತ್ನಿರ ಎಂದು ರ್ 10/-

కలయువారు :- పేసనేజరు 'మాతృశ్రీ' కార్యా**లయుం** ్ట్రేషనురోడ్, ఖాషట్ల 🗕 గుంటూరుజిల్లా (ఆంగ్రభావేశ్)

పు౦భావవాణి

— **శ్రీ ప్రతాప వేంకట** సు**బ్రహ్మ**ణ్యశాస్త్రి

ఎవ్వాని సాహిత్యనృష్ట్ యీ జగమున స్థిరతరమై వాసిఁ జెందె నేడు ఎవ్వాని శాట్ర్మియనృత్యమ్ము లోకాన సురుచిరమై జనస్తుతుల నందె ఎవ్వాని మధురవాగ్యృష్ట్రి యీ భువియందు స్వచ్ఛమౌ భ_క్తిసస్యమును ఇంచె ఎవ్వాని కా_క్త్వికదృష్ట్రి వసుమతిలో చేదాంతఖావమ్ము కాదుకొలిపె భరణి మహనీయ గ్రానగంధర్వుఁ డెవడు కోర్కె మీరఁగు జెవింగోని కొండుందేవని వారికథల్ విన నతుడె నారాయణాఖ్య రాసు లచితకళాపేత్ర ధన్యతముండు.

చక్క-గా దువ్విన నొక్కుల క్రాఫింగు బాసిం దెల్పెడు మంచి మీనకట్టు చేతుల రెంటికి సింహతలాటముల్ డంబమై మెఱయు దండకడియాలు మెడలోన బంగారు మేలిమి పతకమ్ము బంగరుటంచు దువ్వలువ సొబగు కాలికిం దొడిగిన గండ పెండేరమ్ము చేమంతి పూవుల శిఖ దలిర్ప కిశ్మ తనరు శిష్యులు మేనం జందన మఅంది వంతం కాడంగ మేఘ నిస్వనము వంటి గళరవమ్మున త్రీహరికథలం కాడు భవ్యచరితుండు 'చాను' పుంశావవాణి. గంఖీరమ్మగు గాత్రసావ్షవము శంఖధ్వానముంబోలు నా "శంఖో" రావము విశ్వవిత్రుత కళాచాతుర్య మత్యంత సం రంభ మ్ముచ్పైడు గానకొళలము గీర్వాణాది వేతృత్వమున్ తుంభ న్మూ ర్రికి సీకె కల్లె హరిచామా! భూతలమ్మందునన్.

కమనీయ హరికథా గానమ్ము చేయుచో బ్రహ్మాండముగ నష్టపడులు ఖాడు నిరువమముగు గధా నృశ్యమ్ము చేయుచో వలపు లూరించు జావళులు ఖాడు శాట్ర్రీయ విషయ బ్రవంగమ్ము చేయుచో తూకాన నుపనిషత్తులు పరించు ధర్మోపదేశ నందర్భమ్ము వచ్చుచో మను పరాశరుల సమ్మతిని జడువు

పేదపళనముఁ జేయు "షేక్స్పియరు" కవిత జదివి తెలిఁగించి వినిపించు సరసముగను నవ్వుచు విరోధి ముఖపిధానమ్ముఁ జేయు ఘనుని "దాసు" ను గొనియాడఁగాఁ దరంబేకి

భవదీయ హారిక ధా వాహిని నోలాడి సురపతి మనమునఁ జోద్యమంద కావక పాండిశ్య త_శ్వమ్మునకు మెచ్చి సురగురుఁ డాత్మ నబ్బురమునంద తావకీనాద్భుత హేవఖావ విలాస ములకు దివ్యాంగనల్ ముచ్చటపడ యుష్మదుజ్జ్వల గాన యోపను దిలకించి నారచాదులు మహానందమంద

సాగితివి పుష్యబహుళ పంచమి దినాన స్వగ్గలోకమ్మునకు సుపర్వాణు లెల్ల స్వాగతమ్మనిపల్క సీ వెసుధ బీడచి ఆదిళట్లాన్వయాబ్ది చండా ! నమ స్తే. Packing For Packing Sake?

But External Covering Counts a Lot For

The Quality Materials Packed Inside!

For Protection, Perfection, Fine Finishing, Workmanship And Above All Reliability

Contact:

SREE VENKATESH & Go.,

KADAPPAKADA;

QUILON-8

KERALA.

SUPPLIERS OF PACKING CASES TO FIVE BIGGEST COMPANIES

AND MANY REPUTED FIRMS IN INDIA:

తారకప్రబంధము

— శ్రీ కొల్లూరు లక్ష్మణముకార్తిశర్మ

వదేళమేనా సర్వాంగసు<mark>ం</mark>దరంగా వెలుగొందా లంేటే ఎన్నెన్నో అంగులుండారి. శ్రతుదురాక్రమ ణలూ కవ్వింపుచర్యలూ లేకుండా చూసుగునేందుకు కొందరు తమ జీవితాలను ధారపోన్తూ ఉంేట. మరికొందరు యుద్దవరిక రాలతో పాటు ని త్యావసర వస్తువులతోనహా కూడు-గుడ్డలను వారికీ, వారి కుటుం జాలకూ అందించేటందుకు సర్వచా అమ్ర మత్తుత్తై మెలగుతూ ఉండారి. అంశఃకలహాబా దోపిడీలూ హింసాకాండలూ మున్నగు స్వచ్చకథయాలనుండి పౌరులకు రథణ క**ల్పి**ంచేందుకు మరికొండరు దీజాకంకణాన్ని రరిస్తూ ఉంటే. వస్తువుల సరఫరాలతోపాటు ఆధి హ్యాధులు దెబ్బతీయకుండా ఉండేటట్లు చూచుకో డానికి మరికొందరు నడుంకడుతూ ఉండాలి. వాళ్లందరికీ సర్వశాడ్త్ర కళారంగాల్లో ప్రత్యేక గరవి ఉత్తమపౌరులుగా తయారుచేసే టందుకు వౖజ<ంకల్పంకో మరికొందరు ముందంజ వేస్తూ ఉండాలి. సర్వలకూ సర్వదా మహా నందాన్ని |పసాదించేటందుకు మరకొందరు సంసిద్ధు లవాలి. ఇట్లాంటి వింతవి శేషాల నన్నింటినీ బాచీ నానుభవంతో పాటు వ్రామానసిద్ధాం తాలను ఇత వరుస్తూ ఖావిఖాగ్య విధాతలుగా బ్రసిద్ధి కెక్కే టందుకు అధితి బోధాచరణ ప్రచారమాన్గాన్లో సిద్ధవాస్తు లయిన కవిపండిత గాయకాడులు ఎంతేనా అవసరం. కళలు అరవై నాలుగయినా అనంతా లయినా అంధులో సంగీత-సాహిత్యాలే స్థాముఖ

స్థానాన్ని అధిప్రిస్తాయి. వాల్మీకి మొదలు నేటి వర**కూ** ఎందెరెంద**రో చుహాకవులు అవతరించి** సంగీత సాహిత్యాలను మేళవిం**చి మహాకావ్య** (^{పబ}ంధాదులను రచించిన సంగ**తి** జగద్విర్తమే. దేళభాషలుకూడా దేవభాపాస్థానాన్ని అందుకొనే టందుకు గట్ట్రిపయత్నాలను పారంభించి నప్పటి నుండి సంస్కృత ఖాషతోపాటు ప్రాకృతము -ళౌం సేని - మాగధి - పైశాచి-చూళికాపై **శాచి**-అవ్మభంశాది ఖాషలతోపాటు స్వదేశఖాషల్లోనూ ప్రేశ్రీ నైపుణ్యంగల మేధావుల అవసరం పెరి గింది. మన తెలుగుఖాషలో నన్నయాదులం తా ఆాట్లాంటివారే. కాని తెవగుకవులంతా సంగీత సాహిత్య సమ్మేళనంలో అ్మకద్ధ వహించాగనే చెప్పారి. త్యాగయ్యాది గేయకవులు ఆవిషయంలో ఆగ్ర తాంబూలాన్ని అందుకున్నారు. భట్టు మూర్త్యా దులు మచ్చ తునకలగా అచ్చటచ్చటా స్థ్రీయకచ నల్లో సంగీత బ్రస్తే మాత్రంచేతనే చెందారు, పద్యా సికీ పాటకీ తేడా లేనల్లే వాల్మి క్యాచులంతా సృష్టంగా చెప్పినా ఆ పాడే పద్ధతి మాత్రం మనకాలంలో లోపించినట్లు కనబడ్డానికి కారణాలు వచేవో ఉంటాయి. అట్టి **లోపాల** నన్నింటినీ పూర్రిచేసి సంగీత సాహిత్యాల విశిష్టస్థా నాన్ని పునరుద్దరించేటందుకు అవతరించిన అవతార పురుషులు 🔥 మదజ్జాడాదిళట్ట నారాయణదాన మహనీయులు. వీరిని యాౖపాంతం వారంతా "దాసుగారు" అంటారు.

| పన్నుత (శ్రీకాకుళం జిల్లా బొబ్బిట్**తాలూ** కా లోని "అజ్లాడ" అనే అగ్రహారం 📢 నారావుణ దాసుగారి స్వస్థలం. తల్లిగా రే దాసుగారికి | పథమ గురు వగుట విశేషం సోదర సోదరీమణు లో దాసుగారే చురుకుగా ఉంటూ ఉండడంవల సర్వులూ వారినే ఆప్యాయశతో చూస్తూ ఉండే వారు. విజయనగరం రాక, ఆంగ్లవిద్యా ఖ్యాసమూ నంగీత స్వయంక్నపీ, కవిత్యాదులస్నీ మెరుపు మెరసినట్లు తలిదం|డులయిన లక్ష్మీనరసాంఖా **పే**ంక **ట**చయనుల ఆశీర్వాద |పాఖామంవల్ల ఒక్క సారిగా తారస్టాయీ అందుకొన్నాయి. క్రమంగా దేశాటనం రాజాస్థాన సమ్మానాలు |పారంభమయి నంగీత కాలేజీ |పి్స్పిల్గా నియమించాయి. వేల ిశిష్యులు విద్యాఖ్యాసం ముగించుకొని ಕ್ಯಾಗ್ ಸುಖಜಿವನಾಲು ವೆಯಡಂ ಕ್ರಾಕಂಥಿಂದಾರು. ఒక్కపక్క గ్రంథరచన పాగుతూఉండగా అనే యక్షగానాన్ని ఆంగ్ర సరస్వతికి

PLAYE R'S

CIGARETTES

MADE IN INDIA

సమరి సంచుకొని హరికథా షితామహు అయ్యారు. సావితి వర్మవాదంవల్ల సంబ్రాప్తమైన కుమారై వివాహిదులూ, దౌహ్మితీ దౌహ్మితుల ಆ**ಟವಾಟಲಾ ಫ್ಲ್ಯಾ**ಟಿಯಾ ್ನೈ ఉండగా (శ్రీ) దాసుగారు హరికథా కాలకేషప ృగంథంచనా విద్యాృపదానాలతో కాలం వెళ్లి<u>స్త</u>ూ ఉండే వారు.

(శ్రీ దాసుగారు అచ్చత్రమగులోనూ సంస్కృ తాం|ధాలలోనున్నూ అనేక |గంథరాజాలను వెల యించారు. పారశీక-ఆంగ్ల ఖాషలలో గొప్పపండి తులు. గజే్చదమోకుడో పాఖ్యానమూ అంబరీషో పాఖ్యానము, మార్కండేయోపాఖ్యానము, హరి ទ្ប′ျင်္ကြံဘဲဆာ္စာ႙ဿ လန္စီးကို€ေတာ္စကဿ ျပည္ဆံ္ခ်င္ကြံ పాఖ్యానము జానకీ శనథము సావ్మిత్యుపాఖ్యా ఖిప్మచరితము యథార్థ రామాయణము వైగౌ రా హారిక థా గేయ కావ్యాలను మిఖాం ర్గ రచించారు. ఉమర్ఖయాం

THE IMPERIAL

TOBACCO COMPANY OF INDIA LIMITED

Registered Office Virginia House 37 Chouringhee Calcutta 16

VISAKHAPATNAM BRANCH

Thompson Road Visakhapatnam 1 Andhra Pradesh

Phost Box 12 Visakhapatnam 1 Telephone 3638 Telegraphic Address Powhattam

గంథాన్ని అచ్చకెన గులోను సంస్కృతంలోను అనువదించారు (శ్రీ హరిశ థామృతము, తారక మంధము అనువానిని నంస్కృతఖాషలో రచించారు మారుగంటి, గౌరమ్మ పెండ్లి, ముక్కుబడి, వెన్నుని వేయిపేర్ల వినకరి, పేబ్బమాట, పేబ్బు వండ మున్నగు కావ్యాలను అచ్చ కెనుగులో వాసేరు సారంగధర నాటకము, నవరసతరంగిణి, మార్యనారాయణ శతకము, కాటసారి, శివ - ముకుండ-నత్యవత శతకములు మిక్తాంద్రఖాషలో రచించారు. (శ్రీ దాసుగారు సంస్కృతఖాషలో రచించిన "తారక ప్రబంధము" ను కొద్దిగా సమీత చేస్తాను.

అయిదు నర్గలు గల సంస్కృత బ్రవబంధము "తారక స్ట్రపబంధము". ప్రభమ, ద్వితీయ, పంచమ నగ్గలలో - పథై తొమ్మిదేసి శ్లోకాలూ, తృతీయ నర్గలో వహై యొనిమిది శ్లోకాలూ చతుద్ద నర్గలో అర్జైమూడు క్లోకాలుమ్నా వెరసి రెండువందల తొంఖై యొనిమిది 🕍 కాలతో న్రీవజంధం రచించ బడింది 1 ఉపజాతి 2 మాలిస్ట్రీ కి అనుష్ట్ష్ ప్ 4 స్ట్రార్లు కోస్ట్రాల్లో 7 డ్రాల్లో 7 డ్రాల్లో 1 విలంబిత 8 భుజంగ్ర**పయాత 9 స్వాగత** 10 శార్దూల విక్రిడిత 11 వృధ్యి 12 శిఖరిణి 13 హారిణి 14 మందారాంత 15 ఉపస్థిత 16 గీతి 17 మ $_{\underline{ullet}}$ 18 పంచచావుర 19 చంద్రలేఖ 20 హారిణప్లుత 21 శ్యేనిక 22 సుఖ్దక 23 ఆర్యాగీతి 24 శంఖు నటన 25 కొంచపద 26 తన్వి 27 మత్తాక్రిడ 28 వృత్తేళ 29 సుముఖ 80 మృత్తమయూర 31 మౌ_క్షికమాల 82 అఊ్మి 33 చంచరీకావళ 34 తోటక 35 అలోల 36 భుజంగవిజృంభిత 87 వాతోర్మి 88 వైశ్వదేవి 89 శుద్ధవిరాట్ 40 వితాన 41 ప్రహర్షిణి ఆనే వృత్తాలు వాడ బడినవి చక్రబంధాదికములు గూడ మన్నవి ఉపమ, స్వఖావోక్తి, ఉత్పోత, అర్ధాంతరన్యాసాద్య లంకారాలు వాడబడినవి క్వాచిత్రంగా శబ్దా లంకారాలనూ చూపేకు ఇక కథా సంవిధానాన్ని పరికిద్దాం

వింధ్య్మ చేశంబున చంచన్న దీతటంబున సంక్షిత కల్ప్రగామంబున నుదతీ మహేశ్వర ౖబాహ్మణ పుణ్యదంపతుల ముద్దులబిడ్డడు తారకుడు పెద్దల తపః [పభావంవల్ల ఉదయించే సరికి దేవతలంతా స్పోతం చేయగా లోక సంకథణాగ్ధం అవతరిం**చిన** సంగతి వారికి చెప్పిన తర్వాత జాతకర్మాది సంస్కా రాలతో పాటు చదువు సంధ్యలు సాగించాడు వాగ్వివాదాలలో శా న్ర్మచర్చలలో గొప్పవాడని పించుకున్నాడు విద్యారంగంలో డిగ్విజయయాత్ర సాగిద్దామనే తలంపు కలిగింది. విబుధ నగరం పెళ్లేడు రాజనన్మానం పొంచాక రాజపుత్రునితో మైత్రిని నెరపి ఉళయులూ నావమీద చంద్రద్విన మందలి చ్యాదమతీపురికి వెళ్ళేరు ఆగాజు గౌర వించి స్నేహితు డయాడు ఇంతలో రాజాను జని దుష్ట్రలు నిర్బంధింప వారిళో పోరాడి ఉళ యలూ విజయంసాధించారు. రాజు సంతోషంతో తారకుని స్నేహితుడైన రాకుమారునికి తనకూతు నిచ్చి వివాహం చేశాడు తారకడూ గృహస్థా | కమం స్వీకరించి సుఖజీవనం చేస్తూ పు[తపా[కా దులలో కాలం వెళ్ళించాడు

ఇంత చిన్నకధను చక్కని ముంధంగారచించిన బాసుగారి ప్రతిఖావిశేషాలు అనన్య సామాన్యాలు. మేఘనందేశమంత చిన్నదీకారు. మహాకావ్యాలంత పెద్దదీకాదు తారక ప్రబంధం. చినచిన్న వ్యవలు స్వాఖావికమైన అంబాన్ని ప్రబంధానికిచేకూర్పాయి. పారు లం నర్కీ బ్రాహ్మణరాజకుమారులు ఆదర పాత్రు లయ్యారన్న విషయాన్ని దానుగారు ఎట్లాచితించారో చూడండి.

"కుమారికాశ్మియా కులాంగనా స్సహోదరా సుహ్మ ద్వరా యువాన ఇత్యతీవ పుత్రకా జరజ్జనాశి తదాహ్యయుత తా వుఖా వేశేష లోక సమ్మతా ద్విచంతి కే మహీతలో నితాంత సద్దుణాన్వితాన్,"4—19.

కుమారికలు ప్రియుళ్ళను, కులాంగనలుసహోద రులను, యువకులు స్నేహితులను, జరజ్జనులు పుత్రులనుఆహ్వానించునట్లు వీరిని ఆహ్వానించేవారట. వారిని ద్వేషించేవారే లేరట.

పూజ్యాలను దూషిస్తూ, మద్యమృష్టాన్నరతులె గొరై పందేలతోనూ, కోడి పందేలతోనూ జీవి తాన్ని గడిపే దుష్టుల్ని దాసుగారు ఎట్లావర్ణిం చారో చూడండి.

> " ఆమారమా రిమా మేషాన్ కుక్కుటాన్ యోధయి త్వా నతత మధిక పూజ్యాన్ దూషయి త్వా మదేన బ్రతిదిన ముపదం శై రేష మద్యం నిప్రీయా గమయ దవధి మా తాృయు రృథాజాత ఇత్థమ్ । 2-18.

అట్లానే ధూ గ్రాపీ ఠాథిపతులను **దాసు గారు** వర్ణించిన విధ్యును తిలక్షిపుడు. "ఉనుతర మిమాద_తంపాదపూ జాధ్యచేత్ అయ మకురుత దాసీపు[తగేపాఒపి భిశాం అనయమఖల జంధూన్ స్వాన్హ్మ్ వా డనుష్యత్ నకలమనియంతా శాంతపీఠాధిగా తా 2-27.

అత్యధికమైన ధనం పాదపూజా సమయంలో సమర్పిస్తే దాసీపుత్రుని యింటిలో సై నాగరే ఖిడను స్వీకరించే టందుకు సిద్ధమేనట ఆసన్యాసి. బంధు పోషణ కోసం ఎత్తులట. చిత్రాతి చిత్ర బులయిన ఇట్లాంటి వర్ణనా విశేషాలింకా ఎన్నో ఉన్నాయి.

"బ్రబంధం కల్పనాకథా" అన్నారు పెద్దలు. ఒక్క కథేగాక వర్ణ నలుకూడా కల్పితమనోవారాలే ఈ బ్రబంధంలో. వేదవిహితమైన సంస్కాగాలకు బ్రామ్మన గౌరవస్థానాన్ని బ్రథమసర్గలో చూపించిన దానుగారి కవిత సర్వతో ముఖంగా బ్రవహిం చినదనడంలో సందేహం లేదు. ఇంచు మించు బ్రత్యక్రమూ ఒక మైశ్రి ప్రామ్యాని ఉండడం వీరికవితలోని బ్రాత్యక్రత, ఇకవీరి కావ్యాది బ్రత్మిమాబాం.

"పే ద పూరణమాత్ర ఫలకపదముగాని, ఉపనగ్గ గాని, ఉపనగ్గ నమానాకారముగాని, పునరు క్రిగాని, అబ్రసిద్ధోపనగ్గనమానాకారము గాని, ఖిన్న లింగవచన సాదృళ్యముగాని, లోకాతీత పదార్థ వాచక శబ్దము లేకుండా దివ్ ధాతు ఘటిత ముగానిలేవు. భూత కాల క్రియా వాచకములగు లుజ్ లజ్ లిట్టులు, క్రమముగా బ్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ నగ్గలలో చూపబడినవి. భూతేతర క్రియా వాచక తిజంతరూపములేదు. అవై దిశము లైన పాదినీయ స్టూతములకు ఈ కావ్యము ఉదావారి ణము."అని తీ దానుగారు కావ్యాదిని బ్రతీజ్ఞ చేసియున్నారు. దీనిని బట్టి దానుగారి బ్రతిజ్ఞ చేసియున్నారు. దీనిని బట్టి దానుగారి బ్రతిత్య

్ ఎట్లా ఉన్న దో అంతా ఊహించ ్రపసాదించిన వారవుతారు. ఇట్టి సదవకాశాన్ని థంగాయెంచిన దీనిఘనతను గు ర్థించి మిగిలిన విశ్వ కాన్ని పఠించి బ్రముదితు లగుదురు గాక ! యని విద్యాయాలవారుకూడా పాఠ్యఖాగంగా స్థాపకటిస్తే స్టాప్ సౌలవు తీసుకొంటు న్నామ. విద్యార్థులకు నవీన కావ్య నిర్మాణ పటుత్వాన్ని

అండ్రవిశ్వవిద్యాంయంవారు పాఠ్భగం కల్పించిన పెద్దలను అభినందిస్తూ సర్వులూ తార

१ వాయగుర వేనమঃ

EVEREST PLASTIC & CHEMICALS

YAMUNANAGAR [Haryana]

Manufacturers of :—

Quality plastic Gane
Polythene Lay - flat Sheets, Tubes, Bags and Liners.

Kartex Gar Seat Covers.

Koulding articles e. g. Chair Shoes, Umbrella Handles etc.

Prop :—

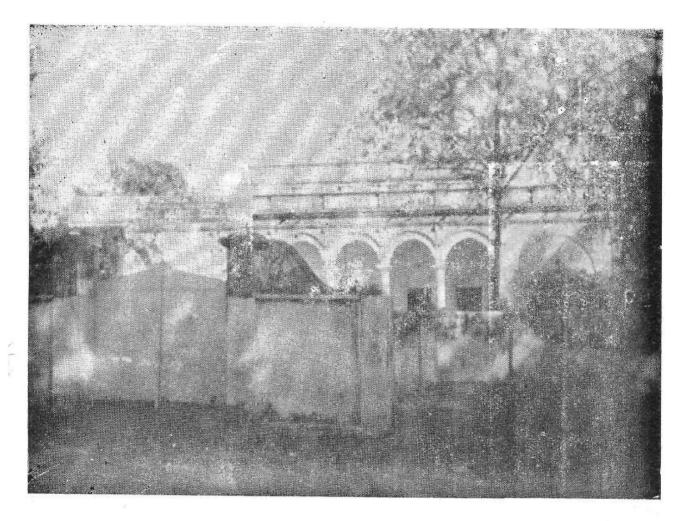
MESSRS. JAGDISH PARSHAD VIDYA SAGAR
Timber Merchants, Government Contractors & Order suppliers
YAMUNANAGAR-2 (Haryana)

With the Best Compliments of :

B. P. RANGARAO

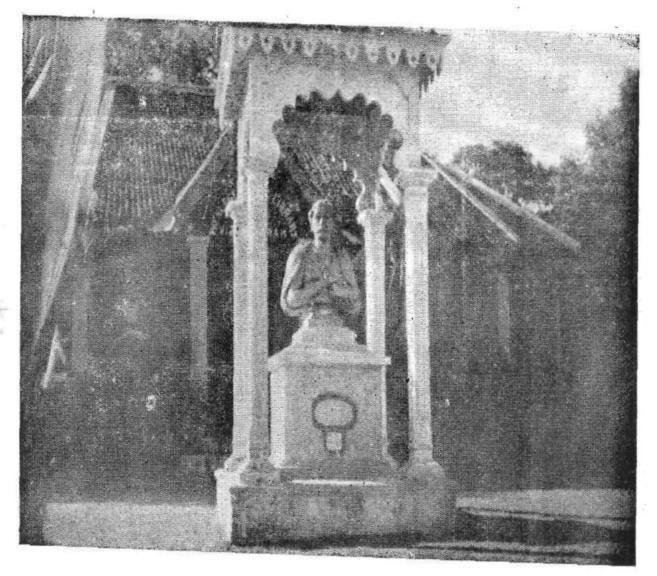
Beedirs, Cigarettes; Matches Wholesale Merchants.

MAIN BAZAR
G UNTUR-1.

THE MUSIC COLLEGE AT VIZIANAGARAM.

This was the First of its Kind in the whole of South India. Inaugurated in the Year 1919 under the Principalship of Harikathapitamaha Pandit SRI ADIBHATLA NARAYANDAS. This Unique Classical Institution later on had the proud previlege of allowing its Curriculam to be adopted by the "VISWA BHARATI" of Gurudev Tagore at Santi Niketan.

The Statue of Harikatha Pithamaha
SRIMADAJJADADIBHATLA NARAYANADAS
in the premises of the Maharajah's Music College. Vijayanagaram.

నారాయణదాస నవరత్నమాలిక

💶 కరుణం 🕭

ఎవరీ ముగ్గమనోజ్ఞ దర్శనుఁ! డెవండీ శారదామూ ర్తి! యీ నవ శృంగార రసావతారుం డెవరన్నా ! లీమదజ్ఞుడయే యవునా ! ఆ దరహాస ! మానడకతీ! రాతివి! యాదర్ప ! మా కవితాదీ పై ! యనన్య సాధ్యములు రా ! కై మాడ్పు లందింపరా !

ဂ

పండించె నీకాలి గండ సెండెరము రం గారు ముంగారు బంగారు పంట న_ర్హించె నీ కీ_ర్తి నవనవ స్ఫూ_ర్తి యా సేతు శీతాచలజ్మాతలాన

జోహారు అందె నీ సాహ్మాత్యనందిని కదలించి సహృదయ హృదయములను గంఖీరమయ్యె నీ "శంభ[ా]" నినాదంబు దిగ్దిగంతాలు బ్రతిధ్వనించి

కాంతులీనెను రాజనఖాంతరాల నీ జయాక్రి దృగంత నీరాజనాలు; యడగాన కళా మహాధ్యడ పదవి ఆడరంబయ్యే నీ పట్ల "నాదిభట్ల!"

و_

చిఱు తాళముల జత చేధించిన జూలు లయ తాళములు శుభ్వయము పలుకు కాలిగజ్జె లొకింత ఘల్లుమన్మంజాలు భరతమ్ము నీ ముందు శిరసు వంచు వీణ తం[తుల ముని[వేళ్లు సోకినఁ జూలు సంగీత వాహిని పొంగి పొఠలు గంటంబు: బూని [కీగంట: గాంచిన:జూలు కవిత నీ యొదుట సాజాత్కరించు నేంటి కథకులందు నీపేడు చెప్పక గజ్జె గట్టువాండు కావరాండు; తెలుగు వెలుగు దేశదేశాల నింపిన హరికథాపితామహా ! నమోసు !!

8

"కల్యాణి రుక్మిణికన్సు" మెల్లుగ నల్ల నయ్య బుజమ్ము మై చెయ్యు మై చే "జనని జానకి" మహిళపథమ్ముతో సుప థమ్ము చూ పెను సతీధర్మమునకు "వరగాత్రి సావిత్రి" వైవస్వతుని నిల్పి మగని పాణాల వై తగవులా డె "చిన్ని మార్కం డేయు" శివళ క్రి పద మెత్తి మృత్యు దేవత గుండె మీదుద సెష్టి

"[మొక్కు-బడి?" ఉక్కు వడి పోదబుక్కు లెల్ల నచ్చపుం దెల్లు కలకండ లచ్చునో సౌ: నీడు |పత్రకు లోను కానిది ముతోది? న్వరనుర్మకాణ! అవృఖాపా|వవీణ!

ម

చల్లపల్లి నృపాలు సంతోష మెంతయో గండపెండెర మిచ్చి గౌరవించే ఆనందగజపతి మేనెంత పొంగెనో రమణీయ రత్నహారము లొనంగె మైసూర్ మహారాజు మదిముదమ్మదియెంతొ కనకాంబరమ్ములు కట్టుడెట్టే సరన విద్వన్మహా సమితి మేలెట్టిదో ఘంటానువర్ల కంకణము లిచ్చె లలిత సంగీత సాహిత్య కలిత యాగుచు భరత ఖారతి హారతి పట్టె నీకు హారికథావ్యానునకును — స్నేహార్డ్ మధుర

హిసునకును - నారాయణదాసునకును -

x

" నేతి" సౌవర్గమాడిక్స్ పీఠము వెట్ట "కుప్పా" జైగా వెల్ల గొడుగుం బట్ట "నెడూరి" శిల్పనుండర కిరీటముం గూర్ప "అమ్ముల" త్రీతిలకమ్ము తీర్ప "ఓరాల" నవరత్న హారాలు కై నేయ "చిట్యాల" మంజు మంజీరములిడ "కూచిళట్ల" మనోజ్ఞకుండలా లర్పింప "ములుకుట్ల" పన్నీరు చిలుకరింప " జాణి" యును " వేడి" " రాణి" పారాణి దిద్ద కొలువుదీరెను హారికథా కువలయాడి: మొక్కె నీకు సుగాత్రి నీ ముద్ద పు త్రి) నెట్లు దీవింతునో ఆదిళట్లబాబు!

"ఖాలాజి" శర్మికొ త్ర పారిజాతము నివ్వి "భోగతింగము" జాజిపూపు లవ్వి "పరిమి సుబ్రహ్మణ్యు" నరసీరుహము రివ్వి "పాతూరి" వకుళ పుష్పమ్ములవ్వి "పెద్దింటి" మేల్ గులాబ్ బ్రహూనము రివ్వి "ములుకుట్ల" సం పెంగ మొగ్గలవ్వి "ఖాల బ్రహ్మానందు" నీలొత్పలా రివ్వి "శ్రాక్టుకుల"వి మంచి మల్లెలవ్వి

కమ్మని సుగంధములు విరజిమ్మ సేఁడు హరికథో చ్యాన వనమందు; నందుకొనుము సీవు నాటిన తోటలో పూవులొనఁగు ఆసుపర్య, నారాయణదాసవర్య!!

"ఎవఁడురా! యచట తెండింగొక్క గ్లా" నంచు అమృత రథకులకు వాజ్ఞై యొనఁగీ "సుధకంటే మా హారికథలెన్స" యనీ బృహా సృతితోడ నర్మఖాషణము నౌఱపి "పవుమ్మ వాణి! యేదీ పీణ! సర్మకొత్త తీవలా'' యని "గిళాందేవి'' నడిగి

"ఆగవే రంథ! ఆ హ_స్త మట్టులు గాదు [తిప్పిపట్టు'' మటంచు తప్పుదిద్ది

"పమయా! [కొడ్డనంగతు లే మటంచు బహ్మమానస పుత్తు⁹)ని పలుకరించి; ఆదిళట్ల నారాయణాఖ్యము మహస్సు తిడుగు నిందండు స్వర్గమందిరములందు.

నంగీత సాహిత్య జగదంగణము ధగ

ద్ధగిత మ్మ్మెనర్సు గంధర్వతార

బాసిం గాంచిన మహో వాగ్గేయ కారుండై

భారతి నర్బించు భ్రక్షమౌళి

ఆమరుండౌ "ఉమరుఖయ్యాం" రుజాయతు లాంధ్ర
 సంస్కృతమ్ముల కెత్తు నవ్యసాచి

హారిక థారాజ్య మూర్ధాభిషి క్రుండయ్యు

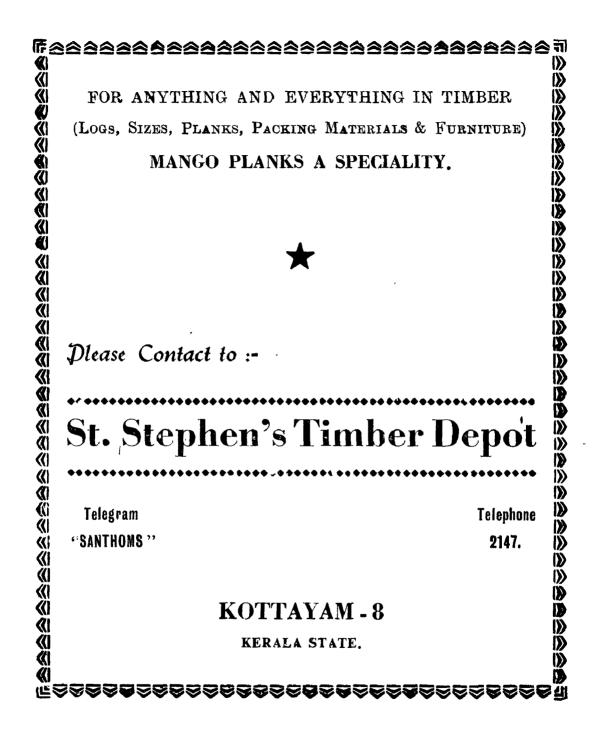
స్వార్ధం జెఱుంగని పార్ధివుండు

వాలు మెలి మీసకట్టు, జుల్పాలిజుట్టు, నొనట కుంకువ బొట్టు, మేల్ పసిడి గట్టు, విద్దెలకు పట్టు! నడయాడు పేల్పు చెట్టు! హరికథా శిల్ప స్మమాట్టు! "ఆదిభట్టు"

కరుణాలోకన జాల రాత్రిచర మేఘస్తామవాతూల సిం ధుర చర్మాంచిత చేల మూర్ధవిలనద్ద్యో వాహిసీకూల స ద్గినిజాచిత్త విలోల భక్తజన హృద్వీధినటచ్ఛీల ఖా స్వర దడ్డీణ యళోవిశాల శశిరాజత్ఫాల మృత్యుంజయా !

🔥 కాసుగారి "మార్కండేయ చర్మిత" నుండి.

హరికథా ఏతా వు హుడు

— శ్రీ ధర్మవరపు సీతారామాంజనేయుులు

పూర్వము ఉత్తరహిందూ స్థానమున, మ్లేచ్చుల బాధలకు రోసి, సౌరాష్ట్రమునుండి కొన్ని బ్రాహ్మం ఉకుటుంబములు ద్విడదేశమునకు తరలి వచ్చినవి. అందు పదమూడు గోతములవారు, గోడావరీ తీరము నస్యశ్యామలమని విని అచటికి తరలి వచ్చిరి. వారు నకలశాడ్ప్రములయందు అపారమగు పాండి త్యమును సంపాదించిన ఘనులు. యజ్ఞయాగాది క్రమవులొనర్చిన పుణ్యపురుషులు. భూరి దానముల నొనగిన భూసురో త్యములు.

సుమారు 250 సంవత్సరముల క్రితము జయపుర సంస్థానమును కృష్ణప్రభువను మహిరాజు పాలించు చుండెను. ఆయన బ్రాహ్మణభక్తుడు. వేదశా $(\underline{\chi})$ పురాణాదులయండు అభిరుచి గలవాడు. వానికి సంతానములేదు. ఆకడు గోదావరీ తీరమందు విశిస్త్రి యుండిన భూసునో త్రములలో ్శేష్టు 5, భారద్వాజనగో తీకుడగు ఆదిఖట్టును జయపురము నకు పిలిపించెను,

ఆదిళట్టు మహీ రా జు న కు సంతాన్మపా ప్రికై నొక యజ్ఞమును గావించెకు. పిదప కొన్ని నాళు లకు మహీరాజునకు పుత్రసంతానము గల్లెను. వానికి రామచంద్ర డని పేరిడిరి. మహీరాజు ఆనందమునకు మేరలేదు. అర్ధరాజ్యమును గైకొ మ్మని ఆదిళట్టును పేడుకొనెను. అందులకు ఆది భట్టు నమ్మతింపలేదు. వాని కర్ధరాజ్య మెందులకు? ఆయన తపస్సంపన్నుడు. అర్ధ కామమల కాత డిచ్చు విఱువ తృణ్మపాయము. అప్పడు ఆదిళట్టు,

ఆఫ్ట్రవర్డ్ ప్రాయుడై హయ్యగీవుడను నామము గల్గిన తన కుమారుని కృష్ట్రపథువున కప్పగించి తాను ఖార్యాసమేతుడై తపమాచరించుటకు వెడలి పోయెను.

ఆ హాయ్స్ నుడు పెరిగి పెద్దవాడై సకల శాస్త్రములయందు నిష్ణాతుడయ్యాను. కృష్ణప్రభువు వాని కర్గరాజ్య మొనం గెను. అంతట హాయ్స్ నుడు నందాపురిని రాజధానిగా చేసికొని బహుకాలము పాలించెను. అనేక యజ్ఞయాగాది క్రతువులొనర్ని భూసురులకు అనేక అగ్రహీరములను కాన్సగా నొసగెను. ఆ మహానీయుని క్రీ దశదిశల వ్యాపించెను.

అట్టి హాయ్ గీవ్రనకు పిత్మఋణము తీర్పు కొన వలెనను నంకల్పము గలిగెను. అందులకు తాను గృహాస్థు కావలెన . రాజ్య పాలనమై ఓసువు గల్లు టచే తన స్మాగా మమగు పేరూరునకు బో ఖటకు నిళ్ళయించుకొని రామచంద్ర ప్రభువునకు తన ఆర్ధ రాజ్యము నొనగెను. రామచంద్రకుళు పెంతపేడు కొనినను ఫరితము కూన్యమయ్యెను. హాయ్ గీ వుడు నందాపురమందు కొన్ని నాళులు గడపి పుట్టంగి, సీతానగరములలో కొన్ని దినములుండి కడకు అష్టాదళ అగ్రహారములకు ప్రభుమై తీర్రకాకు ళము జిల్లాలోని స్వర్ణ ముఖి నదీతీరమందరి అజ్జాడ యను గామమున స్థీరనివాస మేర్పరచు కొనెను. అట్టి సద్వంశమందు సోమభో క్త యను మహే పండితుడు జన్మించెను, వాని కుమారుడుపెంకట ైన.లు. సంగీత సాహిత్యములందు నిధి మసిద్ధి చెందిన పౌరాణికుడు. ఆయన ధర్మపత్ని రామాయణ, ఖాఠత, ఖాగవతాది పురాణములను పుణికి పుచ్చుకొనిన విదుపీ మణి. ఆమె పేరే నరసమాంబ. చదవు లవ్వ అని ప్రసిద్ధనామము. ఈ పుణ్యదంపతులకు ఐదుగురు కొమాళ్ళు నావ్వరు కుమార్తెలు గలరు. హరికథా పితామహుడు తీసారాయణదాసుగారు అందు ఐదవవారు.

కి దాసుగారి తండి వేంకటమై నులుగారి వద్ద కి గంటి సీలకంఠావధానులు, కి ఆదిళట్ల క్రి రామమూ ర్ణిగార్లు కుకూష చేసి సంగీత సాహి త్యములను నేర్చుకొనుచుండిరి. కి దాసుగారికి పసితనమునుండియు సంగీతమన్నను, పురాణము లన్నను మక్కువమెండు. అయన పీక సంఖాగ్రాహి. పురాణము చెప్పుచుండు తండిగారికి అడ్డమువచ్చి గంథమ నంక తదేకదృష్టితో చూచుచుండెడి వాడు. ఎంత వారిం చినను వినెడువాడుకాదు. అవన్ని యు కంఠోపాళముగా వల్లెవేయువాడు. తల్లి రామాయణ, ఖారత, ఖాగవతాని పురాణసారమునందిం చెను. అవన్ని యు కరతలామలకమయ్యాను. "ప్రవేది రేస్తాక్షన జన్మవిద్యాకి" అను మహికవికాళి దాసు సూ క్రీ పీనిలో చక్కగా మూ ద్రీళవించెను.

్రీ దాసుగారి కుటుంబము సిరిసంపదలతో తుల తూగుచుండెను. పెద్దన్న గారగు జగ్గావధాని అమేయ బలసంపన్నుడు. మహాపండితుడు. ఆయన బహుఖాషాకోవిదుడు, చతురుడు, రసజ్ఞుడునగు విజయనగర సంస్థా ధీశుడై ఆంద్రగజాతి మహారాజుకొల్వునందుండెడి వాడు.

ఆనాటి విజయనగరము సిరినంపదలకు, సంగీత సాహిత్య వేదళా స్త్రాపండితులకు ఆలవాణము. ఎల్ల జేళణ పండితగోపులు, కార్రప్రచర్భలు సంగీత నాటక సభలు, స్వామికి వుత్సవములు జరుగుచుండెడివి.

శ్రీ దాసుగారు స్ఫుర్వరూపి. వారిప్పాదయము నిగ్మలము, నవనీతము, దయాపూరితము. బీదసాద లన్న కడు ్బేమ. శ్రీమంతులన్న నిర్లక్ష్మము. ఆగ్థనృష్టి స్వల్పము. నత్యము, అహింసలు ఇహిం పాణములు. అనృతము, జీవహింసలు మహిపాప ములని వాని తలంపు.

్రీ దాసుగారు సాహిత్యములో అద్భుతమగు కృషి సల్పిరి. తెనుగు జాస్పై వారికిగం మక్కువ మెండు. ఉదా:--

అని నుడివెను. అంతమాత్రమున వారికి ఇతర ఖాషలమై ఆసక్తి లేకపోలేదు. సంస్కృత, కన్నడం ఆంగ్ల గ్రీకు, లాటిన్ పారశీకఖాషలలో అన్గళ ముగా నుపన్యసించుటయోగాక అనేక ఉద్ద్రంథముల రచించెను.

ఉదేక పూరితమగు మనస్సునందు, ఉత్పాహ వళముర్దో ఈ వింత వింత ఊహలకు యధోచిత మగు అతర సందర్భముల గూర్పుటయే రచన అని అభ్యిపాయపడువాడు. సంగీత విద్వాంసునకు, కవికి పద్యమునకు, సంగీతమునకు గల భేదములను కిదాసుగారు. ''A poet is a thinker and a musician is a worker. poetry is abstraet and music is concrete. poetry is theoritical and spiritual and music is Practical and material. poetry is the cause and music is the effect. Nobody can criticise a poet's imagination, as it is absurd, if anyone attempts to know the knower అని (ఉమరఖయాం బ్రస్తా వనలో) చెప్పిరి. అదియును గాక గ్రంథరచన ధన సంపాదన కొరకు గాదని. మనస్సు కృష్ణికి, కీర్డి కొరకు మాత్రమే అని పదే చెప్పుచుండెడి వారు. దేహసాష్ట్రము వలననే బుద్ధివికసించునని, వృద్ధా ప్యములో బుద్ధిమందగించునని, అందుచే, శరీరము నమ్యక్స్థితియందుండు నపుడు గ్రంథరచన సేయుట సర్వోత్తమమని నుడివెడివారు.

తీ దాసుగారు రుక్మిణీ కల్యాణము, సావి్తీ చర్చితము, అంబరీమ చర్చితము, జానకీ శవథము, మున్న గుఅనేక హరికథలను శ్రీ రామ చ్చదశతకము, కాశీశతక ము,సూర్యనా రాయణశతక ము. మున్న గు శతక ములను ఉమర్ ఖయాం, జాటసారి మున్న గు కావ్యములను, జగజ్జ్జ్మీతియను వేదాంత గ్రంథ మును, తారక మను శృంగార బ్రబంధమును సారంగ ధర మున్న గు యతగానములను, "నవరసతరం గ్రిణి" అను సంగీ తళా మ్ర్ము గంథమును రచించెను. భగవద్దీ తాను వాదమును, ముక్కుబడియను మంతా సిను పాదమును, రచించిశంకరభగవ త్నాదు లకు అంకిత ముసంగాను.

త్రిదాసుగారి కవిత్వసంపదకు ఉదా:-బాటసారియను గ్రంథములో పే)మికుడు |పియురాలిని తలచుకొని-

"మొదట వావులెరింగిన మద్దచూపు బిదవగురులుంచు దాపునబెదరుచూపు దగిలియొడ జాయజాలని దిగులుచూపు గనులదూబూచిచూపు నాకన్నెచూపు" మరియు

"నిడువాలుకనులు, తీయని నుడువులు, ముంగురులు చెదఱు నుదురు _క్డిమేన, నన్న నడుము, పొ స్మేల్పు గడదగు నీ నడక, కనులగట్టున్జమీ!'' ఇక పనిపిల్లల్లై వానికుండు పే)మను— "వెక్కి వెక్కి యేడ్పు, వెంటసేచిరునవ్వు నడుమ నడుమ, బుస్సలిడుట. [గుక్క[మింగినంత గున గునలాడెడు వేడ్క-తెలసి అనుథవించమైతి''

పెల్లడించెను. ఇక కాశీశతకములో విశ్వనాధుని జూచి సంస్కృతములో శ్లో విశ్వేశ్వరాభి మే కాయ సతి ఖాగీరథి జలే కాళ్యాం కో మాం వాంఛతీతి నారికోలో న జాయి లే.

(విశ్వేశ్వరుని అఖి మేకించుటకు పవిత్రమగు ఖాగీ రథీజలముండగా కాళియందు నెన్నెవ్వడు వాంఛిం చును? అని కాళియందు నారికేళము పుట్టుటయే మానివై చెను.)

మరియు 🔥 రామచం[డ శతకమందు ్రాముని ఈ కింది విధముగా సార్ధించెను.

ళ్లో బనభో నై ల్యవ్రబాప్యవచ్ఛు క్రికాయాం త్వయీదం జగత్సగ్వ మధ్య స్త్రమేవ ఆసంగోభ వాన్సచ్చిదానంద మూర్తి ్ర్వయాపాలనీయావయం రామచన్ద్రి ॥

(ఆ కాళమందు, నీలిమయు, ముత్తైపు చిప్ప యందు వెండియువలె, నీయందు అధ్య స్మమైయే యున్మది. నీవు దీనితోడి సంబంధములేని సచ్చిదా నందమూ ర్తిమై యున్నావు. మేము నీ చేతనే పాలింప దగినవారము.)

ఇక క్రీడాసుగారు మానవ గంధర్వుడనని సగ ర్వముగా చెక్పుకొనువారు. సంగీత కళానిధి.

హిందూస్థానీ కర్నాటక ఖాణిలను మేళవించి, విచ్చితరీతులలో జాడి పండిత పామరులను రంజింప చేయు వారు. రాగము ఒక గంట, తానము ఒక గంట, వల్లవి ఒక గంట ఆలాపింపగల ప్రజ్ఞాశాలి. ్రపంచముళ్ళ్వర తాళమును పదారు స్పరములతో తానము, పల్లవి, శబ్దము, ముక్తాయింపు అద్భుత ముగా, స్థాపదర్శించి, పంచముఖి పరమేశ్వరుడని ఖిరుదు నందుకొనిన మహసీయుడు. "దశివిధరాగ నవతి కుసుమమంజు స్త్రిత్రము''ను రచించి వీణి యైపై మనోహరముగా పర్కింప గలిగిన ప్రతిభా శాలి వేరు వేరుగా రెండు చేతులతో రెండు తాళములు, రెండు పాదముల రెండు తాళములు వేయుచు కోరిన ముక్తామింపులతో పల్లవి ఖాడుట వీని అసాధారణ | పతిళకు నిదర్శనము. ఐదు తాళము లతో వల్లని జాడి స్ముహ్మణ్యయ్యరు హేమకంక ణమును వినర్జింగ చేసిన దిట్ట.

త్రీ దాసుగారి శారీరము ఘనగంభీరము. మృదు మధురము, మనో హారము, అంబర వీధిన మైగు చుండెడిది. ఈకడు అయ్ముస్సాం. జంపె తాళవు కీర్తన నెన్నుకొని యొక గతిలో బాడుచు. పేరొక గతిలో అాళవు చిప్పలతో లయపే మట వీసి ప్రత్యేకత. చతుర్విధ వాద్య విద్యా విశారదుల చాతుర్యమును పుణికిపుచ్చుకొనిన నంగీత సార్య భాముడు. సంగీతసాహిక్యములను మేళవించి అష్టావ ధాన మొనర్చిన మేధానంపన్నుడు. విలంబకాల ములో పల్లని ఖాడుట వీనిసొత్తు. మైసూరు మహారాజు, నరోజిసీదేవి, గవీంద్ర నాధళాగూర్ మున్నగు మహానీయుల ప్రశంసలనందుకొన్న ఖాగ్యశాలి.

ఇక త్రీ దాసుగారు హరికథా కాలతే పమునకు వెళ్ళునపడు సర్వాలంకార భూషితుడగుచుండును. ఉంగరాలజుట్టునకు సంపంగి తెలముబూసి, చక్కగా

దువ్వుకొని, సిగకుపూలమాలను చ్రట్టుకొనును. విశాలమగు నుదుటిపై కుంకుమనుదిద్ది, కనులకు కాటుక నలముకొనును. చెవుల రెంటికీ కమలముల అంటుజోళ్లు, మెడలో బంగారపు గొలుసు, ధరిం చును. శరీరమంతయు చందనము బూసికొనును. రెండుముం జేతుల పేామకంకణమ లు, చేళ్లనవరత్న ಖರಿತ ಬಂಗರುಹಿಂಗರಮುಲು, ಕಾರಿಕಿ ಗಂಡವಂಡೆರಮು చేదీప్యమానముగా |పకాళించుచుండును. పట్టు పంచను ధరించి. నడుమునకొక కాశీపట్టు ఉత్తరీయ మును బిగించుకొనును. కాళ్లకు చిరుగజ్జెలస్ట్రైడలు కట్టుకొనును. ఒక చేతిలో చిరుతలు, రెండవచేతిలో 👣 రామపట్టాభి మేకపటముండెడిది. యగువరకు యొవ్వరును వానినిముట్టరాదను నియ మము. పేరన్నగారిచే మనోహరముగా కట్టబడిన రెండుపూలమాలలలో ఒకటి రామపట్టాభి మేక పటమునకు వేసి, రెండవమాలను తాను స్వయముగా మెడలో వైచుకొని కథాకాలకే పమునకుప్పకమించు వాడు. మధ్యలో అప్పడప్పడు రందించు ఆవుపాలను పుచ్చుళొను అల**వా**టు**గలదు.** ఆ మహనీయుడు గృత్యముచేయుచుండ దేవేం[దుని కొలువునందుఁడి విచ్చేసిన రంభయోా లేక ఊర్వ శియో యని నదస్యులు (భమచెందవలసినదే.

్శీ దానుగారి కథాకాలతే.పము విలతణమైనది. కథస్వరిరచితము, గడ్యపద్యములతో వాచికాంగిక, అభినయములతో నవరసభరితమై యొప్పాను చుండును. చక్కని సమయస్ఫూర్తి, కవితారసము ననుభవించువారిని కవిత్వముచేతను, సంగీత్మపియులను పాటలవలనను, అయకాండ్రమ క్లిస్టమగు ముక్తాయింపులతోను, పామరులను చమత్కార మగు మాటలతోను, మెప్పించువాడు. వేదాంతు లకు నిగూఢమగు రహస్యములను హృదయంగ

మముగానం క్రిమవారు. ఉదాహిందికు రక్మిణీ కల్యాడకథలో రుక్మిణియను బుద్ధిని బ్రాహ్మణు డను వేదాంతళా న్ర్మములచేత కృష్ణుడను పరమా త్ర యందు ఐక్య మొంచనట్లు చేయుట అని చమశ్రం రించువాడు.

్రీ దాసుగారికి ఆ స్థమి తుడు, విద్వత్ ప్రభు వగు ఆనందగజపతి మహారాజు. వారిని నంతోన పెట్టుట యే శ్రీ దాసుగారిధ్యేయము. ఆట్టి నంగీత సార్వ భాముని తనకొలువునందుంచుకొని పోషింప వలేనని యే మహారాజు ఆశయము. రెండును నెర వేరినవి. విజయనగరరాజు వంశీయులతో శ్రీ దాసు గారికి గల అనుబంధము అవిచ్ఛిన్న మైనది. తీరికసమ యములలో అనందగజపతితో చిట్ల పేక నాడువాడు.

విజయనగర సంగీత కళాళాలకు త్రాబాసుగారు చాలకాలము Principalగానుండి చానినిచక్కగా నభివృద్ధిచేనెను.

్రశ్రీ దానుగాగు అద్వైతి. విజయనగరమందలి అయ్యకో నేటివద్ద నవ్మగహాలయమును నిగ్మించి

అచఓ నొక శిష్ట్రగమ్మ ను | పతిమ్మ చేసెను. నీ త్య సు ఆదే వాలయ మునకు រដ្ឋជំងំពង្សា సలుపవలసిన ពីរ ా | 8 పరుండు వేళ శంకర భగవత్పాదులు రచించిన వట్పది స్పూతమును వరించువాడు. వృద్ధా వ్య మందు హారికథలు చెప్పట మానుకొవ్ముని యొన్నో విధముల చెప్పినను వినువాడు కాదు. కథాకాల సమయమున అశువులబాయుట్ తనకు ఆనంద దాయకమని తరచు చెప్పుచుండువాడు. అట్టి (శ్రీదానుగారి కెందరో శిష్యులు, స్థిమ్యులు ఆంద్రదేశమందు గలరు. ఈనాటి హారికథా కాల డే పమునకు ఖిత్తపెట్టినది ఆమహానీయుడే అందు లకే 🜓 నారాయణ దాసుగారికి పారికథా పితా మహుడని పేరువచ్చెను. ఆయన కారణజన్ముడు. ఆంగ్రామాని గర్వింపతగిన అల్లారుముద్దబిడ్డ. తన పాండితీగరిమచే యావద్భారత దేళమందు తెనుగు చారికి ఎనలేని కీ_ర్బిపతిష్టలను ఆర్టించి పెట్టి న మనుడు.

 \mathbb{R}^{2}

With the Best Comliments from:

TEL: PACKWELL

PHONE: RES, 5130

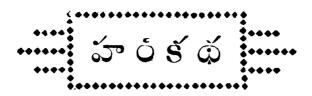
Paramount Waterproof Products Pvt·Ltd.,

INDUSTRIAL ESTATE :: VIJAYAWADA-7. (A. P.)

With the Best Compliments of:-

M/s. Fathima Matha Saw Mills

QUILON
(KERALA)

— 🐧 నిప్లా సత్యనారాయుణ రాజశేఖరం

తమున గద్యపద్య[పబంధముల గూర్చి హరిక థాపితామహుడిని ఖ్యాతిగనిన ఆదిళట్టగురుండు నారాయణుండు.

హారికథయంట యు క్రమగు నక్కథ కయ్యది కృష్ణగాధయై వరలుటజేసి—యీ తెలుగు కాస వినంబడునంతడాక గా నరవనిబద్ధ సత్కథలు నాడుమొదల్ శివకేళ వేతరే తర విషయంబులుస్ "హరికథల్" గద! పేరుబుం బడెట్టిదో!

హార్జనులన్న పేరట మహాత్ముడు దీనల బిల్వ, ైవులన్ "హరిజను" లంచు బిల్వవలదా? యను సూచన వచ్చెనంట-యే ఆరమరలేకయే హరిహారాద్వయ బుద్ధిం దెబుంగు వారతీ "హరికథ" నియ్యకొంట మహాదాశయవర్శి గదా బుఛాళికిన్.

వేదవేదాంత సంవేద్యాంశములు దెల్పి జిజ్ఞాన వాహిన ల్ వెలువరించు కృతికీ గ్రనముల సంగీతాభినయముల భరతశాస్త్రా)మృత ఝరులు నించు లోకానుభవ నవాలోక సుళ్లోకమై నడతల సారంబు నెడద గూర్పు చిత్తమ్ము (దవియింపతేయు భక్తిరసమ్ము ఖానలకొలది జగాన బంచు నచ్టచ్చట్ల నవరసాల్ వచ్చికడగ పావనోదంతమ ల పొందుపఱచి యిచ్చు హారికథయటన్న మేర్ పంచామృతమ్ము పానమొనరించి యిహాపరాల్ వడయ రండు!

"హార్కథకు" పేరు పెట్టైను "హర్కథ" నిర్మించి లోకమంతట నింపెన్ హార్కథకుల సృజియించెను "హర్కథకపితామహాఖ్య" అతనికె చెల్లున్.

SABABABABABABABABABA ABABABAB**ABABAB**

ಠಾಗುರ್ ಟ್ಯು ಟ್ರಿಯಲ್ ಕಾರಿಜಿ, ಮರಲ

స్టాపితము : 1959

్రహించి : బాపట్ల

్షిన్సిపాల్: శ్రీ ఆర్. వెంకటేశ్వరరావు B. A, (Lit)

ఆంగ్రామెటిక్, S. S. L. C., P. U. C. తరగతులకు ఉత్తమశిశుణ (మ్రీలకు ప్రత్యేకశాఖ)

ప్యాస్ గ్యారంటీ సర్టిఫికెట్లు ఇవ్వబడును

హోస్ట్లు, లేబొరేటరీ వసతులు హట్టణ మధ్యమున నిర్మింపబడిన స్వంత భవనము.

ఆర్ట్స్, సైస్స్స్ సబ్లెక్స్స్ట్లో ఉన్న తళికుణ, మైస్కూలులో పతరగతియందు అప జయము పొందినను మా కాలేజీలో చేరి కృతార్ధులుకండి.

మీ భవిష్యత్తును మహోజ్జ్వలం చేసుకో వాణేట ఉత్తమ క్రమశితడాగల మా కళా శాలలో చేరి ఉన్నత మార్కులతో ఘనవిఖయం సాధించండి.

మాటికి మాగుపాళ్ళు మీ విజయానికి మా కాలేజి కృషిచేస్తుందనటానికి మా కాలేజి గతచర్మిత సాక్యుం. పదిహేనుమంది అనుఖవం గల అధ్యాపకులు వ్యక్తిగతమైన శ్రద్ధవహించి అనుకుణమూ బాలజాలికల విద్యాభివృద్ధికి కృషిచేసే ఏకైక సంస్థ ——

మా ఠాగూర్ ట్యుటోరియుల్ కాలేజి

పరీజాఫల్తాలు మార్చి, 1866

పరీడకు వెళ్ళినవారు 58 కృతార్థులు - 52, క్లాసులు - 10

టైబ్స్ఫీ ల్ : R. వెంకటేశ్వరరావు, B. A. (Lit)

చీరాల

కవ్గా శ్రీనారాయు ఇందా సుగారు

— 🐧 చెఱకుపల్లి జవుదగ్నిశర్మ

ఆట పాటలమేటి 🐧 మదజ్జుడాదిభట్ల నారా యణ**దా**సు**గారు** పరదేవతాను[గహమునళు పా[తు <u>ల</u>ైన ఒక మహిక్<u>క్కి</u>. ఆయనను నిమిత్తముగా చేసికొని పరదేవత ఈ తెలుగుదేళమునే అన్నుగహించి నది. కబ్బవఖావమున నాస్త్రికత బ్రాబల్ పురాణ వైర**ము పెంచుకొని కేవల మిం**[ది**య**వశులై పశులాయులగుచున్న జనులకు బహుముఖినమైన తమ | వజ్ఞ చే జనులనాక ర్షించి హారికథలు వినిపించి కలిగించి ఆ స్త్రిక్యము నిలువ జెట్టిన ది సుహామఖావులే గదా! నారాయణదాసులే యవ తరించి యుండకపోయినచో ఈ తెలుగుదేశమున నిప్పడింత మాత్రముగా నున్న ఆస్తిక్యమైనను 📤ండెడిది కాదని నానమ్మకము. తత్త్వబోధక గంథము లసంఖ్యాకముగా నుండవచ్చును. వానిని వివరించి చెప్పెడి పండితులకును కొఱతలేకపో వచ్చును. కాని విషయానుఖ పరవశ్ములై ఈగలవలె ్లే ష్మమున దూకు జనులకు తత్ర్వమునందాభి ముఖ్యము కలుగుట యెట్లు? ఒక వంక సంగీతములో మ్రుత్రాక వంక నభినయములో, పేట్రాక వంక సాహిత్య ములో సర్వతోముఖ [పజ్ఞాశాలియై నారాయణ దాసు లవశరించి కళాచాతుర్యమున జనుల నాక ర్షించి కాంతాసమ్మితముగా ఆ స్త్రిక్యమ ను బోధించి తెలుగు**జాతి** నుద్దరించివారు. వారికిని వారి శిష్య వరంపరకును తెలుగుజాతి మనినంత కాలము కృత జ్ఞ మైయుండి తీరవలయును.

్రీనారాయణదానుగారి సాహిత్యము చాల వి. స్పతమైనది. ఎంతవి. స్పతమో అంత అగాధ

మైనది. జగ్ర్ఫ్ సిద్ధములైన సంస్కృతాంధ్రము అందలి హరికథలేకాక వాగురచించిన ఇతర్మగంభము లసంఖ్యాకములుగా నున్నవి. వానీ యందలి వైవి ధ్యము నింతయు నంతయుకాడు. పరత్త్వము మొదలు పాకకళవఱకు వారు స్పృశించని విష యములేదు. దేనినిగూర్చి చెప్పినను స్వానుభవముతో, సంపూర్ణ మైన ప్రవ్యయముతో, నింతకంటే చెప్పటకు వీలులేదనునట్లు చెప్పటియే గాని పైపై స్పృశించుట కానేకాదు. అయినను దాసుగారికి లోకమునందు పేరు ప్రతిష్ఠలు కలిగినవి హరికథలను పురస్కరించుకొనియే. తక్కిన గ్రంథములను గూర్చి లోకమునకు తెలియనే తెలియదు. అది లోకము తప్పగాడు. తన దగ్గరకు వచ్చినవాని నది మెచ్చుకొన్నది. రాని వానీ దగ్గరకు పోవు వివేకనుు దాని కెన్నడును లేదు.

ఒకవిధముగా చూచినచో నారాయణదాను గారు హరికథల కొఱకే జ్మించినారు. సాహిత్య ప్రక్రియలలో హరికథ కొక్కపతిష్ఠవచ్చినది వారి వలననే. ఇది యంతకు ముందున్న యశుగానముల కంటె విశిష్టమైనది. ఇందు కథకుడొక్కడే వక్తం పాటకు సహాయకుడు ప్రక్కావాద్యగాండు నుండిన నుండవచ్చునుగాక! యశుగానములలో వలె నితరుల తోడి సంఖామణ ముండదు: కథకుడొక్కడే సర్వ పాత్రల నభినయించును, ఇట్టి మైశిష్ట్యముతోడి ప్రక్రియను దాసుగారికంటె ముందెవలైన నిర్మించి యున్నను దానికి సంపూర్ణమై సర్వాంగనుందర మైన మూర్తి నేర్పరచి జీవముపోసిన వారు

మాతము దాసుగారే. కావుననే హరిశథాపితా మహులని లోకము చారి నాదరించినది. అచ్చయిన హారికథలు వారు చెప్పినవానికి సజీవ ప్రతికృతులు ទావు. సంగీ မాభినయమ లు ုသధానములయిన ఆ హాంకథలకు సజీగ్రపతికృతుల నచ్చొత్తించుటయు సాధ్యముకాదు. వారో వారి నంటి శిష్యులో హాని నావిష్కరింపవలసిన దే. కాగా అచ్చయినవి అసలు వానికి ఎక్సు రే ఫోటోలవంటివి. వట్టి ఎము కల గూళ్లు. వానిగిబట్టి వ్యక్తుల శరీర సౌందర్యముల మాహించట యొంతకష్టమా వీనినిబట్టి హారికథలు విన్నప్పటి పారవళ్ళము నందుటయు నంతేకప్పము. వట్టి సంగీతాభినయ్ముల చేతనేకాక కథకుని లోక జ్ఞత, బహువిషయపరిజ్ఞానము సమయస్స్పూర్తి మున్నగు ననేకాంళములచేత హారికథ ర $\underline{\underline{s}}$ కట్టును. చాసుగారి తక్కిన గ్రంథములన్ని యు వారంత గొప్పకథకు లెందుకయినారో **తెలిసికొమటకు** తోడ్పడు సామ్మగి. వానిలో సర్వజ్ఞక్యమున్మెక్ వారుచేసిన కృషియంతయు మన్నది. హారిక థా కథనములో దాసుగారు బ్రకటించిన స్వజ్ఞక్వ మునకు లోకమానందముగ్గమైనది. కాఫ్రనే హారిక థాకథనమున వారినిమించిన వారు లేరని అంగీక రిం-నినది

అమాటస్ చేసిక థా చయితలుగా, హారికథ కులుగా వారిస్థానము సర్యోన్నతమైనదే. కాని కవిగా వారి స్థానమెట్టిది? హారికథ సాహిత్యములో నంతర్భాగమే అయినను, దాసుగారెన్నో అత్యు త్రమములైన హారికథలను రచించియున్నను వారికి మహికవులుగా లోకము నీరాజనమేల పట్టడు? వారు రచించిన యితర కృతులలోని కవిత్వము మాట యేమి? ఈ బ్రక్న ములకు సమాధాన మరయుటయే ఈ వ్యాసము ముఖ్యోద్దేశము. ఇచట కొన్ని విషయములన విస్పష్ట మొనర్బి కొనట యవసరము. వాక్కుతో సంబంధమున్న వ్యక్తు అందరును కవులు కావలసిన యవసరములేదు. కవి యసిపించికొననంత మాత్రమున వ్యక్తుల మై క్రిత్వమున కెట్టి హానియు లేదు. గ్రంథక ర్హలై యుండియు కవులు కాని వారనేకు లున్నారు. త్యాగయ్య వంటి మహానుఖావులను వాగ్గేయకారు అనుటలో మన్నంత గౌరవము కేవలముక పులనుటలో లేదు. వారి నట్లనుట వారివ్య క్రిత్యమును తగ్గించు టయే.. ఇట్లే శ్రీశంరభగవత్సాదులన టి వారి విషయమున గూడ. త్రీ వారిని స్ట్రస్ట్రాన్స్త్రయ ఖాష్య కారులని, మణ్మని స్థాపనాచార్యులని, దేశికో త్ర ములని, అవక శంకరులని శిరసావహింప మలసినదే గాని, పరమ సుందరములైన, స్ట్రీతములను రచిం చిరిగదా యని వట్టి కవులని దిగదీయరాదు.

కవియను పేరు రససిద్ధులై విశిష్టలకుణ యు క్రము లైన కావ్యములు రచించిన వారికే చెల్లును. కాళి దాసాదు లట్టివారు. త్రీదాసుగారి సమకారికు లలో తిరుపతి వేంకట కవు లట్టివారు. వారి నన్న ట్లుగా దాసుగారిని గూడ కవులనవచ్చునా ?

ఈ దృష్టితో దాసుగారి సాహిత్యమును పరిశీ బించి నప్పుడుగూడ వారిని కవులనియే కాదుఉత్తమ కవులని అంగీకరించి తీరవలసిన రచనలు కొన్ని యున్న వి. వానిలో జాటసారి నర్వొత్తమము. పారికథలలో కవిత్వ మెంతయున్నను వానిని బట్టి దాసుగారిని కవులగరాదు. డానుగారు రససిద్ధులే. పారికథలు రసవంతములే. ఆయినను వానిలో కవి తాంశము కంటే సంగీతాభినయములకే పాముఖ్య మెక్కువ. అక్కడి రసనిర్వహణముకావ్యమార్గాను నరణమున మాత్రమే జరుగదు. వాని యందు తప్పనిసరియై వాగ్వ్యాపారము కావ్యమాగ్గము నానుమంగికము లగుచున్నవి. అంతియే కానీ వానికి ప్రాధాన్యము లేదు. అందుచే హరికథలను బట్టి దానుగారిని కవులనుట వానియందలి తక్కిన వాని ప్రాముఖ్యమను గు్రింపక పోవుట యగును. హరికథలుకాక దానుగారు రచించిన యితర్మగంథ ములలో ఎక్కువకాగము కాడ్ర్లు విషయకములు. కాడ్రు గ్రాములు పద్యరూపమున నున్మంత మాత్రమున కావ్యములు కావు గదా! ఇవికాక సంస్కృతమునను కెలుగునను కొన్ని శతకము లున్నవి. ఉమర్ఖయ్యామ్ రుజాయాల కను వాద మున్నది. వానీ యన్నింటిలోని కవితాంళ ముమాట యటుంచి ఈకాటసారి యందలి విశిష్టత యెట్టిదో చూతము.

దీనిని శచించు వాటికి దాసుగారివయన్ను ఇరు వది నాలుగేండ్లుటు. అయిడుననే యింత విశిష్ట మైన కావ్యరచన చేయగలిగిన వారు కావ్యమార్గ మునే అంటిపట్టుకొని యుండినచో వారి తేఖనినుండి మహోత్కృష్ట కావ్యములే వెలువడి యుండెడిని. వారవతరించిన కాలమున కాతి కవసరములైనవి వట్టి కావ్యములు కావు. కొంత అవసరమున్నను వాని కితరులున్నారు. కావున పరదేవత వారి నా మార్గమున నుంచలేదు. సంగీతాభి నయములలో పావీణ్యమును సంపాదింపజేసి వారిచేత చేయింప దలచిన పని చేయించినది.

బాటసారి రచన నాటికే దాసుగా రెంత యొ ముదిరిన తాత్ర్వికులు, కథకథగా నిర్వహించుచునే నార్తిము వెనుక నెంతయా తాత్ర్వికార్థము ని జేపించినారు. దీన్స్ ముద్ద సౌకాభంగ పాతువున నొకా నొక గృవాస్థుఖార్యా కాటసార్ పుడ్ర విముక్తుడయి వారికొట్టు కాందోళనమంది ఆదివ్య పురు దెవికముగా నొకానొక రాజవురుపా త్రాయము ములో నున్న వి. బడసి తిరిగి వారిని కలిసి కొనుట కథా వస్తువు. " అని దువ

ర్గము నెంతైన పండించుట కవకాళమ నై యితీ వృత్తము దాసుగారా పనిని అత్యంత సమర్థముగ నిర్వహించిరి. కొన్ని చోట్ల అనితర సాధ్యమైన వినితనమున్నది. సామాన్యుల కందని ఔాచితీ నిర్వహణ మున్నది.

ఖాటసారి నీటబడి స్కృతి హీనుడై యుండగా వొడ్డునకు నెట్టివేయబడినాడు. స్కృతికలిగ్తిన వెంట నే అవరిచిత పరిసరములందుండుటకు విస్మయము బ్రహ్మ టించుచు నతడు స్మరించినది

చిన్ని కొడుకుతోడు జెలియ యేమ య్యోని అని సంసారము నే. అందును ముందు కొడుకు, తరు వాత చెలియ. నంబంధమున చెలియ ముందును కకువాత కొడుకును. అయినను మోహమున నిది కల్పిందులగునుగాడా. ఖాటసారి దైవము చేతకు నిన్నయమంది దైర్యము తెచ్చుకొని జనసంచారము లేని యా ప్రదేశములలో కొత్తలోకములో తీరుగా డినట్ తీరుగాడి యొందును ఖార్యాపుత్తు అనుగానక పోయిపోము యొకానొక దివ్య సౌధమును ప్రవేశించినాడు. అక్కడను మనుప్య సంచారములేదు. (స్ప్రీ పుంరూపయంత్రములు నడయాడు చున్నవి. విన్నయముతో వాసిని చూచుచుండగా అనుచరు లతో. దివ్యపురుషు డవతరించినాడు. ఖాటసారి చూన్నడి చూచుచున్నాడు.

హాలుకు లెవ్వియులేక మాన్పడిన హాని నార్తిమూ ర్జికవించిన యట్టుల న్న దిన్స్ మొలవాని మిక్కిల్ డస్పియున్న తాటసారిని కన్గాని పలికె నిట్లు వివర్శాపురుము డన్సమాట లొకమ త

ఆదివ్యాపురుషు డన్న మాట లొక మ**్త**్ కోకిల కిల్^{జి} నున్న వి.

" అని దువృక్షల వ **నొస్**గినన్గొని "

ఈ నిర్వహణమునందలి ఔచిత్యమెంత లోతై నదో గమనింపుడు. ఖాటసారి ఒద్దునబడి మేలు కొను నప్పటికే దిగంజరుడు. కాని యప్పటినుండి యింత వరకు నతనిచే దిగంబగత్వమును స్మరింపనీయలేదు కవి. అతనిని జూచిన పురుషుడామాట యన వఱకు పాఠకులకు గూడ నా విషయము స్పురింపనీయ లేదు. దివ్యపురుషు**డామా**ట యని దువ్వలువ నిచ్చెనో లేదో ఖాటసారి దానిని గొని మొలపై బిగియుజుట్టుకొని లేచినాఁడుట. ఆ సౌధములో ఖాటసారి స్ప్రీపుందూప యంత్ర సంచారమును గమనించి నప్పుడే తన దిగంబరత్వమునకు సిగ్గిలి కూర్చుండి నాడన్నమాట. దివ్యపురుష దర్శన ముకో మరింత సిగ్గిలి యున్నాడు. బట్ట కట్టుకొని లేచినాడు. ఈ నిర్వహణ మెంత లోకో త్రరముగా నున్నది? జాటసారి దిగంబరత్వమను మొదటనే ్మరింప జేసినచో త్రత్పత్రిక్రియ వెంట పే జరిగింప వలెను. అట్లుచేసినచో ఖార్యా పుత్తులపైకంటె తనయందే మోహ మెక్కువ కలవాడని చెప్పినట్ల గును. అట్లు చేయక ఆతడనేక బ్రవదేశములను മന് വാധ്യായ കാര്യ പ്രാധാര് വി ക്ര ద్పర్ణ నా సందర్భమున పాఠకుల నా స్కృతి వీడక జుగుప్ప కలిగించుచునే యుండును. మొదటకాక ಯವುಡಾ $\mathfrak T$ ಮಯಮುನ್ನ ಪಪ್ಪುಟಕೆ ಆ ದುಪ್ಪು $\mathfrak D$ ತಮು లేదు సరిగదా బాటసారి తన దిగంబరత్వమును గూడ పాటింపక ఖార్యా పుత్తా)న్వేషణకై నిర్ణ నారణ్య సంచార మొక్తర్పట్లో చే వారికై యాత డందిన తహతహ యెంతటిదో సువ్యక్షమైనది. ఇంతటి లో తైన ఔచిత్యముతో సన్ని పేశముల నిర్వ హించుట ఉత్తమ కవులయందే యుండును

బాటసారి యడవులలో తిరుగాడు నవుడు ఒక చో సొమ్మసిలి నిమ్రించినాడు. లేచునరికి తెల్ల వారినది. ఎదుట సూర్యడు తోచినాడు. బౌర గారడి సూఢ్యుండ చబ్బింబు కద బ్రామకువలె నీకర కౌళలంబు అల్ప భౌమంబు లన్లూపి యధిక దివ్య ములను గన్పట్టనీయక మోసపుచ్చు.

ఆని యిట్లు బ్రతుకుపై. రోతపుట్టి నిష్టురము లాడినాడు లోక ఖాంధవుని.

తరువాత నచటి స్టాకృతి సౌందర్యమునకు చకి కుడై తిలకించినాడు. స్నానమాడి తపనున్గని అర్ఘ్య ప్రచాన మొనర్చుచు.

అడలు గొలిపెడి చీకటి కడలినుండి కడపి మముగాచు తరణి నీ కిడెద బ్రెమక్కు అహితముల గొట్టి గొప్ప మేళ్లాచరించి యేలుచుండెడు మిత్ర నీకిదె జొహారు. అని బ్రహింసించినాడు.

ಆದ್ರೌಮಿ ಈ ಮಾನುಮ?

పినిలో నృష్టితత్త్వమంతయు వ్యాఖ్యాతమైనది. సూర్యుని కర కౌళలము బ్రతుకువలె నధికదివ్యము లను గప్పిపుచ్చి అల్ప భౌమములను జూపి మోస ప్రచ్ఛుచున్న దట. బ్రతుకువలె ననటలో పరమార్థ మంతయు నున్న ది. అజ్ఞునకు బ్రతుకు చేయుచున్న దంతి యేక దా! కాని ఆ బ్రతుకే లేక పోయుచున్న దంతి యేక దా! కాని ఆ బ్రతుకే లేక పోయునచో పాజ్ఞుడైనను చేయగరిగినది లేదు. బాటపారి అజ్ఞ త కాక్కాలికము మాత్రమే. జీవితము ఖోగమునకే కాక ముక్రినని తెలిసి వాడు. సూర్యుడా వివేక మును కలిగించుచున్నాడు. అజ్ఞానతమ ప్రణము నకు మేతువగుచుండుటచే తరణి. ఆహిత నిరా సములో హితకరుడగు చుండుటచే మిత్రుడు. జీవుడు బ్రక్సితి నెట్లుపయోగించుకొనవలెనో. దేనికి మోహికుడు కారాదో. వివేక మండు మెట్లుపోంద వలెనో కని యీ ఘట్టముచే ఉపదేశించి నట్లయనది.

ఈ కావ్యము శాంత రస్మవధానమయినది. అంగ భూతములై కరుణ శృంగార వీరాదు లన్నీ యు నున్నవి. కాని మధానము శాంతమగుటచే చేనికిని పొంగుండదు. హద్దులోనుండి యొచటి వచటనే పొటమరించి యణగారు చుండును. ఇస్లున్నిగహ ముతో రసనిర్వహణ మొనరించుట చాల కష్టసాధ్య మైనవని.

పాపను దైవ మెంత పొర పాటొనరించెను నన్మిగ్లై న య్యో పిక వాణి! వికసి తోత్పలలోచన! నిన్ను బాస్ యె ట్లోపుదు జాము కింద మన ముంటిమి ముచ్చటలాడు కొంచు నా హా! పరిపూర్ణ చల్తద వథ నా! మన కింక ఋణంబు చెల్లెనా!

కట్టుకొన్న చెలిమి కట్టులు దప్పితి నట్టుకొన్న వాడ నెట్టులైతి కట్టరాని మనను కట్టి బతికితి ని నట్టుకొన్న వాడ గనుకఁ జెల్లె బోటి బ్రతికిన దని నాకుఁ దేట వడియొం గాని వాయున్కి నెలుఁగ దచ్చాన యకట ఓట్టవలె నాకు జెక్కలు వెలయునేనిఁ బడంతిం గన కుందునే జెప్పపాటులోన

కరుణి! కన్నవబోలి **తెల్వియెడ** నీ ద్యాక్కు నస్టాంటి పా టరయనోృనని నిన్ను నెన్నెడెపె నే యక్కూళ దయ్యంబు కా నీ రవంతైనఁ **కొ**లంగకుండును గచా నీ రూపు నాలోన న ద్దిర **నా**కిద్దియొచాలుఁ జూచుకొనెద నెల్లంబుగా నెప్పుడున్.

ఇవి వేఱు వేఱు సందర్భములలో జాటసాగి ఖార్యను తలపోసిన విధానము తెలుపునవి. సామాన్య కవు లిట్టి పట్టులలో ఉద్యేగము నల్లేస్ పొంగించి పదు లిఈవదులుగా పద్యములు బ్రాయు దురు. దాసుగారు ప్రయత్న పూర్వకముగా నొకటి చెండింటితో ముగించి విషయాంతరము నుప్పక్ర మించుట గమనింప దగిన విషయము. ప్రధాన

ాంజుత్వం ఉందిని ఉందిని ఉందిని ఉందిని ఉందిని ఉందిన మార్థి మంద్రజ్ఞా బాదిభట్ల నారాయణదాసుగారి రచనలు

్రా <u>ప్రి స్థాన ము</u> : **శ్రీ ఉపాధ్యాయుల సూర్యనారాయణరావు**

కానుక్తు ప్రార్థి పేధి

ವಿಜಯನಗರಂ (ಆಂ(ಧ[ಶಕೆ೯)

N. B. 🐧 దానుగారి రచనలకు 12 వ పేజీ చూడుడు.

రసమునకు తక్కిన వొదిగి యుండవలెనను వివేశము కల వారే యిట్టి నిగ్రహము పాటింప గలగు.

కంయం దెత్తెడు మేను తోంచెడు జగ త్కార్యంబులు స్ట్రిత్త నం చలతన్ వా_స్తవమందు చందమున నీ నర్య ప్రపంచంబు న జ్ఞులకు న్నిక్కముగాం గనంబడెడుం బ్రా జ్ఞుల్ పూర్ణ ఖావంబు నీ శృల మౌటన్ దమకన్న చేఱుగన రీ శత్యంబు పాపించుచున్.

ಶಾಟನಾರಿ ಕ್ಷಾಕ್ ಯ ಮುಸಗಿನ್ನ ವಾದುನಾವಿಕಾ పెద్ద లేర్పాటు చేసిన దిద్దుపాట్లు తెలిపెదననుచు అతనితో నాడిన మాటలలో నిదియొకటి. అనలీ కావ్యము తెలుపదలఁచిన మూలభూ శమైన సిద్ధాంత మేయిది. ఉపాధి వళమున జీవులు ఖిన్మత్వ మును ఖావింతురేగాని ఉన్నది పూర్ణమైన పర బ్రహ్మ మొక్కడు మాత్రమే. దాసుగా రన్నట్లు ఈ ఖాటసారి మాయాగర్భనభక విముత్తుఁ డగుచుఁ బూర్వజన్మ వాసనచేఁ జింతనందుచున్న యాత్రుడు. **దా**రసుతులు విద్యా వి**వేశములు. మహో**దధి సంసాశము. ఓడ పుణ్యము. ఓడను పగిర్చిన కొండ పాపము. పాపఫలముగ తరణోపాయము విచ్ఛిన్న మయి విద్యావివేకములకు దూరుడయి జీవుడాప న్మగ్ను డై నాడు. కానీ వానీకి పూర్వపుణ్యము సమృద్ధిగా మన్నది ఒంటి కంబము మేడ కనవచ్చి నది. ఆది పరమార్థ సాథనోపాయము. రాజదంప తులు కనవచ్చిరి. వారు జ్ఞానవైరాగ్యములట. జాటసారికి స్వచారసుత పునస్సమావేశమే కైవల్య పాప్రియట. పమి యీ యమ్మక కల్పనము! అసంసారరూపమగు ముక్తికి మార్గము బోధించు కావ్యమున సాధశాంగముల నన్నింటిని సంసా రాంగములతో నుపమించు సాహసమా? దీనికెంత విజ్ఞత, జాగరూకత, నిగ్రహము కావలయును? ము_క్తిని ఖాగ్యాపుత్తు్తిలను గోంనంత గాఢముగా వాంచించి వారకై తహతవాలాడునట్లు ము_క్షికై తహతహ లాడువానికే ము_క్తి. కామిగాక మోడు గామిగాడన్న వాక్యమునకు నిదియే యర్థము కాబోలు.

ఈ కావ్యముల్లో ఎనిమిది తొమ్మిది ముఖ్య ప్పాతములున్నవి. ఒక్కడానికిని పేరులేదు. ఒక్క మహానుఖావు డనియాగంళము. ఆతడే జాట సారి. అతని ఖాశ్యాపు[తులు, ఆ[ళయ మిచ్చిన రాజు, ఆరాజు కన్న కొడుకు, అతనిని వలచిన మేనమామ కూతుకు, ఇచ్చుట కంగీకరింపని మేన మామ. ఇట్లే యిందలి పాత్రల కన్నింటికి వ్యవ హారము, ఇట్లు పప్పాతకును పేరు లేకుండ కథనడ సాహిత్యములో నితర కావ్యములం చెచ్చ టను నుండరు. కాళిచాసుని మేఘ సందేశములో పేరులేని కళ్చిదృశుడొక డున్నాడు. అక్క డాత ಡ್ ಕ್ರುಡೆ ಯಗುಟಕೆ ಸರಿಖ್ಯೆಯನದಿ. ಮರಿ ಯುವುಟ ನಟ್ಲು ಕಾದೆ! ಇನ್ನಿ ಪ್ರಾತ ಲುನ್ನನು ಪೆರುಶೆ ಶಾಟ್ಟ లేదు? నారాయణ దాసుగారు జీవనానాత్వము నంగీకరింపని పరమాడ్పైతి. కావ్యము తత్త్వ బోధకము.

ఒక సూర్యుండు నమ్మ జీవులకు తానొక్టొక్టై తో: చుపోలిక ఒక్కటి యే పర్మబహ్మము ఖిన్నో పాధుల యందు ప్రతిఫలించి ఖిన్న జీవులుగా తోచు చున్నది. భేద మంతయు వ్యవహారమున నవస్థా భేదముచే వచ్చినదేగాని వాస్త్రము గాదుగడా! ఆయవస్థానామము లుండనే యున్నవి. మరి వేరు పేరు లెందుకు? మున్న ది. <u>అదె</u>్రతామృతము నున్నది. అన్నింటి నన్నింటి నండి వెలువరించి జణముగా దాసుగారికే చెందిన స్థేక్త్యేక వ్యక్తిక్త్వ చూపుట కింతకు మరింతసావకాళ ముండవలయును. మున్నది. ఇప్పటికే హ్యానము చాల సుదీర్ఘమైనది.

్రీందాసుగారి రచనలలో భ $rac{1}{2}$ పారవర్య $rac{1}{2}$ మేరవర్య $rac{1}{2}$ ప్రభామలు ్ కోకొల్లలుగా 📢 🕏 శంకరు లున్నారు. ైపే మువ్వురికంటె విల

(ಕ್ರಿದ್ ಸುಗ್ ರಿಲ್ ಪರ ಮ್ಲಾತ್ತಮ ಪ್ಲಾಗೆಯ ಕಾರುಡು $\sqrt{2}$ ಮಾಡ್ಬುಲು. ಸಾರಾಯಣ ನಾರುತ್ತೂ ನೆವನ ಸಾಫ್ ా్యాగయ్యయున్నాడు, అభినయ పరమార్థ ప్రేత్త గ్యము సర్వాం ధులకు కలుగు గాక!

పుంఖావ నరస్వతులగు 👣 దాసు గారికి నా

L. 5 No. 55/64. L. 2 No. 1022/64.

With Best Wishes **OUALITY TOBACCO FOR SNUFF & CIGARETTES** GONTACT:

Phone No.: Office: 277. Res.: 448

Cupalli Ramachandra Rao & Co.,

Managing Partner: J. Satyanarayana Rao

POWERPET:: ELURU — [A. P.]

With the Best Compliments of:-

POTTI SUBRAHMANYAM,

Wholesale & Retail Beedi, Cigaratte & Shoda Gass Merchant,

MAIN ROAD, GUNTUR (A.P.) \$

<u>సు మా ౦ జ లో</u>

__ శ్రీ పోకల ధనుంజయరావు

\$88\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$**\$\$\$\$**\$

হু ప్రాథము నీదు కైల్ పరి-పక్వము తావక కార్స్త్ర విజ్ఞతల్ ప్రాథము గాత్రపాటవము-బ్రాథము తత్కథనా విధానముల్ ప్రాథము నీదు కల్పనలు-బ్రాథము నీ లయతాళ రాగముల్ ప్రాథము గాని వేవి తెలుపందరమా ద్రుహిణ్త్రిస్తనంథయా॥

పంచమ. ఖ తాళగతినొక సంచార్మకమము దెలియ - సాధించిన నీ వంచిత ప్రాక్తన జన్ముడ తెంచెద తావకమనీమ - నేవగు భ_క్తిన్॥

ネスドスドスドスドスドスドスド

With the Best Compliments from:

Grams: CIGARETTES

Phone: 103

P. B. No. 96

PRAKASH TRANSPORT CORPORATION

Sole Proprietor: T. S. S. PRAKASA RAO

TRANSPORT OPERATORS
GUNTUR-1.

Branch:

No. 3, DA' COSTA LAY OUT

COOKE TOWN

BANGALORE-5

H. O.: GUNTUR

23-1-122 Main Bazaar

కీ॥ శే॥ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు

(13___1___1985 సంగర ఆంధ్రవాణి నుండి)

ఈ వరమ భక్తా గేసరుడు హింకథ అంటే యేమిటో తెలియని కాలంలో మన ఆంధ్ర దేశా నికి దాన్ని రుచి చూపడ మేకాక పలువురికి వుపడే శించిన మహో పాధ్యాయుడు. హరికథలకు సంస్కృ కాంధి సాహిత్యముండాలి. మంచి ఈతి లయ జ్ఞానంతో మిళితమైన గాన ప్రవేశముండాలి. ఈ యనకు పూర్యో క్షమైన శక్తులేకాక ఉభయఖాషల యండు, మంచిగా కవిత్యం చెప్పే నైపుణ్య కూడా వుంది. ఈయన యొన్నే హరికథలు రచించారు. ఇండ్లీషు, ఫారసీలో నైన దేశాంతర ఖాషలలో కూడా ప్రవేశం వుంది. ఇన్ని శక్తులు యేక్షత వుండటం చాలా అరుదు.

తే.గీ. ఆది భట్టితఁడయ్యాను హారికథలకు ఆది భట్టితఁడయ్యో గేయపు ఫణితికి ఆది భట్టితఁడయ్యో నాట్య పుంగళకు ఆది భట్టితఁడయ్యో లో కాదృతులకు.

ఈ యనతో నాకు ప్రభమపరిచయం నేటికి 50 సంజనాడు (శ్రీ) విజయనగర మహీరాజారి ధర్మ నార్థం వెళ్ళినప్పడు కలిగింది. ఆ వూళ్ళోనే యీ యన హరికథ విన్నాను అంతవరకు నేను సీన వద్యం రేగు ప్రిరాగం మీడా ఆనంద్రభైరవి రాగం మీడా చదవటను విన్నాను గాని ఇతర రాగాల మీడ చదివిన హరిని యొఱుడగను. ఈయన ఆ వేళ కేదార విలహరి జురుబాటి-ఈరాగాల మీడ

చదవడం విన్నాను. ఈయన మనదేశపు గానానికే **్న్నిమార్పు**లు కలిగించి వెన్నె పెట్టిన స్వతం తుుడు. ఈయన గాతం చాలా గంభీరమైనది. చాలామంది గా।తాలు విన్న నాకు యొక్కడా ఈ యన గ్రాాతం మాదిరి గ్రాాతంతటస్థం కాలేదు. ఈయవ దినచర్య ధీరోదా తలఈణాని కుదాహరణంగా వుండదుగాని ధీరోద్దత లకుడానికి ఉదాహరణంగా వుండును. తృణికృత బ్రహ్మవురందరుండు. గానమే కాదు, సంస్కృతాంద్ర సాహిత్యమేకాదు, నాట్య మేకాదు, అదీ యిద్దీ అనడ మెందుకు? ఈ యనకు వశమైన సర్వవిద్యలున్నూ గురూపదేశం వినాగా లభ్యమైనవే. విజయనగరంలో అప్పుడు సర్వవిద్యల్లూ తాండవిస్తూ వుండేవి. ఈ వర్మపసాదునకు త్రుతి మాత్రంచేత అవన్నీ స్పాధీనపడ్డాయి. వీణ గురు ళ్ళుకూషవినాగా లభించదని నాకు తోస్తుంది. ఈ యనకు ఆ విద్యకూడా అలాగ స్వాధీన పడ్డది. ఆ సంస్థాన | పథువులు **యా యన్ని యేలా** గౌరవించ వలెనో ఆ విధంగా గౌరవించి చరితార్థులైనారు. సంగీత పాఠశాలా ప్రధానాధికారిగా నేర్పరచి పూజించినారు. ఈ యనవంటి సరస్వత్యావ తారులు ప కాలంలోనో గాని అవతరింపరు. వార్థక్యంలో కూడాయా పుంఖావ సరస్వతి హారికథ అంేబ పేలకొలదిగా జనం వచ్చేవారు. ఆ వ**య**స్ఫులో (70 యేండ్ల దాదాపులో అన్నమాట) గాత్రం ్ పలకమంేటే వలుకుతుందా? దగ్గిఱ వాళ్ళేకే విన పడని స్టితిలో దూరస్థులకు చెప్పేదేవి.టి? కాని యింతకు కృష్ణి పడేవారు.

బాలాజీ దాసుగారు ఈయనకన్న సుమారు పదేళ్లేనా పెద్దలు. ఆయన 🎅 రివేఱుగాన్ని అదిన్నీ జనరంజు మొనడే. ఇంత సామృగిగల హరి కథకులు

హాగ్యం లేరు. తక్ష్మత్మలోనేనా యొప్పడో శంఖో అని తన సహజ పేఘ గంఖీర బయలు దేరతారనడం పుస్తకాపేజే.. ఈ య న ధ్యనితో పొక గర్జింపు గర్జ్ స్టే దానికే సంతోషించి వయస్సిప్పడు 84 వళ్ళరాల కించుమించు, యింతటి $\phi \times_{S^1} \phi \times$ ಗ್ರಾಂಬಗ್ !

With the Best Compliments of:-

J. M. INDUSTRIS (Pvt) Ltd.,

SAHARANPUR

·ϙϙϙϙϙϙϙϙϙϙϙϙϙϙϧϧϧϧϧϧϧϧϧϧϧϧϧϧϧϧ

> NAVA BHARAT ENTERPRISES PRIVATE LIMITED.

(AN EXPORT HOUSE RECOGNISED BY THE GOVT. OF INDIA) -

(Registered Office: HYDERABAD)

TOBACCO PACKERS & EXPORTERS

MANGALAGIRI ROAD P.BB. No. 132,

GUNTUR-1

MEW DELHI - CALCUTTA - COCHIN & MADRAS

చిరస్మరణియుడు

___ శ్రీ పిల్లలవుఱ్ఱి రామదాసుఖాగవతార్

సీగి ఆటపాటల వీణమీటుమాటల నీటు గోటుజూ పెడు నలబాటు వాఁడు కోరమీసముదున్ని కోర్కెలూరగ నన్ని మెప్పుగా హరికథల్ జెప్పు వాఁడు యొడ్డుపొడవులగల్లి యొయ్యారు నడకల శృంగారి మొలికించి చెలగు వాఁడు ధాత్రిన్ హరికథా పితామహుండను ఖ్యాతి నార్జించి విద్వాంనుఁడై నవాఁడు గీగి స్మతాళంబులన్ బ్రజ్ఞ చాటు వాఁడు నృత్యనాట్యాభినయముల నెఱపు తాఁడు

నృత్యనాట్యాఖినయముల నెఱపుతాఁడు ఆదిభట్టాబ్ధి చందుడై యలరువాఁడు అట్టివారిదాన సద్దురు నభినుతింతు.

స్టీ ధన్యక్వ మొంద యధార్ధ రామాయణం బును యశుగానుబుగను రచించి జానకీ శవథంబు సావిత్రి చరితంబు సత్యహరిశ్చందు సచ్చరిత్ర భ_క్తమార్కండేయ శక్తాంబరీష ప్ర ప్లోద గౌజేండ్ర ఫీష్మాదులకథ కమనీయ రుక్మిణీ కళ్యాణ హరికథ రచియించి స్వరశబ్ద రాగతాళ

గీం గతుల గ్రంథములం దెల్పి ఖ్యాతిమీర ఆడుచుం జాడ అన్న పేరన్న వీణ హాయిగొలువగ శిష్యులున్ స్థాయిగలువ హరిక థాగాన మొనరించు ననఘు గొలుతు. స్ట్ వాజెక్యాజి సంభవుడైన సుబ్బయ్య నేత్ లక్మీశుడు నిన్ను గొల్చి ప్రామాశిక్షులై పెద్ద పేరొంద గల్గిరి వరహోలుదాను నీ వారనుండయు వర్లమాని నృసింహ ఖాగవతాఖ్యులు క్రిగాంచు కరూరు కృష్ణదాను పేదనభాట్ల తీ పేంకటరమణయ్య రహిని పిల్లలమఱ్టి రామదాను

గీ॥ మొదలుగాగల నీ శిష్యముఖ్యులు మరి పరిమి, కొంద్దింటి. పాతూరి హారికథకులు నిన్ను గుతువుగ ఖావించి నెగడినారు "హారికథా పితామహా" గురువర నమోస్తు.

సీజ ళంభోయనెడుమేటి శబ్దహుంకారంబు యుఱుముచున్నట్లుండు మఱపురాదు తీ రుక్మిణీ ఖాల్య శృంగార ఖావంబు మాకండ్ల ఫలమద్ది మఱపురాదు సంగీత సాహితీ స్వరరాగలయనృత్య మహినీయ గానంబు మఱపురాదు [పక్క-వాత్యంబుల లెక్క-సేయక [పజ్ఞ గఱాఫెడు పాండితి మఱపురాదు

గ్జ్ అమ్మళామలలో శక్తి న్నప్రవరచి యాంద్రమాతను సేవించి యలరినట్టి తాసునారాయణార్యు నుద్దాము కథలు మఱపురా వెన్నటికి మాకు మఱపురావు

> తరంగో స్త్రీ వాద్దా న వార్ధి స్థరంగే తథా విశ్య మ స్త్రీత్యయి త్యం న విశ్యే త్య మేవ బ్రమాణ బ్రామేయ స్వరూపు కథం విద్యమా త్యాం బ్రహ్హహమచంద్ర.

🔥 దానుగారి "🔥 రామచం ద్ర 🕫 శకము'' నుండి

(29_1_1945 సంగర ఆంధ్ర దినష**్తి**క నుండి)

ఈ పేరు నిన్న మొన్న కీర్తేషులైన జగద్వి కాంపికీ ర్తిమూర్తులైన హారిక ఖాస్థనూవతాడు లైన నారాయణ దాసుగారి గృహనామం. కట్ట శబ్దం పండితవాచకం. ఆదికట్ట వారిలో అజ్జుడ ఆదికట్టవారు విశిమ్టులని తెలియనగును. (ఈమాట దాసుగారివల్ల నేను విన్నాను,) ఆదిక్సా సౌకట్ట్య్ ఆదికట్టికి. మొట్ట మొదట యీ గోతీకులకు యీ పేరు వచ్చుటకు కారకు చేమహాఫురుషుండో దాసు గారి బంధువులకు తెలిసియుండు నేమో కాని మనకు మాత్రం తెలియను. యీ పేరు సంపాదించిన పురు మోత్తములు మహా విద్యాంసులై యుండుట నిర్వి వాదాంశము.

" భరతుని జట్టి యిందుజులు ఖారశులై రి రఘుండు పాతు పై పరగిరి రాఘవాఖ్యనల ఖానుకుల (పథువుల్ •"

అన్న రీతిగా ఒక్కొక్క మహిపు ముని పేరుతో కొంతకాలమునకు బ్రహిద్ధి జెంది మరల కొంతకాలము నకు ఎవరో మహిపురుషులు బయలు దేరినచో ఆయన పేర ఆ వంశం బ్రహిద్ధి కెక్కెతూ ఉంటుంది.

సూర్యవంశము, మనువంశము, ఇత్వాకువంశము కాకుత్సవంశము, రఘువంశము ఇత్యా దులు చూడుడు. అల్లే ఆదిఖట్ట వంశం నారాయణ వంశ ముగా బ్రసిద్ధికెక్కుటకు యీ నారాయణడాను గారు కారకులగుచున్నారు. ఈయన భవిష్యత్కా అమునందు నారాయణంనకు చాసుడు. ్లో. ప్రహ్లోద నారద పరాళర పుండరీకపరమ ఖాగవతాన్ స్మరామి. ఆన్మ ్లోకమునందలి పరమ ళ క్తులలోనొక్కడుగా పరిగణింపదగ్గ వాండు కాంగ అండని తెలిసియే నారాయణ సామధేయ మీతనికి తరిదండులు పెట్టి యుందురు. ఈయన ఖాహ్య వర్షనము యేదో మాదిగిగా కానవచ్చినను అంత రంగము బహునిర్మలమైనది. భక్తుండనగా, నారా యణబానుగారు అని నేను ఖాహువులెట్తి చెప్ప గలను.

ఈయన చదవకుండగానే సమస్త విద్యలను (సంస్కృతాండ్రములు లో మై న వి) సాధించెను. ఒక్క ఇంగ్లీషుమాత్రము పాఠశాలా బ్రాపేళముకలన సంపాదించెను గాని ఆ విద్య యితనికి బ్రాలానము శాదు. గానము, కవిత్వము యితఁడు మాతృగర్భ మునందే సంపాదించుకొనను.

బ్ పేది రే ప్రాక్షన జన్మవిద్యాం అను కాళి దాస్కికి యీతనియందు సమన్వయించదు. ఈయనకు జన్మ వంళమునకు సంబంధించిన జ్ఞాతుల కన్నా విద్యావంళమునకు సంబంధించిన జ్ఞాతుల కన్నా విద్యావంళమునకు సంబంధించిన జ్ఞాతుల కన్నా విద్యావంళమునకు సంబంధించిన జ్ఞాతులే విస్తరించి యుందురని చెప్పటలో అతిళ యో క్తి లేదు. ఈతడీ హరిక థాబ్రణాళిక ను యొవరిని గురువుగా పెట్టు కొని (పకలవ్యుని వలె) అశ్యసించెనో కాని బ్రస్తుత మాంధలోక మున హరిక థచెప్పు బ్రతి వ్యక్తియు పత్యతముగానో, పరంపరగానో యాయనళిష్యులు కాక తీరదు.

ఈయనకు మించిన గాయకు డుండవచ్చును. గానీ యీయన గ్యాతము - వంటి గ్యాతము (మేఘ గంభీర నిస్వనః) ఆ గాయకులలో ఒక్కరికిని భగవం తుడు యివ్వలేదని యే నా నీశ్చితాభ్మి పాయము. త్వాగరాయల తరువాత యీ మహాపురుషుడు సంగీత సాహిత్యములకు వన్నె కల్పించినాడని నేను చెప్పగలను. ఇతని గానము దాడిణాత్య గానము ననుసరించునదిన్నీ కాదు. ఉత్తరదేశ గానముననునరిం చునదిన్నీ గాదు. ఈగానములన్ని ంటిని కలియ్మదొక్కి ెపెట్టిన క <mark>షాంరు</mark>మిది శిష్యులలో చాలామంది **కొంత** వఱ కనుకరించినను, కొన్ని పోలికలు దాసుగారతో అంకరించఁదగినపే గాని శాశ్వశముగా నిబ్బిపోఁదగి xవికావు. ఈ దోషము బ్రహిగాయగుల గానమున**కూ** తగిలేదే. ఒక్కొక్క గాత్రమందు ఒక్టొక్క వైలతు్యా ముండును. ఆది ఆ గ్రాతమునుండి వినవలసినదోగాని అనుక రైల గ్రాతముల నుండి వినదగినదీ కాదు. **ఏదో** మేన**మామపో**లికగా అన.కరించుపారు **మ**ాత ముందురు. ఈయనకు గానమందువలెనే కవీశ్వమందు గూడి పేశివ్వానము యాయక తప్పదు.

కి రవ (పున్నా గరోడి- (పిప్రట)

ప. ఖాలాచ్బదమౌళి, పాదాముల్ విడకా కాలు 8^{r} ని18 వేగమొరమ్ము కొడుకా.

చ. అంగము $\overline{\xi}$ త్య $\overline{\xi}$ శ్యములంటా నీయ కా గంగాభ వానీ నిన్ కాపాడు గాక.

చ. పవలు రేయి తాపము చెందనీయకా రవిచంద్ర ములు నిన్ను ర**ఉ**ండుగాక.

ఆ యీ కీర్తన మార్కండే యోపాఖ్యానము లోనిది. ఇది ఆయన గానముచేయుచున్నప్పడు విష్మ నాకు, (సంగీతజ్ఞానము లేకపోయితప్పటికీ) ఆ కవిత్వము నందుమ ఆ గానమునందును గల మాధు ర్యముచే కంఠోపాఠము చేయాలని బుద్ధిపుట్టింది,

ఎవ్వరు లేనప్పడు **నాలోనేనుపాడ**.కొని ఆనం దించుచుందన**. అది నేడు జ్ఞా**పకము వచ్చి యట్టి క్రీర్తన చెప్పిన దానుగారికి పరమేశ్వరుడుమార్కం డేయుని వలె స్థిరాయువ్యము నియ్యక పంగ్రడెం డేళ్ళుమాత్రకేష్ (పండ్రడ్యయేళ్లు యెనుబడి నాల్లు) యిచ్చి జాలాకిష్ణ జాతకులలోఁ జేర్మినాడు కథా యని చింతింపవలసిన వాడనై తిని. వారికథకులలో యిట్ట్ సన్మానము పొందినవారు గాని యింత నిరా ఘాట బ్రవర్తకులు గాని యిట్టి శిష్యులనుతయారు చేసినవారు గాని మన ఆంగ్రదేశమంబే కాదు. యితర దేశములందు గూడా లేరని యే చెప్పవ చ్చును. ఈ యన సంస్కృతంలో **ರ ವಿ**೧ವಿನ್ನ గ్రార్థ్ సు వండితు లెల్లరు శిరసావహించినదిగా నుండు టచే అందలి పాండిగ్యముసు గూ్పు వేరే వాయ నక్కరిలేదు. తెనుఁగు మాతృ ఖాషయోగదా. గురు శుత్రాపాలభ్యమగు నంస్కృతము నందే యీయన నీరాఘాట బ్రజ్జ్ కలవాఁ**డై** నప్పుడు ചൗര്യമായ് ൽ ഉണ്ടെ എക് വാഹ് വാഹ് വാഹ് വാഹ് വാഹ് వుండవలసి యుండునా? ఆ యా వి ష *య*ా లు సునూరు అయిదాలు యేళ్ళశాఁడు యీయనను గురించి కృష్ణాప్రతికలో నేను ౖవాసిన అనునయం అవే వ్యాస్తుంతో చర్చింపుబడినవే. కనుక యిందు మరల పునరుక్షం చేశిధలేదు. ఈయనతో పోల్పు టకు నాకు తెలిసినంత**ో** ఒక్కరును గోచరించు**ట** లేదు. అధీత మధ్యాపిత మార్జితం యశః.

తే. గీ. బ్రతుకం దగినంత కాలమ్ము బ్రతికి కులము వెన్నె కొక్కించి జగతికిందన్ను ేదెలిపి ఆరిగె మత్బోదరుండు నారాయణుండు తనదు పేరి దేవునించూచుతలువునొతము.

తోయన బ్రోజ్ల అనన్వయాలం కారానికి బ్రోతమ లక్యం. నలేక పతిశ కాయోపి యాకు కాయేన జీవితే.

శ్రీనారాయణదాపప్రశంపలు

సంగీత సాహిత్యాల మాథుర్యాన్ని చవిచూపిన మహనీయ మూర్తులలో "ఆదిళట్టాది ళ్రాం అన్న 🔥 చెళ్లపిళ్ల వేంకటళాట్ర్రిగార్మికింది పద్యములు ఆయన స్థ్రవేత్యకతను స్పష్టపరున్నుంది.

> ఆదిభట్టితడయ్యే హారికథలకు ఆదిభట్టితడయ్యే గేయపు పణితికి ఆదిభట్టితడయ్యే నాట్యంపు గళకు ఆదిభట్టితడయ్యే లోకాదృతులకు.

అలనారాయణు డబ్డ్రకృష్ణడయి గేయమ్మందు సంతోషముం గొలిపెంగాని కవిత్వమందు గొలుపన్ గొం'తేనియున్ నోచు కో డల కోపమ్మును దీర్చుకోదలచి కాదా యిట్టి రూపమ్ముతో నిల నారాయణదాన నామమున నిజ్లోపారె నా శెల్లదే.

గాయకమ్మాకుడన్న నటుగా డితడందములర్ప నత్కృతుల్ సేయగలాడు వాక్పటిమచే నుతికెక్కినవాడు ఖాష లేవో అయిదారు నేర్చిన మహోదయు డక్కట పోయెనేమి నా లాయణదాను ముక్తుడతడిట్టిడు భూస్థనిపుట్టబోడికను.

— చెళ్లపిళ్ల **పెం**కట**ళా**్ప్రి

హాయనిపించునాట, యహహాహాయనిపించును జాట తేనెస్తా నా యనిపించుమాట, వహావాయనిపించును దేటకైత నోహరికథామృతసాగర, యాదిభట్ట నారాయణదాస నీకడ నమ్మము నన్వయమయ్యే నద్దిరా!

, — 🔥 కాశీ కృష్ణాచార్యులుగారు

విజయనగర సంస్థాన కవీశ్వరులు, భోగరాజు నారాయణమూర్తిగారు దాసుగారి నీ విధముగ స్తుతించిరి.

నీవు సూతమహార్టివై నిఞల హారిక కా విశేషంబులు జెప్పి తనరు కతన సైమిళారణ్యమయ్యే నంద్రదేశ మాంద్రదేశీయులును శౌనకాడుతైరి దానకవిచంద కడు ధన్యతముడ వీవు.

ုံကီက ဇာတယ်အထား သိ သွို့ ျှမာ

💶 🜡 యామిజాల పద్మ నాభస్వామి

గానమ్మునకును సళ్కావ్యనిర్మితికి ఛా లెంజిగా మీసముల్పెంచినా**డు,** పేదపేచాంత సద్విద్య చ్ఛిళామణి స్థాయి గుర్తుగ శిఖన్ చాల్చినాడు,

లహుశాడ్తుళాపా ప్రపంచేజితగ పేావు విజయకఁకణుడాచు వౌలసీనాడు,

హారిక ఞా దివ్య దివ్యత్ సృష్టిక గ్రాగా మించి చెండెరమున్ ధరించినాడు

పలుకుతలుకున కచ్ఛపీలలిత మంద్ర మధుర గంభీర వాదమ్ము మహితరీతి బ్రహ్మటముగాగ పుంశావ వాణియాచు వాసికెక్కె నారాయణాబాసాకండె.

మేలుకొలుపు పాగడిక శ్రీ విడదవోలు వెంకటరావు

(సుడిరతనపుఁజొడవు)

- గా డెబ్బదవయేట్ ప్రోడల మబ్బింపఁగఁదలుపు తీపులూ రెడు నెలవె నబ్బురపుఁ దెలుఁగుఁ గబ్బము నిబ్బరముగు గూర్చితెంత నెఱకయిసరివో
- మడుల బెడంగును, నడకల యొడికము, వడివడి తనంబునుడి వోపని కూ రృడరించు నడుగు సొగసును గడివోవని తలుపు నీదు, కబ్బపుం దొడపుల్
 - కెలుఁగునను పేల్పుమాటల నలకారసి రాచశానయను నాలుగు మూ ములకైతల నలరించుచు నలుగడ మెప్పాందు నీవు నలునవు కాపే
 - ఆ ఆటల పాటల మాటల మేఁటివి నాపేరు నీకు మేకొనె, కన నీ బోఁటి వలఁతి చదువరులే నాటను నేనాటగలరు నాడెపుగడిమిన్
- మీ యచ్చ తెలుగు పలుకుల పోయగముంజూచి, తలపు చూడ్కులగని యా మీ యొఱుకను మది మెచ్చుచు పీయుడ మీ కొనఁగినాడ నిది యుడుగరగన్

ఆమరజీవి – నారాయుణుదాసు

— శ్రీ కార్యంపూడి కృష్ణమూర్తి

నీ గాన మాధుర్య నియశిలో నాద స [ర్బహ్మానుభూతినిఁ బంచి పెట్టి,

నీ కారిగజైల నిస్తుల రవళిలో

నాట్యవిన్యాసంపు నయముఁజూపి,

నీ **మహా**కవనంపు నిగ్గతో నమర సా

ిహిత్య రహస్యముల్ హేలఁ దెలిపి.

నీ **మహాహా**రికథా నిపుణత్వరీతిలో

భ_క్తిఖావంబునుఁ ఖాదుఁగొన్ని

యన్నిటను సాటిసీకు సీ వెనెడు కీ గై బడసి హితులను, బంధులఁజాసి యేల యరిగినాడవొ జాసుజీ! యమరపురికి రమ్యగుణగణ ముఖ్య! నారాయణాఖ్య!

మోళ్లుచిగుర్పు నీ విమల మోహన గానము లేమిఁజేసి కొ

న్నాళ్లుగ నాంద్ర భూతలము

నన్ జనియించెను నీరసం బ్కె

న్నా ్లీటు చూచుచుండెదవు

నాకపురందుల కేళికేమితే

భస్సునఁ [గుమ్మరింపుము భ

వన్మధుగాన విశేష వర్షమంత్.

ధనమా రాదు దురాశ పోదు పరత్త్వజ్ఞానమా లేదు యౌ వనమా నిత్యముకాదు వాస్థకమునన్ వామాడియా జేదు జీ వనమా యొన్నగ ఖాదు దుఃఖములకున్ బల్మాఱటుల్ గావునన్ నిను నే గొల్తు నికేల వాదు? దయగన్నీ సూర్యనారాయుణా!

శ్రీ దాసుగారి "సూర్యవారాయణ శతకము" నుండి

With the Best Compliments of:-

QUILON WOOD INDUSTRIES Co-OPERATIVE SOCIETY

QUILON

ఈమాట లోకమునకు "త్రీఆదికట్ల నారాయణ దాసుగారు అను అర్ధమును స్ఫురింపజేయును. కాని " ఆ = స్ఫుసిద్ధమయిన, నా = నాకు గోచరమ మయిన, దాసుగారు జ్ఞానులు, అని నా యత్రిపాయము. ఇట్టిళేదమునకు అవకాశ ము్న దా? యంటే ఉన్నది. ఉండడం సహజం. ప్రవస్తు వైనా అందటికీ ఒకే రీతిగా గోచరింపదు. ఒకే మనిషికి కూడా అన్ని పేళలందూ ఒకే రీతిగా నుండదు. వస్తు గోచరత వృక్తి యొక్క మనోవృత్తి ననునరించి యుండును. మనోహరమైన గులాబీ పువ్వు యొక్క ఉపయోగము అనేకుల కనేక వీధ ములుగా నుండును.

张紫紫紫紫紫紫紫紫紫紫

శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణుదాసుగారు

— 🜡 కరా9 వె౦కటా**9ఫ**

紧紧紧紧紧紧紧紧紧紧紧

్రాబాసుగారు సర్వకళలయొక్క నంపుటి. వారు కథకులు. ఒక్కవ్యక్తియే అన్ని పాత్రలను అభినయించి అన్ని హావభావములను బ్రక్టున చేయుట కథకుల ధగ్యము. యథోచితముగా రస పుష్టితో బ్రహరంజనముగా అనేక పాత్రల మనస్త త్యములను ఒక్కడభిన బుంచుశ్రీ సామాన్య వాయినది కాదు. తీదానుగారు అన్ని టిలో ఆరి తేరి ఆటను పాటను మాటను సమ్మేళనము చేసి రక్షితో భక్తిద్వారా ముక్తికి దారి చూపించిన లోకైకనటుడు. అందంకీ అన్నీ అయి ఆనందమును గలుగజేసిన బ్రతిఖాళాలి. ఆటకాండ్ కాటగాడు. పాటకాండ్రమ పాటగాడు. మాట కాండ్రమూట కాడు. వేమధారులకు వేషధారి. అందమును గోరు వారి కందగాడు. పోకిరీలకు పోకిరి. ఇది మహిపురుషునకు సామాన్య ల**డణము.** దీనినే ఒక కచి మల్లరంగ సమయమున ్రీకృష్ణుని గూర్చి వర్ణించెను.

> " మలై ై ఫైలేంద్రకల్పః శిశు -ఓతరగటై ః పుష్పాచాపోంగనాభిః గో పైన్ముపాకృతాత్మాదివి కులిళళృతావిళ్యకా యోదవమేయః కృద్ధఃకంసేనకాలోభయచకిశ దృశాయాగిభిద్ధే బ్రయమూ ర్తిః"

కృష్ణుడు వస్తారులకు కొండగా, సామా న్యులకు పిల్లవానిగా, స్ప్రీలకు మన్మథునివలె, గోపా లకులకు గోపాలకాలునివలె. దేవేంద్రునకు భగవం తునివలె, కంసునకు మృత్యు దేవతవలె, యోగు లకు ధ్యేయమూ_ర్తివలె గోచరించెను."

దీనికి కారణము భగవంతుని యోగ సిద్ధి కావ చ్చును. లేదా అంతకన్న ముఖ్యముగా వ్యక్షుల చిత్రవృత్తి కావచ్చును. ఈ దాసుగారి విషయ మునగూడ ఇది వ్రంచును. ఇది లోకము శ్రీదాసు గారిని (గహించిన బయటి చూపు. ఖాహ్యాలోక మీవిధముగ శ్రీదాసుగారి ఖాహ్యాలీలలోనే (గహించినది.

కాని నాకు వారి యీ చాతుర్యములలో బ్రోనే కమూ లేదు. అనుభవమునకు తగినంత అవకా కమూ లేక పోయెను. కాని వారి ఆంతరంగిక వృక్తిక్వమును గ్రహించుటకు నాకు కొంత అవకా కము లభించెను. వారు మొట్ట మొదట శాఖాను సారముగా నాకు దూరపుబంధువులు. తరువాత వారితో నన్నిహిత జాంధవ్య మేర్పడినది. వారి పక్షెక పుత్తి)కను నా శాబ్రలకునకిచ్చి వివాహము గావించిరి, అప్పటికి నేను. ఎమ్ ఎ. పరీశులో

మ త్రిద్దడ్డ నెతిని. నన్ను చూచి తారు ముచ్చటపడి వాత్సల్యముతో అనన్య సాధారణముగ నన్నా డ రించిరి. ఇట్లు గావించుట వారిలో కొంచెం ఆరుడే. అవివాహ సందర్భమున పనాళ్ళకు వారింటికి పోవ నన్ను ని యోగించిరి. అది మామూలుగా మూడు నాళ్ళముచ్చట్ యే. కాని (శ) దాసుగారు మా దంపతులను చూచి పార్వతీపర మేశ్వరుల లాగున నున్నా రని ముచ్చట్ పడి పది హేనుదినములు వారింట్ నుంచి పేసిరి. బంధుపుల సీతీరుగా ఆదరించుట్ కూడ వారికి అరుదే. వారు తఱచుగా వై రాగ్యబుద్ధితో అంతరినీ చాలవరకు ఉమేశాళావముతో చూతురు. వారి సమతమునందు వారు నన్నింత కాలము ఆదరించుటలో వారికి ఫలా పేశంయూ లేక ఫోలేదు.

వారు "నవరస తరంగిణి" అను దానిని రచించి ్రవాత్మపతిలో వుంచిరి. నాకు అవతల మేక్స్పియ రుతోను. ఇవతల కాళి**దాసుతో**ను కొంత పరిచయు మున్నదని వారు గ్రహించి యా ఉద్ద్రంథమును నాకు వినిపింప నారంభించిరి. అటులనే "ఉమర్ ఖయ్యాము'ను కూడ వినిపించిరి, మా కీరుపురకు నవకాళము కలిగినపుడెల్ల నన్ను (**కూర్చుండ** జెట్ట్ దీ**కుతో ఈ**|గంథములను ఆమూలా|**గముగ జ**ువి విపులముగా వ్యాఖ్యానించుచు, అందలి రసవసం నాయాఘట్టముల నిరూపించుచు, తానెక్కడ ప ననుసరించగలి గెనో. విధముగ కవి ఖావము యొక్కడ దానిని పుష్టిచేయగరిగౌనో వివరించుచు. నాకు కలిగిన (శవణాస్త్రిని) ఇనుమడింపచేయుచు, ఈ ఉభయ తారకమైన కార్యమును కొనసాగిం చిరి. తాను బ్రాసినదానిని ఎవరు చెప్పినా మార్త నను దీశు పారికి కలడు. అది స్వతం తులకు కవులకు సహజమా. కానీ ఒక చోట రెండడగముల మాటకు బదులుగా "వస' అనుమాట వీర్యవ త్రామనీ నేను సూచింపగా అతికష్టముైపే ఆ మార్పును మాత్ర మంగీక రించిరి, అటులనే కొన్ని మేక్స్పియాగులోని **తా**క్యములను కూడ నేనుదా**హ**రించగా అంగీక ರಿಂಬಿ ತನ | ವತಮುನು ೯ಿಂ-ವಿಂ ಸಡಲಿಂಬಿ ಗುಣ|ಗರ್ಮಣ యోగ్యతను తెలియ జేసీనా మొత్తము మీద స్పుటమైన స్వాతంబ్ర్మమునే సాధించుచూ దాని |పాళ స్వమునే పొగడుచుండిరి. ఇటులనే 'ఉమర్ ఖయాం'ను కూడ వినిపించి, ఫిడ్డరాల్లు' కన్న ్రపతి అంళములోను తన ఆధిక్యమును చూపుచూ, అంగులు కవిశావములను తాను సరిగ్గా పొందుపర చిన వివరములను సృష్టపరుస్తూ, ఆ గంథ తత్వ మును నాకు బోధపరుస్తూ, తనకుగల అనేక ψ ంపా ృపావీణ్యమును, స్థాణశ_క్తిని, స్థాపకటన పటుత్వ మును, సమయాను కూలముగ వివరించి నన్ను హరవసుని గావించిరి.

ఇప్పటికిని యింతే. ఇంతకం లెు మఱి యొకవిళోష మున్నడి. బంధుత్వము పూర్వము కంటే ఇప్పుడు హరి దౌహ్మితిని నా జ్యేష పుత్తున్న కిచ్చి వివాహాము గావించిరి. నేను భీమునిపట్న ము నుండి పదే పదే వారి సన్ని ధికి వచ్చికాలముగడుపు చుంటిని. ఉభయులకు ఆనందముగా కాలము గడుచుచుండెను. ఆయాతరుణములలో నా అనుభ వము విశిష్టమైనది. దానిని కొంచెం వెనుక పెట్టి ముందుగా ఈ వివాహ సందర్భమున జరిగిన కొన్ని విశేషములను చెప్పొదను. మేము సంకల్పించినది ಮೆನರಿಕಮು. ಇದಿ ಯಾ ದೆಳಪು | ಹಾವಿಡುಲಕು ನಿಪ್ಪಿದ್ದಮು. సనాతన సంబ్థాయాచార సంపన్ను లె మాఅన్న గారు దీని కంగీకరించుటలేదు. నేనుకూడా ఆను కూలుడను ,కాలేదు. ఈవిషయము ధర్మశా(నృ మీమాంసకాస్పదమ**యి పో**యినది. విజయనగరం లోని ధర్మశా<u>, శ్రు</u>జ్ఞులుకూడా ఈవిషయమును విమ

With the Best Compliments from:—

Poly-Ene General Industries

INDUSTRIAL ESTATE

GUINDY

MADRAS-32

ర్శాల మొదలు పెట్టికి. ఆతని కుమార్తెకు నా ఖార్యకు వీరిరువురకును ఎట్లయినా సంబంధము చేసి కొనవలేనను ఆస్త్రక్షి దృఢముగా కలదు. అప్పుడు బారు దానికి సంబంధించిన కాడ్ర్ముగంథములను కోడీకరించి, అందటిని సమాధాన పరచి కార్య మను సాధించికి, దీనివలన వారికిగల ధర్మశాడ్ర్ము పరిచయము సర్వజనవిదితమయ్యెను. ఈ శాడ్ర్ము నిర్ణయమును లోకమామోదించినది. నాటినుండి యామాతులక న్యా పరిణయమును ఈ నాటి దావి డులు కూడ చేయ నారంఖించికి. పిల్లలజాతకము లను గూడ వారే పరీడించి బారిత్యతిశాస్త్రమ్మ పరి చయమును రూఢిపరచుకొనికి. నా అనుమానం కొలది పుఱెబ్యరిచేతనైనా సరిచూపించుదునా యంటే వలదని వారించి నన్ను నమ్మించికి.

అన్నిటికన్న విశేషమేమనగా వారు ఉపనిష ద్విజ్ఞాన సంపన్నులు. పరత్రత్వవేత్తలు. దీ ని ని వారి కథలలో సందర్భానుసారముగ ఉపయోగించిరి, కాని అది లీలా మాత్రమే. ఉపనిషత్తులందు వారికి గాధాన క్రి కలదు. ఖాష్యసాహాయ్యను వారి కక్కరలేదు. కేవల మూలమునే యాధారముగ చేసికొని స్వతంత్రబుద్ధిచేతనే వారు త్ర్యమను గ్రహించిరి. ఇరువదియైదుపనిషత్తులు గల సంపుటమును చేతలూని కాలుమీద కాలువేసు కొని ఆడిస్తూ పరుండి ఉపనిషత్తులను కథలను కథానికలను జదుపునట్లుగ విలాసముగ చదువుట వారి చూలుకును నేనది చూచి ఆశ్చర్యపడుచుంటిని. కానివారికది క్రీడా మాత్రమే. ఓఇట్టి యాధ్యాత్మిక గ్రంథములందు వారికున్న యమితాన క్రికి నేనొకమారు గురి యయితిని,

ాానివి కొన్ని వేదాంత్రగంథములు మాత్రము నాకు ఛానియనంతతమునానంకోమేంచినవి. అద్వేక

సుధ — అనుభూత్మపకాశము—అవధూతగీత—స్మృతి కొన్నుభము — మొదలగునవి నాయుపయోగము కిందికి వచ్చినవి. ఇంకా ఎన్నెన్నో ఉద్ద్రంథములు ఉపయోగించువారు లేక పడియున్నవి. వాటినన్ని టినీ వారు విమర్శదృష్టితో చదివిరి. స్వతంత్ర బుద్ధితో [గహించిరి. ఈ పర్మశమ సారాంశమే వారి యుద్ధింథమగు జగజ్జ్యోతి. వారి [గహణస్వాతం త్యామే యూ [గంథమునకు భూషణము. సాంప్ర దాయ చ్చాందనులకు దూషణము.

వారి జీవితమలో ఈ స్వతంత్రబుద్ధి బలిష్ఠము. ఒక సారి వారు కాఫ్మీతాగుచుండగా ఎదుటనున్న చౌహిత్రుల నుద్దేశించి "మీకు చాలా తీరుబడిగదా! ఈ పిల్లలకు చదువు చెప్పరాదా!" అని నేనంటిని. దానికి వారు మామూలు ధోరణిలో నావైపు తీడ్డంగా కళ్లువిప్పి చూస్తూ "హోం చదువుచెప్ప డమా! ఒక రికొకరు చెప్పడమా! నా కెవడు చెప్పేడురా? విద్య చెలమ ఊరి నట్టు ఊరాలిరా!" అని గర్జించి తాను విద్యల నార్జించిన విధమును విపులంగా వివరించి భగవద్దీత లోని—

"ఉద్దారే దాత్మనాలత్మానం సూత్రాన మవసాధయేత్ ఆజై వైవ హ్యాత్మనోబంధు । రాత్రైవ రిఫురాత్మనం బంధురాత్మాలత్మన స్థాస్ట్రు యోనా జైవాత్మనాజితం అనాత్మన్ను శ్రమత్యేవ రే తా తెవైవ శ్రమవత్ "" అనుశ్లోకముల నెత్తుకొని—

్ తన్ను తానే యుద్ధరించుకొనవలెను. తాను తన్ను చేడునట్లు గావించుకొనరాదు. తనకు బంధు వైనా శ్వత్తువైనా తానే. ఇతరు లెవ్వరూలేరు. తన్ను తాను స్వాధీనము గావించుకొన్న తానే తనకు బంధువగును. అట్లుగానినాడు తానే తనకు ళ్ళువగును'' అనుఖావమును చక్కని యుదాహర ణములతో వివరించి విస్తరించి నెన్నెంతయో ఆనందింప జేసినారు. .. అదియే వారి జీవిత చర్శితకు మూలస్కూతము.

్రహ్మతము వారి తత్త్వజ్ఞాన సంప్రత్తి. ఒక నాడు నేను వారికడనున్న సమయమున వారు లై త్రి రీ యోపనిషత్తును జూచుచుండిరి. అందులో "ఆత్ఞానం స్వయ మకురుత—తస్మాత్త త్సుకృత ముచ్యతే— యదె వ్రత్సుకృతం—రసో వై సః—రసం హ్యేవా యం లబ్ద్యాక్తినందీ భవతి".

ఆశ్మ తన్ను తానే అనేకరూపములుగ జేసు కొనెను. అందుచేతనే దానిని సుకృతమందురు. అదియే సమ్మ జగత్సారము. దానినిపొంది ఆనందమును పొందుదురు'' అనిన సంపుటిని విపులీక రించి సృష్టిస్థితిలయ తత్వ్వమును బోధించిరి. సర్వోపనిమ దుద్దుష్టమయిన తత్వ్వమును విశదీకరించి నాకు వికాసమును గలిగించిరి. నే నక్కడఉన్న ంత కాలము వారితోడనే సంఖామణ మూలమున కాల మును గడుపుచుంటిని. ఒక నాడు బజారులో నడుస్తూ పుండగా పదో సందర్భమున "ఆశ్మనస్తు కామాయ సర్వం బ్రిమియం భవతి" తనకోనమే అన్ని ంటియందు

పేతి" అని నే నంటిని. ఆ మాటవిని, వారి అల వాటు ప్రహారంగా నిలబడిపోయి తీవంగా నామైపు చూస్తూ చాలావరకు దానినే అనేక దృష్టాంతము. లతో విపులీకరించి జీవనరహస్యమును గ్రహింప జేసిరి. మఱీయొకసారి "తరతి శోక మాత్మవిత్— అత్మజ్ఞాని సంసారదుఃఖమును దాటును". అన్న వాక్యమును బహువీధముల వ్యాఖ్యానించి తరణ మార్గమును స్పష్టీకరించిరి. "ఆత్మానం చేద్విజానీ యాత్ అహమస్మీత పూరుషః—కిమిచ్ఛన్స్—స్యకామాయ శరీరమను సంజ్య రేత్—నేనే యాత్మను అను జ్ఞాని దేనికోసం శరీరముతో ఖాధపడును". అన్న దానికి వారి విశదీకరణమును వారివల్ల వినుకుతూపాలముతో నేను కోరగా ప్రతిపదమును పరీ. ఉంచి సమన్వయించి సముదాయ జీవిత రహస్యమును ఉన్నోధించిరి.

ప్రస్టాన్ తయ్యమలో రెండవదయిన బ్రహ్మాస్స్ త్ర్మాటుగూడ వారికి కరతలామలక ములే. దానితో నాకు గొంత వ్యాసంగమున్న దని తెలిసి నన్ను పరీ ఉంచుటకు " ఆనందమ యోఒ ఖ్యాసాత్ '' అన్న స్టూతమును గుఱించి ప్రశ్నించిరి. వారివద్ద నా పాండిత్యమును ప్రకటించునంత తెలివితక్కువ పనిచేయక మీ రే చెప్పండని యూరుకుంటిని.

The Jamous Name in Radios

TELESONIC

IN MOST ATTRACTIVE MODELS

CAN BE HAD FROM

MAIN ROAD, RAJAHMUNDRY

అప్పుడు చారు "చూచికి వా? శంకరుని చాతుర్యము గురువునే విమర్శించుచున్నాడను దోషము తనకు రాకుండ స్కూతమందలి "మయట్" బ్రహ్యయము యొక్క వికార పాచుర్యార్థములను వివరించుచు, సమర్థిస్తూ ఉన్నట్లు బ్రామత్నిస్తూ, పవరణ ఎలాగు చేసినారో 🔥 ళంకరులు" అని వారినైపుణ్యమును వివరించి పరశ త్ర్వ మెంశ సూడ్ము మో చూడుమని కమ నైపుణ్యమును నిరూపించినారు. ఆ కూటంలో మూడవఠగు భగపద్ధీతకూడ వీరికి కొట్టినపిండియే దానిలోకూడ అనేకవిషయములను చర్చిస్తూ కొన్ని ఆఖిమాన విషయములను నొక్కి విపులీకరించి. **శూటిలో** పైనిచెప్పిన ''ఉద్ద రే**డాత్మ**నా'' అనునది యొకటి. రెండవది యింద్రియ నిగ్రహమునుగూర్పి నది. దీనినమసరించి యే సుఖదు:ఖములుకూడ మన యధీనములే యను చూపు వారికి గలదు. ఇది వారి రెండవ యభిమాన మట్టము,

> "ధ్యాయతో విషయాన్ఫంగు సంగ స్టేషూనుజాయతే సంగాత్సంజాగుతే కామం కామాట్లో ద్రీ చిజాయతే. క్రోధాదృవతి సమ్మోహం సమ్మోహి తృశ్రితి విశ్రమం స్ట్రేతి [భంశామృద్ధి నాళం బద్ధినాళా [త్పణశ్యతి. రాగద్వేష విమ్ముక్తైన్తు విషయా నింద్రియోత్స్ము విషయా నింద్రియోత్స్ము ప్రసాద మధిగచ్చతి. బసాదే సర్వదుంఖానాం హానిరస్యాప జాయతే,

్రసన్స్ చేశని కాస్ట్రీకు బుద్ధిం పర్యవతిష్ఠ తే నా స్ట్రీ బుద్ధి రయు క్రస్య నచాయు క్రస్య ఖావనా, నచాళావయత శాస్త్రంతి రశాంతస్య కుతస్సుఖం."

(နု႔သင္ကိုဖ-2 မ်ာ့တ္မွာလာသား-62-65်န္က $^{\circ}$ ။)

ప్రవార్థమ్మునైనా చింతించుచుండిన ఆ పదార్థ మందు ఆస్త్రక్తి కలుగును. ఆ యాస్త్రక్తివలన అధిలభింప వలెననెడి కామము పుట్టును. ఆ కోరికనెరపేరనిచో ្រើជ្រស់ కలుగును. దానివలన నేమియుదెలి**య** నంత యజ్ఞానము జనించును. దానివలన స్మరణళ క్రి యంతరించును. అద్దానబుద్ధి నళించును. తన్నాళ నమున | పతి వాఁడును - చెడును. ్రాఆ రాగ్రాధ్యాషము లను ఇంగ్రదియాములమండి మరతించి, ఆ యింగ్రదీయ ములను తనకు లొంగునట్లు గావించుకొనిన చానికి మానసిక ్రపసన్న తఅభించును. అట్ట్రివసన్ను తలభించిన వారి కెట్టి దుణ్తమును నుండదు. _| పస్తవృత్తునస్కు నకు బుద్దియు నిలకడగా నుండును. యోగ్రాగవిర హితునకు బుద్ది యులేదు యోగవిరహితునకు ఖావ నయులేదు. బుద్ధి ము ఖావన ము లేని వానికి 🔻 🕞 ಹುಕ್ಕಡಿದಿ? ೯೦ಕಿಶೆನಿವಾನಿಕಿ ಸುಖಮಕ್ಕಡಿದಿ?" ఈ క్లోకములో దుర్భావన నాళనముకొఱకున్నూ మనః |పసాదమును గలిగించే సుఖావన శాంతి సాఖ్యములకున్నూ మూలములని యాతని నమ్మిక. వీనిని ఉదాహరణములతో వివరించి నిరూపించిరి. భ_క్తికి నిర్వచనము పెక్కుచోట్ల పెక్కువిధముల నున్నను భగవద్గీతలోని భ_క్తినిర్వచనము సర్వో త్కృష్ణమని, గీతల్కొనిళ్ళక్షి యాగ్రస్థాన మలంకరించిన డని వారు బ్రహాంసించుచుండిరి. 12 వ అధ్యాయము లోను, 18 వ అభ్యాయమున 51-55 లోను ఉన్న ళ_్తిలకుణములను మరంసిస్తూ భై జ్ఞానమునకు ఆ4రిమెట్ట అని చెప్పచుండిరి. వారు అట్టిభక్తులు. ఇంకా కొన్ని యుదాహరింపవచ్చును. కాని గ్రంథ విస్తరశీతి వారించుచున్నది.

ఇట్లు వారు ప్రస్థాన్మతయమును స్వయంకృషి చేతనే సాధించి తనయంతరంగమున నిలిపికొని లోక విడంజనము అవసరములేని సమయములలో స్వచ్వరూపానుసంధానము చేసుకొనుచుండికి. వారి హరికథలుకూడా జ్ఞానయజ్ఞమునకు చెందినచే. కథ లలో వారుచేసినది సర్వతారకమైన జ్ఞానమార్గ సాధనమే.

ఈ విధముగ వారిజీవితమంతయు తన యొక్తయు ఇతరుల యొక్క-యు, తరణము రక్షి భక్తుల చే సాధింపతమ్మనని రూఢిగా ప్రకటించి సార్థకము గావించుకొనినారు. వారి స్వీయ చర్మితయందుగాని, మానీ సంగ్రహరూ పములయిన యితర చర్మితలలో గానీ . దాసుగారి జ్ఞానసిద్ధినిగూ్చి ఎవ్వరును హేకీపించి చెప్పలేదు. వారి లో కాతీతళ క్తులను పారీ యల వాటులను జాహిళములైన వాని నే వివ రించిరి.

ాంకితో నాకున్న యూ యసాధారణ సన్ని హిత్త పరిచయముచే నేను దృధముగా గ్రహించిన దేమన "వారు సర్వతోనుఖ ప్రజ్ఞామరంధరులు— కేవల సరస్వత్యవతారము" అని. ఇది నాదృధ విశ్వాసము.

ఈ శావము పే నేను సుమారు 20 నంవత్సరము \mathbf{e} పూర్వము నఖాముఖమున బ్రహ్మంచితిని. విజయనగరం మారుతీ నమాజంచారు (అనిజ్ఞాప కం) విజయనగరంలో కోటవద్దనున్న మూడు చేచా

లయముల ఆవరణములో 🔥 దాసుగారి 📆 🕹 వటావిష్కరణమునకుగాను ఒక పెద్దనభను వర్పాటు చేసి దానక నన్ను అధ్యమనిగా చేసి ఆదరించిరి. ఆ సందర్భమున పింగళి సూరనార్యుని కళాపూర్ణో దయ్యలోని "మణి స్ట్రంగ—సుముఖాళత్తుల్ల" గ్ర్మేక్ష ్రీడాన్యోన్యానందానుభవము అనుభమైక చేస్త్యే మన్నగాధను ఆధారముగ చేసుకొని నేనొక కల్పో నేను జేసితిని. "నరస్వత్మీబహ్మాలు ఆస్థితిలో ఉన్న ప్పుడు సరస్వతి బ్రహ్మను ఆనంద మేమని యడుగగా బ్రహ్మ అనిర్బచనీయమనియు అనుభవైక వేద్యమని యును చెప్పెను. నరస్వతి తనకట్టి అవకాళము ఎట్లు ఎ్బుడు కలుగునని బ్రహ్మింపగా బ్రహ్మ నంతో **షించి**ంగా యభిలాప తన్నపయోజనమున కను కూలమని జెలిపెగు. ఎటులనగా, భూలోకమునకు ఆమెను పంప నవస్సమన్నదని చెప్పెను. భూలోక మున కాళిదాసాదులు నాటకాది సాహిత్యరూపము లను సంస్కరించి సరియైన స్థితిలో నుంచిరి. కాని హారిక థారూపమయిన య**జగానమునకు మా_{్రీ}కోసు** కొరత తీర్చువారు లేరైది. ఆ కార్యమును నీర్మ హించుటకు నిన్న స్వయంగా ని యోగిలప నుద్దే శించితిని. అంకంసీ కోరిక శ**ఫలమగునట్లు పురుషు** నిగా పంపించెనను." అని చెప్పిపం**ెప్పు. ఈ సంస్క** రణమునకు నియమింపబడిన సరస్వతి యే 🔥 నారా యణదానుగారు. "(పోపేది రే | పా క్తన జన్మవిద్యాణి" అన రీతిరి **వారికి సకల**విద్యలు లభిుచినవి**. వారు** చదువుల నరస్వతి. లేకున్న యీ య శిషిత సర్వతో ముఖాసాధారణ (పావీణ్యము సహజమైన దేవతా ళ_క్రికిగాక మానవమా_|తునకు సాధ్యముకాదు. దీనికి తార్కాణముగ వారియందు స్ర్మీ, ఇశ్రణములే యొక్కువ. పెద్దతలకొన్ను, దానిమైన పుష్పాలంకా రము - ఫా మందు పెన్దకుంకుమబొట్టు. కళ్లకు

కాటుక-దేహమున చంద నాద్యంగరాగము ఆభద డాభిలామ - పురుషులనుగూడ మోహింపజే యు గంభీర మనోవారరూపము ఇవివారికి సహజలశుణ ములు. ట్ర్మీఖావాభినయ నైపుణ్యమున అతని కాశడేసాటి. ఈ లశుణములన్ని యు నాతని గత జన్మ ట్ర్మీత్వమునే దృధవరచును."

ఈ కల్పనమునువిని సఖాసదులు వారి యామోద మును కరాళాళముఖమున సూచించిరి. అధ్యతులు కవిష్పధోరణిలో పడిదని కొండను దీనిని కనిసమ యమగ గ్రహించిరి. ఈ నాకల్పూనుసరణమును త్రీ దాసుగారు వినిన పరమానంద భరితులయి యంగీకరింతుగని నానస్మకము నా అనుభవ పర్యవసాన మేమనగా వారు సంగీత సారస్వతమూ_ర్డి యొన సరస్వతియోగాక సర్వోపనిపడుద్వుమ్హయగు ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ యే సచ్చిదానంద స్వరూప పరాశ్త్రి యే (శి) ఆ-నాండాసుగారు.

WITH COMPLIMENTS FROM Road Transport Corporation (Pvt) Ltd MADRAS 9**9**9999999999999999 SPACE DONATED BY Mr. K. DORAI REDDY

> UPA SARPANCH ANAPARTHY

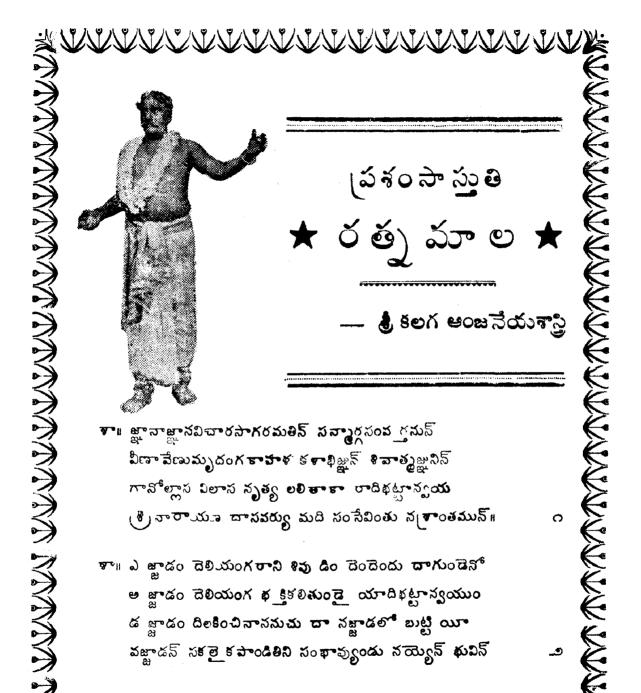
With the Best Compliments of:

M/s. Chebrolu Hanumaiah

TODACCO CU., GUNIUR

RING ROAD

GUNTUR-2

M. MUSTHAFFA

利尼利尼利尼利尼利尼利尼利尼利尼利尼利尼

Prop. KHALEDIA SAW MILL. SULLIA. (S. K.)

TIMBER MERCHANT & PACKING CASES
MANUFACTURER.

R. S. Road CHALAKUDY [Kerala]

Manufacturer of Packing Cases from well Seasoned Soft-wood under expert Supervision and Slate-frames. Available Timber of all Species in Sizes & planks.

సద్గురు సన్న ధానము

— శ్రీ పేదనభట్ల వెంకటరమణ**య్యదా**సు

🚺 నారాయణదాన సద్దురువులు విజయనగరం లోని విజయరామ గానపాఠశాలకు | పథమ్మపథా నో పాధ్యాయులుగ నున్నప్పుడు హరిక థాపితా మహులును, సంగీత సాహిత్య విశారధులును అగు 🐧 వారివద్ద హారికథాగాన మభ్యసించు నాస్త్రితో 1931 నంజలో ఒకనాడు నేను పాఠశాలకరిగి కుర్చీలో కూర్చున్న 🔥 దాసుగారిని దర్శించి నమస్కరించగా "ఎవరురానువ్వు" అని వారడుగ, నాబ్రాబకరను మనో ఫ్రిష్టమును విన్నవించితిని. "వదీ ఒకటిపాడు'' అని వారన్న పెంటనే, నేనదివర కాపాఠశాల మృదంగవిద్వాంసులును, (శీవారి శిష్య్య లును అగు శ్రీపాద సన్యాసిరావుగారివద్ద నేన్ను కొన్న రుక్మిణికళ్యాణంలోని సావేరీరాగక్రీనమ పాడుచుండ, మధ్యమధ్య నొకటి రెండుసార్లు "వ్యా'' ఆని అదేవారు సంతోషించినట్లు "ఒరేము, నాదగ్గర చెప్పుకోరా'' అనిన వెంటనే నేరువారి రెండుపాదము లను పట్టుకున్నాను. వెంటనేవారు హరికథాక్లాను ఎలెన్ డెన్సు రిజిప్టరును తెప్పించి నాపేరందులో **పేయించి**, [ప్రపథమంగా నా కోర్కెపైని భీష్మ చర్కిత నారంభించి, దానితరువాత పామకాపట్మాభి ేషేకము, అటుపిమ్మట యథార్థ రామాయణము **నం జీని బో**ధించే వారు. నిత్యము సాయాంకాలం Кон 5-30 కు పాఠశాల విడిచిపెట్టేక 🔥 వారు **ఏకారుగా**బయలుదేరి, శిష్యులము వెంటనదేదో మాకుచెప్పలేని గొప్పగ, పనుగు వెమక నడచునట్లా నందముగ నడచుచుండ, మెలమెల్లగ వారు

నడచుచు, మధ్యమధ్య నాగుచు, మాక్క్ కౌత్త పాఠములను బోధించుచు, మాకుసిగ్గుపోవునట్లు నడి బజారులో గంట స్థంభం పాంశంలో మాచేపాడిం చుచు, నృత్యమును చేయించుచుండ, దారినిపోవు జనము గుంపులు గుంపులుగ ఎక్కడి కళ్కడే నిల్చి పోయేవారు. "ఒరేయి నారాయణదాసురా, వాళ్లంతా శిష్యులురా, నిద్యలసరస్వతీరా, పమి నిరాడంబరమురా, ఆహాపమి విగ్రహమురా" ఆని యిట్ల నేక విధముల వారను కొనుచుండే వారు. డారిలోకనబడిన యొరిగిన వారితోను, వారిస్నే హి తులతోను పవేహోముచ్చట లాడుచు, తెలిసికొను ఉద్దేశముతో ఎవైదెన ప్రదైన అడిగినవారికి నచ్చ జెప్పుచు. **కొ**ంలుతనముగ ఎవరైన ప**దైన** చళ్నించువారికి ఒక్కమాటలోనే వాగ్మంధమగు నట్లు చెప్పుచుండెడి వారు. తెలియక తెలిసినట్లు నటించు వారన్నా, అబద్దములా డే వారన్నా, వారికి చాలాకోపము. రెండుమాటలాడే సరికి, అవతల వా డెట్టి వాడో వారు గ్రామించే సేవారు. ఒక నా డొ కాయన "ఏమిదాసుగారూ! మీదే మథార్థ రామాయణమా, ఇశరులవి కావా" అనిఅడుగగా ''ఔను. యథా≖నత్యముగ, అర్థ ==ధనమును,యిచ్చే రామాయణం యథార్థ<mark>రామాయణం నాది. "వందలు</mark> ోవేలు **హ**రి**దా**సులకు ₍బతుకుతెఱవు **చూపినది** నా రామాయణం'' అని దాని నిర్వచనంచేసేపరికి ఆ పెద్దమనిషి "ఔనుమహామఖావా!" అని నమ్మన్ల రించి వెళ్లేరు. ఇంకొకప్పుడు ఇంకో ఆయన "పమండి బాసుగారా! మీయ థాగ్ధరామాయణంలో, ఆహాల్య తనంకట తానే రాయిగామారిపోయినదని, ఇందుడి గొడవప్పిలేకుండా వ్రాసేరే, దాని కాధారమేమి" టని ట్రిస్టింప "దానికినేనే ఆధారము. అదిదేవ రహన్యము, చూసిన వారెవగు? ఇంతకూ అంతటి మహాపత్మిపతకు జారత్వ మాపాదించట మనకు పాపము కాదా!" అని రెప్పేసరి కాయన "ఆహా యంతచక్కగా నమ్మద్ధించేరుస్వామి" అని శెలవు తీసుకున్నారు. ఇట్టి అపూర్వ విషయములను వారి పెంటనుండి మేమువింటూ తెలుసుకొనే వారము. 1936 సంజరం పాంతంలో ప్రభుత్వం వారు తీవారిని రిమైరుచేయించగా వారు "అయ్యా! నన్ను పదవి నుండి రిమైరుచేయించిగా వారు "అయ్యా! నన్ను పదవి నుండి రిమైరుచేయించేరుకాని నావిద్యను రిమైరు చేయించగంలా! ఇప్పడిక మద్దిలపడ పేయండి,

రు. 100-00 లు గౌరవవేతనమును యాపజ్జీవము

వారింటికే చెక్కును | పథుత్వము వారు పం పే వారు అప్పటినుండి (శ్రీవారు దడిణాదియా।తలు సరిపి. తిరువాన్కూరు రాజావాం అస్థానములోసంస్కృతం ఇంగ్లీమ ఖాషలలో కథాగానమును సరిపి ఘన సన్మానమునుపొంది నారు. 🕒 తరువాత 🦠 ఆహ్వానించినప్పడు హారికథలకు నెళ్లుచు ఇశత నమ యములందు స్వగృహంలోనే పద్దో **యెప్పడూ గ**ణ వతినలె కుర్పీలో కూర్చొని మాసుకొనుతుండే వారు. ఎప్పడూసన్ని ధిలోనున్న నాకు, పేరి నర సింహామునకు, ఎంత _{(వాతలో వా}రు నిమగ్ను <u>లె</u> యున్నా. ఏరాగ-తాళ-ఖావములనడిగినా విసుగు ేలక చెప్పేవారు. అడిగేవారుం చేటాలు సంతోష ముగ చెప్పేవారు. "ఒరే! నేనిం క్రాబతికియున్నాను. నా దగ్గరకొచ్చి తెలుసుకో రేమిరా! వెఱ్టివాళ్లు" అని ఆనేవారు. ఒక నాడు ాచన వుగ్గా నేను "రాబూ! హరికథ మీవలె రాగుగాచెప్పే సూడ్నా

(ಕ್ರಿ ವ್ ರಿ ಕಿ

Grams: "FINANCE"

నా తమాషాచూపిస్తా" నేనేసరికీ

Phone No. 12

With Compliments of

The New India Finance Corporation,

AUTOMOBILE FINANCIERS

Branch: GUNTUR.

H. O.: CHIRALA.

GUNTUR Dt., (A. P.)

Managing Partner: G. CHINA VEERAIAH

(1)

లేమైనచెప్పరా" అని అడిగితే ఒరేయు, ననెస్ట పృడూచూస్తూఉండు. నామాట నాతీల చూస్తూ ఉంటేచాలురా" అని వారనగా ఆదే మహోప చేళంగా ఖావించి నిత్యము కొన్నిగంటలైనా వారిని 10 సంజలు పక్కసీవముగచూ సేవు. ్రవాసు $oldsymbol{oldsymbol{arphi}}$ మధ్యమధ్య వారికి స్ఫురణకీవచ్చిన అన్భుత విషయములను చెప్పుచూ పాడుచూ, నవరసము లొలుకునట్లు కుర్చీలోనుండే అభినయించుచు హరి కథచెప్పినంతర 🎍గా చెప్పేవారు. "ఎలాగుందిరా! నా ముసరిసోకు" అని తమాషాగా అడిగే వారు. ఒకొడ్డక్స్ ప్పును వారు గణపతివలె, ఇంకొక స్పను సరస్వత్తిపబెడ్డాడురొకచ్చుడు : మహావిగ్గృవువలో కేను పిర్తీచే వారు. అప్పడునాకు వారన్నమాట "నన్ను చూ, స్తేచాలురా' అన్న దర్శమైనది. వారి ఖాల్య స్మేహితులు 🕩 కమ్మ అప్పన్నదారగారివెద్దే నాక్ మారు. న్యాయవాది, అన్న దాత ఆయిన (శీ బ్రహాల లఢ్మీనరసింహాంపంతులు (విశాఖపట్నం) వారివద్ద నౌకమారు, నాచే 🜓 వారు రుక్మిణీక ళ్యాణం పాడించి నావెంటవారును పాడుచు "అయ్యా, ఇవ్వాడు వీడిని తయారుచేస్తున్నా నని అమితవాశ్సల్య నుతో అన్నాగు. 🍎 వారికి శిష్యుస్థించేస్తే ఆమీత వేశ్వత్యము. ై గామములనుండి వచ్చెడు పేత విత్యార్థులకు తామెరిగిన వారిచే భోజనవారము లిప్పించి-ఇం ా వారే ధనమునిచ్చు చుండెడి **వారు.** వారుముఖ్యముగా విద్యార్థులకు కళాకారుల**కు** మాత్రం ధర్మంచేసేవారు "ఒరేయి, మనధగ్మము కాన్ భక్తికాని యితరులకు తెలియరాదు. ఇెళ్ని చానిఫలితముండదురా'' అని అనేవారు. 🖖 శారి నన్ని ధానబలముచే నాకుచిన్న కేవిత్వముచెప్పు శ్రీ క్రి కలెగి | ప్రభమంగా వారిపైనే ఒ పద్యం| వాసి

ె ఇల్ల పారే 18కి మెళ్లి "ఖాబూ మీ మై ని పద్యం[వానే ననగా" పదేదీ చదువురా" అనిన వెంట**నే**

"ఉంటాన మ మున్న నక్కానము గానరు కుడిని లోకసాజ మీ దైనరులైన రెంటిగన నేర్పడు కంఠము లేకయుందు, రెం తేనియుదాని గల్గినను ఇంచగు దేహాపుసొంపుగాన ర దానిని గూడ కల్గిననుడై నీపు జింతనమాని ముందు రే కాని నిజాని కన్ని యును గల్గమోకు గుర్కితమా తమా."

అని భదిచే నికికి హాయ కోట్రే.! ఉక్కున్న వన్ని ్తానేవు జాగుందిం: ఇలాగే (వాస్తూఉండు. అదే ఒస్తుందని వారన్నడే ఆశీర్వచనమై నాఛేకొన్ని హరిక థలను బ్రాయించింది. 🐧 😽 రేవుండూ "గోవించా" అని స్మరిస్తూ ఉండే వారు. ్లందు కే వారింటిలో మైనగోరకూడ "గోవిందా", అనిపలకు చుండేది. ఒక వాడు నన్ను ప**్రీ ఉంచుట కే మో** "ఓరే,నేను ము పర్వాండిన నింఆం తా∼ంఒ⇔ీలే సినా నువ్వు వదల వేమిరా! అని ్అంలే నేను "ఖాబూ, ఇక్పుడేమీ విద్యానుభవఫలమునుండిచిందు చున్న మకరందపు బొట్లు నాకు లభించుచున్నవి. ఇవి యొంత అధృష్టమున్న కానీ లభించు! నస్తేననన గా వారు చిన్ననభ్వన్భినారు. వారుతమ 80 సం ల వయస్సులో లబితా సహ్యసానువాదము, అష్టా దళపు రాణసార సంగ్రామా, జగజ్జ్యోతన డేపాసేరు. ఏప్పడూ () పార్ సన్ఫీ ధీనుండే నేనూ, పెరినర సింహం వార్తికి వృత్తోత్సవమును సలుప:నుత్పణాంతి-

చేగుల సూర్వనారాయణ మూ్నిని సంస్థపదించగా వారు 🜓 అనంతరామన్, ్రీ రామకృష్ణన్ ఐ. సి. ఎస్, గార్లను కలుసుకొని వ|జోత్సవమునకు అధ్య తులుగా నుండునట్లు అంగీకరించేజేసి, పుర్మవము ఖులతో సంబ్రాపదించిరి. ఆతరువాత నేను, వారు బయలుదేరి రాజమ హేంగ్రదవరములో సోమిన కామే క్వరరావుగారిని, (శ్రీమరువాడ వేంకట చయవులు mರಿನಿ, | ಕಾಂಡೆಗುಲ ಜಮಿಂದಾರುವಾರಿನಿ ಕಲುಸು కొని అక్కడనుండి జెజవాడలో శ్రీ చుండూరు వెంకటరెడ్డిగారిని జ్ఞీ ఉయ్యూ రు ఇమీందారు

న్యాయవాదులు, ఉత్పాహనంతులును అగు $| \Phi \rangle$ కాం - వారిని కలుసుకొని 5 దినములు ఉన్నవములునే థన ముగా జరిపించుట కన్ని యు సిద్దముచేసితిమి. వారికి మేము చేయనలెను కాని మీరు చేయలేరని దేనత లాహ్వానించినట్లు తే 2_1_1945దిని 📢 పారు జగ జైననిని స్మైగించు మా శ్రీలలి తాపర మేశ్వరిలో ఐస్యమై పోయినారు. ఆంగ్రావని అంతా అవర సరస్వతిని గోల్ యినటు పలువిధముల సంతాపమును వెలిబు చ్చినది. 👣 వారి మూర్తి లేక ఫోయినా, వారి మధురమగు రచనలు, హరికథా విశానముమాత్రం నిల్పిపోయినవి. ఆచ్చదార్కము నిల్పుట దేహాము. ఓం తత్స్మర్,

፟ፇ፟ቝ፞ቝ፞ቝ፞ቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝቝ With the Best Compliments of:-

SRI JAYALAKSHMI TOBACCO COMPANY, GROWERS. REDRYERS & EXPORTERS.

Branches: TADIKONDA. THROVAGUNTA, KROSUR. CHILAKALURIPET, PARCHOOR, KANCHIKACHERLA, & RAJAHMUNDRY.

GRAMS: "GOGINENI" PHONES: GUNTUR - 824,

TADIKONDA - 26,

RES: 21, 22.

MATHEMATICS BOOKS

(QUESTIONS AND ANSWERS)

B. A., B. Sc., B. E.

Algebra and Trigonometry 5-07, Analytical Conics 4-50, Solid Analytical Geometry 1-25.

CALCULUS:

Vol I. Differentiation 3.75, Vol II. Integration and Differential Equations 4.25, Dynamics 3.50, Statics 3.00, Statistics 4-00.

SRI VIGNANA MANJUSHA [Pvt] Ltd.,

Brodiepet. GUNTUR-2

Tel: 'SAGAR'

Phone :

Office 51

For Durable and well-finished

S N V

FURNITURE

PACKING CASES

FOUNDRY ARTICLES &

ENGINEERING GOODS.

Please contact

S. N. V. INDUSTRIES,

PERUMBAVOOR, Kerala

శ్రీ నారాయణదాసుగారి జీవిత విశేషాలు

— శ్రీ కర్యా ఘార్యనారాయణ

్లీ నారాయణదాసుగారు నాకు మాతా మహులు. (అనగా మా తల్లిగారికి పినతండి) అది యటుండంగా నేను చిన్న తనము నుండి 19 ఏండ్ల వయస్సు వచ్చువరకు మా మాతా మహుని ఇంటిలోనే ఉంటిని. మా మాలామహుని యిల్లున్నూ, తీ దాసుగారి యిల్లున్నూ ఇరుగు పొరుగు అగుటచేత తఱచుగా తీ డాసుగారి నన్ని హీతత్యము నాకు వుండేది. నాకు 25 ఏండ్ల వయసు వచ్చినది మొదలు తీ దాసుగారు చని పోయేవరకు ఆయనతో నాకు సహచర్యము కలదు.

్శీ దానుగారి జీనితము తెఱచిన ప్రస్తకము వంటిది. ఆయన తన బ్రతుకులో ప ఖాగమును మళ్యపరచి యొఱుఁగడు. ఆయన బ్రతిభకు ముగ్దులు కానివారు దేశములో లేరు. అయి తే ఆయనను గుటించి చెక్పుకునే కథలలో కొన్ని సత్యదూరములై యున్నవి. కాగా శ్రీ దానుగారి ఉత్కృష్టత, విశిష్టత, బ్రత్యేకన బ్రతిభ, అఖిరుచులు నత్యమైనట్టివియు, నాయెటిగినట్టివిము సంగతులు కొన్ని మాత్రము పొందుపఱచి లోకమన కందించుటియే యా వ్యాసములోని ముఖోంద్రోశము

ద్వచరృ

్శీ దాసుగారు ప్రతి దినము తెల్ల వారుయామున నాల్గు గంటల నగారాకు లేచి ఆరుగంటల వరకు వీణ వాయించెడిపారు. ప్రిద్ధవ తీరిగి పండుకొని 9 గంటల ప్రాంతమున లేచెడివారు. నిరంతరము గోచీ ధరించెడివారు. కాలకృత్యాలు తీగ్చకున్న తరువాత పదో ఒక 14600 పట్టుకొని చదువు ೯೯೬ ಕಾನುಕು $\underline{\delta}$ ವಾ ϵ ಯಂಟಿ δ లేక అన్నదమ్ముల యుళ్ళకూ వెళుతూ **చమత్కా**. రంగా మాట్లాడుతూ ఆ కాలంలో పాటకులు వెస్తే వారితో ముచ్చటిస్తూ మధ్యమధ్యన పాడుతూ వుండేవారు. టంటిగంటకు స్నానం చేసి హిందూస్తానీ పాడుతూ ్ఒక బొబ్బ పెట్టే వారు. అ బొబ్బ తూర్పున అంజనేయస్వామి గుడి వరకూ వినబడోద**. పి**దప పురినెడు ఆవ్నాయ్యి **వేసుకొ**ని పప్పు. అన్నము, కూర**ొ**్తభోజనము చే**ెనడివారు**. ఒకానొకప్పుడు కలగూరగంపలాగ పప్పుఅన్నము కొంత తిని అందులో కూరకలిపి కొంత తిని మిగిలిన దానిలో పులుసు ఆవపిండి వైగారాలు కలిపి చౌచౌరుచులు చవిచూడేవారు మొత్తము మీద (శీ దాసుగారు భోజన(పియులు.

భోజనానంతరము | శీ రా సు గా రు ఏవో సంస్కృతధ్యా వర్వములను ఉచ్చరిస్తూ మంచ ముమై నాలుగు గంటల వరకు శయనించేవారు నిద్రలేచిన తరువాత కొప్పునకు మస్తుగా నూనె రాచి దువ్వి ముడివేసి కాళ్లుచేతులు కడిగి తెల్లని కాసికోక బిగించి దానిపై తెల్లని మడతవంచి, చలువచేసిన లాల్పీ గబ్బరుజోడు, లేదా నారజోడు (తోలు ముట్టరు) వేసికొని చేతిక్ర పట్టుకుని తిన్నగా అంజ్లనేయస్వామి, గుడి, గురాచారి వీధిబడి బొంకులదిబ్బ ముడుపాక్షమ్మ హుడి, గురాచారి వీధిబడి బొంకులదిబ్బ ముడుస్వామి, గుడి, గురాచారి వీధిబడి బొంకులదిబ్బ ముడుస్వామి, కమ్మ హారి యింటికి వెళ్ళి వెంక జేస్తరం దొరగారి వద్ద కొంత బొద్దపుచ్చి

గుశేవీధి నుండి యిల్లు చేరి 9-10 గంటల మధ్య రాత్రి భోజనంచేసి ఆముదపుదీపం వద్ద సుమారు రాత్రి ఒంటిగంట వరకు Shakespeare చదినే వారు.

హాను ముద్దాన ము

శ్రీ దాసుగారు స్వతంత స్వభావులు. ఇద్దివరకు ఒకరు నడచిన అడుగుజాడలలో కాక క్రొత్తదావులు తొక్కి అందులో క్రొత్తపోకడలు కనబరిచే స్వభావం గలవారు శ్రీ దాసుగారు.

సంగీతమును కన్నులకు గట్ట్ ట్లు వర్ణించట ేకే కవియును ఏ ఖాషలోను నే నెఱిుగినంతవరకు |పయశ్నంచి యుండలేదు. ఒక్క దాసుగారు వర్డించినారు. ''జానకీ శ్రహ్మయు'' లో కుళలవుల గావమును గూర్చి |శీ దాసుగారు | వాసిన వర్లన నిరువ నూనము, అభూతము. ఈ "జానకీ శపథము 1907 లో అచ్చా త్రింపబడినది. అందులో ఉనయో గింపబడినవన్ని యు. నవీగరాగములు. అందులోని సంగీతమును శ్రీ దాసుగారు హనుమద్దానమనిరి. దీనిని \mathbf{I} జయనగరమున వెలసిన \mathbf{j} శీ ఆంజనేయస్వామి కంకితము చేసిరి. ఈ గంధములోని పాటలను వీణ మీద తాయించుకొని మరీ తయారు చేసినారు. "ఈ యశగానమును । శ్రీ ఆంజనేయస్వామి వారికి నివేదింపక (వచారము చేయ'' నని (శీ దాసుగారి దీకుయగుటచే పదొడేండ్లు ఈ కథ |పచారమున లేదు.

1918 చేసని కాలంలో ై దాసుగారు తమ "జానకీ ళపథము" ను స్వామి వారికి నివేదింప సమకట్టి ౖపజలకు తెలియజేసిరి. అంతకుముందు మూడు వారాల నుండి ౖశీ దాసుగారు పిచ్చియె త్రిన వానివలె తదేక ధ్యానముతో మననము చేయు చుండిరి. ఒక నాడు నేను "జాతా! సమిటికి ఈలా గున్నావు. ఒంట్లో జాగాలేదా?'' అని అడిగితిని. అందుకు ర్థీ దాసుగాను "అదేమీ కాదురా. చాలా కాలమైనది చాని. ఆ వింత మారుమూల రాగాలను వ్యరాలను మననం చేసుకుంటున్నా'' అన్నారు.

ఇక అనాడు శ్రీ దాసుగారు శ్రీ ఆంజనేయ స్వామి వారి నన్ని ధిని "జానకీ శవధము" గానము చేసిరి. ఆనాటి వారి ఉత్సాహము అఫూర్వము. గానమును గూర్చిన వచనమును చదువుటలోను, చక్కని ఉపమానాలను చెప్పటలోను ఆనాటి కథా గానము చిర్మం రణీ నుము. ఆవేళ సాజాత్తు దేవతలు తిలకింపదగిన తీరుగా శ్రీ దాసుగారు కథ విన్పిం చారు. ఆనాటి కథ విన్న నేను, శ్రీ బులుసు వెంకట రమణయ్య, శ్రీ చిట్టి నత్యనాలాయణగారలు నిజంగా గంధర్వలోకంలో విహరించామనే చెప్పాలి.

అంబరీమ చర్మత - శృంగారము

్శీ దాసుగారు రనజ్ఞులలో అగ్రగణ్యులు. ప.డిత రాయలతో సరిపోల్చదగినచారు. ఈ విషయము వారి మాటలోను పాటలోను చేతలోను హైలిలోను ఖావములోను కాననగును. ఒక ప్పడు శ్రీ దాసుగారు తమ వీధి ఆరుగుమీద కూర్పొనియుండిరి. ఆ నమయమున వీధిని వెళ్ళే శ్రీ చేరి కాశీనాధళాట్రాగారిని శ్రీ దాసుగారు పిలిచి "అంబరీష చర్మిత" యందు విష్ణువు శివునెట్లు మోసగించెనో తెలుపు శృంగార రసఘట్టమును సాంతముగా చదివి వినిపించిరి. దానిని విని కవిపండిత శేఖరులగు శ్రీ శాట్రాగారు రసము నిట్లు కొత్తపోకడల చితించిన కవి సంస్థృతాంగ్రముల మరియొక డేడీ? అని మెచ్చికొని కౌగలించుకొనిరి.

్ జ్రీ కాళీనాధశా స్ప్రీగారు తలదన్ని వచ్చిన వారిని గాని అన్యాలను సాధారణముగా మెచ్చని వారని తెలియదగును.

నిర్లత్య స్వఖావుడు

రామగారి స్వభావములో ముఖ్యమైనది నిర్లక్ష్మము. అనగా మరియొకరిని ఖాతరుచేయక పోవటం.

సుమారు 1918 ప్రాంతమున ఒక నాడు కానుకు ర్రీవారి వీధిలో ఒక లడ్డీపుత్రుడు త్రో దాసు గారి పేదరిక మునకు ఆయన యెడ వై రాళ్ళమును చూపించగా దాసుగారు ఆతనిని చూచి ''ఓయా! నేను గోచిపాతరాయడనే కావచ్చును; నీకున్న అస్తి నీవు ఆర్టించినది కాదు. నీ పెద్ద లెవరో గడించిరి. అది పెట్టుకొని నీవు డాబు చేయుచున్నావు. వ్యక్తి గతముగా నీవు గొప్పవాడనో నేను గొప్పవాడనో నీర్ణ యించాలంటే నీకు కూడా నాకువలె ఒక గోచీ పెట్టి యిరువురిని ఒక విదేశమున విడచి పిమ్మట ఒక నియమిత కాలములో ఎవరు ఎక్కువడబ్బు సేక రించుకొని తిరిగి విజయనగరము చేరుకొందురో వారు గొప్పవారు. పమంటావు? ఈపంచెమునకు నీల బడెనవా? అని గద్దించిరి. అందులకు ఆ ల త్రీఘ్రతుడు మౌనముద్ద వహించి తన ఓటమిని ప్రకటించెను.

ఒకప్పడు (శ్రీదానుగారు గజపత్పమహారాజంగారితో ఊటికి వెళ్ళిరి. అచట ఒకనాడు (శ్రీమహోరాజం లుంగారు మండ్రతులను తేనేటి విందుకు బిలిచి దాసు గారిని కథ చెప్పుమని కోరిరి. దాసుగారికది ఇష్టములేను. కాని అది పలిక కోరిక కావున మన్నించక తప్పినదికాదు. కథ చెబుతూ ప**దో సమ** యము చూంచి ట్రీదానుగారు " Timen of Athens" నుండి

"Lord! What fools these Mortals be! The world has Come to suelrapam That a jack has become a gentleman And a gentleman has become a jack"

చదివి అభినయించు**టతో ఆవై** పరీత్య**మును** నిర్భయముగా నిర్దేశించినారు.

అల్ప సంతోపి

1895 ప్రాంతమున ఒక నాడు మైసూరు మహి రాజులుంగారు మాగుగారిని మెన్స్ కొనియేమి కావలెనో కోరుకొనమనిరి. అందులకు దానుగారు "ఎదురుగానున్న కొండను నా నె త్రికె త్రించెదరా?" అని అడిగిరి. దానికి మహిరాజుగారు కొంత చిన్న వోమునను దాసుగారి మాటయందరి సత్యమునకు కట్టువడి "మేము చేయగలిగినది కోరుకొం"డనెను. అందుమైని దాసుగారు "ఒక బుక్టైడు బెంగుళూరు వంకాయ లిప్పించ" మని పేడిరి. " వమట్లడిగితి" రని స్థిస్త్వించగా "ఇది మాసాంస్థారాయము. మా

With Compliments from

M/S. KAKKARA DASIAH

TOBACCO EXPORTERS

GUNTUR, CHILAKALURPET

SOUTH INDIA

శల్లి పద్దెనిమిది గుమ్మడి పండ్లను కోరుకొన్నది. నేను భోజన ప్రియుఁడను. కాబట్టి ఆ విధముగా అడిగితిని. మీరు నెలవిచ్చినాకుక దా యని తలకు తగని రీతిని యధేచ్ఛగా అడుగరాదనిరి.

అంకట రాజుగారు సంతసించి దుశ్శాలువలు, సింహాతలాటఫు బంగారు మురుగులు, ఒకవీణ చెయ్యి మూట పదహార్లు నగదూ పారితోషికంగా దాసుగారి కేచ్చారు.

స్థిత బ్రజ్ఞుడు.

సంగీత సాహిత్యములలో తనకంటె మరియొకరు మన్నగా పున్నారంటే త్రీదాసుగారు నృర్ధించే వాడు. వారు కాళిదాన కవిత్వంలోనే అనేకము లగు నెరసులు చూపించేవారు. శాకు నైలంలోని "అన్నాభూతం పుష్పం" అనే శ్లోకంలో "అనావిద్ధం రత్నం" అన్నువయోగము త్రీదాసుగారి ఆజేప ణకు గురియైంది. అన్ని ఉపమానాలను చెట్టునుంచి తీసి యిది ఒక్కటి మాత్రం అన్యత్రగహించటం పానకంలో పుడకవలె మన్నదని అధికేపణ. విమ రృనా సూడ్మబుద్ధి కలవారందఱు దీనిని అంగీకే రింపక తప్పదు. దాసుగారు తాను బ్రాసిన "తలి రుల నవకంబు" అను ఎద్యములో అటువంటి ఆజేప పణ రాకుండా అధిగమించి Onometa Poetic effectకూడ చూపించారు.

ళంథో నాదము.

1920 లో కాకీనాడ గానసళకు జ్రీ దాసుగారికి ఆహ్వానము వచ్చినది. వారితో నేనుకూడ వెళ్ళి నాను. ఆనాటికథ "పాదుకా పట్టాఖి షేకం" తీగోవిందస్వామి పిళ్ళె, తీరామానుజ అయ్యం గారు మున్నగు విద్వాంసులు ఎందరో వచ్చారు. జీదానుగారు కథా మధ్యమున పదోపాటబాడుతూ కహజమైన 'శంభో' నాదంచేశాగు. హాలుయావతూ

నాదంతో నిండిపోయింది. బ్రిష్ట్రాస్క్రిష్ట్నిన బ్రోజ్ లం తా తేనేపట్టులాగా వున్నారు. ఆ నాదం అణగ టానికి రెండు మూడు నిమిషాలైనా పట్టింది. అంతట దానుగారు సూర్యనారాయణమూ రై నాయుడుగారి దగ్గరకువచ్చి "ఇంతకేక వేయుటకు ఎంతకాఫీ తాగాలో తెలియునా?" అన్నారు. దవుడుసంగీతమునకు (దాడిడాత్యులది) మామూలు కాఫీ చాలును. నాఖిలోనుంచి నాదమును లేపి పెకివెదజల్లగల ఇట్టి సంగీతమునకు కాఫీ చాలదని. కాఫీ తాగు వారిట్లు పాడజాలరని ఖావం.

మార్ధంగికుని శృంగభంగం.

ఆనాడు మరొక ముచ్చట. మామూలుగా |శీదాసుగారితో కథలకువచ్చే మద్దెలగాడు |శీజంగం నీలయ్యకు పేరేపనివుండి రాలేదు. <mark>దామగారు</mark> తాను అభిమానంకొద్ది ఉ**ద్యా**గం ఇప్పించిన **లింగం** అప్పగారిని తనకు మార్దంగికుడులేని పె_9ై భ 💆 చేయుమని కోరిరి. అయినా **హరిదాసు వె**న్నకాల మద్దెల వాయించుటయా" అని కాబోలు అప్పగారు పవేహో సాకుల.చెప్పి కొట్ట**ొనకు ఒప్పుొని** వచ్చారు. నేను, పసుమ_ర్తి కృష్ణమూ_ర్తి, దివాన్ బహద్ధరు కొమ్మికెడ్డి సూర్యనారాయణమూ<u>్</u>తి నాయుడు, బ్రక్కనే ఉన్నాము. కథా మధ్యంలో 🐧 దానుగారు వదోపాటపాడుతూ ఒక గతిలో పాట , మరొక గతిలో లయవేస్తూ పాడేనరికి లింగం అవృ గారు జాగాకు వచ్చే మార్గం తేలక వాయించటం మానేసి చేతులు కట్టుకొని కూర్చున్నారు. ఇదికని పెట్టిన 🔥 కృష్ణమూ_ర్తిగారు నాతొడచరిచి "చూచారండీ! చాసుగారు అప్పని ఎలాంటిపర్టీ ೯೪ ಟ್ರೆಂಪಾರ್** ಅನ್ನಾರು.

నేను ఆనాటి రాత్రి భోజనం వద్ద "తాతా! పమిటీ అప్ప మధ్యస్థంలో చేతులు కట్టుకు పూఠ కున్నాడు" అని అడుగా టీ దాసుగారు టీ దాసుగారి వద్దకు వచ్చెను. దాసుగారు ఆమె నవ్వమా "వాడికి నావెనకాల వాయిస్తే నామ పాట విని నక్కానించటేమే కాక అంకా ధనవంతుల ర్దారా. అందుచేత ఫర్వాలేదు అని చూపించా" చేత ఆమెకు పైసా ఇప్పించెను. ఒక నాడు దాసు అన్నారు.

స్వరశీర్పి.

1910 లో వప్పు అయ్యవ్ప ఆనే గొప్ప సంగీత విద్యాంసుడు (అతని కంఠమునకు మేరలేదు) దాసుగారివద్ద ప్రహ్లోదచరిత్రను నేర్చుకొనుచుండెను. ఒక నాడు "ననుగన్న తండ్రి పలుక ర తనయా నాతోడ" అన్న పాట దాసుగారు చెప్పగా అయ్యప్ప నేర్చుకొనుచుండెను. "నాతోడ" అన్న మాటను దాసుగారు పర్కి నేట్లు అనగా బతి హరి నట్లు అయ్యప్ప అనలేక పోయెను. చిన్న తేవా వచ్చింది. దిద్దుతూ దాసుగారు మూడు నాలుగు స్మాద్లు చెప్పిరి. కానీ అయ్యప్ప విద్వాంపుడుమ్యును సుస్వరయు క్రంగా పలుక లేక పోయెను. దాసుగారికి అంతట పాణము విసిగి "పోరా, అపస్వరం ముండా కొడకా! నీకు హరిక థేమిట్టా!" అని పోనాడెను.

గానకళా బ్రీయు డు.

ఒకప్పుడు రూపావతి అనే గాయకురాలు చెన్న పట్న మునుంచి విజయనగరం వచ్చి మ్రతిగాయకుని వద్దకుబోయి పాడి మెప్పించి సత్తారాలు పొందుతూ క్రి దానుగారి వద్దకు వచ్చేవు. దానుగారు ఆమె పాట నిని నర్క్రించట్మే కాక ఇంకా ధనవంతుల చేత ఆమెకు పై సా ఇప్పించెను. ఒక నాడు దాను గారి యింట్లోకూడ ఆ రూపావతి మధురంగా గానం చేసింది. ఆమెపేవునకు రూపావతి కాని కాకివలె బహుకురూపి. కోకల కంఠంతో అమృతోవ మానంగా పాడుతుంది. ఆమె తనయింట్లో పాడు మన్నంతేస్పు దానుగారు ఒక్కాం ఖానికి ఆనుకోని తన్నయుడైయుండగా పేట అయిపోయింది. నలు గురు కెళ్ళిపోవుచుండగా దానుగారు "ఈ పాట వింటూ ఇలాగే దీని పెంబడి పెళ్ళిపోవాలని వుంది," అని అన్నారు. ఖాన్య దగ్గవవుండి "సంపోయింది. వెలికుదిరినల్లోపుంది" అని నవ్వతూ ఆనెను. అందు పైని దానుగారు "పోపే. యొద్దుకేమి తెలుస్తుంది, అటుకులరుచి" అని హాస్కోక్తు లాడరి.

హారిశ్చ్ర్మన్ కథ

1910 లో కాలేజీలో Copying Halls అని రెండు పెద్దవాలులు కలిసి వుండేవి. అందు ట్రి బాసుగారు " వారిశృం[నోపాఖ్యానము " వారికథ చెప్పినట్లు జ్ఞాపకం. ఆ కథలో నాకు జ్ఞాపక మేమిటుే "ఔరారా! కూర రాజాధమా!" అని విశ్వామి తుడు హరిశృం[దుని అధికేంపి చు పాట. ఈ పాట దన్బాకు రాగమలో మన్నది ఆ రాగం

DUTTO&CO

PAPER MERCHANTS

PREMIER STATIONERS & PRINTERS
SURVEY, DRAWING & MATHEMATICAL INSTRUMENTS

7, OLD CHINABAZAR STREET, CALCUTTA-1. పాడటం నిజంగా దాసుగారి సొమ్ము. వాది అభాప నలో ఒక విశిష్టత వుంది. ఆ Style ఎవరికీ రాదు. ఆ పాట పాడుతూ దాసుగారు అభినయిస్తూ వుంటే బాల్యంలో వున్న నా మనస్సుకు " ఓమి ఆరాజ సము? సామాన్య కుటుంబంలో జన్మించిన ఒక సామా న్యమానవునికి ఈరాజ లకుణము లెట్లావచ్చె"నాఅని పించెను.

ு ஐ 8 இ

అడిగారు. అంతటనేను "వారిలో ఎవసు బాగున్నా రయ్యా?" అని అడిగి తే శ్రీ దాసుగారిని చూపించిన వ్యక్తులు చాలమంది వున్నారు. పిమ్మట నేను మారు మా తాతగారం లే ఆశ్చగ్యపడే వారు.

్రీ దాసుగారిని విజయనగరం మెయినురోడ్డు మీద రోజూ చూచే వారు కూడ ఆయన్ని వెంబ డిం-ి ముఖం వైపు చూస్తూ, ఆయన చేష్టలను గమ నిస్తూ కొంతదూరము చనినతర్వాత బ్రక్కవారితో ఆయన మహానుఖావుడంటూ చేతులెత్తి నమస్క రించి పూను పెట్టుకొన్న వారు చాలా మంది పున్నారు. విజయనగారేతర పట్టణాల్లో ఆయన పాజాత్తు చేవుడే.

నీరు వమా నుడు

"ఓ రేయ్ నేను రాజనుడనురా - నాది రాజన పాట-కవిత్వము నిరుపమానము-నాకు నేనే సాటి" అని 🔥 దాస్కూరు అనేక ద్రాలు అంటూ పుండడం నేను విన్నాను.

దానుగారి శారీరము వంటిది "న భూతో న భవిష్యతి" అని చెప్పదగినది. ముఖ్యముగా కర్ణా టక ఫక్కీ-లోని పాట తీరు అపూర్యనియమాను సారిణి. సంస్కృతపథభాముష్ఠముగా కవిత్వముచెప్ప గల శక్తి యున్నను దానుగారికి అచ్చ తెలుగునందు అఖిలాప మెండు. అనేకచోట్ల ఈ రెంటి మేలుకల యిక మనకు గోచరించును. చిత్రకవిత్వము-అందు లోను Feats చేయుట కన్పడును. అవియు వారు నూతనముగా పరిశోధించి కనుగొన్న పే అనదగును.

ವಾಗ್ಗೆಯ ಕಾರ್ಗಗಣಿ

ఖావము, ఖాష. రాగము, తాళము అను నాల్గింటికి అన్యోన్యాక్ష్మ్ సంబంధము కలదు. చెప్పదలచుకొన్న విషయము ఖావము. ఏ రసమున దీనిని చెప్పవలెనో ఆప్రయత్న ముగ బుద్ధికి గోచి రింపవలెను. ఖా వానుకూలముగ నున్న ఖాష అనగా మాటల పొందిక. ఖాషా ఖావములు కుడి రినక్పుడు చాని Mood సరిగా బంగార్ముతానులో తూచినట్లు సరిపోయే రాగమును ఎంచవలెను. ఇక నడక వంటిది తాళము. మెల్లగాను, వడిగాను సమయానుకూలముగ ఎట్లునడతు మో ఇదియు నాట్లేయుండవలెను.

ఈ నాల్లు శక్తులు లేని వాగ్లేయకారుని పాటలు రక్తికట్టను. ఆనుకున్న Effect produce కాదు. Love making సావేరిలోను, పడుపు కన్నడ దర్భారులోను చేస్తే ఎట్లావుంటుంది? అయిలే టీదానుగారి Composition లో ఈ నాల్లుశక్తులూ బ్రస్పుట మౌతుంటాయి. కావుననే వారి పాటలు ఎక్కువగా రసోడ్దీపకములై యుంటవి. తక్కాపి

ఆయనే పాడితే వాటిలోనించి రసం, జీవకళ పెస్లు బకుతాయి. కావుననే తక్కిన పాటలవలే కాక దాసుగారి పాటలు వారిదగ్గరే నేర్చుకోవాలి. అవి వేకు లెవరైనా అపస్యరాలతో మారు రాగాలతో పాడుచేస్తారనే తీ దాసుగారు తమ యశగాన స్టాపంధాలతోని పాటలకు రాగం, తాళం, స్వరము Notation వాసి బందుకట్లు కట్టి విడిచిపెట్టినారు.

ఆంధ్ర - ద్రహిడ సంగీతము

పాట రీతిలో దడిడాది నంగీతమునకున్నా, ఆంద్రదేశపు నంగీతమునకూ బాణీలో చాలాభేదం పుంది. దడిడాది నంగీతమునకూ బాణీలో చాలాభేదం పుంది. దడిడాది నంగీతములో న్వరములు, లయలు సక్రిమముగా నుండవచ్చను. కానీ రసస్ఫూ రై మాత్రము వెలితి. ఆంద్ర సంగీతమున రసముట్టిపడు చుండును. పచ్చి ఆవకాయకు, ఎండు ఆవకాయకు భేవం పున్నదిగా ! మచ్చనకు రామదాను కీర్త నలు [గహించవచ్చు. 'ఈ సంగీతమును నాఖిలో నుంచి నాతము తీసి పాడవలెను. అందుకే శ్రీ తాసు గారు దడిడాదేశపునంగీతమును చచ్చిన పామును యాడ్చినట్లు పోల్చిం. మన సంగీతము బబికిన పామును అడిపిలో స్టైనర విహిరం చేయుచున్న ట్లుండును.

లయు. విన్యాసము

ఒక సారి దడి దాది ఆచారం ప్రకారం ఒకడు పాడుతూ ఫుంటే ఎదురుగుండా మరియొకడు లయ మొత్తుకుంటూ వుండటం గూగ్చి తీ దానుగారు యిలా అన్నారు. "వాడి కాద్దం. ఆది కూడదు. ఎవడిలయ వాడిది. నేను పాడు కాను, మరియొక డిని లయ వెయ్యమను ? లయ ఎక్కడుందిరా ? చేతులతో మొత్తుకొనడంలో లేదు. గొంతుకలో నున్నది." తీ దానుగారు ఎప్పుడూ కూడ కాళపు చిప్పలను రెంటిని కుడిచేత బట్టుకొని ఎవరికీ కనబడ కుండా లయ వేసికొనెడివారు. అదియే ఉడవల సిన తీరు. అంతేకాని పాటకుడు దంచుతూ ఫుంటే లయకాడు ఎదురుగుండా కూర్చొని మొత్తుకుంటూ |వక్క లెగరవేయ కూడదు.

అవలయ 🗕 శహాఖాస్

ఒకమారు ఈ దాసుగారు సకుటుంబముగా కాళీయాత్రకు బోవుచు ప్రయాగకేగి Alluhabad లో తన సహాధ్యాయుడగు చింతామణిగారి యుంట బస చేసిరి. ఆ పట్టణంతో "జానకీ బాయి" అనే గొప్ప గాయకు రాలు కలదనియు, ఆ మె మంచి ఆఓక తై అనియు తెలిసి దాసుగారు ఆ మె ఆటపాటలను వినాలని సంకల్పించు కొన్నారు. కాక తాళీయంగా ఆ నాడే ఆ పట్టణంలోని ఒక ధనికుని యుంట్లో వివాహ సందర్భంగా "జానకీ బాయి" నృశ్య గాన ప్రదర్శనం జరిగింది. ఈ దాసుగారు కూడ ఆ సభకు వెళ్ళి మొదటి రింగులో కూర్పు న్నారు.

పేలకొలది రనజ్ఞులున్న ఆ నభలో జానకీఖాయి నృత్య గాన బ్రహర్శనం బ్రారంభమైన పదిపేాను నిమిపాలకు ఆమె పాటలో లయ స్టాలిత్యం దొర్దింది. అది అవకాళనుు తీరికొని దానుగారు "ళహాఖాస్" అని మెచ్చుకొనికి. లమ తప్పినప్పుకు కాని జారి నస్పడు కాని ఆ పొళపాటు బ్రతి గాయకునకు ఆంతరంగికంగా తెలిమనే తెలిసి ఫంటుంది. కాబట్టి "లయ తప్పేను కదా "ళహాఖాస్" అన్నా డేమిటి చెప్మా!" అని ఆమెకు సందేహం కలిగింది. తప్పను దిద్దుకుందామని మళ్ళిపాడింది. కాని రెండవబ్బయ త్నము కూడ విఖలమైంది. మరల దానుగారు "ళహ ఖాస్" అనిరి అంతట జానకీఖాయి దానుగారపోగడ్డ నిజంగా appreciation కాదనిము వారు గొప్ప విద్వాంసులై యుందురనియు తలంచి సభకాగానే తీ దాసుగారిని తన యింటికి ఆహ్వానించి వారి వృత్తాంతమును తెలిసికొని పాటను తనివిదీర విని రెండువందల రూప్యములుగల తాంబూల మిచ్చి పత్కరించి సాగనం పెను.

|ညံနေဝဆ လ

తమిళదేళ నంగీతవిద్వాగులైన మహేవైద్య నాధ అయ్యరుగారు, (గాత్రం) తిరుక్కోని స్ట్రీకృష్ణ అయ్యరుగారు (Violin), మైనూరు బిడా రంకృష్ణప్పగారున్ను తెలుగుదేళంలో పప్పు వెంకన్ను గారు, పప్పు అయ్యప్పగారు, కాలుంటు వెంకట ప్యామిగారు, కలిగొట్ల కామరాజుగారు, చదల వాడ పిచ్చాము, బొబ్బిలి మహాలమ్మిగారలు, పేరి బాబులయ్యగారు (శ్రీ దానుగారి ప్రజ్ఞానిశేషేలను బాబులయ్యగారు (శ్రీ దానుగారి ప్రజ్ఞానిశేషేలను బాబులయ్యగారు దానుగారి కీర్తి స్థికిప్పలు వెల్లి విరిసినై.

🞙 ష్యు లు

్శీ దాసుగారి ముఖ్య శిష్యులలో నేమాని వాస్తాలు దాసుగారు ఒకడు. గౌడ శరీగం కల వాడు. దాసుగారి రీతిని జాగా అలవర్చుకున్నాడు. ఏకళావ్యుని వంటి శిష్యుడు బవరదాను రెండవవాడు ఇతడు దాసుగారి పోకడలను కొన్నింటిని [గహించాడు. మూడవవాడు వాజపేయాజుల సుబ్బయ్య ఖాగవతార్. కథానువర్ణ నంలో ఔచిత్య మెరిగి దాసుగారివలె దొర్దించుకొనుపోవు ఊహ కలవాడు. చేసికొన్న సుఖజీవనం చేసినవాడు.

సమయస్థూన్ని

ఒకప్పుడు కాక్ నాడ గానసభలో క్రీ దాసుగారు రామాయణం వారికథ చెప్తున్నారు. అందులో ళూర్పణఖ ముక్తుచెపులు కోయునపుడు పడ్చిన పాట "ఆహిరీ" రాగంలో పున్నది. అది తరచుగా వాడుకలో లేని రాగం. "ఆహిరీ" రాగం పాడితే ఆ నాడు అన్నం దొరకదని ఒక ప్రతీతి. కానీ ఆ నాడు దాసుగారు ఆ పాట పాడి వెనక పాట గాడైన పేరీ ఖాబులయ్యగారికి వదిలారు. మహివిద్యాంసులైనా ఆ ఖాబులయ్యగారికి కొంచెం అప స్వరం వచ్చింది. ఎమరుగా గోవిందస్వామి పిళ్ళె గారివంటి మహినిద్యాంసులున్నందున దాసుగారు సమయస్ఫూ ర్తితో "చూచారా! పడుపులో అన్నమ్మరాగాలు వస్తాయి. స్వరంకట్టి పడుస్తారండి" అన్నారు.

దాసుగారి **హా**ర్యము

ఒకమారు శ్రీ అలకా నారాయణగజపతి మహా రాజులుంగారు శ్రీ దాసుగారిని తమతో వినోదా ర్లము ఊటీ తీసికొని వెళ్ళిరి. అచట విశ్వబ్రసిద్ధికల ఒక Italian న_రత్రకు చేయు నాట్యమునకు శ్రీ మహారాజులుంగారు వెళుతూ "దాసుగారూ! మీరు కూడ వచ్చెదరా?" అని యడిగిరి. "నాకు మోటారుకారంటే భయం మహ్మాపలో" అన్నారు దాసుగారు. అందుమీద రాజుగారు "మేము నడుపుతాము" అనిరి. "అందుకే భయం మహా ప్రభో" అని దాసుగారు హాన్యముగా బదులు వర్కింది. రాజుగారును దాసుగారి హాన్యమిగా బదులు వర్కింది. రాజుగారును దాసుగారి హాన్యధిందికి నవ్వుకొనిరి.

పద్మ్మశ్రీ స్థానం వారి ఖా<mark>వము</mark>

ఒక పృడు విజయనగరంలో ''బళ్ళారి రాఘవ మెమోరియల్ అసోషి యేషన్ వారు జరుపు ఉత్సవ సందర్భంలో వక్మ్ముశ్తీ స్థానం వారు ్రశ్ దాసుగారిని గూర్పి యీ కింది అభిమాయాన్ని వెలిబుచ్చారు.

"మీ వారాయణ దాసుగారు నటకావతంసులు, అయనకు ఇతర నటులకు చాల భేదం వుంది. మాట వరసకు నేనే ఉన్నాను అనుకోండి "జవ్వారీఖాయి" పేషం పేస్తాను. చీరకట్టి రైక తొడిగి కొప్పు ముడిచి కాటుక పెట్టి మొగమునకు (మీసము లేనిదానికి) కోటా పూస్తాను. ఆడుతొడువులన్నీ ధగిస్తాను. తీరా స్టేజీ మీదకు వచ్చి జమ్వారీపాత్ర నభినయిస్తుంటే పేట కారినా సర్దుకోటం అలవాటు లేక మాని పేయగా ఒక [పేడకుడు పెటకారంగా "కిటికీ మూసే అమ్మా," అంటా ప. నాట్యలో అభిన యిస్తున్నది "స్థానం" అంటారు. కాని జమ్వారీ కాయి అనే క్రిక్ మారికి మాటికి మారుపాక్ళు కలుగదు. ఇంత చేసినా నేను [పేడకులకు డ్రమ కల్లింపను లేకపోయాను.

ఇక శ్రీ నారాయణ దానుగారికి మైన పేర్చొన్న పరికరములేనీ లేవు సరికరా కాళ్ళకు గజ్జెలు,చేతిలో తాళపు చిప్పలు, సింహకలాటపు మురుగలు, మూతికి అందమైన మీసలు, లొంగని బిరుసు జత్తు కొమ్ముడి. దాని మైన పూలదండ, గంధం మీద అడ్డిన కుంకుమబొట్టూ బ్రహ్ఫుటంగా కనపడుతూ పుంటాయి. ఇందులో అడుది అని భమింపజేసే పరికరాలేని? అయినప్పటికి కథామధ్యలో "రుక్మిణి యిలాగ అన్నది" అని బుగ్గమీద వేలు పెట్టుకొని అయన అభినయిస్తే నిజంగా రుక్మిణి యే ఎదురు గుండా పున్న దా? అనుకుంటాము. మూతి మీద మీసాలు మరచిపోతాము. ఇదీ ఆయన విశిష్టత. మాకూ ఆయనకు ఎంత దూరమ న్నదో గమ నార్హము" అనిరి ఇంతకన్న మంచి పొగడ్డ పం కావాలి?

ឧ្សិស្ស៊ី

వందే సారన సన్ని ఖాడియుగళాం వందారు మందారికాం చందాస్యాం తనుకాంతి నిర్ణిత శరజ్యో త్స్నాం విధాతృటియాం ఇందాది బ్రాణుతాం యళోవిలసితాం భక్తార్తినంహో ఉం కుందేస్మేరయుతాం కవీశ్వరమనో వీథీలసత్సుందరీం.

🐧 దాసుగారి " 🎝 హారిక థామృతము " నుండి

నాక న్ బ్రహ్మ క భేవమ్య జగముల్ గల్లంచుఁ బ్రహిల్మారి పే రాకంట:బడి భిక మెత్తుకొను సాహంకారికిన్ మోక మె ట్లో కష్టంబగు వ్యాస స్మాతముల గుంటుల్పెట్టి వర్లి ంచ నీ యూకన్ దంచిన బియ్యమబ్బు టెటు లబ్బో! సూర్యనారాయణా!

🐧 దాసుగారి " సూర్యనారాయణళతకము "నుండి

Maddi Venkataratnam and Company Private Limited

TOBACCO DEALERS & EXPORTERS

POST BOX No. 2.
CHILAKALURPET

GUNTUR Dt., INDIA

Cables & Grams: "EVERGREEN" CHILAKALURPET. Phone: 63

శ్రీ నారాయుణదాసు

— 🕭 ದಿವ್ಕರ್ ರ್ವಾಪಾಶ್<u>ತಿ</u>

ఆంద్ర దేశ మార్వ లౌకీక విద్యాసంవత్తులకొంతటి జీవగడ్డ యో కళాధ్యాత్మిక సంవదలకు నట్టిద. చతున్నష్టి కళలలో సహజముగా, బావీణ్యము సంపాదించి, తళ్ళాధన మూలను నం బర్బహ్మ సాజాత్కారము పొందిన కవితాకళాతపస్యులకేది పుట్టినిల్లు. కళాపారమ్యము బ్రహ్మానందానుభూతి యేయైనను యోగమునను కళోపాసనను తదను భూతిని శాశ్వనముగా ననుభవించినవారు కొద్ది మంది మాత్రమే. ఆట్టి కళాతపస్యులలో, విద్యా మహిమాడ్యులలో, ఉపానకుతలో, నిత్యనాద బ్రహ్మాజ్ఞులలో, నిత్యనాద బ్రహ్మాజ్ఞులలోం దాలిపీఠ మొసంగందగిన యహాగ్వవ్యక్తి స్థీమదజ్జాడ ఆదిథట్ల నారాయణ దాసుగారు.

ఆంధ్రలోకమన స్టాస్ట్రిత నాములు కొందరు. శాలావధానులనుగాం దీరుపతి వేంకాలే శ్వరులు. వారి తరువాత నెండరో శాలావధానము లొనర్చినవారు న్నారు. కానీ ఆ శాలావధానవిద్యకు బ్రహ్మలనం దగినవారు, ఆశుకవి చ్యకత్తులును తిరుపతి వేంకట కవులే. అల్లే రాగసుధారనమున నసమానులెంద ఈన్నము. అల్లే యావధ్భారతమున కథా కాల జే వైకజీవులయిన ఖాగవతారు అనంబడువారు దడిణమున నుత్తరమున నెందరున్నను "హరి దాసు" అనంగా లేదా "దాసుగారన" ప్రథమతు

స్పూ క్రికి వచ్చునట్లి వారు శ్రీ మదజ్జాడ ఆదిళట్ల నారాయణ **దా**సుగారు. ఈయన వట్టి **హరిధాను** మాత్రమే కాదు. ఆనంగా జీవిక్కై ఈష్ట్ర్మాత్ర మయిన నా**దోపాసన సాహితో్యపా**నన[్]లోన**ర్చి** యా విద్య నవలంబించిన వ్యక్తి కాదని నాఖావము. ఆయన యొక యవతారమో ిర్గి ఇద్దో అతిళ యొక్తి కాదు తిరుపతి వేంక ట్ర్వేరకథుల సమకాలికుండు. విజయనగర సంస్థానమునందలి **యు**ద్దండులైన ్రీ తాతా సుఖ్బారాయుండు హెస్ట్రే ప్రకృతుల సమకాతీనుఁడు. వీణా సంగమేశ్వర 🕶 🔊 ప్రస్ట్రేపక్న తులలో మెలంగిన వాఁడు. వీరందఱొక్కొక్క శా<u>్ర</u>్మమునందో కళ్యందో స్రాప్తోప్రముమ*్ద*తదను బంధి | పశ్స్త్రి సంపాదించిన బారు. కాని తాను గారు - అందటిని మించిన సావీణ్యము నైన్ని కళల **యం**దును విద్యలయందును శాన్ర్మములమం సును గలిగి ఆరితేరిన దిట్టలు అందుచే నందలి యాఖిమాన మును చూఱగొని ండితులలో బల్లడితుండై శా_{(న్న)జ్ఞాల}ో శా_{(న్న)జ్ఞు}్డై వేదాంతుల**్లో వేదాం** తియై, కవులలో గవియై, గడేకారులలో గడే కారయి - సర్వస్వము సమఖాగముల రూపొందిన యొక యపూర్వవ్య క్త్రిగా నగుట్ యే కాక్ర్హ్ ఆందరి మన్న నలకుఁ బ్రాతుఁడై "జయ జయ''otagలుotagసంపా ದಿಂಬೇಗಲಿಗಿ ನೇಡು.

ఆంతరంగికోపాసన లేని వాఁడు ఎంతటి మేధావి యైనను ప్రజా హృదాగుముల ఆనక్టించుకొనలేడు.

รอามพาแยง อีกินี้ อาณิ อั¥าอัก กาณ์; แม้ง భాషలలవడవు; వస్తువునందరి రామణీయకమును jಗ**హించి ಕರ್ಣಕಾರಕವಾಂದು ಕ ಕ್ರಿಯ**ಲವಡೆದು. వస్తువులలోని గుణసంపద గ్రహింపగలవానికే, కళల లోని సౌందర్యమును బుణికిపుచ్చు కొనంగల క్రైక్త్రి తనంతట తానే యుదయుంచును. ఒక్క మాటలోఁ ఆ శ్రీమాల్బకాదయాభిమంగము లేక లభించునవి జెప్పవలయునన్న పర్యుత్సుకత్వము చెందెడి స్థితి రావలయును. వచ్చినదా బహు జన్మవాసనల వలన ഉള്ള് കാലാധര് മണ്ഡ് സ്റ്റൂക്ക് ക്രാര് సాజాత్కరించును. కళాజీవాతువుల రహస్యమున్న దెలిసికోన కళాపిపాసి. నిరంతరోపనసాదతుుడు, కాక్ ఇతరునకు సాధ్యము కాదు. అట్టి 'పర్యుత్స్' కత్వళోభిత బహు జన్మ కర్మార్థిత ఇశుతి స్మృతి-పురాణక ళాద్య నేక విషయ పుంజీభూతుఁడు ఆదిళట్ల ကတ်လှစ်ထာည်။

"దాసుగారి" ఉప్పానన యేది య్యానన్ని హిత్రులు తదంతరంగికులు నైనవారు మాృత మే చెప్పుడ గలుగుదురు. నాకుుజూడ 📢 ఏద్యోపాసకులని తో చెడిని. వారి విద్యావై దుస్వము, గాంధర్వళ క్రి, కవితా చమత్కారో క్తి సభారంజకత్వాదులు ాకావు. అత్యంత కఠిన | పయక్న మున అభించినను ళోభించునవియుఁగావు. (శ్రీ దాసుగారికి వారిని వెన్నంటి యే "అంబ" యుండి యుండవల యును, లినిచో నంత గండరగండడే కళామూ ర్మి యగుట య సంభవము. వారి మూ ర్జివి శేష మీ ఖావ మును శతధా బలపరచుచున్నది. ఆ మూర్తి సౌంద ర్యము వారిదే. అట్లనుటకంటే దానిదే యనుట సమంజన మే మా! పలయన-ఆ కారము పుష్టిమంత మై

With Best Compliments from

HINDUSTAN TIMBER SYNDICATE

Leading manufacturers of all Types of Packing Cases, Shooks & Ammunition Boxes

Factories at

Yamunanagar, Pathankot & Srinagar.

H. O. B-27, GREATER KAILASH-I, NEW DELHI - 14.

7858868866866686888888**88888**88

కదలిన యొక కళాపర్వతము కదలినట్లుండును. ముఖము 1బహ్హావర్సోదంచితమై ఖాసించును. శీరో జములు మధ్యపాపిటం ద్విధావిశ్యములై వంపులు తిరిగిన ఆలకలై విశాల ఫాలఖాగ సౌందర్యమును సమాలోకించు తుప్పుతల పిండువలె నిర్మువక్కల తైల నైగనిళ్యమున నలరారును. విశాలస్మేతములు, ఖావగంఖీరము లగుటయేకాక, బ్రపంచమను తృణ ముగ నెంచఁగల పరఖావనా గభీరములు. కుండ లాలంకృత [ళవణములు సుదీర్భ్రమునైన నాసిక నిండువెంటుకలతోడి కన్బొమలు ఒకదాని కొకటి మించి సొగనును రెట్టించును. రాజరీనియో, కవి రాజు తివియోా, కథకచ్చకవ్రి తివియో వెడల [గక్కు మీసలు-ముఖమున కుంకుమబొట్టు ముమ్హూ ర్హల లళితా తాండావ మొనర్చును చేశకట్ల. సువర్ల ఘంటాలంకృత సింహతలాటలు, బుజముపై గొంగు రానిచ్చి, రెండవ బ్రహ్మమండి పోనిచ్చి ఎడమచంక నదిమి పట్టిన జిల్తారంచు ఉత్తరీయము, జల్తారు బెక్రైడు వెడల్పుగల ధోవతి కుచ్చిక్లు చేరాడగట్టి పాంకోళ్లతో ముందునకు వెనుక శిష్యతండము వెన్నంటిరాగా, మెడలోని జవమాల, బంగారు పతకములల్లాడ విచ్చలవిడి తినుగు **పుంగవమన్న**ట్లు పోవు "దానుగారి" మూ<u>ర</u>ి యొంతపౌరుషవంతమయినను, ఆలోచింపగా 'అమ్త' రూపముగా గోచరించుట ఆశ్చర్యము. మీన లీఖావ మున కడ్డుతగులవు. అలంకరించుకొని ముస్తాబుగా నగుటలో నెక్కడలేని క్రద్దవహించెడి దాసుగారి వైఖరిందిలకింప నిజముగా నీయన అపరసర స్వతియో యవిపించెదరు. అనిపించుట యేమి నిజ ముగా నతఁడు పుంఖావసరస్వతి. లేనిచో వాఠికా సారస్వతోపాసన, గాంధర్య ప్రావీణ్యము లభించెడిని కావు. సంతతము తన్నాతృ సాన్ని ధ్యమున నతఁడు

తదం శేవాసినివలెనే చరించుట, ఆ తియ్యని పలుకు లకు నూరపిళ్లుగూర్పు కంఠ స్వరమాధుర్యము నొలి కించట విన్న వారు కన్న వారు విశ్వసింపక తీరదు. వారి గ్రంథములను జారి ప్రతిభను ఊహించిన కొలదిని వారు సాజాత్తుగా సరస్వతీ స్వరూపులగుట నాకు శంకారహితమయిన అనుభూతి.

(శ్రీ) నారాయణదానుగారి పాండిత్య (పకర్వను గూర్చి (పళంసింప లేదా విమర్శింప నౌక సాహస మయ్యు వారియందలి స్ట్రితినన్నాపనికి నా అర్హ తాధికారముల గణింపఁ జేయకున్నది. ఆమె వాణి రూపమంటిని. పారికి వళంవడలైనవి—ఆంగ్లము, సంస్కృతము, ఆ్రము, అచ్చుతేనుఁగు, పార్శీ, హిందీ — మున్నగు పి. ఇది అలంకారో క్షికాదు. ఆ మహనీయున కందెలు చేతికిం గాళ్లకుఁగూడ కలవు. అన్నిౖంట ನಹ ಡಂದ ವೆಸಿನ ವೆಯ ಮೆ. **వానిలో**(వసంగించుటయొగాక**, తత్సా**రస్వతములు గూర్చి పరిశోధనలుసల్పి, వానియందు నిశితమైన ర్మాగ నైపుణ్యమును బ్రదర్శించి కవిత్వము ူవాయగలెగినమేటి. ఇది యసాధారణమనీష. **దాని** కొకనమస్కారము. "ఉమరు ఖయ్యాము" |పసిద్ధ కావ్యము. పార్శీ ఖాప దానికిమూలము. ఆంగ్లమున భిడ్స్ట్రూల్డ్డ్ **డాని** ననువద్దిచేస్తు ఇకరుల**కు-అనఁగా** పెర్షియన్ఖా**షా** వాసన లేనివారి**కి ఆ** ఆం**గ్లాను** వాదమే యుపాదేయము. అనువాదములో, అందు నుసాజత్యము నొందని ఆంగ్లమున్లనే అయ్యది యంతటి చక్కని కావ్యమైనచో మూలమున **నెంతటి తియ్య**్దనమును గలిగిన**దో!** ఆంగ్లాను**వాదము** ననుపరించి ేగేయములుగను, పద్యములుగను. చాల మంది కవులు ఆంగ్రమున కనువదించిరి**. మూల** ముతో నరిపోల్పక ్రపత్యేకముగా బరిశీలింప**నవి** రమ్యములుగానే యుండును. కాని **మూలమున**

ెంతవఱకునవి నవిధేయములో యన్న ది మ్యాతను విమర్శించిందగినది కాని శీనారాయణదాసుగారు మూలము నెటింగిన పండితుఁడు. ఆంగ్రాంగ్లగీర్వా ణముల యందును మేటి. సరస సంగీత మేళనమున ్రబహ్మా. ఛందస్సు ఖావ త్రీవతకు నిశితత్వమున కెంత యుపకరించుగో అంతకట్టు సంగీత సౌలభ్యమునకును సహాకరించును. కవి సంగీతజ్ఞుడయిన ఛందన్సు సంగీతమునకు శ్రశాణ సుభగత్వమునకు దోహదీక రించక యుండలేదు. అట్టి కళాతపస్విచే నీయవి సంస్కృతములోనికి ఆండ్రములోనికి ననువదింపఁబడి నది. సంస్కృతములోని కనువదింపు బూన.ట యెవ్వరును నాచరించని సాహాసము. సంస్కృత సాహితీ సౌరథ్యము కలిగిన దిట్టయగుట నది దాసుగారియెడ సాహనముకాదు. వారా గ్రాంథ రచనా విశేషమును గూగ్చి | పసంగించుచు తద్ద్గింథ పీఠికలో - I presume an Original writer takes pride in having his works published as they are, so that critics might see him in his true Colours. I depict an author's Charecter by my deep study only of his original works. A poet is a thinker and a musician is a worker. Poetry and music can not be true when expressed by artificial means." ఆని శమ యఖి పాయమును వ్యక్తపరచిరి. ఈ యఖి ృపాయము లో అను వాదకులకొక యు.పదేశ మే కాక తమరచనా విశిష్ఠతనుగూడ వారుద్ఘాటించిని. అందు చేతనే సంగీత సాహిశ్యముల రెంటిని సవ్యసాచియై మలచి చితించిన వాఁడే మహిక ళాసింధువు. ఆ పీఠిక లోనే దాసుగారు కృతక కవులను, అంధ్రపాయ విమర్శకులను నిశితముగా విమర్శించుచు నొక, సార్వకాలిక సత్యమును | పతిపాదించిరి.

"A born poet or a musician only can criticise his like-but the barrowed fea-

thers-the manufactured scholars become hopelessly unqualified either to appreciate or criticise a born poet or a musician. Would it not he laughable if those born, blind or deaf were to criticise dramatic performances? Poetry is abstract and music is concrete; poetry is theoritical and spiritual and music is practical and material. Poetry is the cause and music is the effect".

అందు చే మూలము యొక్క స్వారస్యమును [గహింపుజాలని వానికి అనువాదమున కర్ణత లేదు. సంగీత సాహిత్యముల అన్యోన్య సంబంధము [ప్రయోజనము నెలుంగని వాగ డు త్ర్హమ క వి యగుటకును వీలులేదు. రెండును దెలిసిన యీ కవితమ యఖరు చినిబట్టి సంగీతము నెన్వుడయినను విమగ్శింపనగును. కాని కవియొక్క ఖావనను దాని యూ చిత్యమును విమగ్శింపు గడంగుట అసంబద్ధము. ఒక నేళ విమర్శింపుడూ రకొనినచో నయ్యాది జైయ మును దెలిసికొన యత్నించుట్ యే...యని నిరూపించి,

"నేను ఫిడ్జీ రాల్డు అనువాదమును సంస్కృతమున అన స్ట్రుప్ ఛందస్సున ననువదించితిని. తెలుగున కందము వాడితిని. మూలమును గీతి "భుజంగీ ఛందస్సులలో బ్రాసితిని." అని సృష్టీకరించిశారు. ఈ పద్ధతి ఛంది రీతుల సంగీత సౌకర్యము నెఱింగిన వాండే చేయనగును. అదియుంగాక మూలమును, ఫిడ్జీ రాల్డు అనువాదము రెండింటి వొకచో ననువ దించి చూపుట మూలము నెఱుంగక పిడ్జీ రాల్డు అనువాదమునే యెఱింగి వ్యవహిరించువారికి కను విప్పు. ఆంద్రమున అచ్చదెనుం గుపయోగింపంబడి నది. అచ్చదెనుంగు మాధున్యము దాని నెఱింగిన వారికే గాహ్యము. "దాను" గారి ఉమర్

ఖయ్యామ్ అనువాద మొక బ్రాహ్యేక శిల్పము నోచుకొన్నది. దాని కయ్యదియేసాటి. దీశనాక Classic అనవ కృము.

్షేక్సిపియరు నుడులలోని మార్దవగాంఖీర్యములను జెక్కు చెదర నీయక తియ్యని దెనుంగున టైతి బింబిందు జేసినది. వారి యనువాద పద్ధతి టైత్యేక మయినది. వారు నవరసతరంగిణికి ముందుగా బాసిన పీఠిక 48 ఫుట లున్నది. దాని నవగావాన చేసికొనిన వారికే (శ్రీ) దాసుగారి సాహిత్య స్వహా పము బ్రకటితము కాంగలదు. దానిని బ్రోణ్యేక మంగా వ్యాఖ్యానింద వలెను.

ాసుగారి హరికథలు ఆంద్రమున కొక యలంకారము. వాని పద్ధతి ప్రత్యేకమయినది. ఓక్కొక్క కథలో నొక శిల్పమును బొదిగిరి. సాహిత్యము, సంగీతము, వేదాంతము, నృత్యము, లయ, గీతము, హాస్యము-ఒక రాని నొకటి పంతము వేసికొని యధిగమించి నట్లుండును. వారి హరి శథలు పురాణములకు కొన్నింట మెలుంగులు దీద్దినవి. వారి స్వాతంత్యము, ప్రజాభిపాయ గణ

నము, బ్రహీలక్యూడ్డీపన బ్రహత్న ముబ్దుతి వాక్కు నను స్పురించును.

తిరుపతి వేంకటకవులు కవులకు భిడ్డపెట్టికి. కవితా బీజములు వెదజల్లిరి. కవితోద్యానముల ెపెంచిరి. పోషించిరి (శ్రీదానుగారు సాహితీస్థన -ద్వయాన్వాదన దీతులగుట హరికథల్కవాసి, సంగీత మును పోషించి, ఆంధ్రలోకమున హరిదాసుల నుత్పాదించిరి పేర్ము పఖ్యాతులు దెచ్చిరి, సంఘమున నాళ నుత్తేజమును గర్భించింది. |పాచీన పౌరాణిక గాథలకు పునః పాణమిచ్చిరి. రామాయణ ఖారత ములను భాగవతకథలను హరికథలుగా \parallel వాసి మనో నృత్యగానల**యాన్వి**తముగ గాంభగ్వకళోపాననయా అనిపించి ఆం|భలోకము నుఱ్టూతలూగిం-ిిరి. "దాసు" గారి హరికథయన్న వందలాది మైళ్ల నుండి పనికట్టుకొని వచ్చిన వారు న్నారు. |శీ దాసుగారినీ సభ్యులంద రవతార పురుషునిగానే గణించెడివారు. దాసుగారు తమ వైయక్తిక స్వాతంబ్ర్యమున కీషడ్మ్మాత్రమ గూడ లోవము రానీయక యొక సామాట్టువలె (పవ రైం చెడి చారు. శిష్యుల సేవలంగొని యుత్సాహవేళల స్థానమయములను దేశ్యాల ప్రాతములను

With Compliments from

Mulkh Raj Madhusudan Lal & Co.

E 8 INDUSTRIAL AREA

YAMUNANAGAR, Dist Ambala.

గణింపక యే అడుగు వేసి రాగము విసరి అఖినయన భంగమలో నిలువంబడి శిష్యుల నాడించెడి వారు. ఇది యొక యపూర్వత త్ర్వము. నిజము నకు వారి ఆంతరంగిక శిష్యులెవ్వరో తెలియడు, మొత్తము మీద గాలికిం గజ్జెలు కట్టి కథలు చెప్పెడి దాను తెల్లరు శ్రీ దానుగారని న్మరింపక యే నిలిచి నోరెత్తెడి వారు. శ్రీ దానుగారు ఆవతార పురుషులు. వారికథల ప్రచార మొనర్పట వారి జన్మప్రయోజనము. ఆ ప్రయోజనమును నెఱసులు లేకుండ చక్కగా నిర్వహించి లోకమున కొక విశిష్టమైన వెలుగు ఖాటను వేసి ధన్యులయినవారు దానుగారు.

మనదేశమున నెంతటి యైశ్వర్యమున్నను, ఆధ్యాత్మిక చింతన కాఠన్న వారు కాని లేని వారు కాని మృగ్యులు. ఆ వేదాంతళావములు హరికథల మూలమున హృదయముల అచ్చుగొన్న వి టీ దాసు గారి కథల మూలమున. హరికథల నెన్నింటినో బాసుగారు లేచి నిలుచుండిననే చాలు అది యొక భరతశా న్నుళంగము. నోరెత్తిన ఒక మనోవార గానము. వివరించిన యొక హృదయంగము గాథ-న్వించిన యొక వికాసము. అన్నింట సమర్దుడైన

దానుగారు. కవులలో గవి, హేస్యక్తులలో హేస్య కర్త, నృత్యమున భరతముని, సంగీతమున నార దుడు భక్తివేదాంతముల త్రీశుకులు- అన్నింట సెన్నికవడ్డ వారి కథ త్రిలోకకళ్యాణముగా నుండె డిది. పండితుఁడు మొదలు పామరుని వరకు సంత్మ ప్రి పడి నమస్కరించక వెడలిపోయినవాండు లేండు. అన్ని కళలు సమఖాగముల నొకింట నొదిగియుండిన యాతని వ్యక్తిప్ప మద్వితీయము.

హరిదాసులలో చాలమంది వాచా వేదాంతులు. అనఁగా చిలుకపలుకల ప్రకటించెడివారే కాని యధార్థల క్ష్మమ నెఱిందినవారు కారు. కాని శ్రీ దాసుగారు నిజమైన వేదాంతి. వారి దృష్టి వారి యుపాసన విచిత్రమైనవి. బహుమంత్ర విద్యలు నేర్చి సాధించిన వారు. వారి కాదేవతలు వళంవదలై యుండుట విశేషము. అందుచే దాసుగారు చెప్పెడి వేదాంతము చేసి చూపెడివారు. ఆ హరికథా సామాట్టునకు సరితూ గెడివారు లేరు.

్శీ దాసుగారి యుపజ్ఞ గొప్పది. పేదమ్మను పీణియైపై సుస్వరముగా బ్రామాగించిరి. పేదము ననువదించిరి. ఎంతటి గ్రంథమునయినను నొక్కసారి చదివి పారవై చెడి వారు. జ్ఞాపకళ_క్తి యనగాహన శ_క్తియు నొకదానితో నొకటి పంతగించుచుండెడివి.

M/s. K. APPARAO & Co.

BUILDING AND TRANSPORT CONTRACTORS

ANAPARTHY

(I)

సంగీత కళాశాలాధకులయిరి ఆ జీవితము మహా భోగి, మహాయోగి, మహాపురుషుఁడునైనవాఁడు ఆ దాసుగారు.

దానుగారి పాండిశ్య సౌధమలు గూర్చి యెన్ని కథలున్నవో వారి పెంకితనమును గూర్చి యన్ని కథలున్నవి. హరికథయా గిరికథయా అని పెక్కిరింప అప్పటికప్పడు "గిరికథ" గైరవ్మ పెండ్లికథ చెప్పి మెప్పించిన కొంటివాడు. సంస్కృతమున ఆంగ్లమునుగూడ హరికథ చెప్పి మెప్పించినవాడు. ఎంతటి పండితుుడైన "దాసోహ" మనవలసినదే. లేనిచో శృంగళంగము తప్పదని వారికెఱుకయే.

రస్కగవాణ పారీణతకు చారొక యవధి. పల యన రసవత్తరకావ్యము నెట్టిదయిన ఆవరించెడి వారు, 🔥 తిరుపతి వేంకటకవులలో నొకరయిన [శ్వేంకట శాడ్రి]గారు-

"దాను నారాయణునకు నీతండు, పిని దానులెల్లెడఁగల హరిదానులెల్ల నొక్క హరిదానులేకాదు, నిక్కమితని యొడల నాదృతి లేనివాఁడెవడు బడమి."

అని చెప్పియుండిరి. అనలు వేంక శాట్ర్రీగారి పొగడ్త నొందుట్ యే యొక మనము. అందులో నింతటి మన (పశ_స్త్రీ నొందుట్ మనాతిఘనము. కారణజన్ముడై విజుధకాండ శీర్యవశీధాన యోగ్యుడై పారములేని కావ్యవిభవంబుల కెల్లను పైడిగడైయై భూరికళావిభూతికిని పుష్కల మైన మనోజ్ఞ పీఠమై పరికి సాటిరాని పరమేళ్యరు డితు డనంత శ క్తిచేస్.

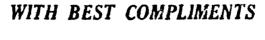
ఆయత పుణ్యకర్మముల నాంద్రి యొనగ్నిన దానికిన్ ఫలం బీ యనఘాత్ము డీశువి జనించుట; తజ్జనిచేసి నత్కాళా తీ యవతార మొందె గుణిసింధువు బీణదితంబులోచు నా రాయణదాను నామము నిరంతర మన్ భువి నిల్ఫిపోవంగాన్.

శా స్ప్రామనులుండవచ్చు, ప్రశ్ స్త్రీగన్న కవులు గాయకుల్ మఱి నటకజనముండ వచ్చు, కానీ, సర్వకళల పార మెఱింగి జమల యొద పుచ్చుకొన్న సజ్జమండితండె!

🔥 మహావిష్ణువునుగూర్చి నించాగర్భముగ దాసుగారు రచించినది.

"ఆర్ యొదులకాయె నత్త నీ పాలాయె ముడ్డి తుడుపులాయె బుధ విధేయు నేతి బీరకాయ రీతి నీ పేశాయె ను త్వముండ పూరుషో త్వముండ"

WHENENE NEW WENE NEW WON.

0F

UNIVERSAL TIMBER CORPORATION

YAMUNANAGAR

(PUNJAB)

THE TAKE THE TAKE THE TAKE THE

హరికథా పితాముకుునకు వినయాంజలి

— శ్రీ మండలపర్తి ఉపేందక**ర్మ**

కారిక థా రంగమన అర్థళ తాబ్దమునకు పైబడి సై వ్రవిహిరము చేసి శాళ్వతక్రీ సంపాదించిన విదృత్య వులు. హరికథ సాహిత్య నృత్య సంగీతముల సమాహిరమగుటను విజ్ఞాన సాధనము వినోద సాధ నము కూడ. భక్రికి ప్రధానముగ తదితర రసము లకు పరిమితముగ నిందు స్థానమున్నది. గేయరచ నముతోనిండి, ఎడనెడ పద్యగద్యములతో గొప్పిన యతగానములే మన హరికథలన నగును. పూర్యము యతగానముల దేశితనము క్రీనముల స్త్రుతిపారా నము, ప్రబంధముల వర్ణనా పద్ధతి తరంగముల సంగీతభంగి "హరికథల" నాళ్యుంచినవి.

హారిక ఞా సంబ్రామాయము ఆంద్రమునకు మహి రాష్ట్రము నుండి సంక్ష్మించిన దనియు, తుకారాం అభంగము లాదర్శముగ అవతరించిన దనియు అనుకొనుటకద్దు. తమిళమున గోపాలకృష్ణ ఖారతి, మలయాళమున కృష్ణతంపి, ఆంద్రమున జాలాజీ దాను వంటివారు గొప్పగ నీ రంగమున కృషినల్పి రనుటయు గలదు, ఐళను ఆదిభట్ల నారాయణ దానుగారే హరికథకు బ్రత్మిస్ట్ సాహిత్యసరముగను, సంగీతపరముగను తెచ్చి పెట్టినవారు.

భగవత్పరములై నంగీత సాహిత్యములకు సంపూర్ణ వికానమునిచ్చి, తాండవమునకు తావి చ్చినవి హరికథలు. భక్తిత_త్త్వమునకు దోహదమై తరచుగ భాగవతోపాఖ్యానము లితివృత్తములుగ నుండుట, వివిధ గేయ గద్య పద్య రీతులతో పరిధ విలుట, నులభ నుబోధ రచనలగుట వీని విశివృత్త. హారికథా రచనముననే గాక ఆఖ్యానము నందును ఆరితేరిన డిట్ట్; ఆంధ్రదేశమందలి ఆఖాల గోపాలమును ఆనందాద్ధి నోలలాడించిన విద్యాధికు డును నగుటచేత, హారికథ పేరు చెప్పటిందు తడ వుగ ఆదిళట్ల నారాయణదాసుగారు తలపుకు తగు లుట సనాఖము. వీరు "లయ్మబహ్మా, హారికథా పితామహా" అను బిరుగు లందినాగు. వీరి శిష్య ప్రశిష్యులు తెలగుదేశమునం దంతటను అలుము కొనినారు.. జనామోదము మాట చెప్పనక్కర లేదు. కథకులలో ఆయనకు ఆయనయే సాటి.

నారాయణదానుగారు గావించిం రచన లనే కము. "హరికథలు" గాక జ్ జ్జ్యోశ్రీ, ఖాటసారి, అచ్చతెనుగు కృతులు నుదాహరింప నగును, ఇందు పౌఢమగు రచనమున్నది. హృదయమును కర గించు శక్తిగలదు. విషయము పఠితకు క్రమంతోకుండ బోధపడును. సాహితోశ్యదేశ్య మిప్పట్టున చక్కగ నెరవేరినది.

హారిక థా పి తామహుడు దేళప్రస్థితులను గూర్ని గావించిన సమీతులు వారి ఆత్మక థయందున్నవి. నారాయణదాసుగారు నిర్భయముగ తనవాటి దేశ స్థితిగతులను గూర్చిన అఖ్మిపాయములను ప్రకటించిన ధీరులు. వారి జీవితమాలో నుత్పన్నమయిన కలహ కారణము లన్ని యు రసవంతములు. కాగా దేళము నకు చక్కనిశవిష్యత్తు నీ ఆశావాది కాండించెను.

పుణ్యక్లోకులను గూర్చి. పత్మివతలనుగూర్చి చెప్ప బడిన కథలవంటి కథలన్నియు హరికథలని తమ రచనలచే దాసుగారు ఋజవుచేసినారు. ఖారత దేశమునం దపూర్వమగు సమ్మానములంది చిరక్త్రీ నందినారు.

మలు దర్శించుట జరిగినది. మొదటి పర్యాయము పాల్రేమలో వారు Board of Studies Meeting కి వచ్చినపుడు. శిల్కులాల్ఫీ, పెద్ద ఖాణా కర్తి పుచ్చుకొని వచ్చి మీటింగు జరుగుటకుముందు Arts College పోర్టికో పిట్టగోడమీద కూర్పో నిరి. రెండవ పర్యాయము త్ర్మీ ప్రభల నరసింహము పంతులుగారింట వివాహ పేదికమై "రుక్మిడీ కళ్యాణము" హరికథ విద్ధ్వజ్ఞన సమశమున చెప్పా పుడు. నిండైన ఆ విగ్నహమును చూచి నమస్కరించి ఆ ఆటపాటలమేటి కథాళాలజేపమును విని ఆనందించి సెలవు పుచ్చుకొని పచ్చి. కా లైరునందుండుట వలన సందర్భపడిన దివ్యఘట్టములలో నివి ముఖ్యములని ఖావించితిని.

మూడవ పర్యాయము (శ్రీ దాసుగారి సన్ని ధికి విజయనగరము వెళ్ళి వారిలోగట. కౌపీళధారియై కూర్చుండినపుడు కలిసికొనుట తటస్టించినది." దగ్గ గకు రమ్మని వారు సంజ్ఞ చేయగా, సంచేహించుచు చేరితిని. " ఏమిటి భోగట్టా" అని దాసుగారు హె స్పరించిరి." మా కాలేజి తెలుగు సంఘము పారంభోవన్యాసము నిచ్చుటకు తమ్మ ఆహ్మానించు టకు వచ్చినాను. తప్పక అంగీకరించి మా కోరిక తీర్ప బ్రార్ధించుచున్నాను" అని మనవిచేసినాను.

"ఈ దాసు పారంఖోప్యూనములు వంటివాటికి రాడురా, డబ్బులువచ్చే వాటికి వెడ్డాడు. ఉట్టి ఉట్టి ఉప్పూసములు చేయడని" సమాధాన మిచ్చి, సరదాగా మాటాడి పంపివేసినారు. నేను వెళ్ళిన పని పూర్తి కాకపోయినను దాసుగారిని విజయనగరములో వారి ఇంట చూచి కొంతసేపు అక్కడ గడపుటయే ఘనముగ ఖావించినాను.

కి ఆయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారి సమ్మాన సంచికకు, కార్యదర్శిగ, పదేని వ్యాసము బాసి పంప నారాయణదాసుగారిని వేడినాను. మెలునే "మీ అఖీష్టముననుసరించి పంపుచున్నాను. బ్రాపేశము గనవలేనని ఈ బ్రహ్మం ఆశీర్యాద గ్లోకము నంపి నారు.

មេខងេស៏

ళ్లో అయ్యంకి వేజ్కి ట్రమణు సత్యవాక్పండితా గ్రాణిం వదాన్యం నద్ద్రంథ గోప్తా జీయా దాచం(దతారకమ్)

మహోపండితు $\overline{2}$ న నారాయణదాసుగారి దీవేన, ε ృతజ్ఞతతో నందుకొని ముఖపుతమున ముద్రించు కొని మ δ సిపోయినాము.

బరంపురమునందు దడీణదేళ వారాంగనయగు 'లాజాయి' పాటనుగూర్చి చాసుగారు చెప్పినది.

"జిలుగు రతనాలెపేట పూచెండు లాట కొ)ంజవుల యూట యమృతంపు కొలను మోట వలఫు ముద్దులమూట పువ్విలుతు వేట హాయి నొడ పోయు తేట రాజాయి పాట."

NATIONAL INDUSTRIES & SAW MILLS

QUILON
(KERALA)

భారతమాత రత్మగర్భ. బ్రహంచమున కంతటికి ఆశ్చర్యమును కలిగించిన, శాంతియుతముగ స్వాతం త్యము కొరకై పోరాడిన, జాపూజీ వంటి రత్మ ముం నెన్నిటినో అర్పించినది. ఇరువదియవ శశాబ్ధ ములో ఈ పుణ్యభూమియందు జన్మించిన కవి గాయక రత్మ మే హరిక థా పితామహుడని మేర్గాం చిన శ్రీ మదజ్ఞాడాదిఖట్ల నారాయణచాను.

ఆ నాడు విజయనగరమందు బ్రాతీ రంగమందును తమకు తామే సాటియనిపించుకొనదగిన బావీణ్య ముగల వ్యక్తులుండిరి. వారిలో హరికథకుడుగ దాసుగారు విఖ్యాతినొందినను ఆయన కవిత్వ మందును సంగీతమందును వ్యాకరణజ్యోతిశాఫ్తిస్తు

VUV UVUVU VVV

సర్వకళా ప్రవార్ణ త్రీమదజ్ఞాడాదిభట్ల

ನರಯಣದನುಗರು

— ಕುಮಾ⁸ ಕ್ಷರ್ ರಾಜರಾಣೆಕ್ಪರಿ

ములందును గూడ ప్రాపీణ్యమును పొందియుండిరి. సాధారణమగ ఒక్కొక్క వ్యక్తి ఒక్కొక్క రంగ మందు తమ ప్రతిభను ప్రకటించ వచ్చును. కానీ దాసుగారు తమ్మపతిభను అనేక రంగములందు ప్రద ర్శించిరి. ఇట్టి ప్రతిభగల వ్యక్తులు చాల అరుదుగ అవకరించు చుందురు. సంగీత సాహిత్యము లొక్ వ్యక్తియందు చోటు చేసికొనజాలవు. సంగీతజ్ఞునకు సాహిత్యమందు ప్రజ్ఞ మృగ్యము. అల్లే సాహిత్య మున ఆరి తేరిన వారికి సంగీతజ్ఞున ముండదు. ఈ రెండును ఒకే వ్యక్తియందుండుట బంగారమునకు తావి యబ్బినట్లుండును కాదా. హరిక థలేకాక ఇతర రచన లను కూడ చేయుటచేతను రచించుతుకాక హరిక థలను గానము చేయుటచేతను నారాయణతాను గారు అరుదుగా జన్మించిన వ్యక్తులలో ఒకరిని

చెప్పవచ్చును. త్రోతలను బట్టి ఆయన తన కథను చెప్పెడివాడట. అనగా త్రోతలలో వ్యాకరణ పండితులున్న వ్యాకరణాంశములును, సాహితీపరు లున్న వారు మెచ్చు అంశములును, సామాన్యలున్న వారానందించు విషయములును తన కథయందు జూప్పించి చెప్పవాడు. ఈ విధముగ చెప్పవలెనన్న అన్ని రంగములందును ప్రావీణ్య ముండవలెను. తన స్వయంకృషితో పారశీక, అరబ్బీ మొదలగు భాషలను నేర్పుటయేకాక వానియందు ఆరితేరినవాడగు టచే ఆయన ప్రతిభ ఇట్టిదని చెప్పపనిలేదు.

ఆడరనులనైన నేర్వని పసితనముననే తన జనని అర్థము చెప్పగా తాను ఖాగవతమును చదువ గలిగిన పుణ్యాత్ముడతడు. ఉపాధ్యాయుడు చదువ మనీన పాఠమును చదువకి యే పాఠశాల కేగి, ఒజ్జి చెప్పుమనగా తన ముందువారి నడుగవునీయు తాను తదుపరి చేస్పుదుననియు పల్కి, ఆ విద్యార్థులు

చెప్పినది విన్నమ్మాతముననే చెప్పగల్గొడివాడట. ఇంతటి ఏకనంథ్మాగాహి కావుననే ఎవరి యొద్దను శిశ్రణ లేక యే అన్ని విద్యలను స్వయంకృషితో నేర్వగలిగినవాడు. జ్ఞానమురాని పసివయసుననే ఈయన అన్నమాట జరుగుచుండెడిది. ఒకమామ ఈయన తండ్రిగారు వంగపంట వేయగా, నది ఒడ్డున వేయుచుంటివి కాని వరద వలన పఁట పాడగునని పల్కినాడట. అశుభము పల్కుడునేమని తండ్రి కోపించినాడట. దాసుగారు నుడివినల్లే జరిగినడట

దాసుగారు పుంఖావసరస్వతి. తన సంగీతము ద్వారా త్యాగరాజు భగవంతుని సేవించి పరమ పదమును పొందియుండగా దాసుగారు తన సంగీత సాహిత్యములతో పరమాత్ముని కీ_ర్తించిరి. ఈయన ఘనగంభీర, మధుర స్వరముతో కథ చెప్పుచుండగా లశలాది ప్రజలు దూర్మకవణయంత్రము యొక్క అవసరములేక యే వినగలైడివారు. కొన్ని మైకృ

FOR ALL YOUR REQUIREMENTS OF TIMBER PLYWOOD PACKING CASES ETC. ETC. PLEASE CONTACT

Phone: 74137

Depot Phone: 31967

M. S. KALIYAMARDHANAN

TIMBER MERCHANT & CONTRACTOR

14/1, 4 th Street, Abhiramapuram, Madras-18.

Depot. 56, Sydenham's Road, Madras-3

~~~~~~~~~

వరకు అయన కఁఠము వినిపించెడిది. హారీకథ చెప్పనపుడు గ్రాతమేకాక నటనయు అవనరము. కానొక్కడేయైనను [శీకృష్ణుడు పలువురు గోపీకలకు ఒక్కొక్కడాడు గ కన్పించినాడు కదా! తన్ను సేవించు వారికొక్క రీతిగను, ద్వేషించువారి కొక రీతిగను ఆ భగవానుడు దర్శన మొనగెడివాడు కదా! అల్లే దానుగాడు కానొక్కడైనను తన కథ యందలి మతి పాత్ర రూపును ధరించెడివాడు. వేమము వేయకపోయినను కనువారికి అయా పాత్ర తమ ఎదుట నిలిచినదేమో అన్నట్లుండెడిదట. అట్టి పతిళ మహానటునికి గూడ సాధ్యముకానిది. ఇట్టి పతిళ మహానటునికి గూడ సాధ్యముకానిది. ఇట్టి పశిళ లేకున్న కేవలము గాత్రముతో చూచువారి నానందవరచుట కష్టము. ఇన్ని గుణములుండుట చేతనే ఆ కాటి ప్రజానీకము ఆయన కథలను అత్యుక్సాహముతో తిలకించెడివారు, వినెడివారు.

అచ్చ తెనుగనిన ఆయనకు బ్రీతిమెండు. తెనుగు నకు గల మాధుర్యము వరుషుంస్కృతమునకు లేదని ఆయన ఖావము. అట్లని సంస్కృతమందు అభిమా నము లేదని కాదు. ఆల్(ధులు తమలో ఒక గొప్ప వ్యక్తి జన్మించిన వానిని బ్రోత్సావాపరచు స్వభా వముకలవారు కారు. వారి అభివృద్ధి కాటంకములు కలుగు వనులను చేయుటయందే ఉత్సావాము చూపుడురు. దానుగారి వంటి వ్యక్తి నభూతోన భవిష్యతి. ఆయన ఆంద్రుడు అయినను ఆంధ్రప్రజా నీకమునకే ఆయన పరిచితుడు కాడు. వంగదేళ మందరి రవీందకవీందుడు అంతర్జాతీయఖ్యాతి నొందినాడు. ఆయనకు సాహిత్యమందు బ్రజ్ఞ యున్నను చాసు గారికి వలె ఇతర రంగములందు |పతిభ లేదు. ఎన్ని రంగములందు | సజ్ఞ యున్న నేమి దాశుగారి ₍వతిళ అంద**ి** తెలి**య**లేదు. పద్మమందలి మకరందమును ఈమ్మైదలకువలె ఇతర |కిమికీటకములు ఆస్వాదింపగలవా? **మహాను**ళావుని గుణగణములను, కావ్యరచనలను ఆవగతము చేసి కొనవలెనన్న మహాను భావు డే కావలయును. సామాన్యుల కది అలవికాదు. తుమ్మెద లాస్వాదింప నంతమ్మాతమున వద్దములు తమ హాసనలను నలువైపుల వెడజల్లకుండునా? తన (పతిభ నితరులు గు_ర్తింపనంతమాత్రమున విద్యజ్ఞులు తమ విద్యత్ | పతిళను వెదజల్లకుందురా? పది ప్రమైనను దాసు గారు తమ హారికథలను ఇతర రచనలను అచ్చ తెనుగులో కాక తెనుగున _| వాసియుండిన సర్వ జనులకు అందు బాటులో నుండెడిని.

ఇట్టి మహిరుఖావుని జ్ఞాపకార్డము ఈనాటికై నను ప్రభుశ్వము వర్ధంత్యుత్సవములను జరిపించుట ముదావహము. మహినుఖావులను స్మరించుచు వారి అడుగుజాడలలో నడిచిన జాతి పురోభివృద్ధి చెందుననుట సత్యదూరము కాదుకదా! హారికథ లకు ప్రోత్సాహము కలిగించుటకు సంగీత పాఠశాల లకువలెనే పాఠశాలలను ప్రభుత్వము నెలకొల్పి పూర్వ సాంప్రచాయము చెడకుండ హారికథా ప్రవిణులను తీర్చిదిద్దనట్లుగా చేయుట యుచితమైన పని, విధి కూడ.

1928 లో కాకినాడ కాంగె)సు నళలందు "రుక్మిణీ కల్యాణము" చెప్పుచుఁ బలికిన బంగరు పలుకు.

"రుక్మిణి యెనెడు బుద్ధి బ్రాహ్మణుఁడను వేద శాన్ర్ము సహాయ్యమున త్రీకృష్ణుఁడను పర బ్రహ్మము నెటింగి యందు లీన మగుటయే రుక్మిణికళ్యాణాంతరార్థము."

The Co-operative Central Bank. Ltd., VIZIANAGRAM-2.

ዕራቀራቀራቀራቀራቀራ~~ራ~~ቀራቀራ~~ራ~~

Sri P. L. Narasimha Raju - President

	BRANCHES:	PHONE:
Main Road,	Visakhapatnam - 1	2136
Maharanipeta,	Visakhapatnam – 2	3260
Dwarakanagar,	Visakhapatnam - 4	3885
	Anakapalle	126
	Bobbili	29
	Chodavaram	

GOLDEN JUBILEE YEAR (1916 - 1966)

A Bank with a great tradition and large clientele is the Bank of your choice: And we stand to your Service: **\$**

We are pioneers in Co-operative Sector of the State gaining an immesurable confidence of the investors, the peasantry and the public:

Deposits exceeding Rs. 200 lakhs: Competitive rates of interest: Cheque drawals on Savings Accounts. Personal attention! Cash Certificates a speciality: Every rupee you invest with us goes to boost up food production in the Country which is the need of the hour,

We advance funds for the benefit of the Agriculturist, the artisan, the labourer and the allied industries for the ultimate prosperity of the Nation: Our lendings exceeded Rs. 4.45 Crores.

S. V. S. N. Raju, M. A., B. Com.,

H. D. C., C. A, I. I. B.,

SECRETARY.

8. Rama Raju, B. Com.,

H. D. C., C. A. I. I. B.,

Development Officer.

శ్రీ నారాయణదాసుగారు

<u>—శ్రీ</u> గరిమెళ్ళ వీ**రరాఘవులు**

ఆవి ఆంద్రదేశమున సంగీతనభలు, నాట్యనభలు, పాస్యరచన, రంగస్థలముల కంతగా గౌరవములేని రోజులు. పారియొక్కకథను పైవానికి మేళవించి, పవిత్రమైన పట్టుపుట్టములు మెడలో పూదండ మేనికి చందనచ్చ చేతికి బిరుదు కంకణము కాలికి గజ్జెలు నడుమున కుత్తరీయపుచుట్ట శిఖముడి ఆధుని శత్వముమునకు లోటురాకుండ పాపిడిమీసములను దాల్పి బంగరుమేనిచాయ బ్రహ్మవర్చన్సులతోరాగ,

తాళ, భావగతులోనిక స్థాతమ్సగ న డిపించి వరమ భక్తాగగణ్యత చూపి నళానదుల తన్మ యత నొందించి సంగీ తాదినభలకు గౌరవము కర్ణించిన హారిక థా పితామహుడు ఆదిళట్ల

నా రాయ ణ దా సు

గారు. దాన శబ్దమునకే పూజ్యత గల్గిన దీయన వలన కాకినాడలో గానసభలు, విజయనగరమున సంగీతకళాళాల మొదలగు వాసి కీయన జాకుడు అన వచ్చును. కాకినాడ సరస్వతీ గానసభలలో ఈయన హరిక థాకాలజే పమ నకు బ్రవేశము దొరకుట చోటుదొరకుట దుర్లభమయ్యెడిది, మాపీఠికా పూరాధీశ కళాళాలాక డ్యము లింకను ఆ య న "శంభో" శబ్దమును బ్రతిధ్వనించుచునేయున్నవి.

ఆయన లలిత నృత్యమింకను మాకండ్లకు కట్టినాట్లే యుండి శివుని బ్రహ్మకము చేయుచున్నది.

దేశమందరి వివిధ సంగీతరీతు లాయన బ్రాదర్శిం చుట మరపు వమ్మటలేను. అదివర కిట్టి సథల కెన్నడును రాగ్ ప్రగ్రహముఖు అన్ని జాతుల వారును గానసభాసభ్యులుకాగా క్రీకొమ్మి రెడ్డి సూర్యనా రాయణమూర్తి నాయుడుగారి నాయకత్వమున హారిక థామావమున నీమహానీ ముడు ఆ నాడుతాండ

> వింప జేసిన భ_క్తి నేడు "సూ ర్య క ళా మం దీరి" స్వరూపముడాల్స్ కా^{కి} నాడ పురమున ళాళ్య తముగా నిల్పినది,

> ఇంగ్లీషు, పార్శీ, సం స్కృతము, తెలు**గు ఖాష** లలో అనర్గళ అసాధారణ సంగీత కవిత్వము లెల

యింద జేయుట ఈయనసొమ్ము. ఆన్ని ఖాషలను కలిపి హాస్యరసమున కరగించి స్థాణువులను కూడ చలించజేసిన ఈయనమట్లు అనన్య సామాన్యము. వానిని మరువ నేరితరము? ఈయనకు వివిధమత తక్వములు, జ్యోతిషము ఆయు ర్వేదము కరతలా మలకములు. ఈయన పూర్వాచార ప్రియుడు. అందుచే ఆ కాలపు పెద్దల మన్న నలనంది నాడు.

బహుముఖ (పజ్ఞాధురంధరుడు. సంపూర్ణ స్వేచ్ఛా) వాది. ఈ**య**న **జాతీయ ఇతి హాసముల**నుండి యే 🐧 ామ జననము, పాదుకావట్టాభి షేళము హాను మత్సందేశము, జానకీపరిణయము, ఖీష్మ చరిత్ర జేసెరు. ప్రజాసామాన్యమును థ_క్తి సాగరమున ఇత్యాది హారికథలకు వస్తుస్తున్నగహణముచేసి తన క్రవీతాశ $\underline{s}$, హీస్యరసము. థ $\underline{s}$ పరిపూ $\tilde{n}$ త, సంగీత, నాట్య, తాళ, లయగతులను రత్నముల నండు ఫొదివి మధురరసాలంకరణముతో సరస్వతీ ారేవి నలంకరించి _[వత్యతము శేసిన మహాళిల్పి.

ఆచ్ఛ కెనుగు జానుకెనుగు కవితలల్లి యువకుల మొప్పించ గల్లిన యోధుడు. కలకత్తా, బెంగుళూరు మ $\{ oldsymbol{arphi} \}$ మొదలగు నగరములందన్న $oldsymbol{arphi} \}$ పాపండి తులను గూడ మెప్పించగల్లిన (పదర్శకముల జేయ గల థీశా**లి. ఉమ**ర్ఖయ్యాము గ్రంథము ననువ దించుచు ఆ స్ట్రీక తనందు చూపగల సత్తా ఇం కెవ్వరి కుండును? షేక్ప్పియరు నాటకముల నుండి కూడ ఈయన వస్తువు గ్రామించిన రచనలు మనకందినవి.

ఆట్టి మహనీయుడు 31-8-1864 సంక్రమున ఆంద్రమాత సత్పుతుడుగా జన్మించెను. అనేకమంది శిష్యకోటికి జీవనాధానము కర్పించి _|పపిణుల నోలలాడించెను. సంగీతవిద్య కాంద్రదేశమున స్థిక స్థాయి కర్పించిన వాడికడే. ఎన్ని యో వాద్య విశేషములు సాధన చేసిన నారదాంళజాతుడీతడు. నేటికిని ఈతడేర్పగచిన సంగీతవిద్యాసంస్థలు దివ్య ముగా కొనసాగుచున్నవి, ఈయన రచనలన్ని యు అచ్చువడ్మిపజలకొందకుండుటదూరదృష్టమనవలయును. అట్టి మహానీయుడు 1945 జనవరిలో క్రిత్తేషు డై అమరుడ య్యాను. ఆంద్రులందరును ఈతడు మా వాడని చెప్పుకొని గక్వించవలసిన చిరస్మ దీయుకు. అట్టి వారికి జయం త్యాద్యుశ్సవములు ఇగు పుట ఆంగ్రాల ఖాగ్యము.

(ి) దాసుగారు విజయనగరమును గూర్చి చెప్పినది.

తఱచుగ నల్లి తామర తంపరగఁజిఫ రించెడు విద్దెల మించు నెప్ ? సమద గజేంబాళ్ళ సంపద నలరారి విజయరామ విభూతి **పెంచునె**ద్ది ? సంతత రత్న కాంచనముల విలసిల్లి నెఱి నలకా రేఖ నించునెద్ది ? ఆనంద పంవళం 🔃 జగన్నాథ వీ **డణమ**న నఖివృద్ధి గాంచునెద్ది? **ోట**ోపేటలకును బూవు తోటలకును నీటు ఖోటుల కతిచిత్ర నాట**కముల** కాట పాటల కుద్యోగి కూటములకు నాటపటైద్ది ? అన్విజయనగర మిది.

"శ్రీనారాయణదాసు - తత్త్వపరిశీలనం"

— శ్రీఆప్పల్ల సా మేశ్వరశ**ర్మ**

" హారికథాపితామహా " " గానసుధాకర " "లయబ్రహ్మ" "సర్వతోముఖ [పతిఖా ఖాసుర" ఇత్యాది వివిధసార్థక బిరుద విరాజమానులైన 🜓 మదజ్జాడాదిళట్ల నారాయణదాసుగారిని "నేను కూడ వ్యక్తిగతంగా ఎరుగుదును'' అని చెప్పకునే ఖాగ్యం పట్టిన కృక్తులలో నేనొకడను. అయితే 🔥 దాసుగారిని మేము-మాలాంటి వాళ్లం-ఎరీగిన **రీశే పేరు.** ఆరోజులు **మా "మానూగు** మీసాల వినూత్న యౌవనానివి'' జాల్యయౌవన సంధ్య*లో* ని మనక చీక ట్లో మేము మసలుతూ ఉండే వాళ్లం. ్రీ బాసుగారి కవి "[పౌఢనిర్భయవయః పరిపాకపు" ్ జాబు. అప్పటికే తనక్ ర్తి చందికలను ఆంగ్రదేశం నలుమూలలా వ్యాపింపజేసి పౌర్ణమినాటి రాత్రి నాగ్గవజాము చందునివలె మాకాయన కగిపించే వారు. పాలవంటి శరీరం, మీగడలాంటి దుస్తులు, $\Im$ ్న ముద్దవంటి కుచ్చు తలపాగ, అమృతం లాంటి నాదం, కోరచూపులు, కోరమీసాలు, కాళ్లయంను చేతులందున్ను సువర్ణ ఘఁటా కంకణాలు, చేతిలో ఒక దుడ్డు. కుడి ఎడమం కూరిమి శిష్యులుప్రాట్ రెండు శ్వేతచ్ఛ్రతాలు, ఇటువంటి సరంజామాతో 🗕 విజయనగరం రాజ మార్గాలైపై మా కాయన తరచు కనిపించేవారు. "ఆయనొక ఉత్తుంగ హిమ 🗣ఖరం'' అని మనసులో జోహారు లర్పిస్తూ 🛛 పక్క మండి తప్పుకుపోతూఉండే వాళ్లం. ఆంజనేయ స్వామి కో వెలలో ఎప్పుడయినా ఆయన "ళంభో" ఆసి భక్యావేశంతో మహాతారస్థాయిలో సంబో

ధిైే, ైకెలానం కదిల్, దానితోపాటు శంకరుడు హడరి దగ్గరకు వస్తాడనిపించేది. ఒకటి రెండుసార్లు నేను ద**డు**సుకోవడం **కూడా ఙరిగింది. ఆ నా**ద బ్రహ్మమై భవాన్ని అనుభవించే శ<u>క</u>్తి అప్పటికి లేక పోవడం ముఖ్యకారణం. (పతిరోజూ బజారులో చతుప్పథాలలో పదినిమిషాలపాటు "టాఫిక్కు" కూడా ఆగిపోయి, జనం గుమికూడడంతో "పమిటా!" అని ఆశ్చర్యంతో దగ్గర**కు వె**ళ్లే చాళ్ల**ం**. తీరా చూస్తే అది <mark>దా</mark>నుగారిపాశం అయి. **ఊరు** కొనేది! నమస్కారాలు చేసేవాళ్లూ, తలలూపే వాళ్లూ, "భేష్ భేష్" అనేవాళ్లూ సుమారు పాతిక మంది బ్రక్కల ఉండేవాళ్లు ... విద్యార్థులు కాక! **ేమము** సంస్కృత వి**ద్యా**ర్థులం అవడంచేత విష**యం** మాత్రం ఓమీ బోధపడక ఆ ప్రవచనపద్దతిని మా చేస్తే మేంగ్రమడు ప్రకపు ఔచిశ్యంలో చేర్చగలడా ఆని తర్కించుకుంటూ త**్పుకు నేవా**ళ్లం. [శ్**దాసుగారు** మునలి తనంలో ''డ.్మిణీ కల్యాణం'' కథాగానం చేయ $\mathbf{r}$, రెండుసారులు వినే అదృష్టం మాత్రం నాకు కలిగినది. ఓహోి! ఏమిపాట! ఏమిఆట! నాగ స్వరం ముందు నాగుల్లాగ సభ్యులంద**రూ ఉండడం** నేను కళ్లారా చూడగలిగి వాను. అట్టి క థా**గా నాన్ని** మరల నేనింత వర**కూ** అనుభ**వించ లేద**:.

శ్రీ దానుగారితో సాజాత్పరిచయం మాత్రం నాకెప్పడూ కలగలేదు. దాని పూ_ర్తి ఖాధ్యత మాత్రం నాదే అని ఒప్పకోక తప్పదు. నా ఈడు వాళ్ళు కొంతమంది చనువుగా "తాతగారూ!"అని దగ్గరకు పెళ్ళడం, ఆయన ఆప్యాంయంగా "పం-మన వడా! ఏం చదువుతున్నా వు? కావ్యాలా? అయితే ఈక్లోకాని కర్థం చెప్పు" అంటూ ఉండడం అప్పు డప్పడు తటస్థమవతూ ఉండేది. ఇదిగో ఇట్టి సన్ని వేళమే నన్ను ఆయనకు ఎప్పడూ దూరంగా ఉం చేది. నేను సహజంగా పిరికీతనంకలవాడిని. దానితో పాటు అప్పటికే నాఖావనలో దూడమైన ఆయన మహా మహిమత్వం స్ఫురణకు వచ్చేది. పెంటనే చచ్చినంత భయం పేసి. నోటమాట ఫెగిలేడి కాడు. నాగురువులతో ఆయనమాటాడతూ ఉం లేబ్రవక్కను మొగం దాచుకొని బిక్కు బిక్కు మని చూస్తూ ఉండే వాడిని. "మహోమహోపాధ్యాయ " తీ తాతా సుబ్బరాయశా స్ప్రీగారిని, స్నే హా బంధంతో " పం రాయుడూ! ఈధాతువుకు యజ్ఞుగంతరూపం ఎలా ఉంటుంది? దచ్చుచేని నన్నంతంచేస్తే రూపం ఎలా

వుంటుంది?" అని నిలదీసి అడుగుతూ ఉండడము. "దానూ! నీ బ్రతిళ వేరు. మాది పు స్థ కాలపాండి త్యం. సద్యకస్ఫూ ర్త్తి మాకు ఉండదు. పు స్థకం చూసి చెప్ప కామ'' అని కాస్తు అంగారు అంటూ ఉండడమున్నూ నాకు బ్రహ్య కాను భవమే. మధరా సులో కొమ్ములు తిరిగిన సంగీతవిద్యాంసులకొమ్ములను విరిచేసినారసీ, మైనూరులో మహావిద్యాంసుల మన్మ నలనందినారనీ, ప్రేజమూరులోనూ పంచి పెట్టి బూతులకు పద్యాలలోను పాటలలోనూ పంచి పెట్టి పదిమార్లు బహుమానంపుచ్చుకున్నా రసీ," నిప్పకు చెదపట్టునా" అన్న పదాన్ని బ్రహ్మంచే పాడి, నాట్యంచేసి, మదించిన ఒక నాట్యక పై మైకాన్ని వదలకొట్టానినీ — ఈ మొదలయిన అవధానాలను ళరపరంపరలుగా చాసుగాకని గురించి పెద్దలు వి పిస్తూంటే నోరుతెరచుకొని కుతూహంలంతో వింటూ

(in 12 th Year of Service & Dublication)

SAMACHARAM

THE POPULAR REGIONAL TELUGU DAILY
Published from RAJAHMUNDRY
The cultural capital of Andhra Pradesh

ఆంధ్రపజల ఆశోపాదరాభిమానములతో 11 సంవర్సరాలుగా దిగ్విజయంగా ప్రజాసేవచేస్తూ యితోధిక ఆండదండలతో ఫురోగమిస్తున్న ప్రాంతీయ తెలుగు దినవుత్రిక

సమా చార్మ్

చదవండి — ప్రకటన లివ్వండి — స్ట్రాహించండి నంజర చందా 15/- ప్రకటన రేట్లు శాలం. సెం. మీ. 1—25

17 మ్స్ SAMACHARAM

P. 8. No 83

PHONE : 891

ರ ಜ ಮಂಡಿ ತುಗ್ಗು ಗ್ ರಾವಾ ಜಿಲ್ಲ್ (ಆಂಥ್ರಪರೆಕ್)್ತ

ENCOURAGE SMALL NEWS PAPERS

ఉండడం మాకుపరిపాటి. దీనా, దానా, మొత్తం మీద దానుగారం టే "ఎదిగిన వింధ్యపర్వతం" ముద్ర నామనస్సులో పడి నిశ్చేష్టుడుగా నన్ను రూపొందించేది. కాగా ఆయనతో సంఖాషణ నాకు పూజ్యమయ్యేది.

ျ[၌] ကော**က**်သောကောက်က⁸ဂီ စံ ဃ ဆံ လး ၀ ပေါ် ఈ మాత్రం గతన్మృతిచ్ఛాయలు-[పతిఒకరికీ వారి వారి అనుభవానుసారం. రాకమానవు. ఆయన | పతి భను, పాండిత్యాన్నీ వింగడించాలంేటే నా శక్త్తి చాలదు...ఈ చిన్న వ్యాసమూ సరిపడదు. ఆయన హలుజానలదిట్ట హౌడకవి, గీతనాట్య విశారదుడు, శారదా కటాడప్పాతుడు, శాడ్ర్మ్మ్ కోవిదుడు, సంగీత సాగరుడు, సరససామాజ్య చ్యకచ్చి. సంస్థా నాధిళుని మొదలు చాకలివాని వరకు, దర్భారు మొదలు కచేరీ సావడి వరకున్ను ఆయన బ్రతిఖా ప్రకాశములు దూసుకు పోయినవి. ఆయన విజయ వగర సంస్థానాన్ని అలంక రించిన మదపు టేమగ. ల్లో ఖరావతం. ఆయన సా**జా**త్తు నాగాయణాంళసం**భూ** తుడు "యద్య్య్యహతిమత్ స్త్వం 🜓 మదూర్జిత మేవవా! తర్తదేవావ గచ్ఛత్వం మమ తేజోంళ సంథవమ్" అనిగదా నారాయణుని సూక్తి. అస్తు

అయితే ఒక విషయం (శ్రీ దానుగారి కళామై ళవాన్ని వేగోళ్ళ చాటగలవారు దేశంలో చాలా మంది ఉన్నారు. వారు చాటుతున్నారు కూడా. అయన త శ్వదృష్టిని మాత్రం పదిమందిలో ప్రచా రం చేసే అవకాశం ఇప్పటికింకా కలగలేదు. దానికి కారణం ఆయన జీవితమంతా ధారపోసి రచించిన సర్వస్వాయమానమైన "జగజ్జోతి" అను త శ్వ గ్రంథము బహుళ ప్రచారమునందక పోవడమే. ఆ గ్రంథాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని. తీరాసుగారి పించి నట్లముతే కొంతసేవ చేసినట్లవుతుందని నాకు సమాశ్వారం కలిగింది. ఆ పనికి కొంత అగ్ద్మత కూడా ఉందనే నమ్మకమూ కుదిరింది కాబట్టే ఈ కి)ంద శాలుగు మాటలను పొందుపరుస్తున్నాను.

"జగజ్జోతి"ని కూలంకచంగా, సావధానంగా నిప్పడపాతంగా, సమరసభావనతో, సమన్వయ బుద్ధితో పరిశీలిస్తే 🔥 వారాయణ దానుని ఉపని **షత్తు** పద**ి,** అతని ఆంతర్యం పద**ి, త**్త్వచింతన **యెట్టినో, హృదయ** వైశాల్య మెంతోబోధపడుతుంది. వేదాలు, వేదాంగాలు, ఉపనిషత్తులు, పురాణాలు, ఇతిహిసాలు, సంప్రదాయ్మగంథాలు, ధర్మశాస్త్రా)లు దర్భనాలు వీటన్నింటి యొక్క పరిశీలన, వ్యాఖ్యా నం, సౌరవిగ్డ్లయం, నిర్భీక మైన సిద్ధాంతనిరూపణం, తదుపయుక్తాలైన శక్రియుక్తులు-ఇవన్నీ అడుగడు గునా జగజ్జ్యోతిలో బ్రవ్యశమవుతూ 🕒 దాను గారి సర్వతంత్రస్వాతంత్ర్యాన్ని, సారసంగ్రహ 👼 పు ణ్యాన్ని, సరసహృదయాన్ని, సమన్వయదృష్టిని, సకలలోక కళ్యాణ పరాయణత్వాన్నీ వేనోళ్ళ చాటుతూఉంటాయి. దాను గారి ఆంతరంగికులు కూడ "ఇట్టి మహాత్త్య్రగం థాన్ని ఆయనఎప్పుడు రచించేరా!'' అని ఆశ్చర్యపడుతూ ఉంటారు. ఇన్ని గ్రాంథాలను ఎప్పుడు వరిశీలించారో, అంతటగంభీర ಮನ ರವನನು ಎಹುಸಮಯಾಲಲ್ ನಾಗಿಂಪೆ ಕಾರ್ అదం తా ఆయన కే తెలియాలిగాని సామాన్యుల కర్ణం కాదు. అయితే ప్రతిఖావంతులకు సాధ్యం కాని దేమున్నది గనుక! ఆయన అఖండ స్రవతిళ్ల యే అన్నింటినీ సమకూర్చి పెట్టింది. మరొకవిషయం. 🕭 దాసుగారి ఖాహ్యలకడాలను, సమయాచారా లను "ఆపాతతః" అన్వయించేటప్పడు, తత్త్వాన్ని గురించిన ఇంతటి తపన, మథనమూ ఆయన హృదంతరంలో ఉన్నట్టు ఎవరికీ గోచరించదు.

దాసుగారి జీవితమంతా సాగిన ఆఅన్వేషణ చివరకు "జగజ్జ్యోశి"గా పరిణమించి, లోకానికి శాశ్వతమైన "తత్వజ్ఞ్యోశి" యై రూపొందినది.

ಅಯಿತೆ 🜓 ದಾಸುಗಾರು ಜಗಪ್ಪ್ಬಿತಿಲ್ | ಏ ಸ రించిన సిద్దాం తాలూ అసలు ఆంతర్యమున్ను భారత సంస్కృతికి, సంబ్రహాయ బ్రహహానికిన్ని సరికొత్త వేమీకాదు. పరంవరానుగతంగా వస్తూన్న ఆర్హత్త్య సారాన్నే ఆయన సరికొత్త మార్గంలో |పబో ధించేరు. మాగ్గమే కొత్తది విషయం గాతన $\overline{ \mathfrak{D} }$ న $\overline{ \mathfrak{d} }$. గమ్యమూ సనాతన $\overline{ \mathfrak{d} }$. "పరస్పరం $\overline{ \mathfrak{p} }$ కావ యంతః ్ళేయః పరమవాప్స్యథ" "పరోప **కారాయ** నతాం విభూతయః" "త్యాగే<u>న</u>ై కే అమృతత్వ మానళుః'' "తేన త్య్షక్తేన భుంశీథా మా గృధః కస్య స్విద్దనమ్" "పకం సద్విపా జహుధా వదంతి" "అంతర్భహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య హారాయణః స్థితః" మొదలయిన ఆర్వసూ_క్తి రత్నాలే బాగుగా సానపట్టబడి దుర్శి రీశ్యుమైన కాంతి పుంజాలతో జగజ్జ్యోతిలో బ్రకాశిస్తున్నవి. ఇంకను ఒకే ఒక మాటలో ఈ గ్రాగంథం యొక్క సారాన్ని చెప్పాలంటే, "క్లోకారైన బ్రవజ్యూమి యదు కం గంథకోటిఖు పరోవకారు పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్" అన్న విశ్వతత్త్వ స్మాతము యొక్క మహామహి ఖాష్యమే యిది'' అని చెప్ప వచ్చు.

కాని ఒక విచ్చేతం— క్రీ డాసుగారి పలుకు పలు గులా ఉంటుంది. ప్రతిపతులకు సూదిలా గుచ్చు కుంటుంది. కూళల గుండెల్లో గునపంలా దిగబడు తుంది. అది ఆయన స్వఖావం. ఎవరేమి చేయగలకు? హరికథకు దిగి, గిరికథచెప్పిన వ్యక్తి! భోగలాలసు లైన జమీంచార్లకు వారి సమతంలోనే బూతుల పంచాంగం చెప్పిన జ్యోతిష్కుడు! నాట్యంచేస్తూ ఉండగా కాలిగ్జైప్ ఊడిపోతే, మదగజంవంటి మద్దెలవాని నెత్తిమీద కాలుపెట్టి మరల గెజ్జె కట్టించుకున్న మనీషి. ఒక మహామనీషికి తన మంచి గంఢపుచెక్క పామ కోడును లలాటం తవముగా అంటించి, "ఇది మైసూరు మహారాజు ఇచ్చిన బహుమానంరా" అని నిండు సభలో చెప్పిన ెపెంకీ ఘటం! మహామహోపాధ్యాయులను "మామా" అని సంబోధించిన ధీరుడు! అట్టివ్బ్లక్తి చాక్కు నిళిత డురధారగా ఉండకపోతే ఆశ్చర్యాగాని ఉంేట విశేషమేమిటి ? వాక్కుకాదు మనకు కావలసింది. తాతృర్యం... కవి**న్బాదయ**మున్ను భావుక బ్రహంచా నికి అత్యంతావళ్యక మైనట్టిని. దాసుగారి విష యంలో అవి ఎగ్బడున్ను అమృతసుందరాలే ఆవ డంవల్ల ఆయనది అదొక విశిష్ట వ్య_క్తిత్వంగా ఘంటా పథాంగా చెల్లిపోయినది "వ్రజాదపి కఠోరాణి మృదూని కునుమాదపి లోకో తైరాణాం చేశాంసి కోహి విజ్ఞా తుమర్పతి' అని భవభూతి మహాకవి ఇటువంటి వ్యక్తులను గురించే పనాడో "రిమార్కు" చేసినాడు నిజంగా మహామ ఖావులను వాఖ్యా నించడం మహాకష్టం!

ప్రవామ వస్తంగా శ్రీదానుగారు ఇతర దర్శనకారులను వైయాకరణులను గూడ, పడ తిట్టి బ్రక్కలనే కొంత కొంత భూషిస్తూ విమ ర్శాలను సాగించినాగు, ఇవన్నీ బాదాల వంటివి. పజాన్ని, సాధ్యాన్ని, హేతువునూ పట్టు **కుని** నిరంతరం ౖపాకులాడే నైయాయికుల పని "జపం వి**డిచి లొట**ల్లో పడ్డట్లు" అయిందనీ, ఠక్కు, ఠఞ్, తిప్పు, శప్పు, అనుకుంటూ ఖాధపడే శుష్ణ.. వైయాకరణులకు నాద్యబహ్మ స్వరూపమేమీ తెలి యుననీ, "యతో వాచో నివ్రంతే '' "అృపాష్ట మనసాసహా'' అనువచ నాలతో పర్మబహ్మ యొక్క స్వరూపాన్ని స్థుతిమాతే చెప్పడానికి భయపడుతూ ఉండగా, అల్పజ్ఞులగు ఆయా ప్రవక్తలు ప్రవక్తింప జేసిన పద్ధకులేమి చెప్పగలవనీ,...ఈ మొదలైన ఖావా లను బయట పెట్టడానికి దాసుగారు కొంచెంఘాట యిన మాటల నుపయోగించారు గానీ " సర్వా త్మనా'' ఆయా మతాలనుగాని తత్ప్రవర్తకులను గాని ద్వేషించడమే ఆయనఅభీష్టమని ఖావింపరాదు. ఒక్క విషయమును మాత్రమాయన వాచ్యంగా చాలాసార్లు **నొ**క్కి నొక్కి చెప్పినారు. "యజ్ఞ**యా** గాదికర్మలు పశుహింసతో కూడినవగుటచే సర్వధా పరిత్యాజ్యములు. పశుహింసను బ్రోత్స్ హిం చే క్డ్రలు గాని, **వ్యాఖ్యానము**లుగాని, ౖగంథములు గాని నాకెంతమ్మాతమును కిట్టవు. ముతుల కట్టి తాత్పర్యమున్న దని బాదించే వారిని నేను " కీచు కీచు '' మనిపించగలను. కలియుగంలో కర్మలు దంఖానికి, హింసకు, వంచనకున్ను ఉపయోగిస్తు న్న విగాని, పరమార్థమునకు పరోపశారానికిని ఉప యోగించలేదు. కాబట్టి " సరోపకారమే " పర మార్థం. అహింగయే అడరగత్యం. సత్యమే సర్వ తారకం. పరులనుసుఖెపెట్టితాను నుఖ పడుటయే కివితలక్యుం. అదేవర మోపనిషత్తు. అదే నా ఉపని వత్తు. అదే శ్రావిష్యందం." అని.

అయితే ఈ తీరు మాటికి మాయస్ట్ ై ైదీకు లకు. - లేక - వైదిక మ్మన్యులకు, అర్ధ ైదిక లకు, పావు వైదిక లకు, కూన్య ట్రోత్రియులకున్ను మిక్కిలి అనహ్యంగా కనిపించక తప్పదు. ప్రక్షకుకొత్తాన్ని కప్ప ప్రయత్నించే అట్టి వారిని ఉడు కెత్తించుటేకే తీరాసుగారు "జ్యక్ట్యోతి" ని రావించినారు. అందు చేతనే అయన ఇట్లనుకున్నారు:——"నా స్ట్రీకుడు, చార్యాకుడు, బౌద్ధుడు, చండా అడని తిట్టినఁదిట్టనీ గాని, అప్రత్యక్షమగు స్వర్గనరక చింతే వ్యర్ధకాల కేషము చేయుటకన్న, తనతోడి పాటివారిని సుఖ పెట్టి, తాసుఖపడుట కొరకు కెక్టికొలది ప్రయత్నము చేయువారే నిక్కపు మనుష్యులని సిద్ధాంత పరచక తీరదు." (జగ-పుట-10)

మొత్తమ్మ 🚺 దాసుగారి తత్త్వచింతన అవైదికమయిపోదు. అవనక్క రలేదుకూడ వందలు, వేలున్ను వైదికమాతాలని చలామణి అవుతున్న స్పాను 🜓 దానుగారి మతంకూడ అట్టిదే అవడంలో అఖ్యంశర ముండకూడదు. ఉంటే ్క్రిచాసుగారికి గాని, ఆయన "జగజ్జ్యోతి" కి గాని వచ్చే నష్టమూ లేదు. కానిండు. చివరకు వ్యక్తిగతంగా 🔥 దాను గారిని గురించి నేను అనదలచుకొన్న మాటలివే: "(శీయుతులు దయానంద సరస్వతి, రామమోహన రాయి, కేళవచ్చందసేను, వీరేళలింగము పంతులు, రమణమహార్షి, మొదలమునవారి కోవకు (శ్వారా యణదాసుగారు చెందు కారు. ఆయన శత్ర్వచింత నమూం పై వారి తత్ర్యచింతనమున్ను ఒకే మూల నూ తంైపై ఆఛారపడ్డి సాగిన్నవి. హరికథా పితా మహుడుగా ఆయన ఎంత ఎత్తైనే విగ్రహమా తా_త్వికుడుగా కూడ అంత ఎత్తైన విగ్రహమే. ఈ విషయమింకా లో కానికి తెబియవలసి ఉన్నది. 🖢 చాసుగారి "జగజ్జ్యోతి" ఆ పనిని ఛారాళంగా చేయగలదని నానమ్మకం. తప్పకుండా 🔥 రాసు గారి పరోపకార తత్త్వం నలుమూలలా నేడు ్రవచారం కావాలని హే ఆకాండ.''

FOR BETTER YIELD

USE 'JAYALAKSHMI' BRAND BALANCED FERTILISER MIXTURES

SCIENTIFICALLY PREPARED FOR ALL CROPS

WELL APPRECIATED BY RYOTS OF ALL OVER ANDHRA

ALSO

FOR OPTIMUM MILK, HIGH EFFICIENCY AND MORE EGGS
"POSHANI" CATTIE & POULTRY FEEDS

EASY TO FEED AND LESS EXPENSIVE

ALSO

TO PROTECT YOUR CROPS FROM PESTS
"JAYALAKSHMI PESTICIDES"

Dealers: A. C C. Cement "EVEREST" Asbestos Cement

Sheets & British Paints

JAYALAKSHMI FERTILISERS,

Venkatarayapuram, TANUKU,

West Godavari District, Andhra Pradesh.

ბიბიბიბიბიბიბიბიბიბიბიბიბიბიბიბიბი

Phone: 77

Telegrams 'FERTILISER'

మార్గదర్సీ 🕳 మహర్షిణ

🗕 శ్రీ పిలల్లనుఱ్ఱి చేంకటహనువుంతరావు

పుంభావ సరస్వతి: దాసుగారు

అంద్రేశాన తాసుగారంలే క్రమనజ్జాడ ఆది ళట్ల నారాయణదాసుగారే! దాసుగారు జగత్ప్లి సిద్ధులైన పారికథకపితామహులు, కారణజన్మలు విద్వశ్క్షమీందులు. భక్తాగణ్యులు. తాము జీవి తంలో రక్తినీ, భుక్తినీ, ముక్తినీ పుష్కలంగా పొంది, తమను దర్శించినవారికీ, విన్న వారికీ, శుత్రామ ఒనర్భినవారికీ అమేయంగా వాటిని కల్లిం చిన మహానుఖావులు: మహోదారులు.

దానుగారిది గంఖీరమైన నిండైన విగ్రహాం. మధ్యపాపిటతో జులపాలు సంస్కరించుకొని, పూలు ముడుచుకొని, మెలిపెట్టిన పెద్దపెద్ద మీసాలతో, వారి రూపాన్ని చూస్తూంలే పరాజాధిరాజో హుందాగా ఉన్నట్లు కన్పించేవారు. గాత్రపట్టి గాత్ర సౌష్టనం, గంఖీరకంఠస్వరం, సమున్నతవడం, విశాలనేతాలూ. మహాపురుష అడడాలు కొట్ట పచ్చినట్లగుపించేని హారిది విశిష్ట్ర్య శ్రీ పైన నిరంతర అహ్మజిజ్ఞానతో దానుగారు జగదాకర్ష కమూర్తు లైన పుడ్యాత్ములు. సంగీతసాహిత్యకళ్ళాపపూర్ణలై దానుగారు పుంభావ సరస్వతులై ఒక నాటికాలాన ఆంద్ర మహేజనలను ఆనందాబ్దినోలలాడించి నారన డం చారిత్రక సస్యం వారు చగితార్థ జన్ములై చారి తక మహాపురుషులై నారు.

నా అనుభూతి;

నేను చద్వుళానే రోజులలో (1988) హైదరా **రాదులో మహావై**భవంతో జరుపుతూ ఉ.డే త్యాగ

రాజ మహోశ్యవాల సందర్భాన తుల్లాభవనంలో **రా**సుగారిని ₍పథమతః చూచాను. **వారుచేసి**న "హనుమత్సందేళ" హరికథాగా,నాన్ని తనివి తీ~ా వినే అదృష్టం కల్గింది. ఆ సన్ని వేశానికి నేను పుల కిత గ్నాతుడ్జెనాను. ముగ్ధుడనై నాను. అప్పటికే వారు వృద్ధులు. వారిని భక్తులూ కార్య కర్తలూ అయిన ఇరువురూ ఇర్భువక్కలా ఉండి నెమ్మదిగా నడిపించుకొని చేదిక మీదికి తీసికొని వచ్చారు. "వాతాపి గణపతిం భశో అనే కీర్తనను కంఠమె తె వా రాలపించేసరికి సభ మంత్ర ముగ్గమైపోయింది. լకమ్మకమంగా దాసుగారు రసావిష్ట<u>ులై</u> కథా గానం చేస్తూఉం కే అంతటి వృద్ధమూ ర్త్రీ ఈ క్ర్మీ పార వళ్యంలో హనుమంతులే అయి నాట్యం చేయడం ఆశ్చర్యకరం. సమ్ముదలంఘన ఘట్టంలో వేదిక మీడ దాసుగారు సోత్సాహులై యీ అంచునుంచి ఆ అంచుకి దూకే సరికి సఖాసదులందరూ విస్తుస్తాయి నారు. 👣 దాపుగారి ఉపాసనాబలం అంతటివి. వారు కథాగానం చేస్తూంటే సంగీత సరస్వతీ, నృత్య సరస్వతీ, సాహిత్యసరస్వతీ ముమ్మూర్తులా సా కాత్కరించినట్లుండేది.

యక్షగాన గౌరపం:

అంద్రసాహిత్యంలో యడగానానికి అనేక శాశా జాల కాలం పండితామోద ప్రశంసలు లభించలేదనే చెప్పాలి. నిజానికి యడగానం ఒక విశిష్ట ఆంధ్ర సాహిత్య ప్రక్రియ అయినప్పటికీ, అది చిరకాలం పల్లెవాసమేచేస్తూ మరుగునపడి అజ్ఞాతంగానే ఉండి

పోయింది నాయకరాజుల కాలంలోనే యశానా నికి 🌮ంత π ంజపోషణమూ, ఆదరమూలభించినై. బహుళ బ్రజాదరం చూరగ్ న్న యకగానం విజయ రాఘవనాయకుని కాలానికి రాజాస్థాన గౌరవం ≍ంపాదించుకో గల్గింది. ఆంతేకాదు. విజయరాఘ పుడు స్వయంగా యశగాన నిర్మాతయై (పశ్స్త్రి కెక్కిన డ్రామవాకావడం ఆంద్రుల అదృష్టం.

హరికథలు: మార్గదర్భీమహర్షి:

ఆటా, పాటా, మాటా చక్కని |శుతిగొన్న సాహిత్యరూపం యశగానం. 🔥 దాసుగారు హరి కథలను తెలుగునాట బహుళ |పచారంగావించిన కులపతులు. తాము రచించిన యతగానాలకు హరి కథలనే నామమిచ్చి మాత్మ జేజాన్నీ, ఉత్తే హిన్నీ, ఉత్కంఠనూ, ఉన్నతస్థానాన్నీ మానవహృదయా లలో కల్పించి, ఐహిక ఆముప్మి కాలకు ఒక నుందర మైన సేతుబంధనం నెరపిన. వారు ధన్య జీవులు.

అంబరీమ చర్మితము జానకీళపథము రుక్మిణికల్యా ణము, మార్కండేయ చర్మత హరిశ్చందోపాఖ్యా నము-ఖీప్మచర్మితము - బ్రహ్లాదచర్మితము - గౌజేంద్ర మోకుణము - సావితీచరిత్రము-యదార్ధరామాయ ణము మొదలైన హారికథలను రసవత్కావ్యాలుగా

వెలయింప జేసిన | శీ దాసుగారు మాగ్గదర్నీమహర్షి కి. వీడామృదంగ, వాద్యములగో అశేష విశేష ్ౖౖజ్ఞా |పాథవాలను చాటిన విద్వాంసులు. విజయనగర సంస్థాన సంగీత కళాశాలాకులపతు ై దిళలా |ప్పరింప జేసిన అపరనట నాజులైనారు.

పాఠ్య గంథాలు: దాసుగారి ఆకాంక్ష

పద్య కావ్యములకు తెలుగున ఉన్నంత గౌరవము గీత బంథముంకు లేక **పోవడం** ఈ శాతాబ్దం**లో** కూడా మొన్న మొన్నటి దాకా మనం చూస్తూ ఉన్నటు వంటిదే. ఈ నాటికీ పండితులు గీతాలకూ ెగేయాలకూ రెండవస్థానమే ఇస్తూ **ఉం**డటం **పరి** పాటిగా వుంది. 🕩 దాసుగారు పాఠ్యగంథము లుగా పద్యకావ్యములనే గాక, వాటితో ఖాటు య మానాల్ని కూడా విద్యార్థులకు నిర్ణయంచి ఇయ్యవలెనని ఎంతగానో ఆశించారు. ఆశించడమే గాదు, పాఠ్య్మపణాళికలలో వాటిని నిబంధించ నందుకు వారు పొందిన ఆవేదన సహేశుక్రమేనదే. అని ఈ ।కిందిదాసుగారి వచనములు చూస్తే మనకే అనిపిస్తుంది. ఈనాటికీ య్రజగానాలు, పాఠ్భ్రహా ళికల్లో | పవేశించనేలేదు. (శ్రీ) దాసుగారి**హృదయా ವೆದನನು ವಿ**_ತ್ತಗಿಳವಂ**ಡಿ:**

Shop Phone 31415 Res Phone 22618

THE HIND HARDWARE COMPANY.

DEALERS IN GENERAL HARDWARE MACHINERY, ENGINEERING, CARPENTER'S TOOLS Etc. & SUPPLIERS

> 20; VENKATACHALA MUDALI STREET. MADRAS-3

అంబరీమ చర్మితరు ఉపోద్ధాతం బాస్తూ ఇఖా తమవాదాన్ని నెలవిచ్చారు:

యిదివరకుఁ బఠింపబడుటకును యశగానము లుల్లం ఘింపు బడుటకుఁ గారణము గీతబంధ శబ్దమాత్ర ద్వేషమా? సంగీతకుదార ప్రాయులకు గాకున్న సహజ నుందర మృదుపద సందర్భముల తేనెలూరు హాంధ్ర యడగాన ్రపబంధము అథ్యాక్త్మరామా యణ మృత్యుంజయ విలాసములు, సంస్కృతమున గీత గోవింద (శ్రీకృష్ణలీలా తరంగములును 🛚 జాఠ ళాలలకు వెలి కానేల? తత్పద పదాద్దములు విద్యార్థులకుఁ జేదా? గద్యముకన్న పద్య ము, పథ్యముకన్న గీతము రచించుటకును, తెలిసికోనుట కును, బఠించుటకు క్రమకరము. నాట్య ధర్మముగ నఖనయించుట, గీతము లోక ధర్మముగ నభినయిం చుట సాహిత్యముకాని యారెంటికి బంగరు దాని రంగువలె వ్యత్యాసము కాన్పించుచున్నది, కొంద అడరములలోనే వాని సుస్వరో చ్చారణముతోఁ అనిలేదని యుగరాదు. మనసులో గొణుగుకొన వచ్చునుగాని పైకి జనువునపుడు నీటుగల దుస్తు లతో బయల్దేరునట్లు సుస్వరంబులు దమ కంఠముల నల్లంకరించు కొనుటకు విద్యార్థులు నోచుకోలేదా? **కావున యడగా**నప్పలు కూడ వాగ్లేయకార_్ ఓణీ తములైనచోఁ బాఠశాలల నంగీకరింప బడవలసినదే.

్రీ నారాయణదాసుగారు మహి వాగ్గేయ కారులు. వారు రచించిన హరికథలే వారి బహు ముఖ బ్రజ్జూ పాండిశ్యముఖను వేనోళ్ల చాటు తున్నాయి. దాసుగారి ఆకాండను శీరసావహించి "పాళనియమనాధికారులు" బడులలో కళా కాలలో గూడ యడగానముల చదివింపింతురుగాక! విద్యాధికాగులు దాసుగాధి ఆశయాని కొకరూపా న్ని స్తారనీ ఆ విధంగా వారిని గౌరవిస్తారనీ ఆశిద్దాం.

దాసుగారి ప్రతిభ:

ఖావ, రాగ, తాళ జ్ఞానము వరిపుష్ట్రము కావా లంేట దాసుగారి యకగానాల్ని అవక్యం పఠిం చాళి. అనవరతం గానం చేయాలి. 👣 వారి రచనా పాటవం సాటిలేనిది. నల్లేరు మీది బండినడకవలె ထားလဲက္ေျపမိန္ ဆာ၀ီ ဆာ၀ီနယ္ဆို္င္ကို သိပ္ခနမ္က မ်ာ္ခ်ဳိန္မွ పయనించింది. వాటిల్లో పాటలు, పద్యాలు, చదు వుతూవుంేటే పాఠకుల హృదయాలు కూడ ఆ యా రసాల కనుగుణంగా స్పందించి తీరుతాయి. సీసార్థ ములు, కందార్థములు, మంజరులు, లయ్మగాహులు. ఉమ్యాహాలు, మధ్యాక్కరలు, తరళములు, వోట కములు, మైశ్రోకిలలు, కవిరాజ విరాజితములు, పంచచామరములు, తరువోజలు, ద్విపదలు, స్ట్రస్ట రలు, మంగళమహి|ళ, ఇత్యాది చంధస్సుల ద్వారా 🜓 వారి హారికథలలో శారదాదేవి మనోజ్ఞంగా, న రైము గలిపింది. శ్రమ్య, చతుర్మన, మంఱ, ఖండ, మిక్రలలో పదం పెట్టింది. పద్యాలనూ, గీతాలనూ ఆలపించింది. భ_క్తితో దండకాన్ని పఠించింది. సంస్కారం నిమిత్తం సార్యకాలిక సత్యాల్న్నిపబో ధించింది. వివిధ భణితులలో రాగాలాపం చేసింది. సుమనస్సులరంజిల చేసింది. మనీషుల మనసుల నాకర్వించింది. ఒకటని పమిటీ ? ఎల్లరను ఎల్లవిధ ములా ఉల్లములు పల్లవింప చేయజాలిన 📢 దాసు గారి వాణి జగద్వంద్యము, సంస్తుత్యము.

దాసుగారి హరికథలు : కావ్యగౌరవం

"గే జేంద్ర మోతణము" లో, సరస్సులోపల వెయ్యి సంవత్సరములు కరి, మకరులకు ఘటిల్లిన పోరును వర్ణించిన ఘట్టము చిత్రగింపుడు! కళ్లకు కట్టించు నేర్పుగల కర్ కోవల పడముల కూర్పతో ವಿಟ್ಲ್ ವಮರ್ಕ್ರ_ಿ ಸ್ಥಾಡ್ ಈ | ಕಿಂದಿ ಹಿದ್ದಾ ಸ್ಥಾಗಣಮುವಲ್ಲ స్పష్టమవుతున్నది.

"కరియు మకరియును గరకరి బౌరయుచుఁ జరిపిరఫుడు ఘోరాజిన్ పరి బలముల రాతిరిపవలనకను దిరముగ లీరువురు నోజన్. కరిమకరి దిగుచు దర్షికి మకర్తియును గరిని దిగుచు లోపలికిన్ దీర దీర ధీరుగుచు విర ఖీర রিভ্রত্যেক্তা মণ্ডত্যাক্তা মণ্ডার্ছ $\overline{\lambda}$

ఈ తరంగిణి 🗿 రవి రాగములో పాడినస్సుడు దాని సాగను కనబడుతుంది. రేఫ పా.ుపున్యమ మరింత అంచాన్ని గూర్పుంది.

ఈ కింది పాదాలలో చిశ్రతణము వల్ల ఆ దుర సుంత ఘోరమైనదో భయంకర మైనదో మయ్యే విధం తిలకించండి.

ధరాధరమువలె శరీరము మెరయ గరాగరిగ జల చరేం|దు తనువును గరంబున చౌనచి ఏరాన విసరగ గరేణువులయ్య రే భళిభళి రేయనగాదుర మొనరించె॥ పదవడి రాహువు ఖానువుపట్టిన పగిదినీ పూర్వపా "నిండు గర్భిణిని నిన్ను నేను విడువవలెనా" డముల్ ముదయుతమైయా। మకరియు బట్టిన

మదకరి తనపాదముల్ కుధురుగ దీయుచు । గదసి తిటాలున హృదయము భేదిల రథముల **పేయ**గ్ర వదలక పాక్సర మదరుచు డౌండము గరస్ గోరు నరిమిజిగ జౌదిరి ఘోర గురుంగ

కుటిల దంష్ట్ఫ్రల జెను...కుంతములవలెను-1గుచ్చినీట ನದು**ವು**ನುಬಟು ನಖಮುಖಮುಲ-ಬರವಗು ನಮ್ಮುಲ-ವರಕು జొన్ను చు జిన్నమను నిటునటు దిరుగుచు - జటపట రవముల-బటుతిమి ఝుషములు నటుపొడియైచెడ-జుటులగిరులవలె స్పుటతర తనువుల ఔటల్ రుధిం 🗕 మటుల ఝుమల-పటలి వెడలి ఇదురు

విద్వత్కవిం|దులు అయిన (శ్రీ చాసుగారు మల్ల యుద్ద కళ్ళాపస్తులు అనడానికి వే ^{3} నిద $^{\prime\prime}$ ఎనము కావలెనా? రసస్యందియైన దాసుగా రీర**చనం పాత్య ్కమంలో ఉండ** దగ్గ గౌరవం కలది,

"జానకీ శపథ" క థాగానములో కరిగిం**చిపోసిన** కారుణ్యానికి రామడి విరహం వినుతింప తగ్గది :--"ఆ య్యా జీవేశ్యరీ-యంత య్యానా మన్మబతుకు." "ఎయ్యడనుంటివో _ పమను**కుంటివో"**

"అరయగ మనళోకము జన్మావథిగా ఉేసేనా" "పరమపావనీ మనకీట్బు వాసెనాకొయ్య ద్యు ಮಹು∵""

పొండియు మన యాస లెల్ల బెరిగి పద**ట గలసెనా**ి

With Best Compliments of

Phone No. 771

Estd 1955

THE CITY PAPER HOUSE

Prop. K. S. NARAYANA Paper, Inks. Stationery & Account Books Manufacturer 52 Main Road, GUNTUR-1,

పాటలోనే గాక పద్యంలోకూడా పరిచేవనము ఎలా చిత్రించారో చూడండి,

చెలులకు నను జూపి చిరునవ్వునం దలయూచి గర్వించెద వొక్కమారు నిరువవు నుందర నిజల జగదీంర యోనాధయన్

నిరుపమ నుందర నిఖల జగద్వీర యోనాధయని పిల్తువొక్కమారు

ప్రాణనాయక నిన్ను జాసిన**డ**ణమైనయుగమని చెప్పెద వొక్కమారు

ఎడద లొక్కటిగదాయొడ**ళులపే**రేల నోయంచు గౌగౌగిలిం తొక్కమారు

సర్వసర్గుణ పుంజమా చక్కడనము పోవ నాపూర్వహణ్య స్వరూపమా మ దీయ హృద్దీపమా యోబిదేహ తనయ నాడు జీనంబ సీత నిన్మాపి నాన.

ఇది సహ్బాదయ హృదయ దావకంగా ఉంది! "అంబతీమ చర్మతము"లో దుర్వాన మహార్షి అంబతీమని మైన కృద్ధుడె జటను సమ్మగంగా తెగ తీసి వేసినప్పుడు వెలువడిన ఘోర శక్తి వర్ణించిన దాసుగారి ధిమణాశక్తి. వస్థనా పాగల్భ్యము, పరాకోటికి చెందింది, ఈ కింది పాదాలు పరికించండి. ఎంతటి సమాసరచనా బంధునమై ఫీతిని కల్గింపజాలి ఉన్న దో—

్గక చ కరిన క రాళ ద్రాష్ట్రలు వెలుంగ్ బదయు గోద్ధాతపాంసువుల్పదలుగప్ప నేల బదముల నింగిని నిడ్డతల న త్రికొనివచ్చి గృత్తి తామిత్తి పగిది"

మహో కవులయిన **క్రిచాసుగారిది వక్యవాక్కు** రసాభ్యుచితమైన పదజాలము దానంతటిడి హారి దివ్య లేఖనినుంచి జాలువారడం చూసి అబ్బుగం పడని పండితుడుండడు.

పతిత సంఘోద్దారకులు:

కలీకాల వళంచేత న్యాయవాదులు, విద్వాం సులు. ఉద్యోగిగణము, పీఠాధికారి బలము, ఆధి కారబలము "ఇప్పడవనియందు సకలజన స్మూతధా రులై సాగుచుందు మారికిన్వలె వీరికి మనుజులెల్ల ఒడకు చుందు."

ఈ దురవస్థను త్రీదాసుగారు తమ కాలమునే సంఘములో చూడగల్గినారు. మరణమంటూ లేక పోలే చేసేపాపాలకు అడ్డంటూ వుండదని చెబుతూ వారు పొందిన అనుభూతిని ఎలా వెలిబుచ్చారో ఈ కింది పాట తెలుపుతుంది.

> మరణళయమే లేకపోయిన దురితముల కడ్లుండునా॥? ధరణియండన్యాయవాదుల ధనములకు నొడ్లుండునా? దొరలై దబ్బరలం గత్తుల కొరలై దుంచి పీదల మెడల కురులై పలుకిడ సేతల మరలై కుడింభరులే నరులకు ॥ము॥ రోగళయమే లేకపోయిన భోగముల హద్దుండునా?

రేగి చెనటులు చేయజాలిన సేగులకు బద్దుండునా?

ఓగులుగా జెడిదపుమాయల - పోగులుగా

గల్లలు వారెడు వాగులుగానిరతంబవనికి 🗕 ్రవేగులుగా శెలగుకు యుద్యోగులకు 🖟మ॥

మానవుడు డుష్టుడై సంఘ్రదోహియై తోటివాళ్లను చెండుకుతినేకన్న మరణించడమే మేలు. మరణ మంటూ ఒకదాన్ని ఏర్పరచి భగవానుడు శిష్టరడు ణము సల్పుతూ ఉండడం జగ్రచ్ఛేయోదాయ కంగా వుంది గథా! దీన్నే దానుగారు పరికించారు,

జ్యో తిర్గమయ:

మానవుడు ఆత్మ్మవబోధం లేక అజ్ఞుడై, పతిశుడై పోతున్నాడు. ఆధ్యాత్మకజిజ్ఞాన లౌకికాయ త్రజీవను లైన నేటి ఖారతీయులకు అత్యావశ్యకం! ఇది లేక మూర్భడు. తామనుడు, దురహంకారి, అయి మోహళోకములతో బిట్టల్లాడుతూ ఉన్నాడు. దారంతెగిన గాలిపటులూ కొట్టుమిట్టాడుతున్నాడు.

ఈ యాధార్థ్యాన్ని తెలకించిన భక్తాగ⁹గణ్యు లైన ట్రీ దానుగారు కర్మసాడి గూర్చి ఒక శతకము చెబుతూ పల్కిన పర్యం పరికింపరగ్గది :—

"ఎండను చూడలేని గుడ్లగూబలవలె బ్రతుకుతూ ఉన్న అజ్ఞులు" తమస్సును పోకార్చుకో నిమి త్రం నిత్యమూ ఆదిత్యహృదయము (రామాయణాంతగ్గ తము) పఠింతురు గాక!

అజ్ఞాన తిమిరనుును అపనయింప**జాలు చాను** గారి సూర్యనారాయణ శతకము ప్రతి మానవుడూ కథించి తీరవలసిన కావ్యం.

ఈ కింది పద్యంలోని శాశ్వత సత్యాన్ని తిలకించండి

"ధనమారాదు, దురాశపోదు,
పరత త్ర్వజ్ఞానమా లేదు యకౌ
వనమా నిశ్వము శాదు;
వార్థకమున న్యామాడియా జేదు; జీ
వనమాయెన్నగ ఖాదు
దుఃఖములకుంబల్కా అటుల్గావున!
న్నిను నే గొల్తుని కేల వాదు;
దయగన్మీ సూర్యనారాయణా!"

"తమోఘ్నాయ హిమఘ్నాయ
శ్రత్స్తూన్నియామితాత్మనే

సూర్య తేజోనన్ని ఖాలైన క్రీ దాసుగాక్ కృత: లను పఠించి గానం చేసి బోధించి పారాయణం చేసి అకురాస్యులైన ఆంగ్ర మహాజవులు అందరూ తరింతురు గావుతి! ఆస్ట్ అకురానందచ్చకంలోని దాసుగారి కేలూతోపయనింపగల్లి సార్థకజన్ములు కాగల్లు తాకు; ప్రణ్యశీలురూ, ఉత్తమ శ్లోకులూ కాగల్లుతారు.

ಕೃತಘ್ನು ಮ್ಲ್ಯಾ ಮ ದೆ ಕಾಯ

జ్యోశిషాం పతయేనము!

..... మరపురాన్మస్సు...... మరపురాన్మస్సు......

— శ్రీ అప్పుల విశ్వనాథ భాగవతార్

్రవవంచంలో (పసిద్ధులు పలువురు పలువిధములుగ మందురు గాని పెక్కువతిళ లొక్కచోగలవారు మిక్కిలియరుదు. అట్టి బహుముఖ (పజ్ఞా ధురీణు లలో ఆవతారమూర్తి, ఆంగ్రవిద్యజ్ర్లోని "హారక థా పితామహా'' (శ్రీ) మదజ్ఘాడాదిభట్ట్ల కులశేఖరులగు నారాయణదానవర్యులొకరు. ఆ మ హ నీ యు డాంధజనుల యదృష్ణముగ నివ్వటికి మారేండ్ల ్రీతం పార్వతీపుర ్రహెగ్దిశంగల సువర్ణముఖి నదీ ಶ రస్థ జనపదమజ్జాడయను ౖబాహ్మణాౖగహారమున నవతరించెను. అతడొక కారణజన్మడు. అనన్య ర్జుకాలి. ఆయన గూర్చి నే వాయబూనటం పాల్ముడాన్ని నాల్కతో చప్పరిస్తూ శ్రాగు **రామనీ యత్నించు పిల్లిపో**ర్కి చేయు చాగును. **"నీటికొల**ద్ది తామర" "బుద్దికొందే ప్రశ**మ**" యను బుధోక్తి నమగరించి వారికట్ట నాకుగల భ క్రి వెల్లడించకొననొంచి యిటు బాయబూని తిని. అదియుగాక, నాదొక భాగ్యమ గూడ గలదు. 1943 లో "థట్లమక టూరు" గ్రామమున ఎకుబది వత్సరములు సమీపించిన ఆ ఫుంఖావ సరస్వతిని, ఆ సాహితీచతుర్ముఖుని ఆ నాట్యకళా పరమేశ్వరుని దర్శించి పాదానేవన మొనగ్చి వారివలన ''రుక్మిణీ కల్యాణ'' కథాగానమునువిని వారియోదుట సీతా కల్యాణ కథను గానమొనర్చి వారియాశీస్సు లంద గల్లితిని. అంతకు పూర్పమే శీరోధార్యములగు వారి రచనలు 👣 కొఠరు వెంకట సుబ్బయ్యవంతులుగారి

వద్ద వల్లించియున్న సే నా నాటినుండియు ఆ దివ్య మూ_ర్థినీ నాహృదయారామమున నిల్పుకొని ధ్యానించుచూ మధుర వుంజుల మనోజ్ఞ**సుందరము** లగు వారి యశగానముల మిక్కిలి బ్రారము ేస్యుడు కాలము పుచ్చుచుంటిని. **ౖశీరాసుగా**రా ఒకమాట నాలో నివృట్కి ధ్వనించు చున్నది. "ఒరే! ఆట పాట మాట తూకంగా వుఁడాలికా! తూకం తూకం'' అనినొక్కి ఆ చెప్పారు. ఆ నాడా ఫుణ్యమూ ర్హితో నాకుగలిగిన సన్ని వేళమే నేనిట్లుజీవించుట కాధారమైనది. మఱియు నేగానమొనరించు **"యధా**ర్ధరామా యణ్గంధ' మంతకు పూర్వను (విజయవాడలో) 🕩 దాసుగారి పావన హాగ్రద్రముగ నాకు ్రామ్ కించినదే. వారి దర్శన, స్పర్శనము లన్పుత శుల్వమాలు**. వా**రి జీవిత విశేషములు చదువు చు్న ను విసుచున్న ను యత్తిక **యపూర్వవ్స**్త్రిగా తోచు టాగ్చగ్యముగాదు. ఆ**యన నాల్గవయేటనే** పోతన ఖాగవత మనర్గళముగా చదివినట్లు గలదు. మఱియు వారు రచించిన "వేల్పువంద" లో

" అయిదేండ్ల బుడుతడనై యున్న మొదలు న గ్లోరి చదువులెల్ల **దా**ంసిల్లె "

ಅನಿಯು ಆ ಕಿಂದ ಪ್ರವಾನುಂದೆ

"ఆరవయేట నిన్మరయు వెరవుదెల్పి వైచిరి కన్నవా ర్పోచనాకు నా నాటినుండి నే నాడుచు జాడుచుం నీ పేరు చాటుచుంటి నలుకొసల"

అని బాసుకున్నారు. యిలాగే యతనికి ఈత, కు ్స్టీ, సాము, గరిడీలు కూడ బాల్యముననే చేకూరినవట. "(పెపేదిరే |పాక్షన జన్మవిద్యాణ" అను కాళిదాస్ట్రికి "యీ దాసునందే సార్ధక మైనదా" యనిపించును. తన యిరువది నాగ్గవ తప్ప, మిగతా వారికిగల సంగీత సాహిత్య నృత్య వీణావాదనాది [వజ్ఞలన్నియూ స్వయంకృతి జని తములేననియు తెలిముచున్నది. అయితే హిందీ మాట్లాడుటందు వారికీలోగడే చతురత గన్గ్ యుండియు 1901 లో నొక మౌల్వీ సాయమున ఉర్దు,పార్శి, యరబ్బి ఖాషల వ్యాకరణము మ్మాతము వేర్పుకొనెనట. "పకసంథ్రాగాహిత్య'' మాతని కాజన్మఫలం. అట్టి వారికి గురువులు నామమాత్రులే

గదా ? అన్నిటికన్న నీ మహానీయుని జీవితం "సంగీత సాహిత్య నృత్య త్రివేణితీర్హమై కలిమాన వులపాల్ కల్పతరువై విలసిల్లినది. అమరమునీయైన నారదునాటినుండియూ నావిర్భవమై యిప్పట్కి. నానుమాత్రముగ నిలచియున్న "యాధ్యాత్మిక లలితకళా నందేశ" మనదగు నీ "తౌర్యతిక" విధానమునకు రూపు రేఖలుదిద్ది యుద్ధరించిన ఋషి ్ శేస్తులు దాసుగారు. అట్టి మహాశ**్ర** ఆ**యనకు** వత్సరమున విళాఖలో $F.\ A.$ పూర్తిచేయువరకు (అనవరత సూర్యదేవతారాధనా పారీణయైన) మాతృమూ_ర్తి కటాజమున [పా_పించినదట. ఆత డాంగ్ల విద్యాకోవిడు డచ్చునూ రాజకీయో ద్యోగ వాంచితుడుగాక ్యేచ్ఛాజీవితమును గోరు కొన్నట్లు మనకు ద్యోతకమగును.

> పొందుగ నిన్ను బాడ ట కుందప్ప మఱెట్టివృత్తి గొల్పింపకు న തു മെൽക് താന്ത്തി కందళితానంద మూలకంద ముకుండా!

జరం పురమునఁ జేరెన్నికఁగన్న న్యాయవాధి యగు 🔥 జయంతి కామేళము పంతులు గారిని గూర్చి (వాసిన వద్యములు.

> "పొడ వారడుగు_ిు మేల్మి ప సిడి మేను వెదండ అొమ్మ చిక్కని నడుమన్ జడు పెఱుఁగని వాల్లూపులు కడపుట్టులు మా జయంతి కామేశునకున్" **తనెపను దోసిలి తో**డన్ వెను జూడక పంచిపెట్టై వేసారులు కో రిన పారికెల్ల రూకలు

కనలేమెన మా జయంతి కామేళునకున్

అనియొకచో నాతడు బ్రాసుకొనుట్రయే గాక దేవునిటు లాశ్రయంచెను.

మ.చ్చిక నన్ను నీ ముచ్చట ల్జాటనీ లేకున్న మనికి జాలింపనిమ్ము.

ఆని భగవంకుని వేడుచూ ఖాగవత్రశేష్టుడె జన్మసాఫల్య మొనరించు కున్నారు.

కనుకొనే "కింక పింద్రఘటాపుంచానను" లన దగిన తిరుపతి వేంక టేశ్వర కవితల్లఱలు బ్రహ్లోద నారద పరాశర పుండరీకాది ఖాగవతులలో చేర్చ దగిన వృక్తి నారాయణదానుడని "కళ్ళాపపూర్ణ" బీరుదమునకు తగిన యాతడు కూడ యా ధీశాలీయే వని నగ్న సత్యము నుడివిరి.

యే.గాక సంగీత సాహిత్య నృత్యాదులలో నపూర్వ ప్రజ్ఞ వెలయించి అప్టావధాన మొనరించు**ట** 👣 విజయవగర సంస్థాన గజపతులు గ్రామించి వీరిని తమ నంగీత కళాశాలకు ప్రధానాచార్యునిగ కోరు కొనిరి. ఆ పదవిని 🐧 దాసుగారేకదీతగా గౌరవ ్రపథముగ దాదాపు రెండు దశాబ్దములు నిర్వ హించిరి. వారఖలాంద్ర గాయక మహిసభాధ్యతు లుగకూడ నుండి నొకపుడు సెప్పు వడసిరి వారొక మారు కుటుంబముతో కాళీయాత్రచేసి వస్తూ కల క త్రాలో క థాగాన మొనగింప వలసివచ్చుట ఆ నాటి సథకు విశ్వకవి రప్పిదుడు వచ్చుట జరిగినదట. ఇక దేవీకటాతమ పొందిన దానుగారు నరస్వతీ లాస్యం వలె తనకుగల బహుఖాషా చతురత చాటి వదస్యుల మన్నన లందుట్ యోగాక రవికవి బాత్రాలు ప్రభాసములనుకూడ నందగలి గెనట. ఇది ಯಾಂಧುಲಕಂತ ಅತಿಕಯ ಕಾರಣಂ? ಅಂಖಕೆ ಮುಕ మహాక వి విజయనగరమును వర్ణించుచూ

"వేయికిమించుచేయి కను వేదురు రూపు అజాడదాను నా రాయణు పై డిగజ్జియల రవ్వదుమారము రేపెనెద్ది ?"

అనిరి. మఱియొక కవివరుని **హృ**ద్యప**ద్యము** కూడ నొకటి నిట స్పురణకు వచ్చుచున్నది.

ఉం సాహనవాక్కుతో భరతశాడ్ర్ము తరంగ మృదంగ వాహిసీ మోహిని కుల్కుతో భువన మోహనమూ_ర్తి ఛలో_క్తి గాన స న్నాహముతో ధనంధన ఘనంఘన నిన్వన కింకిణీ కళా వ్యూహముతో సఖాజగతి మాపిన ధట్టుడు ఆదిభట్టురా!

ఇలా క్రీవారిగూర్చి పలుకవుల ఖావములు చదువుచున్న కొలది వారి రచనలు వల్లించుచున్న కొలదీ మాన్ దీడితదాన వర్యులనంటి వారాయన చర్మతగానమొనరింప విన్న కొలదీ నాలో దాసుగారిపట్ల కక్తి ఖావావేశము వెల్లి విరిసి నేమనూ అంజలి ఘటించి యొకపుడిటు బాసు కొంటిని.

నీ గంఖీర గళంలు నీ సాగసు వాణిన్ బోలు నీ వాగ్సరిన్ నీ గానామృతవృష్టి నీ రచన నీ నృత్యంలు నీ తీవి నీ భోగంలున్ సరిపోల్చువ్యక్తు లెవరీ భూమండలిన్ కీర్తి మూ ర్తీ! గైకొమ్మినె మన్నమ శృతములన్ 🜓 యాదిళట్టాన్వయా!

దాసుగార్ రచన అవరెంత శ్రాగ్గి చదివిన **వా**రికట్టి యానందవ న గూర్చును పండిత పామర రంజినులై వారి గ్రాంథమలు చిరస్థాయిగా నీలువగల 🔻 లియందున్నవి. పూర్వకవు లందరూ పూజసీయులేగాని "గో స్ట్రపీపాకము" గ కృతులల్లిన జయదేవ పోతనలను _[పత్యేకముగ నుతింతునని వారొక చో దెల్పిరి. అల్లే వారి ననునరించిరికూడ. దాసుగారి సామ్మదిక రూప సౌందర్య నిలాసము - సబట్టిజూడ సీ తాగ్వయంవర సభలో "కన్న వార లెంత ధన్యు**లో'' య**ని వారు రాముని వర్ణించిన తీరు "బిరుసు నీలంపు టుంగరములవలె ముంగురులు ెపెన్నొనటిపై గునిసియ•డ'' అని సావ్మితీ చరి [తలో సత్యవంతుని నుతించిన విధము, మఱికొన్ని ఘట్టములలో సౌందర్య వర్ణనలు చేసిన సందర్భము చూడ తనగూర్చి తానేయిటు దాసుగారు | వాసు కున్నా రాయనిపింపక తప్పదు. శూర్పణఖ రాముని "ఆ నౌరు లా ప్రీను లా నుదు రా ఖౌవు లా చూపు లా చెక్కు" లు అని వర్ణన సేయునపు డాయంద మనక్షట (పత్యత్తమగుదురు. వారి క థా గా న **నా**డిట్రి గేయరూపము దార్చినది.

హారికథా పితామహా ఆదిభట్టాన్వయా సరిగమా• ను**తులగొను** నంగీ**త** రస**మయా** వరమృదుల బహుఖాష ఖాగవత శుభవేష చిరగ రాద్భుతఖాన 🔥 నారాయణ దాన గంఖ్రమైన నీ ళంభోరవంబులో అంభోధులరచేరా అందాల నరవరా సంఖాన్యమైన నీ సర్వళ క్తులకు కుంఖినీశులో మెచ్చి కొలిచి సిరులిచ్చేరా సీ గ్రైక్ దరింపు సీ వొజ్జ కుదిరింపు నీ గాన మాధురి నీ సుఖాపాఝరి మాగించె మఱ్లూత లుర్విపై జెక్కురను ಸಾಗಿಂಕ ನದಿರಿಕಾ ಹೃತ ಯ್ಯಾತಲನು. నీవు పెట్టిన భికు నిజము మాకగు రకు భావమున నిను నిర్పి జాడు లే మా దీవ దీవించి పోవయ్య దివినుండి దగివచ్చి

 $\hbar$ ವಾರ ಮಗದಾ ನಿಜಮು ಮರುವಳು ಮಯ್ಯ.

పురుష మోహనాకారుడగు నాతని నే**నె**ంత మంత్రయా దాస్తుగారి సొమ్మేయనిపించును. వారే వర్ణించిననేమి నింక నెవియో మంచిగుణ మంలాతని కడ మించియె యుండును. కథలలోని మాలించు నపుడు నాకు గల్గిన యనుభూతి యొక లన్ని యూ తానై కషనీయ కళాద్యుతు లీనునక్లా ఆనందమూ గ్రి యకడు. పంచను ఖ

 $ar{k}$

With Best Compliments of:

Phone No- 1531.

THE CITY FINE BINDING WORKS,

PAPER, STATIONERY, PRINTING INKS, STRAW BOARDS AND ACCOUNT BOOKS MANUFACTURERS

Proprietor:

P. S. NARAYANA

166 Main Road, GUNTUR,

 తాళమును ప్రదర్శంచి "పంచముఖేశ్వరు" ఉని "లయబ్రహ్మ" యని నుతులందెను. కళ్లకు గంతలు గట్టి గాధాంధకారంలో నిలబెడితే పదికై స్థానాతెల్ప గల విద్యను వివరించు "దిక్సూచి" యను గ్రం థాన్ని చెకాశారటాయన. తారకుడనే బ్రాహ్మాణుని గాథ నంస్కృతంలో రచించి జర్మనీ పండితుల ప్రశంన అందిరి వారికి ఈ శంక రాచార్యులయందు మిక్కిలి ళ్రేత్తికావ ముండుటచే "వేబ్బమాట" యను భగవ ద్గీతానువాద గ్రంథమును "మొక్కుబడి" యను బుస్నోద మండ్రతానువాదమును శంకరులోకే అంకిత మొనరించిరి, హరికథలలో విజృంభించి గానమున రించుట, నయారముగ నృత్యము సేయుట తేనె చిలుకులవంటి తేట తెలుగు పలుకులాడుట ఆయన కెంతో బ్రీతియట అందుకే

ాగొం తె_త్తి యందముల్ గురియింప నేరని

మోట యది మే దవడ పాట జాడు

మువ్వడి యొయ్యారముగ గుల్క నేరని

దేబ కక్కు ర్తి తై తెక్కలాడు

తేట తెలుగున మంచి తెలుగల్ల జెల్లని

కట్టడి కలగూరగంప బన్ను.

అని విమ్యాంచారు. "అచ్చు చవక య్యే మూడులు మెచ్చుట్ య్యో నహహ యొందుకు కవు లై రి యాధు కులు" అని కూడ కొన్ని గ్రంథ ముల గూర్చి బాధపడిరి. "సావిత్రీ చరిత్ర" స్థితి కీర్తన యుదర్ధనిద్యానముగ చీవరకు రాగము జతవగచుట "జానకీళవధ" మున కీర్తనలకు మేళ కర్త రాగములన్ని ము స్వ* నిద్యానముగ నిమి డించుట, లరితపద ప్రయోగమున గీర్వాణ ఖాషన్ "హరికథామృతము" ను సృజించుట. మొదలగు అతిందియ ప్రభావ ప్రశస్త్రలుగల దాసుగారికి దాసుగారే సాటి. గజ్జెకట్టక క్రైవలెనిలచి కథ చెన్న దాసు నాయన గర్హించారు, "నృత్యము నూరేళ్లాయుష్య" మనియు "నర్తనం భవక్రన" మనియు మారట. వారు పలికెడు వారట. వారు రచించిన ప్రత్యిగంథ మొక యమృత ఖాండ మే యను నట్లు ప్రతి పద రసోదయమై యొప్పుచుండును. మేబుప్రవుల చొప్పున మూడుమారు లచ్చువడి విశ్వ విద్యాలయ పాఠ్యగంథముగ గౌరవమండియున్న "బాటసారి" యను శ్లేమ గ్రంథ మొక రత్మ తోరణ ముగ రాజిలు చున్నది. అందు వర్హాన్ని వర్డిస్తున్న 168 వ పద్యంలో

మింటికి న్మంటికి తరచు మీరవాన దారలను తీగలబిగించి యారవ వడి వీణవాయించు నెరజాణ గాణమాడ్కి నందముల గుప్పిగాలి పాడం దొడంగె.

అని వాస్తారు. ముఖ్యముగ వారి యడగాన రచనలలో నుపమానోప మేయములతో లోకో క్రి ఛలో క్తులతో సుదీర్ఘ వచనము లెన్ని యో పొండు పరచి హరిదానులకు ప్రపంచజ్ఞానము ప్రసాదించిరి. శ్లేమ పద్ధపయోగములుకూడ పెక్కుచోట్లకోకొల్ల లుగ వాసిచూపిరి. ఒక మహాకవి యొదుట ప్రసంగ వళమున నొకచో—

ఎదిరి పట్టున్ జేరు టెట్టు నా **కోడి** పదను కొలంది నా వాల్టూపు వాడి

అని ద్విపదలో ద్వ్యర్ధిగా ఖాను తెలుగులో అంశ్యనియమ్మపానతో వారు పరికిరట. ప్రతి రంగములోనూ నిట్టి యద్వితీయ ప్రతిళ ఖారికిగలి గౌడిదని పెద్దలందురు. తన కరువది యేండ్లు బాటిన పిదప విజయనగర ప్రభువుల కోరిక పై "అమరకవి" యనదగిన " ఉమర్కవి" "రుఖాయతుల" కు అనేక ఖాషానువాద పూర్వక విలక్షణ గ్రంథము నిక దానిని సృజించెను. తాట్విక పేక్ష యయిన 👣 ా ా్ష్ణ పండికుని (పశంసాయుత పరిచయ వాక్య మద్దానికి లభించినది. ఇట్టి గ్రంథ మాంధ మున లేదని యొ పలువురు పండితులనిరి. సాక్స శ్చిమ ఖండములం దనుపమ కవితాశ_క్తిని చ్రదర్శిం చిన చే**క్సుపియ**ర్ కాళిచాసుల చమత్కృతులనేర్చి తెలు**గు సేత నొనర్చిన 🕕** దాసుగారి "నవరస తరం గిణి" యూ నాంధజనుల కమర భూజమువంటిది. మటియు వారి కూలంకష విజ్ఞానమునకు నీదర్శన మనదగు "జాజ్జ్యోతి" (యిప్పట్కి రెండు ఖాగ ములుమాత్ర మచ్చయినవి) ఆ అష్టాదళపురాణసార సంగ్రామా మొక సుధ్యానవం**తి యన**క తస్పదు. అంతియొగాక "లబితానవాౖసం" సంస్కృతమున " తర్కసంగ్రహం " " దళవిధరాగనవతికుసుమ మంజరి " యను నంగీత గ్రంథమును "పురుషార్ధ ನಾಥಕ" ಮನು ಮರ್8ಟಿಯು "ರಾಮವಂ[ದ ಕಹಕಂ" **కాశీశతకమను** రచనలు యింకను "మన్కిమిన్కి" యను నాయు క్వేద గ్రాంథము "శు ద్దాంధ నిఘంటువు '' యింకను అమ్ముదితములైన పెక్కు үగంధములు ~~వా~~రు రచించియుండిరి. ఆ ది**వ్యపురు** షుని అడుగుజాడలనుబట్టి మా హరిచాస లోక మేమాత్ర మనుగమించినను ఆదర్శవంతులై వారు తరించి యితరులను తరింప జేయగల్లుదుము. ఖాగ వశ శబ్దమును గౌరవించిన పా:మగునుము. అణు వులో పరమాణువుగ తీవులలో నుత్కృష్ణజీవియై ದೃಳ್ಯಮಾನ್ನಮ್ಮನ ಯಾ ಜಗತ್ತುನ ಸುದ್ಭವಿಂವಿನ ಶಾಟ సారియై తన జీవితాన్నే గార ఘూ**్డి తమగు** కోనగా చేసుకొని తనమాట పేల్పుమాటగ తన నడక **న**వరసతరంగిణిగ తన పాట **వేదాలబాటగ** తన కవిత యమరకవితగ, జాతిమానవులకు వెల్లు జూపు జగజ్జ్యోతిగ కారకమం(తముగ తపశ్శారిగ వేదపారాయణుడైన నారాయణుగ ఆయన ధన్యజీవి. మరుపురాని మనీషి. ఆయామర మూ ర్తి కిదే నా హృదయ సుమాంజరి.

మైసూరు రాజదంపతులు "పాడు" మన దాసుగా రాశువుగ రచించి పాడిన శ్లోక పద్యములు.

"వాణి విలాసాడి చకోర చందం సౌజన్య సంతాన విభూతి సాందం స్వచ్ఛంద కార్యేషు సదా వ్యతందం పాయా చ్ఛివే శ్యామధరాధిమెందం!"

నన్నని మబ్బులో మెలఁగు చందురుపోల్కి మొగఁబు, పెన్వలం జిన్నగ ద్రుళ్ళు బేడిసలఁ జీరు కనుంగవ చూపు చాపలో జెన్నలరార గల్మిచెలి చెల్వగు రాణియు, పట్టు గద్దియన్ జెన్నునిబోలు ళ్యామదొర నించుత కోరిక తల్లిదండు)లై.

"ఆధునికయుగంలొ ఆచ్చతెనుగు కవితకు పితామహుడు"

<u>— శ్రీ</u>నిడదవోలు వెంకట**రాఫ**

అజ్జాడాదిభట్ల వారిని హారిక థాపితామహులుగా ఆంధ్రలోకంలో ఆజాలగోపాలమూ ఎరుగుదురు. కాని చదువుకొన్న వారిలోనై నా ముఖ్యంగా ఆంధ్ర భాపా వాఙ్మయ చర్మికకారులైనా, వారు అచ్చ తెనుగు కవిత్వానికి కూడా అధునాతన యుగంలో పితామహులని యొరుగరు. ఈ శరజయంతుృశ్మవ సందర్భములో వారి అచ్చ తెనుగు రచనా విశేషాలను వెల్లడించుచున్నాను.

· తెలుగుళాపు తత్సమము, తదృవము, దేశ్యము, గామ్యము అని నాల్లు వర్గాలుగా విభాగింపబడ్డది. శీనిలో తక్భవదేశ్యాలు అచ్చ తెనుగు అని వాడుకం హానిలో గాస్యుము గ్రంథములలో బహిష్కృత మొనది. కాబట్టి తక్కిని మూడింటితో గ్రంథరచన సాగింది—కేవామూ తత్సమములో బ్రాసినా, కేవలము తర్భవదేశ్యాలలో (రాసినా (ప**జా సామా** న్యమునకు. అవగాహనకాదు కాబట్టి పూర్యకవులు ైపై మూడువిఖాగాలను సమ్పేళనముచేసి కావ్యములు రచించేరు. |కీ ళ. 18 వ ళతాబ్దిలో పొన్నికంటి తెలగనార్యడనే కవి యయాతి చర్మిత అనే అచ్చ తెనుగు కాహ్యం | పథమంగా తెలుగులో | వాసేడు. కూ చిమంచి తిమ్మకవి ఆతని ననుసరించి అచ్చ తెన గు రామాయణమూ, నీలాసుందరీ పరిణ రుమూ రచి యించియున్నాడు, 19 వ శశాబ్ది చివరి ఓశలో కందుకూరివారు, కుద్దాంద్ర నిర్మోష్ట్య నిర్వచన రచ నలు సాగించేరు. ఈ ఇరవయ్యా, శాతాబ్దిలో ఆదిళట్ల వారు అచ్చతెనుగును చేపట్టి తనకు పూర్వులవలె ఒక పద్యగచనయేగాక గద్యరచనకూడా చేసేరు. ఇదే వీరిలో విశిష్ట్ర ఈ శతాబ్దిలోనే పోతా ప్రగడ కృష్ణమూ_ర్తిగారు అచ్చతెనుగు రచనలు చేసేరు. కాని వస్తుపైవిధ్యంలోగాని, పైశాల్యంలోగాని వారు నారాయణదాసుగారితో సాటిరారు,

ఆదిళట్ల వారి అచ్చ తెనుగు రచనలలో కొన్ని ముఖ్యలకుడాములను మనము గమనింపవచ్చును. పూర్వక వులవలె కేవలము సంస్కృత పదములకు, సమాసములకు తెనుగు పదములు సృష్టించి, చానిని కృతక ముగా చేయకుండుట.

ఉదా: ఫణి జాటుడగ్లు శివునికి "తాగచాగుడు రాగ్మహిగులిడెడు మిోడ."

- 2. తర్భవ పదములను విశేషముగా వాడక దేశ్య పదములనే వాడుట.....
- 8. దేశీయములని ప్రాచీనమైన, శివకవి ప్రయు క్రములైన ద్రవిడ, కన్నడ సమ్మిక్ర పదములు వాడకుండుట——
- 4 సందర్భామసారముగా కొన్ని సంస్కృతపదము లకు-అచ్చతెనుగు పదములు గెల్పించుట. ఉదా: సంక్రీక్తన-వినుకలి-లయ-మీటు----
- ర తశ్చమఖాషలోని గంభీరార్డ్రమును-అచ్చ తెనుగు పదములలోనికి సాధ్యమైనంతదనుక తెచ్చుటకు బ్రామత్నించుట......

మొట్టమొద**ట వీరు, జయంతి కామేళం పంశులు** ాగారి నీర్యాణ సమయంలో అచ్చతెనుగు వడ్యాలు చెప్పారు—అవి యీవరకు వ్యాప్తిలో లేనందున వాని నన్నింటిని ఉదహరించుచున్నాను.

- క. ఎరుక స్వేలపు కొలుపున బరుపురులను నీవిపట్ల బంటుతనమునన్ సరి కాదెవ్వం డైనను గురువతనంబన జయంతి కామేశునకున్.
- క. పొడవారడుగులు మేర్మి ప సిడిమేను వెదందరొమ్ము చిక్కని నడుమున్ ఆడు పెరుగని వాల్చూపులు కడపుట్టులు మా జయంతి కామేశునకున్.
- క. తన పెనుధోనిలి కొలడిని పెనుజూపక పంచిపెటై పేపేలును కో రినవాంధి కెల్లరూకలు కనలేమైన మా జయంతి కాపోశునకున్
- క. కుడిచి కుడిపించె కోర్కులు గడించె వేవేలు మాటకారి మగండే కడనైన నె_శ్తి చూపడు కడగలదే మా జయంతి కామేశునకున్.
- క. పుట్టె వెలనాటి పారుల గట్టెను పే రీపపట్ట కడియము కేలన్ గట్టెక్కె నలువదేటన్ కట్టడ్డా మా జయంతి కామేశునకున్.

ఇని ్రీ. ళ. 1884 లో రచించేరు. ఆవెనుక ఆచ్చతెనుగులో గ్రంథ రచనయోగాని ప్రాస్తావిక రచనలు చేయలేమ-ఆ గ్రంథాలు రెండు విధాలు:-

1. అనువాదాలు, 2. స్వతంత్ర రచనలు, అను వాదాలతో లలితా సహ్మాస్త్ర నామములు—ఒమకు ఖయ్యామునకు తప్ప తక్కిన వాని కన్నింటికి అచ్చ తెల్గు పేరులే పీరుంచినారు.

వానిలో మొదటిది: — మొక్కుబడి — ఋ^క్సం గ్రామం.

ఇందు బుగ్వేదమునుండి వీరు మూడువందల ఋక్కుల నేర్చి వానికి తెలుగులో మాత్రాచ్చంద స్సులను గ్రహించి గేయరూపమున గచియించిరి. మచ్చన కొక పద్యము—ఇందునిచే రాజసుల యొద్దకు పంపబడిన రాయకారి "సరమ'' అను కుక్క నుద్దేశించి పలుకుట.

ముద్దుపల్కులగూర్పు ముత్యాల సరమ సిరిగలడాన వచ్చితె మింటనుండి కఱకు కైదుపు సొమ్ము గండ్ర లన్నమ్ము గెలువక పొమ్మ లంకించి పోదరమ

2. పేల్పుమాట — భగవద్దీత. భగవద్దీత మంజరు లలో వాసి, (శ్రీ గుకగుల కంకిత మీయుబడినది.

Grams: BILDWARE.

Phone: 32718.

HUSSAIN ABBAS & COMPANY

DEALERS IN IRON, HARDWARE, PIPE, PIPE FITTINGS AND METAL ETC.

Branch :--

18/42, Rasool BAzar, KURNOOL. (A. P.)

1/43, Venkatachala Mudali Street, MADRAS-3.

8. వెన్నుని పేయి పేర్ల వినుకలి, విష్ణు సహ్మాస నామ సంకీ రైనము, ఇది విస్టు సహ్మాననామ ఖాష్య మునకు తెలిగింపు. ఇవి ముద్ది కాలు.

4. లిలా సహ్మాసనామములు___

ఇదియును నచ్చ తెలుగు కృతియే...అముదితం. ై యనువాదాలన్ని సంస్కృతమునుండి చేయబడి నవి. ఇక యింగ్లీ షునుండి చేయబడిన డికొకటిగలదు -అది నూరంటి-ఇది ఆంగ్లేయఖాషలోని (aesop's fables) నుండి మారుకథలను సేకరించి, చిన్న పిల్లలు చడవుకొనుట కచ్చతెనుగు గీతపద్దెములలో [వాసిరి. రెడుపాదములలో నీతియు, రెండు పాద ములలో దృష్టాంతము గలిగియుండును. ఇది వీరేళ లింగంపంతులుగారి ఖాషాంతరీకరణముకన్న ముందే యైనను, ఆది ముందు ముబ్రికమగుటచే వారి గ్రాంథము వెనుక దీనికి ప్యాప్తిలేకపోయెను.

ఒమరు ఖయ్యాము...ఆదిళట్ల వారి అచ్చ తెనుగు కృతులలో మకుటాయమానమైనది. ఇది విజయ నగర మహారాణి 🜓 లిత కుమారీదేవిగారి ్రపోత్సాహామున రచిత్తమైనది ఇది పార్నీ మూల ముతో, ఇంగ్లీషు ఫిడ్జెనాలు—అనువాదను లకో ఒక [పక్క ముట్టింపబడినది. వేరొక్షపక్క వీరి సంస్కృ **శాను వా**దన్నను, ఆచ్చతెలు**గు** వద్దెములును గలవు. ఒకొండ్ర్ చోట, మూ ములోని యర్ధము విశద ముగా నుండడానికి రెండు మూడు పద్యాలు రచించారు. ఇందు కందములు, ఆటవెలదులు, తేట గీతములు గలవు. దీనికి సంస్కృతమంన సుబ్రభాత మని, తెలుగున మేలుకొలుపు అని పేరుంచింి. మచ్చునకు కొన్ని పద్యముల నుదాహరించు జెట్టి క్రిమదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాసుగారు. చున్నాను----

క. మెలకువగనుమీ! యదె **తూ**

ಕಾಗಿ ಪಗಟಿ ನೆಲು ಭು ಮೆ డలయాదల కొండవిడి మొవల డవిలించెన్.

- క. జరిగిన పన్కై వగవకు నరుదుగ నీకోరుకొన్న హియి కుడుపు మూ పిరిపులు గౌగిరిన నీ కది దొరకదు మరి మిగుల తనివితోడ న్యమమా.
- ఆ. వె. కోరుకొన్న కెంపుకోపు గంగాళముల్ သာမည္က ဘာဂ စီမ ု ဘာဇ యీవు నేను వేడ్క నెనయ గల్గిన పాడు తోడనీడుకాదు దొరలమేడ.
- క. మొదలే తుద, తుదయే మొద වಿದಿ ಮುದ වಿದಿ ಹುದಿ ಯನಿ ಹುವಡರುಂಗದರಂಪ್ పదపడి నిండిన చదలున విదల్ కదల్ పొదలు దినుసువేరగు ెటెట్టుల్ ?

ఒమరు ఖయ్యాను— ఖాషాంతరీక క_ర్తలలో వీరి విశిష్టత యేమనగా వీరు పారసీఖాష యిరువదేండ్లు పఠించి దీనిని రచించిరి, ఈ ఒమరు ఖయ్యామ్లను గూర్చి ఆంగ్లఖాషా మహో పాధ్యాయులగు కి. శే. డాక్టరు బురా శేషగిరిరావుగారు నవ్యసాహిత్య పరిచత్తు ఆరవ వార్షి కోళ్ళవము అధ్యమోపన్యాస మున నిట్లు (వాసికి...

" తత్సమములు వదలి కేవలం తద్భవచేశ్యముల తోడనే శుద్దాం(ధ గ్రంథములు ఇవాసిన పాండితీ థనులు కలరు. ఇంతకుమించిన కు $\frac{\hbar}{2}$ పని తద్భవము లనుకూడ తీసినేసి కేవలము దేశ్యముతోనే కావ్య కల్పనచేయుట. ఈ అశి మానుష్టున పనిచేసిన సంగీత సాహిత్యములలో పండిపోయిన ఆట పాట్ మాటలమేటి. ఆయన ఒమరు ఖయ్యాం తెలుగునేత ర్పలరారె మినుకుమినుకు లడుగంట దొడం గెన్ లోనిది. |పఖ్యాతమైన కేవల ' దేశి తెలుగు ' ఖాష స్వతం తముగా కావ్యకిల్పనకు చాలినదని ఋఱవు చేసి తెనుగుదననుు స్వాతం త్యమును బ్రస్టీమీద సహాలు దేసి సిలిపినది-ఇందుకు మనమం తా ఆ మహా పండితునికి కృతజ్ఞాలముగా నుండవాసినదే.....

- # స్థ తం త్ర చనలు # —
- 1. గౌరమ్మ పెండ్లి : ఇది అచ్చత్వుగులో రచిత మైన గిరిజా కల్యాణము—హరికథ.
- 2. వేల్పువంద: ఇది సింహాచల నరసింహాస్వామిపై చెప్పిన యాచ్చ కెనుగు శతకము.

" రెంట్ తాగుడు గొంగ గట్టిల్లు వేల్ప " అని మకుటము—

రెంట జాగుడు-అనగా పనుగు. దానికి గొంగ సింహాము.....

ఆ గొంగ గట్టిల్లు—సింహిచలము. అందలి వేల్పు నరిసింహస్వామి.

అచ్చతెలుగు పల్కుబడి—అచ్చతెలుగు తీయ దనము తేటదనము దెలుపు గీతకృతి—నీరి యచ్చ తెలుగు కృతులలో పద్య ఎలు లెక్కించిన—నీరికి ముందుగాని తరువాతగాని యింత అచ్చతెడుగు వాజ్మయ మ సృష్టించిన వారులేరు. అచ్చతెరుగు వచన—రచన ఆంధ్ర వాజ్మయమున తెలత అచ్చ తెరుగున వ్యానములను చాసినవారు నీరే.

1. నా యొరుక - ... 2 మాట కారి లయకాడు... అనునవి నచ్చుతెలుగు వ్యాసములు పేరు ఒమరు

ఖయ్యామునకు ౖవాసిన పీఠిక, వీరి అచ్చ తెనుగు రచనా వైశాబ్యానికి మచ్చుతునక—

"అంద రేయేతెగలకు మెదనీ, మరి యేనాటుల నెంకొనువారు కానీ లేనిపోని పాజదువుల చిక్కుకోరి తగుల్పుకొనక, మేరసురిన సొమ్ము నిండ్లు వాకిళ్లు మిద్దెలు మేడలకున్ గల్ల మెప్పుల కై ఊరకే తంటాలుపడక మూన్నాళ్ళ మంచ్చట బడుకును మిన్ను మన్నుల బన్నిన పేల్పెట్లు నడుపునో యోగ్మితో నీయకొని నిండుతనిపితో నుసురు నిలిపి కొంచెము నత్తుక నీజాలినంత నగం రొట్టియ దించు దనువాచిన మంచి తెలిపితేటల గల చెళ్ళకున్ పేల్పు నెల్ల కృషు గొల్బుటకు తప్ప నీ బతుకు నంగోంర దగిన చెద్దియుం గానరాదు....."

ఇది మొత్తముపై నీయల్లికయందరి దర్వు లన్నియు న్యాగుగ జారసి మాట తెలిపి యాట పాట మాట మీటల గడిదేరిన మేటి చడువరి మాట కారి లయకాడు తీసికొనగల్లిన నిగ్గు.

ఆదిళట్ల వారి కచ్చ తెనుంగునం దెంత మక్కు వయో యా క్రింది వారి పద్యమును శెలిపి, యో వ్యారము ముగించుచున్నాను.

ఆ. వే. మొలక లేతదనము తలిరుల నవకంబు మొగ్గ సోగదనము పూవు తావి తేనె తీయదనము తెగ్గునకే కాక పరుమ నంస్కృతాఖ్య శామ కోది ?

హరికథా పితామహుని శతజయంతి

(1964 ఆగమ్టు 80, ఆదివారం ఆంగ్రభ్మ నుండి)

ఒకటి రెండు విద్యలలో అసమానులుగా పాటించదగినవా రుండవచ్చు. కాని, ఏక కాలంలో, ఆనేక విద్యలతో, ఆనేక కళలలో ఆరితేరి అన్నిటా సమధిక | పజ్ఞావంతుడుగా, సకల కళానిధిగా పరిగ ణించదగినవ్య్హకి అరుదుగా మాత్రమే స్థ్రప్తన్నాడు.

ళతజయంతి మహోత్సవ సంద**ర్భంగా** నేడు မင်္ဂနာမ္က ဘာတာလက္မထားက မဘ္သတာသည္သာန မမ္မီ మహావ్య కి అనడానికి సందేహంలేదు.

ఒక స్పుడీ హారిక థా పితామహుడు తనను గురించి తానే నుడిపినట్టు... '' ఆడనేర్చిన వాడు పాడ నేరడు. పాడసేగ్స్ నవాడు ఆడజాలడు. ఆడుచు పాడనేర్చినవాడు అన్ని చదువు సందెల నారితేరి, నిరంకుశుడేగాక, స్పుర్మదాపీ, సుంధరాకారుడు పండితులు మెచ్చునట్లుగా కవనమల్ల లేడు. ''

ెర్వేదము ఇన్ని టిలో ఇంతటి వాడు లేడనిపించు కొనడం ఎందరికి సాధ్యం ? సంస్కృతము, హిందీ, - ఆంగ్లము, ఆంద్రము (అచ్చ తెను**గు సహ్క్)**, **ఉరుదు,** పారసీకము ఇన్ని ఖాషలలో పండితులుగా పరిగ ణించదగిన ఖాషావే ఈ లెంద రుంటారు ?

ఇందులో మరొక విశేషం. సర్వతోముఖమైన మనం సంస్థరిస్తున్న యళళ్ళరీరుడు (\$)మదజ్జాడ ఈ పాండిత్యమం $oldsymbol{e}$ నారాయణ $oldsymbol{a}$ ల్లాము ప్రయం కృషిచే సాధించిందేగాని, గురుముఖతా అర్య సించింది కాదు. అన్ని కళలూ, అన్ని విద్యలూ వాటంతట అవే (₹) దాసుగారిని వలచి వచ్చినవి. ఇది అపూర్వ విషయం.

> సంగీత సాహిత్యాలలో సహజ పండితుడూ, (శి) నారాయణదాసు.

పేదాంతము, వ్యాకరణము, జ్యోతిషము, ఆయు బడిన $(\red{b})$ దానుగారి నిర్జీవ చిబ్రాలే ఆ**యన**

With Best Compliments of:

Telegrams: "CHATRAPRTI"

Telephone Nos. 230, 230-A

P. Ch. SUBBAIAH

PAPER & STATIONERY MERCHANT, SHIVAJI BUILDING, Wo. 1, MAIN ROAD, GUNTUR-1,

Proprietor:

SHIVAJI POWER PRINFERS (Regd.)

Printing Section,

SHIVAJI BINDING WORKS (Regd.)

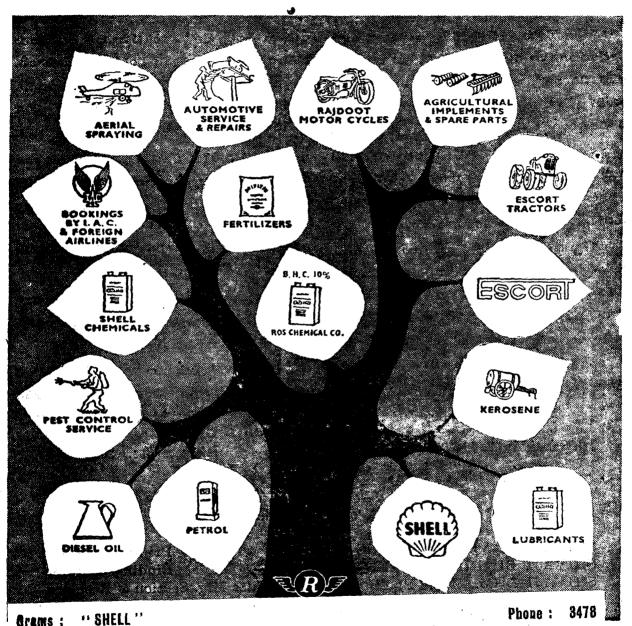
Binding Section.

SHIVAJI & Co., (Regd P) PHONE No. 230 A

Cards & Files Mfg. Section & Residere

SHIVAJI BUILDING No. 2 Clotn Bazaar, GUNTUR.

RAOSONS AGENTS & DISTRIBUTORS

Offices & Associates at: MADRAS, ONGOLE, CHIRALA. BAPATLA, GUNTUR,

RAJAHMUNDRY, & VISAKHAPATNAM.

P. B. No. 305: VIJAYAWADA-2 (Andhra Pradesh, India)

హారే రామ హారే రావు హారే కృష్ణ హారే కృష్ణ

రామ రామ హారే హారే కృష్ణ కృష్ణ హారే హారే

త్రీ హరేరావు భజన భక్త సమాజము

స్థాపితము : (1962 రిజిప్టర్డ్)

సంస్థావకులు ; అధ్యమాలు : ఆక్రలంకము వేంకటరమణాచార్యులు

కార్యదర్శి: కపిలవాయి సుబ్బారావు

🖈 ಆ ಕ್ಷಯ ಮು ಲು 🖈

- (1) భగవన్నా మమసామ, అన్న దాన మహిమలను గురించి విశేషముగా బ్రహారముచేయుట.
- (2) [పతి యేకాదశికి పకాహము ద్వాదశినాడు బీదలకు జావ సంతర్భణ భ క్షుల K^0 [త శామములతో సహ్మాననామ పూజలు.
- (8) నిత్యము 7 గం။ మొదలు 10 గంటల వరకు నామ సంక్రీర్డన తెల్ల వారుఝామున 4 గం॥ నుండి 5 గం॥ వరకు నగర సంక్రీర్డన, మధ్యాన్నాన్లు 8 గం॥ నుండి 5 గం॥ వరకు పురాణ కాలకేజపము.

్రపతి సంవత్సరము కా_్రీకమానము నెలరోజులు మహాపండితుల నాహ్వానించి భగవ న్నామ మహిమలను గురించియు, భ_క్తిని గురించియు ఉపన్యాసము లిప్పించుట, నిత్యము సుమారు 60 మందికి అన్న దానము.

హారేరామనామము సంకీర్తనము. బుట్టకథ హిజ్మాష్ట్ వాయిస్ వారిచే రికార్డ్ చే μ ంచడమైగది. అన్ని పాపులయందు మైట్లు దొరకును. పగమపవిత్రమైన యీ హారేరామ పేటలమును భక్తులెల్లరూ సందర్శించి నామ సంకీర్తనలో పాల్గొన వలసినదిగా కోరుచున్నాము.

రాటు : రాజమండి నుండి $(19 \ {
m line})$ కోరుకొండ బస్సులు కలవు.

వి వ ర ముు ల కు

• శ్రీ హరేరావు **కుజన భ**క్త స**వూజవుు** వారేరామనగర్ – క్రోరుకొండ రాజమండి తాటాకా (తూ။ గో။ జిల్లా.) న్నప్పడు, ఇక నిజరూపం చూచి ముగ్గులు కానివా రుంటారా ?

ేజేనద త్రమేన గంభీర కంతారావ **మాయన** జన్మస్వత్వము. అందుచేతనే, ఆరోజులలో మైసూరు మహీರాజంతటివాడు (👣 ನಾರಾಯಣದಾನುಗಾರಿ గా। తాన్ని ఫోనో గాముద్వారా రికార్డు చేయించు కుని తరుచు వినేవాడట!

కొమ్ములు తిరిగిన విద్వాంసుల కన్నెక్ర చేయ జాలిన పాండిత్యం, నటరాజును తెలపింప జేయు నాట్యవిన్యానం, నవరసస్పూర్డిగల కథాకథన నైపుణ్యం, కడుపులు చెక్కలయ్యేటట్టు సఖానదు లను నవ్వించగల వాక్చాతుర్యం, అన్ని టినిమించిన ఆత్మవిశ్వాసం ఇట్టి అపూర్వగుణసంప త్తితో సుమారు అర్ధశాబ్దానికి పైగా యావదాం|ధదేశంలోనే ూడు, యావద్ద ఉణఖారతంలో నే 📢 నారాయణ దాసుగారు " ఆడినది ఆట, పాడినది పాట" గా జీవితాన్ని గడిపారనడంలో ఆతిశయో కిలేదు.

హారికథ చెప్పడంలో 📢 నారాయణదాసును **మించినవా డిదివరకు పు**ట్టలేదు. ఇక **ముందు** పుట్ట

మాహానాకారాన్ని మనకు సాజాత్కరింప జేస్తు గలడన్నది అనుమానమే, ఇది సార్వే సర్వృతా అంగీకరించిన ఔషయం.

> ఇదిగాక, సంగీతంలో స్వరకల్పనలో ఈయన దౌక విలతుణ్మన జూణి. ఇతరులను ఈయన సుతరాము అనుకరించే వాడుకాడు. ఇతరులు ఈయనను అనుకరించడానికి కూడా అలవికాదు. దడి.ణదేళ మార్గంగికులలో | పసిద్ధుడైన | మూ_ర్జిళ్ళ అంతటి వానిచే చేకులె త్తి నమస్మ-రింప జేసినది లయలో (శి) నారాయణ**దాసుగా**రికి గల (పజ్ఞావిశేషం.

> ఇట్టి నకల కళా విశారదునకు, ఇట్టి వర్మపసాదు నకు, ఇట్టి పుంభావ సరస్పతికి శతవార్షిక జయంతి సందర్భంగా యావదాం| ఫజాతి జోహారు లర్సిం చడం సర్వస్తమంజనం.

> ్శీ) నారాయణదాసుగారి అము|దిత |గంఖా లను సేకరించి వానిని పునర్మ్ముదించడం అకాడమీల పవ్మిత ధర్మం.

A. P. C. S. T. No. 1152 D. 4-9-61.

C. S. T. NO D 8-9-61.

Phone No. 518.

Sree Ramaehandra Cyele Stores

Proprietor: P. RAMI-REDDY

MAIN ROAD. RAJAHMUNDRY -.

Regular Suppliers to M/S. I. L T. D. Co STAFF CO OPERATIVE BANK Ltd CHIRALA

ఆంధ్ర సంగీత, సాహిత్య వియున్షండలాన్ని ధగద్ధగితంచేసిన ధృవతార

— శ్రీ మావిుడిపూడి వెంకటరంగయ్య

నారాయణదానుగారితో కొంచెముగనో గొప్ప గనో పరిచయముగల నావంటివారికి, వారిలో కను పించిన బ్రహనలకుణము వారి అత్మవిళ్ళాసము. రైవంచములో తాను స్వయంకృషిచే సాధించజాలని విద్య ఎట్టిదీ లేదను ధీమాతో వారు జీవితయాత్రను సాగించినారు. ఇట్టి విళ్ళాసము వారికి కుదురుటకు పోతనమహాకవి పాండిత్యమువలె వారిది కూడా సహజపాండిశ్య మగుటయే కారణము. జన్మతః శ_క్తిసామర్థ్యములు కలవారు మాత్రమే బ్రతిఖా వంతులు కాగలరన ఓ వారినమ్మక ము. దీనినిగురించి పదేపదే వారు మిత్రమలతో బ్రస్తావించుచుండువారు.

ారు గురుముఖమన పవిస్తానూ నేర్చుకొన లేదు. అట్లు నేర్చుకొనుట స్వీయ బ్రత్తికకు ఆటం కము కలిగించుననియు, అట్లు నేర్చుకొన్న వారు "పాచదువుల బిక్క-పెట్టి గ్రుడైద్దు చేలబడునట్లు" బ్రవ్రం చువారనియు వారు ఖానించిరి. వారి గాంథములన్ని టిలో అత్యంత హృదయ రంజకమగు యథాన్థ రామాయణములో "నవాజ పాండిత్య విల్లాన నారాయణమాలో "నవాజ పాండిత్య మిల్లన హారాయణమాలో "నవాజ పాండిత్య మిల్లన హారాయణమాలో అనియు, అంబరీమ చరిత్రములో "నవాజపాండి స్వమన గావ్యనరణి జేసి యెల్లర హితము గోరెద నేకదంత నేను అనియు చెప్పిరి కర్యాట హిందుస్థానీ బాణీల రెండింటినీ నమన్వమించి, నరికొత్త ఫక్కీని అద్భుత సంగీత బ్రవర్యనము మైసూరు సంస్థానమునందు వారు గావించినపుడు మహారాణి సహితముగ ఆలకించి, "మీ రెక్కడ నంగీతము నేర్చుకొంటిరి? అని ప్రశ్నిం పగా,'"నా సంగీత సాహిత్యములు సహజ పాండి త్యమేకాని యొకరివద్ద నేర్చుకొన్నవి కావు" అని జవాబు చెప్పిరి.

వారు అన[్]వదించిన ఉమరుక య్యాము పీఠిక లో "೯,೩) ತಾಗುಲ ಬುಟ್ಟುಕತ್ ನೆ ಯಪ್ನಿನ **ತಶ್ವಿತೆಟ** లతో నొరులవద్ద నేర్చుకొనక యే. పేల్పనుండి నాటు మాటల జెక్టు కబ్బము లబ్లి పిన్న పెద్దల న్మెప్పించ" గరిగినట్లు వాసినారు. ఉమరుకయ్యాము కూడా "తన పుట్టు తెల్వితేటలనెల్ల బడిచదువుల నారితోందిన" వాడగుటచేత దాసుగారి _[పళంనకు పాంత్రు డ య్యాను. ఇటువంటి సహజ పాండిత్యసాధనమున వాగు సంగీత**ము, సాహి**త్యము, నాట్య**ము,** పా[తాభినయము, కవిత్వము, వేదాంతము, వ్యాకర ణము, జ్యోతిషము. ఆయు ర్వేదము మొదలయిన విద్యలయందును, సంస్కృశము, ఆంగ్రము, హిందీ, ఉగ్గు, పారసీకము, అరశ్బీ ఖాషలందును అసమాన మైన పాండి స్వమును సంపాదించిరి**. బా**ల్య**మందు** వారికి కుదిరిన ఆశ్మవిశ్వానము ఈ కారణ**మున** సార్ధకమయ్యేను.

ఈ సార్థకమునే వారు యథాస్థ్ల రామాయణ పీఠికయందు సుస్పష్టముగా పేర్కొన్నారు. ఆదర్శ భాగవతో త్తమని కుండదగ్గ సుగుణము అన్నియు తనకు ఉన్నట్లు స్ఫురింపచేయుచు ఈ వాక్యముల రచించెను. " సహజ సంగీత సాహిత్య బ్రతిభాలం కృతుడయి, క్రోత్రియ కుటుంబములో జన్మించి

యైదేండ్ల వయసులోపునుండియు. నాడినదాట పాడినది పాటగా నేకసంతాగాహియై. 🛎 గదేక సహ్మాసవిధాల ప్రజ్ఞాధుకంధరుడై, యాశేష దేవ దేశ్య ఖాషా విశేష పాండిత్య వైథపోపేత చతు ్విధానపద్య గద్య పద్య గేయ పబంధ రాజముల స్వతం తముగా శరవేగమున గొంగ్డ్లో కల్పనము బన్ని, యపూర్వ చతు్విధాఖిన ను చాతుర్చన గంఖీర మధుర త్రిస్థాయి గమక రాగరూపా కలాప వైపుణ నొండల న్యామ (మోగించు సుస్మీ గ్ల దేవ ద_త శంఖారావ రమకంఠ్వర మూ_్రీభూత నవ ನವರಸನ್ಸ್ಪು $\underline{\delta}$ $\underline{\underline{\omega}}$, ಸಮ $\underline{\delta}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ $\underline{\underline{\varepsilon}}$ కారుడై, దినదిన బ్రవర్థమాన యళన్సంపూర్ణ దళ ದಿಗಂತರು $\overline{a}$ .... $\overline{s}$ ಪಲ $\overline{a}$ ದಿಕ ಜಿವನaು $\underline{e}$ ಸ್ಬರ κ ು $\underline{a}$ దాదరించి పరుల దరింపజేయు విష్ణు ఖాగవతో త్ర ముడి జగమున నలరారుట మిక్కివి యరుదు " అని చెప్పినారు. ఇందులో స్టళ క్రిచే తాము ఆర్టించిన విద్యలన్నియు బ్రహింసింహబ**ినవి వారి** ర్థాజ్ఞ అంతయు సహాజమని వివరించబడినవి.

ఇంతటి అత్మనిళ్ళాసము వారికి ఉండు ఏచేత నే వారు వారి రచనలు, హరికథలను ధనార్జనమునకు గాక ఆశ్మనంతృ ప్రేకొరకును, యళోభివృద్ధికొరకును సాగించెను. జీవితమును సుఖముగ గడుపుటకు రాజాక్రయము అవసరము లేదను ఖావముతోడను అట్టి అత్రయము తన స్వాతండ్ర్యమునకు భంగకర మగునన్న కారణమునను మైసూరు మహోరాజా వారు ఇచ్చెదనన్న ఉద్యోగమును నీరాకరించెను. ఇందులో కూడ వీరికిని "పురంబులు వాహనంబులు సొమ్ములు గొన్ని పుచ్చుకొని చొక్కిశరీరమువాసి కాలుచే సమ్మెట వాటులంబడు" టకు ఇచ్చగించని పోతన మహోకవితో కొంతవరకు పోల్చడగి యున్నారు. ఇద్దరూ వరము ఖాగవళో త్రములు. క_క్రియే మోకుసాధనమని విశ్వసించిన వారు. పోతన ఖాగవత గ్రంధముద్వారా ఆంద్రజనావళికి క్రి క్రిపెటోధము గావించిరి. దాసుగారు వారి హరికథల ద్వారా అట్టి పనినే చేసిరి. పీరిద్దరి పరమార్ధము ఒక్కచేట. దాసుగారు మొదట చదినిన గ్రంథము. మొదట సంపాదించిన గ్రంథం ఖాగవతమే. వాను దానిని ఖాల్యములోనే దు కాణదారునివద్దనుండి సొమ్మిచ్చిగాక, తన మధుర గానమును వినిపించి సంపాదించినారట. తాను గడించిన విద్యలను ధనార్జనకై విని యోగించుట పావకారణముగునని ఖావించి అట్లు చేయువారిని గట్టిగా నిరసించిరి. వారి గౌరమ్మ పెళ్ళిలో "దుడ్డుకై పాడిన దేడ్పుకాని పాటయగునా-పొట్టకక్కూ.__రి స్టైప్పినదేదో మొద్దగాని నిక్కపు చదువగునా ?" అని ప్రశ్నించినారు.

దాసుగారు తన సహజ పాండిత్యము మ్రకంసే సీయమని పలుమారు చెప్పుచుండ, వారిని విమర్శిం చిన పండితు లనేకులు అది అహాంభావ సూచామని వారిని నిందించుచు వచ్చిరి. దాసుగారు మహి రాజులనుండియు, వారి హరిక థామృతమును పానముచేసిన సామాన్య గ్రవజలనుండియు ఎన్ని యో మెప్పూలు, ప్రశంసలు. బహుమానములు సంపాదించిరి.

కానీ వారి సమకాలికులగు విద్వాంసులు వారి ైమేమ్యమును గుర్తించుట కంగీకరించైంది. గురు ముఖమున సంపాదించని పాండిత్యము లోతులేక మై మెరుగుపూతలతో కూడుకొన్నట్టిదనియు,ఎందు లోను దానుగారికి సంపూర్ణ పరిజ్ఞానము లేదనియు వారిలో కొందరు విమర్శించుచుండువారు. "కొలువుకూటముల న్మది విళవిళ యన కాడి యాడుచుండు" తన్ను ఈ విధముగ విమర్శించు

జారి విషయమై ఉమరుకయ్యాము పీఠికలో దాసు గారు బాసిన జాక్యములు గమనార్థములు. ఉమరుక య్యాము యొక్క బ్రతిళను గ్రాహించ లేని వా ెరెందరో అతని కవిత్వముకు ఖండించుచుండిన స్టేప ఆం|ధదేశమండలి పండితులు తన రచనలను ఖండించు చుండిరని దాసుగారు ఖావించిరి. విమర్శకుడు కవి యంతటివాడయినప్పుడు విమర్శించ అర్హ్ముడగును. **కాని ఆట్టి వి**మ^{న్}శకులు _[పపంచమందుండుట అరుదు. ఉమరుకయ్యాము చదచరి, మాటకారి, లయకాడు. "ఆట పాట మాట చదువలన్నేననేల **నిండుకొల్వుల మ**రపించు మాటకారి లయకాని మంచి చెడ్డలను హెచ్చు శగ్గల న్వివరింపగలవా డంతవా డింకొక డున్న స్పడేగదా నిజముగా నాడ నేర్చిన వాడు పాడనేరడు. పాడనేర్చినవా డాడ కాలడు. మరియు వాడుచు న్బాడనేర్చిన వాడెల్ల చదువు సందేల నారితేరి, నాటి మాటల స్వేట్స్త్రా నుడుల స్థలగల్పులేని కబ్బముల దనంతట నానెక్క టిగాబన్ని, తన పన్నికల స్టానే యాడుచె.తో దవ్వకొండలన్మారు మొగించు తీరునజాడి, చదిని **విమపించుచు,** నిం**డు**రాజుకొల్వుల జూపరకు దీవు **లొ**ద**ి**ంచు మైసొగసు లావుకల్మలనొక్క**ుో**బ్కి నీడువచ్చిన మొదలు మిగులు ముదుకుడై యుసు రున్న దన:క దనయూరి కెన్ని యో యామడల చుట్టు పట్టగల వీడుల నెంత యో యొనలేని వన్నె వాసుల నాంచుచు మరల దాగాపురమున్న యూరు చేరగలిగిన మంచితల్ల వాలున నొప్పారు గొప్పవానిన్లూర్చి గుడివా రేనుగున్ బోల్పునట్లు చదువరులవలే మాట కార్హల తీరున నాటపాటల నారితోరిన లయకాండ్ర పాలుపునదుంవిరి పెంకె పడుచుకాండు నాలుగొంగిలి ముక్కలు నేర్చుకొని యంటించుకొన్న చదువు గంగుగోటున తమ

ಯ್ ತಿಲ್ ನೆ ತಮ ಯಂಟಿಸ್ಕರನೆ ಸ್ಟರಿ ಮ್ಮುರಿ ెపెంకిపిల్ల **కాయల** వ్యెంట_్డ్ఫ్రకొనుడు దమ **వెను** కటి చిన్నతనము నగుఖాటు చాటుచేసికొని యప్పుడే యూడిపడ్డ తగువారివలె నొడలు విరుచు కొని వి_|రవీగు కొంటెలుపుట్టు చేవగలమాటకారి లయకానినినో చన్గలరా'' ఈ ధోరణిలో దాసు గారు విమ×్శకులగురించి ఆత్తి దీర్భ్రముగ ్రవాసిరి. వారి అచ్చతెచుగు రచనలను విమర్శించినవారి గురించి "వేల్పునుడులకు డుమువుల తోకలు తగి ల్చియు, వేల్పునుడువుల తారుమారు *గా*వించియు సమపల్కుల నందంద నతికికలగలవు పాడు తెలు గీనాటి తిప్పకాయ అల్లుచున్నారు. నిక్కముగా దేటనాటుమాట లాడగలవాడు గాని | వా<mark>యగ</mark>ల నేర్ప ${}^{\circ}$ గాని యురుదు'' అని అన్నారు. ఇంతేకాదు వీరు "చచ్చినవారల **స్మెచ్చుచు బ్రతికియున్న** యొట్టి చదువరి జెట్టినైన జులకనచేయుచునాన్న**రు.''**

అచ్చ తెనుగు కావ్యముల విమర్శంచిన వారి కోవు చెందిన మరికొందరు దాసుగారు అరివలు మనో హారముగ పాడునట్లు అరవల యేసతో పాడుట లేదని చెప్పుచుండిరి. అట్టి వారు ఈ కాలములో కూడ అనేకు లున్నారు.

అందుచేతనే ఆండ్రదేశమందు జరుగు సంగీత సభలలో అరవ పాటగాండ్ కున్నంత గౌరవము ఇప్పటికికూడా తెనుగుగాయకులకు లఖించుటలేదు. ఈ సందర్భములో డాసుగారు చెప్పినమాటలు గుర్తించతగ్గవి. "నిక్కముగ తెలుగువా డరవయే సన్బాడునా? ఇకుబుట్టు లెవ్వడైన తనబిడ్డడు మలక పోలికనుండగోరునా? ఎవ్వనిమట్టునకు వాడేఎక్కువ యొవని గొప్ప వానిది.....పసీమవారి వారికాసీమ న్లొల్లి టినాటి ండి వాడుకలోనున్న యాట పాట మాట మీట మెలఫులో జై వింపు, ఎవర్ వంటలు వారి నెవరి నడవడికలు వారి నేసీమ పల్కులా సీమవారల కింపు. ఆద్దిరా యా (వాతరీ కూశరీ మందరింపు రీటళంబంపు రీహింకు రీయుంకులు...."

ఎవరో ఒకరు ''మీరు త్యాగరాజ కృతులను పాడగలరా ?" అని దాసుగారిని (పశ్నించగా చెప్పిన జవాబు వారి ఆత్మవిశ్వాసమునకును, సహజ పాండిత్యమునందు వారికిగల అభిమానమునళును తార్కాణము. "ఎన్ని యో కృతులను సునా**యా**న ముగ అల్లగల నేను ఇతరుల కృతులను పాడవలసిన అవనరమేమిటి?'' అని అన్నారు. ఇది నిజమే కదా ? వారి హరికథలలోను ఇతర్మతాను సుమారు వండెండు వందల కృతులు వారు చేసియున్నారు. వాటిని పాడియేకదా వీరు గాయక విద్వాంసు లతో నిండిన రాజసభలలో మన్న నలను, సువర్ణ **కంకణములను, గండెపెండేరములను** పొంతగలిగి నది. ఏరాజులు కూడా వారిని త్యాగరాజ కృతు లను, పాడవలసినదిగా కోరినవారు కాదు. త్యాగ రాజు, శామళాట్ర్రి కృతులను పాడినట్లుగాని, **శామాశా**స్త్రి, త్యాగయ్య కృతులను పాడినట్లు:

మన్నత్వమలో ఉమరుకయ్యామునకును, దాసుగారికిని ఎంతో పోలిక ఉన్నందుననే వారు ఉమరుకయ్యాము రూబాయాలను సంస్కృతము లోనికి, అచ్చతెనుగులోనికి అనువదించారు. ఉమరు కయ్యాము ఐహికసుఖమే పరమార్ధమని తన కవిత్వముడ్వారా ఉపదేశించెనన్న పాశ్చాత్యుల, వాదమును ఖండించి, అతని తత్వమంతయు ఆముమ్మిక్త సాఖ్యమునకు సంబంధించినదే అని ఋజువు చేయగలిగిరి. అతని రుఖాయిలను తెనుగు జేసిన ఉమ్మ ఆలీషా కవి యొక్కయు,

గాని మనము వినియున్నామా?

డ వ్యూరి రామి రెడ్డిగారి యొక్కాయు ,అభ్మిపాయ మిట్టి గే.

తమ భీప్యచర్మితలో దాసుగారు చెప్పిన ఈ క్రిందీ పద్యము ఉమరుకయ్యాము తత్వములోని గూఢార్థమును స్పష్టపరచుచున్నది.

సీ. [ఇతికి యున్నంతకు స్వగ్గ నరకముం సంగతి దెలియ నసాధ్యముగద తరలిన వారలు పరలోక వా_ర్తలు జెప్పిరా మన తోడ నెప్పుడైన మర్యుల నోళ్ళలో మలయు వేదములకు గనగన నొక ముక్కు మొనయుగలదే దీపమారినయట్లు జెల్వి కూన్యంబగు దేహింతములయందు దెల్ల ముగను మనకు గగనాగవింద వర్ణ నములేల ఇహమునందున స్వమతాళివృద్ధి మీర నెల్ల రన్యోన్యమైతికి మేతువైన ధగ్మవర్తన మెపుడైన దప్ప జనదు.

ఆంగ్రా వాజ్మయములో దాసుగారికి ఉన్న శస్థాన మున్న దన్న మాట వాజ్మయ చర్చిత కారులు ఇప్ప టికీ గ్రాంచి లెముడలేను. యక్షానములు వాజ్మమములో బ్రై స్థాన శాఖయని గుర్తిం చిన వారు యక్షాన మలకు వారిక థా రూపమును కల్పించి, దానికి కొత్త సాగసులను చేకూర్చిన దాసుగారి స్థ్య అసమానమైనది. గుర్తించుట్ల న్యామముక దా? చెళ్ళపిళ్ళ వేంక ట్రాస్త్రీగారు చెప్పినట్లు వారు వారిశకు పితామహులు. వారి కథలనేగాక ఇకర రచనల నెన్నిటినో దాసుగారు గావించియున్నారు. వారి శత వార్షిక వర్గంతి నందర్భమున వాటికన్నిటిని ప్రచాతములోనికి దెచ్చుట మన ధగ్యము

జ గజ్జ్యో తి

(ప్రథమ సంపుటం. గ్రంధక్ర: తీ మదజ్ఞాడాదిభట్ల నారాయణదాసు. ప్రతులకు: తీఉపాధ్యాయుల సూర్యనారాయణరావు. పండిత నారాయణదాసుగారి గృహాం, విజయనగరం-2, మెల. ఆరు రూపాయిలు)

్శీ నారాయణదాసు హరికథా పితామహు లసీ, మహాసంగీత విద్వాంసులసీ ఆండ్రులెరుగు దురు. కాని ఆయన వ్యాకగణాది శాస్త్రాలిలో, ఆంగ్ల పారశీకాదిభామలలోను మహావిద్వాంసులని చాలామందికి తెలియదు. ఈ జగజ్జ్యోతి పరిశీ లించినవారికి వారి పాండితీ వైభవం విశేమంగా వెల్లడికాగలదు.

ఇది బ్రహాశాలన్న పదివిభాగాల పెద్దగం థము. బ్రహాశకులు ఈపు గ్రకంలో నాలుగు బ్రహాశాలు మాత్ర మేచేర్చి మొదటి సంపుటంగా వెలువరించారు.

జగజ్జ్యోతి సువిస్తృతమైన మన హైందవ సంస్కృతిని సూర్చి రచించిన పెద్దగం ధము. ఈ సంపుటిలోగల నాలుగు మరకాశాలలోను 30 శీరి కలున్నాయి.

 లో కాయతిక చార్వాకాది మతాల స్వరూపా లన్ని చక్కాగా అవగాహనచేసు కొన్నారు.

ఈ విశేష విజ్ఞానంతో ఆయన తమకాలంలో బ్యాప్తి కో ఉన్న అనేక సాంద్రవాయిక సాంఘిక దురాచారాలు నిశితంగా ఖండించారు.

వ్యాసాలలో సర్వేసర్వత్ యజ్ఞ యాగాది కర్మలకోసం గాని, తదితర వ్యవహారాల కోసం గానీ, పశుహింస, జీవహింస పనికిరావని సహేతు కంగా నిరూపించారు. ఇలాగే వర్మాత మధర్మాలలో ఆయా వర్ణాల వారి హెచ్చు తగ్గులదృష్టి బొత్తిగా పనికిరాదని తీవంగా హెచ్చరించారు. ఈ ధోరణికి (శీదాసుగారు మాటిమాటికి శాన్త్రు పమాణా లెన్నెన్నో పేర్కొన్నారు. తగిన యుక్తులలో కొందరు మీమామాంనకుల వాదాలు ఖండించారు. మాచీన కాలంలో సముచితము లయినా హోమాది కర్మలీనాడు ఆచరించనక్కర లేదని నొక్కివక్కాణించారు.

కేవలం సాంక్రవదాయిక మయిన ధర్మశ్వాస్త్ర డృష్టితో పరిశీలిస్తే ఈ వాదం ఎంతవరకు నిలబడ గలదో చెప్పడం కష్టము. ఇదేవిధంగా వట్టి పూర్వాచార పరాయణులుకూడా వీరి బాదంతో ఏకీభవించక పోవచ్చును. కాని టీ నారాయణ దాసుగారు ఇదే గర్గిఅయిన సమన్వయమార్గమని నిరూపిస్తున్నారు. దీనినిబట్టి ఆయనకు మనగనాతన ధర్మం మీద విపరీతమైన వైముఖ్యం కలిగినదని నిశ్చయించ కూడదు. టీ దాసుగారికి ఆది శాంకరుల యొడల అమ్హైత వేదాంతం మీది దృఢమైన భ_క్తి ఉన్నది. అయితే క్రమ్మకమంగా మనవర్గ్లాశమ ధర్గాలలోను, తదితరకర్గల లోను, సరిఅయిన మైతన్యం సన్నగిల్లి నదసీ, అవి కేవలం నిర్జీవంగా మారిపోయాయనీ వారు భావిస్తున్నారు. సాంబ్రదాయిక పండితులంగీకరించినా అంగీకరించక పోయినా వారిదృఢ నిశ్చయమిని.

్రీ దాసుగా ర్మీ గంథంలో చాలాచోట్ల ఇతరు లను సుఖవెట్టి తాను సుఖవడడమే మానవుని ముఖ్యకర్త వ్యమని పదేపదే హెచ్చరించారు. నేటి కాలంలో లౌకిక ప్రజాస్వామ్య దృష్టితో పరిశీలించినా, అద్వైత వేదాంతపరమార్థదృష్టితో పర్య వేటించినా త్రీ దాసుగారి వాదం న్యాయమే అని అందరు అంగీకరిస్తారు.

్రీ జానుగారి వ్యాసాలలో చాలాచోట్ల పున రు_క్తి దోపం ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నది. మొదటి ్రహకాశంలో పౌరుష దైవ విచారం అన్న శీర్షి కఉన్నది. రెండవ ర్రహకాశంలోతిరిగి దైవపౌ రుష విచారం, అన్న శీర్షి కఉన్నది. రెండవ ర్రహకా శంలో తిరిగి దైవపౌరుష నిర్ణయము? అన్న శీర్షి క కనిపిస్తున్నది. కొద్ది తేడాఉన్నా రెండింటిలత్యము ఒక్కాలే. ఇలాగ విషయాలలోను, శీర్షి కలలోను, వాదోచవాద నిర్ణయాలలోను పునరుక్తిదోషాలు చాలాచోట్ల కానవస్తున్నవి. సముచిత వివేచన తో సంపాదకులివి తొలగించి ఉండవలసినది.

నా రాయణదాన అమ్ముడిత గ్రంధ క్రమరణ సంఘం వారు హరిక్ ధా పితామహుని అమ్ముడిత గ్రంధాలన్ని క్రమదించ వలెననిసంకల్పించారు. ఇది సర్వదా అభినందించదగిన నిర్ణయమే.అయితే క్రమరణ సమయంలో సంపాదకులింకా ఎక్కువ మళకువతో వ్యవహరించ వలసి ఉన్నది.

జగజ్యోతి నారాయణదాసుగారి సర్వతో ముఖ పాండితి కొక్కచక్కని దర్పణము.

___ పిలకా గణపతిశా_స్త్రి

సంస్కృతశతకాలు

[సర్వతోముఖ ప్రతిఖాశాలి శ్రీనారాయణ దాసుగారి అముద్రత రచనలు కొన్ని యిటీవల సాహిత్యాభి మానులైన నదాన్యులతో బాటు రాష్ట్ర), కేంద్రవభుత్వముల ఆర్ధిక సహకార ముతో ప్రచురించబడినవి — వాటిలో రెండు ప్రముఖ సంస్కృత శతకముల గురించి'' ఆంద్ర ప్రతిక" (దినప్రతిక సెప్టెంబరు 15, 1963)న్నప్రచు రించిన సమాతూ వ్యాసం ఈ కిందపొందుపర్స్ట్లుడినది. ఈ శతకముల ప్రతులకు ''(శీఉపాధ్యాయల సూర్యనారాయణరావు, శీనారాయణ దాసుగారిగృహం, విజయనగరం-2"' బాసీ పొందవచ్చును. సంఖా

్రీనారాయణదాసు అనేక హరికధలు, ఆంధ్ర కావ్యాలు బాసినట్టు తెలుగుపాఠకులెరుగుదురు. కాని ఆయన సంస్కృత కవితలో బ్రవీణులన్న విషయం చాలమందికి తెలియదు.

ఈ రెంకు సంగ్రృత శతకాలలోను కాశీ శతకం జ్రీడాసుగారు 1914లో సతీసమేతులై వారణాసి సందర్శించిన సమయంలో రచించారు. ఆసందర్భములో వారు తమఅనుభూతులు సూరు అనుష్టుప్ శ్లో కాలలో అభివర్ణించారు. అదే కాశీ శతకం అయింది. దీనిలో కాశీవి శ్వేశ్వరుల మెడల భక్తి భావంతో రచించిన శ్లో కాలున్నా, ఎక్కువగా ఇది వర్ణనాత్మకమయిన శతకము.

ఆకాశంలో ఎగర వేసిన గాలివడగమీంది అసూయు కొద్ది ఒక జేగ దానిని కాలితో తన్నవ లెనని మందు త్నించినది. ఈ ఘట్టంలో, ఇతరుల అభ్య న్నతి ఎవరు హ్హాస్ట్రారు? 'అని తీదాసుగారొక అర్థాంతర వ్యాసంతో చమత్కరించారు. ఆ గ్లోకం ఇది.

స్టూతణోత్రీప్వ మాకాశే పీడ్య శ్యేనః పతంగకం బ్రహర్తుం తం బ్రయతే సహతేకః పరోన్నతిం?

వేరొక శ్లోకంలో (శీదాసుగారు విశ్వేశ్వరుని అభిమేకం కోసం పవిత్రమయిన గంగాజలం ఉం డగా తామెందుక్నట్టు కొబ్బరి చెట్టు కాశీలో ఎక్కడా కాలూనడంలేదు అని అభివర్ణించారు. ఆశ్లోకం ఇది:

> 'వి శ్వేశ్వరాభి మే కాయ నతి భాగీరథీజలే కాశ్యాం గోమాంచాంఛతీతి నారి కేళ నజాయ తే'

కాళీ శతకంలో రచన సరళము. సామాన్య సంగ్రృత బ్రవేశం కల్లవారికి కూడా సులభ గాహ్యము. ఇక జీరామచంద్ర శతకంల్లమాట. ఇది 1921లోరచించిన సంగ్రృత శతకము. దీనిలో జీదాసుగారు వాడినవన్ని భుజంగ బ్రయాత వృత్తాలు. ఈ శతకంలో శైలి కాశీ శతకం కన్నచాలా బ్రౌఢంగా ఉన్నది. ఇది కేవలం భక్తి భావబంధురమయిన శతకము. హరికథా పి<mark>లామ</mark> హులు అద్దౌత వాదులు. శ్రీరామచం దభకులు.

వారియదార్థ రామా యణం దీనికొక తార్కాణం ఈ శతకంలో చాలాపట్టులలో వారు వృధా శాస్త్ర చర్చవల్ల (పయోజన మేమీ లేదస్తీ భక్తి ఒక టే మానవుల తరణో పాయమస్తే హెచ్చరించు కొన్నారు. ఈ శతకంలో పెక్కు తావులలో

వేదాంత చర్చలు,— ఆయాశాస్త్రాల వేర్వేరు సిద్ధాం తాలు క్రతిధ్వనిస్తుంటాయి. మొత్తం మీద ఈ రెండు శతకములలోను క్రీ రామచంద్ర శతకములో క్రీదాసుగారికి శైలీ, భావన క్రగాఢ క్రహిఢిమ సంతరించు గొన్నవి ఈ రెండు శతకములలోను కాశీశతకంలో అచ్చు తప్పలెక్కువగా పడ్డాయి. క్రీ రామచంద్ర శతకం లో ముద్రణ స్టాలిత్యాలు లేకపోలేదు. సంపాద

్ మమరించారు. ఇలాగ కాకుండా ఈ రెండు శత కాలు ఒకే పున్త కాకారంలో వెలువరించి ముఖ చిత్రాడులు ఇంతకన్న ఆకర్షణంగా ముట్టించి ఉంటే బాగుండేది. దమ్మీణ భారతంలో అంతట హరికథా పితామహులయిన శ్రీశాసుగారికావ్యా

కులీ రెండుపు<u>స్త</u>కాలు చాలానాధారణ ధోరణిలో

గలరని ఆశిస్తున్నాను. —పిలకా గణఫతిశాస్త్రి

లు సంపాదకులితోధికజాగరూకతతో ముబ్రించ

జగజ్జ్యోతి : రెండవ భాగము.

ఆంధ్రహ్మతిక —ఆడివారం అక్టోబరు6, 1963

జగజ్జ్యోత్మి ప్రధమ సంపుటి సమీపాడ్ ఇంతకుమును లున్నాయి. ఈ ప్రకాశలలో మొత్తం 44 శీర్షిక ఆంధ్రవత్రికలో వెలువడింది. ఈ ద్వితీయ లున్నాయి. శబ్దసిద్ధి, పంచమ శబ్దమర్యాద నాట్య సంపుటంలో అయిదుఆరు, ఏడు, ఎనిమిద్మ కాశా వేదవైఖరి, అరిమడ్వర్గవైఖరి, బుద్ధిస్వరూ పము, స్వరత త్ర్వాము... ఆత్మ మొదలయిన వేర్వేరు శ్రీ ర్టికలను బట్టివాని లత్వ్యా లేవో పాఠకులకు సుల భంగానే అవగాహన కాగలవు.

్శీదాసుగా రీశీర్షికలలో, సంగీత శాగ్త్రిగహా స్యాలు. శబ్దశాస్త్రమర్మాలు, యజ్ఞాది కర్మల వివేచనాలు, మానవ జీవితాలక్యూలు వేద వేదాంత పరమార్థాలు, మొదలయిన విషయా లెన్నో చర్చించారు.

నిజాని కీజగజ్జ్యోతిలో (శీనారాయణవాసుగా ేఒక ఓ విషయము (పథానంగా చర్చించ లేదు. కానిఇంచుకుంచుగా భారతీయ ధర్మానికి సంబం ధించిన పరమార్ధాలన్నీ కూలంక మంగా పరిశీలించి తమ సిద్ధాంతాలు నిష్కర్షగా వెల్లడించారు.

తమ సిద్ధాంతాలు నిమ్కర్షగా వెల్లడించారు. ఈ సిద్ధాంతాలలో కేవల సంభ్రవాయాభిమాను లేకీభవించక పోవచ్చును. ముఖ్యంగా కరడు గట్టిన వర్ణ్మాశమాచారాలు, పాతబడిపోయిన కులమతాల హెచ్చుతగ్గులు, పాచీనము లైన యజ్ఞ పశుహింసాది కర్మలు నేడుబాత్త్రిగ పనికి రావని జీదాసుగారు గట్టిగా తూర్పార బట్టారు. అద్వేతాది వేదాంతాల యేడల బ్రగాఢమయిన అభిమానమున్నా జీదాసుగారు దేశకాలాలను బట్టి ఆచారవ్యవహారాదులు మారవలసినదే అని నముచిత్మమాణాలలో మాటిమాటికిగట్టిగా హెచ్చరించారు.

జగజ్జ్యోతి శ్రీదాసుగారి వేదశా స్ర్మాపాండిత్యాని కొక మహనీయదర్పణం వంటిది. శాస్త్రీయ దృష్టి అవలంబించినా దానిలో వారు చేసిన సింద్ధాం తాలన్నింటిలోను సునిశీతమయిన ఆధు నిక దృక్పథం చ్రతిఫలిస్తున్నది. శ్రీదాసుగా రామ్మవగా మానవతావాడులు. పదిమందిని సుఖాపెట్టి తానుసుఖపడడంకన్న మానవునికి వేరే పరమ క ర్తవ్య మేదీ లేదని ఇదే మన్షపాచీన వేద

శాస్త్రాల వరమార్ధమసీ హారు సింద్ధాతీక రించారు. వెనుకటి సంపుటం లోలానే ఈసంపుటంలో

కూడా శీర్మకలలోనే గాక, వాడాలలోను, సిద్ధాం తాలలోను కూడా అనేక స్థలాలలో పున రుక్తి కనిసిస్తున్నది. సంపాదకులు కొంతవేరకు ఇది తగ్గించి ఉండవలసినది. ఈపునరుక్తులనల్ల పాఠ కుల కకండకండే కొంతవీసుగు కలగడం సహజం

్రీ దాసుగారు జగ్రజ్జ్యోతి రెండు సంపుటాల లోను సింధు వేక్కువగా పాటించి జిగికలిగిన గద్య శైలి అవలంబించారు. వార్మీగంధంలో వ్యావహారిక భామావాదం కూడా జరో కుంగా ఉటంకించి అది అనునరణీయమే అని సూచించారు. కాని తమ్మ గంధంలో అంతట గాంధిక గద్యమార్గమే అను సరించారు. అంతేగాని సరళ వేచనధోరణి అవలం బించ లేదు. అంతమాత్రం చేత వారి గద్యంక్లిమ్ట మైనదని భావించనక్కరలేదు. ఇది స్వాదుగంగా ప్రవాహంలా మనోజ్ఞంగా సాగిపోతున్నది.

్రవాహంలా మనోజ్ఞంగా సాగిపోతున్నది. ్రీ దాసుగారి గంధాలన్నింటీలోను జగ జ్జ్యోతి చాలా విశీవ్రమయినది. పారి ఆధ్యాత్మిక జీవిత దృక్పథం గ్రహించదలచిన పారికిది ఎంత యిసా ఉపయోగపడ్గలను.

జగజ్జ్యోతీ (కొండవ భాగము)

గంథక ర్వ: కొనుదజ్ఞాడాదిళ్ళు నారాయణవాసు బ్రహాశకులు: అజ్ఞాడాది భట్టనారాయణవాస

అమ్ముదిత గంథ్రప్రచురణ సంఘము

్రవతులకు: త్రీ యాం. సూర్యనారాయణరావు పండిత నారాయణదాసు హౌస్

్ విజయనగరం.....2

వౌల : ఆరురూపాయలు. ్రీనారాయణవాసు స్వాతాలన్ని టీ చిరునామా ే

ಯ ಕೆ.

ఆటపాటల మేటి ఆదర్శకావ్యం - బాటసారి

— శ్రీకొన్నిడి రామం

నిండుజన్వనాన్ని సంతరించుకొన్న శుభనయ యంలో ఆదిళట్ల నారాయణదాసుగారు ఆంధ్ర దేశానికి అందించిన గూఢార్థ ప్రతిపాదకమైన వినూత్మవిశిష్ట కావ్యం యీ ఖాటసారి. ఈ కావ్య రచనాకాలము నాటికి దానుగారికి యిరువది నాలుగేండ్లు. పళాషలోనైనాగూఢార్థ ప్రతిపాద కములైన కావ్యాలు ఆరుదుగా ఉంటాయి. ఇలాంటి కావ్యాలని ఆంగ్లభాషలో ఎత్లోగరి అని పిలుస్తారు. ఇంగ్లీషులో జనియన్ వాసిన పిల్మిగమ్స్ ప్రానెస్స్ ట్ కిమంచుకుందో తెలుగులో యీ బాట సారి కూడా అదేవిధమైన ఆగ్రస్థానాన్నే ఆక్ర మించుకుంది.

స్పత్యతమైన కథావస్తువుని ఎన్ను కొని సహజ మైన వర్ల నలతో కమ్మని తేటలెనుగు ఖామలో మనోరంజకమైన కావ్యాన్ని సృష్టించడమే దాసు గారి ధ్యేయం. ఈ కావ్యాన్ని రాయబహద్దూర్ [శ్రీ పి. ఆనందాచార్యులవారికి దాసుగారు అంకితం చేశారు. ఈ రచన యే యితరకావ్యానికి అనుపరణ కాని, అనువాదంకాని యొంతస్మాతం కాదు. దీనిలో తెనుగునుడి కారపు సొంపు ముద్దులొలుకుతూ చితిపద్యంలోనూ హృద్యంగా వృక్తమవుతూంది.

ెంను తుఫానులో చిక్కుకున్న ఓడ సముద్ర ములోవున్న ఒక కొండను ఢీకొని ద్రక్కులయి పోతుంది. నీటిలో మునిగి తేలి ఎలాగో ఒడ్డుచేరిన బాటసారి స్వగతంతో యీ కావ్యం ద్రారంభము మవుతుంది. "ఎచ్చటనుండి నే నిచటి

కెట్టులవచ్చితి గన్ను లెంతయు
న్నిచ్చిన గానరా దిదియు
నిక్కమ యే మిది పెద్ద్రమోళ నా
క చ్చేరుపై వినంబడు గ
టా! కెలిసె న్మది దిట్ట పై పడున్
వచ్చిన నీటి తాకువడి
బాకుచు నెట్టిననొడ్డు చేరితిన్." అని
ఆ కాటనారి విస్మయంతో నెల్లిక్కుల కలయ జూస్తాడు. అంతవరకూ తనతో ఓడలో పయా అము చేసిన ఖార్యా పుత్రులు తనకు శానరాక పోగా చాల కలతపడతాడు.

బాటసారి జీవుడు, కొండ పాపము. దాన్ని ఓడ ఢీకొనడం చేత జీవుడు విద్యా వివేశాలనే దారాసుతులను గోల్పో కాడు. ఇది గూడార్థము. బాటసారి కొండ నడుమనుంచి ప్రవహిస్తున్న నెల యేటిని చూచి ఆ సెలయేటి ప్రక్కనుంచే కొంత దూరం వెళ తాడు. అలా వెళ్ళగా వెళ్ళగా అతని కొక బ్రహ్మాండమైన పడంతమ్లల భవనం కనబడు తుంది. ఆ వనంలో వున్న రాజదంపతులు యీ బాట సారిని చూచి యితని విషాదగాధను తెలిసికొని యితనికి ఆశ్రయ మిస్తారు. అనంతరము రాజు తన రాజధానీనగరానికి యీ బాటసారితోకూడా తరలి వెల్తడు. రాజధానీ నగతంలో తన సేవకుల వలన ఓడ ప్రయాణంలో తప్పిపోయిన బాటసారి ఖార్యా నిడ్డల వృత్తాంతాన్ని కనుక్కుంటాడు. లాజు తన అన్న కుమారుని తోడిచ్చి బాటసారిని తన భార్యా

విడ్డలున్న నగరానికి పంపుతాడు. అక్కడ ఖాట సాగి తనఖాగ్యాబిడ్డల్ని కలుస్కోవడేమే కాకుండా రాజుగారి అన్నకొడుక్కు అతని మేనమాను కూతురికి పెండ్లి చేయిస్తాను. అంతా కలిసి తనకు ఆశ్రాము యిచ్చిన రాజుగారి నగరానికి తిరిగి సంతోషంగా చేరుకుంటారు.

ఇందులో రాజ్రదంపతులు జ్ఞాన వైరాగ్యాలు. ఈ జ్ఞాన పైరాగ్యాల సహాయంతోనే జాటసారికి దారాసుత పునస్సమావేశం లభిస్తుంది. ఈ పునస్స మావేళ మే జీవునికి కైవ్య ప్రాప్తి. సంసారసాగ జీవునిగాడ్ల రమణీయంగాను, **ని**గూఢ **గాను** యిందులో వివడితమయింది. విజాంతుడై "బద్ధు డగుచు (పబుద్ధుడై ముక్తుడగుచుంట" ఆశ్మ యొక్క సహజ క్రీడలు. వేదాంతపరంగా బాటసారి కథను యీ విధంగా పూహించుకో వలసివుంది.

ఇంక, యీ గూఢార్థం కంటే నేయార్థం ఎంతో హృదయంగమంగా, చవిగల పలుకుతో కమ్మని ఖావంతో క్రావణ పేయంగా దానుగారు ఉటం కించారు. ప్రకృతి వర్ణ నలలో ఏ ప్రాచీన దోడణిని కనుల దోబూచి చూపునాక న్నె చూపు అనునరించకుండా నర్వస్వతం తంగా పాఠక్రుని కండ్లకు కట్టినట్లు ఇర్హించడం చాసుగారి సామ్ము. మచ్చుకు యీ క్రిగిది సీసవద్యం చూడండి...

"ఒంట~~ిపా~~టున. బొక్కి యిరువయి కెంపెక్కి ్రిన్ను తూర్పున దూరె వే**గు జుక్క** ెక్కలు జాడించి మక్కును గోడించి కొక్కారో కోయని కూసె గోడి నీటి తావుల దారి తోటల గడిదేరి ్రాయొడలుచల్లన జేయుచుండే గారి యైదు జాముల పద్దగా దోచు నిక్రత్సాద్దు ాష్ట్రాడ్ మెడ్డునని చాట దొడ్డా గంట్ల

్రమ్ము లెడలాని పిట్టలు బయలులారె దలలు రిక్కించి మొక్కలు చెలువుమీరె బలి**మితోడుత** నిద్దురబరువు **జా**రె దెబ్బున న్వేసవి [నేయి తెల్ల జారు''

ఈ ప్రభాతవర్ణన ప్రాచీన ప్రభుంధవర్ణనంతో పమీజోక్యం పెట్టుకోకుండా సహజంగాను **స్వభావ** ఫ్రిగ్గంగాను ఉన్నదనడంలో అతిళ యోక్తి లేదను కుఁటాము.

రాజు అన్నకొడుకు యొక్క విక్రవలంక శృంగా రాన్ని యీ కవి బహు రసవత్రరంగా చిత్రించారు.

"వాని మేనరికము పసితనంబుననుండి చనువుచేశ ఎంచుకొనిన సొమ్మ దవ్వు లయ్యో నిండుజవ్వనపు న్గోర్కి కరపు దీర నెపుడు కనెద నిన్ను"

అని ఆతను వాపోతాడు.

"మొదట వాపు తెరింగిన ముద్దుచూపు పిదవ గురు లుంచు దాపున జెదరుచూపు తగిలి యొడబాయకాలని దిగులు చూపు

అని విరహోత్కడు<u>డ</u> ఆరా**కుమారుడు విల** పిస్తాడు.

్ సంఘట**నలను య**థార్థంగా చి_టిం**చడంలో** దాసుగారిలేఖని (పత్యేకతను చేకూర్చుకుంది. ఓడ ౌరేవులో గంటకంబం దగ్గర తన ౖాపేయసి ౖ<mark>వాసిన</mark> విషయాన్ని జాటసారి చదివినప్పుడు అతనికి గల ఔత్సుక్యాన్ని **హృ**దయోద్వేగాన్ని దానుగారు చక్కగా చిత్రించేరు. గంటకంబంపైన ఉల్లేఖంచబడిన ్రెఫ్టిష**యాన్ని వి**వరించడానికి దాసుగారు యొన్న**డ**ా కనివిని యొరుగని "చెక్కెర" అనే క్రెత్తవృత్తాన్ని

సృటించేరు. ఈ కొత్తప్పత్తం కొంతవరకు శార్వాల్ల విడ్డీతాన్ని పోలిపుంటుంది. ఆ చెక్కరను చదు వరులకు యిక్కడ రుచి చూపిస్తున్నాము—— "పెనుగాలి నోడ మున్నీట గొండమై విడిచెడన్ల పెనుకొన్న యింకెదో నావ యందరన్బెనిచి తెమెట్ట నను గట్టుకొన్నయాతం డొకండెకన్పడక యుండె నిను గొల్లు గంబమా ఖానిగాంచి నెన్వెదక బంపు."

నాలుగు భగణాలు, మూడు నలాలు, ఒక గురువుగల 'నట్టవు' అనే యింకొక్కొ త్రైవృల్హాన్ని యత్రిపాన నియమాలతో వీమ సృష్టించేరు. నాలుగు భగణాల్ల తరవాళ యత్వుంది. ఈ వృత్తం నర్హకు లకు, గాయకులకు అనవుగా వుండవచ్చును.

పాత పోషణలో యీయన సిద్ధ హాస్తుడు. ఖార్యా బిడ్డలను కోల్పోయి ఒంటరిగా సంచరిస్తున్న ఖాటసారి దివ్యహర్మ్యంలో బ్రవేశిస్తాడు. అప్పటి ఖాటసారిస్థితిని జాసుగారు యీ కింది పద్యంలో వ్యఖావసిద్ధంగా వర్ణించేరు...

"వలుకులెవ్వియు లేక మాన్పడిన వాని నా_ర్తి మూ_ర్తీళవించిన యట్టు లున్న దిస్స మొలవాని మిక్కిలి డస్సి సొలయు బాటసారిని...."

విధివళంచేత జాటసారి యావిధంగా కృంగి కృశించినా స్వభావసిద్ధంగా గొప్పపరాక్షమ వంకుడు. రాజుగారితో వేటకు వెళ్ళి అడవి పందిని పులిని చంపి తన పలిక మెప్పుకు గొన్న వాడు. గూడార్హంలో సూకర శార్దూలాలు రాగద్వేషాలకు మారువేద్దుగానిలుస్తాయి. రాజుగారి సాహచర్యంలో అనగా గూఢార్థంలో జ్ఞానం యొక్క సాహచర్యంలో రాగద్వేషాలను మర్ధించి గట్టుగుతాడు.

దాసుగారు యీ చిన్ని కావ్యంలో 6ొన్ని సరి కొత్త విషయాలను గూడ చదువరులకు: ఎమక పరిచేవు. జగచ్చకుపుఅయ్న సూర్యుడు తన కిర్ణా రుణిమచేత భూమి పై మన్న చిన్ని పస్తువులను సైతం కనబడేటట్టు చేస్తాడు. కానీ ఆ కిరణాలే మహికాంతి వంతములైన నడ్మతాలను కనబడకుండా చేస్తాయి. ఈ గారడీవిద్యను య్మా గాయక కవి...

"బౌర గారడి.సూర్యుండ యబ్బరంబు కద బ్రాఖకువలె స్ట్రీ కర్ కౌళలంబు అల్ప భౌమంబుఖ స్టూపి యధిక దివ్య ములను గన్పట్టనీయక మ్యాపుచ్చు."

అని ప్రవచించేరు. మింటిని మంటినీ కరిపే వర్ష ధారలను వీణతం[తులతో నరిపోల్సి: ఆ వీణతీ గెలను బిగించి పడ్డమస్థాయిలో గాలి పాడుతూందనీ యీ గాయకకవి తనవ్య క్రిత్వాన్ని యీ విధంగా ప్రవర్యంచేరు...

"మింటికి న్మంటికి దరచు మీర వాన యడుగులను తీగెల విగించి యారవవడి వీబెవాయించు నెరజాణ గాణమాడ్కి నందముల గుప్పి గాలి పాడందొడంగె." -

నంసారసాగరంలో పురోగమించే జీవి ఒడు దుడుకులను యధార్థంగా వివరిస్తూ జ్ఞాన నహాయం చేత ై వల్యుపా ప్రిని బాంచే పుపాయాన్ని యూ భక్తగాయకకవి బబ్బ పిశ్చమైన పద్ధతిలో చదువులకు రుచి చూపేళు. గూఢార్థం గ్రహించే లేని సామాన్యజనానికి నేయార్థము ఆహ్లాదకరంగా పుండేటట్టు వర్ణ నాచుక్కృతి, రమ్యమైన పాత్ర పోషణ, హృదయరంజకమైన సంఘటనలు యీ కాష్ట్రంలో ప్రదర్శంచేరు. అందుచేతనే ఆ నాడు కూడా తీ కొక్కొండ మెంకటరత్నం పంతులు గారి వంటి మహా పండితులు యా చిరుక బ్బాన్ని పేనోళ్ళ కొనియాడేరు. అటపాటల మేటి మాట లబ్లికకు యా కబ్బము నేటి గీటురాయి.

కమనీయ కవితకు కాణాచి - కాశీ శతకమ్

— 🐧 వాసా సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

తక్కువ. మేఘనందేశములో కాళిడాను మేఘునికి రామగిరినుండి కైలాసమునకు మార్గని రేశమను మిషతో వింధ్య **హిమాలయ మధ్యస్థమగు** ఆర్యా వ ర్జములోని నదీనద వన పర్వత మందిలారామము లను రమణియంగ వర్డించివున్నాడు. వేంక టాధ్వరి "విశ్వగుణాదర్శచంపువు"లో పలుస్థాంతములలోని ్రవజల వేష ళాషాచారాదులను చతురముగా హాస్య పూర్ణముగా వర్ణించినాడు. బహుముఖ బ్రక్టిళా విలసితుడైన 📢 సారాయణ దాసుగారు "కాశ్ ళతకము"ను కూర్చి, యిందు కాశీనగర విశేషము లను సు**ందరంగా వర్ణించియున్నారు. నారాయణ** దానుగారు బహుఖాషా ప్రవీణులు. సర్వభాషా మాతృకయగు సంస్కృశము ఏనికి వంశపరమై పోయినది. ఈ కాళీ కతక మంతయు చస్దిస్తము. సరళములైన అనుష్టుప్ నృత్తములో నడచినది. 1974 సంజన 🔥 దానుగారు పత్ని సమేతముగా కాశీయాత్రేగి, ఈ ప్రమత్ర నగరిని దర్శించిన పువు తమకు కల్గిన యనుభవముల నిందు నిడేశ్మించి యున్నారు. వీరి సూత్మపరిశీలనాదృష్టి యిందు బాగుగా వ్యక్తమైనది. ఈ కవితలో వ్రక్తమీకరణ ళ_క్తి మెండుగా నున్నది. ఇది చదివినవారియొదుట కాళీనగరము వివిధ సన్ని వేళములతో తటాలున దృగ్లో చరము కాకమానదు. ఇట్లు పాఠకులకు కూడ కాశీదర్శనము గావించి, కాశీ యాత్రా ఫల మును వారికికూడా కల్గించినవారై నారు 📳 దాసు బ్బారు. భ్రమయమైన ఈ శతకములో కవితా

సంస్కృతములో యాౖ~~కాసాహిత్యము చాల శిల్పము, రామణీయకత కూడ సుష్టుగా బ్రస్సు~~ మన మేమనందేశనుతో కాతినాను మేమునికి టించినది.

> " సంక్షి తాఖిష్టదం దేవం సచ్చి జానంద నిగ్రహం సమ_స్త భువనాధారం కాశీ విశ్వేశ్వరం భజే."

అని 🔥 విళ్యేళ్యరుని స్త్రుతితో ళతకమున కోంకారము చేసినవారు 🔥 ఆదిళట్టుగారు.

> " సర్వజ్ తో త్రమా కాళీ సర్వసంపత్సమన్యీ తా బ్రామ్మడ్ కైలానపురీ ముముతూణాం నికేతనమ్, "

అని కా § ని ముముతువుల ప్రత్యశ్ ${f E}$ లానంగా చిత్రించినారు.

" గోధూమఫలకా కాశ్ నమభూమివిరాజితా వాై్ద్వవిష్ఠా హిసుప ద్వింధ్యయో ర్మధ్య సంస్థితా. "

గోధుమసంట యొక్కువకల్లై, సమతలమున సముద్రమునకు దూరంగా, వింధ్య హమూలయ ములమధ్య నున్నదని, కా † యొక్క $\overline{x}$ గో † ళికస్థి † నిందు వర్ణించివారు.

" కాళ్యాం నమ_స్ట దేవేషు విశ్వనాథో విశిష్యతే తై ్రిలోకృపూజికం తస్య మందిరం స్వర్డగోపురమ్. " కాళీలో వేంచేసియున్న దేవతలందరిలోను విళిష్టుడు టీ విళ్వనాధుడు. బంగారు గోపురముతో రాజిల్లు అతని మందిరము ముల్లోకముల పూజిత మైనది. ఇందు కాళీ విళ్ళేళ్ళరుని, ఆతని మందిర మును పరిచయం చేసినారు చాసుగారు.

> " గంఖీరం నిర్మలం స్మీద్ధ మపూర్ణం ఖాతిజాహ్మపీ ఆప్రివేషణయో ర్మెఫ్యే శాశిరే యోగిదృష్టివత్."

ఇచట గంగానదిని పరిచయం చేసినారు. శిశిత కాలమున తాపం, స్వేదము మున్నగునవి లేకుండు టచే యోగిదృష్టి యొట్లు గంభీగము, నిర్మలము, స్మిగ్గమునై యుండునో అటులే వరుణా—ఆసిల మధ్యనున్న జాహ్నావి ఖాసిస్తున్నదట. ఇచట చక్కని ఉపమ పేయబడినది.

" నానాఖాషా ఖాషమాణాః నానావేష విరాజీతాః స్నాం త్యేకళక్వాం గంగాయాం నానాదేశగతాః |పజాః."

వివిధ వేషములు కల్లి, వివిధ ఖాషలు మాట్లాను వివిధ పాంత ప్రజలు ఇక్కడ ఒకేవిధమైన భ_క్తితో గంగలో స్నానం చేయుచున్నారట. ఇట్లు విఖిన్న త్వంలో పశత్వ మిచ్చట ఖాసించినదని ఖావము.

> " కోణిఖరాలనా ఘట్ట సోపానా న్యవరోవాతి గంగా మమీ ఘనాతీవ స్నాతి కాపి వత్సకాతాం."

జఘనఖారంచే మెల్లగా మెట్లను దిగుతూ, గంగలో స్నానంచేస్తూ, గంగనే పవిత్రం చేస్తూన్న ట్లున్నదట యొక పత్మివత.

> " శ్యామలక్వం శీతలక్వం సాధుత్వం నామవిందతి కృష్ణా చ్చందధరా జ్ఞహోష్టి క్రమా ద్ధంగా భగీరధాత్."

గంగ ముందు విష్ణు పాదంనుండి పుట్టుటచే అతని వ్యవనమును, చంద్రధరుడైన శివుని జటనుండి పడుటచే చెల్ల దనమును, ఆై జహ్ము మహార్టి చెవినుండి వచ్చుటలో అతని సాధుత్వమును, ఆై స్టానీరథీ" అను పేరును క్రమంగా పొందుచున్నదట. ఇచ్చట క్రమాలంకార నహాయంతో గొప్ప ఖావాన్ని చిన్న శ్లోకంలో అందంగా చెప్పగలిగారు దాసుగారు. ఇక కాశీ నగరవీధు లెట్లున్నవట ?

" పద్మవ్యూహ ఇవాత్యల్ప గార్గజాలే పర్మికమన్ అతిక ప్రేసిన చానీతః న్యస్థానం మాతనో జనః."

కాశీలోని చిన్నవీధుల్లో ట్రమిస్తూ కొత్త యాత్రికుడు పద్మవ్యూహంలోనుండి బయట పడి నట్లుగా అతికష్టంమీదస్వస్థానంచేరుకొంటున్నాడట.

> " కాళ్యాం చేశీయఖాపాయాం సర్వదా భోజ్యవస్తుడు మర్యవేషేషు సంగీతే, సర్వత్ర మధురో రహణి."

కాశీలోను, అచటి దేశ ఖాష హిందీలోను, భ**డ్య** వ<u>స</u>ువులలోను, మనుష్యుల వేషములలోను, వారి నంగీతమందును అంతటా మాధుర్యరసమే ఉట్టి వడుతున్న దట. దాసుగారికి హిందీఖాష, హిందు స్తానీ సంగీతము—అన్న మంచి మోజు వున్నదనీ పౌరాణికులు. దీనివలన వ్యక్తమగుచున్నది.

> " కాశీ దేశీయభాషాన စီးန္တီး ထားခ်င္စုခံ ဥ တို့ခံး అభిష్ట వస్తూ న్యుపాప్య ధనికోపి దర్శదవత్."

కాళీలో అచ్చటిఖాష హిందీ తెలియనివాడు థనికుడైనా కావలసిన వస్తువులు సంపాదించు**కొన** లోక దక్కదుడే అవుతున్నాడట.

> " వారణాసీ దివారాత్రం **ళి**వనామ్నా నినాదితా **೪ವ**ರ್ ಕ್ಟಾಬಿಮಿ దుర్జన సృజ్జనాయ తే. "

గుతూ ఉంటుంది. అందున 8వర్మాతి వ $\overline{3}$ చెప్పే **దే**మిటి ? ఆరోజు దుర్మార్గుడూ సజ్జనుడుగా **మారి** ಖ್ ವುನಟ.

> " ತ್ಯಾಡಿಕ (ಏಹುಗೆಣ **పురాణ్యశవణే**నచ జితేంద్రమొం పంచజనై శ్శివరా[తావజాగరి. "

🕏 వర్మాతినాటిర్మాతి సర్వజనులు నృత్యగీత వాద్యాలతోను, పురాణ్మకవణంతోను కాలడేపుం చేస్తూ జితేంద్రియులై జాగర మున్నారట.

> " కంఠాలంబితమాలాకాః ్లోతృఖిః పరివేష్ట్రీతాః ചాయం ಪೌರಾಣಿಕಾಃ ಕಾಸ್ಯಾಂ దృశ్యంతే (పోన్న తాననా:. ''

మెడలో మాలలు ధరించి, శ్రోతలు **పరివేష్టిం**ప ಎ_ತ್ತಯನ ఆసనాల్లో విరాజిల్లుతున్నారట

ఇక కాశీ సౌధాలమీద వసించు కులాంగన యెట్లు ఉన్న దట ?

> " సౌధస్యా ఒరుంధతీవ ಮಧ್ಯೆ ಸಾದಾಮನಿ ಯಥಾ မနည္း စာ္ခုေဆာစီဒီဆ కాశ్యాంభాతి కులాంగనా. "

ఆమె మేడ పై అంతస్తున నున్న స్పామ ఆరుంధతీ న**డ**్రతంవలె లీలగా క**న్పిస్తూ**న్నదట. **మధ్య** ఆంతస్థులో విద్యుత్తువలె దృళ్యం దృశ్యంగా మెరు స్తూన్నదట. కింది అంతస్టులో బొమ్మవలె ఖాసి స్తున్న దట. " అరుంధతీవ " ఆనుటవల్ల ైపే ఆంతస్టు నత్మతమండలమంత యొత్తు అనీ, " సౌదామనీవ " రాత్రింబవళ్ళు కాళీ శివనామంతో మార్రోడ్డి ఆనుటవల్ల మధ్యఅంతస్థు మేఘమండలనుంత యొత్తు అనీ ధ్వనిస్తూన్న ది. ఉపమనహాయంతో శ్యక్షమైన ఉత్తమధ్వని కీ చిన్మ క్లోకం లడ్యమైనది.

> " విళ్యేళ్ళరాభి మే కాయ నతి ఖాగ్≺థ్జతో కాళ్యాం కో మాం **పాంచతీతి** నారకేళో నజాయంతే. "

కాశీలో కొబ్బరికాయ పుట్టదట. విశ్వనాధుని అభిమే కానికి పావన గంగాజలం లభిస్తుంటే నానీరు ఎవనికి కావాలని భావించి కా**బో**లు లెం**కాయ** ఇక్కడ అదృశ్యమై పోయింది, ఆన్నారు దాసు గారు. చక్కని ఉత్పేశ కిది నిదర్శనం.

> "ೃತಿಗುಣ್ಣ ಕೆವ ಸಂನಾರ చ్రం (భమతి త_త్వత:

బువ న్నితీ వానడుద్బి శృకటో గచ్చతి (తిఖిం. "

తిగుణములచేతనే సంసారచ్రకం భమిస్తూన్న ది ఆగ్ చెప్పటకా అన్నట్లు ఇక్కడ బండి మూడు యొడ్లచే లాగబడుతున్నదట. ఇందొక విధమైన నిదర్శనాలంకార మున్నది.

> " దండపాణిఖ**యం** నా_స్తి మద_నైక నివాసినాం ఇత్ బువ న్ని వా[తా_ెస్తే దండపాణి సృచాశినః."

నా సమీపంలో ఉండేవారికి దండపాణి అనగా యముని భయం లేదు అని చెప్పుతున్నట్లుగా శివు డిక్కడ సదా దండపాణిగా ఉంటున్నాడట.

> " నూ త్రోడి పై మా కా శే పీడ్య, శ్యేన పతంగక బ్రహాట్తం తం బ్రాయాతతే, పహాతే కం పరోన్నతిమ్."

ఎవడో ఖాల డు దారంతో నెగురవేసిన గాలి కట్పా చూచి, డేగ దానిని తన్ని వేయుటకు ప్రయత్ని స్తూన్న దట. అవును! పరోవృత్తి నెనడు సహింపగలడు? అని డేగ చేష్టను సమర్ధించారు దాసుగారు. ఇచ్చట అధ్ధాంతరన్యాసమను ఆలం కార మున్నది.

ళ_క్తి వాతావరణమే కాకుండా శృంగారవాతా వరణంకూడా దాసుగారి దృష్టినుండి తప్పిపోలేదు.

> " సాయం సౌధగవా ఉేషూ పవిష్ణా వారయోబిందం ఆకర్పన్డి విదాన్ వీజూ జాతై: కాశ్యాం ఝషానివ."

సాయం కాలం ిటికీలవద్ద కూర్చుని వేళ్యాంగ నలు దృష్టులనే వలలువేసి విటులను చేవలవలె అకర్షి స్తున్నా రట.

> " గాయంతీ థైరవీ పాతం మూర్ఛయంతీ సఖానదం మోహానాస్త్రా) యతేకాపీ నృత్య స్ట్రీ వారసుందరీ. "

ఉదయం భైరవిలో పాడుతూ సభ్యులను మూర్చిలజేస్తూ సమ్మోహన్స్క్రామిపోయినదట నాట్యక త్రైయగు వారాంగన యొకతె.

ఇట్లు నంగీత రసీకులైన దాసుగారిని కాళీలో నృత్యగీ తాది దృశ్యాలు వెంటనే ఆకర్షించి వేసినవని మైళ్లోకంలో "మూర్ఛయ స్ట్రీ మోహనాస్తా)య తే" ఆను బ్రామాగాలు మంచి గిడునుగా వేయబడినవి.

> " మాదృళః పాతక స్వాదృ క్పావనీ నచ విద్యతే దిజ్టా ఒ జనమవయో సమావేళో గంగే దృభూ దహో!"

నావంటి పాతకిలేడు. గంగా ! నీవంటి పతిత పాకనిలేదు. అదృష్టవళంవలన నేడు మన్నమా వేళం జరిగింది.

ఇక్కడ దాసుగారు వినయం చూపించు కున్నారు.

" వ్యరచీతం మయా కాళీ శతకం నైజధీమతా తీ నారాయణదాసేన కవితా గానశాలినా. ''

" కవిత్వ సంగీతము లబ్బిన నారాయణ**దాసుచే** సహజబుద్ధితో నీ కాశీ శతకము రచింపబ**డినది**" అని చివర చెప్పకున్నారు. 🐧 నారాయణ దాసు

గారిచే నీళ్లో కాలు సరళంగా ఆశువుగా రచింపబడిన ట్లున్నవి. దాసుగా రెక్కడా కష్టపడి, బ్రామత్నించి ధారయు, గంభీరము, నిర్మలము, [వాసినట్లు కాన్పించదు. అలంకారాలు కూడా అయత్న సిద్ధంగా వచ్చి వాలినవి.

" అధ్యగీష్ట, ఆహార్షీత్, అసూర్యంపశ్యశ అను గంగం, తృణాయ వన్య తే కల్పల తాయ నే జాను దఘ్నం, అజాగరి, అనడుద్బికి, |పగ్బుతే...'' వంటి |పగల్బపద |పయోగాలు వీరివ్యాకరణ శౌండిమను వ్వ క్తంచేస్తూన్న వి.

> " గంఖీరం, నిర్మలం స్పిగ్గ, మాపూర్ణం ఖాతిజాహ్నావీ. "

అని ప్రీసు వర్ణించిన జాహ్నావివలెనే ప్రీరీ కప్తా స్నిగ్గము, ఫూర్లములై జాలువారినది.

ఈ శతకము ఖారతీయులగు భ కులందరును పఠింపదగినదియు, వినదగినదియు, ఆస్వాదింప ద్రినదియు 🚡 యున్న ది అని పీఠికలో 🔰 పంతుల లమ్మీ నారాయణ శాట్ర్రిగారు విన్నవించివు న్నారు. భ క్తులేకాదు, సంస్కృశఖాపాభిమానులెల్లరు పఠించి ಆನ್ಫಾದಿಂಪದಗಿಯುನ್ನ ದಿ ಕತಕ ಮು.

" కాశ్ నిత్యానంద బ్రాయిసి." కాశ్ నగరియే కాదు 📢 దాసుగారి "కాశీ ళతకము '' కూడా నిత్యానంద్రపదాయిని టలో సందేహ మావంతయులేను.

Superior quality Slate Frames, Tile Frames, Packing Cases & such other wooden articles are manufactured to order and supplied at moderate rates., by

SRI LAKSHMI SAW MILIS Ltd.,

Post Box No. 1,

Phone No. 28,

Telegram 'SRI LAXSHMI'

KASARAGOD, Cannanore Dt.

፟የውቅም የተከሰቀ የ

చేనేత సహకార సంఘములకు, ఇతర సహకార సంఘములకు, వ్యాపార సంస్థలకు కావలసిన యక్కాంటు బుక్కున, ఫానములు మరియు అన్నీరకముల బింటింగు పనులు సకాలములో నరసమైన ధరలకు సస్ట్లయి చేయబ**డును. కాన మీరొకసా**రి మా స్టాప్స్ నకు ఆర్థరు యిప్పించవలసినదిగా కోరుచున్నాము.

> నా గా ర్జు న ్పెస్ నిడ్బుబోలు _ గుంటూను జిల్లా.

Adibhatla Marayanadas An Integrator of Fine Arts.

8

K. SRINÍVASA RAD

Narayanadas, as he was known popularly, preferred to call himself Narayanadas, Azzada Adibhatla though his original name was simply Adibhatla Suryanarayana. The prefix Azzada was meant to indicate the place of his origin, while the suffix Das was added to show that he was a servant of God, that is humanity at large. Later he came to be recognised as a Haridas denoting the profession to which he was attached. Harikatha has taken birth with him, and give the profession a shape and form. He made a significant contribution by linking the ancient Haridasa movement with the then prevailing repertory of stage craft and bequeathed a rich legacy to posterity.

The Haridasa movement was based on mystical experience. The movement owes much to the Vachanakaras, Alwars and Nayanars of the Tamil land. The dasas sang the glory of the supreme reality and preached a life of faith, prayer and love. Music was an important vehicle for them. They sought to reflect the sublime beauty of the supreme reality in the harmony and melody of music. The greatest of Haridaeas was Purandara

dasa, who was also the father of carnatic music.

Narayanadas with the flood of divine light in him belonged to the class of celebrities among Haridasas. He sang the glory of God with all hism usical, philosophical and devotional excellence. He was not satisfied with self-emancipation and singing the glory of the supreme reality abstract terms. He interlaced the deeds of the Lord with abstract spiritualism - as found in Phagavatam. He composed songs on several episodes and called them harikathas. Thus a technique of conveying spiritual values in attractive and effective wave has evolved. Narayanadas was the originator of that technique in Telugts land, to be recognised as the Harikatha Pitamaha

The scope of Harikathas has been further widned by making it a form of entertainment for the masses, known as *Harikathakalakshepam*. The idea behind was not merely telling a story poem. The story poem was set to music, taking care that each bhavam was adorned with an appropriate ragam, for that is the

forte of a musical composition. While composing the song and importing music to it, he observed the tenets of Telugu poetry. His poetical genius was of such a high order, as to load simple words with heavy meaning. It 14 upto the discerning, to draw as much as they can. In that, he was comparable to Pothana. Thus he showed his mastery as a Vaggeya-Karaka and a Kavi, in every sense of the words. By sublimating his talents for a higher purpose - telling stories of God in as fine a manner as possible, he proved himself a great Bhakta. He dedicated his talents unto Him. from whom he got them.

The Harikathas written by Narayanadas further expanded on stage to engulf other forms of expression like Nrityam and Abhinayam. The genius of Narayanadas was gifted with the ability of extending to the masses the pleasures of Purana Kalakshepam, music, dance, drama all in one piece, in the form of Harikatha. Personally, he was eager to find a mode of entertainment by which he can give full vent to all the artistic talents native to him par excellence. He found the possibility in Harikatha kalakshepam. He found happiness in displaying all his talents in an integrated form, for the benefit of the masses.

The test and purpose of an artist lies in the emotional transformation

of his audience. In harikatha kalakshepam, the accent is on making the audience take part in the performance not as spectators from outside the ring, but experience the gamut of emotional union with God. His thunderous voice, which could produce the full range of musical notes reaching an unattainable creseendo on occasions, his dignified royal bearing in its natural state, which could be converted to that of a bashful maiden on the stage while depicting the required expression; his abhinaya which imparted feminity or masculinity in a exceedingly fine manner to all the movements of his mighty body: his synchronisation of every movement on the stage and the sounds produced and thereby with the ragatala of the song accompanied by orchestral music; his skill in displacing a tense situation with compelling touches of wit humour, irony and literary chasm so as to enrich the relief from tension. are so well combined to strike a harmonious blend and carry away even the least receptive into a trance. Such a transport of the audiance is possible only for a versatile multifaceted artist as distinct from the efforts of a mere singer or actor or a dancer. however much gifted he may beis difficult to think of another equal to him.

Though he became famous as a haridas, his achievements in the field of literature were also of a very high

order. There he showed the least concern for the ordinary and the average. Gurajada Apparao with his Kanva Sulkam. Chilakamarti Laxminarasimham with his Gavopakhvanam Tirupati Venkateswara Kavulu with their Pandava Vudyoga Vijayamulu, Vedam Venkatarava Sastri with his Prataparudriyam and a score of others who were his contemporaries are all famous writers for the present generation, because of a few works which catered to the limited imagination and intelligence of the general public. though there are other works by the same authors, are known to pundits only Narayanadas was an exponent of Atcha Tenugu, which is altogether a different language from that of Telugu.

To cite a few examples, he used to call a torch light as piskudu divve a violim as pillipregula yantram, the Simhachalam God as Renta tragudu tindi mettanti velpu. The classical Atcha Tenugu is a hard nut to crack even for the pundits. He used to write a glossary of the terms used for each book. His 'Batasari' is a standing

testimony to his literary genius, in which each stanza conveys the story part as well as a philosophical idea. His 'Navarasatarangini', 'Rubayat of Omarkhayyam' and 'Tarakam' are other evidences of his feats in literature. In these days of mediocrity, his works are not easily accessible and have become less known classics. Very rarely do we find them in public libraries and the libraries of educational institutions to say anything about individual possessions of his works.

High tributes were paid to his literary achievements by his contemporaries in the field, the highest of which was that of Challapalli Venkatasastry, who said that "Narayanadas is the only man who deserves to be called as a 'Kalaprapurna' meaning thereby that he is a personification of all arts. He helped to develop on integrated system of expressing all the fine arts in the form of harikatha. Is it necessary, that another Narayanadas should take birth to revive the harikatha form of entertainment for the present generation to know what he was capable of doing?

Our Homage

Harikatha Pithamaha

SRI ADIBHATLA NARAYANADAS,

TAJ INDUSTRIES,

VIZIANAGARAM-1.

Narayana Das - The Savant S. N. Jayanty, Calcutta.

The name of Sri Narayana Das is quickly associated with his achievements in the field of Harikatha Kalakshepam. True, Sri Narayana Das excelled himself in this field and has lifted this form of entertainment, which up to his time was practised, mainly as a bread winner, by a few professionals, into a work of great artistry, that combined in itself scholarship, knowledge of music and dancing.

Story-telling, mainly for entertainment and partly for the spread of knowledge, has been an age old form of art in India. The great wealth of knowledge contained in the puranas and the classics has been handed from generation to generation by a dedicated band of successive story tellers frequently referred to in literature as Sutas. While very little is known about the lives and personal achievements of these Sutas except in the case of a few, we are indeed fortunate to have had in our own midst, Sri Narayan Das, the last of these great story tellers, perhaps the greatest of them all, at least as far as the Andhras are concerned.

However, his talents as a Haridas are but a very minute portion of the

scintillating personality of Sri Narayan Das. A master musician, a composer, linguist, scholar, writer and a dancer. Sri Naravan Das was one of the rare few, who justly deserve to be called savants. Two examples are sufficient to show that he was no dilatante who ventured into fields that he was not prepared to master; just as Ramamohan Roy, the great social reformer, mastered the Hebrew language in order, that he may read the bible in its original form, so too Sri Narayan Das taught himself Persian to be able to translate the Rubayat: and again there is not a raga known. in which he did not compose a songa feat that even Thyagaraja did not attempt.

I remember an old friend, himself an authority on music, remarking many years ago that as a composer alone, Sri Narayan Das should find a place on the same pedastal as that of Sri Thyagaraja. Just as it has taken some decades, if not centuries, for the public to recognise the genius of Sri Thyagaraja, one day, he fondly hoped, Sri Narayan Das would be accorded the greatness that is his due. It is indeed gratifying to note from the efforts of organisers of this souvenir, that such a day may not be far off.

SRIMAT AJJADA ADIBHATLA NARAYANADAS

BY

DR. T. KANAKARAJU

I had the good fortune of being a student of the Maharajah's college. Vizianagram, at a time when Narayanadas was in his hay day of glory. He was then also the Principal of the Maharajah's Music college, the first of its kind in Andhra. As a student living in the neighbourhood of Kanukurti-vari veedhi where Narayandas was living. I was facinated by his talents and many incidents where he chose to be independent and detached from the temptation of being a slave to Royal patronage. I can never forget his walking daily on the road with his hoast of disciples, singing and making them sing under the banian tree at the cross-road leading to Kanukurti-vari veedhi.

Endowed with a charming graceful, dignified and well proportioned body he invariably attracted everybody by his magnetic personality, keeping large crowds spell-bound in his Hari-katha Kalakshepams.

His scholarship was wide and deep in Sanskrit, Telugu. English, Urdu and Persian and his compositions and Prayogas were original and thoughtprovoking. They cover a wide range, as can be seen in his Sanskrit poetic composition Tarakam.

His Yakshaganams, Satakams, his setting to Music, swara and thala and translitehation into Telugu Rugvedic hyms are feats of rare excellence.

His 'Batasari' in Telugu is not, as usually mistaken a translation of Goldsmith's Traveller but it is an allegory sincillating with a deep philosophy rendered into simple Telugu verse. His translation of Omarkhayam into Sanskrit is a work of stupendous and astounding merit portraing bhakticult, as meant understood and annotated by the great devotee Oomar

His standard work Navaratna tarangini a collection of world famous popular passages from Shakespeare and Kalidas with their Telugu translations proves his wide reading and scholarship. They are classified under nine rasas, indeed a difficult task particularly because of the different language and cultural backgrounds.

His composition "Dasa Vidha Raga Navathi Kusumamanjari" is a rare and unique presentation which is a feet of memory, erudition, scholarship and mastery over all the ragas difficult to render for even the most talented artist. His play Sarangadhara is original and a sympather

tic and realistic approach to human nature, told in a most acceptable and lovable manner. Chitrangi is not such a lusty or a cruel being. Saranga dhara is saved from the gallows; he renounces the mundane world in search of ultimate and real spiritual happiness.

Numerous are his Harikatha compositions and Kirtanas Savitri, Yadartha Ramayanam, Rukminikalyanam, Meghasandesam, Harischandra, Bhakta Markandeya, Gajendramoksham. Ambarish etc. original inimitable and full of music thought and devotion. It is Das who created the modern school of Hari-katha ganams combining poetry, philosophy, music, laya and nrutyam of high order accompanied by musical instru-Never before such rich harments. vest of pleasure and devotion were so well integrated. He was a whip to society and with a delicate sense of humour comparable to British humour and known for his spontaneity in repartias. He never spared the greedy hypocrite the prince or the man in power. His style was straight and simple, full of sentiment and sampradaya profound philosophy and Upamalamkaras. He gave a new orientation to old classics.

His voice was thunderous, Megha garjana, albeit, melodious and expressive of the appropriate emotion to

transport listeners into a realm ecstasy.

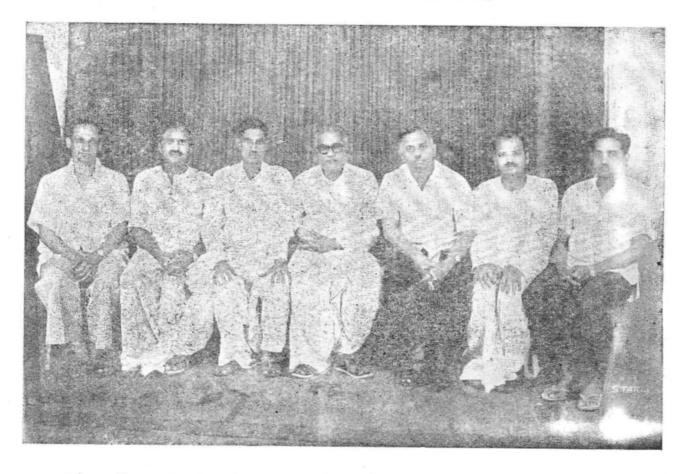
known for his originality in feats of laya. He is the founder of the Panchamukhi Parameswara Tala, to sing a kirthana in five different thalas at the same time. His dancing and abhinaya were exquisite. He was an assiduous reader of classics; with a castor oil Bathi he used to pour over into the lore of Sanskrit, vedic and other literature with concentration, till late after midnight. He was in the sense a student all his life; reading was a passion with him.

My esteemed friend Late Bhamidipati Kameswararao collected many of his forgotten krithis. He often used to say that the krithis of Das are more in number than those of Thyagaraj and also exquisite in quality. But it is a pity in contemporary life we often cannot see the bright spots. It is heartening however that he was admired by the learned, intellectual artistocrat and the commoner in his later life.

He is no more with us. But his works will forever live giving us the message of ancient philosophy Bhakti Sanmarga jeevitham through his poetry and parampara of students who could deliver his melodous and harmonious music and philosophy pregnant with deep and delicious religious devotion.

CULTURAL ASSOCIATION (Regd.)

OFFICE BEARERS.

- (L to R:-) 1. Sri. Ch. Rama Rao, (Joint Secretary)
  - 2. Sri. U Hrishee'kesa Gupta, (Secretary)
  - 3. Sri. A. Radhakrishna Murty. (Vice President)
  - 4. Sri. R. Devendraradham, (President)
  - 5. Sr. Dr Y. V. Pratipkumar, (Vice President)
  - 6. Sri. T Basavaiah, (Joint Secretary)
  - 7. Sri. T. V. Ramanjana Rao, (Treasurer)

A BRIEF SKETCH OF CULTURAL ASSOCIATION

Culture is "to know the best that has been said and thought in the world".

(MATHEW ARNOLD)

It was early in 1960 that a few of us just assembled and in course of usual gossip, gave a serious thinking as how to get-together. The idea soon took the form of a Cultural Association with the main object of getting together by organising weekly cultural meetings. The association was inaugurated by Dr. T. Ramarao, M.A. Ph.D., the then principal of V. R. S. & Y.R N. College, Chirala on 20-2-1960. Sri R. Devendranatham came forward the responsibility of shoulder presidentship. The first Secretary Mr. T. Basavaiah, assisted by joint secretaries Messrs U. Hrishikesa Gupta and Ch. Ramarao, put the organisation on its rails by conducting as many as 50 meetings in the first year. With the same spirit and with the kind co-operation of the gentry of the town, the association has completed 7 years most successfully, erecting on its way many a mile stone. The foremost luminaries of Telugu literature blessed the association with their learned talks. The lives of Dr. Rajendraprasad, Andhra Ratna Duggirala Gopalakrishnaiah and the translation of Dr. Radhakrishnan's "My search for Truth" were among those printed and released under the auspices of this association.

Among other programmes, this association also celebrated the "Jayanti" of Harikatha pithamaha Adibhatla Narayanadas with the active and enthusiastic support of Sri

K. Eswara Rao, the chief patron of our association. At the encouragement given by several well-wishers for the association, has taken up the nublication of a 'Souvenir' to perpetuate the memory of Narayanadas, who is unequivocal in his talents in every branch of Art. The efforts of Sri K. Eswara Rao, and Sri A. Radha krishnamurthy contributed a lot for its success. The association is highly indebted to them and also the generous persons who supported this venture by giving their advertise-This association expresses ments. its gratitude to the contributors which the articles are rare masterpieces of their kind. We are grateful to the editorial board, particularly Sri P. V. Subrahmanya Sastri and Sri A. V. Hanumantha Rao -who have taken the pains of editing and re-writing the articles to the requirements. We are equally indebted to Sri P. Radhakrishnamurthy, Proprietor of Bharadwaja Press, Rajahmundry who has readily accepted the printing as a gesture of encouragement of our project in bringing out a fitting memoir to late "Adibhatla Naravanadas."

We feel that this work of our association will be found quite useful to know the real object and achievements of Sri Narayanadas who is regarded the "Incarnation of Saraswathi". Be good and do good.
U. HRISHEEKESA GUPTA,

Secretary.

EXECUTIVE BODY OF THE CULTURAL ASSOCIATION. CHIRALA. 1966 - 67

President:

Sri R. Devendranatham

Vice-Presidents:

Dr. Y. V. Pratapkumar, M. B, B. S.,

Sri Annamraju Radhakrishnamurthy,

Sri Grandhi Veeraraghavulu Gupta

Secretary:

Sri Utukuri Hrishikesa Gupta

Joint Secretaries:

Sri Ch. Rama Rao, B. A., D. Com,

Sri T. Basavaiah, B. A.

Treasurer:

Sri T. V. Ramanjanarao

Chief Patron:

Sri K. Eswararao,

B. Com., (Hons) B. L., C. A.

Members:

Sri D. Gopalarao

Sri V. Nageswararao

Sri P. Venkatarao

Sri U. Upendra Gupta

Sri P. V. Subrahmanya Sastri, M. A.

Sri J. Ramachandrarao, M. A. B Ed.

Sri T. V. Sivasastri, M.A., M.Z S., F.Z.S.

Sri A. V. Hanumantharao, B. Com

(Hons)

Sri D. S. R. Anjaneyulu

Sri K. Krishnamurthy

Sri P. Subrahmanyam

Sri K. Subrahmanya Sastri

Sri S. Subba Rao

Sri Akkala Kotaiah, M. L. C.

Sri P. Venkateswararao

Sri N. Apparao

Reverential Salutations to Harikatha Pithamaha Pandit Sri Narayanadas

From I. GOPALA RAO

Sole Proprietor:

ESTERN DRUG STORES

Importers and Wholesale Chemists,

VIZIANAGARAM-2.

THREE BORN POETS & NINE RASAS

R. M. CHALLA.

Poets nascitur, non fit. Horace's dictum finds ample evidence in the life and work of Narayanadas.

A legendary figure in his own lifetime, the father of Harikatha, the only scholar who translated Sanskrit poems into Telugu without using a Sanskrit word, the only musician who wrote treatises on Rig Veda and Advaita Vedanta, the only minstrel who sang with equal grace classical Hindustani as well as Karnataka music, the only linguist who equally well understood two classical languages (Sanskrit and Persian), the only poet who wrote with equal ease in both Sanskrit and Telugu, Narayanadas was the one and only Andhra in the last hundred years to whom that indiscriminately employed and hackneyed phrase "versatile genius" can be justifiably applied.

He sang as it pleased him and it was Music; he wrote as he liked, and it was Literature; he acted his "stories of God" (Harikathas) on the stage and it was Dance-drama; he spoke as it naturally came to him, and it was Wit; he composed his lines spontaneously and orally, without paper or preparation, on the spur of the moment and at the very instant,

and it was Poetry; and he led his earthly existence as his instincts guided him, and it was Everlasting Life.

It is small wonder, then, that this man who was all things to all men, and whose very life was an exemplary essence of all the navarasas should have chosen for his book "Navarasatarangini" examples from the works of his kindred souls, Kalidasa and Shakespeare, respectively masters of the two greatest languages of the world, Sanskrit (universal mother of languages) and English (cosmopolitan child of languages).

(Before proceeding to give one example each of the nine emotions from the three poets, a little explanation is necessary. For the purpose of this article, in which I intend to make a comparative study, I bring in instances from the original works of Narayanadas in addition to quotations from "Navarasatarangini". And since it is superfluous to transliterate original passages while translating them. I quote the original only in the case of Shakespeare' and offer free renderings as regards the other two. I use abbreviations "K.S. and N." for their respective names.)

COURAGE (Veera Rasa): K. Like the tree that takes upon itself the

sun's heat and provides shade for the traveller underneath it, the hero's valour lies in self-sacrifice.

- S. Courage is synonymous with honour: "I love the name of honour more than I fear death."
- N. Courage is the quality of immortals who know not the ordinary mortal's instinct of self-preservation. In a convincingly unique delineation of Chitrangi's character, he makes out that conventional virtue pales before the preternatural passion of hers which makes her immolate her own and that of Sarangadhara's mortal life in the hope of their immortal union in the life after death.

GENTLENESS: (Saanta Rasa): K. Those who lose not their equanimity even in adverse circumstances are the true gentlemen.

- S. The vicissitudes of life cannot affect the gentleness of experienced wisdom: "Sweet are the uses of adversity."
- N. To be ungrudgingly able to forgive the one who injures you (mertally and physically) is the nature of gentleness.

COMMISERATION (Karuna Rasa): K. Tenderness as pity is common to saint and sinner alike. Even sages, who are above feeling pleasure and pain, are on occasion moved to tears as in the case of Kanva at the time of Shakuntala's departure from the hermitage to the royal palace.

- S. It is not words or actions that denote true pity. It is an inmost feeling of the heart. "I have that within which passeth show".
- N. Our life (the mortal coil) is a pitiable pilgrimage from the cradle to the grave: The imprisoned embryo in the womb, the bondage of childhood, the sensual torments of youth, and the sickly senility of old age.

LOVE (Srungara Rasa): K. Love is the supreme mutual feeling of man and woman which unites them body and soul.

- S. Love is "madness most discreet, a choking gall, and a preserving sweet".
- N. Love is the greatest possible enjoyment of the individual's psychic and physiological functions, undetered by social taboos.

HUMOUR (Hasya Rasa): K. Humour is a subtle commentary on man's harmless (and sometimes foolish) attempts to make the absured seem ordinary.

- S. Humour is a satire on human folly: "The more pity, that fools may not speak wisely, what wise men do foolishly".
- N A wise-cracking, quick repartee without malice (to the jealous pundits who trod on his toes) is the weapon of his humour.

MARVEL (Adbhuta Rasa): Finds marvel in the form of a beautiful woman who is herself an ornament to the jewels she wears.

S. The ironv of fate is the wonder of life: "O what a world is this. when what is comely envenoms him that bears it!"

N. Children's sobs followed almost in the same breath by godly smiles, and the sinner's capacity to love an all-forgiving God, are his idea of marvel.

WRATH (Rowdra Rasa): (Rather than blame the other person who offends our susceptibilities, we should look for the fault in ourselves. This is an ideal expression of "wrath turned on oneself" common to the three poets).

- That K. "You' re not to blame. I whom you despise should stand before you in supplication is wrong."
- S. "O, that this too too solid flesh would melt, thaw, and resolve itself into dew."

N. "O Lord, thou hast the warm power to melt the icv indignities showered upon thy forlorn devotees by merciless people and unbridled passions."

CONSTERNATION: (Bibhatsa Rasa): K. Hatred, coupled with mental and physical hunger, makes for this emotion.

- S. Helplessness and self-pity: "With herself is she in mutiny."
- N. The unspeakable ugliness of human ills evoke this feeling in him.

TIMIDITY (Bhayanaka Rasa): K. A kind of old fashioned feminine fear: "Let me be: I would rather go to my mother."

- S. Paradox of contradictory feelings about the same object: "If thou couldst see me without eyes, hear me without thine ears, and make reply without a tongue....".
- N. To be unable to say 'no' to desire and suffer the consequent remorse is what our fears amount to.

APPRECIATIONS

A MONUMENT OF SCHOLARSHIP

We have pleasure in acknowledging a copy of the "Rubaiyat" of Omar Khaiyam, translated into Sanskrit and Telugu by Pandit A. Naravandas, retired Principal of Sri Vijayarama Gana Pathasala, Vizianagaram, and a careful perusal of the book fills us with admiration at the astounding scholarship of the learned Pandit. There are, ofcourse. dozens of translations of the immortal "Rubaiyat", the most popular and probably the best known being that of Edward Fitzgerald. Pandit Narayandas, who frankly expresses the opinion that Fitzgerald's work is not a literal translation, has gone back to the original Persian in order that the letter and the spirit of Omar Khaiyam may not be missed. In these degenerate days when scholarship has fallen on evil times, it is incredible to learn that a Hindu, with Telugu as his mothertongue, should have been so filled with admiration for a Persian poet that, after he had passed his sixtieth year, he took the trouble to master so alien a language, and translate the masterpiece not only into Telugu but into another classical language, Sanskrit. We find in the book that while Fitzgerald's translation is rendered into Sanskrit and into Telugu of the Kandam metre, the hardest perhaps in the Telugu prosedy. Omar Khaiyam's original text is again translated into Giti and the Bhujangi metres. We are certainly unaware of any recent instance

in India where so much learning has been brought to bear on what is no less certainly a labour of love, for it is evident that there are few persons familiar with the Sanskrit language who are anxious to have a rendering of the Persian original. Pandit Narayandas's erudition is enhanced by the fact that even in using his cwn mother-tengue, he has selected what is called Atchha-Telugu, a language that only a handful can understand. The work therefore is not intended for the masses, and the learned author expects no prefits out of his scholarship. But literature transcends the limitation of language. age and country, and it is most gratifying that a Telugu writer of the twentieth century should have paid the most splendid tribute to a Persian Poet of the twelfth century. He has added a most copicus glossary at the end of the book to facilitate an appreciation of the original, its translation by Fitzgerald, and the author's own translation into Sanskrit and Telugu. In inviting the attention of H. E. H. the Nizam's Government to the Pandit's work, we trust that, in conscnance with their liberal support of classical scholarship; they will extend their patronage to the Pandit, and thus bring about a sympathetic understanding and interpretation between the two classical languages.

- The Hyderabad Bulletin, 16-1-1937.

PANDIT NARAYANADAS at the age of 30

This Photo was taken during his first visit to the Mysore Darbar.

GAJAROHANA

Cajarohana is Considered to be a great honour Conferred on a great artiste. Pandit Narayanadas had this unique distinction a number of times during his triumph and tours in Andhra and Telangana areas. This elephant procession was organised by the public of Singareni Collieries in Telangana area to celebrate his seventeith birth day.

Sri A. Narayanadas - A Sketch

By Mr. M. Gowri Shankar.

The subject of this article needs no introduction to a great many readers to whom he is only too well known and who therefore can appreciate the immensity of my task in writing about him. One can easily do justice to any common place subject; but to expect the same with reference to Sri Narayanadas in an all too brief article, is to expect well nigh the impossible. Sri Narayanadas was not a mere person; he was a phenomenon.

He was born in the year 1864 in Ajjada, a village in Srikakulam District. His father Sri Venkatachayanulu was a great Sanskrit scholar and poet credited with the authorship of some poetical works. His mother was a highly gifted lady, who though was not able to read much, was yet proficient in giving the 'Pratipadardha' of all the classics. As a child he (Narayanadas) was highly precocious winning the Bhagavata on a wager of reading it at the tender age of five. Music was his wet nurse and classical literature, his feed. Kalidasa's words

''प्रपेदिरे प्राक्तनजन्म विद्याः"

came true in his case. His imaginative faculties became polished and refined by browsing in classics. He had vastly more than his share of fortunes gifts that were lavished on him most liberally. He was charming in person, well proportioned in body, dignified in bearing, graceful in gait and merry in manner. So attractive and magnetic he was, that large crowds delighted in simply following him feasting their eyes on him and hanging on every word that dropped from his mouth.

His scholarship attained by self effort was as varied as it was wide, deep as well as original. There was nothing that he did not know in Sanskrit and Telugu. He had perfect mastery of Persian, Urdu & English.

His poetical masterpiece in Sanskrit, 'Tarakam' an original poem composed with difficult grammatical 'Prayogas' won the unstinted admiration and unqualified encomiums from no less a person than Professor Geldner of the University of Marburg, Prussia.

- जानाते यत्र चंद्राकों जानीते यत्र योगिनः जानीते यत्र भगोंपि तज्जानाति कविख्यं।
- 2. वच स्सुधामयं काव्यं पीत्वाहं तप्तमानसः कृतज्ञोभि प्रशंसामि भवन्तम् कविशेखरं।।

His other works in Sanskrit comprise 3 Yakshaganas, two Satakams, one prose work and sundry other pieces. He set to music (Swara and Tala). He translated the Ruks of Rig Veda into Telugu verse, a stupendous task.

His 'Batasari' in Telugu is a highly original poetic allegory pregnant with profound philosophy and told in simple and mellifluous verse. "Omarkhaiyam" was translated into Sankrit & Desyandhram an "astounding feat" according to Dr. S. Radhakrishnan which helped to prove how the much misunderstood Omar was a great Bhakta.

His "Navarasa Tarangini" contains Telugu translations of the most beautiful passages from Shakespeare and Kalidas classified into the nine rasas and prefaced with a highly critical evaluation of the 2 great poetsa task rendered difficult because of the differences in their respective cultural backgrounds. "Sarangadhara" an original drama in five acts is remarkable for its plot, character delineadenouement humour and tion, its music. Unlike other writers Mr. Das sympathises with and justifies the character of Chitrangi and finds sufficient reason why the otherwise beautiful and lovable creature became so hideous and so cruel. He also ends the drama with a happy note instead of in the traditional way. His Sarangadhara was saved from the gallows

and ultimately renounces the world in search of spiritual happiness.

As a composer of Harikathas too numerous to give a detailed list, he was unique in the use of choice language for choice thoughts set to the music of an apt Raga and Tala. Everything was pat to the point: so that the sentiment of the song went straight to the heart. His 'Yadhardha Ramayana" is a jewel made to perfection. Beauty and truth have ever been the basic feature in his poetry. Ever daring, he was a realist to the core and was never afraid in showing up the fobs and fads of society. style was straight and simple. His works are full of sobre sentiments. profound philosphy and sprinkled with appropriate aphorisoms. His characterisation was inimitable. He gave a new interpretation to the old. classics. Originality was his forte.

His voice was simply wonderful as described by His Highness Syamaraja Wadayar, the late Maharaja of Mysore. Thundrous in volume, mellifluous and vibrant in timbre, ranging the whole gamut expressive of all the emotions, jet motioned in flight and fluctuations, it was a rare treat for thousands at a single sitting. Listeners too, enraptured, were delightfully transported into the realms of ecstacy.

Born with Laya Gnana he was more than the "Laya Brahma" the title conferred upon him. He was

very well known for his astounding feats in Laya. He was capable of singing a song with five different Talas at the same time, thus justifying the title of:

''पञ्चमुखी परमेश्वर"

He composed Kritis in all the Melakarta ragas which is generally acknowledged to be a great achievement. His output of musical compositions is the largest. His idea of a complete musician is of a person well versed in all the three branches.

"गीतं वाद्यं च नृत्यं च त्रयं संगीत मुच्यते"

His dancing and Abhinaya were exquisite and were the prominent features of his Harikatha performance. His play on Veena was as original and remarkable as his other traits.

He developed a style of music all his own combining the technical lore of the South with the ease and grace of the North.

Honoured by Princes and people alike, he was invited to be the Principal of the Viziarama Gana Pathasala founded by the late Viziarama Gajapathi Maharaj. He worked as Principal of that institution for over 17 years.

Devotional undercurrent is predominent in his thoughts and feeling. The ancient Hindu philosophy found new expression in his works. The futility of this life except as a means

of realising God is stressed ever and anon. He always recommended non-attachment to things of this world as a sure path to attain celestial bliss. He himself was highly non attached being a great Bhakta. Appearances can never be so deceptive in his case. It is said that the poet sees what is not visible to the Sun and the late Andhra poet Laureat Sri Challapilla Venkatasastry saw and observed that Mr. Das was a great Bhakta to be classed with

प्रह्लाद, नारद, पराश्चर, पुंडरीक, व्यासांवरीय शुक्र शौनक भीष्म दाल्भ्यां।

The physical body in which this great soul was encased had gone. But still it is there - his soul spelt out in legible characters in his works. There we can see and feel his greatness, in the beautiful language and the sublimity of his ideas, in the idyllic beauty of the cadences and the harmonious and melodious music of his songs. Every line of his works is pregnant with deep sense and every word charming. It is to his works that one must turn now in an effort to understand him. With the turning of each page of his works one is quite struck with his genius, versatality and uniqueness; one is tempted to exclaim with the poet, "Here was a Narayanadas, when comes such another?"

HARIKATHA AND SRI NARAYANA DAS

By E. BHARADWAJA, M. A.

The Origin of all art can be traced to two sources the - mystic experience of a Buddha, a Christ or a Mohammud that served as the fountain head of a religion and its scriptures; and the secular imitation of Nature by the 'primitive' man devoid of such an exalted experience. The crude drawings of the prehistoric cave-man on the walls of caves belong to the latter category. whereas the art of the first musician Jubal mentioned in the Bible, and Narada and others men. tioned in the Indian scriptures, belongs to the former type. No wonder that the 'thinkers' of this age, most of whom are essentially devoid of the glimpses of that mystic experience, should consider the drawings of the cave-man to be the only source of all human art and renogate the other category to the dustbin called myth and legend. A historic example of this mystical approach to even highly intellectual branches of knowledge is Pythogorus the master Mathematician, whose declarations (such as "where there is harmony there are numbers") are steeped in the glow of that mystic vision of the Reality."

All religions sought to aid Man in the attainment of that incomparably Blissful experience of the Eternal Unity of the sum-total of all Existance, which their founder-Supermen had experienced by tuning every aspect of the 'devotee's life to that one Harmony. Thus "The Sermon on the Mount" and "The Bhagavadgita" advocate an all-sided effort to become "Perfect even as the! Father in heaven is Perfect"; to attain to

Yoga which is the perfect technique of right action- "Yogah Karmasu Kausalam". This perfect technique is what is named by ancient sages as 'Kala' roughly translated as 'Art'. The sixty-four arts enumerated by ancient Indians include all the actions of Man which give scope for the adoptation of the perfect technique of right action. They included the technique of conjugal life, the art of the thief, besides dance and music, in the ranks of art. For, whatever man does the right attitude of the mind ('Father, Thy will be done on earth' according to Christ; 'The technique of detatched action' according to Lord Krishna) is all that matters and not the actions themselves. In this sense and to this category, belongs the art of 'the Harikatha Kalakshepam'.

The two fold nature of the origin of artmystical and secular - maintains its duality
throughout the history of all arts. Be he a
famous poet, a musician or a dancer, one can be
'a born artist' or an artist that is 'made'; and the
former belongs to the mystical line and the latte
to the secular line. This classification is by no
means a result of conscious adoptation by the
artist. For 'the mystic' touch in an artists'
personality is instinctive; a man must only be
born with it and no amount of effort enables a
'made artist' to be on a par with the born
mystic of an artist, in being mystical. It is
possible, to some extent, to be mystical by effort
because all men are basically instinctive and in-

stinctively alive to the beauties of nature which they had not made. This, the born mystic instinctively calls the Reauty of God or Nature and the secular artist calls it the beauty of nature or the pleasure of the senses. This classification holds good even in the case of the art of "Harikatha Kalakshepam". It needs no special mention that the excellence of the immortal 'grand Sire' of the 'Harikatha' belongs to the born mystical' line of the art. This art, being essentially religious in spirit, is specially suited to the excellence of the born mystical nature of the 'immortal bard'. Narayanadas. Particularly in the case of such an art, the difference between the appeal of the mystical line and the non-mystical line is wide—as wide as the one between the natural speech of Man and its mechanical (-however intelligently done-), imitation by the parrot. The one appeals to the heart and the emotions; the other appeals to the ear and the hearing. As good poetry rouses the latent poetic instincts of the reader and good music appeals to the latent musical instincts of the audience the Harikatha Kalakshepam rendered by one like our 'Immortal Bard,' who is endo-

wed with profound mystical instinct, appeals so the inherent mystic sense of the audience and bestows on them a more than a merely imaginative and sensous pleasure. And by such grea musicians as Thyagaraja it was testified that the bliss of the mystic experience is infinitely superior to the merely musical appeal of an art like No wonder then, that the appeal of this Music. bards' Harikatha Kalakshepam to the audience. being preeminently mystical, was incomparably superior to the merely musical and dramatic appeal of the renderings of many other masters of this art, and inimitable to them. If with them it was a pleasant art that earned for them praise and honour (besides livelihood), with him it was the very rhythm and basis of this life, the soul of his soul, the care of his life, Bard.

"The soul was like a star and dwelt apart."

"The Embodiment of Perfect Harikatha" seems to be his real name and the name given him by his parents, merely "an-ick name", 'a nick name', Adibhatla Narayanadas.

Body's Soul & Earth's Heaven

R. M. CHALLA

The question that most exercises thinking men's minds is: Has the human life any prior or posterior subsistence outside of the visible birth, growth and death?

Poets and philosophers, saints and savants, have speculated on the problem and given us as many interpretations as are conceivable of our mortal existence. Some of these theses are based on reason; some on experience. Some are inspired by intuition; some by imagination.

Nonetheless, whatever projection or proliferation of man's thought-processes found expression on paper, the fundamental fact remains that neither beatitude or after-life nor soul or spirit is tangible and that, while the dead are completely dead to give us any report of heaven and hell, the ody has to possess the breath of life to be able to talk of 'soul'.

In the midst of so much conflict and controversy that the offsprings - God and Religion - of metaphysical intellect provoked, it is refreshing and rewarding to note that literature could boast of a few votaries who sincerely tried to translate the soul's entity into the body's function and to transfer the joys of Heaven to the life on earth.

Among these blessed souls, it is our pleasure now to consider two poets whose life and work ran along parallel courses, in a manner of speaking, and who, by a happy chance, appeal to us in brighter perspective thanks to the labour of love the latter-day translater-poet accorded to the medieval astronomersinger.

In rendering into two different Telugu and Sanskrit versions the Persian original and its English translation by Fitzgerald, Narayanadas not only did something unique but also gave rebirth to the essentially mystic content of Omar Khayyam and at the same time paid a sporting tribute to the Englishman who, despite the liberties he took with the Persian's pristine intent, brought the latter's heartwarming verse to worldwide attention.

True, the way things exist and excel in this world no author can be justified in pleasing himself in the first place and in thinking of the reader as an unimportant factor as far as the former's main purpose is

concerned. To this extent, one cannot help observing that the Andhra bard had somewhat sacrificed readability and intelligibility to scholarship and erudition.

The modern mind asks itself the question: As long as a thing isn't good enough for me, I couldn't care less about how good it is; so if a writer wants to create something which doesn't submit to my understanding, what do I have in common with someone who merely pleases himself?

However, some of the greatest literary compositions remain closed books to the laymen and yet retain their usefulness to the learned man. Narayanadas purposely wrote his translation with the scholarly reader in his mind. And in doing so he succeeded as only a genius like him could have.

As already indicated, the chief aim of Narayanadas in undertaking such a laborious task was to vindicate the true message of the original which was a little distorted, albeit well-meaningly, in the popular English translation.

Of course on the apparent essence of Omar's hedonism both the Englishman and the Andhra are agreed, as we see:

Fitzgerald sums up: "While the wine Omar celebrates is simply the juice of the grape, he bragged more than he drank of it, in very defiance

of that Spiritual Wine which left its votaries sunk in hypocrisy or disgust"

Narayanadas observes: "The quintessence of Omar's noem is the enjoyment of wine, woman, and music, which are really substantial; but paradise is only ideal....Man is predestined for happiness or misery; but good or bad is only in his nature."

Fitzgerald depended on the original merely as a potter depends on clay; whereas Narayanadas provided a mirror to the original which only the two oriental languages could offer convincingly to its sister language of the East. Thus one may maintain that the Englishman wrote for Englishmen and the Indian for Indians.

Since the English version is as well-known as Shakespeare or the Bible, there is no further need to discuss about it here. Let us henceforth confine our attention to the Telugu and Sanskrit renderings of the Rubaiyat (s).

The actual publication under review consists of the Persian original and its English transliteration and Fitzgerald's English quatrains (Narayanadas followed the second edition, perhaps because he could not lay his hands on the authoritative fourth edition which now enjoys universal patronage)-both printed on the left-hand side pages; the Sanskrit translation into anushtup metre of Fitzgerald and into giti metre of Omar, followed by Desyandhra (Accha Telugu) translation into Kanda metre

of Omar and Bhujangi metre of Fitzgerald-which appear on the right-side pages. The book also includes (1) a brief foreword by Dr.S Radhakrishnan (2) the translator's prefaces in English, Sanskrit and Telugu (3) alphabetically arranged glossary giving Sanskrit, English and Telugu equivalents of Omar's vocabulary and (4) an supplying common Telugu index meanings of the more intricate Accha Telugu words in the Narayanadas versions. Comprising 328 pages, and priced at Rs. 25, the book is a must on every public library shelf (those who wish to buy copies may apply to U. Suryanarayana Rao, Prabha correspondent, Pandit Narayanadas's House. Vizianagaram).

With my modest knowledge of Persian and Accha Telugu and thorough understanding of Sanskrit. I can corroborate the Harikathapithamaha's claim that his translations "are true to the original to a great extent." What is more important. Narayanadas has ennobled Omar's image. I mean, a reading of Fitzgerald's Omar creates the impression of an epicurean who, according to the translator, mainly exclaimed "Let us drink, for tomorrow we die!": on the other hand Narayanadas portraved an Omar who is "strictly a monotheist and believes the soul is ëternal."

In other words, Edward Fitzgerald's accent was on the bliss of the drunken 'Masti' A. Narayanadasa's emphasis rested on the 'Masti' of the divine oneness of the individual and universal selves as embodied in the union of man and woman. The latter concept was exquisitely depicted in Brihadaranyaka Upanishad, (4-3-21). And Narayanadas revealed his knowledge of this great Advaitic teaching in his translation as, for example in, the 72nd quatrain (second edition) which reads:

Heav'n but the vision of fulfill'd. Desire,

And Hell the Shadow of a Soul onfire,

Cast on the Darkness into which. Ourselves,

So late emerged from, shall so soon expire.

Both English and Persian versions were given a monistic touch in the Andhra's rendering which roughly states: The world is maya; Brahman alone is Truth: the former is like immaterial sparks emanating from the latter's essential fire. Ignorance (Avidya) of this truth enslaves man; and knowledge (vidya) delivers him from earthly bondage.

All honour to the souls of Omar Khayyam, Edward Fitzgerald and Adibbatla Narayanadas, who have so lucidly enlightened our lay minds on the high wisdom of discovering the Soul in the Body, of finding Heaven on Earth.

A Silent Sketch

By W. V, RAMA RAO,

At least a little of the best of a great man is worth knowing if you are intending to lay the foundations for a good life. Late lamented Sri Adibhatla Narayana Das (Suryanarayana) Garu is a great man who led a full life in all its facets. He combined in himself the best qualities of a poet, philosopher, artist and musician. His performances as a Hari Das were unique, inimitable and grand, with a reverberating voice full of sweet music based on choicest cadence and thythm. He was a spark of the XIX century and left the trail of his blazing light in the XX century.

I do not propose to give the reader a biographical sketch of revered Das Garu but confine myself within the limit of my admiration for the

grand man when I was a boy just creeping into adolescence.

Sri Narayanadas was a friend of my father who had the frequent pleasure of entertaining him as his guest whenever he visited Ganjam. The Oriya Zamindars of my native District (Ganjam) were greatly attracted to him and to his versatile talents. He was, so to say, himself a great master who sprinkled his learning wherever he went. Not an epicurean as many may say of him but a scholar-musician - philosopher a type rare to come across. The prize-winners in Natyam were feeling small before his attractive dancing during Harikatha Kalakshepams. I had the pleasure of witnessing and enjoying his performances; the sweet music of his songs are still

lingering in the archives of my mind. I now and then recall his songs and enjoy them with his lovely feminine figure before me.

The past, present and furure are well knit in his works and translations. No wonder he was a votary of Goddess Rajarajeswari.

Sanskrit and Atchcha Tenugu are not famifiar to the present day generation but Sri Narayana Das was always at home with them and he could with facility produce good books in both the languages. Shakespeare and Kali Dasa were his lungs to breathe the poetic and philosophic air of eternity. Many may not know that he was the author of a book on Ayurveda also. How in that span of his life he could be so great is the wonder to many in the many fields of culture. Rajahs of Chikati and Dharakote, Maharajahs of Viziahagaram. Mysore and Pithapuram. Judges like Mr. Bardswell, members of the steel

frame, poets and philosophers like Tagore enjo ved the talents of this "Servant of Hari". Too soon to forget him but the moment one forgets him he would be awakened by any reference to the contribution of eminent Andhras to the field of culture.

It may be asked as to why I am impertment to think of writing a small note on this great man of Andhra and my simple answer is that if by paying homage one is considered impertinent I do not like to avoid the remark. Many might know many things about him but few know his fullness of perfection as a man of varied tastes and talents.

I remain with my best regards to Sri Karra Venkata Rao, M A., of the Educational Service for encouraging me to offer my humble tribute to the one and only Hari Das, poet and philosopher, Sri A. Narayana Das Garu.

<u>፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠፠</u>

For Packing and Roofing Needs

WATER PROOF

PRODUCTS

Registered with D. G. S. & B., New Belhi.

WAXED PAPER, THREAD LINED PAPER, OCEAN KRAFT PAPER,
HESSIAN LINED PAPER, BITUMINISED HESSIAN and other water
proof Materials offer a wide choice to meet your needs.

Mica Coated

A heavy duty water proof fabric for all
sorts of roofs and gutters etc. and serves as
underlays for concrete works.

Our customers: - Leading Textile Mills, Match Factories, Tobacco & Cigarette
Factories, Tea, Coffee & Rubber Estates etc., etc.

MANUFACTURERS:
A V A INDUSTRIAL CORPORATION (Private) LTD.,
PHONE: 3559 & 2139

POST BOX NO. 269

GRAMS: 'YEVIGORP'
126/127, Fort Main Road, SHEVAPET SALEM-2 (S. INDIA)
Mg, Director: K. V. V. ARTHANARI CHETITAR.

Sri Adibhatla Narayana Das: His Personality

By SRI VASANTA RAO VENKATA RAO

It is not easy to do justice in a short compass to a "Master Of Many Trades". Sri Adibhatla Narayana Das garu, who is very poularly known as "Hari Katha Pithamaha". He was a robust teacher that carried the institution with him quite literally. There is a Rama Mandiram opposite to the Maharajah's College in our Vizianagram. The road in front of the mandiram was one of his class rooms. As a science student of the College I was returning home late in the evening after finishing the practical. On such days I was invariably observing the Pithamaha. followed by a few students, standing at the mandiram and giving lessons to them for a considerable time. The teacher and the taught were utterly oblivious to the environment. They absorbed in the process of 'Give and Take' that the inquisitive passers-by formed into small groups to enjoy the lessons. It was a rare sight that thrilled anybody.

Sri Das combined in himself the poet, the dancer, the Vaggeyakaraka. the musician, the litterateur, the linguist and the creative artist. And so he could give a direction to the theme of Harikatha and build it on a

strong foundation. It is obvious that the Haridas should be well versed not only in Sahithyam and Sangeetham but also in Lava and Thala which play an important role in Natyam. Known as the Lava Brahma Sri Das was a nightmare to the accompanists especially the mardangika. With his multifaced attainments Sri Das composed a good number of Harikadhas with songs set to music and performed them all over the south with great success. His magnificent and magnetic personality. his clear and stentorious voice coupled with supple and highly expressive movements of his body lent superb charm to his performan-His courage of conviction and dauntless independence ever him high in the estimate of even Zamindars and Rajahs. He was able to meet any situation with lightning speed.

His literary productions are varied. He was probably more interested in Achcha Tenugu (Pure Telugu), Telugu uncontaminated with Sanskrit terms. He compiled a dictionary of Achcha Telugu words, a part of which has been published by Sri Adibhatla Narayana Das Unpublished

works Publication Comittee, which has been functioning from Vizianagram and which has brought out a number of his books. His translation of Sri Vishnu Sahasranamams is unique. His love for the mother tongue thad given him immense strength to work hard for a number of years and gather information for the benefit of posterity.

Another abiding and lofty work of Sri Das is Nava Rasa Tharangini, a Telugu translation of various English pieces pertaining to the Nava Rasas. It reveals the efficient translator in him. -a translator that is alive to the need for bringing out the essence of the original, its beauty and precision without in any way mutilating it in the least. The linguist in Sri Das is uncovered by his translation of Omar Khayyam. It contains the original Persian with an English translation and the pieces rendered into Sanskrit and Achcha Telugu; a monumental work by giant thinker.

One of his posthumous publications which reveals his versatility and depth of learning is the two-volume book Jagajjyothi. From Ayurveda to Astronomy many a subject is covered in it. The treatment is scholarly, the approach original and the delineation picturesque.

One of the interesting items is the description of an experiment performed by the author over years.

That brings out the scientist in Srl Das. Scientists carry on investigations for no personal benefit. It is neither fame nor pomp that goads them to action. The action is based on faith: a faith and belief in the simplicity and symmetry of Nature. The results may not yield any dividends and may not have any practical application. It does not bother them. Nature stands as a perennial challenge, challenging the wit and wisdom and ingenuity of man. The Scientist takes gauntlet and steadily investigates. His only aim is to unravel the myste-So with Sri Das. ries of Nature.

The earth is a huge magnet. Ithas its lines of force. They run from the South magnetic to the North magnetic pole. This is indicated by the position taken up by a freely suspended magnatic needle. Sri Das - as per his unpublished manuscripts believed that a man by spinning on one of his legs gets electrified or magnetised as a result of which he comes to rest freely along the magnetic meridian. To test the validity of thisidea he is reported to have been spinning in a closed room at nights blindfolded and observing the direction in which he came to rest. The experiment is termed Dig Darshani. often, the report says, he found himself facing in North. Unaware of this experiment, 1 was trying in my younger days to find out if the magnetic lines of force have any bearing on

our lives. Especially during a bath it has been my experience that unconsciously I face the South, be it in a new locality. So this experiment attracted me greatly; it was the scientist in him peeping.

Or, take the verse from Batasari which says: "Just as a scientist is elated when the principle he is investigating comes out of its own accord ...." (Verse 106). It is said that Archimedes who discovered the principle known after him. ran from his water tub in the streets of Syracusc quite unmindful of the fact that he was naked. He cried out "Eureka, Eureka". The ecstacy aroused in such situations should be experienced; no vociferous description conveys the intensity. Sri Das should have had a similar experience not once, but on many an occasion.

Sri Narayana Das was not only a visionary but also a revolutionary. They are the characteristics of great intellects. In his Preface to Batasari he says: "The story embodied in this book is an allegory of human life which begins in sheer ignorance and ends in perfect knowledge. In writing this small poetical work my main object had been to present to the Telugu reading public an attempt at something original as to plot, coupled with vividness of natural descriptions

and told in easy Telugu devoid of all the artificialities of the usual ornate style. This system, I venture to hope would be acceptable to cultured readers whose tastes have been mellowed by the ever-advancing modern literature of the West.". Compare this with what Mahakavi Sri Guruzada Apparao says in his Preface to Kanyasulkam:

"The Telugu literary dialect contains many obsolete gram natical forms, an inconveniently large mass of obsolute words and arbitrary vercontractions and expansions. necessitated by a system of versification based on alliteration and quantity .....if it is intended to make the Telugu literary dialect a great civilizing medium, it must be divested of its superflucus obsolete and Sanskrit elements, and brought closer to the spoken dialect from which it must be thoroughly replenished". Both the giants rebelled, each in his own way, only to cater to the needs of the common man and enrich his thought processes.

It is difficult to come across a man of the type of Sri Narayana Das. His music rings in the ears; his dance is always to be seen by the mental eye; his grand figure lingers in the mind and his writings live as far as mankind survives.

NARAYANADAS A VERSATILE GENIUS

BY V. BRAHMAJI RAM.

It is easy to write something about a person who has attained great proficiency in a particular subject. But when a man has attained extraordinary ability in various arts and when his genius is versatile it is not possible for a single individual to write a comprehensive biography of such a person.

Johnsons are rare but Boswells are rarer still. This applies to Narayanadas. He was like Johnson a versatile genius. In a sense Narayanadas was more versatile than Johnson. Johnson was a great scholar, writer, poet and critic. Besides these abilities Narayanadas was a great musician and dancer too. So to bring out a comprehensive biography of Narayanadas a greater man than Boswell is needed. When it is not possible to find such a biographer several persons have to collaborate each describing a particular aspect of Narayanadas.

In this short essay I will make an humble attempt to describe a few aspects of the great languist, poet, dancer and philosopher Narayanadas.

Narayauadas a double personality:-

To understand a person completely one should try to comprehend not only the physical person, his ways of life, his habits but also the inner man. Very often the objective person is not the same as the subjective person.

Narayanadas had a good personality. He was endowed with a sonorous voice. He had a marvellous gait. He had a ready wit. He acquired great knowledge in several languages. He could compose poetry of a high order. In Abhinaya, that is to say in the art of guestures and in dancing in harmony to "laya" (keeping time) he was unique. At home he used to wear only a kaupinum unmindful of the visitors great and small that used to come to him. He was very out spoken in his conversation. He would not hesitate to criticise a person however great. He may be.

Johnson criticised Milton's Lycidas. He had the courage of conviction to say boldly that a person oppressed with grief could never compose flowery poetry. Similarily Narayanadas had the courage to criticise Kalidasa's Sakuntala. In his introduction to Navarasatarangani Narayanadas pointed out several defects in Sakuntala which deserve to be carefully considered.

Narayanadas was more fearless in his conversation. He would not hesitate to call a spade a spade. So in his conversation he used to go to the length of wounding the feelings of others. Thus his rough exterior with no clothing except a kaupinam and his speech, which was sometimes not polite, created an unfavourable opinion of Narayanadas. This was the outward person. Deep below this rough exterior there lay a sympathetic kind and devoted heart like the kernel and water in a hard coconut. This was

the real person. Narayanadas was at heart a great devotee. His mind was always in communion with God. He used to enjoy Brahmananda in his mind. It is because of this rare quality that Narayanadas could produce many devotional "Yakshaganams" and philosophic works like "Tarakam" which was greatly praised by professor Geldner.

Before closing this aspect of Narayanadas it is necessary to compare him with Omar Khayyam. Like Narayanada? Omarkhayam had a double personality. His great work, Rubayyat, is differently understood by different persons. Omarkhayyam in his great work says that what all he desires is a flask of wine in the hand, damsel by his side and a book. So, to the superficial reader. Omar appears to be a Epicurean who wants to eat and drink and be merry. On the other hand a philosophic mind would understand the esotaric meaning of the Rubayyt. The book represents knowledge. The flask of wine represents a state of "Samadhi" and the damsel by the side represents the union of the "Athman with Paramatma".

It is because of the great similarity between himself and Omarkhayyam that Narayanadas took great pains to study Persian, read Rubayyat in the original, and translate into lucid Sanskrit and pure Telugu. Omarkhayyam was really a Sufi though he appeared to be an Epicurian. Similarly Narayanadas was really a saint though he appeared to be a rude out spoken man.

Humour in Narayanadas :--

Though Narayanadas appeared to be rude and over bearing he was not wanting in humour whenever the circumstances required it.

Narayanadas had great regard for Nyapati Subba Rao Pantulu of Rajahmundry. Whenever Naravanndas was requested to give a performance he would not start unless the stipulated amount was paid in advance. On one occasion Subba rao pantulu sent a telegram to Narayanadas requesting him to give a performance, at the house of his friend Krishnarao of Rajahmundry on the next day. There was no time to correspond. On account of his regard for Subba Rao Pantulu Narayanadas started even without receiving any money. At the railway station Narayanadas was given a warm welcome and was taken in a double horse coach to the house of Krishua Rao. As there was hardly any time to meet Krishna Rao. Narayanadas had to make himself ready and begin the performance. He was reciting that evening "Rukmini Kalyanam". In the story Rukmini who sends an old Brahmin to Lord Krishna to save her, appeals to Krishna thus:

"Ye Ritiga Dayachuchadavo Krishna" "O, Krishna in what manner can I expect your kindness."

When Narayanadas came to this passage a bright idea occured to him. He did not so far meet the host Krishaa Rao: How he would honour him was not known. So with a view to give a hint of his desire Narayanadas, while looking at the entire audience began to strike his middle finger with his thumb in the manner in which a tester of coins does. The audiance could not attach any special significance to that gesture. Just at that time Subba Rao Pantulu happened to come there. He was a shrewed man. He could understand the meaning of that gesture. So he said in a loud voice "Narayanadas garu I am here do not worry". Thus Narayanadas

by rescurcefulness and in a very humorous manner clear his doubt regarding adequate payment.

Digdarsanam :

Besides being a scholar, poet and dancer Narayanadas had a scientific mind. In his 'Traveller' he made a reference to the principle of Archimedes. He most poetically described the phenomenon of the great stars becoming invisible during day time. He calls the sun a magician who while making non-self luminous bodies visible makes the self effulgent stars invisible.

Narayanadas once thought whether a man

ting, or being briskly rubbed with a woolen cloth. With this object in view Narayanadas spent several nights in quickly rotating himself with eyes completely bandaged. If he could by that quick rotation get himself magnetised on stopping the rotation he should like magnetic needle face the north pole. If this is possible a man can even in dark night find out the direction. This experiment he called "Digdarsanam" that is to say discerning the directions. Thus Narayanadas had a versatile genius and he would with indefatigable energy make several experiments physically, mentally and spiritually.

Narayanadas: The man and the encyclopaedic range of his interests.

R. APPALASWAMY. BV

In my boyhood days, already during my middle school years. Naravanadas had established himself as the inventor of a new species of serious entertainment called 'Harikatha' which combines poetry, music and dance for the production of intensity which is the very soul of art in all its magical manifestations. He was a name to conjure with throughout the length and breadth of Telugu land and it was not unoften that I saw the stalwart's portrait in printed pamphlets of his Harikathas in the hands of village readers. I had not the good fortune, however, of having assisted at a Harikatha performance by him until I came to Vizianagaram for my college studies when he was already past the prime of his life and was working as principal of the

Music College under the Maharaja's management. It was during the late twenties of the century that I first saw him and he was then already a sexagenarian but still possessed a physical beauty and an abundance of vigour which drew forth the admiration of both old and young of either sex. I remember having been present at two Harikathas in those days and his megaphone bass voice which needed no mike for an audience of several thousand still rings in my ears over a stretch of thirty long vicissitudinous years. He had a wiry well-preserved body which was a miracle in itself. He had stones to his ears that lighted up his face, a fineturned moustache that enhanced his lion-like elegance and a pair of eyes that had at once the depth of waters

****

LONG LIVE THE GREAT AND RICH TRADITION OF PANDIT SRI NARAYANADAS, THE POET-MUSICIAN OF ANDHRA

VIZIA MEDICAL SYNDICATE

PHARMACEUTICAL DESTRIBUTORS

VIZIANAGARAM-2

BRANCH: VIJAYAWADA-3

Telegram: SYNDICATE.

stilled at even and the quicksilver sparkle of stars of the first magnitude that seemed to engage all celestial bodies in a cosmic dance and made the beholder gape in all the wonder of the Yeatsian exclamation-interrogation:

O body swayed to music, O brightening glance!

How can we know the dancer from the dance? He was frequently to be met with in those days of an evening along the main road with half a dozen disciples in his company with his arms thrown over his walking stick laid across the back of his neck behind his capacious shoulders, all absorbed in a peripatetic lesson in music and a difficult dance step. At a certain point in his low-toned discourse he would go into a spin and, pirouetted like a teenage girl, his voice would go mounting up and execute a spell-binding Raga that transfixed the passers by in a tableav of exceeding self-transcendence. There were then no radio receiving sets and amplification no cacaphonous cinema music that wears out our nerves in these days of universal electrification. With his uncompromising red canvas shoes, with his dhoti front tucked over one leg and: his gold anklet of victory glinting challenge on the other, he was a tower of strength for purposes of offence and of defence for the Teluguspeaking people in sister realms of poetry and music.

Narayanadas had a force of personality which marked him out as an institution among his people during his life time. He was a man of intensive scholarship both in Telugu and Sanskrit, and his knowledge of Persian, Hindi and English was of quite a high order. While he could write Sanskrit fluently both in prose and in verse, he deprecated over sanskritization of the mother tongue and demonstrated how accessible and expressive Telugu could be in an allegorical poem like 'Batasari' or the Traveller which is an original poem and not a translation of Goldsmith's Traveller. It was for this very reason that he refused to accept any Sanskrit title and compelled a certain organisation that honoured him to call him "Ata vatala meti'. He disagreed with music critics who still hold that the 'marg' tradition in music as represented by Thyagaraja is superior to the 'Desi' or folk tradition. According to Narayanadas the 'marg' tradition is some what different from that of Thyagaraja and was in use for chanting Vedic Hymns in times gone by. He was strongly of the conviction that the true musician should purify and refine the musical sensibility of his time and achieve correspondence with the dormant psychic strivings of his generation. He put the theory into practice and clicked admirably with his public which was ready to respond to his suggestions. And he was thoroughly versed in Natvasastra

both in theory and in practice. His. skill in 'Tala' or rythm was unrivalled and he was the only man in his own day who could execute the 'Shanmukha' or sextuplex 'Tala' with his hands and his arms against the sides and his right foot beating five orders of sounds to synchronise with a prescribed tag sung in Sanskrit.

The output of Narayanadas as a writer, to say the least, was considerable. In his nineteen Harikathas, Sixteen in Telugu and three in Sanskrit, he treats Puranic themes in an original and personal way and his interpretation comes home to the business and bosoms of all conditions of the population. He won renown for his Sanskrit Harikathas in Bengal and Uttarpradesh through Hindi as his medium. He received the praises of the great Tagore himself who was in the habit of corresponding with him in matters relating to music Seven Sathakams in Telugu and two in Sanskrit of especial fluency. all deserve a high place in modern literature.

He tried his hand at Drama too and his plays 'Sarangadhara' and Dambhapura prahasanam have to be popularised by being given due publicity. 'Batasari' his Telugu kavyam, has become a classic and his kavyam in Sanskrit entitled 'Tarakam' has elicited unstinted praise from professor Geldner of Marburg University who has expressed his homage in Sanskrit verse of remarkable purity.

Narayanadas had a versatile genius and his translations should be closely examined in juxta position with their originals in order to be struck with their unique beauty and their closeness to the text that is sought to be rendered into Telugu. He composed music for his Telugu renderings of some famous passages from the Rigveda which he held was sung to tunes very much like his own in ancient times. Who can deny that his translation of Omarkhayyam into Sanskrit and pure Telugu side by side is a 'Tour de force?' What concision and what trenchancy meet the reader in every verse and how favourably does a persian-knowing reader react when he compares Dasu's renderings with those of Fitzgerald. 'Navarasatarangini' brings into juxta position all most all famous passages from Shakespeare and Kalidas and the translations are a perennial source of delight to the discerning reader considering their closeness to texts and their limpidity. It may be noted in passing that, in his introduction to this compilation, the translator makes no bones, according to his lights. about placing the English poet higher than the Indian though this opinion might clash with that of the majority of his countrymen. It is a pity that the Telugu public has not seen fit to bring out a de Luxe edition of Aesops fables by Warayanadas for the delectation of children. He also translated the Bhagavadgita, Lalita Saha-ranamam and Vishnusahasranamam into pure Telugu for the average reader. He has compiled a compendium of Ayurveda for the general use. He set great stone by the Dictionary of pure Telugu which he laboriously compiled as he believed in reviving the old vocabulary which possesses such expressive magic.

'Melubanti', a travelogue preserves the most delightful of his memories, and the Sanskrit work, Sarvapuranasaram reveals the range of his encyclopaedic attainments Jagajjyoti and Purushardha sadhanam, above all, crystallize his deep understanding of scripture and his outspoken views on the corruption that has overtaken our religious and social institutions. Das had no hypocrisy in him and he condemned hypocrisy wherever he found it with all the emphasis at his com-He had no patience with mand. barriers of caste and of creed, and he is all out for social justice both in Jagajjyoti and Purushardhasadhanam. Readers of his autobiography which was serially published in Bharati though it has not yet been brought out in book form cannot have failed to come to the conclusion that concealment is not in the man's nature and that the man stands revealed in all his massive grandeur and draws forth our love and affection for his qualities as well as the defects of those qualities.

We in Telugu land have every reason te be proud of leaders of humanism like Veeresalingam, Gurajada and Das whose centenaries have been It is a celebrated in succession. matter for humaliation for the Telugu speaking people, or that, at any rate, is the strong feeling of the writer of this essay that we have not been able to move the centre to issue postage stamps in their honour in connection with their centenary celebrations. We need have no doubt at all that Narayanadas will be remembered for all time as one of the luminaries of Indian art and literature.

Phone: No. 210 Res. . No. 210 A. Post Box No. 130

MAGANTI MOTORS

AUTOMOBILE DEALERS & ENGINEERS

Dealers for :- STANDARD TEN, HERALD, VANGUARD & DODGE CARS & TRUCKS FOR GUNTUR DIST.

Service is Speciality!!

Quality is our Motto!!

HARIKATHAPITAMAHA'S "JAGAJJYOTI"

By V. V. Subrahmanya Sastry.

The unforgettable personality of Adibhatla Narayana Das, popularly known as the 'Harikatha Ptthanaha', had incumerable facets all beaming with outstanding brilliance. Even during his lifetime several people including scholars of every grade and every field of specialization looked upon him as a savant of rare genius. Some of his admiters were even regarding him as an 'Avatar' or 'Leela Vihhuti' of God Almighty. What was the secret of his eminence?

Narayanadas was in fact a giant among men in many respects. By virtue of hard work, dedication to the cause of revival of spiritual and religious enlightenment in the minds of people of his time, he attained a unique status as an exponent of renaissance. The secret of his eminence seems to lie firstly in the versatility and the depth of insight he exhibited in diverse fields of art, literature and philosophy, and secondly in the extraordinary and flawless wisdom with which his discourses, writings and deeds were always replete.

Though every piece of composition that emanated from this great thinker bore the stamp of his inner quest and wisdom, it appears to me that his unfinished book "Jagajjyeti" contains the special message which he earned to broadcast for posterity. This work is now available in print in two volumes each consisting of four chapters. Here and there in this treatise one

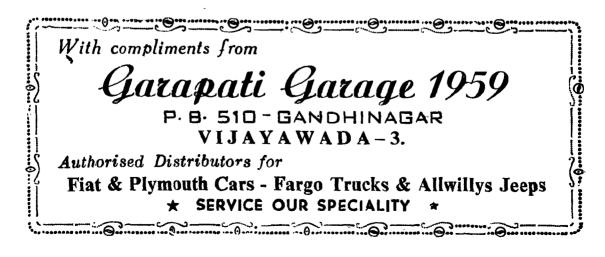
comes across instances of repetition of some pet theories and opinions of the author.; but by and large all the one hundred and twenty four topics covered in the book had been expertly handled. Even the repetition of certain phrases and some ideas from topic to topic served only to emphasize the unity of understanding, rather than sound in any way jarring or biased. Evidently the author, being essentially a songster, had dextercusly used the unique art of repeating set patterns of expressions as an effective tool for impressing the reader with the doctrine he sought to preach.

It is not however a new-fangled creed or a sectarian system that Narayan Das had endeavoured to preach in this book. He was of course voicing his own inmost vision, say the most valued realization he experienced in his life's course. But through voracious reading, powerful grasp, critical faculty and creative imagination, he was able to assimilate, the true spirit of the very classics in every branch of the hoary vedic culture. Again being a gifted scholar, teacher, actor, poet and also as a mature citizen, professional artist and social reformer and saint; he could-communicate the fruits of his wisdom and tioh experience in this book inna telling way. His message is something like 'old wine in new bottles', valuable in itself and also attractively presented. As the title of his book suggests, it

is a source of illumination to the worlds—as natural and potent as the effulgence of Sun-god.

By way of illustrating the method adopted by the author in weaving out an endless dissertation of this type, I detail below the contents of a few topics. To start with, under the first topic. in Chapter I of Volume I, the author profounds the view that what prevails in the world process in reality is only 'Daivam' (the Divine Will) and that 'Pourusham' (the individual human will) is but the conditioned effort of a finitised consciousness aimed at a limited accomplishment. This serves firstly as a prayer to the sublime Reality that is beyond the apparent phenomena of the world and vet forms the substratum of all this. This is quite in accordance with the tenets of 'Advaita' (monism). Secondly it also presents in brief the essence of his thesis that the only Reality that counts, manifesting itself in the form of the Devine Will and the revelation of the 18 'vidyas' (branches of learning), helps those goodnatured individuals who exert themselves genuinely for the welfare of the public at large. Thus in a way it turns out to be a benediction also to the suffering and groping humanity.

Under the second topic in Chapter ! of Vol' I, which is by far the smallest in size, the author describes one of the finest and most uncontroversial modes of interpreting the concept of classifying Time into different ages named 'Treta'. 'Krita. 'Dwapara', and 'Kali'. The time that is spent by an individual in mental awareness and verbal praise of Godhead is 'Kali': the time spent in adoring God in word, mind and deed with complete surrender is 'Dwapara': the time spent in universal love saturated and supported by right knowledge discriminating what is substantial from what is illusory is 'Treta'; and the time spent in realization of the absolute Truth devoid of the functioning of the gross mind is 'Krita'. Thus the classification of Time into Yugas like 'Krita' is to be understood basically with referance to the stages of evolution of human individual. While being of primary interest to the microcosm, it may be ofcourse capable of extending to the macrocosm also. Thus, the popular conception of Time as being subdivided into the historic periods such as 'Krita Yuga', 'Treta Yuga' etc., with gradually diminishing degrees of righteousness and realization, gains its validity. In this connection, the reader will also note-

that the author is prone to adopt in this book a thoroughly independent and original outlook on life deriving of course due inspiration from authority of some scriptures in doing so.

In the third topic he deals with 'Time and Action'. The concept of time as also that of other elementary substances like Earth etc., is relative to the functioning of Mind, while Mind itself is a member of the nine-fold group of elementary substances, according to the school of 'Nyaya Darsana'. The notion of Activity in turn arises with reference to the elementary substances including Time and Mind, while activity greatly influences the basic matrix of Mind. This sounds somewhat like an extention of the Theory of Relativity, which reveals the author's power of synthesizing the orthodox and the ultra-modern view-points together.

In the subsequent topic he describes the characterestic features of the three different states of consciousness, namely, wakefulness, dream and deep sleep. Here he points to the identity of deep sleep to 'Akasha Tatva'.

In the next topic, the 'Upanishadic' Theory of Cosmology pertaining to the order of creation is indicated. The later topics deal with discussions on Nature and Soul, Soul Force. The Extent of Validity of Distinctions of Class and Creed 'Varna' and 'Ashrama' (Caste and Stages of life), and so forth.

It is not intended to give in this article an exahustive discussion on all or any of the topics. In fact one will have only to read each one of the topics in full and in the original for oneself, in order to appreciate the tenor in which it is constructed, and sense the real import sought to be

Reverential Salutations to Pandit
Sri Narayana Das, the great persian scholar of Andhra.

For your requirements
IN

- WATCHES
  - * TIME PIECES
    - * WALL CLOCKS
      - * WATCH STRAPS
        - * BRACELETS ETC.

Please Visit

SARDAR WATCH SERVICE,

WATCH DEALERS & LEADING WATCH REPAIRERS MAIN ROAD :: VIZIANAGARAM - 2.

municommunication and the second seco

e enveyed therein. A brief indication of the subjects touched in the rest of the book is however attempted in what follows.

In chapter 2 of volume 1, more light is thrown on the roles of individual exertion and Divine Will, and on the empirical nature of the caste system etc., and then on the methods of interpreting the Vedas, the Smrithis and other religious literature.

Coming to the question as to how one should interpret the ancient sayings of wisdom, Narayanadas approaches the problem with extraordinary powers of comprehension, extremely modern scientific techniques of analysis, a careful identification of all possible alternatives and piercing vision culminating in proper decission-making. His method may be illustrated by the way he tackled the well known Mantra "Chatvari Srin-interpretations for this Mantra, each one being based on a different branch of learning viz. Science of Scund, that of Ritual, that of Music, that of Life and that of Economics. At the end. the reader is left wondering how inscrutable the real or inner meaning of the Vedic hymns usually is and how futile it may be for an ordinary student to attempt an analysis of such texts particularly in the context of possible interpretations for favouring an action which is in conflict with normal code of humanistic conduct. Having dazzled the reader's vision in this fashion the author finally concludes to the effect that from a comprehensive study of the ancient lore, one observes the necessity to reconcile the teachings of 'Smritis' (Sastras) with those of 'Srutis' (Vedas), and in this effort one has inevitably to concede that the inner meaning of all the hymns must revolve round the pre-eminence of 'Parabrahma': the absolute Truth which is non-different from pure Consciousness and universal Love. All this eventually leads to lend only a very limited and circumscribed sanction for the cult of animal sacrifice (Pasumedha) in the system of 'Srauta Yajnas' (that mode of ritualistic worship which is specially enjoined by Vedas) and the corresponding descriptions of the form of Yajna Purusha (sacrificial fire God).

In chapter 3, some further criticism regarding the ostensible complexity of 'Srauta Yajna Kanda' is presented, followed by an appreciation of the benevolent guidence afforded by Jagadguru Sankaracharya in his great commentary 'Sareeraka Meemansa Bhashya.'

In Chapter 4, the merits of Upanishadic Cult, Bhagavatha Cult, Nadabrahma Upasana, etc., have been elaborated.

la the remaining Chapters 5 to 8, the foregoing subjects have been reviewed and amplified sometimes in a different strain and with greater emphasis than before on the need for a deep study for the utilitarian branches of learning such as the science of aesthetics (Gandharva Veda) and medical science (Ayurveda) etc.

Incidentally the author indicates his devotional fervour towards the chief Deities (Devatas) like 'Bala Tripura Sundari Amba', 'Narayana', 'Sree Rama', 'Sri Krishna'; 'Sada Siva' and so forth, revealing that his Jnana is not divorced from his Bhakil.

Narayana Das is in perfect unison with the upanishadic seers and other prophets particularly 'Kapila', 'Goutama Buddha', 'Vyasa' and 'Sankara Bhagavatpada'. His head is full of Advaita, Vrinana, and his heart is steeped in 'Bhagavata Dharma'. His appeal to fellow-men

s chiefly for promoting the pursuit of "Humanism"-humanism based on faith in God, spirit of detachment and enlightenment of real values. He denounces in strong words, all superstitious adoption of ritualism particularly that which involves the sacrificing of animals. He is against subjugation and persecution of any section of mankind by another. He deprecates the practice of half-baked spiritual austerities and would not approve of irrational adoption of 'Mantras' and 'Tantras' by persons lacking a thorough insight into the subtletles and implications of the arcient formulary. His contempt for the pedantic grammarians, imposing astrologers, stone-hearted ritualists, and unruly infedels now abundant in the community known no bounds. confidently preaches as a safe course for the common man is just a good neighbourly, openminded, and well-balanced living refined with upto date and sophisticated mode of self-expression.

On the other hand, he has a more stringent recipe to suggest for another type of seekers namely the more eligible souls of advanced stature. And that is the pursuit of absolute bliss promised for an adept that established himself in

the uninhibited, fearless and bondless state of 'Jeevanmukti'. Here the characterestics of a 'Jeevanmukta' are ider tified as being a selfactualising divine consciousness and an enlivening universal love for all the creatures. Thus the chief watchwords of Narayana Das may be taken to be the two maxims: "Sarve Janah Sukhino Bhavantu" and "Amrutamahhayamatma" as is borne out by his own statement in the summarising section under the caption "Manavonnati" occuring at page 23 of volume 1, Chapter 2 of 'Jagajjyoti'.

This is but natural to a personage endowed with Divine Treasure ('Daivisampath'). Though Narayana Das initially displayed a 'Gandharva' outlook, in that he liked music, dancing, stories (Harikatha) and aesthetic perfection, he gradually evolved the 'Brahma' outlook, highly intellectual and moral, capable of scientific, philosephical and religious, self-disciplined and impartial to all beings. His progress towards the goal of eternal values was so steady, sure and rapid that the very remembrance of his life and work continues to enchant and encoble the society from which he emerged.

Lord Narayana Incarnates as Sri Narayana Das.

Ву.

DR N. T. S. YAJULU, M. B. B. S.

NARADA'S PRAYER:

"Yeda Yedahi Dharmasya — Glanirbhayathi Bharatha

Dharma Samsthapanarthaya, Smbavami Yugae Yugae"

Narada: Oh Narayana, I am much pained
To tell you, that Satan's spell has made humanity blind
God's paradise is lost to mankind
And it has to be at once regained.
Humanity is today heading to a crisis
With Adharma and Sin, rushing to a nemesis
Of utter destruction and annihilation

This is Kaliyuga and we must hasten To reestablish Dharma, morale, truth and love And enable humanity light and life to cutlive The raids of Satan on earth

Of all life, and light of God's creation.

Lord Narayana! You must again take rebirth On earth and set the world right. Today the world is groping in the darkness of night Of Sin Sway of animal might.

To poetry or song of Geeta, which few read
But even today, humanity have still a heart
For the enchantment of music and concrete art
Which instead of abstract reasoning, about the Absolute Reality which
is spiritualism

Leads us into the concrete comprehension of the Almighty At unity in the diversity, by perfection of art to transcendetalism Which is that state of bliss Which uses the modern world, maddened with materialism Does not like to miss
Humanity wants delight, Anandam
All art perfected gives that Anandam
Which is real and lasting and "Anandam is Brahma"
Anandam is the Lord's Vibhuti
So, Art giving Anandam shows us the Lord in his Vibhuti

Incarnate, O Rapture, O Jagad Jyothi, beam and glow Far and wide with Dharma, the world will be set right As Lord Krishna, you have shown to humanity Through your Geeta your poetic capacity; You have not exhibited your artistic ability Now through music dance and Lava, show your beauty Of a charming personality, with genius and versatility For the sake of Manavabhyudaya Lord Narayana you delight in serving humanity as a Dasa So take rebirth now calling yourself Narayanadas As a celebrated unique pioneer Haridass To serve humanity's peaceful needs, To inspire war sin broken soul to nobler deeds. To resow on earth, Divine Dharmic seeds To breed in Mankind nobler creeds Through Harikadba performances as the panacea For the ills of the mind, to usher in Ramarajva: Real Utopia,

Narayaua: When Earth Oppressed by Night's fear
Sends her cry of agony to Me.
O Narad dear, I choose to bid thee
Carry my saviour word to waiting Earth;
"My Rapture shall descend in a new Birth"

THE PROMISE FULFILLED.

Narad: That day, it was darkness alround
When nothing about could be found,
From the East there came a mystic sound
Booming OM OM OM descending from high to the ground.
(Humanity said "'Om' Ityekaksharam Brahma."
It's the Lord coming to reestablish Dharma)

కోటఉరట్ల విశాల సహకారపరపతిసంఘము. **రిమెడ్ నెం. 4860** రు. కోటఉరట్ల P. O. నర్పీపట్నం తాలూకా విశాఖపట్నం జిల్లా.

ా చకి డెంటు :---

్ళి రాజా సాగి సీతారామరాజు.

(చౌర్మన్, జిలాపరివత్తు) విశాఖపట్నం.

(a_ @ ' m)		•
సం ఘ మెంబర్లు		4,669
ా పెల్లింబబడిన వాటాధనము	రు.	1,72,607
👌 విజయనగరం, కోఆపరేటివు సెంట్లల్	,	
బ్యాంకులో ఉంచిన పే.రు ధనము		1,01,000
ఫిక్సాడు డిపోజిట్లు (సెంట్రలు బ్యాంకులో)		1 52 7 0
రిజు ర్యు భండు do		2800
xకర్న మెంటు ౖపామిసరీనోట్లలో ఉంచిన		
~~రిజర్యు~~ భండు		15,000
ాముంబర్ల చే ఉంచబడిన ఫిక్సాడు డిపోజిట్లు		17,660
್ಡ್ ಸ್ಟ್ರಾಂಗ್ಸ್ಸ್ ಡಿಪ್ ಜಿಟ್ಲು ಪಾರ್ನ್ಸ್ ಡಿಪ್ ಜಿಟ್ಲು		47697
್ರಿತಿ ಕ್ಷ್ಯಾ ಡಿಕ್ ಚಟ್ಲು		44704

వ్యవసాయ మద్దపులకు గాను, స్వల్పవాయిదా ఆప్పు కిండ 1965-66 లా యాచ్చిన ఋణములు 9,58,682 ఇవిగాక, యొల్టికల్ మాటార్లు, ఆయిలు ఇంజన్లు చేదలమాట్లు కొనుటకు యింతవరకు యిచ్చిన మధ్య కౌల వాయిదా ఆప్పులు 49,000

1965-66 లో సపయిచేసిన ఎరువులు

1,10,811

1965-66 లో సప్రయాచేసేన ఆహారదినుసులు

6,03,454

యా సంఘము వరసాగా మాడు సంవత్సరములనుండి

4% డివిడెండు మెంబర్ల మేరుధనమ్మ యిచ్చుచున్నది. ఫిక్సెడు డిపోజిట్లపై 4% నుండి 7% వరకు కడ్డి యాయబడును. యీ సంఘమనకు సుమారు రు 45000/- లు విలువగల స్వంతభవనము కలదు.

1965-66 సంవత్సరమునకు రు 21,870-లు నిశర లాభము యాన్యవల్ బ్లేటు మెంటు బ్రాహకారం వచ్చియాన్నవి. ఇతర వివరములను శ్రకటరీనుండి పొందవచ్చును.

Far Kota Uratla Larger Sized Co-operative Credit Society Ltd.,

కౌ. రామమూ

్సీనియర్ నూపరువైజరు, శ(కటరీ.

Polisetty Somasundaram LFAF TOBACCO MERCHANTS & EXPORTERS GUNTUR (S. INDIA)

Tele. & Cables: SUNDARAM.

Teleptone No. 252.

Post Box No. 99.

CODES USED:

BENTLEY'S - A. B. C. 5TH & 6TH EDNS.

UNIVERSEL - TANNER'S COUNCIL.

The word is God and the word came
And Lord Narayana came
From out of the pitch darkness and gloom of light
Something mysterious came to Sight
A huge and widespread beam of light
Incandescent luminous and bright
Hallowed as of Heaven glowing high
Slowly descended down from the Sky
When Satan heaved a desperate sigh
Of despondency: At the truth of Narada's prophecy
When he saw the hallowed sight
Of Lord Narayana's coming light
The dense fogs and mists cleared away.

The dark clouds disappeared, and Satan gave way
Under the incoming light, as it reached the ground.
When all things could be seen and reality found.
The light slowly moved to the East
Leading many a saint seer sage and priest
All the holy elders and thousands of the wise
Of humanity, towards what looked like a mystic sunrise

Infomed by Knowing it to be Lord Narayana's divine light
Narada: Coming on earth, to dispel the darkness of worldly night

Humanity: Oh, Lord Nanayana

We plead inability to rise to the heights of Mukti,
To day humanity is not Moksha minded
For with rationalism, science it is satan blinded
Materialism: has effaced humanism
Satanism has taken the place of spiritualism
Satan enlarges the beast,
In man preaching that the Scriptures are stories of the past
Today Science Marches ahead of soul
And man has forgotten his divine role.
Satan sets up storms and mutiny
On the ship of "Human Destiny"
Seeking to embark humanity on the 'Ship of Death'
And make the world "A waste land".
There is no peace on earth.

Satan's hand doth command
In air, at sea, and on land
Mankind are no more kind, tortured in Satan's school
And man has become not God's but Satan's tool:
So pray, redeem humanity, from the clutches of Satan
Liberate us, and save us from the conflagration
Which has started raging at Manhattan.
We humbly pray to thee, in devotion
We are frail men, pray forgive our Sin
Thou art an ocean of kindness, pity and mercy
Pray give to the world peace: Shanti
And to us Moksham
"Sadhimam Twam Prapannam".

Lord NaraDear children. Don't worry

vana:

You will be happy. Be merry For I am come to take up satan's challenge I will outwit him and will ere long harbinge An era of love, truth and Dharma on earth For which I am now taking rebirth If, with your Self effort, you plead inability To obtain liberation and attain Mukti From these mortal cages Heed the words of prophetic sages. Like Narayana Das, In whose form, I will come as a Haridoss And will inspire you, and make you wise and help you to rise, and realise All the truths of the words, you have said in praise of Me By your abject surrender,; By the Service you render Unto humanity, whereby you most serve the Almighty By your implicit faite in me: Bhakti You ensure from me, your purusharthas and Mukti. This comes from me, as my mercy and grace To ensure humanity & world by Shanthi or Peace.

"Look there, at the village Ajjada near Srikakulam I will be born. As Narayanrdoss this very morn."
And the Viswarupa of Lord Narayana till then seen
Merged into the rising sun at Jagad Jyothi Dawn.

And anon, Lord Narayana, with all his Divinity
Is born, as Sri Narayana Doss; as the son of Divinity
As a commanding enchanting personality
With a unique individuality
Of his multifaceted genius and versatility.

Sri Narayana Doss like all Sidhapurushas Like Tyagaraja, Bhakta Pothanna and Tulasi Das Like Kabirdoss and Purnadhar doss Was an ardent bhakta and devotee Who dedicated himself for uplifting humanity Enrolled in the "Brotherhood of Immortals" As a prophet of God & pioneer Haridoss Sri Adidhatla Narayana Doss Who like Wordsworth, has soared high And again come back nigh To the level of the masses, enabling them also to soar high And so, hailed for all times Revered and respected in all climes. For having catered Divinity & Spirituality Unto millions of humanity: The highest service which any human Can render unto mankina under the sun Is to ensure Moksha, the highest and most exalted Of the four Purushardhas coveted By man, as the greatest achievement As the noblest and sublimest attainment.

SRI NARAYANA DAS'S EMPORIUM OF ERUDITION AND ART.

Every selfless service of utility
For the welfare of humanity
Is an act of nobility
And a spark of Divinity

Such is Sri Narayana Dos's legacy
Handed over to humanity
Through his emporium of Erudition and Art.
The music college, and Harikatha cult, he did start.

Ordained by the Almighty
For ennobling humanity
To spirituality and Divinity
To humanism Love Truth Pity and Nobility
Through the Light of Religion and Philosophy.

All children of Mother Vani and the Muses
Set at varied, divinely ennobling roles
For humanities peaceful uses
And for enlarging their souls.
In the lake, Several Swans are seen swimming
Paramahamsas and Sidhapurushas brimming
With light of philosophy and spirituality
And with their love ennobling humanity
Giving upto all that seek at that Alter
Heaven's, enlightening and ennobling nectar
From the tank, from which any one can drink deep
But baptised into Heaven's lap
They may be fulled into mystic sleep.

Reared here are the richest and rarest flowers of the World
Multipetalled lotuses of Learning, with philosophic dew pearled
Literary Sahasraras with hellowed auras
Various other flowers fragrant with rich radiant hues
Tender, and glowing with Divine daws
Which never wither, are always fresh and bright
With the philosophic dew pearls on them, glowing Heaven's light.

If you like, pray handle the flowers with great care

Lest, by rough handling the delicate petals may tear

And the honey with which the bad is full

May fall on arid sands and spill

It is only delicate bees with skill

That can drink deep to satiety and fill

By rough handling, the sweet luscious fruit which the flowers will bear

Will be lost to humanity, and will no more be three.

There find indigenous medicines of Ayurveda, given free Made from many a Himalayan herb or tree.

As panacea for all the ills of the World,

Against gauntlets of challenge, which Mrityu has hurled On humanity, paining with disease and poverty Everyone can use them with safety and impunity.

Many a broken heart or soul Is repaired, reset and made whole Giving God's singular gift, the blessings of health; Full enjoyment, of the joys of life, happiness and bliss, Divine Wealth Next proceed to mother Vani's literary and musical mansion Where innumerable Kavi Kanyakis are said to function Like Angels, they come forth beaconing all Welcome, to enter, the literary and musical stall But beware of them, for they breathe the mystic fragrance Of religions and philosophic incense, By breathing the fragrance of the musical literary flowers Blooming on the encharming spiritual bowers Reared at the approaches to the huge Kavya Towers And watered by Mother Vani and the Muses, from the Divine River⁸ Flowing from the heart and soul, as a genial current Whose course, is, by music, mystically and heavenly bent, You may forget yourselves, like the "Lotus eaters" in the embrance and charms Of the Kavikanyakis and Mukti Kanthas, welcoming you with

And he hypnotised, unwittingly one by one
Like sun flowers, turning always towards the sun
"Jagad Jyothi" struck dumb, captivated, in these golden arms
With their enlightening warmth, and bewitching charms.
These Kavi Kanyakis have come from many a clime
Beautiful bonny in youthful prime
Like fragrant inflorescences in full bloom.

Some, Come, courting make up, in the literary green room
Of Sri Narayanadas, from the occidental into the Oriental costumes
And anon in Sanskrit and Telugu aprons they loom
Larger, nobler, more beautiful and fair,
Like brides, well groomed, with bewitching locks of hair
In saree, blouse and Eastern Vest
On an ennobling pious spiritual breast
With poetic paints of religious gold

क्ष क्ष व

extended arms,

As embodiments of beauty, in admiration to behold With newer chams and enchanting graces Of spirituality on their lovely luscious, pious faces And as each one of them. dances to rhythm and sweetly sings. We see in each a deity-a Mukti bhama an Angel on wings Soaring into the sublime realms of Heaven Of transcendentalism, which to few only is given By the invigorative imaginative make up By Sri Narayana Doss, slumbering souls at once wake up To life, spirit, light, vim and vigour With spirituality and religious rigour. The Kavikanyakis of Kalidas and Shakespeare Both of kindred kind, to Sri Narayana Doss equally dear With their muses and uses of the East and West Were humoured by him, to see in which attire, they looked their best Occident or Orient, in different moods, in the humours nine As to who looked comparatively, more charming and divinely frae Whether by the English, Sanskrit or Telugu dressed The elite or artists were more impressed. The Navarasatarangini compares each form By tenets of poesy as to their greater charm By their closey adherence to truth and humin nature As to who of the three, was the fairer creature.

The beautiful Kavikanyaka of Omarkhayum Rubiyat dressed in Persian style did also come To be dressed by Sri Narayanadoss in Oriental style To be enabled to sing in Sanskrit and Telugu to dance and amile

In ecstasy, rapture of divine love and bliss
Made more lovely and charming in her Oriental dress
Soaring to heights of transcendentalism
Drunk deep with the wine of Spiritualism
With deep delight, and deeper insight
To God himself, in philosophic flight
To the sublime heights to which Omarkhayam reached
And of which ennobling humanity he has preached
To this Sri Narayanadoss has also reached
Both these great philosophers
Are immortalised through this verse;

Which under its seeming levity
Runs deep into Divinity.
By showing us this newer light
Sri Narayana Doss ennobles us to its Divine Light.
Fitgerald's costume of the West
Fails to show the deeper Vest and breast.
Browning's rejo nder to Fitgerald's light
Somes weighty to undo the harm, and sets things right
Preaching 'The best is yet, to be the last
Of the first, for which the first was made'
Meaning that the animal adolescence of early age
Is for fastering the rose of oldage.
Then only the ripe fruit of maturity
Gives to humanity its sweet juice of Divinity.

There's Panini's daughter, a grammarian come
To Sri Narayana Doss, who extended to her a hearty welcome
By a philosophic discourse in Sanskrit she has become
A Mukti kanta seeking moksham, taking the name "Tarakam"
Prof: Goldner of Germany praised her
To the skies, and conferred on her teacher
Sri Narayanadoss, the title of "Kavi Sekharam" (Poet King)
To him, several other pupils did also come
To all whom, Sri Narayana Doss bade welcome
So that, they might all live in company
With his own Kavikanyakis, who too are many
Receiving tuition to perfection, in Sanskrit and Telugu
And trained to mastery of his Harikatha cult, quite new
Enlarged as Mukti Kantas
As ennobling Mukti Bhamas.

They are expert musicians, and sing, in verse or song
In Kirthans and yaksha Ganams small or long
And have danced to rhythm, tune and laya, at Divine call
In many a Ganasabha or Harikatha Hall
Expounding philosophic discourses with exquisite charm
In Telugu or Sanskrit, rendering many a religious theme
From the scriptures or Puranas set in story form
Preaching to millions, Dharma and belief in the Supr eme.
Below is an inventory

Of the literary works in which literary mastery And artistic proficiency has been acquired By the Kavi Kanyakis, who are all soul inspired. In Sanskrit is Harikathamrutham Which in it has Sri Krishna Jananam, Dharma Samsthapanam, and Pitrubandha Vimochanam Three hundred and ten Riks, from Rigveda, in song come As do kasi Sathakam and Ramachandra Sathakam Dasa Vidha Raga Navathi Kusuma Manjari With ninety ragas, set to lava, comes flowery Vyakarana Sangraham in Grammar a special study Purushardha Sadhanam, in prose, gives an idea of society. Vikramorvaseeyam and Sarangadhara Are taught for enacting Drama. Aesop's fables, are translated into Telugu, for girls and boys By name "Noorganti" as stories for children to rejoice In Telugu, for Katha Kalakshepam do come Dhruvopakhyanam. Ambarishopakhyanam Dambhapura Prahasanam Markandeya and Gajenndra Moksham Bhishma Charitram Harischandropakhyanam Seethakalyanam, and many a devotional Sathakam Like Mritvunjava Siva Sathakam Mukunda Sathakam, Satyavratha Satakam And Suryanarayana Sathakam Translations from Sanskrit to Telugu have come As Bhagavad Geetha Verses, to easily understand them As did Lalitha Sahasranamams And Atcha Telugu palukubadi Synonynis. A pure Telugu words dictionary By name "Seema Paluku Vahi" And several other original literary works have also come For enriching Telugu literature, all so welcome.

The Rishi's Kavikanyakas are many
Are never sold for money
Some are married to God
Some to great souls like God
Some to serve the Muses
And mother Vani for their ennobling uses.

Some to enrich the Telugu literary Deity
And all, for serving humanity
Many need to be redeemed from manuscript privacy
"Kanyachara" and enlarged into print publicity
To better serve humanity.
This is ours, the State's and the Government's sacred duty.

For improving, intellect, memory and thought Ashtavathanam and Sathavadhanam are taught

To those who are intelligent.

And have the necessary mettle and talent.

All these literary works promote. Indigenous arts and scholarship Helping, even the young, or masses, to understand, pray or worship. By the tuition of Sri Narayana Doss and his literary institution By the inspiration from these Mukti Bhamas ennabling us to emulation.

Many a literary challenge can be impromptu met.

Such material and tuition, we can nowhere else get

As we can from this "Profound scholar and great poet"

"Master Musician", "Laya Brahma" and enchanting dancer

"Savant of H'n In Religion and philosopher"

"Andhra Literary Hero" and Atapatala Meti"

Who has no equal "Nabhuto Nabhavishyati"

The great 'Harikatha Pitamaha'

The Sanceetha Sarasa Kavithati Kalaprapurna

The 'Sangeetha Sahitya Sarvabhouma'

This Angel in human form', with his literary genius and versatility.

Verily he is a prophet of God.
Sent on the earth, Heavenly clad.
With commanding personality, and Divine charm
Whose "Feast of reason and flow of the Soul"
At each Harikatha performance shows his prophetic role,

And has left to humanity this rich heritage Through all his works, of perfected literary art and spiritual rage For us to walk aright in his light To realise, emulate, and Seek Moksham at Heaven's gate.

There See, seated on this dias, in the Music Hall Immortal Sri Narayana Doss, as Principal, inspiring all His poetry was pregarant with thought And fascinating with imagination His music was marvellous, melodious and encharming His message was ennobling His life was inspiring.

Highly honoured by Zamindars and Rajhas
Richly rewarded by learned Maharajhas
About which there decorating the central musical and literary hall
Is the gallery of photos affixed to each wall.
Commemmorating his greatness and proficiency
Of the scenes of Sanmanams, honouring his versatility
There's the Sanmanam Scene at Mysore
The like of which there are many more.
Presenting him with a pair of Kashmir Shawls, is shown
The Mysore Maharaja giving Rupees one thousand and sixteen
And a Mysore Veena to Sri Narayana Doss in the Scene
Mounted on an elephant of the Mysore State
Honoured, for his genius, versatility and his literary feat.

There in Madras Ganasabhas, as he melodously sings We see him presented with a pair of dimond rings

There Pithapur Rajah is seen presenting
A Royal Robe and a Kaizer (Sword) Honouring the 'Poet King'
There is seen Challapally Zamindar personally decorating
Sri Narayana Doss with Gandapenderam
Golden anklet honouring him
For his genius and appreciating
His versatile talent Heavenly lent.

IMMORTAL NARAYANA DASS

"Lokassamastah Sukhino Bhavantu" is God's wish and plan. Attainment of the four Purushardhas is the ambition of Man. To fulfil the above aspiration, many Practical philosophers are created by God, setting themaselves as examples for the future generations.

Born in 1864 of pious parents, Sri Narayana Das was bred up in the rich traditions and culture of Hinduism and even at the age of five was conversant

with Puranas, Bhagavatham, Ramayanam and other scriptures. By early tens he. was well initiated into Sanskrit and the Vedas. During his School career he studied the Upanishads too. He gave up his college career in the early classes, as he felt that the regin ented and limited college circula was a bar to his formative genius thirsting for versatility. He soon acquired mastery over various languages and literatures of Sanskrit, Persian, Hindi, Urdu, Bengali, Telugu and English. He had an inborn, gifted taste for the fine arts, and soon acquired proficiency in music, poetry, dancing and Laya (Keeping time). He set himself to his divinely ordained prophetic task as a Bhagavathar (Bhagavan as Avathar) developing and perfecting the new cult of Harikatha even at the age of 20, and thereafter produced innumerable original Kathaganams and Yakshaganams tuned to Music rhythm and laya with verses, dialects, prose compositions, of a very high literary order, adopting several religious and philosophic themes into story forms written in Telugu or Atcha Telugu. Sanskrit and Hindi.

Thus Sri Narayanadoss reawakened millions to spirituality religion and philosophy by his unique Harikatha performances and in addition promoting the Harikatha cult through a galaxy of trained and devout pupils, inspiring them to his prophetic principles; and they carry on his lighted torch and cater the brilliant light of his spiritual torch. far and wide, to millions of posterity, ennobling them to perfection, right life, realisation and Moksha even in these modern days of materialism, which phoo phoos religion and philosophy as obsolete.

> Hail Hail to thee! Oh, Harikatha Bhagavathar! Verily, thou art immortal, shining bright as a literary Star! Om Shanthi#Shanthi Shanti.

Om Shanthit Shanthi.

THE PUNJAB SAW MILLS

YAMUNA NAGAR (Dist Ambala - Punjab)

Manufacturers of High class Dacking cases

Kiln Seasoning a Speciality Quality Workmanship

Drice & Drompt Delivery

Are our characteristics, Irial order Solicited

Phone: YAMUNA NAGAR-7.

GOLDEN TOBACCO Co Pvt. Ltd.

GUNTUR.